AEGESIPPI HISTORIOGRAPHI FIDELIS
SIMI AC DISERTISSIMI ET INTER
CHRISTIANOS ANTIQVIS
SIMI HISTORIA
DE BELLO IVDAICO.
SCEPTRI SVBLATIONE.
IVDAEORVM DISPERSIONE.
ET HIEROSOLIMITANO EXCIDIO.
A DIVO AMBROSIO MEDIOLANEN.
ANTISTITE E GRAECA LA-
TINA FACTA
CVM EIVSDEM ANACEPHALEOSI ET
TABELLIS CONGRVENTIARVM
CVM IOSEPHI LIBRIS ETIAM
DE GESTIS MACHA
BEORVM.

4 Cett

AEGESIPPI HISTORIOGRAPHI FIDELIS
SIMI AC DISERTISSIMI ET INTER
CHRISTIANOS ANTIQVIS
SIMI HISTORIA
DE BELLO IVDAICO.
SCEPTRI SVBLATIONE.
IVDAEORVM DISPERSIONE.
ET HIEROSOLIMITANO EXCIDIO.
A DIVO AMBROSIO MEDIOLANEN.
ANTISTITE E GRAECA LA-
TINA FACTA
CVM EIVSDEM ANACEPHALEOSI ET
TABELLIS CONGRVENTIARVM
CVM IOSEPHI LIBRIS ETIAM
DE GESTIS MACHA
BEORVM.

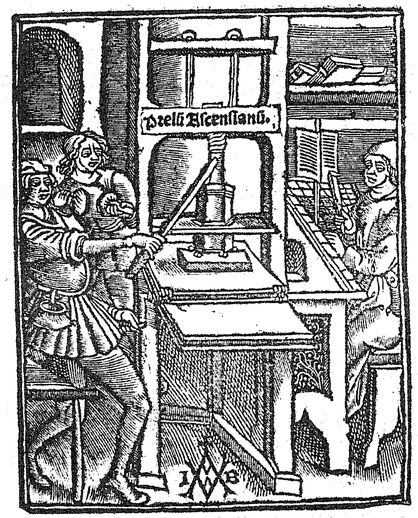

REVEREND.IN CHRISTO PATRI GVILIELMO BRICONNETO IODO VEN.EPISCOPO:IODOCVS ASCENSIVS.S.

HIstoriam Aegesippi eiusq; Anacephaleosim:quas Iacobus Faber compater mihi suo merito cũ primis obseruand⁹:diligentia sua perqsiuit:& ad varia exẽplaria collatas:ac quoad ei⁹ fieri potuit integritati restituras:superioribus die⁹ ad nos dedit prelis nostris committendas:dignas duxi præsul dignissime:q̃ faustissimo tuo nomini nũcuparent:vt ædes istas vnde emissæ & vbi attẽta cura recognite sunt repetant:& te agnoscant tanq̃ patrẽ:q̃ beneficentissim⁹ es eius patron⁹:cuius laborib⁹ ex diutino situ vetustarum bibliothecarũ noua luce donate sunt. Q̃q̃ autẽ de luculentissima Aegesippi laude post Hireneum:Clementẽ Alexandrinũ: Hieronymũq; presbiterũ sanctissimũ ac doctissimũ:superuacaneũ fuerit diuitius immorari:vt quẽ hi omes fatenẽ apostolicũ virum:& apostolorũ tẽporib⁹ vicinũ: cuiusq; scripta mirifico extollunt pconio:Accedit tñ ad huius historie cõmendationẽ Sacrũ Ambrosium Mediolanen.antistitẽ virũ vndecũq; laudatissimũ:e greca fecisse latina:ob quã rem haud dubitem oib⁹ Christianæ pietatis antistitib⁹:tibiq; in primis præsulum columen:longe foregratiorẽ. Quid:q; nulla historia diligenti⁹ ostendit regnũ Iudæorũ defecisse ad alienigenas: & de Iuda sceptrũ sublatũ:quũ iam aduenisset qui mittend⁹ erat CHRISTVS dñs:vt tẽp⁹ MESIAE iuxta pphetarũ oracula designatum aduenisse cognosceret:quũ Iudæi ipsum DOMINVM operãtẽ salutẽ.i medio eorũ nõ agnouerũt:imo negauerũt & Cesarẽ sibi regẽ ascisctes crucifixerũt. De Simone pterea mago:de Petro apostolorũ principe:de Iacobo Hierosolymitano:de Ioãne Baptista:deq; vera Hierosolymitanę euersiõis occasione:hic vn⁹ oim fidelissimũ inter historiographos qdẽ affert testimoniũ:ob q̃ cũ ab oib⁹ veræ pietatis cultorib⁹ auidissime legi meruerit:habet tñ q̃plurima quib⁹ curiosissimũ quemq; lectorẽ abunde oblectauerit. Vt enim silentio ptranseam⁹ admirabilẽ eius in narrando gratiã:quippe q sub miro cõpendio sit maxime dilucid⁹:& sub maxima luce mire cõpẽdiosus: tãta rerũ gestarũ varietate scatet:tanto q; sentẽtiarũ pondere:vt (qd̃ de Sallustio dici solet) res verbis æquasse videat: Concionum aptissimarũ fœcũditate & earũ cõponendarũ ingeniositate cũ oib⁹ mortalib⁹ facile cõtendet. Siquidẽ in Iudęo cõcionante cũ Iudaicę historię crebertima mentione: iudaici spiritus ad viuũ exprimit peruicaciã:in Romano Romanã magnanimitatẽ:denq; in oib⁹ omẽ sex⁹ ætatis:cõditionisq; sic seruat prepon & decorum:vt vnũ Aegesippũ non oim personas induisse sed oes hoes fuisse:suspicari merito possis. Quas tũ res Antistes sapientissime:ex operis ipsi⁹ lectione multo clarius & copiosius q̃ ex hac nostra tantilla cõmendatione cognosces. Fuerũt autẽ quę fortassis extant/etiã alia eiusdẽ viri cõpluscula opera:vt illud insigne quo oes a passione dñica ad suã vsq; ætatẽ ecclesiasticorũ operũ texuit historiã:(sermone quidẽ simplici:vt quorũ vitã imitabat:dicendi quoq; exprimeret characterẽ) quinq; libros complectentẽ: & itẽ disputationẽ aduersus idola. Author est Hieronymus. Sed illud monumentũ ecclesiasticorum operum a complurib⁹ piorũ & ecclesiasticorũ virorũ:vel maxime desiderari audio. Faxit ergo bonorũ oim inuẽtor ac largitor deus:vt si vsq̃ locorũ lateat:hoc eius opusculo viso ad publicam vtilitatem prodeat in lucẽ. Sed q̃ casta:q̃ vera (quę prima historię lex est) & q̃ religiose de CHRISTO præsens loquat historia:statim intelligent:vel vno obtutu qui eam legent: & qui ad concordiã secundũ conciliationẽ quæ post Anacephaleosim ad calcem adiecta est reuocare studebunt. Vale decus præsulũ. Ex officina nostra litteraria ad Nonas Iulias. MDX.

Prologus. Fo. I.

IN NOMINE SANCTAE ET INDIVIDVAE TRINITATIS:INCIPIT PROLOGVS EGESIPPI INTER SCRIPTORES NOBILISSIMI: IN HISTORIAM DE EVERSIONE IVDAEORVM: QVAE IN VLTIONEM DOMINICI SANGVINIS A TITO ET VESPASIANO FACTA EST.

PROLOGVS.

QVATTVOR libros regnorũ quos scriptura complexa est sacra:& iam ipse stilo pscutus vsq; ad captiuitatẽ Iudæorũ:muriq; excidium: & Babylonis triũphos: historiæ in morẽ cõposui: Machabeorum quoq; res gestas:ppheticus sermo paucis absoluit: reliquorũ vsq; ad incendiũ tẽpli: & manubias Titi Cæsaris relator egregius historico stilo Iosepho. Vtinam tã religioni & veritati attẽtus:q̃ rerũ indagini & sermonũ sobrietati. Consortẽ se em̃ pfidię Iudęorum etiã in ipso sermone exhibuit:quẽ de eorũ supplicio manifestauit: & quorũ arma deseruit: eorum tamen sacri legia non deseliquit. Deplorauit flebiliter eru mnã:sed ipsius causam erũnę non intellexit. Vnde nobis curæ fuit:non ingenii ope fretis:sed fidei intentione in historiã Iudęorũ vltra scripturæ seriẽ sacræ paulisper introrsum pergere:vt tãq̃ in spinis rosã quærẽtes:inter sæua impiorũ facinora q̃ digno impietatis ptio soluta sunt eruam⁹ aliqua:vel de reu erẽtia sacrę legis:vel de sacrę religiõis cõstitutiõisq; miraculo: q̃ magis licet hęredib⁹ vel in aduersis obtentui fuerint vel honori in psperis Simul (qd̃ est indiciũ domesticæ iprobitatis) liqueat vniuersisq; ipsi sibi pprię cladis auctores fuere: Primũ q; alia curãtes romanos in se cõuerterint:& ad cognitionẽ regni sui inuitauerint qbus ignorari satius fuit. Rogauerũt amicitiã:fidẽ nõ seruaturi. Pacẽ violauerũt virtute impares Postremo bellũ intulerũt qb⁹ spes in mœnib⁹ nõ in virib⁹ erat: cũ sit maxie oim miserabile claudi obsidiõe. Quæ etiã si bene pcedit sæpi⁹ augere q̃ minuere picula solet. Ac ne qs vacuũ fide & supfluũ putet nos suscepisse negociũ Ideo p principes ductum hebræorum genus oẽ consideremus: vt liqdo clareat vtrum a femoribus Iudæ nusq̃ generationis eius successio claudicauerit: an vero offenderit in principũ serie sed mãserit in eo cui reposita manebant oia:& ipse erat spes gentiũ. Hinc ergo sumã exordium.

Suæ cladis auctores Iudęi. Vide.i. mach.viij

Finitur prologus. Incipit liber primus. CAp.I.

BEllo parthico quod inter machabeos duces gentemq; Medorũ diuturnũ ac frequens variaq; victoria fuit incentiuum principiũ dedit sacrilegii dolor:qa rex Antiochus cui nomen illustris Antiochi regis filio vbi Aegyptũ quoq; suo impio adiũxit in superbiã elatus q; ei incerta bellorũ pspauisset rit⁹ hebræorũ negligi misteriaq; pphanari iusserat:idq; postulãtib⁹ plarisq; iudęis statuere ausus Qd factũ mathathias sacerdos ppeti nequit Necsolũ ipse tẽperauit a sacrilegio regaliq; edicto nõ obtemperauit: verũ etiã immolãtẽ simulachris hostias de popularibus suis nactus gladio trãsuerberauit. Et cõgregata manu atq; asideis in societatẽ adscitis ipse cũ filiis suis temerãtes vsum patriũ & iustitias legis alios necauit plærosq; expulit:belliq; sabbato adoriendi author fuit:ne simili arte ipsi quoq; deci-

Antioch⁹

Mathathias.

perentur:sicut iam plaerique eorũ:dũ sabbato bellũ suscipere detrectant:inrucitibus in sese hostibus occubuere Potentiam psperi actus dederunt & pseuerandi in viro vsq; ad exitum vitę studiũ defensiõis & pietatis vigor.Sed cũ sibi supmũ diẽ adesse intelligeret vocatis ciuibus atq; assistẽtibus liberis hortatus ẽ vt tuerent patriã tẽpliq; religionẽ ducęq; his ludã machabeum curę ac solicitudinis suę successorẽ relig̃t Qui bello strẽnuus:cõsilio bonus ac p̃ cęteris fide pmptus q̃ frequẽter innũeras hostiũ copias pua manu fuderit pseq nõ est p̃sentis negocii:Qd tñ breui colligere datur.sępe psperis vsus successibus excitauit in se magnã hostiũ hostiũ multitudinẽ qua circunfusus vndiq; dũ cedere pudoris existimat refugiẽtibus sociis in pliũ ruit. Cæsisq; quos aduersus ierat a latere circũuẽtus sed tñ vltus ppriã mortẽ:occidit. ¶Huic successit Ionathas nõ minus virtutis similitudine par q̃ naturæ germanitate.Qui post multa in bellicis rebus opera:in rebus sacris officia:quæ circa tẽpli purificatiõem spectata ac pbata sũt ptenta p dolũ amicitię fide intra vrbẽ hostiũ clausus nec longo post interuallo necatus est.Ioannes etiã senior natu frater & Eleazar iunior cęteris p religione mortẽ nõ recusarũt. ¶Post hos rei summã symõ recepit ad quã nõ rudis sed iã pbatus fraternę societatis triũphis appropinquauit Vtinã & ipse tã pspicax ad fraudes cauendas q̃ manu validus bellandiq; artibus satis spectatus.Etẽ cũ virtutis ope rõanorũ ducibus regibusq; gẽtiũ amicitiã fœderauisset Ptolemęi dolo generi sui rogatus ad cõuiuiũ inter mẽsas & pocula cũ duobus filiis q aderant circũuẽtus atq; exutus armis impię neci tradit.Sane ꝓuenit insidias Ioannes ortus ex symõe cui nomẽ hyrcanus & pperauit ad vicinę vrbis mœnia vbi a populo pp egregia patris merita odio quoq; hostilis scelęris expectabat: Vix deniq; vbẽ ingressus est & iam Ptolemæus aderat Sed cũ p aliã portã ingredi vellet repulsus multitudini cedẽdũ existimauit.Assumpsit illico Ionathas paterni sacerdotii munus & ad cultũ rerũ diuinarũ pfectus statim pietatis officia curãq; seruandæ necessitudinis exequebat:matrẽ cupiens fratresq; periculo auferre.Congressuq; supior factus:lustę passionis affectu supabat:quo minus castro potiret:in quo clausi attinebant.Nã Ptolemæus vbi se vrgeri videbat matrẽ eius atq; germãos in muris locabat p̃cipitãdos illico nisi Ionathas bello qd̃ inferebat desisteret. Vincebat iuuẽis pietatis metu:q vincebat fortitudinis assumptiõe:& iracũdiã excitatã in hostẽ reuocabat suorũ misericordia. Matęt tñ parata ad tormẽta tendebat manus obsecrãs nõ salutis auxiliũ sed vltionis solatiũ. Verebatur.n.ne filius plus matri metueret q̃ paternæ vindictę impẽderet Sibi mortem illam loco immortalitatis futuram qua maritus vindicaretur & gener ipsius pro scelere immãi pœnam exolueret.Sed iuuenis plus intra scipsum q̃ in hostem prœliabatur.Nã quotiẽs patrẽ cogitabat accẽdebat Rursum cũ matrẽ verberari atq; ad necẽ aptari videret molliebat.Reuocabat impetũ:referebat gradũ:ga retrahebat passio Inter obsidiõis moras feriatus ex lege supuenit annus qui erat septimus:Cessit pietas religioni:solutа obsidio est: sed magis Ptolemęi excitata immanitas vt quorũ obiectu pœnã euaserat eos iugulari iuberet q continuo se vltioni exemit. ad Zenonẽ cui nomẽ cotylę filadelfię regẽ cõfugiẽs vt eius ope se tueret.Nec Antiochus queuit qui Symoni patri Ionathæ ludibrio suos fuisse exercitus indignabat.Cupiẽsq; adhuc assurgẽtes Ionathę primitias extinguere: cũ magna veniens manu Hierosolymam hyrcanum obsedit.Reppulit hyrcanus auro quem ferro nequibat: Referatoq; vt Iosephus auctor est Dauid sepulchro tria millia auri talenta eruit.Ex quibus trecenta annumerauit Antiocho vt obsidionẽ reliqueret & precio emptus abiret: Atq; vt facti inuidiam leuaret:fertur ea pecunia hyrcanus instituisse primus zenodochia quibus aduentum susceperet pauperũ peregrinorum.Aucupatus etiam Antiochi necessitatem qua medis bellum inferebat:vltus dispendium est:Plurimasq; vrbes syrię sibi adiunxit samariam quoq; vbi postea Sebastea condita est:circundedit munitionibus cuius expugnationem Aristobolo & Antigono filiis suis mandauit Quorum obsidio lenta vsq; ad diram famem & tetra alimenta humanorum

Iudas Machabeus. Consonat .c.ii.&.iii. i. macha. Consonat c.ix.Ma.i

Ionathas

Ioãnes senior.

Eliazar iunior.

Simon

Ptolemęus

Hyrcãus

Proleæus

Ionathas

Cotya

Antiochus

Zenodochia

cadauerũ clausos coegit Qua impulsi necessitate opem ab Antiocho cui nomen Aspondius petendam arbitrati ferentem adiumenta erumnæ societati implicauere. Victus enim a fratribus prœlio fuga sese eripuit neci.Samaritani autem repetita obsidione captaq; & euersa vrbe seruitio dati.Quo rerum secundarum processu excitati Aristobolus atq; Antigonus impetũ non refrigerabant sed adiungere sibi finitimos bello coactos haud quaq̃ dissimuladũ arbitrabant donec inuidia oborta bellũ immane exarsit Cõspirãtibus locorũ incolis & coacta valida manu:Quę tamẽ victa profundã in reliquũ tranquillitatem Ioanni exhibuit & sibi orium Hyrcanus trigesimo & primo anno longę ętis gratia functus diem clausit quinq; liberis superstitibus:qd̃ plaerisq; beatitudini datur:Moderator egregius & pulchre sobrius: qui nihil vnq̃ fortitudini sæuientibus dereliquerit in quo actus eius obfuscaretur:vxori summæ rei commisit ne gotia:ipsam consultius ratus rebus publicis moderaturam:filios prescientia quadam animi tenensuon diuturnos fore:nec eũ fefellit opinio.

Aspõdus

Aristobolus

Hyrcanus

Aristobolus matri regnum eripuit.

Iquidem Aristobolus cui inter fratres ętas prouectior mens pruptior principatum sacerdotii ad regni potentiã vertit: & diadema primus imponere sibi vsurpauit post quadrigẽtos septuagitaqnq; ãnos triũq; curricula mẽsiũ postq̃ de babylone remeãs israel seruitio exutus:i suã terrã sese recepit. Superbe itaq; nec partem ponere cæteris cõtentus fratribus: solũ Antigonum honoris specie quia videbatur diligere mulcebat:Matrẽ quia potestatis exortẽ: & iudicio viri fraudatam se expostulauerat alligauit vinculis & vsq; eo processit immanitatis parricidali spiritu ferox vt & ipsam & fratres simili modo vinctos arcta custodia detineret : quo prope vsq; ad mortem supremam fame compellerentur ni maturius Aristobolus scelesti parricidii merita soluisset:Ac primum in ipsum Antigonũ ferus animus exasperatur & de amore:in odia cõuertitur:vt eum ante omnes necare quem solũ consortem imperii pollicebatur:a deo apud improbos affectus vilis vt cito prauis suggestionibus extorqueatur.

Laus boni principis.

Aristobolus

Antigonus

Vilis prauorũ animicicia

Ignũ igitur vt crudelitatis eius seriẽ nõ ꝓteram̃:quo iudiciũ Ioannis etiam post mortẽ probetur:qui summã publicę rei seniori committẽdã filio: haud quaq̃ existimauit:quẽ tanto declinaturũ furore a pietatis lege & norma iustitiæ præuidebat.Haud scio morum ne eius cõtuitu: an insita gratia sacerdotum principibus:vt his aliqua quæ futura erant:etiã minus dignis infunderent.Facinus miserabile fuisse:qui fratribus inuiderent amorem naturæ:inde mali prima oborta est labes:inuidiæ commenta cõsecuta huiusmodi sunt.

Scelus fratrẽ odisse

Ompositerat primo alia quibus fidẽ Aristobolus non detulit:& obtrectatiõem mollivit charitatis gratia:inuidiæ tribuens dilationis amaritudinem: Ideo falsa veris admiscuere vt ex his quæ ad speciem veri assumpserant renitentẽ circumuenirent.

Cenophegia ludęorũ i terris ex lege celebrabant:dies videlicet festus & pleñ reuerentiæ quo sacrificiũ solẽne deferebat. Eo die clarus militiæ gestis Antigonus domũ reuertit & accidit vt fratrẽ aduẽiẽs inequalẽ offenderet illico ad tẽplũ.Quid.n. pferret religiõi vt erat succinct̃ ornatu bellico & circũfusus comitatu pari rẽdit:mult̃ ibi p fratris salutę:dñi p̃cator cõponit & inde ad fratrẽ sedulus pperat.Hinc calũnia ex acerbo felle & acerbiore paratur exitu.

Scęnophægia

Ontinuo.n.regẽ adeũt i probissimi hoies & inuidiã excitant:q; põpam armatorũ celebratiorẽ q̃ priuatis mos est direxerit ostẽtui vulgo futurã ne quis conatibus eius obuiare auderet.Tanto apparatu non aliud nisi necem regis vt vsurpandi impii poten-

tiam affectatã. Haud difficile eger animus: in valido fessus corpore ꝓpulsus est: vt credibile duceret qd̃ pro vero asserebat: maxime cũ dies sacratus religioni mẽdacii suspitionẽ excluderet: pompa excitaret inuidiã: infirmitas metũ adderet: armatorũq; cohors fidẽ patrandi sceleris ꝓpleret. Itaq; prius q̃ sibi probaret tẽtamentũ aliquod flagitii parricidalis stipatores suos eũ armis iubet in Hypogeo locari obscuro: q̃ adueniẽtẽ Antigonũ dolo necarẽt: nec expectarẽt imperiũ regis sed ipsi extinguerẽt. Sane mãdato p nũcios p̃misso vt inermis veniret: eius indicii qualitatẽ nupta aristobolo in aduersum mutauit: vt p illos cõiuratos sibi ĩsinuari faceret: Antigono fratrẽ eiꝰ delectatũ esse: armorũ decore q̃bus ꝓxime accinctus affuerat: sed p egritudinẽ intẽtius nõ cõsiderasse. Nũc petere vt omnẽ illũ ornatũ bellicũ quẽ sibi cõposuit ad fratrẽ deferat: gratũ hoc regi futurũ si armatus adesset: Antigonus dolũ nõ præuidit dicto parauit eo studiosius quo placere regi pariter & fratri desiderabat: decũbebat Aristobolꝰ in castro cui nomẽ primo baris: postea Antõia fuit videlicet ab antonio triũuiro donata appellatiõe cũ vrbis dignitate. Eo postq̃ Antigonus appropinquauit atq; accessit ad id obscurũ trãsitũ cõspiciẽtes armatũ venisse regii stipatores adorsi repẽte iuuenẽ ꝓcepto satisfaciũt atq; imprudentẽ opprimũt. Is locus Stratonis turris appellabat quo deceptũ vocabulo iudã q̃ erat essenus gẽre opinio est frequẽs quẽ siue ꝓbitate vitæ suæ: siue mystica obseruatione sæpe q̃ futura erãt annunciasse historia vetus prodidit.

Hypogeũ subterraneum

Antigonus occiditur

Similitudo vocabulorũ vl' peritos decipit.

Aristobolus

Sic vt accepimus cũ vidisset Antigonũ prætereuntem vt fratrem reuiseret: dicit ad eos q̃ numero discipulorũ eius aduectebant. Papę nũc mihi bonũ est mori qm̃ mihi mortua veritas est: viuit antigonus quẽ necesse est hodie interfici locus autem eius neci decretus Stratonis turris q̃ sexcentis hinc stadiis abest hora iã diei quarta: Tp̃e itaq; excludit p̃destinatę mortis fides hęc vbi dixit ĩtẽtiꝰ ipse secũ cõferre cœpit quomõ eũ fefellisset opinio. Nec multo post indiciũ defert interfectum esse antigonum in hypogeo ad stratonis turrẽ q̃ locus simili vocabulo ęque vt ille q̃ erat in maritimis cæsarię & nũcupari solebat Quo facinore patrato aristobolus secũ ipse reputãs qd sceleris admiserit: in morbũ ipse incidit Erat in oculis paricidiũ: pturbatio in animo: nec vllũ interuallũ dissimulatiõi dabat. Defigebat ĩ imis visceribꝰ dolor ẽuidia in miseratiõem versa est: q̃ innocẽtẽ pemisset cõtra ius germanitatis tãti sceleris immanitas mẽtẽ exulcerabat: nõ sõnꝰ oculis nõ qes animo dabat. Serpebat cęco vulnus dolore: coquebãt ęgra p̃cordia ac durę solicitudines sauriabãt inualidos artus & crebro gemitu pulsabãt alta nimis suspiria.

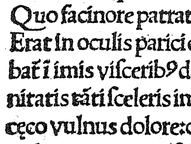

Itaq; immoderata mœstitudine eo ꝓrupit morbi vis vt cõuulsis visceribus sanguinẽ vomitu oris reiiceret. Quẽ puer aulicus regiis vsibus exhibẽs ministeriũ foras extulit atq; imprudẽs facti qd casu potius q̃ industria gerebat ad eũ locũ puenit: in quo Antigonus fuerat extinctus: illic supra rorãtes fraterni sanguinis maculas pcussoris sanguinẽ effudit. Clamor subito factus & gemitus intuẽtiũ eo q̃ ꝓfunda quadã dispositione dn̄i libatus perẽpto scelestissimi parricidę sãguie dispositiõe videret Sõno excitus cãm q̃siuit cũ sileret elicuit studio quęrendi & motu indignationis: Cuius accepto indicio suffusos oculos lachrymis & quantũ erat in eo virtutis ingemiscẽs haud ingt rependitur meritis meis cõgrua vicissitudo. Neq; enim dei oculũ tã impii machinator sceleris ꝓterire poterã Matura flagitii vltio subest & digno iã cõuenior parricidii mei precio: Vale corpus quousq; animã fratri matriq; condemnatã retines. Quid p partes eis libo meũ sanguinẽ: in me oĩs si qua est pietas cõtorqueat manus spiculũ me omnes filii germaniq; vltore pietatis gladio transfigant. Macteẽ hostia parricidalis atq; immoletur violatę necessitudinũ: totum simul caro noxia sanguinẽ euomat Non viscerum meorum cruciatibus & lenta tabe dęmonium exanturetur quod me in tam nefarios ausus sęui facinoris impegit. His dictis finem imperii ac vitæ ędidit. Vix anno functus

pote state regia propter quã particidiũ non effugerat.

Alexander Aristobolo fratri succedit. Cap. IX

Soluit illico mulier atq; exuit viculo fratris defũcti regẽ cõstituit Alexãdrũ cui & ꝓcera ætas & moderatio suffragari ęstimabat. Qui vt regnũ adeptꝰ est: fratrem quem aduerterat regni cupidiorẽ statim interemit. Reliquũ q̃ superat ex fratribus vitæ ac saluti potius q̃ regno intentũ reseruauit vacuum negotioꝝ: continuoq; vt se haberet inquietudo morũ bello pacẽ mutauit. Congressuq; habito aduersus Lathirum Prolemæũ plurimosq; quidẽ hostiũ intefecit sed ad lathirũ victoria defluxit. Qui tamẽ victoriæ fructũ ademit cleopatra mater coacto ĩ egyptũ cõcedere vt mortẽ sibi imminentẽ euaderet. Eius absentiam aucupatus alexander dũ regni eius partes inuadere cupit etiã Theodorum in se cõuertit qm̃ potissima quæq; de eiꝰ possessionibus sibi associauerat. Improuiso itaq; impetu theodorus regias opes occupauit. x. millia quoq; Iudæorũ prœlio fudit: sed super plagam fractus alexander plura adhuc de hostiũ partibus suo imperio adiũxit captarũq; vrbium populos seruitio subegit. Hos bellãdi successus domestica seditio interpolauit & orta de cõuiuiis vsq; ad bellum cõtentio processit.

Regnãdi cupido ne fratribus qdẽ parcere nouit.

Mortũ inq̃etudo pacẽ nescit.

Lathirus.

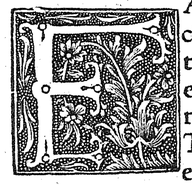

Emiliari peste huiusmodi iudæorũ viris vt de epulari ludo sese in arma excitẽt: ac nisi pigrina auxilia regi præsto fuissẽt seditio ꝓual uerat. Sed aduẽtitia manus licet ægra cõpressa est tm̃ octo millibus ferme hebræorũ interemptis: iñ ĩ arabiã iter direxit ac nõ nullæ eius vrbes subactę tributa quoq; moabitis & Galaditis iure victoriæ adscripta. Vnde regressus ĩ Amathum Theodoro tãtis eiꝰ successibꝰ stupefacto vacuũ defẽsoribus castellũ iuueniens sine mora expugnauit. Non vsquequaq; tamen ociosus. Obedeas rex arabũ fuit nec iulta diu regni sui passꝰ dispẽdia. Nã insidiis oportũe locat ei ꝰ oẽm exercitũ deleuit cõclusum vallis ꝓfundo & multo camelorũ agmine attritũ. Euasit tm̃ alexander & fugiens de ꝓlio Hierosolymitanæ vrbis receptacula petit: inuisus suis qm̃ recruduerãt: in odia erũ ęus occasione qui ante potentiæ metu p̃mebatur. Nec filẽtio regebat animorũ discordia: aut verbis tãtũmodo exercebat: ꝓlio nõ vno sed plurimis decertatũ: Quibꝰ extincta fere. L. iudæorũ millia quos alexãder interemit suis q̃ hostibus pnciosior & maiore victor detrimento quo regni sui vires vincẽdo attriuerat. Vñ ne ipse gdẽ: iã suis victoriis delectabat: auersusq; a ꝓlio arte tractabat sibi subditos vt iã nõ armis p̃meret sed verbis vrgeret: ac solis sermõibꝰ offẽsionũ gẽra dissolueret. Nihil tm̃ ꝓficiebat ad colligẽdã sibi gratiã: qm̃ fictis facinora ꝓpõderabãt atq; ipsa repẽtina cõuersio ad pœnitẽtiã morũq; inequalitas sæua passim suspecta habebat. ¶ Denique cũ simulata eius placiditate se circũueniri arbitrarẽt. Demetriũ regẽ sibi auxilio futurũ aduersus alexandrũ in bellũ excitauerũt. Pugna in manibus nec cõpẽdinata q̃uis vni aduersum duos exercitus nũero inferiore certandum foret.

Amathꝰ Obedeas.

Suspecta repẽtina conuersio

Cap. V.

Mille. n. cõiatus equitibus & sex millibus peditũ quos mercede sibi associauerat. x. millia quoq; Iudæorũ sibi cõspirãtiũ: in bellum accersens iuxta vrbem Sicymam occurrit hostibus qbus: tria millia equitum erãt & peditum .xl. millia Tentatoq; vtrinq; agmine vbi neq; Demetrius pecunia conductos desciscere a fide vidit neq; Alexãder de Iudæis aliquos quibus se demetrius adiunxerat Deposuisse erga se odia cognouit armis decertãdũ ęstimauerũt. Superior bello demetrius factus plurimo tm̃ suorũ sanguine. Nãq; ab his q̃ ediuerso mercede cõducti venerãt egregie bellatũ ita vt vsq; ad mortẽ virtute acsi de certauerũt. Destitutũ itaq; sese Alexãder videns cęsis suorũ cateruis in montes cõcessit. Sed præter vtriusq; spẽ ad alterũ eorum species victoriæ puenit: fructus alteri ad alterũ partus: qa Demetrius nud atus est discessu hebręorũ qui eundem ad societatem rogauerãt & Alexãdro ex ipsis. vi. milli a sese adiunxerãt more quodã humani ingenii adstipulãtibus ad misericordiã

rebus aduersis.

Essit itaq; Demetrius ei quē in bello vicerat videns illū affluentibus paulatim hebræis iam pugnæ idoneū sesēq; cū paucis relictū. Cuius victoria libertate assuetis dānationis metū mouebat. Redit alexandro sæuitia cū securitate regnūq; in suos & vsus belli reformatur. Quærēti ab his qdnā facienS animos plebis: cōciliaret responsum est: si moreretur. Vix.n. forte cum mortuo tā grauia ppessi: in gratiā reuerterenē vt odia aduersus defūctū deponerent. Quibus excitatus rebellandiq; assuetudine multis necatis reliquos coegit. In vrbē cui nomē Bemeselel. Cuius expugnatio acerbiorē solito pestē inuexit tā seuo crudelitatis pcessu vt ex eo numero octingētos in media ciuitate crucifigeret. Quorū in conspectu cōiuges eorū filiosq; iugulari iussit.

Qd odio sus sit ma lus prin

Aec spectabas accubās in medio cōcubinarū lęt9 inter escas & pocula: sed magis sanguine q̄ vino inebriatus hoc solo facto ampli9 populū q̄ bello deterruit: Ita vt pxima nocte iudęorū. viii. millia iudæā discederēt quibus fugę finis mors Alexandri foret. Tātiq; horror mali quietē regno attulit. Sed vbi a dcmesticis feriatū ſliis excrta est causa ingetudinis Antiochi aduersum arabas expeditio quā sibi terribilē & periculo futurā arbitrabatur. Hic est Antiochus qui etiam dionysius appellat Demetrii frater a Seleuco vltimus: cui transitum negare cupiens Alexander inter vrbem antipatridem & Ioppes littora soueis ingentibus ductis maroq; altissimo turrib9 quoq; e ligno impositis clusit: operam magno suorum labore nullo hostis impedimento Sigdem negocio facili repletæ fouęæ turresq; exuste: ipse quoq; Alexāder fuga sibi cōsuluit eo tutior qa nequaq̄ tāti æstimatus vt eū victor prici pis loco pseq deberet. Nā secūdis partibus reseruatū: vt itineris obstructi iniuriā acceptā vlciscerē. Rectū aūt in arabas iter direxit: quorū rex in loca ſlio oportuna sese cōtulerat. Deiñ subito cōuerso egtatu maxima vi ac multitudine effusi ac sine ordine ruentes hostiū turmas inuasere. Certatū acriter quoad Antiochus restitit. Renitebatur .n. q̄ ius exercitus eius quasi more pecorū obtrūcarē. Vbi vero & ipse cecidit (nā p cæteris sese offerre solebat piculis) auctsi oēs quorū maxia ps incerto fugę dispsa extinguiē reliqs vicum cui Annana nomē coactis atq; alimētorū inopia cōsumptis vix paucissimi ex his tante cladi supsuere.

Crudelitas pacē conciliat Cap. XI.

Oc successu aretha etiā a damascenis ad regnandū expetit9 cœlosyrisimpitaret quo Ptolemæū excluderēt quē maxime infestis odiis psequebanē: nec iudæā immunē reliqt incursiōis de qua victor licet supato alexādro scdm vtriusq; ptis cōuētū discessit in sua. Alexāder añ pellā euertit & Gerosam petiit iterū de Theodori possessionibus aliquas sibi adiūgere parās eāq; sibi bello vēdicauit. Inde i syriā pgress9 Gaulanē & Seleuciā & Gamelā euertit vltus supioris belli contumeliā ipsas Antiochi munitiōes diruit: Quib9 ex locis iter in iudæā cōuertit: ac pter spē cū gaudio totius gentis suscipit p mirabili successu rerū gestarū vbi pta belladi ges exordiū tribuit egtitudinis: atq; aliquātulū quartinis febriū vicibus affect9 leuato paulisp incōmodo dū negocia repetit militaria nec modū seruat aio validior q̄ corpore cōminuit oēm suę vigorē salutis vitesq; absūpsit atq; ita mortu9 est. ¶ Vigiti itaq; & sex ānis vario rerū eūctu aduersū ī nūeros bellorū tumult9 regnū tenuit: & duobus liberis supstitibus decessit. Quos ipares regni existimās gubernaculo sūmā rē vxoris pprię delegauit sollicitudini qm̄ eā acceptiorē ppl'o cognouit. Atq; hoc apud vniuersos inuenisse gratiam qp etiā ipsa ab imanitate viri sęp alienā sese faciēdā existimauerit, vt nō solū refugeret flagitiorū cōsortia: sed etiā resistēdo eius iniqtatibus totius in se plębis beniuolētiā circūuerteret. Nec inprouida viri sentētia fuit: nā regnādi ius mulier ſoffēsę exercuit sine vllo fœinei sex9 ipedimento & acquisiuit moderandi gratiam sacrę legis obseruatione. Nam dum attentior circa templum cura exerceretur & dimissa ministeria fraudis sunt creuit imperii vigor nec tamen affectu infracta

Quies insueta egritudinē gignit. Et post egritudinē labor ipro b9 mortē Cap. XII.

Mulier modesta sagax & p uida nōnū q̄ optie regit non tā armis q̄ religiōe.

materno regni cupido. Siquidem ex duobus liberis electus vnus ad speciem regnandi non potestatem Hyrcanus vocabulo natu senior: ingenio remissior: Aristobolum vero actiorem animo: expertem potestatis emolliebat priuati humilitate Assuerunt se Pharisei mulieri genus hominum secundum legis doctrinam exercitatum: secundum qualitatem affectus callidum: auidum negociorum: pecuniæ appetēs: qui captantes elatam mulierculam secundum scientiam iuris diuini extollendo suam fecere: vt plæraq; etiam regni negocia ipsis committeret. Adhiberēt quos vellent: quos vellent excluderēt: atq; aulico exuerēt ministerio. Quid plura: ita sese insinuauere: vt commodorum omniū fructus ad eos peruenirent: sumptus & molestiæ mulierē solam afficiebant. Mec mediocris mulieri spiritus: vt maxima quæq; auderet: ac supra fœminęi sexus conditionem prœlia disponeret. Siquidem & præstantissimam de suis manum parauit: & peregrini exercitus copias cōegit ingentes: vt non solum domi tuta: ad oēm regnādi securitatē foret: verūetiā exteris potentibus esset formidabilis. Ea tñ reliquis præstabat oibus: sed Pharisęis quasi inferior obtempera bat.

Pharisei.

Alexādræ magnaitas

Rat Diogenes in regno ei9 qui de potētissimis Alexandri amicis familiaritati ei9 in hæserat eum adorsi obtruncauere: memorantes ipsius cōsilio octingētos illos in medio vrbis ab Alexandro cruci suffixos: in cæteros facinoris auctores quoq; vt pergeret vltio mandatū. Necabantur itaq; quos pharisei præcipiebant: non quos societas sceleris inuoluerat. Quo metu perterriti plariq; quibus huiusmodi pericula intendebanē: & maxime præstantiores opibus & dignitatibus ab Aristobolo intercessionē implorauere: vt matrem ab executione præcepti seuerioris ad meliora inflecteret. Ille sibi gratiā parare cupiens: non detrectauit. Mulier ægre licet: oranti tamē filio concessit. vt contuitu honorū quos gesserant qui in huiusmodi inuidiam arcessebanē: supremæ necis sententia mitigaret: atq; eos tantū quos obnoxios suspectaret: patrādi flagitii incentores fuisse vrbe egredi iuberet. Qui accepta vitæ securitate per agros dilapsi.

Odem tempore causa accidit vt Damascū iuuentus dirigeretur: quoniā Ptolemæus frequentib9 incursionibus incolas memoratæ vrbis terrebat: cuius negocii necessitas occupauit de exercitu Alexandræ validū manū: Cleopatrā quoq; Tygranes qui Armeniis imperitabat in vrbe cui nomen Ptolemais obsidione clauserat: quē muneribus Alexandra mulcebat: vt a se auerteretur. Quē Luculus facta interruptione in terras Armenioq; infectis rebus redire coegit: consultius ducentē sua tutari q̄ aliena adiungere. Tantis itaq; negociis intenta Alexandra: in morbū incidit: Quam occasionē rapuit Aristobolus ad suas artes: & congregata manu conspirantibus secū quos seruor naturæ ad prupta quęq; audendū cupienti adiunxerat: thesauros occupat: eorūq; copiis inuitat ad militiā voluntarios ac pretio cōponit: vt in oīa quæ vellet fidē prestaret: insulas regni iduit. Turbat9 animi Hyrcan9 matrē lachrymis cōueniebat. At illa spirans fortia filios & vxorē Aristoboli in castrū reclusit: cui nomen primo Baris: postea Antonia appellatū: de quo supra memorauimus. Cœpta Alexandræ celeri eius obitu destituunē. In hæreditatē omnē Hyrcanus successit: qui viuente adhuc matre dignitatē induerat sacerdotii: Aristobol9 virtute & sapientia pstabat: res vsq; ad contentionē atq; congressionem deducta vrbi consertū plęriq; relicto Hyrcano illum alteq; bello meliorē secuti. Hyrcan9 comitātib9 secū q bello reliq fuerāt: cōfugit ī Antoniā: reptisq; filiis & vxore aristoboli p obsides salutē iuenit: qa ne qd asperū in suos fieret aristobol9 pacto cōsuluit. Cōuētū fratrū hmōi fuit: vt regno hyrcan9 cederet: atq; ad Aristobolū ius oē ī pii trāsiret: nec tñ Hyrcanū inhonorū relinq̄ret. sed regni exortē honore alio fūgi fineret quē ipse iptiuisset. Transactio hmōi etiā religiōe tēpli sacratā affēsionē vtriusq; tenuit volūtariā: inde

Cap. XIII.

cum gratia discessum est: ac seinuicem salutantes: Aristobolus in aulam regiam sese recepit: Hyrcanus æquanimiter in domum Aristoboli concessit.

Cap. XIIII Pecuia metit potetia & gratia.

SEd fuere quos metus acrem mutatio incesserat: qui se studuisse aduersus Aristobolum recordarent: & præ cæteris Antipater: is erat Idumeus gne: moribus apud suos clarus: nõ tenuis pecunie: & ideo pualide potentie: arte mira factus ad cõtenendã pecuniã ppter cõciliandã gratiã. Qui Hyrcanum cõsiliis suis pterritũ q̃ nullã salutis suę spem tutã haberet qui impio decessisset: nisi transfugio cõsuleret: vbi ad suas artes incliauit: insinuat Arethę regis fouendũ auxilio virũ: qui circũuetus foret vt regno cederet: decorũ hoc fore regi si arbiter fieret impii restituẽdi: multoq̃ pulchrius si circũscripto cui primitiua regni cõpeterent dolo sublata reformari iuberet: illũ versutũ & callidũ: & ideo suspectũ vicinis: hunc mitẽ & quietũ q̃ pro sũmo beneficio acciperet quicqd sibi ab externo tribueret: cui frater etiã regnãdiius ad emisset. Præ paratã itaq̃ Arethæ regis gratiã Hyrcano ãnũtiãs fugiendi spẽ detulit: & viã demõstrauit: vt secũ peteret Petrã in finibus Arabię sitã: quo in loco regẽ adirẽt. Qui pcibus Antipatri donisq̃ inflexus: plurimã bellatorũ manũ Hyrcano adiũxit: vt regno restitueret. Erant fere peditũ equitũq̃ quinquaginta milia: a q̃bus prima pulsus cõgressiõe Aristobulus Hierosolymã cõfugit: ibi quoq̃ intutus aduersus tantã hostiũ multitudinẽ q̃ clausum expugnauisset: nisi Scaurus ductor Romani exercitus alterius belli occasione quod aduersus Tygranem gerebatur soluisset obsidionem missus a Pompeio cui recepti Mithridatis vltio grauis bellique in socerũ transferendi propositum exarsit: qua causa Syriam infestari per Scaurũ præceperat. quum ipse Tygranem atq̃ Armeniã vrgeret. Scauro itaq̃ aduenienti Damascũ quem Metellus & Lolius funditus euerterant: occurrere fratrum legati sibi quibusq̃ Romanæ opis auxilium implorantibus: & q̃uis inferioribus esset viribus Aristobolus: præponderauit tamen pecuniæ oblatione. Vendit summa prœlialis certaminis talentis trecentis: & iustitia postulati pretio pẽsatur. Qua pecunia sibi annumerata: denuntiat Scaurus Hyrcano regiq̃ Arabiæ discedere ab obsidione: aut si permanerent scirent sibi aduersum Põpeiũ & Romanos bello certandum. Eo terrore obsidio soluta: Arethas Philadelphiam petiit: Scaurus Damascum reuertit. Aristobolus autem vix dudum idoneus propulsando periculo manum collegit: hostem insequit: & ad Papyronem (id vocabulũ loco) sex milia hostiũ simul & fratrem Antipatri Fallionem prœlio fudit: Hyrcani atq̃ Antipatri spes lapsa est: quibus fiduci a omis in Arabiæ viribus erat.

Cap. XV. Allegatiõibus nõ munere informãd est iudex.

SEd vbi Magnus Pompeius abire Syriam cœpit: & Damascũ aduenit: a Romanis quorum auxiliis infracti de manibus victoriam amisere opem postulant: Pompeiumq̃ adeunt tẽq̃ iusti arbitrum & minime auarũ pecuniæ. Allegationibus itaq̃ non muneribus vt ante niti cœpere: quoniam integer animus aduersus corruptelam pecuniæ laqueis auaritiæ non capiebatur: & gratuito odisse poterat fraterno insidiatũ honori: & ideo his eum adorsi querelis quibus & Aristobolo fieret inuidia: quum indignus aliena inuaserit: & Hyrcano conciliaretur gratia: cui vel merito vitæ vel ætatis suffragio regnandi ius cõpeteret. Astipulante pſertim matris auctoritate: q̃ & iudiciũ eligendi habuit & ius cõferẽdi. Nec Aristobulus diu abfuit: q̃uis nihil in magno pectore qd̃ suis artibus cõduceret intueret. Præsumebat tñ de Scauri redẽptione: sesq̃ eius iactabat societate. Venit itaq̃ regio ornatu pdit: & ppe maiore q̃ solebat stipatus ambitu: vt qui de iustitia diffideret: ad quiescendi piudiciũ excluderet: spem obediẽdi negaret: sed diuti toleratę Ro. cõsulis sublimitatẽ nequit: cui mos erat regni exorti regibus impitare. Itaq̃ vbi ad vrbẽ vẽtũ est cui nomẽ Diopolis alio cõcessit

Romanæ dignitatis supercilium dedignatus regni tumore. Qua secessione Aristoboli est non mediocris datus offensionis locus: vsq̃ adeo commoto consule vt statim arma Romana in Iudæã cõuerterent. Cõiunctis Syriæ etiã plarisq̃ auxiliaribus: quẽ vbi cõperit Aristobulus ad vrbẽ Scytopolim atq̃ Coreas appropinquare vnde erat Iudæę exordiũ possessionis: cõfugit in Alexandriũ castrũ munitũ admodũ: & in monte altissimo sitũ. Quo cognito iubet eũ Põpeius descendere: at ille tanq̃ herili pcepto obedire indecorũ existimãs periculũ poti subeundũ: q̃ obtẽperandũ impio animi immodicus arbitrabat. Sed referta populis Romana castra desup spectans simul a suis monitus nõ lacessendos quoq̃ in nomen ac potestatẽ totus ppe orbis terrarũ cõcesserat/ descẽdit: pluribusq̃ vsus qbus regnũ sibi iure delatũ astruere cõtenderat: vel generis debitũ necessitudine: vel exercitus iudicio q̃ secutus sit validiorẽ deseruerit ignauũ: vel euentu plii vel pacti cõuẽtione ad munitionẽ reuertit: rursus eũ Hyrcanus præsulẽ adiisset vocatus ad iudiciũ Aristobolus sese repñtauit: Sed cũ adhuc cũ perẽdinari cognitionẽ videret: in castellũ regressus est. Melius em̃ inter spem & timorem putabat: q̃ impeiis eius obediẽdo ad sui gratiã Pompeiũ inflecteret. Sed ne vi adigeret: iterũ impio cedere: in Alexandriũ sese recipi ebat. Nec pterlit Magnum regis versutia: iubet eum discedere munitionibus: idq̃ facturũ datis ad singulos custodes munitionũ litteris sese astringeret: iussis quidem paruit quę non audebat resellere. Protinus tamen Hierosolymitanis mœnibus se abdidit: & bellũ aduersum Romanos parare cœpit. Põpeius quoq̃ fugientẽ insequi: vrgere clausum: neq̃ parandis belli vsibus tẽp vllum dare: direxit Magni intẽtionẽ de Mithridate nuntius q̃ morte bellũ finisset: vrbs Hierico in finitimis suis Põpeiũ tenebat: cũ rei memoratę indicia venirent: locus ppe vrbẽ in quo balsamũ gignit: virgultisq̃ inascit q̃ acutis lapidibus incidũt pueri agricolarũ: perq̃ eas incisiones distillat humor lachrymis pulcher rorantibus. Inde vir militiæ vetus cõpositis ordinib ad vesperũ castra mouit: & primo diluculo Hierosolymitanis mœnib astitit: atq̃ improuisus armatas acies infundit.

Vinea balsami.

Irrita pcatio si pmissũ nõ tenet.

Cap. XII.

BStupefact Aristobulus dispositionis specie: virorũq̃ robore: militũ alacritate sponte occurrit: veniã pcat: pecuniã: vrbẽ: seq̃ offerens: Verbisq̃ in mollius supplicit er inflexis mitigauerat indignationẽ consulis: sed irrita pcatione: qa effect deerat pmissionis non solũ negatis pecuniis: sed etiã vrbe exclusoGauinio qui oblatũ petitũ venerat: bellũ incubuit: ¶ Nãq̃ Magnus adhibitis custodibus Aristobulo: vrbis mœnia speculari cœpit atq̃ explorare diligẽtius: qbus in locis tentaret irruptionẽ: sed quũ & valida murorũ circunspectaret q̃ expugnari nequirẽt: & templũ in vrbe haud inferioribus circundatũ munitionibus: vt geminũ esset ingressus periculũ: & a defensoribus tẽpli: & ab his qui murorũ propugnacula tuerent: hęsit animi dubio: sentẽtięq̃ incerto per aliquãtulũ tẽporis: cũ subito intra vrbẽ orta seditio volentibus Hyrcani sociis vrbe recipere Pompeiũ: renitentibus Aristoboli ppugnatoribus: illi portas aperire Magno: isti obserare: bellũq̃ inferre: ne regẽ etiperent. Sed pluribus quos terror potentiæ Romanæ auxerat cessere inferiores: atq̃ in templũ sese recepere soluto ponte qui transitu puio vrbem ac tẽplum medius coniunxerat.

Seditio plus suis nocet q̃ hosti.

REceptus itaq̃ in vrbem est exercitus Romanus: & suis manibus Iudæi aperuere portas: non multo post vrbis ac tẽpli expugnatoribus futuris. Completumq̃ est illud dauidicum. Deus venerunt gentes in hæreditatem tuã polluerunt templũ sanctũ tuũ. Sponte itaq̃ tradidere regalia sua: cessere aulicis: pissoni claro inter suos viro & militiæ stipẽdiis exercitato id negocii commissũ est vt manu valida: aulã regiã: cęteraq̃ vrbis tuẽda existiaret Q d̃ab eo sollicite curatũ quasi ad ea defendẽda poti q̃ occupãda Romanũ exercitũ ductauerit. Ad tẽpli autẽ irruptionẽ qm̃ ptiaciter resistebat Iudęos Magnus pauit

socios videlicet Hyrcani: vt si fieri posset aliena Romani mysteria non prophanarent: simul vt suis manibus Iudæi fossas replerent: impio ministerio & turpi obsequio seruierunt manus eorũ in cophino: mẽtes in sacrilegio: sed nihil pficiebat cõgestio cũ reniterent e muris Aristoboli fautores: & desup afferrẽt impedimentũ: irritaq; Põpeio fuissent exordia: nisi incurrẽtib⁹ sacris religionis qbus ab oĩ vacare opere Iudęos vetus obseruatio foret: imminere suos aggerendis terrarũ tumulis impauisset: sola em cõserendę manus vsurpatio in cõsuetudinẽ versa: etiã sabbato si tñ inferat plũ: & salute extremũ petat periculũ: decernendũ sibi ferro iudęi existimant: reliqua certamina religioni ducunt. Iam vallũ excreuerat: iam machinæ admotæ: repugnabãt regii murorũ altitudine ferociores: nec intermixti plis ppiore Magni accessu inclinabant. Stupebat Põpeius acres virorũ aĩos: muri decorẽ ac magnitudinẽ: & nusq; remissa officia sacerdotũ in medio belli furore: tanq; pfunda pax esset nihil deerat sacrificiorũ solennitati: inter bellatoq; iacula mortesq; cæsoq; fundebat sanguis hostiarũ. Victima altaribus ĩponebat: ãte ará positi feriebant. Tertius iam mẽsis anceps adhuc certamẽ tenebat. Primus Sylla ortus Cornelio Faustus & duo cõturiones quoq; vni nomen Furio: alteri Fabius erat: deiecta turre muroq;: tẽplũ irrupere singulis sese cateruis: & circũdantes vndiq; tẽpli interiora: quoscunq; reppererãt: gladiis trãsuerberabant: cędebant fugiẽtes: repugnãtes alii obtruncabant. Nullus parcendi modus. nec tñ ea sæuitia bellantiũ obsequia vatũ impedita. Nudatis gladiis imminebat hostis: illi tñ sine vlla pturbatione soliti vicẽ muneris exeq̃bant. Nullũ intermissiũ est officii genus. Quicqd ad purificationis solẽnitatẽ: qcqd ad cultus sacri obseruantiã spectare poterat impletũ est. Tãta erat cura ministerii: atq; vtinã pro veritate deuotiõis & fidei fuisset: maiora quoq; a suis orta pícula q̃ sibi ab Hebræis inuicẽ inferebant: atq; intus pugna vehementior: & seditiosis ppius & anceps periculũ: a fronte extetnus hostis: a tergo lateribusq; domesticus vrgebat.

Sacerdotũ constantia

TA conclusi vndiq; alii se pcipitabant: alii patrię incẽdiis exurebant. Sacerdotes tñ vsq; ad vltimũ ĩ suo munere pseuerabant: hortãtes se inuicẽ ne in posterioribus ponerent officiũ religionis q̃ salutis: pfidiũ recte secum agi sipietati impẽderet qd deberet necessitati: pulcherrimũq; si in patriæ sinu seperiri liceret. Quid autẽ iuuaret euadere & supstitẽ viuere religioni: pclarũ potius op⁹ muneri cõmori pio. Qd si quis periculi metu deserat sacrilegiũ est: si quis impleat sacrificiũ & piæ passionis victoria. Infulati itaq; sacerdotes inter suas hostias immolabant: & amicti sacerdotalibus stolis inter cadauera cęsoq; humi iacebant. Fusa illic Iudæoq;. XII. millia: Romanoq; pauci extincti: plures vulnerati sũt. Nihil tñ grauius: in illa miseria ingemuerũt Iudæi q̃ q; illa abscondita ante sacrificationũ mysteria retecta gentibus ac manifesta sunt: deniq; Põpeius curarũ istiusmodi declinans superfluadũ triũpho poritus ambusta obiret: sequentibus se suorũ plurimis: vidit tabernaculũ secundũ qd soli principi sacerdotũ solenni accessu patebat: atq; intus aspexit lucernam: & mensam & thimiamata: & tabulas testamenti: superq; eas Cherubim: multitudinem aromatum dispersam: & sacræ pecuniæ talenta duo millia: in quibus quum plurimũ auri esset: integer tamen ab omni cupiditate vel ipsa: vel si qua sacrorum vasoq; inuenta sunt: intacta seruari præcepit: & sequenti post excidium die neocoris iussit mundare templi interiora: & celebrare assueta sacrificia: Hircano quoq; pricipatũ sacerdotii dedit: põpta eius opera vsus in obsidiõis necessitate: nam etsi infidus suis: Romanis tamen fidelis vt sua patria expugnaretur. Sed puto neminem dici fidelem posse: qui suis fuerit infidus. Non perfunctorie itaq; in ipso proelio iuuit hostes suorum: vel q; extramurani populi multitudinem annitentem Aristobolo: retraxit ab eius societate: ad omnia tamen quibus vel præuertendi Aristoboli: ducendiq; eius auctoritate: vel conficiẽdo celeriter bello Pompeius egregius impator fuit. Pręclarũ hoc addi

Hęc cõsuetudo tpe mathahiæ inchoata

Diuia officia nunq; omittẽda.

Sacrorũ reuerentia.

Põpei imodestia circa res sacratas

dit vt in victoria modũ teneret: deniq; benignitate sibi magis q̃ terrore quos vicerat associauit: auctores tñmõ belli securi pcussit. Tributũ quoq; victis ĩposuit: statuit ducẽ: Iudęq; fines determinauit. Suis ergo finibus circunscripta Iudęa est: reformauit etiã Gadarã quam Iudæi euerterant: rogatus a Demetrio qui patriæ suæ huiusmodi gratiam a patrono poposcerat: & in hac causa & in pluribus apud magnũ sup libertorũ modũ vsq; ad inuidiã excellens Aristobolũ autẽ cũ filiis & soceros ei⁹ captiuos statuit secũ Romã deducere: sed vn⁹ ex sobole regia in itinere elapsi⁹ custodibus domũ reuertit: ei nomen Alexãdro: ætas fratre puectior & sorores duę. Antigonus itaq; æuo iunior cũ fœminini sexus germanitate ad vrbẽ deducti: Pompeiusq; Ciliciã & inde Romam petiit.

Gadarã

Pompeius

AT in Syria Scaurus cui ducis officio pręerat receptis vrbibus quas Iudæi inuaserãt in mediterraneis Scitopoli. Ippone: Pella: Samaria: Iannia: Maresa: Azoto: Arethusa: maritimis quoq; Gaza: Ioppe: & ea q̃ Stratõis turris olim vocabat: postea Cæsarea nũcupata sub impio Herodis q & ornatum addidit & nomẽ mutauit: aduersum Arabas bellũ moliebat: Iudæã inter Euphratẽ & Aegyptũ: Syriã quoq; suis reformatã finibus iudicio coercẽs prędandiq; cupidine: qd potius reor: ac pferẽdi impii gratia summã regni Arabię Petrã inuadere volens: difficultate quidẽ locoq; ĩpeditus irrũpe nequit: plura tñ vel ppinqua vrbi vel longe posita deuastauit: quibus in locis exercitũ eius morantẽ fames incesserat: ac pene incidisset facin⁹ miserabile: nisi p Antipatrũ laborantib⁹ Romanis Hircan⁹ alimoniã ministrauisset. Idẽq; de cõsilio Scauri Arethã monuisset soluere bellũ pecunia: deniq; trecẽtis talentis Arabs hoste se exuit: Scaurũ redemit: hoc regressiõis eius pretiũ fuit: quæ res fidã Hircano cũ Romanis firmauerat societatẽ: & pfundę pacis securitatẽ fouebat: q; in locis hostilibus exercitui Romano opa eius ex indigentia graui frumenti satietas facta auxiliũ q; præsto fuit: Alexander bellum assumpsit.

Miserimũ fame mori

Beniuolẽtia malos recõciliat.

ED vbi Alexãder e vinculis Magni elapsus primũ occulte & paliquãtũ tẽporis manũ sibi idoneã cõgregans: deinde palã pcursare cœpit Iudęã: exagitari Hircanus: & rebus suis diffidere romanos cura vrgere ne bellũ gliscerent: qm etiã murũ reparare Hierosolymis cõstituerat: quẽ Magn⁹ destruxerat: ac ppe aggressus fuerat op⁹: nisi Gauinius q; Scauro successit: curatis strenue cęteris qb⁹ terrorẽ sui nois sparserat: occurrẽdũ Alexãdri rẽtamẽtis estiauisset. Nec Alexãder refugiẽdũ arbitrat⁹: sed decernere plio ausus cũ decẽ milibus peditũ: mille & qngẽtis eqtibus etiã castella reparauit: Alexandriũ Hyrcaniũ Macherõtã receptaculo sibi (si res poposcisset) futura: vel hostib⁹ ĩpedimẽto: qm & arabia nõ satis fida Romanis pxima erat: Gauinius quo citius occurreret Marcũ Antoniũ cum pte exercitus pmisit: vt iter hostiũ ĩpediret: donec ipse cũ toto agmine aduẽtaret. Antipater cũ electis adueniẽs & Malichus & Phitolaus diuersis Iudęoq; subnixi cateruis: cum Antonio vires iunxere: quos vbi confertos Alexander vidit (nã iam & Gauinius aderat) flexit cõsiliũ: vt retrorsum cederet. Sed quũ iam non longe esset ab Hierosolymis: coactus manũ cõserere: victus aufugit: necatis ferme tribus milibus suorum: cæteris captis & dilapsis: vix Alexãdro pauci superfuere: ad porius fugæ societatem q̃ ad rebellandi audaciam. Deniq; pacem a Gauinio petẽs: etiam castella ne quid suspectũ haberent: Romanis tradidit. Eo bello egregie Antonii virtus emicuit: q̃uis pclarũ vbiq; documentũ suę dederit fortitudinis. ¶ Gauini⁹ in quiq; cõuẽtus Iudęã diuisit: vt ptãtẽ minueret: ex qua oriebat potior rerũ insolentia. Hyrcano p mãsuetudie ingenii ei⁹ sacerdotii honor mansit: totius autẽ regionis eius cõuẽt⁹ nõ vni sed iii cõi Hierosolymitãis a Gauinio cura imptita: itẽq; cæteri cõuẽtus sili mõ attributi p Gadarã

Alii legũt Gabinius.

Minoratio ptãtis isolẽtiã repmit.

& Amathōtē & Hiericūta Sefforitanosq: vrbes scilicet potiores: diuisi quo & singulorū potē tiæ nihil relinquerēt: & functio regionū non vacillaret: quę publicā expectaret sollicitudinē. Qd & Romanis ad releuandū rebellionis metum: & Iudæis ad deponendām inuidiā cū gratia susceptū: qm̄ non sub rege: sed sub optimatibus degeret hebręorū genus: ad reipublicę romanæ similitudinē: in qua non vnus imperitaret: sed per vices optimi quiq; qbus sortito magistratus cesserat: administrabant regni quidā exortes: sed regum arbitrii: cōsultū prouide ad uersum inquietudinem gentis ęstimabatur.

Aristocratia Romanorum

SEd Aristoboli fuga reditusq; in Iudæā plurimū turbarū excitauerat: plærisq; refluētib9 ad eū quos veteris amicicię gratia sollicitauerat: aut res vltimæ: quibus remediū ex discordia publica quærebatur: Ima summis miscere cupientibus: atq; aliæ spes lapsæ forēt. Regressus igitur Aristobolus munitiones ędificare: Alexandriam repārare cœperat: quo comperto Gauinius Sisinnio & Antonio: Seruilioq; cum parte exercitus: directis ceptum opus impediuit: desertis enim munitionibus aristobolus se bello parauit & quia maiore numero q̄ vsu agmen trahebat de onerauit inermis populi multitudinē: & sola octo millia armatorum coegit adiūcto quoq; Phytolao q voluntarius ex Hierosolymis cū viris mille ad uenerat: deinde orto plio (imminebāt .n. romani eius ceruicibus) aliquādiu quidem strēnue pugnatū tamē valuit virtus romana: cęsa Iudęorū quinq; millia plus: Aristobolus cū mille viris irrupit aciē & in castelli macherūtis munimētis sese recepiti: duo millia alio delapsa: Adorsi tm̄ castellū romani p biduū ferme dilati qm̄ de vltimo periculo aristobolus totis viribus decernebat. Sed nequaq̄ diutius sustentare potuit: captus cum filio antigono quem pariter fugiēs de viculis secum abduxerat: ad Gauiniū missi & ab eo romam directi sunt. Senatus aristobolo in custodiā detruso: filios eius ad bithiniam dimisit. quod gauinium ferunt epistolis insinuasse id aristoboli cōiugi promissum remūerādę sedulitatis eius gratia ob traditas sibi munitiones.

Phytolaꝰ

Aristobolus

Gauinius
Antipater
Hyrcanus
Arexāder
Gauinius
Iudæi
Romani

IIs in Iudæa gestis Gauinius audēdū aliquid ratus In parthos expeditionē parauit: sed suspecta partiū Ptolemæi regis reuocauerunt profectū. Nam ab eufrate in ægyptum gauinius iter conuertit: Vsus necessariis ad omnia ministeriis antipatri & hyrcāi. Sed hyrcani per antipatrum q pecunia: frumēto armis/auxiliis quoq; exercitū iuuare ac maxie cōgressos circa Pelusium nisi gnaris locorū & totius belli generis Iudæis omnia procurantibus Gauiniū facile deterruissent. Sed rursus morante exercitu Alexander Aristoboli filius in Syriā sese in alterā velut in vacuā puinciā immergere moliebatur: nisi rumoribus excitus Gauinius reditū maturauisset: pmissoq; Antipatro reuocasset plurimos Iudæorū ab Alexandri societate: quorū multitudine fretus parabat oēs quos in regione offenderat Romāos exitio dare: deniq; dilapsis licet Iudæorū plaritq; per Antipatri cōuentionē: audaciā tamē non deposuerat: plūq; adorsus in .XXX. milibus virorū circa Itabiriū mōtē fusis: cū decē milib9 aufugit: reliquorū dispersiōe bellū cōfectū. Gauini9 cōpositis ad arbitriū Antipatri reipu. Hierosolymitanæ negociis: inde pfectus Nabathęos prælio subegit: Mithridatēq; & Tygranē fugiēs de Perside occulte remisit: palā tamē militibus intimauit fuga lapsos. ¶ Successit Gauinio Crassus: & pfecturus ad Parthicū bellū oē quod erat Hierosolymis aurū in tēplo abstulit: & præterea duo milia talenta detrahi iussit: quæ Pōpeius intacta reliquerat: nec longū lætatus vbi transmisit Eufratē exercitū amisit: & ipse extinctus est. ¶ Eo successu Parthi lætiores transeundū in Syriā crediderunt: quos strenue insidiis excepit Cassius: & cōmissæ sibi puinciæ finibus repulit: non sine graui detrimento hostiū: cū effuse venientes qui neminē sibi obsistere ausurum arbitrarētur. locis præuentos angustioribus occupauisset. Deniq; fusis suorū

Hoc. xix. c Iosephi accedit Crassus Cassius

pluribus bellū deseruere. Cassius repulso hoste securus prouinciæ: in iudæā irruit: & Taricheis delectis. xxx. millia iudæorū ī seruitutē Phitolao quoq; suspectum dolo quo partes Aristoboli fulciret vēdidit: iu g uari iussit. Neq; expers cōsilii eius Antipater fuit: vt ęmulū potentiæ q̄ maxime excluderet.

Hoc apud Iose ca. xx.

IS Antipater cognouit vxorē cui noēm cypris splendidissimo iter arabię foeias loco ortam: atq; ex ea suscepit liberos quattuor sexus virilis & vnam foeminam. Viris huiusmodi vocabula. Primus Phaselus sequēs Herodes vocati: tertius Iosephus: quartus Pheroras: & Salome filia. Eaq; causa vir egregie factus ad emerendā munerib9: atq; amicicia societatē potentiū: gratiā pceteris sibi regis Arabū conciliauerat: qa de locis Arabiæ vxoris acceptę, ptēdebat necessitudinē. Deniq; aduersus Aristobolū decernere plio parās filios suos pdicto Arabū regi quasi mutuæ charitatis pignora direxit. Quos ille quasi depositū inuiolabile suscepros eo cultu quo liberos dōi habuit & postea repetitos patri reddidit. ¶ Sed cū Aristobol9 bello supatus in vinculis haberet: Alexander filius eius cū secūdū cōuentiones pacis qbus cū cassi9 ad Euphratē reditur9 deuixerat plio vacaret: quū cōfinia psidis haud vllo suspecta partorū trāsitu infestarentur: & blande trāqllitatis species ī orientis partibus humanas leuaret solicitudines cæsar transalpinis regionibus galliarū italiæ sese īfundēs: Pōpeiū senatūq; vltra Ioniū mare expulit. Italia exclusus Aemathiā Magnus petit: eoq; diuersis ex locis Rōana iussit agmiā seq; q ibi bellū pararet. Quibus intētus gerēdis Aristobolū quē Romæ vinctū reliquerat eum cæsar q inter vrbē Romā atq; pōpeiū medius erat: q de flaminia in apiā cōpendiis tramitibus Magnū sequebat: vt vel ipsum exciperet vel interciperet eius exercitū vinculis leuatū tributis etiā militaribus numeris ī syriā direxit: vt iudæā sibi adiūgeret: Pōpeiūq; a tergo vrgeret. Sed in exordio tentamentorū vbi ad locum puenit veneno interemptus: imperfectū negociū reliquit: Opinio mortis eius pōpeii fautoribus adscribebat: ita Iusæ sunt dispōnes cæsaris: & destitutę Aristoboli cupiditates noua quadā mutationū varietate: vt tutior fuerit exul iter hostes ī vinculis captiuus: q̄ inter suos ciues: dominus in cubiculo: rex ī cōiuuio. Quo cōperto pōpei9 q; Aristobolus in iudęa recidiua sibi bella repare tentauerat etiā filiū eius Alexandrū iugulari iussit: suspectū nimis partes cæsarianas. Scipio Cnei mandatis obediēs pro tribunali statuit reum vt species iudicii ptenderet: accusatoribus quoq; adhibitis: atq; in eū q romanā rē publicā armis inquietasset sententia plata vt: proiuris potius auctoritate q̄ pro executione pcepti more quo duces hostiū cōuictus rebellionis: securi pcussus ęstiaret. ¶ Cognita vtriusq; nece Prolemęus q susceperat Aristoboli germanos: & vxorē Alexandri Philippionā filiū suū in vrbē Ascalonam direxit memoratos fratres accersiturū: ille aduenienis suscepit Antigonū atq; eius sorores: vt ad patrē deduceret: vsu & cōsuetudie amoris ignicul9 obrepsit adolescēti ignoscēdo pfecto: si scirēt tyrāni ignoscere atq; alterā de sororib9 accepit sibi ī cōiugii societatē Nō tulit hoc Ptolemęus pater: sed occiso filio nurū ppriā sibi iunxit: morū egregi9 cēsor q̄ ī exoratā ī filio dānaret cōiūctionē vt ipse se parricidio & ĩcesto cōtāinaret. Pōpeio īterfecto q dū arma cæsaris fugit: spadōī ægyptio caput suū āputādū pbuit cōuersa res. Præbuit tamē ea patientia caput: quia tantorum populorum aliquotiens victorem decebat & vt in illa victi sorte exulisq; conditione conspiciēs rerum humanarum ludubriū & varietatem gladio ceruicem offerret: ab eo cui regnum dederat pro gratia mortem recepturus. Post cuius necem mutatio facta plærisq; ex familiaribus Magni amicicia cæsaris expetentibus præcipueq; Antipatro incredibilem in modum prędito ad omnes quorum affectarēt amicitiam. Omnibus em̄ necessarię opes & maxime in prœliorum apparatibus: vbi ex inimicis atq; aduersariis sępenumero cariores efficimur. Etenim quia Ptolemęus ægypti rex fidem lęsit: ab ipso cæsare bellis grauissimis præmebatur.

Cap. xxii.

Cap. xxiii. Tyranni ignoscere non notū

Res humane fallaces

Cap. xxii.

DErgamenus Mithridates cũ omni manu quã secũ deduxerat pelusiacis repulsꝰ obstaculis: in vrbe Ascalone resederat. Desperatoq; transitu & conatu irrito: nec iam se cõmittere bello audebat: locis iniquioribus: & impar viribus. Cui Antipater Arabes primo in auxilium adsciuit: deinde tria milia Iudæorũ valida manu & munita armis secum perduxit. Commouit etiam Syriæ potentes in adiumentum ipsius: Ptolemæũ qui habitabat in libano & Iamblicum: & Ptolemæum alterum. Quorum freti societate: etiam alii populi ac censi sunt. Quibus adiunctis viribus fretus Mithridates: Pelusium accessit: & cum transitu prohiberet: obsidionem adortus est. Quo loci Antipater preclarum militiæ documẽtum dedit. Siquidem resistentibus oppidanis: cum summa vi belli vtrinq; decerneret: primus cũ suis dirupta murorum parte in qua ipse proeliabat vrbem irrupit: eamq; cepit. Nec tamen finis laboris adiumentiq; sed etiam cum introrsum exercitus pergeret: & circa eam quæ appellatur Onie regio Iudæę: Aegyptii vellẽt resistere quo intercluderẽt iter: rursus Antipater nõ solum remouit proelium: sed etiam ad exercitum iuuandum quę necessaria forent vsui humanitatis abipsis qui arma contra parauerãt ministrari effecit. Vnde mẽphitę quoq; aĩos a proelio reuocauerũt: & se Mithridatis societati volẽtes dedidere. Qui prætergressus suspectiora cũ reliquis ægyptiis conserendum ratus: liberioribus quidẽ locis: sed validioribus viris regiõis ipsius cuius incolatus iudæorũ exercitus appellabat: strennue decertauit: adeo vt preruptose periculo daret: ac pœne extinctus foret: nisi Antipater videns totũ: in quo Mitridates erat dextrũ cornu a cohorte vrgeri: ex alia quoq; parte icludi flumine: nec vllũ effugiũ viris irruisset a cornu sinistro super eos: qui Mitridatem cedentem psequebant: quos eo vsq; insectatus est: donec omnis hostiũ populus extingueretur. Eo proelio octogita solos Antipater viros de suis amisit: supra octingentos Mitridates: ita vt ipse præter spem euaserit: atq; hoc vno momento clades secuta Antipater multis vulneribus corpore exceptis egregiũ virtutis suæ testimoniũ apud cæsarem inuenit. Mitridate præsertim non solũ suę absolutiõs interprete: sed etiam fortitudinis prędicatore: quibus rebus egregie cæsar delectatus: in honorẽ Antipatrem: vt oportebat inter amicos recepit. Deinde vbi ea quæ in ægypto forent constituenda disposuit: atq; in syriam processit: Romanæ eũ reipublicę honoribus affecit. Talentum quoq; cõtulit: cæteraq; vt probato sibi viro gratię suæ pignora impertiuit. Hyrcano etiam summũ pontificiũ de sentẽtia Antipatri volens firmauit.

Antipater

Mithridates.

Hircanus. Cap. xxv. Antigonꝰ

ANtigonꝰ quoq; in syria cæsari occurrit: & quem vel patris deflere erũnam cõueniebat veneno per amicos pompeii interfecti: vel supplicium germani quem Scipio summa crudelitate: tãq; reum securi percusserit: iuidię magis q; doloris partes exequebat: vt Hyrcanũ & Antipatrũ icubare alienis: quę sibi & fratribus suis per scelus erepta forent: questu grauissimo coacerbaret extorrem se factũ habitationis paternæ: terram in qua sit natus negari sibi: tamen suas iniurias tolerabiliores videri: multo acerbiores illas: quibus tota gens populi iudęorum ab Hyrcano & Antipatro afficeret. Eosq; de bene gestis in egypto rebus vendicare gratiã: cũ illud Mitridatis iuuandi munus non ex insita in cæsarem beniuolentia sedulitas vlla detulit: sed ex pompeianæ conscientia societatis formido extorserit vt essent offensiõis obtẽtus. Aduersus ea Antipater: nõ verborũ referens vicem: sed rerum assertorẽ sci dit vestem: & nudus indumẽtorũ plenus vulnerũ diloricato amictu: offerens oculis circũstantiũ spectatæ indicia virtutis: En inqt maliuolentię meę in cæsarem testimonia: defendant reũ quę tanq; aĩ lumina micãt. Has ego cicatrices tibi cęsar volũtatis interne obsi des tribuo. Hæc ego fidei depono pignora & niscriptos cordis apices gero. Si ciuibꝰ nõ crediẽ: hostes interrogentur p quo vulnera illa susceperim! Quid in me aliud nisi fidẽ quã tibi deferrem persequebãtur!

Oratio Antipatri ad cæsarẽ

At obiectat mihi Pompeii gratiam. Fateor Cæsar me non homini: sed nomini Romano amicum fuisse: idq; studuisse egregie: vt vestræ reipublicæ mea officia impenderent. Militaui itaq; non vni sed omnibus: fuerit mihi carus Põpeius: sed ante mihi ille cœpit amicus esse: q̃ Cæsari esset inimicus. Tuus ille gener erat: & tu socer illi. Cũ esset in partibꝰ Iudæę: iuui vt imperatorẽ Romanũ: non tñ ea pro illo quę pro te excepi vulnera. Tibi impẽdi vades mortis: & ictꝰ telorũ excepi hostiliũ. Quid mirũ autẽ si captiuus vulnerũ decus nescit! & fugitiuꝰ quid sit fides ignorat! Quid autẽ ppetuus hostis obiiciat mihi nisi vestrã amicitiã! Mirũ sane videtur q; accusatũ quenq; Romanos adeat Antigonus: quos bello soleat incessere: atq; apud eos exutũ se imperio queratur: cuius vsum ac negociũ non ad sui potẽtiã: nec ad insigne domesticum: sed ad lacessanda arma Romana & vlciscenda patris germanique exitia desyderauerit. Ingratus salutis tribunal Romanũ nõ timeat: sed etiã audeat vltro incessere: cũ sciat ictũ rebellionis suæ consortem pœnas luisse.

VBi Antipater finẽ dicendi fecit: Cæsar pnuntiat dignũ magis sacerdotio Hyrcanũ videri: Antipatro autẽ detulit potestatis electionẽ. Tum ille eundẽ arbitrũ honoris & moderatorẽ expetens: atq; in eo qui honorem daret ponẽs mensurã honoris: astute satis & verecũde decus tulit: & incrementũ potentiæ. Totius em̃ Iudæę procurator factꝰ est Antipater. sane poposcit vt muros Iudæę qui bello diruti fuerãt ædificaret. Tãtũq; negociũ datæ fidei secutꝰ: & postulauit & impetrauit. Eaq; vt moris erat Romanis imperatoribus arbitrio Cæsaris in capitolio scripta sũt: quę insignia honoris Antipatro conferẽda Cæsar æstimauisset: vt & suæ iustitiæ & meritorũ iuri posteritatis quoq; cognitioni indicia extarẽt. Prosecutꝰ autẽ Cęsareã Antipater: ex Syria in Iudæã flexit iter. Et primo quẽ Põpeius destruxerat murũ in veterẽ statum reformauit. Dei de tumultꝰ repressit conueniẽs singulos affectu parentis: nunc molliorib9 monitis: nunc minis: vt quæ pacis essent potius q̃ belli sequẽda arbitrarent: neue exasperarẽt animũ regis. Qui si inoffensus maneret: ciuẽ præstaret: si cõmouerẽt: tyrannũ exhiberet: & si mitis esset: natura Hyrcanus: cauerẽt tñ ne eũ contumelia exacerbarent: sibi quoq; studiũ esse vt in mediũ cõsuleret: pro sollicitudine pia: non pro potestate. Sed si nouare aliqua tentarẽt: vindicandi animũ sibi non defuturũ: Romanorũq; amicitiã potius q̃ dominationẽ experirent. Cui em̃ dubiũ foret ex amicis in arma erupturos: si eum cui regnũ ipsi firmauerant: cognouissent regno exutũ! Simul quia lenitudine ingenii tardiorẽ Hyrcanũ nouerat ad exequendas publicorum munerũ necessitates: filiis suis diuidendã tuendæ regionis curã putauit: q; ille impar tantæ moli impioq; esset. Faselũ itaq; seniorẽ ex liberis præfi lẽ Hierosolymis & ducẽ militiæ constituit: Herodẽ quoq; minorẽ natu atq; admodũ adolescentẽ pari honore Galilæę pfecit. Qui vbi potestatẽ adeptꝰ est natura acrior ad obeũda negocia statim ingenio suo materiã inuenit.

Ezechias latro.

Cap. xxvi.

EAborabat em̃ Syria Ezechiæ latronis incursionibꝰ. Quibꝰ ille pdatoriæ manui princeps torã infestabat prouinciam: atq; omnibus locis infensus erat. Quem correptum iugulari iussit: multosq; prædonũ interemit: qd̃ei maximã virtutis gloriam peperit & vberẽ apud Syros gratiam. Vnde in vrbibus ac vicis canẽtiũ vocibus celebrabat: quasi pacem & quietem publicam multo post tempore reformauisset. Excitat hic sermo secundo plebis rumore diuulgationem piam laudis fraternæ: vt Faselus quem adæquare iuniorem natu virtute non poterat: adæquaret mentis benignitate athletus in primorum locum beniuolentia præstantioribus: qui seuera temperarent gratia. Vnde & maximus honor Antipatro: quasi parenti publico deferebat. Ipse tamen nihil de beniuolentia ac fide mutauit: qua obseruare Hyrcanum solitus erat. Sed difficile est in prosperis inuidia carere. Denique primum tacitus Hyrcanus ad iuuenum laudes vellicabatur: vehementius tamen cum quæ præclã-

re gesta in Herodis operibus ferebatur exasperabant: quã vltra leges Iudęorũ & priuati modũ progressum videbat: vt omnẽ sibi cum fratre ac patre vindicaret potentiã regemq; exuerent omni honore: quũ nihil prẽter nomẽ resedisset: q; vacuũ potestatis inanẽ speciẽ præferret. Denique inconsulto eo plurimos necidatos ac sine mãdatis regalibus interfectos: quos lex patrum perire non sineret: vnde oportere Herodem in causam vocari plæriq; aiebant: vt rationẽ daret qua gratia violauerat legẽ: quę inauditos vetaret exitio dari debere. Assurgere Hyrcanũ: vel hinc experiri verũ regẽ an priuatũ sese Herodes gerat. Qui vocat⁹ in iudiciũ: nisi adesset manifestum fore: quo tanta ei⁹ insolentia aspirauisset.

Is atq; huiusmodi regiorũ satellitũ sermonib⁹ Hyrcan⁹ per inuidiã paulatim accendebat: qui ꝓpiorẽ ignauiæ pudorẽ increpitabant: q; regaliũ negociorũ iure decesserit: transiusa in Antipatrũ & filios ei⁹ potestate: quos dños constituerit licẽtia sibi regnandi imminuta. Quib⁹ excit⁹ statuit Herodẽ iudicio suo non defore purgaturũ quæ aduersum leges vsurpata obiectarent. Herodes tametsi in iudiciũ se vocari indignaret: tñ vel patris monitis: vel consilio placidiore aduentabat: præoccupatis Galilæę munitionibus: sed tñ neq; inuidioso agmine vt bellũ minari videret: nec iterũ intuto ꝓfidio: vt salutem ꝓderet: fultus quoq; Sexti cæsaris erat aspirante gratia: q metuens nequid iuuenis insidiarum irrogaretur: præscripserat Hyrcano mandatis secuctioribus a iudicii vt grauioris periculo tẽperandũ putaret. Vnde magis absolutionẽ iudicii Sexto detulit q̃ voluntati: q̃uis Hyrcanus & si infimulantibus cesserat: vt eum in causam vocaret: volens tamen absoluerit: qm̃ seruare Herodem q̃ persequi malebat. Sed ille iuuenili calore iniuriã dolens: absolutionis ingratus perrexit ad sextum proposito studio: vt si iterũ vocaretur: non obediret: deditq; obtrectantibus insimulandi locum: q̃uis Hyrcanus non assurgeret ad vltionem quũ videret superiorẽ. Recordatione tamen iniuriæ q̃ tractando alitur excitus Herodes: congregato exercitu petebat Hierosolymã: vt solueret oẽm Hyrcani potestatẽ. Ac pene effecerat: nisi a fratre infractus & patre impet⁹ eius consenuisset: rogantib⁹ vt insurrexisse satis putaret: & mutatione vindicta: modũ poneret. Abstineret tñ ab imperatoris exitio: sub quo non mediocriter assequutus foret gratiã: vt tantã potestatẽ adipisceret: Læsum quidẽ videri: q; in iudiciũ vocatus sit: sed rursus affectum gratia: q; absoltus. Durũ nimis si iniuriã persequat: & pro salute ingratus sit.

Dubi⁹ belloꝝ euẽt⁹.

Dubiũ deinde ancipitemq; esse belloꝝ euentum: grauẽ quoq; inuidiæ sarcinam cum imperatori suo arma inferat: & ei qui paterno affectu eum fouerit: sæpius iuuerit:: nequaq̃ læserit: nisi cum aliis consiliariis vsus vmbram ei excitauerit iniquitatis: quale lusum arbitraret. ¶ His & talibus fregere iuuenilẽ impetũ: bellũq; intestinũ a Iudæa remotũ. sed Romanoꝝ internicione transfusum: atq; in eos versum. Sigdẽ a Cecilio Basso Sextus Cæsar dolo interẽptus est: & postea Iulius Cæsar triẽnio & septem mensibus potestate functus ꝑpetua: quia priuati habitum supgressus fuerat: in senatu graues pœnas dedit: Cassio Brutoq; auctoribus. Vnde cõgregatis viribus: quum vltum iri filius Iulius adoptiuus patris exitiũ adiunctio sibi Antonio destinauisset: quia maximam belli partẽ missis auxiliis herodes iuuisse ęstimaret: totius Syrię eidẽ regẽdæ cõmissa est sollicitudo. Quæ res Antipatro causa letalis exitii fuit.

Cap. xxvii

Imens eñ Malichus Antipatri potentiã: quæ virtute Herodis cumulabatur: corrupto vino de regalibus ministris Antipatro venenũ parauit. Quo potato post conuiuiũ statim moritur Antipater: impigro in cæteris ingenio: & maxime quærendo stabiliendoq; Hyrcani imperio vir strenuus. Tulit grauiter Herodes obitum patris cõmotoq; exercitu vltorem pollicebatur sed fraterno consilio reuocatus: ne bello intestino Iudæa inter Herodem & Malichum vexaretur. Parato ad repugnandum & maxime dissimulante

Antipater moritur

Malicho q; necis Antipatri conscius foret: in aliud genus vltionis facile traductus est: vt satisfactiõe accepta q; nulla fraude Malichi Antipater obisset: Hyrcanum ac Malichũ Herodes ad sçenã vocaret: & de sentẽtia Cassii qui etiã suis id negociũ mandauerat ad obeundã vltionẽ directis. Parati centuriones ꝓpositiq; Romani exercit⁹ venientib⁹ Hyrcano simul ac Malicho occurrere in littore: atq; euaginatis gladiis vtrunq; eoꝝ circunstetere. Solũ tñ Malichum multis vulnerib⁹ cõfossum ac laniatũ: supmo exitio trucidauerũt. Cõsternat⁹ eo terrore Hyrcan⁹: sensũ amisit: atq; oĩ solut⁹ vigore mentis & corpis corruit. Paulisper tñ vbi sese recepit: interrogato Herode quis ꝓcepisset Malichũ occidi: vbi cognouit ex ꝓpositis Cassii Romani imperatoris iussu necatũ: illico respõdit: Cassi⁹ ergo & mihi & patrię meę saluti fuit: qui vtriusq; insidiatorẽ peremit. Sed hoc siue ꝑ metu dixerit: siue ita senserit hyrcan⁹: haud liquido patet: neq; nostro diffiniri potest iudicio. Insurrexerat Elich⁹ qui fraterna necessitudĩe Malichii mortẽ cuperet vlcisci: sed qa Herodẽ lacessere non audebat: fratrẽ ipsi⁹ Faselum pulsandũ arbitrabat. Quo cognito: Herodes mouere se cupiens retent⁹ est corpis infirmitate. Elic⁹ interea munitiones quasdã: & ꝓcipue Masadã impositis ꝓsidiis occupauerat. Sed vbi Herodi refusus salutis vigor est: recepta oĩa ipsumq; Elicũ de munitione Masadæ Herodes obsecrantẽ dimisit. Interpellauerat ei⁹ potentiam Antigonus Aristoboli amminiculãte sibi Ptolemæo socero quos Herodes ꝓlio fudit: & electo Antigono Hierosolymã victor reuertit. Magna gratia etiã recentis triũphi: & ꝓcipue nouæ cõiunctionis. Nã primo Dosis ei cõiunx adhæserat: ex qua Antipatrũ suscepit filiũ: postea Mariamnen Alexãdro Aristoboli filio genitã secundis sibi nuptiis copulauerat: Hyrcano ꝓximã: atq; ob ea regali ꝓditã nobilitate. Nec tñ inuidiã euasit: q; regnũ ꝓreptũ ire Hyrcano affectauerat: Nam vbi bello Macedonico Cæsar atq; Antoni⁹ Cassiũ Brutũq; oppressere: victoresq; alter in Italiã regredi maturauit: alter in Syriã ꝑpẽdũ credidit: legationib⁹ plurimis affluentib⁹ cõuenere ad Antoniũ Iudæoꝝ quiq; potiores: atq; in Bithyniã ꝓcessere: accusantes Herodẽ fratrẽq; eius Faselũ: eo q; ipsi violenter inuasere rerũ oĩm potestãtẽ: nomen solũ Hyrcano ad speciẽ honoris dereliqssent. Sed ꝓsentia Herodis ꝓualuit & gratia: q nõ mediocri pecunia sed munerib⁹ opimis Antonii animũ sibi deuinxerat. Vñ ne sermone quidẽ vllo ꝓstrict⁹ ab Antonio euacuauit inuidiã aduersum se directę legationis.

Malichus occiditur.

Dosis. Ca. xxviii.

Tertũ centũ fere viri Iudęoꝝ Antiochiã aduscq; non minore spiritu accusatũ ꝓfectũ apud Daphnen offẽdere Antoniũ iam totũ Cleopatræ amorib⁹ deditũ: atq; ei⁹ libidini deseruiẽtẽ: ibiq; arguere cœperũt intolerabilẽ fratrũ potestatẽ: Mesala contra refellebat assistente Hyrcano: & insolentiã gẽtis redarguebat: quæ factione paucoꝝ excitata suos detrectaret: alienos quæreret: Hyrcaniq; iniuriã ꝓtexerit: cũ Hyrcan⁹ qd ciuib⁹ esset accõmodum ꝓoptauisset. Cognitis itaq; allegationib⁹ partiũ: interrogauit Hyrcanum Antoni⁹: quos aptiores esse arbitraret. Cuius affectu secundũ Herodẽ ac fratrem eius conueniente: quũ voluntati suę responsa congruerent: delectatus admodũ q; erat fratribus paternę hospitalitatis copulatus necessitudine: quando eũ Gauinio aduenientẽ in Iudęam gratissime satis Antipater hospitio recepit: multisq; percoluit officiis: Herodem & Faselum tetrarchas ordinauit: totiusq; Iudęę procurationem agere præcepit. Hinc quoq; multiplicatus est numerus conquerentiũ: nam & si alios legatoꝝ custodia receperat: alios affecerat cõtumelia: illi tamen legati ad Antoniũ in vrbe Thiro degentem: facta in Hierosolymis seditione petere præcepti voluntati ciuiũ non defuerunt. Et q̃uis grauiter esset in reclamantes vindicatum: rursus tamen perstrepere ausis: missus est ab Antonio Theri orum præses qui corriperet insolentię reos: cũ tam ipse q̃ etiam Herodes atq; Hyrcan⁹ q̃rerẽt ne sibi grauissima supplicia: patrię ꝑturbationes: & causas belloꝝ gignerẽt: vbi nihil ꝓfectũ: sed irrõabili cõtẽtiõe misceri oĩa cœpere. Direxit Antoni⁹ armatos a qb⁹ alii cæsi: alii grauiter sautii: ab Hyrcano tñ aut sepulturę

mortui aut medicinę: q̃ potuerãt euadere gratiã adepti geminę humanitatis occasionẽ dedere qua eiꝰ in ciues beniuolẽtia manifestaret. Cæteri quoq̃ q̃ effugerãt ita vrbẽ exagitãdo exasperauerunt Antonium: vt etiã in eos quos victos tenebat: supma supplicia mãdaret.

Capi. xxix. xxiiii. Iosephi rñdẽs.

CEsserat acerbitati insolẽtia: sed decursu fere biennii effuderat se Syrię Parthoꝝ exercitꝰ Pacoro regis filio & Barzaphrane Persarꝝ satrapa barbarum agmen ductãtibꝰ. Quibꝰ stimulator accessit Lisanias Ptolemæi filiꝰ defuncto patre cui cognomẽtũ Mẽneo fuit: exutꝰ iam ptãte per memoratũ satrapã sollicitauit Pacorũ ꝓmissis mille argẽti talentis: & quingẽtis mulieribꝰ: vt Antigono regnũ daret: Hyrcani soluere sacerdotiũ. Pacorꝰ ministro regio partẽ eqtatꝰ dedit: & q̃m ipse rebellionibꝰ intra Syriã detinebat vt in Iudęã transiret: atq̃ Antigono rem gereret: & studiũ eiꝰ iuuaret: sed hoc quoq̃ parũ pcesserat: nisi cõfligẽtibꝰ aduersum se Iudæis Herode ac Faselo & cõtra Antigono ducibꝰ de sentẽtia Antigoni ꝓpositũ foret: vt Pacorũ consiliatorẽ pacis reciperent. Q d Faselꝰ ingenii facilitate obnitẽte Herode ꝓbatũ in tpe mos sibi pniciosum exptus cognouit natura barbaros esse infideles: nã missus ad Barzaphranem quasi pacis exequutorẽ & cũ Hyrcano ꝓfectus occurrit satrapæ astute satis velãti insidias specie benignitatis. Deniq̃ ꝓfecturis munera dabat: & quẽadmodũ circũducerent disposition ibꝰ suis cõstituebat. Proseq̃bant eos custodię magis causa q̃ socii periculorũ. Deferebant nũtii q̃ mille talẽtis Parthꝰ redẽptꝰ foret ad exitiũ memoratorꝝ: Ofellꝰ quoq̃ fugã suadebat: q̃ a Saramalla Syroꝝ ditissimo factionẽ eis paratã cognouerat. Sed nec sic quidẽ adductus est Faselus: relicto Hyrcano sibi consulere.

Barbari

Erũ adorsus est satrapã grauiorib̃ cõtumeliis q̃ ꝓtio fidẽ ꝓderet: pluriq̃ pecuniã q̃ æquitatẽ duceret: amplꝰ ꝓ salute sese dare: q̃ Antigonus ꝓ regno annumeraret. Sed Persa fidẽ quã ꝓdiderat piurio cõciliare sibi nisus: & suspicionẽ oẽm depellere haud multo post dolũ patrauit. Nã eo ꝓfecto ad Pachorũ quibꝰ id negocii dederant: Faselũ & Hyrcanũ corripiunt execrationibꝰ: q̃ñ aliud iam facere nequibãt: vltũ iri cupientes barbaroꝝ piuria: & perfidiã ꝓditionis. Nec minꝰ Nini minister missus in Iudæã dolis ꝓtenderat vt caperet Herodẽ: sed illũ iãdudũ suspectantẽ insidias barbaroꝝ: grauis ad curandũ cura exercebat: seseq̃ intra munitiones tenebat. Nec simulatis a Pachoro mãdatis: quibꝰ de Faselo eiusq̃ insolentia fratrũ cõueniret muros egredi: & alloquiis hostiũ sese cõmittendũ putauit. Cognitoq̃ fratrẽ & Hyrcanum teneri nocte in Idumeã suos ꝓmisit: atq̃ ipse cũ seruulis insequentes barbaros fudit. Multisq̃ cęsis in Masadã sese ꝓperato cõtulit: grauiores tñ Parthis expertꝰ Iudæos q̃ fugienti incubuerant: & suos quidẽ intra munitiones cõposuit: vltꝰ sese de insequentibꝰ. Ipse autẽ relictis ꝓsidiis quæ matri & fratribꝰ firmioribꝰ ꝓsidio forent: in arabicã Petrã contendit. Infudere se Persę Hierosolymis: irruentes in fugientiũ domos: versa oia in rapinas bellũ: tumultus: eoq̃ ꝓcessit vt regnum Antigono traderet. Faselus quoq̃ & Hyrcanꝰ in potestatẽ eiꝰ ad subeunda q̃ libitum foret cõsignarent. Ille autẽ tenere sese diutiꝰ nequiuit: sed cõtinuo in Hyrcanũ facto impetu: aures eiꝰ dentibꝰ suis abscidit: nequãdo vlla rerũ cõuersione recursus ei pateret ad sacerdotiũ. Summũ em̃ sacerdotẽ immutilatũ esse oportet: nec licere per legẽ liquet: vt mutilato corpore quisq̃ summo fungat munere sacerdotii. Faselꝰ adscitę sibi mortis celeritate: contumeliã puertit illiso capite saxis: q̃ forte occurrerant: dedignatꝰ seruari ad ludibria: vel iussu alieno mori: q̃ possit inuictis manibꝰ & ferro negato exitũ vitæ inuenire. Fuit tñ etiã aliꝰ de eo sermo huiusmodi: q̃ saucio Antigonꝰ medicũ adhibuerit: quo venena vulneri tanq̃ medicamẽta infũderent. Quilibet exitꝰ hoꝝ principium habuit: spiritꝰ ferocioris addidisset. Allegat in vltimis suis cum iã exhalaret spm̃: cognito q̃ Herodes viueret: & fuga paratas insidias euaserit: cum gratia sese obire: quia superstitẽ relinqueret: qui sibi vltionem inferret

Corpe vitiati a sacris ordinibꝰ ꝓhibentur.

Faselꝰ moritur

HErodes autẽ ꝓperauit in Arabiã: sperans se accepturũ pecuniã qua sola barbaricã inclinari posse crederet auaritiã: vt fratris redimeret captiuitatẽ: ac si vel arabem paternæ ĩmemorẽ dilectionis vel referẽdis munerib̃ tenaciorẽ offẽderet: æs mutuũ poscere pretiũ redẽptioni s: ꝓ quo oppigneraret redimendũ filiũ quẽ ad hos vsus septennẽ puerũ secũ adduxerat. Sed puentũ est piestudiũ germanitatis morte Faseli: & in vacuũ Herodes tã sedulo fraterni studia muneris exeq̃bat. Prius tñ q̃ de morte fratris cognosceret Bocchũ arabiæ regẽ alienũ repperit: quẽ amicũ credebat. nã is fidẽ cũ tpe mutauit: & iam appropinquãtẽ arabiæ finibꝰ Herodẽ: vetuit ĩtrare: Cõposito q̃ sibi Parthoꝝ nũtiis ĩsinuatũ foret: ne ꝓfugũ suũ in regnũ Arabiæ recipiendũ putaret: belliq̃ grauissimi causã sibi gigneret. Quibꝰ offẽsꝰ Herodes cõtinuo retulit q̃ iustæ cõmotiõis dolor prõpserat: atq̃ ĩde in Aegyptũ cõuertit. Mox tñ Bocchũ pœnituit violatę gratię: missisq̃ ꝓquos reuocaret Herodes preuertit. Cui ingresso regiones quas Rinochorũ inhabitabãt: & de fratris interitu: & de Hyrcani captiuitate q̃ sub viculis in Parthienen ductꝰ est: veris indiciis manifestatũ: tãtũq̃ mœroris assumptũ: q̃tũ depositũ sollicitudinũ: vt ꝓ bello fugã pararet. Deniq̃ Alexandriã sũmo studio cõtendit: atq̃ ibi cũ honore a Cleopatra susceptus: q̃ tanti nois virũ ducẽ militię suis expetendũ ptibꝰ arbitraret. vnde posthabitis reginę petitionibꝰ Romã enauigauit: minores ꝓcellas hyemis ratus: ꝓturbationesq̃ Italię competas: q̃ quos in Cleopatræ mobilitate grauiores oĩbus naufragiis fluctus phorrescebat: deniq̃ inexpectatis ventoꝝ flatibꝰ ꝓfectus: circa Pãphiliã periculũ incidit: sed euasit tñ: & mutato nauigio Brundusiũ ptiꝰ: atq̃ inde Romã puenit. Ibi paternę amicitię prõgatiua adiit Antoniũ: deploratisq̃ suis & domesticarꝝ ertũnis necessitudinũ: quibꝰ in obsidione positis Romã ꝓcatũ venerat: Antoniũ flexit: assũpta ex tanta rerũ cõuersione mi sericordia qa rex dudũ potentissimꝰ: & q̃ Romanæ reip. sæpiꝰ tulerat opẽ: repente vt naufragus: & rerũ oĩm egens: auxiliiq̃ inops. suis in periculo positis suppliciter imploraret auxilium: sedẽ mutauerit: in quo & si Antoniꝰ hospitalitatis gratia q̃ sibi cum patre eiꝰ Antipatro fuerat ꝓpẽse inclinaret: maximeq̃ q̃ Idumęa tetrarchen faciens regno prędestinatum reliquerat.

Cleopatra

CAesar tñ beniuolẽtia naturali effusior: & toleratã in egypto Antipatri militiã oĩbus patris sui Cęsaris ꝓliis: & hospitalẽ cõiunctionẽ tã q̃ renouatis gratiæ pignoribꝰ cariora habebat: spectabat tñ versutũ ingenium regis: nõ æquo & bono: sed negociorꝝ suorꝝ vtilitatibꝰ praue intẽtum. Senatꝰ adeundi data copia apud quem Messala & Atratino astruẽtibꝰ paterna bñ gesta: ipsiꝰ quoq̃ Herodis officia erga romanã rẽp. patrum auctoritate decretũ est vtile Romão impio regnũ Herodis videri: q̃ astipulante Antonio: bello aduersus Parthos gerẽdo adiungi romãis memorati regis societatẽ cõduceret: dimisso senatu Cęsar atq̃ Antoniꝰ & Herodes pariter egressi curia: ꝓsequentibꝰ magistratuũ officiis deducunt. Primoq̃ die quo regnũ Herodi senatus cõsulto delatũ foret: Antoniꝰ adornat cõuiuiũ: regẽq̃ inuitat. ¶ Eodẽ fere tpe Ioseph̃ frater Herodis aquę inopia fugã ĩ nocte cõposuerat: sed tãta subito vis pluuiarꝝ terrã infudit: vt oẽs repleret ductꝰ aquarꝝ. Itaq̃ reuocato trãsfugio qd̃ ad gẽtẽ Arabũ parabat: obsidẽtis Antigoni copias ptim insidiis: ptim cõgressiõe: atq̃ apto ꝓlio fudit: sed & ipse plerũq̃ aduerso exitu sese in castrũ recepit. Et iã Herodes ex Italia in vrbẽ Syrię Ptolemaidẽ improuisꝰ aderat: ꝓpereq̃ egressus nauigio cũ ingẽti manu ciuiũ & pegrinorꝝ antigonũ petebat: occurrentibꝰ sibi Vẽtidio & Silone ducibꝰ Ramãę militię quos Antoniꝰ deducẽdo Herodi adesse ꝓcepat: Eos Delliꝰ in hos vsus directos ab Antonio licet abhorrẽte studio: q̃ vtrũq̃ eorꝝ Antigonꝰ ꝓtio auertebat: specie tñ de pxio cõuenire suaserat: siqdẽ ĩ pximis vrbibꝰ reprimẽdi belli ꝓthici tumultꝰ. Vẽtidiꝰ immorabat: Silon autẽ intra Iudęã apta cũ Antigono societate pecuniã cõficiebat: nec tñ herodes auxilio egebat: cui ꝓter paucos galilęorꝝ vniuersi adhęserãt: & q̃ appositũ erat vt de Masada suos q̃ primũ cuperet obsidiõi Ioppẽ ĩ medio positã pugnãdo cepit aduersariorꝝ mãu refertã: ne ad vltetiora ꝓgressꝰ hostẽ a tergo reliq̃ret. & q̃ quis

Ca. XXX

Ventidiꝰ.

Ioppe capitur

ter ei⁹ Antigon⁹ impedire cuperet: tñ facili negocio Masadā recepit: suosq; exemit piculo.

Deinde pfect⁹ Hierosolymā cū oīa fecisset ne pugnādi haberet necessitatē: asserēs se p ciuib⁹ aduersus rebellionē: nō aduersū suos plīū recepisse: lacessit⁹ ab Antigoni fautorib⁹: & leuiorib⁹ spiculis de muro sibi obstrepentes fugere coegit. Nec vlla fuisset victoriæ mora ni dux romani agminis Silon subornasset milites: q de inopia querelā expromeret: vastataq; oīa circa muros: difficultatēq; vtēsiliū: & āgustias alimētorq; ptēderet: & iā tps adesset: quo ad hiberna eos cōcedere oporteret: rupturos īperiū minaret ni sibi acqetū foret. Iāq; s editio cōualuerat: nisi Herodes cēturionib⁹ pariter ac militib⁹ Romanis mediū se offerēs or auisset ne desereret eum quē Cesar & Antoni⁹: senat⁹ quoq; tuendū cōmiserant: quū pstertim nihil defuturū vsib⁹ pollicerēt. Et cōpleta oratiōe in regionē egressus: subito rerū oīm abundātiā exercitui suppeditari fecit: vt nulla Siloni supesset causatio & inde erectis vniuersorū aīs: cū duob⁹ milib⁹ peditū & quingētis equitib⁹ Idumeā recepit: quieto iā romāorq; agmine: atq; in hibernis locato: dux facti Ioseph⁹ leuiori elect⁹ negocio: ne qd aduersus Antigonū maiore piculo vsurpandū arbitrarēt: Ipse autē suos ex Masada trāslatos cū in Samaria puisis q̄ munimēto & vsui fore crederet cōstituisset: glaciali hyeme & repletis niue locis oībus pueniens aduent⁹ suī nūtiis Sefforū prisco vocitatā noīe: quā Diocesareā postea nūcupauerūt: sinē vllo ingressus plio reficiēdis quos hyemales brumę atq; aspiora gelu itinera fatigauerant: opportunā estimauit. Erat em illic & alimētorq; multa copia. Vbi refectis cibo & statiua interpositiōe militib⁹: aduersū latrones plīū adoriūdū putauit: q totā pcurrētes regionē: nō minore q̄ bellica incursione locorq; incolas attriuere. Itaq; prio ptē quādā equitū & peditū in vicum Arbellā pmisit: & ipse cū reliqua manu post quadragīta dies affuit. Nec tñ exercit⁹ specie territi latrones: sed cū armis occurrendū rati: psciebāt disciplinā bellicā: & latronū audaciā. Cōflictu habito: cessit cornu Herodis sinistrū: sed cito repauit herodes: & adhibitis adiumētis suos statuit: insequētes pculit: atq; infregit impet⁹ eorq;. Qui cominus pugnātē herodē pati neque re: declinātesq; vsq; ad Iordanē secut⁹ neci tradidit. Reliq oēs supra fluuiū dispsi: vt oī incursionū metu Galilęa absolueret: residētib⁹ tñmō q se latebris recōdētes ac velut infodientes speluncis: victoriam morabantur.

Idumea oppugnat

Dioceſarea

Herodes latrones galilæa extirpat.

Erant autē in prupta montiū cōcauis saxorq; latibulis in horrētes spec⁹ inter se scrupeas rupes: inuio vndiq; & impossibili nisi locorq; incolis accessu. Qui transuersariis semitis & angustis callib⁹ qb⁹ solis adiri solerēt piculi vsu aduersus periculū deprehēdēdi tutiores forent. Cęci int⁹ antrorq; recessus: quorq; in frōte petra: vsq; ad pfundas cōgregationes aquarq; velut quodā cōtinenti iugo pminens spem adeūdi excluderet: lubrico vndiq; situ: de supcilio mōtiū cadētib⁹ aquis: & amniū cursu fragoso vt pcipitiū fluētorq; ruina & saxū imminēs charraris plus terroris daret: Deniq; aliq̄diu rex incerto hęsit: nō reperiēs quēadmodū natura viceret. Postea vero hmōi cōmēto vsus: vt ī modū archarq; machinato munimīe validissimos quosq; īcluderet ī ipsa speleorq; ora armatos: retiaculis qbusdā deposuit: q facile ferres cędere: & cū oīb⁹ necessitudib⁹ & gnatiōe īterficere cœperūt: acsi q resistere auderēt: eos iniecto igni exurere. Null⁹ pietati loc⁹: quinetiā volēs Herodes plęroscq; eripe neci: atq; ad se cōfugiendi fiduciā dare auertit magis: ita vt null⁹ voluntari⁹ Herodi adiungerēt: & si q vi adigebant: mortē pferrent captiuitati. Deniq; vn⁹ de seniorib⁹ cui septē filii vxorq; adessēt: quorū saluti cōsulere posset: oēs eos tali occidit modo. Singulos quosq; pgredi iubens: ipse in ingressu stetit: & procedentem de filiis interficiebat. Despiciens Herodes tam triste facinus ac miserabile paterna perstrictus necessitudine: arcebat manu: & verbis rogabat vt parceret liberis. Impunitatem pollicens: at ille haud quaq̄ vllis inflexus vocibus: atq; insuper regi conuitiatus supra filios etiam vxorem peremit: præcipitatis ex alto cadaueribus filiorum: ad

Herodes latrones galilæa extirpat.

Insigne facinus patris in filios.

vltimū semetipsū in pfundū pcipitē dedit. Perterrit⁹ his Antigon⁹ q tā facile Herodes latronū multitudinē: locorūq; superauisset difficultatē: ipsi⁹ quidē pūtiā declinauit: sed conuertit se ad Ptolemæum quem Herodes parti exercit⁹ pfecerat: & vir ad furta belli peridoneus per eos quib⁹ mos erat turbare Galilęā: improuiso īpetu Ptolemęū iugulari coegit: Iosephū quoq; fratrē Herodis germano in aliis occupato ptibus impigre repugnātē cū militib⁹ romanis q in adiumētū eius temere collecti aduenerāt deleuit. Nec tāto cōtēt⁹ triūpho: addidit etiā victorię grauē in defunctū contumeliā: vt abscisō capite relinq̄reт. Pro quo Ferora frater perempti: qnquag inta talēta obtulit nec impetrauit. Qua victoria rursus in Antigonū plurimorū intra Galilęā studia cōuersa: renouataq; belli negocia: Antiochiā Herodes contenderat: illic amœno satis loco quē Daphnen vocitāt regescebat. Vbi accepto germani necis nūtio: paulisper ingemēs passiōi mœrorē distulit: vidictā parauit. Non tulit Antigonus furentem dolorem: sed intra munitiones sese recondit.

Ferora.

Rrupit Herodes vt psequerēt tanti facinoris fautores: & facile occurrentia auertit agmina. Erat multorq; nex plurima: obstructęq; vię iacentiū cadaueribus: vt itinera ipsa perēptorq; funeribus replerent. Peractū esset plīū oībus fuga versis: si Herodes Hierosolyma ptin⁹ dirigendū iter est iauisset. Abiecerat Antigon⁹ hastas: vltimū supplicīū ptimescebat. Cōfusi oīnes metu adeo vt cū asperitate hyemis reuocat⁹ a psequēdo esset Herodes: & armis depositis balneū esset ingressus: vno comitat⁹ seruulo: occurrerunt ei tres viri districtis mucronib⁹: deinde plures q fugissent de plio latibula q̄rentes: hi viso rege turbati metu ptransiere: atq; ad exitū balnei festinauerūt: vt possent euadere q potuerāt necē regis parrare: bellūq; absoluere. Deniq; nemo fuit q fugientes corriperet: vnde coniiciens Herodes q̄ta hostib⁹ formido inesset: incubuit plio: & Pappū ipsum ducē aduersi agminis interfecit: atq; ei⁹ abscidi caput iussit: q ab eo frater Ioseph⁹ regi⁹ interempt⁹ foret.

Antigon⁹ capitur.

Antigon⁹ interea q fugā parauerat: distulit: quē morantē Herodes circūfuso exercitu obsedit. Incubuitq; ea pte q̄ erat añ tēplū: qua pte etiā Pōpeius murū irrupat. Tanta autē iam victoria: regi psumptio: vt etiā obsidiōe cœpta ad accipiendā vxorē Alexandri filiā deflecteret: Hymeneis classicū mutans: & nuptias bello ītermiscēs: atq; ex occasione plii cōiūctiōis opportunitatē adeptus: a festis ad bellū reuertit: Occurrit & Sossi⁹ missus ab Antonio in adiumentū regiū: ita cōiunctis virib⁹: cū vsu belli & disciplina militari Romani pstarēt & regi studio placēdi inniterent: vix qnto mense facta irruptio Herodianis murum ascendere ausis. Irruentib⁹ autē romāorq; cēturiōib⁹ oppidū īnumerę factę cędes: vastata circa tēplū oīa: Alii fugiētes ad tēplū: alii cōgregati intra domos obtrūcabant: nulla miseratio senectutis: nulla infantię: aut muliebris infirmitatis. Obtulit se Antigon⁹ & immēor loci deiecit se ad pedes Sossii. At ille quē tanta rerū cōuersio admonere debuit misericordię: conuitiat⁹ iacentē: Antigonā vocauit: nec tñ quasi mulieri pepcit: sed vinctū in custodiā detrusit. Fluctuare Herodes quomō Romanorq; manib⁹ eriperet patriā. quomō templū a gentilib⁹ incoinqnatū reseruaret. Festinabāt em romani spectare mysteria interiora: pphanare sctāsctōrq;. Rex vero nūc pce nunc minis remouere singulos: fuga deteriorē arbitrat⁹ victoriā: siqd sacramētorq; diuulgarēt. Instare ad pdā Romani: Herodes resistere: ne vacuā sibi vrbem relinq̄rent: regnūq; sibi supesset deserti. Sossi⁹ cōtra captę vrbis pdā militib⁹ deberi asserebat. Sed rex de pprio spopōdit militi se pecuniā daturū: atq; ita reliquū patrię q̄d remāsetat pecunia redemit: vt pmissum impleret. Humanissime milites suscepit: rationabiliter duces: ipsū quoq; regia liberalitate Sossiū remunerat⁹ est: nemo ingratus recessit. Sossius coronā deo obtulit: & pfectus secū abduxit Antigonā ad Antoniū: quē ille quasi degeneris animi virum securi percussit.

Hierusalē expugnat.

Antigon⁹ obtrūcat.

HErodes autē plurima etiā suis largit⁹:plurima Antonio amicisq; ei⁹ dona dedit:nec tñ redimere ab Antonio potuit securitatē sui.Iam em̄ Antoni⁹ Cleopatræ amori defœnerat⁹ inseruiebat: atq; addict⁹ eius libidini famulabat:sed vincere nō poterat fœmineas auiditates:& maxime exercitatæ mulieris:in cędib⁹ ppinquoꝝ:quib⁹ extinctis possessionē eoꝝ quasi spoliū suis iunxerat:eadē auaritia simul & crudelitate:si quos de Syria locupletiores fama acceperat:interfici ebat:atq; addicto iā ad suas libidīes Antonio:regnū quoq; Iudæę & Arabiæ extictis vtriq; gētis īperitantib⁹ auaritiæ suæ adiūgi posse arbitrabat.Sed q̄uis libidine ebri⁹:sōno grauis:in hac tñ pte respuit Antoni⁹ vt tales viros & potentissimos reges ꝓ impio petulantissimę mulieris extinguere detrectaret.Tñ ne immunes dimitteret:amicos eoꝝ pculit:possessiōis maximā partē ademit:eamq; pcipue q̄ balsamū gigneret.Vrbes oēs intra Eleutherū amnē sitas:Tyro tñ & Sydone exceptis Cleopatræ cupiditati adiudicauit.Quę tali mercede virū delinita vsq; ad Eufratē psecuta pficiscentē in Parthos Antoniū per Iudęā reuertit:vbi donis muneribusq; maximis cōciliare sibi reginę animū Herodes nō ptermisit.Cui secūdæ res superbiā augebāt:vt muliebris īpotētia supra modū se extolleret.Siquidē nō multo post ei Parthoꝝ rex Arthabazes Tigranis potētissimi regis filiⁿ dono estdat⁹.Quē Antoni⁹ captiuū tenēs:cū oī pda & spoliis Persicis triūpho debitū quasi vile mācipiū mulieri addixit:vt quo illustrior fuerat victoria:eo turpior eēt largitio q̄ regē tāto ludibrio dehonestaret.Nec tamen diutius potitus secūdis:qui vti illis nesciebat:insolētia muliebri Augustū in se excitauit.Itaq; bellū Actiacū magnis vtriq; parabatur motibus.

Arthabazes rex meretrici donatur.

Bellū actiacum.

ROmptissime rex cū Antonio gestiebat bellū subire:quia & Iudæa ab hostili tumultu vacabat:& Hyrcaniā a sorore Antigoni diu retentā receperat. Sed in hoc quoq; Herodes beatissimus:cui inuisū est periculis alienis sese miscere.Volens itaq; Cleopatra alienare animū ei⁹a regibus atq; auertere: suadet viro vt bellū aduersus Arabas gereret Herodes:quo si superior esset Arabia reginæ cederet.Si inferior:dominat⁹ Cleopatræ in Iudæā extenderetur.Vter vicisset:alterū solueret.Quod consiliū non ex dispositione:sed ex vsu in Herodem inclinauit.Qui simul vt prœliū adorsus est validior egratu auertit hostē: id exitu multitudi ne hostiū superat̄ & numero circunuenīt.Congregatis in Canatha viribⁿ aduersarioꝝ aduersum quos densare aciē volens:elatis suoꝝ animis successu priorū:eaq; causa in hostē irrūpentib⁹ destituit:& maxime fraude Athemonis:quē Cleopatra ducē adiunxerat nō vt iuuaret Herodē:sed vt in ipsa desereret necessitate.Deniq; destitutū exercitū eius in locis saxosis:atq; inuiis:adorsi Arabas graui cæde sternūt fundūtq;:& fugatos vsq; ad refugia securi exitio dedere:affuit Herodes serius quidē q̄ necessitas postulabat:sed tñ vltus ertūnam posteriorib⁹ prœliis ita Arabas afflixit:vt vnā illā victoriā suā sæpius deploraret.Accidit etiā motu terræ grauis aīoꝝ defectio. quo pecoꝝ plurimū:hominū quoq;.XXX.fere milia cōsumpta sunt.Militaris tñ omis manus:eo q; sub dio habitabat incolumis perseuerauit: Hinc quoq; erecti animi hostiū vt arbitrarent̄ q; desertā Iudæā facilius inuaderent:& pculsos talibus pdigiis affligerent.Vnde eos Herodes ad defensionē sui erigēdos putauit:& maxime quia legatos quos in Arabiā miserat necatos dolo compertū habebat.Hoc igitur trepidantes sermone adorsus est.

Cleopatra

Terremotus

Oratio Herodis ad suos.

CVm tot secundis nostroꝝ præliis fractæ res hostiū vsq; adipsoꝝ fuerint cōfessionē: qui vesano dolore perciti quasi victi legatos nostros peremerūt:mirū mihi videt̄ q; met⁹ vos irrationabilis intātū pculerit:vt fortuita elementoꝝ notis iam virtutum successibus pferatis.Nulla congressio fuit qua nō statim Arabes cesserit:atq; in fugā cōuersi cedēdū existiauerint.Et vt se habēt furta belli fraude atq; insidiis remedia captauerint: nō vt ipsi vincerent:sed vt nostrā deferrent victoriam.Pro quibus cū cōfidere oporteret:exagitatio successit quasi formidabilis belli:qa terra tremuit cū soli innocui fuerunt qui prœlia gererent. Aut si considerare velimus quibus offecerit arabes potius estimabimus:quos in bellū reduxit ne se fugendo sub traherent fortioribus.Vnde.n.illos non armis & viribus fretos:sed pectoris nostri dispēdio in aciē remeauisse.Fragilis aūt spes quæ non ex propria virtutis fiducia: sed ex aliena pendet miseria:cū in terris nihil tā mutabile q̄ vel secūdę res vel aduersæ.Exiguis.n.momētis stat⁹ rerū hūanarū nominat̄.Nec prospitas diuturna:nec erūna est pertinax.Itaq; nec miserū eē:nec contra ppetuū.sed alterne frequenter.& ī hisdē varię vices rerū.Deniq; ex nobis exemplum capessere licet.Conflictu superiore potiores fuim⁹ :sed in pcessu plii fors mutata: vt vinceremur ab his quos viceramus.Ergo & nobis sperare suppetit:q; vincantur a nobis qui nos vicerant.Incauta .n.semper nimia plumptio & sui negligens.Timor aūt prospicere futuris admonet & diligētiam docet.In prosperis audacia obrepit & incōsulta temeritas nescit cōsiliū ducis expectare.Deniq; cōtra sentētiā meā progredientibus vobis athemonis nequitia nocendi locum repperit Nunc mihi trepidatio vestra vadat̄ prærogatiuā victoriā.

Oim rerū vicissitudo

Tior futura pūidet

Erigite igitur animos & veterem iudęorum magnanimitatem attollite.Nec vos insensibiliū conmotiones perterreant:nec terrarum motus alterius erumnæ indices arbitremini.Habent suam noxam passiones elemnetorum:nec aliud timeatis q̄q̄d in ipsis offensionis est:Non enim signa piculorum sunt ī terremotu:atq; animātiū lue.sed ipa pricula:Nihil ē ergo q̄d timeamus quasi grauia passuri qui ptulimus grauissima.Propitius iā potest esse qui vindicauit & mitior q̄ si non vindicasset.Quid seruatur post terremotū ac pestilentiam:nisi misericordia?Quia solumus duplicia peccata.Et tamē nos quod bello vtile sit:integrum habemus.Pestilētia em̄ extra bellum positos abstulit:nostra aūt victoria id hostibus ademit.quod bello idoneū legerant Deinde nobis pecus mortuū:illis consiliū:qui legatos quos misimus contra ius.fasq; iugulandos putauerūt.Præuaricati sunt legē omniū hominū ipsorum etiā barbarorū.qm̄ apud ipsos quoq; qui nesciūt humanitatē inuiolabiles legati habent.dū vindicta cęlestis reformidatur & tanti sceletis vltor deus timet.Hoc ergo admiserunt aduersarii nostri q̄d nec humanæ nec diuinæ leges inultum relinquūt.Egrediamur ergo non pro finibus aut spoliis:sed diuina iniuria prēliaturi.Incitet nos ad bellum non coniugii aut prolis charitas:sed plumpta ptectio dei.Nō arbitria nostra:sed diuini iuris eis præcepta exequimur sacra:vt pro his vindictā reposcamus quos iuiolabiles eē oportere religio iubet.Inter arma hostilia legatio sola pacis sequestra est:exuit hostem qui legatione fungitur:quorū nūc sanguis clamat ad deū:& vindictā reposcit. Festinemus igit̄ ad prœliū dū vltorē habemus deū cęlorū vindicē.Illi pro nobis melius prœliantur.Et circunfusi angelorum legationibus in acie prętendūt.Talibus hortatus milites in hostem ruit:omnem occasionem bellandi requirens.

GRant Arabes prestātiores numero:sed animis infirmiores.vñ cōgressione habita:ceciderūt fere eorū quinq; millia.Reliq sese in munitionē recipientes:aquę inopia fatigabantur.vt legatione missa pacē precio deposcerent.Sed cū se protrahi videret.Et sitis amplius aquis deficientib⁹ accēderetur:egredientes plęriq; sese offerebant hostibus volūtarii ferro q̄ siti p̄optantes perire.Quos vinctos seruabat herodes:ne qd esset insidiarum:Itaq; quattuor dieb⁹ qnq; ferme millia recepta sūt aliis ad bellum pdeūtib⁹ iterū ad .vii.milliaviorū cęsa.Qua plaga humiliati arabes a rege quātū virtute inferiores tantū consilio pstātiores. Quē aduersariū habebāt:quasi defensorē & auxiliatorē sibi ipsū expetiuerūt.¶Sed maiore victorē sollicitudo pculit vt q sibi alios subiecerat:nō iā de finib⁹ sed de toto regno piculū immines phorresceret victo Antōio quē fida sibi amicicia copularat.Deniq; Augustus cęsar accianci triūphator certaminis necdū superatū Antoniū arbitrabat:cum herodes superesset victoriæ.Anxius itaq; rex cū rhodum accessisset:cęsos vero indicio comperisset nauigauit ad eum

Ca.XVII

ne fama terrenum iter eius præuerteret. Aduenienſq; depoſito diademate ſeſe obtulit priuato habitu ſed mēte regia. Deniq; nihil veritati ſubtrahēs cōſtantiam tenuit: auctoritatē reſeruauit.

¶Oratio Herodis ad Cęſarē Auguſtum.

Go (inqt) Auguſte fateor me fidelē fuiſſe Antōio ſociū: vtpote q ab eo regnū acceperī: cui me debitorē adhuc nō abnuo: idq; armis probaſſēni ſi cleopatra nō inuidiſſet & arabes nō impendiſſent. Ea neceſſitate arma aduerſum te nō tuli. Nō quaſi amici deſertor: aut prœlii pauidus: ſed quaſi domi rebus gerēdis occupatus. Ingratū me tamē ſibi nō ſenſit Antonius: cui & adiumēta exercitus: & frumēti innumerabiles copias abſēs miſerī: Sed & tu cæſar me nō īgratū beneficiis iudicauiſſes: ſi actiaco bello interfuiſſem. Vide q̄ nihil ſu btraham. Plus metuo apud te ingratus in hoſtē tuum q̄ in te hoſtis videri. Iudiciū mihi tuū grauius q̄ bellū eſt: apud quē non virtutum merita: ſed crimina periclitantur. Vnde & ego malo apud te de fide q̄ de pfidia cauſas dicere. Vide cæſar q̄ integrū Antoniū nō deſeruerim: metum nō refugi. Viciſti cęſar Antoniū legionibus tuis maximis: viciſti conſilii s tuis. viciſti imperii romani viribus qd̄ dereliquit. Et quod negauit: & vero victus eſt virtutibus tuis: ſed magis moribus ſuis. Vicit .n. Cleopatra vxor. vicit eū egypti⁹ amor: vicit eū conopea luxuries. Victus eſt quia maluit eum Cleopatra vinci q̄ ſine eà vincere: vicit eum mulier infeſtior ſuis q̄ aduerſariis. Suaſerā mortem mulieris: ſi vellet ſibi conſulere: promiſerā auxilia qbus repararē afflictū: promiſeram vires qbus fugacē tuerer: meipſum belli cōſortē obtuleram. Sed mētē eius obſtruxerant cleopatrę cupiditates: victus eſt: qa audire me noluit: victus ſum & ego cū Antonio minore tamē flagitio: qa illū Cleopatra vicit: me Antoni⁹. Illebar baram: ego amicum nō dereliqui. Cū illo poſui diadema: ſed ad te venire timens amici fidelis gratia ſequeſtraui regni inſignia: ſed nō abieci virtutis cōſcientiā: vt voles iudica. Ego tamen qua vis ſorte iudicii tui referā mecū: q̄ cuiuſmodi fuerī amicus æſtimabitur.

ca. XXXIIII

Rñſio Cęſaris

Eſpondit ad ea cæſar. Salue inqt & nūc magis regno tuo vtere: qa nō inuidemus virtutibus ſed delectamur. Dignus. n. es pluribus imperare: qui ſic tueris amicitiam: vt in aduerſis poſitū nō abneges: & amicū tibi confiteri non erubeſcas. Sed adorere: feliciorib̄us adherere & ſeruare fidem in proſperis: quū in aduerſis ſatis probaſti. Vicerit te Antonius: ſed nō ego victū putabam: quē amicitia parē fecit victoribus. Propterea expeteris a nobis: quia nullus te belli euentus mutauit quandoqdē non tu Antonium deſeruiſti: ſed te Antoni⁹ q̄ Cleopatrę magis q̄ tibi credidit. Inſipiētia illi⁹ te nobis adqui ſinit: qa pernicioſiſſimam ſibi elegit fidē repudiauit. Nec mirum ſi Cleopatrę Antoni⁹ victus adhęreat: qa victor captus ē. Quid miraris ſi a te deſiſtere fecit Cleopatra Antoniū: cū a me diſſociauerit: atq; ex cōſorte imperii hoſtē fecerit? Ergo & qa tu nobiſcum repudiatus es: & ideo nobiſcū regna. Nec hoc quidē beneficio vacat. q̄ dū nos bellis occupamur ciuilibus: tu indomitā arabū gentem ſubiectam feciſti: qa iudæorum hoſtes pro noſtris ducim⁹. Nobis .n. arma inferunt q̄ vos laceſſunt. Nobis ergo militaſti: cū tibi vinceres & Ideo te remunerabimus vt regnū tuum cōfirmetur noſtro mūere: Interim nihil imminuiſſe gratia eſt: adoriemur in reliquū vt non requiras Antonium. Neq; .n. dignum eſt: vt quē bello vicimus nō vincamus beniuolentia.

Cum hæc diximſſet cęſar: impoſuit diadema capiti eius: ſed vtilitatē adiungens muneri: Qua dignatione cęſaris inuitatus Alexāder ex amicis Antonii: virum cui cæſar maxime indignaretur: volens ſubducere offenſiōi: multa deplorabat prece: ſed indignatio nimia nullum veniæ locum reliquit. Proficiſcentibus inde in egyptum: pſecutus cęſaris iter ſuppeditatis omnibus quæ vel ipſi vel exercitui vſui forent maxima ſui gratia imperato-

res ſibi ſtudia cōciliauit herodes: præcipue qa in locis aridioribus vſq; peluſiū regali puiſione aquarū affluentia ſubminiſtrata: quib⁹ officiis tātum ſui amorem infudit omnibus: vt plus videretur meruiſſe q̄ accepiſſe. Minorq; regni poteſtas q̄ humānitatis largitas æſtimaretur. Vnde cæſar ex ſententia rebus intra egyptū geſtis Antonio & Cleopatra defunctis: nō ſolū quæ adempta erant herodi reddidit: verūetiā pter illa quę Cleopatra auerterat Gadoren: Hpponē: Samariam ei conceſſit. Maritimaſq; vrbes: Gazanā. Theodonā Ioppē Turreminſtratonis. ſimul donauit quadringentos quoq; ſtipatores ex gallia. quibus ſepta inceſſerat. Cleopatra: ad cuſtodiam corporis regi conceſſit: multaq; alia. Sed his omnib⁹ rex pluris habebat: quia a cęſare ſuper omnes infra agrippam tū diligebatur. ab Agrippa infra cæſarem.

Antonius Cleopatra Gadore Hyppone Cap. xxxv.

Vi nto decimo itaq; ſui regni anno vt beatitudini ſuæ reſponderet & gratiæ tanto rerū ſecūdarū ſucceſſu leuatus: ad pietatem intendit: & vt ſe gratū cœleſtibus in ſe ſupramodū fluentibus beneficiis demonſtraret: templū ornauit: omnē illū circa tēplū loci ambitū circūuallauit muro: geminatiſq; ſpaciis incluſit immēſo ędificādi ſumptu: & exquiſito decore: Indicio erāt magnæ circa ſacratiū porticus quos extruxit ex fundamētis: nec minor tuendi q̄ ornandi intentio. Siqdem caſtrū aquiloni cōmuniuit ſubiacēs: qd̄ appellauit Antoniā propter Antonii gratiam nullo inferius ſuperiorū palatiorū. Addidit etiā in ipſa arce regiæ domus gemina habitacula: maximi ambitus & mirabilis pulchritudinis: quorū gratiæ nihil conferendū arbitrareris. Vnū eorū Cæſariū alterū Agrippū nūcupabat: vt i ſuis ædibus tantorū amicorū diuturnā celebraret memoriam. Vrbem quoq; ſebaſtē nō ſolū ędificauit: ſed etiam repleuit inhabitātib⁹. Ac vt ſingula pſequar: haud vllū facile pterīit locū vetuſtarū vrbiū quē non renouaret labentem: aut additis quæ deeſſe videbantur ædificiis ornaret. Liberalitates quoq; ſuas vſq; ad quinquagēaria diffundens certamina: vile illud hominū genus effuſis diuitiis locupletauit. Tēplū etiam cæſari de marmore albo condidit ad fontes iordanis: adeo immemor factus religionis vt homini templum ſacraret: vſumq; gentiū in ludæam iduceret: loco nomē Paniū eſt. Vbi mōs altitudinis excelſę ſūmo i ſublime vertice porrigit: cuius in latere vmbroſum aperitur antrū per qd̄ graue olentis præcipitii profundū ſæuam exhalat mephitim. Intus aquarū cōgregatio: & ſine vllo motu multa vis inerat: vt nulla æſtimatio profunde altitudinis cōp ræhenderetur. Foris autem circa ipſius antri radices fontes ſtaturiunt. Vnde ortū illic iordanis plaerique æſtimauere: nobis tamē qd veritas habeat in poſteriorib̄us aperiendum videtur.

Antonia caſtrum

Sabaſte

Panium

Rat in maritimis ciuitas quę Stratonis turris appellabat: iam feſſa bellis frequentibus: & vetuſtate ipſa inclinata in ruinam Oportunitate tamē & gratia loci p̄minēs quā renouauit lapide albo & variis ornauit ædificiis: atq; i ea magnanimitatis ſuæ virtutē: & elegantiā opeis expreſſit. Inter duas .n. maritimas vrbes nomine Ioppen & Ioppen ſita in medio: vtraq; exparte perſtringitur: importuoſo littore: vt omnes qcūq; ex egypto phoenicē præ termeare deſiderant: in ſalo fluctuent: qa frequenter illic mare ventis excitatur: & maxime libyis ſpiramine cui⁹ etiā moderatiore flatu fluctus attollitur: idemq; illiſus procurrentibus ſaxis & fracto repercuſſus impetu efferum mare cadendo exaſperat. Itaq; rex nullū impenſis ſtatuēs modū magnanimitate vicit naturā: portūq; maiorem pireo conſtituit: atq; in eo penetrata rupium vaſtitate ſtatiōes tutas compoſuit. Menſus quoq; ſpaciū qd̄ magnitudini portus cōueniret ſaxa ingentia in mare iecit quibus ineſſet plariſq; altitudo pedum qnquaginta: aliis etiam excelſior. Diſtinxit ipſum maximis turribus portum: quarū vnam Druſion vocauit: vt Druſi nomē qui de cęſaris maioribus fuit inſignib⁹ ſui operis intexeret. Gradus etiam breuiores locis interpoſuit frequentioribus. per quos ſine gra-

Cæſarea

Colossi

ui labore nauigia subducerent. Tribus etiã colossis ingentibus totam portus illius gratiã venustauit. Iterũ templum cæsaris editiori fundauit loco: & tẽpli medio colossum cõstituit Augusti nomine: velut simulachrũ ipsi9, qd cũ nõ minoris magnitudinis foret simulachro olympii Iouis aut Iunonis argiuę: Nescias pulchritudinẽ in tantis difficultatibus an validitatẽ operis ac munimentũ in tanto decore præstare amplius putes: quandoqdẽ insolubile mancat cp9 & mari & vetustati. Accessit itaq; in eo opore multiplex gratia. Nam vrbs maxima adcreuit:

ca.xxxvi.

puinciæ: & portus nauigãtibus. & honor cæsari: cuius nomine cæsarea in hoc tẽpus vocatur ¶ Hanc regis potentiã psperis affluentem successibus vni9 mulieris expetita societas inclinauit mœstisq; infregit doloribus: exquo aduersũ ius fasq; cõiugiũ: dignitate poti9 gñris q̃ caritate vsu quodã regio metiendũ existimauit.

Dosis Mariãne

Habebat aũt in cõsortẽ Dosidẽ nomine Hierosolymitanam fœminam priuato sibi ante sociatã: q̃ gratior eo esse debuerat: quo fuerat felix marito: tũ qua regale fuerat adeptus fastigiũ. Verũ immemor gratiæ proiicit Dosidẽ sociat mariamnen Aristoboli neptem: Alexandri filiã: Itaq; dũ sequit nobilitatẽ pturbationem incidit qua sibi domus propria nõ conueniret cui diuersarũ prouinciarũ multiplex obtẽperaret populus Ac ne oculi nouę nuptæ nouercali domi posito eo quẽ Dosis generauerat offẽderẽt eiectus nõ solum paternis ędibus: sed tota quoq; vrbe antipater (id.n. iuueni nomẽ) infaustis nuptiis locũ fecit: quas pater vnici filii exilio celebrauit: vixq; festorũ dierũ sollennitatibus arcessebatur: Videns mulier morigerari sibi maritũ. etiã pietatis cõuicio in superbiã cõuersa: addita est etiam causa qua iure eius animus inflammaretur: quia Hrycanũ auum suum viri sui insidiis cõpererat extinctũ: falso suspectũ propter regni cupiditatem. Ipse est de quo supra memorauim9 Barzafranes q psis imperitabat: eũ occupasset syriã captiuũ abduxerat: atq; ĩ parthia primo retẽtus: postea iudæis postulãtibus q supra Eufratẽ inhabitabant miseratus sortẽ inclinatã pmiserat. atq; vtinam vt concessus fuerat depræcantibus ita etiam credidisset monentibus ne more ingenii humani propinquorum eum potentia sollicitaret vt ad herodem transitum faceret. eam illi periculo futuramq; nullos magis regni cupido seruandi q̃ proximos exagitaret: atq; a propinquis caueret. Verum ille tedio peregrinationis & suorum desyderio trãsiuit eufraten: in lu dæã reuertit Quod altius in pectus Herodis q̃ quisq̃ ratus erat descendit: nõ q; ille regnũ affectauerit: sedq a viro regii generis & diu excercitate priuilegio potestatis incertũ an ab eo abstinere se posset estimabatur.

Aqueus igitur mortis hyrcão Cõiugiũ neptis fuit: cuius gratia properauit ad herodem: nescius tutius apud hostẽ captiuos degere q̃ apud regẽ propiquos. Nulla itaq; vel leui regnandi suspitiõe hoc solo interemptus q; ei cõpetere regnũ videbatur. Diligebat interea Mariamnẽ impenso amore nec offensã volebat. Cumulaue rat mulieri gratiã numerosior partus. Nã qnq; ei generauerat filios: sed ex tribus maribus iunior Romę obierat dũ litteris imbuitur liberalibus. Reliqui duo vltra priuatorũ modũ regio cultu celebrabantur. Suffragio erat iuuenibus patris nobilitas: & fuus ortus in regno: q; imperante iã patre geniti forent: sed amor maxime mariamnes qua rex magis magisq; quotidie accẽdebat: vt cũ illi nulla vicissitudo amoris a cõiuge repẽderetur caueret tñ ne in aliquo mulieris animũ mœstificaret Aequa lance odiũ mulieris & amor viri aduersum se certabãt. Iustius tamẽ mariamne amantem se virũ oderat: q̃ Herodes mariamnẽ non amabat amantem. Suppetebat mulieri odium de flagitio: fiducia de amore: quia alterũ dolore neptis auersabat: altero per obsegũ amantis extollebat. Et ideo ne a cõuitio quidẽ obiciendorũ criminum temperauit q; auum sibi hyrcanũ & fratrẽ ionathã p scelus eripuisset: cũ alius prosocer: alius affinis: ille propter senectutis infimũ seruari debuerit: hic saltẽ propter ætatẽ adolescẽtulũ: facinus indignũ cui septẽ & decem annorũ adolescẽti summũ cõmiserat sacerdotiũ: huic cõtinuo honorẽ cõtulit & mortem intulit: nulla alia causa vt accepimus: nisi q; sacerdotali amictu indutus: vbi accessit primum ad altaria sacrato & celebri die: subito populus illachrymauit: qd suspe: tũ adeo Herodi fuit vt præ gaudio crederet populũ illachrymasse: atq; eo erga Ephæbũ prodidisset affectũ suum: lachrymas illas voti indices studiũ populi sui piculosum: qui intimis visceribus significauit: qd studiũ cõtra cultum adolescentis haberet: & nobilem illum regium nepotem impotentis mulieris filiũ fratrem reginæ pretuiotis quæ regẽ virũ dedignaretur proruptuirũ ad imperandũ: nisi maturius sublatus e medio foret: cui forma: cui decoris gratia suppeteret: vt iure preferendus omnibus estimaret. Proposuit itaq; adolescẽtẽ occidere: exagitabat eũ mater adolescentis: quæ & ad inuestigandũ acrior & adolescendũ vehementior: nihil ocultũ: nihilq; inultum patiebatur: eoq; reuocare sese ac reprimere deliberabat. Rursus exagitabat eũ cumulatior indies cõtra adolescentem amor vniuersorũ & regni piculum. Vnde prærupto furore excitus: statuit quouis modo sibi consulere.

Mitritur adolescens nocturnis temporibus ad vrbẽ hierico: atq; ibi solit9 delectari studio natandi a plurimis quasi in ludũ coeũtibus dum fine mõ mergitur in piscina necatur. ¶ Id tacitũ soror nõ tulit: sed affectu germanitatis per conuiciũ prodidit atq; obiectauit marito iussu eius sibi fratrẽ ereptum. Destitutam se omnibus: funestam sibi domũ cõiugis qui primo sibi auum ademerit: postea germanũ interemerit: miseram se exitio suis fuisse: imprecari dira viro: socrui & regis sororĩ: cõmune omnium flagitiũ vltorem deum poscere. ne tantũ facinus impunitũ relinqueret. Ferebat ista Herodes quasi amore captus & nutibus deditus: sed furebat mulier & ferre non poterat maledicta execrantis & indignantis arroganti am mxaime: qa victus miraculo eius Herodes insurgere aduersus dilectã nequibat & ideo quo magis excitari quasi amans posset scæna adulterii cõtexitur: atq; in mulierem istiusmodi crimẽ componitur. q; imaginẽ suã Antonio in egyptũ destinauisset. Quãte illud intemperantię fuisse vt absenti & prompto in libidines viro tũ præterea potenti q̃ potestate p iure vteretur: formã suam venalẽ offerret & pulchritudinẽ licitaret: nouę actionis cõmercio se mulierem prostituisse vi ne amoris an odio mariti cuius periculũ p mercede adulterii postulauisset. Hoc itaq; cõmẽto mulierẽ apud Herodẽ mariamne quo magis amabat: eo graui9 appetebatur nec tamẽ insimulatio ipsa q̃ uis indignantiũ fœminarum aliena veri penitus fuit: matrem vero Alexandriã furentem q; alius filio suo Aristobolo insacerdotio præferebatur. Hoc .n. nomine ionathã filiũ suũ q; auũ suũ sibi regem fuisse in memoriam reduceret appellari malebat: ab Antõio per musurgã quẽdam litterarũ sequæstrã petisse filio suo sacerdotiũ Fides vero propior erat. Deinde aduenientẽ in iudęam Gellio Antõii amico cognitũ adolescentẽ miraculo fuisse propter excellentissimi decoris gratiã. Nõ minus etiam mariamnem cuius quo dignitas clarior eo fama illustrior & forte cõpertam more quodã ingenii humani quo viri quoq; eo se interioribus amicis chariores cupiant declarare: si psentibus quoq; necessitudinibus suis mẽsę hospitalitatis societatẽ indulgeat: ibi quoq; Alexandriæ data cũ Sossio colloquendi copia licet liberiori vidue: alia quoq; cognoscendi hospitis deesse copia non potuerit: cũ præsertim huiusmodi & causas & personas requireret. Deinde collato vtrimq; consilio id se dedisse sententiæ: vt vtriusq; imagines Antonio dirigerentur. Præstrictũ illum splẽdore imaginũ & Sossii pręcipue testimonio q nihil tale se vnquã vidisse in terris asseueraret: & gratiã illis nõ hominũ sed diuinam inesse lenocinãtẽ vt excitatet viri minime sobrias cupiditates scripsisse Herodi vt Aristobolũ ad se sine mora mitteret de Mariãne q; sibi cõiuncta foret. ptermisisse Non cooperire: libidines suas vel in his quæ nuptę essent apud maritos soleret: cui sine piculo vsus

ca.xxxvii. Ionathas occiditur

foret flagitium sine pudore: sed quo Cleopatra caueret indignationē quæ vtriusq; quidem sexus riuali offenderet: sed amplius sibi sociatā viro mulierē deprehendisset qa se decore sup omnes excellere muliere tes arbitrabatur.

Perlectis itaq; litteris: Herodem excusauisse q̄ sine seditione populi & perturbatione totius gentis auellere a suis nobilem non posset adolescentem atq; vt satisfaceret Alexādrę spopōdisse Aristobolo sacerdotiū sed: quū mora fieri p̄ misis vidisset: & arte se ludi putaret: Alexādriū parauisse nauigium: atq; in ipso apparatu fugę cognito p Sabbionē cōsilio: reuocatam esse cū filio. His motū Herodē dissimulasse ad tempus iniuriam & accelerasse Aristobolo sacerdotii collatiōem: vt honoris specie paratę necis inuidiam velaret: Qui pera cta vt diximus quasi fulmine ictus exagitatus est: simul & affectati adulterii adficto a suis crimine: q̄ sciret Antoniū promptū ad libidines & inuelatas ex eo q̄ plurimum poterat inflammātē in omne genus amatoriū cupiditates Cleopatræ quoq; inexpiabilem riualitatis pręcipue dolorem atq; immanitatem quę plurimos virorū quos segniores cura vxoris reprimēdā intemperantiam comperat interemisset: imminere sibi periculum non solū amittendę coniugis sed etiā subeūdę mortis phorrescebat. Proposuit itaq; ipse contendere in ægyptū vt Antōiū vel Cleopatrā quā maxie metuebat flecteret Euocatū alii ferūt. M. Antonii litteris eo tetendisse: vt necati adolescentis causas præstaret. Profectur⁹ tamē affini suo Iosippo Salome germana regis in cōiugiū cōuenerat secreto aperit suspectam sibi necē propter coniugalis formæ appetentiā quā missa sui decoris specie prodidisse mulier argueret: id se quasi affini negotii cōmittere vt si ipse ab Antonio extinct⁹ foret mariamnē necaret: ne merces flagicii superesset Iosippus haud q̄q̄ vt arbitor studio p̄ditionis: sed quo mulieris erga virū sopiret querelas: quibus se afflictā diceret ardere odiis viri mādatum exprimit: atq; ad affectū amātis: interp̄tatur q̄d ne mortuus quidē pateret Herodes seiungi se ab vxoris societate. Sed mulier longe aliter q̄ Iosephus æstimauerat ad argumentū traxi: implicatæ adhuc in se crudelitatis cuius exercendę post mortē quoq; suā excutionē affini p̄prio mādauisset: infestū illū sibi iniuria q suspitiones suas nō argumēto aliquo veritatis examinaret sed: p̄ruptæ mortis exitio vt geret nullū odiis finem fore: quæ se vltra ipsū vitę ac salutis defectū extenderent.

Sed Iosippus domestici mali immemor. dū alienā cōiugē viro recōciliare appetit suę coniugis aduersum se inflammauit suspitiones: quæ colloqa viri proprii cū Mariamne morasq; in aula regia haud p̄functorie ferendas arbitrabat. Deniq; vbi frater reuertit in simulationes nō distulit iniuriā addens suam regalibus contumeliis q̄ sibi quoq; Mariamne ademisset maritū: sed Herodes p̄strictus licet: tamē haud quaq̄ grauius primo cōmotus est: nec i sensum se vxori p̄buit: quū etiā vi amoris infract⁹ quodā die mulieri iurare cœpit: q̄ tanto eam diligeret affectu vt nunq̄ alterius mulieris flagrauerit cupiditate: Ita omnes ex animo abiecerit vt vxori fidē seruaret. At illa. Satis inq̄t amorem erga me tuū mandatis quæ Iosippo dederas declarasti: præcipiens vt me occideret. Quomodo potest amare qui occidere potest. Amens illico rex vbi audiuit secretū suū proditum cogitare cœpit nunq̄ proditurū fuisse Iosippum nisi captus amore mulieris mercedem proditionis stupro qua fisset: manifestū q̄d diu latebat in apto crimen indubia corruptione. non frustra excitatā sororē quæ domesticam iniuriam præ cæteris deprehendisset. Itaq; indignatiōe nimia furēs animiq; impos exiliuit de lectulo fugiēs corruptelę turpis cōtagia: nec furētē capiebat aula. Audiuit soror vociferantem: continuoq; rapiens tempus ad argumentū insimulandi & occasionē nocendi confirmauit indignantes suspitiones: impulsus itaq; dolore iniurię insimulatione germanę iubet occidi vtrūq; nec multo post secuta est factorū pœnitentia & vbi ira cecidit amor successit: &

passio resuscitata est: tantusq; incanduit feruor cupiditatis vt defunctā non crederet: atq; in excessu mētis positus quasi viuētem alloqueretur. Et sicut ad eā quę viueret pueros dirigebat rogans vt depositis tumultatib⁹ ad sese veniret & redderet se cōiugali gratiæ. Vix deniq; multo edoctus interuallo temporis obiisse credidit quam pro amore tanq̄ immortalis fœminam decoris mori non potuisse arbitrabat. Tantus erat affectus erga defunctā. Deniq; efferus post ea atq; in multorū necem p̄sentiū odio fertur exasperatus: nec solū morbo animi laborasse: sed etiā graui corporis ægritudine quā ex pestilentia quoq; aeris cōtractā aiebat. Nā tractus cœli corruptior plurimis pestem creauit. Vnde consultis medicinę peritis siluarū secretis sese abdidit & refuso paulati vigore venatibus salubritatē corporis pariter ac mētis sospitatē recepit.

Hoc quoq; addebat miraculis suis quibus defunctę suspiciebat gratiā: luisse se iniusti pœnas supplicii: & elemētorū ægritudine expiatū interitū tanti decoris: excidio mūdi populorū lue vnius mortem: sorte tamen impari vindicatā: cū fructus terra abnueret: fames augeret pestilentiā. ¶ Hunc Mariamne exitū tulit: sobria viro pudica: sed insolens formæ conscientia. Cui⁹ magnanimitas supfluebat: sedulitas deerat vt blanditias dedignaretur mariti: secura q̄ nihil ab eo qui supra modū diligeret exitii ppeti posset: nec solum ad præsens vltionē repperit: sed etiā in reliquū hęreditaria odia transmisit. Cui successere filii materni doloris executores. pio erga matrem qdem affectu: sed erga patrem impio: cū vtriq; parentum pari munere ius naturæ soluendū foret. Nec inexercitatos dolor repperit. Nā diu romæ eruditi latinis iuxta & græcis litteris astutiā nō modiocrē assumpserant: & absentes cōparata nece matris: plærosq; in odiū patris impulsuros se arbitrabant. Regressi quoq; nec cōspectus quidē paterni reuerentiam sedulitatemq; infuderant: crescebat cū ætate malicia. Accessit etiā ex cōiugii societate præsumptio q̄ alteri Salōes filia neptis Herodis: alteri Archelao genita: qui cappadociæ regnū tenebat in ius copulæ nuptialis cōuenerāt & nobilitas cōiūctionis odiorum dederat auctoritatem. ca. xxxviii

Offendebatur igit̄ Herodes: vel tacito filiorū ingenio excitatiore q̄ paterna pietas pati posset: quæ etiam vultu frequenter læd it̄. Addebantur & stimuli ab his qui ab insidiis filiorū cauendū quasi solliciti crebro denūciabant: asserentes q̄ vltrices materni exitii armarent manus: quibus perterritus anti patrum Herodes Dosidis filiū p̄ferre fratribus atq; ad sui gratiā vberiore affectu cœpit lacessere: ardere maioribus odiis aula regia & certamine fratrū concuti. dum illi indignanturq; priuatæ mulieris filius sibi in regno ortis præferebat̄: ille versutus adulandi quo se inferiorē materno latere cernebat: eo studio suus cōmēdare sese patri: appetere germanos cōpositis insimulationibus nō quiescebat: donec ipe p se ac per alios quos sibi adiūxerat excluderet ipsos ab affectu paterno. Deniq; regnandi his spem omnem ademit: ita vt publice cōdito test amēto solus imperii successor designaret̄: missusq; ad cæsarē romam præter insigne diadematis omni ornatu cultuq; regio fulciebat̄. Inde in Iudæā regressus aucta erga se cęsaris plurimorūq; illustriū virorū gratia exigui prope tēporis interuallo tantū præualuit vt etiā matrem cōiugio patris redderet geminisq; armis adulandi arte & simulandi versutia ita germanos vrgere apud patrē cœpit: vt pater filiis necē pararet. Deniq; furēs animi Romam petit attracto secū Alexandro quē reū magici aduersum se criminis ante cæsarē statuit.

Defensio Alexandri apud cæsarem.

Tlle data sibi copia deplorandæ calamitatis erumnarūq; omniū cū videret sibi suppetere tanti iudicis auctoritatē: qui nec ab Herode transducī p gratiam posset: nec ab antipatro circūueniri nihil p̄tereundum ratus: flagitia patris quadam p̄strixit modestia vt nec vrgere tanq̄ accusator videretur: nec occulta esse sineret: cū plurimū causam iuuaret si se ob necis maternæ

dolorem paternis peti odiis demonstrauisset. In talibus.n.iudiciis nihil magis liberos grauat: q̃ naturæ pietas & pietatis auctoritas. Quę si aliquo traducũtur flagitio præiudiciũ minuitur prærogatiua excludit. Vbi vero ad obiecta patris ventũ validis refellens assertionibus alienũ sceleris primo fratrẽ demonstrauit: qui suorũ esset censor piculorũ quem innoxium in crimen vocari ingemiscebat: Astipulabatur purę conscientiæ agendi ius & dicendi peritia nihil sibi ac fratri relictum honoris: sublata omnia per scelus germani patrisq̃ facultatem. Amarissime deplorabat necẽ sibi irrogari: quã pater eousq̃ expetat: vt crimen adiiciat: flagitiũ adiũgat. Quibus dictis coegit in lachrymas vniuersos: atq̃ eo sortẽ deduxit iudicii vt cæsari accusatio non probaretur: pater recõciliationẽ amplecteretur. Id gratũ admodũ & præcellentissimum roma no pricipi nõ solũ regi inclyto regnũ donasse: sed etiã liberos reddidisse. Itaq̃ iusto defunctũ examine vt paterni iuris reuerẽtia inuiolata maneret: & tuta filio ꝗ innocentia: patri: vt decebat. obtemperarent liberi. Ipse inoffensum naturæ affectũ exhiberet filiis cui vellet tamẽ regnũ relinqueret. Redit ex vrbe roma cũ patre Alexander iudicio magis q̃ suspitione absolutus. Vacare enim mentem Herodis ab odio filiorũ antipater nõ patiebatur. Ipse enim erat odiorũ materia: premebat tñ studiũ suũ cõtuitu recõciliationis: ne appetitæ germanitatis scænam prodere t: insidias manifestaret. Vbi vẽtũ est in ciliciã & nauigantes in Eulesiam applicauerũt: suscepit eos Archelaꝰ optio cõuiuio gratias agẽs Antipatri generis sua causa q̃ exemptũ piculo reconciliatione etiã dignũ estimasset. Ipse etiã litteris psuos directis amicos rogauerat vt generi defensiõis adiumẽto forent: & discedẽti obtulit xxx. talenta hospitalitatis munere: at zephyrũ adusq̃ regem perduxit. Regressus domum rex: continuo populũ aduocat. apud quem hoc modo disseruit.

Oratio Herodis ad ciues.

Ca.xxxix.

MOdo causa mihi Hebræi ciues & vtilis & fructuosa fuit Romã petendi: profecto vt de filiis meis cæsar iudicaret: ne solus ego q̃ irascebar cognoscerem perrexi ad cæsarẽ. vt qui mihi regnũ reddiderat: de successore meo pronũciaret. Adiecit beneficiis suis vt quod difficile erat prope amissos filios patri repræsentaret: fratribus qd̃ supra regnũ est cõcordiam redderet. Redeo igit̃ ditior q̃ profectus sum: didici esse melior pater: qa didicerũt filii meiesse meliores liberi cæsaris bũficio. Statuit.n. vt ex meo arbitrio pẽderet filiorũ successio: ne prarogatiua successionis superbiã gigneret. Ipse mihi successorem darem quẽ elegissem: eũ scilicet qui meruisset: eũ qui patrẽ amplius honorauisset. Imitabor cæsarẽ: ille enim absoluendo iuniores filios meos seniori filio pares fecit. Itaq̃ simul tres liberos hodie reges constituo. Illi ętas: istis nobilitas adstipulatur: nec numerus moueat magnitudo regni & pluribus abundat. Arbiter primo sentẽtiæ meę deus: deinde etiã vos accedite: quos cæsar coniunxit cõstituit pater illos honore cõgruo ꝓsequimini: vt neq̃ immoderatus neq̃ infirmus honor sit. Aliud iflat: aliud exaspat. Quod cuiq̃ portiõis suæ meritis suppetit impertiat. Nõ enim tantũ qs delectat eum quem supra mensurã honorat: quãtũ lædit eũ cui debitũ negat. Et plerũq̃ vter q̃ eorum offenditur: vbi prælationes adulatio est. Sum certe omnibus pater. Honor filiorum haud dubie patris gratia est. Si tamen supra modũ quis liberos meos excolat reus est: mihi etiam pro liberis meis qbus auctor prolapsionis est. Nimius.n. cultus audaciæ sumptus est. Nunqd̃ iuideo liberis meis? Absit: sed malo eos minꝰ cũ gratia posse q̃ plurimũ cũ seditione. Quod .n. supbię vel rapinæ est cito labitur. Quod gratiæ diu tenet. Vnde curæ erit mihi vt spõsores concordiæ adiũgam liberis meis parẽtes amicosq̃: quorũ hortatu mutuæ dilectionis affectũ induant. Nam cũ omnis sermo malus facile mẽtẽ audiẽtis inficiat: tũ maxime assidua colloquia & diuturnus vsus pestẽ animis infundere soleãt quę cõtagio quodãmodo in mores cohabitantium cito transit: & si tranquillitas morum sit: tamen vt stagnum mite licet ventis exa-

gitantibꝰ assurgere mœstus valet: ita bona natura improbis monitoribus fluctuat. Arbitror itaq̃ q̃ in me vnusquisq̃ spem sui potissimã debet recondere: non enim qd̃ accedit liberis meis mihi deperit. Plus vnusquisq̃ tribunorum vel militũ reuereri debet patrem imperatorũ. Ego sum ego sum qui me rcedem vniuersis repẽdam: pro his etiam quæ filiis meis detuleritis. Si recta aduertero studia factis remunerabor: maliuolentia precium referet suum: vt apud eũ quoq̃ quẽ putauerit adulandũ fructu excidat. Vos autẽ boni filii considerate primũ naturæ religionem: cuius gratia & bestias ligat: quæ etiã feras cogit in amorem necessitudinis: manet inter indomitas pecudes mutuus amor: & periculis ꝓpriis redimunt suos beluæ. Reuerẽmini etiam Cæsarem: qui nos ex inimicis amicos fecerit. Tertio me ipsum qui rogare malo cũ possim iubere: manete fratres: nolite exuere qd̃ generati estis. Do vobis vestem & cultũ imperialem: sed pretiosius est qd̃ suadeo vestri amoris intemeratum signaculum. Si pietas maneat: regnum delectat. Si desit gratia: vile imperium est: & plerũq̃ noxium. Ergo dum vos experiar habebitis interim non regnum: sed regni honorem. Si patrem dilexeritis: ius sequetur. mei tamen amorem in vobis probate omnibus quibus delectare regnũ solet: vt principes potiemini. Onera imperii & moles negociorum me solum & si nolim manebũt. Et ideo vobis prodest mea velle: quia ego quæ vestra sunt & volo: & mea arbitror. His dictis osculatus est filios: vt eos vno osculo charitatis inuicem sibi necteret. Quo facto conuentum dimisit.

Oratio Herodis ad filios.

Ca.XL

DIscessere plerique læti: quibus placebat concordia germanitatis: sed cũ fratribus reuertit dissensio: eoq̃ grauior quo dignitas potior: cui amplius inuideret: & nocẽdi suppeteret maior potestas. Dolebãt filii mariamnes æquatũ sibi priuatę filiũ mulieris: quæ regni nesciret prosapiã. Cõtra Antipater distinctã sibi ac fratribꝰ regni spem dedignabãt: & inuidebat germanis q̃bus posteriora ꝑ primis vix reseruarẽt. Sed hic sese tegebat & velabat odiũ ꝑtendẽs gratiã: illis consiliũ oẽ in sermone obuiũ etiã nõ querentibꝰ. Prõptior lingua: & secreto ꝗ ꝑdiga: quicqd̃ locuti forẽt apud Alexandrũ continuo apud Antipatrũ erat: multa etiã q̃ nõ dixerant simulabant. Plerq̃ internuntiꝰ eũ incremento adiiciebat: Architectꝰ oim quibꝰ appeterẽt fratres Antipater erat: cuiꝰ vita nihil aliud erat: nisi quoddã versutia ꝗ cõciliabulũ: scæna ꝓbitatis: argumẽtũ scelerũ: flagitio ꝗ ministeriũ. Subiiciebat iudices: subornabat testes: simulabat defensionẽ: quasi in theatro psonã patris circũferẽs. vt leuiora excuteret obiecta: grauioribꝰ cederet: quo magis patrẽ falleret: & vehementiꝰ in fratres moueret: maxieq̃ acerbabat arte inuidiã paternę necis paratę vt regnũ eriperet: qa regibꝰ metu periculi suspectior: sed ne sine repulsore minus verisimilia regi viderent: ipse primo tentabat refellere: dein constringi se manifestis rerũ indiciis volebat videri: vt perorata vtrinq̃ causa: quasi nihil iudicio defuisset amplius: pater tãq̃ in conuictos filios excitaret: nulla em̃ res maiorem fidẽ assertis dabat: q̃ q̃ Antipater fratrũ defensor æstimabat. Hac fraude plurimorum captabat gratiã: ipsius quoq̃ patris in se mentem inclinabat. Quicquid quotidie fratribꝰ minuebat: de affectu paterno in ipsũ transfundebat. Abducebat amicos regios: parẽtesq̃: & præcipue fratrem regis germanũ Ferorã: & Salomen eiꝰ sororẽ alienos a nepotibꝰ fecerat: vt non modo eos non defenderẽt: sed etiã appeterẽt: atq̃ odisset. Accedebat odio ꝗ materia: vxor Alexandri Glaphira q̃ muliebriter satis ꝑsentiũ insolens extollere sese occeperat fastu supbo: eo q̃ oibus ꝑmineret ꝓsapiæ claritudine. Itaq̃ quasi dominã se oibꝰ qui in aula erãt regia ꝑferebat: patrẽ auũq̃ reges sibi & ꝑcipue Dariũ Hydaspem materni gnis apicẽ solita iactare: contumeliisq̃ ignobilitatis afficere Salomen regis sororẽ: vel Dosidẽ coniugẽ: q̃ illis dolori sibi: odio foret. Cæteras quoq̃ fœminas similiter exasperare: q̃ regi ꝓpter decorẽ magis q̃ ꝓpter nobilitatẽ generis copulabãt. Plurimis em̃ Herodes ꝑter regiũ morẽ: etiã Iudæorꝗ vsu quasi quadã exoris licentia delectabãt: qui figuras maiorꝗ vitiis suis obtentui ducunt.

Egisippi de excidio hierosolymitano.

Rauabat ergo Alexander mulieris insolentia: Aristobolus quoq; hisdem quib⁹ Glaphira sermonibus vxorē incessebat: deiecti illam status nec cōferendā regię proli: imparē Glaphiræ sibiq; esse opprobrio: q; frater regalis generis coniugio potiret: ipse priuatæ vxoris contubernio degenerasset: demens qui conturbaret cōuitio ꝓprias necessitudines. Quib⁹ pstricta contumeliis vxor Aristoboli: ad matrē omia cū lachrymis perferebat. Salome autem cōperta per filiā regi Herodi annūtiabat. At ille monere filios q̄ perdere cōmodius ratus: vocatos partim imperatorie terruit: partim affectu paterno hortatus est: vt fratrē amarent: neue vt hostes dissiderent: veniā tribuens superiorib⁹: denūtians correctionē futuris. At illi cōpositi sese insimulationibus peti plurib⁹ deplorantes: orare simul & pollicēri operib⁹ ipsis in reliquū ꝓpriæ fidem defensioni daturos: tantūmodo factum expectaret: nec temere auditis crederet: non em defuturos delatores improbos: q̄diu auditor credulus suppeditaret. His & talibus emollito patre: q̄uis eo tēpore imminentem depulerint metum: mœsti tiam tamen coacerbarunt: q; vrgeri sese a Ferora & Salome videbant: quorū alter patruus: altera soror patris: quib⁹ defensioni esse debuerant: insidiabant. Accedebat em formido grauis: q; plurimum poterant apud fratrē. Nam excepto diademate ꝓpe vniuersam regni potētiā cū fratre suo Herodes participauerat: nec mediocres vtriq; contulerat opes: & maxime Feroræ. Deniq; his annua talenta centū recondebat: præter eam regionē quæ vltra Eufratem sita redituū copias multiplicabat. Tetrarches quoq; petitu Herodis: a Cæsare fuerat constitutus: donatus etiā regalis coniugis necessitudine: quia sorore regiæ coniugis in connubii sui sortem asciuerat. Post cuius obitum desponsata sibi seniore regis filia: in gratia successerat generi: nisi amore captus ancillulæ regalis puellæ copulam declinauisset. Qua exasperatus Herodes cōtumelia: ei filiam tradidit: qui postea Parthico bello occidit. Insimulatum tamē apud se Feroram: q; venenis appetisset fratris salutem. Qua suspicione ne viuente quidem caruerat vxore plurimorū primo: & ad postremum amicorum eius quæstione exercita: vacuum eius cui⁹ arguebatur facinoris inuentum volens absoluit dans etiam fugę veniam: q; rapta quam diligebat ancilla: dispositiōis initæ: vt ad Parthos cōfugeret: familiariū suoꝝ cōfessionib⁹ modū deteg ebat. Respirauerat aliquantulū Alexander: dum Feroras incessitur: & ipse incessit Salomen: q; spopondisset nuptias suas Obedæ Silleo: qui erat regis Arabiæ procurator Herodi inimicissimus. Sed remisso vtriq; crimine: tempestas dom⁹ in Alexandrū incubuit: at q; ipsū grauí periculo inuoluit: furebat em sęua pestis: & procella totius aulæ Antipater. Omnibusq; modis & concentu etiā propinquorum ingrauans fratrem: ita vt turbato mentis sobriæ statu: instare sibi Alexandrū cū gladio pater magnis vocibus protestaretur.

Enerat in medium scæna huiusmodi: q; Eunuchos tres: quorum vnus pocula regi ministrare solit⁹ foret: ali⁹ fercula cœnę inferre: terti⁹ totū obseruare regium: nec vsq̄ discedere: quū se Herodes lectulo composuisset: donis vberioribus illexisset Alexander: ad sui gratiam & turpis flagitii societatem. Quo prodito suppliciis adacti spadones: ob scænæ ludibria libidinis manifestarunt: promissa etiam amatoria tegere nequeuntes: quib⁹ sermonibus sollicitati forent: & qua stupri mercede retexuerunt: vt inuolutū dedecore parricidium crederetur: inesse sibi iuuentę gratiam: formę decorem: robur ætatis: cōtra inualidum Herodem: & iam senecta grauem: qui capillum inficeret: ne ætatem proderet a quo quum vellet regnandi ius in se transfunderet: præmiaq; polliceri ingētia: & ideo eos iuuene spem suam constituere oportere: non in decrepito sene: cui ipsa natura finem accelleraret. Quæ grauiter quidem Herodem mouebant: sed illud præ cæteris q; conspirare ei militarem manum: ducesq; exercitus & centuriones spadonum indicio compertū haberet: denq;

q; ita exagitatus est: vt nullū sæuitiæ genus prætermittendum putaret: nulli crederet: omes suspectos haberet. Velociores erant pœnę q̄ interrogationes flagitiorū: & iudiciū p̄ueniebat reorum exitus. Rapiebant passim ad suppliciū: quos aliqua incessebat suspicio. Feruebāt calūniæ: multi volentes regi placere: deferebant reos: sed illico etiam ipsi qui alios detulerant deferebant: & cū reis suis ducebant ad locū pœnę. Ita efferauerat Herodes in vniuersos: vt si aliqs superesset suspect⁹ foret. Aliter rex nō putans se esse securū nisi deficeret genus humanū. Insimulatis irreconciliabilis: amicis incredul⁹: familiarib⁹ superb⁹: immitis reis: pauid⁹ ad oia: vt crebro sedes mutaret: noctes sine somno duceret. Quis oib⁹ exasperat⁹ repente Alexādrū alligatū vinculis sepsit custodiis: & amicos ei⁹ in quæstiones vocauit. Qui negabant: inter supplicia moriebant. Rursus tacentes: quia nihil q̄d esset suspicionibus cōsentaneū confitebant: vsq; ad mortē suprema exulcerati: tū aliqui vi tormentorū & pœnarū victi acerbitate: ꝓpositum adolescentib⁹ asserebant: vt venationi intētū occiderent patrē: & ad vrbē Romā sine mora pgerent: vt effugii pœna eluderet. Q̄z & si nullo argumento fulciebat: tū ad solatiū studiū ferocis deriuabat pater: volēs vinculorum filii causas iustas habere.

Onsiderans itaq; Alexāder obseratas aures patris ad oēm sui defensionem nec vllo modo rem posse deduci: vt de innocentia sua præsumeret: qui tantis calumniarū molib⁹ appeteret: simili arte nequissimis delatoribus occurrendū putauit: vt fraudulentos & calūniæ machinatores dolis circunuenīret: atq; in calumniā reos vocaret: quorū se calumniis vrgeri credidit: Scripsit igitur quattuor libellos: quibus commentū sceleris quo paternam salutem appetierit confiteret: & insidiarum huiusmodi conscios plæroscq; eorū a quibus ipse poscere exposuit: atq; hisdem inscripsit libris: præcipue Feroram & Salomen q; ea quoq; intempesta nocte inrupto adolescētis in quo habitaret cubiculo: illexerit inuitum & reluctanti extorserit: vt incestum patraret. Transmisit ad regem libellos: velut indices flagitiorum suorū quib⁹ potentissimos quosq; inuoluerat regis comites atq; amicos.

O tēpore Archelaus in Iudæā ꝓperato aduenit: vt si quid posset generoac filię opis auxiliiq; ferret. Sed p̄uidens infestissimū apud patrem obstructos sibi adit⁹ legitimę defensionis arte cōmotionem eius repressit. Nā simul vt aulā ingressus regiā est: magna voce cū iam audiret & videret ab Herode: velut furens animi vociferari cœpit: viuit ne adhuc ille venefic⁹ gener meus: & carpit hanc lucē: vbi quęso est? Vbi parricida ille illud reperiam caput vt manibus carpā meis. Parricidio perire debet: qui parricidiū voluit implere. Quid fact⁹ est socero qui non pepercit patri? Quis demonstrabit eū? Euiscerabo primū scelestū: adiiciam filiā bono sponso: & si sceleris non fuit conscia: non est tū aliena contagii: quæ parricidæ coniugio potiebat: nō agnoscō filiam meā quæ artes non deprehendit mariti: quæ se non talē exhibuit socero nurū: vt subiectū filiū patri redderet. Ego illā nō ad sceleris ministeriū iunxi: sed ad consortiū matrimonii: vt coharedē gratiæ pstarent: non criminis adiutricē. Te miror Herodes si adhuc viuit Alexander ille insidiator patris. Putabā iustas illū iam pœnas dedisse: quē deferri non oportebat. Quid em diutius seruat? confessor animi parricidalis? Sed fortasse hoc quoq; diuinę fuerit p̄uidētię: vt amborum parentum iudicio condemnaretur: qui in te lęsit vtriusq; pietatem. Nori me negabo vltorem: qui me vltionis exactę prædicatorem parabā. Sec nec filiā excipio: quam infaustis nuptiis ipse despondi: te spōsorem secutus: non em ego illā mariti moribus: sed fidei tuæ tradidi. Reddat causas q; vadem suum dissimulauit: maritum suum dilexit. De vtroq; nunc vobis iudiciū est: si firm⁹ executor tāti doloris es: accingere pater: sequestra pietatē: nō optādū quidē officiū patrib⁹: sed nō dissimulandū. Si te pietas mollit: inflectit natura: mutem⁹ vices

vt ego in tuo filio: tu in meo pignore ministerii mutui sim⁹ executores. Huiusmõi orationẽ cir cũstrepens transduxit Herodem: atq; a furore animi paulatim intentionem eius emolliuit: vt quasi cõpatienti atq; vnanimo sese crederet: & daret ei libellos legendos quos Alexãder cõposuerat. At ille singula quæq; aduertẽs: vbi intellexit magis dolore congesta q̃ fide nixa: pfundo consilio minuere paulatim inuidiã tentamenti parricidalis: atq; obiectoꝝ causas in eos qui descripti fuerant: & maxime in Ferorã cœpit trãsfundere. Itaq; vbi aduertit regẽ a sua sententia non abhorrere: cõsiderandũ inquit ne forte adolescens magis tãtoꝝ improboꝝ insidiis appetitus apud te sit: q̃ tu ab adolescẽte. Quid enĩ causæ erat vt tuã appeteret vitã cui regni honorẽ cõcesseras: regnãdi ius reseruabas: & spem successionis? Quid expeteret qd̃ habebat? aut quẽadmodũ tantis munerib⁹ ingrat⁹ foret? Quidve aliud ageret in tua nece nisi vt suum affectaret periculũ? qd̃ te viuo metuere non posset: defuncto timeret? ab his vtq; a quib⁹ etiã sub patre posit⁹ ꝓpriæ salutis excidiũ perhorresceret. Patet ista ætas fallacię: facile decipit. & fraudulentoꝝ insidiis circunuenit: vix resistit dolis ætas senilis: plærũq; tñ senũ prudentia circunscribentiũ versutis insidiis irretit. Ergo si maturior vsus sæpe labefactat⁹ est: quid mirũ si ętas immaturior adesse non potuit sibi? cũ insidiantiũ cateruis perurgeret? Illos igit perturbatores regię domus esse: illos incitatores adolescentiũ: seminatores discordiaꝝ: qui in desperationem salutis deduxerũt adolescentẽ: vt stomacho magis indulserit: & vltioni potius q̃ absolutioni intendit. Quib⁹ paulatim inflecti Herodes cœperat: & mollire indignationẽ circa Alexãdrũ. At vero in Ferorã cõmoueri vehementi⁹: q̃ illis quattuor libellis ipse oĩm flagitioꝝ minister: & toti⁹ scænę architectus exponebat. Qui videns regẽ Archelao mentẽ inclinauisse suã: atq; in eũ præ cæteris ꝓponderare gratiã interioris amicitiæ ad ipsum se contulit: obsecrans vt animum sibi regis conciliatũ redderet. Verũ ille innexũ plurimis scelerũ vinculis quib⁹ euidenter regi parasse insidias conuinceret: atq; appetisse adolescentẽ: nullũ habere veniæ locum aiebat: nisi deposita inficiandi versutia: quę obiecta sibi fuerant: confiteri germano sui amanti: atq; ab eodẽ poscere sibi indulgentiam non dubitauisset. Huiusmodi sese actioni quibus posset studiis non defuturum. Mutata itaq; veste: suffusus lachrymis: specie miserabili fratris inhærens vestigiis: orare veniam: improbitatẽ fateri: oĩa de quibus argueret non abnuere: sed recognoscere: demẽtiã sibi causam fuisse tantæ ꝓlapsionis: q̃ nimius in eo furor amore sibi dilectæ mulieris exæstuasset. Statuto itaq; Ferora suorũ flagitioꝝ accersitore pariter ac teste: tãq̃ pro mercede compositi qd̃ in vsus suos caderet augumenti: Herodẽ Archelaus deprecabat: vt naturæ contẽplatione molliret iram: fratriq; ignosceret: supra vindictã constituens ius naturæ. Nec mirũ si in maximis regnis tãq̃ in magnis corporib⁹ sæpe aliqua pars ferueat: quæ nõ incidenda: sed mollioribus sit curanda medicamentis. Sibi quoq; multo grauiores compositas a germano insidias: sed remisisse se necessitudini qd̃ debebatur dolori: vt quo magis pœnã leuaret ingrati: eo amplius causam grauaret.

Vum hæc atq; huiusmodi alia subtexeret: mitigauit quidem Herodem vt germano remitteret: sed ipse tanq̃ inexorabilis genero manebat. Deniq; minitabatur q̃ diuelleret ab eo filiam: tantisq; infremebat indignationis suæ motibus: vt ipse Herodes satis expiatum filii aduersum se facinus arbitraretur: vltoremq; suarum iniuriarum rogaret: atq; ipse pro reo suo apud socerum interueniret: quo de integro renouaret nuptias. Perseuerabat Archelaus cui vellet Herodes alii nurum suam iungeret: pręter Alexandrum cuius causa etiam vxor traduceretur: atq; ea arte multo ampli⁹ impellebat Herodẽ: vt ille sibi filiũ redditũ putaret: si cõiugiũ ei⁹ nõ solueret. Q̃ ille vxorẽ impẽse diligeret: ex qua etiã filios suscepisset: dulces auo: gratos parẽtib⁹: hoc mun⁹ restituti sibi filii fore: qa nõ mediocri ex pte bona vxor viri sui reprimeret errores: aut cõpẽsaret officiis iuidiã flagitioꝝ. Quę si ab eo diuel

ler et: nullũ remediũ viro futurũ quin præcips in omne rueret nefas. Molliores enim fieri solere scelerũ præsumptiones: quæ dõmesticis affectib⁹ reuocarent. Vix tandẽ Archelaus inflexus reconciliat ipse generо: atq; eidẽ reconciliat patrẽ. Hoc consilio eripuit generum neci: vt pro mercede acciperet ei⁹ absolutionẽ: dũ cõdẽnare se poti⁹ simulat q̃ interuenire. Pro quo si intercedendũ putasset: haud dubie nihil impetrauisset. Addidit etiã oportere eũ Romã pgere: purgatum ab his quæ in eo pater suspectauerat: quoniã omnia ipse scripsit Cæsari. Quod equẽ cõpositũ reor: vt hoc genere Alexander quũ se purgasset: Cæsari commendaret: atq; Antipatri paratæ fratribus insidiæ patescerent.

Hoc consilio soluta factio & conuersio facta in lætitiã: instaurat conuiuium mite indiciũ reconciliationis: cui⁹ auctori Archelao septuaginta talẽta: & sedile aureũ gẽmis insignitũ: electi quoq; eunuchi regali cõferunt magnificentia: & concubina (cui Pannuchis nomen erat) dono dat atq; accipitur. Similiter & ꝓpinqui monitu regis clarissimis donis Archelaũ munerabant. nec quisq̃ familiariũ ei⁹ exors muneris fuit: quib⁹ oĩbus Herodes pro vniuscuiusq; meritis plurima impertiebat. Prosecutus est etiã cũ potentib⁹ suis vsq; ad vrbem Syriæ splendidissimã Antiochiã noĩe in regnũ suum regredierẽ. Euaserat Alexander nisi se immersisset in Iudæã vir Archelai artib⁹ longe exercitatior: Lacon genere: Euticles noĩe: nimis cupidus opum: æratiq; pro negocio contẽptor: vbi maiora potiundi spes refulgebat. Deniq; non content⁹ Laconicis facultatibus: in effusiones regias animũ intẽderat: venandiq; artifex Herodẽ opimis adortus munerib⁹: remunerationi amplissimæ locum paratuit: long eq; vberiora q̃ obtulerat adeptus: tñ non satiabat nisi cruentis atq; impiis factionib⁹ gratiã sibi regis emercaret. Itaq; more quodã vsuq; Græcis familiari regẽ adulando prædicãdisq; oĩbus: eius non solũ quæ laudis aliena: sed etiã inuoluta vitiis forent: in intimã ei⁹ amiciciam breui peruenit: vt inter primos secretoꝝ arbitros eligeret: astipulante etiam patriæ prerogatiua: q̃ Spartiatas Iudæi cognato sibi genere copulatos pro fratribus habent. Cap. xlii. Græci assẽtatores

SVbi regię domus vitia cognouit: suspectum animum patris: fratrumq; inter se odia: nouis artibus carum se oĩbus simulans: quasi fidus singulis habebatur: sed pro ingenio regis aut munerum merito sua studia formabat: vt adiunctior esset Archelao: Alexandrum dolis atq; insidiis circunueniret: familiari specie vtrunq; exasperans: illum ꝓrogatiua ętatis regno debitum: istum materni generis præditum nobilitate iure superiorẽ: neq; cũ vilissimæ corruptelę pignore æquale illi consortiũ. Quibus capt⁹ Alexãder: vtpote adolescẽtior q̃ delectaret his q̃ dicerent sibi nõ ꝓpẽderet illa q̃ rursus de se apud Archelaũ cõponerent: effudit sese mercẽtario Archelai & ꝓditori suo: aperuitq; mentẽ lubrico ingenio: affectuq; incauto: patrẽ sibi auctorẽ maloꝝ cõq̃rẽs q̃ matrẽ eripuerit: regnũ decolorauerit: q̃ sibi ab auo: veteriq; ꝓsapiæ insulis debitũ cupiat auertere: fraudari legitios iure successionis: ꝓferri spuriũ stupri mercede: sed nõ q̃tura iudicia dei: vt q̃ vxorẽ innocentẽ necauerat: nõ etiã ipse ꝓpere parato per cõiugẽ impio defraudaret. Quæ sine mora Lacon ad Archelaũ deferebat: circũuento etiã Aristobolo: vt eiusdẽ querimoniæ loqueis innectereт: & ꝓtio coaceruata regi insinuabat: dicens silentio se premere nequisse tã imane facin⁹: & pro hospitii munere gratiã se lucis rẽpsentare: quã ereptũ ire filii pergeret. quos nisi ipse simulatione consilii fidelioris reuocauisset: & iamdudũ Alexandri gladio interfectũ patrẽ: regnũq; indignis hæredibus vacue factũ: neq; Alexãdro religioni esse parricidalẽ atrocitatẽ: q̃ maximi sceleris locõ duceret q̃ adhuc aui matriq; necẽ inultã haberet. Cõueniri se ac perurgeri perẽptoꝝ querelis: vt tam atrox flagitiũ vlciscereтur. Deberi sibi inferias interfectoꝝ exigi: successionẽ eoꝝ nõ oportere cõtaminari: vt ab eo q̃ maiores eoꝝ occiderat: regnũ

adipisceret: renouaturũ se iudicia Cæsaris non simili vt ante reuerentia: sed vt Cæsar ipse cognosceret omnia secreta regis: quęsitas sanguine opes: prouinciã labefactatã: repetiturũ se ab inferis auũ: matrisq; arcerbissimam necem demonstraturum: vt successor alienus in regnum regium subrogaretur.

Excitauerat regẽ Euricles: Archelaus tamẽ parui ęstimans vnius suggestionẽ: alios quoq; accusatores fratrib9 subornabat: qui dicerẽt cũ ducibus quondã equestris exercit9, locundo & tyranno sermonem initũ compositas regi insidias dolore decessionis: in ceruicib9 periculum: nisi mature caueret. Denicq; nõ distulit Herodes: illicq; raptos seuere interrogat: sed nihil illi de quib9 arguebant cõfessi reperiunt. Et ga impunetã grauia simulabant apud eũ qui criminũ se vindicẽ pfiteret! & negligentẽ calumniarũ non deerãt qui hmõi insidias machinarent: quas acceptiores fore patri crederent. Nã & epistola plata est quasi ad castelli ppositũ ab Alexandro & Aristobolo data: vt occiso rege cõfugiendi sibi potestatẽ faceret: donec se armis aduersũ se insectantes munirent: cæterisq; subsidiis defensionẽ pararẽt. Excruciat castelli ppositũ: & nihil fatet. Nihilominꝰ tñ haud vllis affectati sceleris indiciis extantib9: quasi rei Alexander & Aristobol9 dant custodiæ. Euricles quinquaginta donat9 talẽtis auctor salutis ac vitę habet. Dignũ est nec eũ silere qui Euricli tẽpore in Iudæã transmiserat fidissim9 amicorũ Alexandri quẽ rex quasi consciũ tentamẽtorũ ei9 interrogandũ putauit: vtrũnã vero cõgruerent q̃ Spartiates de adolescẽtib9 intimauisset. Verũ ille nihil se de illis quicq̃ eiusmodi cognouisse sacramento interposito fidẽ fecit: sed adolescentib9 nihil pfuit. A se quęstionẽ depulit: ne minueret delationis inuidiã: & euacuaret Euricli fraudulentiam: si seuer9 interrogatus negaret. Quasi indignꝰ igit cui crederet ab Herode excludit. Bonus em̃ pater accusati filios libenter audiebat: non sinebat defẽdi. Delectabat cũ appeterent: offedebat si purgarent. Denicq; Spartiates ditat9 re galibus pra miis: vbi tñ Achaiã attigit: calumniarum pretium luit.

Spartiates

Alome cũ purgare sese nequiret q̃ Sileo Arabi pepigisset nuptias: vbi generi secretũ prodidit: monentis vt consuleret sibi quo fratris commotionem euaderet: eo q̃ spe futuræ coniũctionis consilia regis Arabis annuntiare suspecta arcesseret: delicti gratiã meruit: & oẽm sæuitiæ regalis in adolescentes procellã intorsit: quo vltimo atq; ineuitabili naufragio demersi pœnas dederunt. Vinciunt itaq;: & qd illis erat durius vinculis: a se fratres separãtur: missiq; Volumnio militiæ magistro: atq; Olympio ex amicis regis viro: arguunt apud Cæsarẽ: at ille offensus: licet quia filiorũ supplicia pater posceret: negãdũ tñ patri non arbitratus potestatẽ in liberos suos dedit licentiã: sed consiliũ adiunxit: asserẽs melius cõsulturũ: si pximorũ reges: eorũq; qui præessent puinciis cõciliũ congregaret: & iudicio cõmuni pcederet interrogatio: vtrũ nã aliquę patri insidiæ paratæ a filiis forent. Et si cõuincerent intentati parricidii ferirẽt. Si vero fugę aut leniorũ arguerẽt: esset vindicta moderatior: Hac pmissa sibi Herodes parricidii potestate & iudicii cõditione: & iam moderationis ammonitus: ad vrbẽ illico Beriton pperat: quã iudicio celebrando Cæsar pscripserat. Cõueniũt præsules puinciarũ secundũ scripta ad se data a principe Romano Cæsare: Saturninus legatiq; cõfidũt: inter quos & pcurator Volumni9. Deinde cognati amiciq; regis. Salome etiã & Ferora & Sytię primores. Archelaus sol9 excipit rex Cappadocię suspectæ in generũ arcessit9 gratiæ cũ accusatores adolescẽtiũ insidiatoresq; iudicio repñtarent. Sed q̃ iudicii species vbi rei adesse sibi nõ pmittebant: & absentes accusabant! Aduertebat em̃ Herodes qm̃ si tm̃modo viderẽt absoluerent: pna hoim conditione ad misericordiã: maxime vbi naturalis esset gratię progatiua. Deinde si vlla copia defensionis Alexandro pmitteret: q̃ obiecta facile dissolueret.

Taq; relegatis illis in vicũ Sidonioq; quasi in psentes accusatio dirigebat. Obiiciebant a patre insidiæ sibi paratæ: nulla pbatio deferebat: nulla indicia tentamentorũ: hæ rebat accusator quẽ null9 redarguebat. Destitutus vndiq; congregabat in inuidiã contumeliarũ, iniuriarũ genera q̃ grauiora morte ab his qui confederãt ęstimarent. Sed nemo discutiebat: nemo examinare audebat: qd a patre arguebat: a rege imperabat. Preiudicabat pietatis species: terrebat ius potestatis: iterrogabat sentẽtias securus victorię: nescius q̃ in eiusmodi iudicio erũnosior esset qui vinceret: q̃ illi qui tã acerbe addicerent. Saturninus condẽnat adolescentes: qa aliud nõ licebat. Sed moderat sentẽtiã: cauẽdũ asserẽs ne peremptis duob9 ex trib9 fratrib9: tertio fratri ascriberet mors duorũ. Tiniide quidẽ: sed causã locutus est q̃ ille esset fratrib9 auctor periculi. Secuti sunt eũ pauci ex plurib9. Volumni9 autẽ murmurat: & post eũ oẽs violentiã regis tali auctore pensantes mortis sentẽtiã: diuerso quidem affectu: sed pari sorte expromunt: quib9 hoc aut adulatio extorserat: aut odiũ infuderat vt aut regis affectaret gratia: aut parricidæ crudelitatis grauiore pœna afficeret: qui in victoria sua tam amarũ de se triũphũ reportauisset. Nemo tñ quasi factũ horruit: & quasi cõmotus pronũtiauit. Scęnę etem̃ species erat: non iudicii disciplina condẽnare absentes: condẽnare sine teste: sine indice: solo naturæ priuilegio: qd ad salutẽ magis q̃ ad periculũ deriuari soleret. Stupebat omnis Syria atq; omnis Iudæa: & attonitis mentibus tantæ tragœdiæ finis expectabatur. Qꝗuis em̃ nota esset hæredis crudelitas: nemo tñ credere poterat q̃ vsq; ad parricidiũ persueueraret. At in illo effera vis animi nec mari: nec terra cohibebat. Itaq; tãq; vsu triũphantiũ: vt per diuersa filios traheret: Tyrũ vrbẽ inclytã petit: inde in Cæsareã trãsmittit nauigio spectaculum miserũ parricidii circũferens: donec color vllus acerbissimæ necis filiis inueniret. Mouebatur omnis exercitus: sed metu indignati onem premebant.

Erat in exercitu regio veteris militiæ vir Tiro noie: filiũ habens coniunctũ Alexandro: indulgentissim9 pater: atq; ob ea pignori chat9: qm̃ popularis quædã pietatis est gratia: & maximę in suos lex dilectionis. Circa adolescẽtes quoq; filios regis studio ppensior: q̃ ab his suus fili9 diligeret. Qui supra modũ cõcepta indignatione: turbat9 animi vociferari cœpit: opprimi iustitiã: veritatẽ excludi: aboleri religionẽ: cõfundi iura necessitudinũ: naturæ gratia supfluere iniquitates. Ad postremum in os ipsi9 regis pgrediẽs ingerebat miserũ esse illũ: qui aduersũ filios suos credendũ improbissimis arbitrare: Ferorã & Salomen consilii arbitros legi. Quã fidẽ ab his referri posse: qui se condẽnatos capitis a rege frequentissime recognoscebant: aut quid eos aliud agere: nisi consulere vindictæ: vt destitut9 idoneis successoribus ad vnũ inclinaret cæteris infirmiorẽ! Qui facile subduceret q̃ ipse regius exercitus odio persecuturus esset eũ: cui mors soluta esset fratrũ duorũ. Neminẽ esse quẽ nõ innoxię ætatis tãgeret misericordia. Pleroq; autẽ ducũ indignationẽ suã nõ iã pmere sed diuulgare. Quorũ vocabula locut9: finem dicẽdi fecit. Quib9 illico cũ Tyrone correptis Tryson ex ministeriis aulę regiæ cui tondendi ars æque suppeditaret: sub quadã animi vanitate indiciũ sui facit: cõpositũ a Tyrone afferens: sibiq; psuasiũ: vt cũ ex more barbã Herodi raderet: nouaculã gutturi ei9 iprimeret: quo pageret necẽ: idq; ei maximo emolumẽto fore: qd de munerib9 Alexãdri polliceret. Sistit Tyro cũ filio: exercetur deide simul q̃stio. Negãtib9 illis: isto nihil ãpli9 deferẽte cũ deesset manifesta rerũ fides: nullũ suppeteret argumentũ: nullũ indiciũ documẽtorũ: Tyro iubet vehemẽtiorib9 tormẽtis excruciari. Tunc miserat9 fili9 supplicia patris: spondet ãperiturũ se omnia: si patris salus sibi condonaret. Atq; a rege pmissa venia suggerit: q̃ impulsus ab Alexandro pater necẽ regi paraset. Id plæri q̃ ad temp9 compositũ rati vt tali pignoris indicio tironi consuleret: alii pro ve

ro editũ loq uebant. Sed Herodes dubia pro certis adiudicauit: tanq̃ metuens ne parricidii sibi facultas periret. Cõuocato itaq; populo: et congregatis ducibus: de insidiis deprehẽsis motu gratissimo promit querelam: atq; in mortem eorum plebem excitat. Ibiq; Tiro cum filio pariter atq; tonsore: saxis ac fustibus interficiuntur.

Cap. XLII.

ALexander quoq; & Aristobolus missi ad vrbẽ Sebasten quę nõ longe aberat ab vrbe Cęsarea: strangulant̃ imperio patris. Hũc finẽ habuere filii Mariãnes: quorum interitu nõ longum lętat⁹: successionẽ remotis illis Antipater haud dubie blandiebat̃: sed in eũ totius gentis mox graue odiũ exarsit: qa apud oẽs patebat eius factione fratres occubuisse. Successit etiã non mediocris timor consideranti q̃ multiplex indies adolesceret interfectorum prosapia: cũ Alexander ex Glaphira genitos sibi Tigranẽ & Alexãdrũ filios dereliquisset: Aristobolo ex Beronice Salome filia: Herodes & Agrippa atq; Aristobol⁹ supstites manerent: Herodias quoq; & Mariamne filia quas sexus non impediret: & regni cupido exagitarit. Quis reb⁹ perterrit⁹ Antipater: in fraude ac versutia spem constituens ex donis & muneribus singulos magis magisq; oppignerare: etiã amicos & domesticos Cæsaris allicere ad sui gratiã pretio tentabat. Sed contra illi etiã quę domi erant in aduersum cedebãt. Nã rex paulatim pcessu tẽporis erga nepotes suos Alexandro & Aristobolo genitos molliebat̃: & facti pœnitentiã prætendebat: cum eorũ quorũ parentes occiderat misereret̃. Deniq; congregatis amicis & pximis suis: quadã die lachrymis suffusus ora dicit ad eos. Video mihi ætatẽ procedere & sine lachrymis aspicere non possum paruulos hos infelicium germina patrũ: quibus ego sum auctor doloris: ne peiore eos derelinquã conditione q̃ parentes abstuli. Sed illos mihi quędam eripuit erumna: hos mihi magis magisq; cõmendat natura & misericordia. Altera quia nepotes: altera quia destituti parentib⁹ sunt. Errauerũt in patrẽ filii: quid fecerũt auo nepotes? Satis infelix pater fui: auus esse debeo sollicitior. Tentabo post me consulere nepotibus: vtinã & in filiis mihi cõsuluissem: verũ in illis cõmunis hostis atq; inimici obrepserit fraudulẽtia. Cauendũ est quoq; ne vos illoꝝ inuoluant pericula: atq; vno vulnere simul filios amiserim: nepotes perdiderim. Prouideamus his defensores: quib⁹ ademimus: desponsabo itaq; seniori ex filiis Alexandri tuã mi Ferora filiã: & te ei constituã patrem. Tuo autẽ Antipater filio Aristoboli filiã: vt hoc modo fias pupillæ pater. Germanã quoq; eius accipiet Herodes meus: ex Mariamne Hyrcani susceptus filiã. Hæc inquit est mea sentẽtia: vt inuicẽ sub coeunte copula iũgant̃ posteritatis meæ successiones: quo nemo suspect⁹ alteri sit: & ipse tranquillioribus oculis videam nepotes meos q̃ vidi eoꝝ parentes. Quibus dictis iunxit memoratoꝝ dexteras: & osculatus singulos illachrymauit.

QVod Antipater lætantib⁹ aliis ita grauiter accepit: vt statim dolorẽ suũ etiã vultu pderet: haud mediocri constrict⁹ sollicitudine: q; Alexandri filiis Archelai regis & Ferorę qui tetrarchiã tenebat: suffragia petere cerneret cæteris validiora. Aduertebat odia sui crescere: nepotib⁹ autẽ astipulari misericordiã. Nec poterat Aristoboli filiã recipere domo: ne sceleris indiciũ diuturnis ei⁹ cõspectib⁹ offendereť. Adire non audebat patrem: ne ad oẽs mobilẽ suspiciones exagitaret: si cõplacitaꝝ fœdera nuptiaꝝ soluenda existiaret. Subtiliter tñ psumpsit orare: vt cõsuleret ei pater: ne aduersus duoꝝ potentiũ opes regis & tetrarchæ nudo regni noĩe inualid⁹ exponereť. Foueret certe honorẽ quẽ conferendũ filio indicaret: ne species regni ad eũ: virt⁹ ad illos peueniret. Neq; vero solos Alexandri atq; Aristoboli filios suspectos habebat: sed omnes obstare sibi arbitrabat̃: quicunq; ex diuersis Herodis coniugib⁹ competere: vel taciti videbantur regni successionem: quoꝝ frequẽs numer⁹ erat. Nouẽ etenim mulieres regali coniugio potiebant̃: ex his duę tñ sine liberis erãt: cæteris

soboles suppeditabant. Antipater Dosidem attollebat parentẽ: Herodes Mariamnẽ Antipas & Archelaus matehatis erant filii sam maritanę: & filia olympias quæ Iosippo iure cõnubii sociabatur. Cleopatra quoq; Hierosolymitana Herodẽ & philippũ genuerat Herodi. Pallas faselum. Erant quoq; etiã alię regi filiæ Roxane & Salome: quarũ vni Fodra erat mater Elpis alteri. Superant etiam Alexandri & Aristoboli germanę sorores: quas mariamne ex Herode susceperat: sicut supra memorauimus. Multiplicẽ itaq; generationẽ Herodis metuens Archilaus ægre licet atq; in primis tentamemtis multũ rege cõmoto q; destitutis paterno auxilio nepotibus inuideret dispositas copularũ societates: ad postremũ tm̃ effecit vt sibi Aristoboli filia atq; ex ipso genitus sorore parentis sui filiæ coniungereť: tantũ adulatione præualuit: vt pactas nuptias solueret. Contra autem Salõe cũ vellet Silleo nubere ne suffragio quidem Iuliæ quæ vxor erat cæsaris potuit de fratre impetrare: sed inuita Alexandro cuidã ex amicis regis in nuptias conuenit.

VBuersis itaq; dispositionib⁹ regis Antipater quasi is qui voluerat sibi cõsuluisse exultabat animo & superabat omnes versutia. Odiũ tñ nullo modo cõprimere poterat sed accẽdebat qm̃ affectabat terrore sibi munimentũ parare. Cõiũxerat sibi cooptatiũ factionũ suarũ Feroram patris germanum quem Herodes nõ multo post recusantem ab vxore propria diuellit: cui ob iniurias quas ea mulier Dosidi cõiugi eius intulerat infestior habebatur: domo expulit. Feroras autem amplexatus iniuriam in partes suas concessit quibus vt tetrarcha presidebat ea sane mẽtis intentione vt ad Herodem viuentẽ nunq̃ reuertereť. Deniq; nec tũc quidẽ cũ eũ ęgritudine graui affectũ cõperisset & frequẽter orantẽ vt ad sese veniret qd̃ ei quędã quasi moritur⁹ cõmittenda arbitrareť: visitandũ existimauerit. Qua p culsus licet iniuria rex vbi præter spẽ incõmodũ depulit: tamẽ fraterno affectu venit ad eũ vbi ęgrum cõpit & sedulo cõpatiebat̃: & defunctũ Hierosolymã transtulit & magno fletu celebri q; pompa funus curauit. Nec tamẽ his indiciis sedulæ caritatis cõceptã exclusit opinionẽ: q; eum frater veneno appetisset. Ita erat etiam in suos crudelis: nec difficilis fides rerũ: q; potuerit fratrẽ occidere qui filios interemisset. Hunc itaq; vnus de interfectoribus Alexãdri & Aristoboli improbitatis suæ finẽ inuenit: a quo exordiũ sumẽs in Antipatrũ pœna transiuit sceleris auctorem. Namq; libertoꝝ querelis qui patronũ suũ veneno interfectũ adsererent stimulat⁹ Herodes: dũ sollicitius quęrit cognito qa ab vxore defuccis arabię accepisset Feroras pocuculũ qd̃ amatorũ putareť: idq; venenũ fuisse Syllei studio traditũ & illico in pestẽ conuersũ in plurimorũ quęstionẽ tetẽdit. Vnde quædã inter tormẽta de ancillulis exclamauit: vt de⁹ omnipotens in matrẽ antipatri omnia supplicia trãsferret: vniuersorũ arbitrã flagitiorũ p ipsam occultos cõuẽt⁹ Antipatri ac Ferorę die noctuq; exercitas potationes vsq; ad temulẽtiam vt a conuiuio regis recipientibus sese totis noctib⁹ bibereť. Qd̃ non ociosũ nec coniurationis vacuum tẽtamentorũ remotis pśertim seruulis & ministris iure suspectabatur: magnumq; vinculum connexionis & cõspirationis indiciũ tã diuturnæ morę quæ regibus suspectior in solitudinis secreto & noctis silẽtio ibi cõpositũ vt Antipater romam peteret: Feroras in petram pgeret. Quod frequẽter inter se cõferre soliti prodebant̃: eo q; post Alexãdrũ & Aristobolũ in ipsorum necẽ sese Herodes conuersurus foret miseros se qui putassent q; Herodes nullis patricidales cogitatiões odisset qa regni Heredes psequebat̃. Sublatos esse nõ potestatũ æmulos: sed cõsortes miseriarũ in se periculũ omniũ & odia transisse ne mulierũ quidẽ parciturũ sexui dilectæ sibi Mariamne: atq; ex ea genite non pepcisset. Nullum sibi remediũ nisi vt lõgius aliquo decederent quo tante bestię furori vel fuga eximerẽtur.

DIiciebantur crebrę apud matrẽ Antipatri conquestiones deplorantis ardere se in uidia regalis successionis cum sæuitia regni sup ipsum præcipue incubuerit vt iam sus

Cap. xliii

tinere non queat vltimis deditum obsequiis & postremis vrgeri piculis. Nec solum regnandi ius sibi pisse: sed viuēdi quoq; curricula voluta tēporū. Aetatē sibi maturiorē īcanuisse iā vertī cē: contra autē iuuenescere patrē: frustra spari eius hæreditatē qui fortasse etiā supstes hæreditam diu reseruaret. Quod autē sibi emolumētum successionis futurū longæuo hæredi: cui tā multiplex Alexandri atq; Aristoboli soboles velut quædā hydra renatis quæ amputata fuerant capitibus regerminaret. Ex testamēto patris etiā iam ius cōmune ereptū: vt data regnandi cuius ad tēpus vicarius foret non aliquē ex suis filiis in suū impiū sustineret: sed Herodi mariamnes filio necesse haberet regnū refūdere. Itaq; nō ad fructū sibi regni spē datā: sed ad piculū vt eēt decessori suspectus: successori grauis. Postrēo ipsū regē longa senectute inuidū & intētū cēdib9 suoq; sui eē testamēti executorē vt nemo supesset q posset succedere: ferri odio graui īfilios: nec ī fratrē mīore q sibi dederat cētum talēta ne cū patruo suo sermonem haberet: & respondente Ferora: in quo, n. eū læsimus? Nūetiā ipse successor sum: retulisse Antipatrū: nō nullas habere eū causas offensionis. Vtinā amissis omnibus liceret res offensionis se ipsum componere. Feram eē bestiā quæ ne mortibus quidē satiaret: nec posset ppetī vllam inter propinquos caritatē manere. Atq; vtinā amissis oībus liceret vt nudi eū tātūmodo viuentes euadere mus: sed īpossibile. Id eorū sibi occulta ad tēp9 colloquia. Necessariū autē fore tempus quo vtē rentē virili mētis vigore: vt cōsilii viuacitate dexterē quoq; vindicis ministerio: Hęc a mācipiis ī supplicio positis respōdebāt & mācipio credebat Herodes: maxime ga de centum talētis soli antipatro dixerat: nec vllus sermonis eius affuerat interpres. Succensus Itaq; indignatione rapit ad suppliciū plaros & innoxios ne quis de obnoxiis relinqueretur. Arcessitur ad supplicia antipater Samaritanus eoq; esset antipatri procurator & diuersis excruciatur modis.

Rodit quæstio promissum ex ægypto venenū p Antisilii quendā contubernalē idq; ab illo datū Thendioni amico Antipatri ipsum Feroręq; redditū: cui regis filius Antipater executionē cōmiserat: vt dū ipse ī vrbe Roma degeret: pater eius Herodes extingueret. Quo tpe nulla de absēte patratę necis suspitio foret: sed Ferora cū in tēpore venenū acceptū vxori propriæ cōmēdauisset recurrit altera ī vxorē Feroręvenenī inuidia. Iubet illico rex Feroręvxorē venire venenū deferre. Egreditur mulier quasi platura qd petebat & sese de fastigio præcipitat ædificiorū quo gemini pondus criminis euitaret. atq; obitu p ueniret indiciū rei & quæstionis acerbitatē. Sed quia maturabat Antipatro feralis vltio parricidii: non supra verticē capitis ruit: quo casu facile extingueret: sed in aliam partē corporis decidit vt mors protelaret: consopita erat tamē atq; attonita mulier: quia ex alto decid erat loco. Iubet eā paulisp recreari Herodes: dōec ad se rediret: spōdet veniā: si ſpliciter aperiret gestorū ordinē. Nō de nihilo esse q sese pręcipitauerit: sed magni criminis cōsciam cōpendiū supplicii quæsisse: impunita sibi omnia flagitia confitenti fore: aut inficianti acerbāda supplicia: ipsam quoq; sepulturā negandā. At illa vbi se resumpsit paululū: & cui īquit adhuc ego secretorū seruabo silentia Ferora mortuo: Illi, n. debui fidē tacendi pro quo supplicia non recusarem si necessari a forent. Sed ille nūc liber a cruciatibus & si veniabilis erroris correptio est liber a culpa. Quid igit inuoluere veritatē mendaciis cogitem. vt Antipatro morē geram: Parcam ergo illi: nō parcā mihi. Egregiā ergo mercedē debem9 viro qui nos omnes scelerib9 suis in hæc supplicia deduxit. Audi rex deo psule: qui sol9 mihi veritatis arbiter est. Proposui enim nihil fallere: Audi inquā sed prius repete quemadmodum adsederis lachrymans germano periclitanti vt impleueris omnia circa Feroram munia pię germanitatis: quibus ille inflexus vbi decessisti cōtinuo ad sese vocauit & ait. Nō exiguum ego mulier a fratris affectu & studio deerraui: quī oderam sic amantem mei & volebā occidere tā impatientem doloris in periculis mors ferre ille non potest fortuitum quod ego vrgebam indebitum: circumuentus sum fateor Antipatri do

lis cōtagiōis ei9 ego pciū ferā. Tu qd habes ab eo venenū relictū mihi cito pfer. & sub meis oculis effūde vt vel ad anseros non ferā animū parricidalē. Pœnituisse correctionis sit. qd criminosum est præparauisse. Cito inquā mulier. vt vel mortem præueniā qm culpā nequiui. Tū ego venenū & in cōspectu eius exinaniui parū tamē ex eo seruaui mihi qui te metuerem vt esset remedium: si pderetur paratum ad hos vsus venenum. his dictis pyxidē cū eo qd receperat venenī protulit: subiicitur quæstioni mater antisilii & frater ipsius: Confitentur ex ægypto antisilium detulisse pyxidem plenam veneno: quod ille accepisset a fratre qui Alexādriæ cōmorareē sub medicinæ professione.

Epræhenditur etiā Mariamnes filia pōtificis insidiarū conscia quæ pararētur maritoidq; fratribus eius inter supplicia confitentibus manifestatur. Vnde Herodes iunior materniq audaciæ preciū luit: quē in regni successionem Antipatro substituturū idem qui subrogaterat pater de testamento delendum putauit. Et hic quidē nō mediocris error Herodis senioris vt alterius flagitio depræhenso alter mulctaretur sed etiam Herodis iuniorisnon iniusta mulctatio. Nam diuinitus præcautum videtur vt licet nondum facti sui merito tamen ob precium futuræ improbitatis regno abdicaretur. Nam quis eum regem perpeti potuisset qui tetrarcha tam insolens fuit vt tolerari nequiret? Adiicitur etiam aliud venefici genus qd Bacill9 Antipatri libertus Feroręet ei9 vxori detulit cōpositū ex succis serpentum & veneno aspidū: vt si primū non conualuisset ad mortē Herodis. Secūdo vterentur. ¶ Reperiuntur etiā litterę aduersus archelaū & Philippū fatres compositę. Hi regis erant filii qui romæ instituebant: quos antipater ea vel maxime causa appetebat. q; videbat non mediocri pręditos sapientia supra quos rex patriū animū reclinabat: Deniq; educauerat eos litterisvt maturius domū regrederentur. Obstare itaq; eos suis vtilitatibus Antipater arbitrabat: atq; incūbere suis artibus: vt spe adolescentiū simulata omnia factionis suæ studia obūbrareē. Cōponit itaq; epistolas noīe virorū potētiū: quos Romæ positos in suā amicitiā illexerat. Aliis quoq; pcio extortū vt scribereē q; adolescēres ī festis patrē odiis vrgereē: & nimio questu mortem Alexandri & Aristoboli deploraret. Et cū huiusmodi epistolas clādestinis artibus p aulicos sceleris sui ministros patri ingereret: eadē versutia qua supra simulabat fratrū intercessorem: vt prętento pietatis patrocinio impietatis subtexeret parricidiū. Quibus omnibus in medium deductis cum quæstionibus patris vita: epistolis mors fratrū appetita euidentissime panderetur: cōsiliū diffinit ur de authore sumendū: qui posteriore prodidisset calumnia q; germanos suos non quasi parricidas: sed quasi legitimæ successionis emulos persequeretur: non quo patrem defenderet: sed ne consortem regni haberet.

Interea cū septem mensiū curricula inter documenta flagitioq; & reditum Antipatri cōcluderentur nulla innotuere Antipatro indicia rerū gestarū: tāta circa eū vniuersorum odia feruebant. Incertus igit omniū scribit ex vrbe roma cōtinuo se adfore: summoq; se honore dimissum a cæsare. Quib9 litteris lectis: rescribit Herodes maturato eū cōtendere oportere securum affectus paterni cui non solum nihil imminutū p absentiam foret: verum etiam tātū accederet gratiæ: vt eius contuitu matris offensa minueretur. Nam iterum domo eā depræhensam marces filii consētire consortio exutam regię liberalitatis compendiis eliminauerat: cui se remissurum indignationē scriptorum specie manifestaret metuens ne comperta matris expulsione suspiciones suas ātipater ad cauendum exuscitaret. Adueniens itaq; tarenti primū de Feroræ obitu cognouit: ibiq; luctū magnū exercuit. qd a quibusdam pietatis affectui datū eoq; patrui mortē impatiēter doleret. Ille autē ministrum ausi parricidalis sibi sublatū ingemiscebat nec solū non processisse sceleris apparatū: verū etiā ve-

C.XLIIII

nenum se dedisse terrori erat: ne quomodo ad cognitionē regis pueniret & ille scænā criminis publicaret. Trāsmittit itaq; in portū cæsareæ: haud quaq̄ vacuꝰ grauioris curæ ac sollicitudinis cū eiecta mater non mediocre præiudiciū cōdemnatę sobolis daret. Sed vrgentibꝰ amicis qui patriæ cupiditate posthabenda omnia quæ Antipatro cōducerent arbitrarentur: deinde expectato eius ingenio: quo vel auersum patrē a sui gratia facile cōsiliis suis flectere solitꝰ erat hortantibus vt sese patri & prædestinato sibi regno ocius repræsentaret: q̄ nemo auderet eo præsente cōtra niti: sed occasio absentiæ eius sola arserit vt auerti posse ab eo regis animꝰ estimaretur. Et ideo præueniendū maturæ ne demorādo magis aut desiderātē offenderet aut suspectum exacerbaret cū diffidentiam sui proderet.

Redidit itaq; magis volentia q̄ necessaria suadentibus. Verū vbi portum ingressus est: neq; quēq̄ sibi obuiū circūspectauit & quasi pestē aliquā sensit suam præsentiam declinari: in summa locorū frequentia: maximā solitudinem: cū occurrere nemo auderet: metuentibus aliis aliis auertentibus: etenim id temporis & odia quo minus se tegerent auctoritatē acceperant: reputare secū scelera sua cœpit: & cōscientiæ stimulis exagitari nullū fugę locum neq; euadendi subsidiū sibi relictū. Circūuentū se velut quibusdam retibus & captū teneri fidutiā omnē adsumpsit ex impudentia vt dissimulatis omnibus improuisum se patri offeret: in āplexū rueret: pietatis officia prætenderet. Verū ille extensis manibꝰ ingerentē sese repellens & reclinans caput: ne parricidę oscul o cōtigeretur: exclamauit & hoc esse amentiæ parricidalis: vt āplexū petas q̄ inuisum te recognoscis: vt horrore tui afficias patrem, & cōtactu noxii corporis viuendi suauitatē extorqueas. Ne igit̄ cōtigeris: ne attraminaueris quē scelere petisti. Purga certe prius si potes: deprehensa diluei iudiciū non refugiā: nec audientiam tibi negari patiar: nec mihi ipse assumā cognitionē: nec argumentādi tibi occasionem relinquam. Opportune adest Varus: apud quē defensionem tui præpara. Nec differendi locus crastina die q̄uis dolis & fraudibꝰ pręditus: habes purgandi tui copiam. At ille obstupefactus tantę commotionis pauore: nihil est ausus referre nec potuit: sed egressus foras fluctuabat animo: q̄ nihil omnino ex his quæ gesta erant & pdita apud regē comperat. Aduenientes autē ad eū postea mater & vxor aperuerūt omnia. Quibꝰ cognitis colligere sese ac pparare animo cœpit qbꝰ modis criminatiōi occurreret: cōfessiōes extenuaret. Sequēti die cōgregāt oēs regis propinqui & amici Antipatri interfuit examini vniuersi: qui diuersa de Antipatro prodiderant induci pręcipiuntur. Leguntur etiam epistolæ matris Antipatri: in quibus illa ad filium scripserat: vt cognosceret proditā patri suorū scænā flagitiorū nequaq̄ eū debere adesse nisi a cæsare aliqua manus arcersetur: cuiꝰ se præsidio circūuallaret neq; se iudicio committeret qui tantorū confessionibus appetebatur: sed armis muniret. His ad superiora additis ingressus Antipater & sese ad vestigia deiiciens patris obsecrat ne se prędemnatū haberet: cōsideret se si deferatur audientia vacuū criminis fore si pater vellet: iubet pater silere: atq; eū istiusmodi sermōe præuenit. Q̄z nulli iusto veniabilis nequitia Antipatri possit videri satis certus sum sed eo magꝭ grauari me apud te Vare arbitror. Vereor.n. ne etiā me oderis. q̄ parricidas generaui filios qbus nō posset etiā parcere pater licet hoc quoq; miserādus magis sim q̄ & tales amaui. Sed de illis taceo quos ipse exaspaui: & iustas aduersꝰ hūc allegationes eorū respui. Nullas enim hi aduersum me habuerūt causas doloris: nisi q̄ his Antipater præferebat: & consortii regalis prōgatiuā accepit: qui natus regno non erat. Putabam tamē q̄ maiorē natu minoribus ad tutelā adsciscerē. Sed hostē induxi qui inuideret nobilioribus: excitaret puerulos infirmos circūueniret icautos: pderet lapsos. Sed eos excusari potius q̄ vrgeri oportuit. Antipater mihi & illos abstulit: hic mihi & illos fieri insidiatores compulit. Dolui enim fateor q̄ ii quibus regni spem dederam: quibus successionem reseruauerā aduersum me improba machinarentur: sed nunc non patrē sed Antipatrum oderāt. Perierūt itaq; ad dolorem patri: Antipatro ad

fructum. Quæris Vare quis eos occiderit. Cognosce cui mors eorum profecerit. Vacuata est domus nouercę: filio patuit aula vni ad succedendū quæ multos successores habebat. Nec expletus est morte fratrū cruentus animus & mens impia: Postq̄ non habuit fratres quos odisset: patrē psequebat. Reputo mecū qui huic munimētū hereditatis parauit: visꝰ sum & ipsi diu viuere decessionē fastidienti. Docui qd vellet: cui successionis cōpetitores ademeram. Morantem nō passus est nec expectauit regnū nisi vt parricidio adipisceret. Reddidit mihi vicē: qa p iectū collegerā. & ptulerā nobiliorib9. Cui .n. tātū ex illis quātū huic cōtuli? cui ipe viuēs potestatē cesserā: testamento aperto heredē designauerāq̄d solet esse pniciosum regibus vt aliquē sibi successurū nouerit. Quinquaginta in fructibus talēta concessi: trecenta Romā proficiscenti dedi. Commēdaui cæsari quasi solū filiū nihil mihi reseruaui q̄ deberē parracidā timere. Sed hoc eū magis ad parricidiū armauit: q̄ se meis beneficiis superiorē videret. Quid tantū sceleris cōmiserunt fratres eius quos ad mortē coegit? Aut quæ istiusmodi aduersum illos indicia detecta: qualia istius deprehendūtur? Sed interrumpere atq; obstrepe audet parricida: & dolis tentat veritatē inuoluere. Caueas Vare ammoneo caueas simulatas eius lachrymas & gemitus arte cōpositos. nec vllo expressos dolore. Hic est qui mihi pietatis affectū abstulit cū afficto metu cauēdū ammoneret Alexādrū: cū illo mētes plurimorū cōuenire asserēs. non temere cōmittendā vniuersis præsentiā meā. Simulabat se circūspectare omnia vsq; ad lectū deducere discutere atq; examiare singulos Hic erat: somni dispēsator & minister securitatis in quo ego solatiū cōstituebā atq; eius officiis leuabam de interfectis dolorē. Arbitrabar q̄ & illos mihi redderet: mœrorē auferret: pietatē obtēderet. Hic erat protector meꝰ cui credebam corporis senilis custodiā. Quomodo viuā nescio quomō tantū insidiatorē euaserim: quibus me circūuenerat delinimentis: quibus fraudibus vinctū tenebat vt soli huic me crederē quē solū caueri oportuit. Incredibile mihi ē q̄ euasi nec viuere mihi videor sed somniū puto. Quis.n. crederet aut illū tam ingratū futurū cui in me potestatē omnē cōmiserā: aut me posse euadere si Antipater nollet? Tutiorē tamē gratia me factū putabā. Sed q̄ (malū) infelicitas me aut aduersum me eos faciat insurgere quos plus dilexerim? Deploro erumnam domus meę Vare defleo solitudinem: ingemisco vim tanti doloris. Sed tamē tanta est acerbitas sceleris parricidalis: vt nemi nē mihi patior euadere quicūq; sitierit sanguinē meū: si etiā in omnes filios meos affectati parricidii indicia pmanē. Quū hoc diceret indignatione pariter ac dolore intercepta vox ē loquentis. Continuo Antipater eleuans caput. velut ictus enim & sautius grauī vuluere iacebat ante pedes patris: nec assurgere audebat exclamans ait.

Antipater ad Herodem

V quidē pater vt iratus accusas: sed mihi nulla est maior defēsio q̄ testimonium accusationis tuæ: qa sēper fui custos tuæ salutis. Defensionē igit̄ pro me: voto accusantis adhibuisti. Quomodo.n. parricida ego quem ipse tuū ptectorē fateris? Aut quomodo circūspectus atq; astutus: quē cōmentatorē arguis parricidii: cum extremę insipientię sit cogitasse. qd & apud homines execrabile sit: & apud deum inultum esse non possit? Vel fratrū exemplo doceri potui: nullū tanti sceleris effugiū fore: qd scelus instiusmodi nec latebram minuat nec pœnā euadat: quandoqdem & p tanta in te maliuolentia pœnas dederunt. At illos inuidia quædā vt dicis impulerit ad parricidiū q̄ me sibi præferri videbāt: quibus materni generis nobilitas animos dabat. vt regnum quasi ex materna successione sibi debitum vendicarēt & quasi a te ereptum reposcerent. Quid tale ego qui nesciui regnum nisi de te sperare: tuum iudicium quærere: tibi soli placere? Quid autē erat qd me aduersum tuā salutē audere aliquid impelleret: An regni cupido? sed regnabā. An odii suspicio? Sed diligebar An iniuriæ dolor: sed pręferebar Sillos sola formido pręlationis meę armauerit ad parricidium

rgo absoluar:qa nesciũt prælati parricidium cogitare:sed odisse: Nisi forte aliquis ex te metu cõpulit. Verum ego vt mihi vox tua testis est nihil sciebam nisi p te timere. Quid enim mihi timerem qui minister erã tuæ securitatis & dispensator quietis! An vero inopia pecuniæ & egestas coegit quæ solet indigentibus suadere latrociniũ! Sed dederas qd̃ non solũ in præsens:sed etiam in omne tempus abũdaret. & diuitẽ Romã miseras. vt regum reges pnunciarent imperii apud se principatũ esse non diuitiarum. Deniq; Fabatum illum Romanę rei moderatorem & intimũ Cæsaris tibi cepi: & a Sylleo ingenti ãbitus pecunia vt te impugnaret ita cõmutaui vt fieret tuus defensor. & sollicitatoris sui proditor. Per quem pater aliũ insidiatores tuæ salutis detecti sunt! Quomodo igitur parricida ego qui custodem tui corporis corinthum latentẽ deprahẽdi. insidiãtẽ remoui: ad cõfessiones negantẽ deduxi! Potui parricidii non cogitare: & parricidii fructum habere si tacuissem. Sed mihi si bestiarũ immanitas: si atrociũ ferarũ ĩ esset furor: tamẽ tantis beneficiis tuis mansuescere potui. vt nullam opẽ nisi in tuæ salutis subsidio constituerem. vt pro omnibus tibi vel solam caritatẽ referrẽ te: meo corpore protegerem: te intimis si fieri posset visceribus recluderem. Ptæ tuleras nobilioribus filiis materna stirpe minus nobilẽ: matrẽ quoq; regni exulem in regnũ vocaueras. nec iam successorẽ me imperii: sed quasi consortem habebas. O miser ego cui tantum liberalitas tua bonorum effuderat: vt inuidia succederet. O stultissimus ego. qui te pater reliqui. Sic datus est inuidiæ locus & potestas insidiantibus. Namq; dũ ego p tua salute diu demoror: meam prodidi: & tamẽ nihil habeo qd̃ mihi ascribam. Tu me patet abire iussisti: tibi ego peregrinabar pater: ne tuam senectutẽ Sylleo circumueniret: ne te viuentẽ regno exueret: nec apud cæsarẽ tuam salutẽ appeteret. Testis es mihi Roma: pietatis cęsar quoq; pręsul orbis terrarũ: & censor vniuersorum atq; arbiter mei pectoris qui me amãtẽ patris appellare solitus eras. Testificare cæsar quid ego de patre apud te loquebar: apud quem solũ nocere potuissem. Testificare inquam mihi q de aliis pronũciaueras. Nec dissimulandũ parricidiũ: sed inquirendũ putasti. O si mihi aspiraret pręsentia tua. Sed absens es & longe positus & ego sine te a patre adiudicor. Ades tñ & in litteris tuis p̃sen s es. tua scripta effero quæ solent parricidę timere. Tuam epistolam porto quã solẽt promere q cupiũt parricidiũ non latere. Suscipe pater litteras cæsaris: ipse te instruat qui dudũ vindicauit. Suscipe cæsaris scripta argumẽtis oĩb9 validiora. Quibus vsus es dudũ ad vltionẽ vtere nunc ad salutem. Hos ego apices defero innocẽtiæ meæ testes illa dextra nunq̃ te fefellit. Illa dextera cæsaris diadema tibi imposuit nõ ademit. Illa man9 cęsaris regnũ tibi qd̃ abieceras repræsentauit Potuit me prius cæsar odisse. si fratrũ similem deprahẽdisset: sed cognouit & pronũciauit pietatis interpretẽ qui nisi Romę fuisset: Silleus vicerat. Illi ergo hodie adiudicor. illi pœnas miser pẽdo. Memento pater quia non voluntarius nauigaui. Videbam mihi iã parari foueas insidiatorũ: malui tamen me potius pater q̃ te piclitari. Nec tamen exhorresco salutis periculũ: sed apud te pater doleo me quasi tuũ hostem piclitari. Pericliter tamẽ: si apud te & cęsaris testimonia piclitantur. His ergo vtor indiciis meę defensionis: cæsarẽ ego non appello quasi audiẽdus sed imploro quasi absoluend9: Q; si iudiciũ exercendũ estimas ecce me pater ad te veni post cęsarem ad te festinaui a cæsare. Vtinã quidẽ nusq̃ a te abiissem. Sed tu me pater nesciens periculis obiecisti iubens pergere. Pręsto sum pater. nec perfunctorie de vilioribus testibus requirendam pro salute tua veritatẽ estimo. Non præiudicent qui possunt timere tormenta nec q possunt contemnere. Omnis homo mendax dixit scriptura. Ego defero incorruptibilia elemẽtorũ testimonia Venio ad te p maria & p terras nusq̃ aliquid passi9. Parricida debui nõ euadere si reus essẽ. Absoluat me pater: apud te cœlũ qd̃ nõ fulminauit mare qd̃ nõ demersit: terra quę nõ absorbuit: p hæc ad te tut9 venio pater quę: non solent euadere etiã q non sunt patrũ genitaliũ parricidæ Dathan & Abiron hyat9 vorauit terræ: nec tamẽ genitalẽ appetierant patrẽ: Absalon fugientem arboris suæ ramis terra suspendit: ne ad patrem peruenirет: ad quem si pet-

uenisset euaserat. Ego ad te veni & adhuc piclitor. Dauid parricidã suũ ga seruare non potuit vindicauit: ego de ini micis & calũniatoribus vindicari nõ expecto: vt eos ad tormẽta voc̃: lucrentur illi pœnã calũnię. Vnũ rogo pater ne alienis credas tormẽtis: de meipso aduersum me require supplicia. Suspende reũ tuũ: in viscera mea pgat interrogatio veritatis: in corpus meũ atq; in interiora penetralia descendant fidiculæ quæstionũ: profluat sanguis qui solet parricidiũ clamare: ferant ĩ ignes ĩ art9 noxios. Quid dubitas pater! Si parcis inocẽtẽ pnũcias. Si a cruciatu temperas: absoluis crimine. Non est parricida qui simplici morte dignus putatur. Aut si vt filio parcis: & ex te genitis membris cõpateris: nõ sunt mẽbra tua quę sunt ministeria crudelitatis. Hæc vbi locutus est magno fletu & gemitu lamẽtabili finẽ dicendi fecit: vlulatuq; maximo Varũ & omnes ad miserationẽ inflexit. Solus Herodes nullis mouebatur lachrymis atq; ipse a fletu tempabat intractabilis ad veniam: quęstioni imminẽs: vindictam expetens.

Alia accusatio

Vccessit orationi Antipater Nicolaus regis mandato qui a astute eius responderet versutiis & inflexos a miseratione abduceret referendo in Antipatrũ fraternę inuidiam necis: allegando q si quos moueret misericordia illorũ misereri deceret qui eius pempti fraudibus vltionẽ requirerent. Si vnũ absoluerent: omnis dom9 regia in piculũ deducereť: germani: affines: parẽtes ipse rex cuius saluti non pepercisset. Itaq; conuersus ad oratorum versutias velut narratiõe miserationionis epilogo quodã excitabat ab inferis peemptorũ animas qui miserabili quęstu replerent subsellia: in sõtes se oppetisse. subornatis gratuats testibus: compositis epistolis: fraudulentis sermonibus circũuentũ patrem: credidisse filio quẽ non putaret de fratribus posse mentiri. Offert nũc supplicia q fratrũ tormẽtis non credidisset quos onustos vinculis obligauerit: ne cognitioni interessent: in absentes latam sententiã cum lõge positi essent necatos ne eorũ pater misereret. Nullum itaq; reliquũ futurũ si iste euaderet doct9 venena parricidalia suorũ visceribus infundere mutare mẽtes hominũ: q etiã Ferorã sep amatissimũ fratris Herodis in necẽ eius parricidio funesto exuscitauerit. Ad hæc cũ plurima alia excitandę cõmotionis gratia Nicolaus addidisset: vbi sermonẽ absoluit: interrogatus a Varo est Antipater si respõdere vellet: Nihil aliud retulit nisi deus testis est qã nihil læsi. Tum Varus venenũ pferri atq; id dati iussit vni de his qiã rei mortis adiudicati essent. Quo porato: statim mortuus est. ¶ De quo relatũ ad cæsarẽ est & in vincula Antipater imperio patris ducit nec tamẽ ab insidiis vacuus erat. Nam tũ maxime Salomes piculum dolis tentabat directis epistolis quas Salomes nomine Antipater cõposuerat plenis ĩregem cõtumeliarũ. atq; ad Agnẽ ancillã Iulię quę vxor cęsaris erat pãtifili seruulũ pferri iusserat: quas Agne sibi reddita regi transmitteret pœne in mulieris pniciẽ fraus cõualuerat: ni repta esset epla Agnes ad Antipatrũ: quæ dolũ prodidit scripta in hunc modũ. Sicut voluisti patri tuo scripsi et epistolas illas direxi. Nec dubito regẽ in piclum sororis insurrecturũ. Tu vicẽ restitue optato effectu potitus.

Ca. XLV

Is litteris depræhensis rex in suspicionẽ deductus: q etiã Alexãder pari arte cõpositis a fratre esset appetitus epistolis & nimia cõmotione exasperatus ęgritudinẽ grauẽ cõtraxit. Quo se vidẽs vrgeri piculo Antipater vnũ ex filiis heredẽ imperii testamẽto scripsit prelatũ Archelao & philippo seniorib9 liberis quũ ipsos quoq; Antipater dolis atq; fallaciis suspectos patri fecerat. Cęsari legauit mille talenta donis muneribusq; additis. In vxorẽ & filios libertos atq; amicos quingenta cõtulit: nec Salomen sororem munerum suorũ ex pertem reliquit. Procedebat in deterius ęgritudo atq; accessu tẽporis aspabatur quã imbecilla senectus suis incõmoditatibus acerbabat quotidie Siquidẽ nõ minus septuagenario grauatũ annis corpus crebro quoq; mœrore animi afflictum gerebat tot parricidiis cõ

vulneratus, quæ aut deprehendisse in filiis extremę miseriæ erat: aut intulisse. Immedicabilis tamẽ ęgritudinis feruor q̃ ſupſtes Antipater metuebat: Contẽpt⁹ quoq; indies vilior q̃ imagines cæſaris atq; animaliũ ſimilitudines contra legẽ templo appoſitę detrahebant: auctorib⁹ maxime Iuda atq; mathia iuuẽtutis doctoribus: qui cognitis & cõſpirantibus ſibi veniſſe tempus aiebãt quo violatæ legis iniuria vindicaret. Dare pœnas ſacrilegiũ q̃ putaret fas eſſe qcqd poteſtati liceret: nec religione inclinatũ: ſed elatũ ſuperbia in penetralibus templi faciendi qd vellet: libidinẽ pro iure exercuiſſet. Et q̃q̃vis diuina vltione acceleraret: tamẽ pulchrũ videri ſi etiã templo ſacrati libertatẽ in defendendis paterni ritus obſeruationibus approbarent: pcli metu quẽq̃ reuocari oportere cũ et iam mori p lege patria inſigne immortalitatis ſit. Primiq; ad orſi aureã aquilam ſupra faſtigiũ portæ affixã detrahere cõprehenſi atq; ad regẽ pducti cũ interrogarentur cui obedire cupientes tm̃ facinus adorſi forent: reſpõderũt: legi paternæ. Iterum quærenti quo freti letiores adeſſent cũ ad mortis vocarent̃ pricũlum: reſpõderũt. Pietatis & deuotionis p̃miis quorũ remuneratio pro ritu patrio mortẽ ex petentibus pſolueret̃. Nec diutius ferre potuit reſponſionis conſtantiam: ſed indignatione ſuper ęgritudinem facta vt ifirmitatem vineret in cõuentum populi pceſſit: ibiq; tanq̃ ſacrilegii reos ad plębẽ deferens accuſare cepit q̃ maiora de factis talibus ſuſpectarentur. Quę etiã ſi non pbarentur tm̃ cuncta ſibi quiſq; metuentes auctorũ qui cõprehẽſi forent luenda ſupplicia deprecabantur. Nec pgendũ i cęteros ne quæſtio plures atq; alienos & innoxios pturbaret rogatus itaq; in pnãtes ſentẽtiam tulit: vt viui exurerentur: vnde incõmoditas aucta & grauioris ægritudinis vis diuerſis totum corpus eius paſſionibus depaſcebatur.

Ebris erat vęhemens: prurigo intolerabilis: continui ac ſine vlla intermiſſione interiorũ dolores viſcerũ colo medius vexabatur: hidropę grauabantur veſtigia: abſconditа corporis ſcatebant vermibus ſparſim: toti⁹ corporis hanelitus grauis & ſuſpiria pernicioſa res indicio erat q̃ iniuſti parricidii & ſacrilegæ damnationis pœnas repoſceretur. Non cedebat tamẽ animo & viuendi cupiditate paſſionibus reluctabatur. Petit tranſiordanem calores aquæ calidæ ſed nihil profuerant. Aſphaltis lacus plarriſq; medicabilis ſine vllo p ſectu ęgrũ tenebat. Vbi dũ oleo plurimo foueretur laxato reſolutus corpore morientiũ ſpecię oculos inuertit & vox defecerat: nec ſenſ⁹ manebat: ſed excitatus ſtrepitũ cõclamãtiũ reſumpſit: & ad ſua regredi cupiens: vbi ad regionẽ loci q̃ appellabat Hierico aduenit atro felle exagitatus & ipſi quodãmodo morti minitãs ĩmanæ facinus excogitauit: quo velut inferiæ ſibi populi mitterentur. Namq; ex omni iudæa cõgregari iamdudũ pręcipiens quoſuis nobiliores vt ex ſingulis vicis in vnũ cõuenirent: vbi imperio obtẽperatũ ẽ: claudi eos itra hippodromũ iuſſit: & accerſita Salome atq; eius alexa viro legatum ſanguinis mandauit: adferens læticiæ populis gentis Iudeæ ſuam mortẽ futuram: & ideo cõmẽtũ ſe quo p̃clariſſimę ſuũ epitaphiũ celebrareť depoſcere a ſuis: vt cũ vltimũ exhalaſſet ſpiritũ eos ſtatim oẽs q̃ clauſi tenebantur necari iuberẽt: ita neminẽ futurũ in vniuerſa iudęa atq; in oĩ domo cui mors eẽt eius inlachrymabilis: cũ vniuerſis domeſtici luctus hereditatẽ deteliquiſſet: q̃ dũ ſuorũ deplorãt necẽ iuſta regi videret perſoluere: atq; ita publicorũ leticia votorũ domeſticis doloribus impediret: ac ne forte ſceleſta imperia mãdata executio deſtitueret: quinquagenas dragmas iuſſit militibus dari: vt tali ſceleris impoſita mercede ferale miniſteriũ milites non recuſent: compenſaturi exequutionis honorẽ remunerationis emolumẽto. Cedebat prope iã tãtę incõmoditatis ſuppliciis ſed expectabat funeſtę reſpõſura legationis quæ retulit de agnę ſupplicii ſumptum ad Herodis quærelã: Antipatrũ quoq; cõuictũ parricidii morti adiudicatũ: tamẽ repulſo patria & regno pater fugę poteſtatẽ tribuere ſi vellet cæſar ei iuberet ſententiã ſceleri ferens: conſiliũ pietati relinquẽs. Soluerat natura parricidii neceſſitatẽ Nã recreatus pauliſper permiſſa ſibi puniendi vt vellet poteſtate dũ de genere necis tractat: diſtentus doloribus proprie diem mortis peruenire deſiderauerat. Popoſcit itaq; malũ pariterq; gladiũ vt eo pomum ſolit⁹ incidere refectionis aliqd aſſumeret: & pauliſper ſeſe attollens: cubitoq; adnix⁹ leuauit dexterã cupiẽs ſeſe ferire: ſed occurrit Achiab⁹: & impediuit ictũ: luctuq; tota concrepuit dom⁹: vt obiſſe Herodes foris æſtimaret̃. Exultauit Antipater ad ſonũ planct⁹: & a cuſtodib⁹ poſtulauit vt vinculis reſoluerет̃: ſed prępoſit⁹ ei muneri non ſolũ abnuit quod rogabat̃: ſed etiã regi annuntiauit. Exclamans ille inſultare adhuc ſibi viuenti: percuſſores direxit qui Antipatrũ interficerẽt. Cęſumq; ſepeliri iuſſit in Hyrcania: atq; iterũ mutauit teſtametũ: regemq; Archelaũ inſtituit ſeniorẽ ex fratrib⁹: Antipæ tetrarchiã reliquit. Quinq; itaq; dieb⁹ Antipatro ſuperſtes defecit triginta & ſeptẽ annis ex quo a Romanis imperitare iuſſus: eſt regno potit⁹: ex quo autẽ Antigonũ ſuſtulit regni æmulũ annis. XXXIIII. in impio exegit: vtinã eam domeſtico vſu q̃ publicis vtens ſucceſſib⁹. Namq; ita foris ſecũdæ res aſpirauerũt: vt priuat⁹ in regnũ aſciſceret̃: eoq; per multa vſus curricula q̃ difficile ſaluo poteſtatis vſu decederet: relinquens liberis imperii ſucceſſionẽ: quã ipſe a ſuis non acceperat. Sed intra domũ infeliciſſim⁹ quã acerbo ſuorũ ſanguine & luctu repleuit: nec tm̃ executionẽ inuenit vltimę crudelitatis: hoc vno Salome obtinente criminũ ſuorũ ludibria ſupiora: q̃ eos quos pcuti rex iuſſerat: oẽs dimiſit dicẽs regẽ p̃cepti feralis poſtea pœnituiſſe: reuocatiſq; mandatis ſuperiorib⁹ pręcepiſſe vt ad ſua oẽes dimitterent̃. ¶ Deĩn poſtea facta in amphitheatro militũ & reliqui populi cõgregatione: de obitu regis indiciũ factũ: proceſſit Ptolemæus qui regis amicicię inter fidiſſimos quoſq; vſq; in extremũ adhęſerat: & anulũ deferens quẽ defuncti digito detraxit: collaudat regem: & populum admonet tranquillitatis: aperitq; ei epiſtolã: qua precat⁹ fideliſſimos ſibi milites hortatabat̃: vt ſucceſſori ſuo beniuolentiã exhiberent. Et apertis etiã tabulis teſtamenti recitat̃ Philippus Thraconitidis regionis & finitimorũ locorũ hæres nuncupatus: Tetrarches Antipas: rex Archelaus: ita tm̃ vt ad Cæſarẽ deferti anulũ ſuũ: atq; ei arbitriũ & firmamentũ omniũ diſpoſitionũ ſuarũ reſeruaret̃. Ac tm̃ demũ ratũ eſſe teſtamentũ ſuũ: ſi Cæſar probaſſet: reliqua ſecundũ priora ſua teſtamenta cuſtodiri pręcepit. Continuo acclamatio facta militũ Archelao plaudentiũ: circunuallabat̃ illico ſtipatorũ ambitu: pmittunt beniuolentiã: ſpondẽt fidem.

Cap. xlvi.

Post hæc competenter atq; magnifice fun⁹ curatũ: omni ambitu regaliũ diuitiarũ; præmiſſo ad pompę funebris celebritatem: lect⁹ erat auro totus & gemmis inſignitus: ſtratum refulgens murice: corpus adopertũ purpurea diploide: quã internectebat fibula lapidib⁹ pretioſis choruſcans: diadema adhærebat vertici: ſupraq; corona aurea: ſceptrũ in dextera: vt viuentẽ putares. Præibat agmen thrachicũ: Germanicq; & Galli ſtipatores regi militarem ſeruabant ordinẽ: pari modo ſuccinctũ armis acſi in bellum prodirent: ſed ora mœſtitia plena: & dolentib⁹ ſimiles pſequebant̃. Reliqua man⁹ proſequebat̃ ornatu ſolito: & cultu aſſueto comitantib⁹ pariter ducib⁹ & centurionib⁹. Quingenti etiã ſeruorũ & libertorũ regiæ dom⁹ aſpergebãt aromata: vt ſuaui odore tota fragraret via: lectũ filii regis & propinquorũ vis maxima circunfundebat. Sepultus eſt in Herodio vt ipſe mandauit: qd aberat ducẽtis ſtadiis ab eo loco in quo finem vitæ inuenit: magno obſequio per totũ ſpatii deductus vniuerſorũ: ſed non omniũ pari affect⁹. Metus enim officium: non votũ extorſerat: dolor intra ſe ſaltem liberam habebat ſententiam. Hunc finem habuit Herodes.

Herodis ſepultura.

Alibi Galathæ.

Historiæ Aegeſippi libri primi finis.

SEQVITVR

Aſphaltis lacus

Legitur & Acine

Egesippi de excidio hierosolymitano.

Cap.I.

LIBER SECVNDVS.

EPVLTO Herode libera vt in defunctos solent iudicia populi depromebant: graue fuisse illũ & intolerabile: iniusta imperia in ciues exercuisse: tyrãnum nõ regem suoꝝ: parricidã domesticũ: expilatorẽ publicũ: nemini quicq̃ dereliquisse: tributis exhausta oia: locupletatos alienigenas: Iudæos exinanitos: qui tẽplo hostẽ induxerit: ſacta oia ſacrilegio cõtaminarit: beatos qui defecissent cũ tormẽta viuẽtib⁹ non deessent: plura malo: Iudæa post depulsam captiuitatẽ in paucis ãnis sub Herodis imperio ptulisse q̃ in ipsa captiuitate sub hoste barbaro sustinuerit: cũ sibi Babyloniorꝝ reges imperitarẽt: sub illis tolerabiliora exilia q̃ sub Herode domesticũ domiciliũ: ab illis ad sua remissos: ab hoc fugatos: immitiorem Dario: Artaxerse superbiorem: Medis rapaciorem. Sperasse finem malorum: vt sibi exire liceret exilio: si diem declauderet: sed accessisse ad seruitutis miseriam Archelaum spontaneũ successorem: qui & Herodem referret: & noua adderet: miserũ hoc in regnis esse ꝙ domin⁹ eligeret: miseri⁹ ꝙ inuitis imponeret. Solatium seruitutis videri: si ipsi sibi dominũ eligant: eo ꝙ fiat benignior si deferat imperiũ: superbior si vsurpet. Lõge itaq; Archelaum Herode intolerabiliorem futurũ: cum iste assumpserit regnum: ille acceperit. Ea non solum crebro in Iudæa conferebant: verũetiam Romæ assistente Archelao: peroranti⁹ accusatorib⁹ obiecta apud Cæsarẽ senatũq; vbi de regno Archelai cõfirmãdo in os abrogãdoq; diu decertatũ. Deniq; cũ in templo Apollinis qd Cæsar condiderat: multisq; ornatib⁹ venustarat loc⁹ esset cognitioni datus Salomes filius Antipater: illa quæ supra diximus: & multa alia dicendi valid⁹ prosequebat: mirari se ꝙ Archelaus quasi petendũ a Cæsare regnum prætenderet: cũ vsurpatione temeraria iamdudũ intra Iudeam inconsulto Cæsare regem exercuisset. Quid enim sella aurea: allatumq; diadema: nisi regni forent insignia: Quo spiritu præsumpserit sedere super thronũ regium: de sublimi solio salutare plebem circũfusam: stipantib⁹ armis militarib⁹: more quodam & vsu imperatorum promi diadema: quod Cæsaris iudicio seruari oportuerat: non solũ pro potestate Romani imperii: sed etiam pro iure testamenti. Herodem enim nec præripere potuisse Cæsari vel senatui: q d ipse vel a senatu accepisset: vel a Cæsare recepisset: & superiore testamẽto expressisse satis pprię indiciũ voluntatis: quo Antipã succedere sibi in regnum sensu integro ac perpenso consilio declarauerat: & postremo omnia Cæsaris iudicio reseruasse: q̃uis soluto iam corpore anxius supremo periculo: nec vllius iam sensus aut consilii capax dictauerit non qd arbitrabatur: sed qd ingerebatur. Præceptorem igit imperii de se ipso pronuntiasse qd non meretur tuo Cæsar iudicio in regnum substitui. Nam si meritorũ suorum conscius foret: petere potius q̃ eripere maturauisset. Non petendo autem sed vsurpando quæ in petitione consisterent etiam in pecuniariis negociis nedũ diuitiarũ. Deniq; Fabatũ illum Romanę rei moderatorem & intimũ Cæsaris tibi cepi & a Silleo ingenti ambitus pecunia: vt impugnaret. præiudicare solere: vt præposteri litigatoris cedat causa: hic vero non pecuniarum quęstum in crimen vocari: sed imperii Romani violatum ius reuerentiã: despectam: spretã potestatem: indignũ æstimatum Romanæ curiæ senatũ qui soleret regnũ dare atq; eripere: & cũ Cęsare vetustã cõferendi impii seruaret prærogatiuam. Quid facturũ esse cũ regnare legitime cœpisset: q ante regnum insolẽtissim⁹ necasset plurimos: q opẽ fessis reb⁹

Antipater

& tributorum alleamentum popoſcerãt reme dium po ſtulantib⁹ bellũ inrogatũ: interfecta nouem milia Iudæorꝝ in ipsa venerabili apud suos paschæ celebritate pro pecudib⁹ homines immolatos: sacratorꝝ qui ad templi festa conuenerant sanguinẽ fusum spectaculũ miserabile si quis cęsorꝝ strage m recenseat Babylonios reuertisse arbitraret: q̃to crudeli⁹ a ciue cõmissa quę in hoste barbaro plena immanis sæuitiæ atq; impietatis æstimarent: Hanc sportulã ciuibus datã hoc sacrificio Archelaũ regni sui primordio cõmendauisse. Debere misereri Cæsarẽ senatũq; reliquiarũ Iudæę: quę quondã liberis fulta populis seruitutẽ optaret: si modo tolerabilem liceret perpeti sub rege iniusto longe illũ abesse a iure imperitãdi. Siquidẽ apud Iudæos nulli regnũ competere: nisi ei qui esset ex generatione Iudæ: sicut lex diceret. At vero istũ Idumeũ genere: quẽ nulla psa pię regalis origo cõtingeret irrepsisse in honorẽ indebitum. Siquidem cũ Antipater sibi atq; Archelao fuerit au⁹ præstans diuitiis, cæterisq; artib⁹ potẽs: & maxime Romanorꝝ amicicia: Cæsariq; seniori bello pbat⁹: cũ posset sibi regnũ asciscere: nũq̃ tamen affectauerit: quinetiã defendere aliis maluerit q̃ sibi parare: meritoq; illũ habitum vt parentem optimum: qui Iudeam in libertatem vindicauerit vulneribus suis: nec in seruitutem deduxerit Herodem Antonii testimonio: qui paternus sibi hospes fuisset in regnum aspirauisse: ex illo Iudæorum res imminutas: egisse vt hostem: nõ vt rectorem. Cum igitur ipse etiam adulter regni fuerit: quomodo potuisse ab eo legitimum regem creari: nõ deprecari tamẽ quominus sub regno sint: se poti⁹ sub Romano agere: cui⁹ sibi gratiam iaminde a Machabeis partam tantum per vsurpationem regni postea degenerauerũt: vt multo inferiores sint aduersum quos Romanã petierũt societatẽ. Deniq; orare sese vt eadẽ cõditiõe Iudęa qua Syria pfidale iudiciũ a nobis adipiscẽ: quo deuotionis nostræ det experimentũ vtrũ qui seditiosi ac rebelles vocamur: possim⁹ moderatis iudicib⁹ obtẽperare. Aduers⁹ ea Nicolaus p Archelao respõdens inquietissimã nationem insolẽtię suę asseruit pœnas dedisse: ne hinc potissimũ Archelaus inuidia inexcusabilis criminis accerseret: si per seditionẽ pacem turbarẽt: atq; a romanorꝝ societate animis atq; armis discederent: de testamenti autẽ prælatione quis dubitaret: cũ & posteri⁹ præferri soleat superiorib⁹: & hoc multo validi⁹ cęteris videri debeat in quo Cæsari confirmandi regalis iudicii seruata sit prærogatiua: quo cumulata poti⁹ q̃ immunita Romani nois reuerentia sit: si & a vobis Cęsar nõ præripiat regib⁹: qd priuatis licet: vt eorum valeant testamenta: & quẽ potissimũ sibi cupiant succedere vltimo scribant stilo: atq; ab illis iteꝝ ea vobis honorificentia seruet: vt confirmatio iudicii a vobis petat: & is succedat: quem pater elegerit vos pbaueritis. Quando igit magis sapuit Herodes cũ tibi Cæsar seruauerit prerogatiuã, an quando præteriit? Vbi Antipas substituit: Cæsar præterit? Vbi Archelaus subrogat: Cæsar ascisciť: sine firmamento nulla res stabilis. Diuino itaq; iudicio vbi iustitia deerat: vel simulationi: vel voluntati firmamentũ defuit. Vbi autẽ æqtas examini suppetebat robur quæsitũ ut iudiciũ confirmaret. Considera igit vtrũ fecerit iniuriam qui te elegit: aut si rescindi debeat: qd te arbitro sanciẽdũ reliquit rerũ oim domino: cui iure etiam reges cedunt potestate. Qui enim sciuit quem elegerit ad confirmandũ: sciuit vtiq; quem eligeret ad improbãdũ: nec in successore falli potuit: q non est falsus in confirmatore. Nam qui arbitrũ cõstituit te cognouit vtiq; talẽ successorẽ sibi cõstituendũ q tibi quẽ cõstitueres nõ displiceret. ¶ Auditis partib⁹ Cæsar sententiã distulit: deinde collato cũ senatu consilio: Archelaũ genti præposuit: vt fungeret rectoris munere: non regni honore. Spopondit tamen & regnũ datur: si se ita gereret: vt probaret. Iam enim tentamenta dissensionis israhelitici populi nũtiabant. Tetrarchas duos constituit Herodis filios: Philippũ & Antipam: qui cum Archelao de regno certauerat. Herodis sororꝝ cui nomen Salome delegatũ seruauit: etiam alia ipse adiunxit. Duabus quoq; filiab⁹ Herodis mille talenta quæ sibi relicta erant dispertienda arbitratus: addidit etiã alia sexcenta milia: & ea Feroræ liberis sociari censuit.

Ca.II.

INterea quidam exiuuenib9 simulans se Alexandrũ: & propter misericordiam a quib9 necandi mun9 ab Herode patre mandatũ foret: subrogatis aliis in locũ suum cũ fratre se Aristobolo dimissum Miletũ petiit: & inde Romam quo difficili9 apud incognitos cognosceret. Vbi facile Iudæos ad rerũ nouitatem promptissimos excitauerat: nisi cõperto eo Cæsar ad se eũ perduci ocyus per Geladũ quendam qui Alexandrũ plene nouerat ꝓcepisset. Gelad9 vbi iuuenem vidit: similitudine deceptus hæsitauit. Sed reliqua perspiciens indicia nõ cõuenire quęsiuit vbi erat Aristobol9: at ille in Cypro insula degere asseruit: cauentẽ insidias: eo ꝙ coniũcti inter se fratres facili9 extinguerent. Deinde ad Cæsarem deduct9 aperuit illico impunitate promissa fretũ se specie similitudinis ꝙ esset Alexander simulauisse: vt innumerabilia munera quasi regis fili9 a Iudæis consequeret. Cæsar dolũ risit: sed & ipsũ immunẽ dimitti iubet: & eos qui vltra priuatũ modũ quasi regis filio detulerãt: satis multatos esse pronũtiauit: ꝙ superfluis sumptibus infinita dispendia tolerauissent. Archelaus autẽ profect9 in Iudæã propter obscœnitatẽ morũ & insolentiã accusat9 apud Cæsarẽ: cognita inter partes causa: Viennã relegat: opesq; ei9 thesauris Cæsaris associatæ: hoc merito pretiũ luit: qui nec a fratris sui germani coniuge suas cõpresserat cupiditates. Nam vbi Alexander obiit: patris imperio neci tradit9: Glaphira vxor ei9 Archelao rege Cappadocũ genita: quẽadmodũ supra memorauim9: Libyes regi Tybę secũdis est copulata nuptiis. Quo defuncto reuertit ad patrẽ: illic eam contemplat9 Archelaus ꝙ fratrẽ mariti filioq; patruũ haud quaq; pie refugiendũ arbitrareť ita deperire cœpit: vt vxorem deiiceret Mariamnẽ: & Glaphiram in locũ illi9 substitueret. Non multo post vbi mulier in Iudæam rediit: vidit in somnis Alexandrũ: & cõplecti desiderauit. At ille indignanti similis a cõplexu refug9: visus est dicere. Hęc est Glaphira promissi fides! Ita amores erga te seruasti meos: quorũ memorẽ te esse oportuit! Sed esto adolescentula: secũdas nuptias nõ refugeras: etiã ne tertias: etiã ne fratrẽ mariti. Ita mea delectauit iniuria: vt in meam domũ tertio nupta coniugi: remeare non erubesceres. Sed mihi curæ ne diuti9 maneat contumelia mea: contagioq; tua: nec longũ lætabit fratrũ incest9 matrimonii. Exurrexit mulier & familiarib9 narrauit somnũ: atq; ipsa biduo post defuncta: fidẽ fecit: ꝙ huiusmodi coniugia nec virorũ legib9 impunita sunt: nec mortuoq; voluntatibus.

Gelad9

Cap.III.

IPse quoq; Archelaus vidit in somnis spicas nouẽ plenas & magnas a bob9 vorari. Cui quęrenti respondit interpres: Nouẽ spicis nouẽ annos signari quib9 potestate vsus sit maxima & amplissima. Nono itaq; anno impii sui mutationẽ eidẽ fore: eo ꝙ boues q arua aratro soleãt interuertere: mutationẽ figẽt laboriosam: q̃ deuoret atq; absorbeat merita supiora. His itaq; cognitis qnto die venit a Cæsare q eũ ad iudiciũ Romã deduceret. In quo cõdẽnat9 & actus in exiliũ etiã morte impleuit somniũ suũ. Principat9 gẽtis q ad Archelaũ ꝑtinebat cõuersus in nomẽ puiciæ: quo noĩe romani cũ in ius suũ vincẽdi redigerẽt ꝑcul positas regiões ꝑuincias appellauerũt. Manserũt trĩ tetrarchę vt erãt Philipp9 & Herodes mutato vocabulo qa Antipas pri9 nũcupabať: Nã Salome moriẽs: loca q̃ tenuerat: ꝑtãtẽ suę gẽtis Liuię vxori Cęsaris dereliq̃rat. Is stat9 erat Iudæę qñ Cęsar mortu9 est: reliquẽs tiberiũ priuignũ suũ Liuię vxoris filiũ ex supiore genitũ cõiuge successorẽ Ro. ꝑpii: cui9 ĩ honore Tiberiadẽ Herodes cõdidit. Philipp9 quoq; Lybiã vrbẽ matris ei9 vocabulo nũcupandã putauit. Et qa ꝓpositũ nobis ẽ apire cãs qb9 ppl's Iudęoq; a rõano ĩpio desciuerit: sibiq; exitũ accelerauerit: Pilatũ puicię ꝑsidẽ initiũ ruinę dedisse res indicat: qñ Cęsaris imagies Hierosolymitanis ædib9 inferri prim9 oim nõ dubitauerit. Quo mot9 ppl's cũ resisteret: atq; ille recipiẽdas imagies cẽseret: plimos ĩ mortẽ coegit. Dũ hæc ĩ Iudęa gerũt: Agrippa aristobuli fili9 romã ad

Antipas dicit Herodes.

uenit: cupiens aduersus Herodem tetrarchen: apud Tiberiũ iudicio contendere: sed despect9 a Tiberio quũ Romæ degeret: pluri mos sibi asciuit ad amicitiam: & maxime Germanici filiũ Caium: quem siue paterni nominis gratia amabilem populo: seu regii generis propinquitate proximũ imperio ratus: an quodam præsagio studiosi9 excolebat: q̃ vel ætatis: vel honoris ei9 ratio patiebať: ita vt quodam die man9 eleuans deprecareť: vt maturi9 Tiberio mortuo Caiũ videret imperatorem. Quo prodito per Euthicũ libertũ suum Agrippa iussu Tiberii in vincula ducit: & grauib9 modis excruciať: non ante dimissus q̃ Tiberius diem clauderet. Cui9 tempora fœda ludibriis: caprarũq; secessus: ignauia intolerabilis. nullũ tamen efficacis virũ operis: in necem ei9 excitauerũt: recentis vt arbitror Romani imperii reuerentia: siue terrore sæuissimæ crudelitatis: quia plærũq; asperitas quo grauior: eo tutior est.

LO imperitante: famosum ludibriũ Paulinæ spectatissimi generis fœminæ Romæ percelebratũ est. Quæ quũ egregiam castitatis famam apd omẽs haberet: esset autem spectatissimi decoris & eminentis gratiæ: tẽtata Mundi equestris militiæ ducis interpellationib9: nec inflexa vitio nimiæ superstitionis patuit errori. Namq; subornatis Isidis sacerdotib9 qui velut Anubis ad eam mãdata perferrent: ꝙ eam ad templũ inuitaret: delectatũ se ei9 sedulitate & pudicicia: noctem posceret habere se: quod eidem secreto vellet committere. Quod illa accipiens lęta ad maritum detulit deũ suis adesse votis: ab eo suam posci præsentiam: negare se non posse obediẽtiam. Itaq; & ex sua: & ex mariti sententia pergit ad templũ Isidis: noctem exigit: remotisq; pcul arbitris: quasi sacri cognitionem mysterii perceptura: sese stratis composuit suis: æstimans ꝙ ad eam deus suus in somnis veniret: & per visionẽ sese eidem demõstraret. Verum vbi aliquid noctis processit: quo facili9 mulier plena somnii deciperet: Mũdus assumpto vultu Anubis habituq; aduenit: vestimenta alleuat: in oscula ruit. Expergefactæ mulieri Anubem se esse dicit: vultũ Anubis prætendit: illa deũ credidit: beatam se asserit: ꝙ eam dignat9 sit visitare domin9 de9 suus. Amplexũ petenti non negat: refert tantũ vtrũ deus possit homini misceri. Ille promit exempla: ꝙ & Iouem summũ deoq; Alcmena susceperit. & Lęda cuiusdam concubitu potita: & plurimæ aliæ quę ediderint deos partu: de se quoq; & illa deũ esse generandũ persuadet: mulieri concubitu misceť: redit ad maritũ lætior: dicens ꝙ mixta deo sit mulier: & ei9 promissu deũ esset generatura. Fit ingens in stupro mulieris mariti gaudium. Postea occurrit Mund9 & ait mulieri. Beata Paulina concubitu dei. Magnus deus Anubis cuius tu accepisti mysteria. Sed disce te sicut diis: ita & hominib9 non negare: quib9 dii tribuant qd tu negaueras: quia nec formas suas dare nobis: nec noia dedignanť. Ecce ad sacra sua deus Anubis vocauit & Mundũ: vt tibi iungeret. Quid tibi profuit duritia tua: nisi vt te. XX. miliũ quæ obtuleram defraudaret cõpẽdio! Imitare deos indulgentiores: q nobis sine ꝑtio tribuũt qd abs te magno ꝑtio impetrari neqtũ est. Q̃ si te humana offendũt vocabula: Anubẽ me vocari placuit: & nominis hui9 gratia effectum iuuit. Hoc perstricta sermone mulier: illusum sibi intellexit: & dolens iniuriã pudicicię: confessa est fraudẽ marito. Ille nihil habẽs qd vxori indignaretur: cui ipse cubandi in templo potestatẽ pmiserat: & cõsci9 coniugalis castimoniæ: principi querelam detulit. Qui mot9 potentis viri contumelia: atq; atrocis flagitii cõmento: sacerdotes e tẽplo rapit: quęstioni subiicit: cõfessos necat: simulacrũ Isidis Tiberi demergit: Mundo fugiendi potestas concessa eo ꝙ vi amoris & formæ superat9 gratia: leuiorib9 commissoq; suorum pretiis multatus æstimaretur.

Mundus.

Ca.IIII.

QVod igitur ludibrium imperitante Tiberio acciderit: non putaui pretereũdum: vt ex eo deformitas colligatur imperatoris. Sicut enim boni principis vita: ꝑbitatis q̃dã ꝑscriptio & per vniuersos viuendi forma est: ita imperatoris colluuio lex flagitio

Pylatus.

rũ est. Ab eo missus Pilatus est in Iudęã vir improb⁹ & in modico ponẽs mendaciũ: circũuenit
CHRIST⁹. Samaritanos: vt montẽ cui nomen Gadir peterẽt. Erat em̃ illis sacrat⁹: eo q̃ vellet eo⁹ myste
ria cognoscere. Et ascẽdẽs populũ p̃uenit: eqtatu pedestrique exercitu strauit afflicto crimine: q̃
a Romanis discedere: & conciliabulũ sibi quærere præparassent. Quid em̃ non auderet: qui
etiam Christũ dominũ ad salutẽ humani generis aduenientẽ multis & diuinis operib⁹ pfun
dentem in homines misericordię suæ gratiã: nihilq̃ aliud dicentẽ: nisi quo primũ deo: deinde
imperatorib⁹ faceret populos obedientes crucí suffixerit. Demẽsq̃ qui minister esset sacrilegi fu-
roris: vt interficeret autorẽ salutis. Ex illo itaq̃ iudæo⁹ res perditæ: ex illo exitiũ genti templo
q̃ maturatum excidium. Nã si Herodes qui Ioannẽ neci tradidit: perfidiæ & crudelitatis suæ
Ioannes. pretiũ luit: deiect⁹ regno: atq̃ exilio dat⁹: quanto magis præcipitib⁹ furiis actũ intelligi datur
Herodes. eum qui Christũ occiderit? Quę causa autem fuerit mortis Ioannis breuiter expediã. Philippũ
& Herodem qui prius Antipas dictus est: germanos supra ostendimus. Vxorem Philippi He
rodiadem quam Herodes illicito ac nefando sibi sociauit iure matrimonii. Non tulit hoc Ioã-
nes: & ait illi. Non tibi licet vxorem habere fratris tui. Tum ille commot⁹ in carcerem detru-
sit Ioannem. Nec multo post necauit virũ iustũ & constantem: diuinæ legis executorem. Nõ
solũ enim quasi prædicator euangelii fratrũ cubilis incestũ repræhẽdebat: verũetiam quasi le
Ca. V. gis executor: præuaricatorem legis condemnauit: qui fratris vxorem viuentis eripuerat: præ
sertim habentem semen de germano ipsius. Hinc excitata Iudęo⁹q̃ fere omniũ in Herodẽ odia
& pœna accelerata. Cui⁹ auctor Herodias videns Agrippam plurimũ præualuisse apud Cæ-
sarem: compulit eũ Romam pergere. Quo sibi imperatoris gratiam conciliaret: obiectans de-
sidię contumeliam: q̃ fugitans laboris dũ moratur domi indignos sibi pateret anteferri. Nam
quũ Agrippa ex priuato rex factus sit: quanto magis ip si iamdudũ tetrarchæ quo regnũ cõ-
ferat Cæsarem non dubitaturũ. Itaq̃ mulieris opprobria nequaq̃ sustinẽs: Romam profect⁹:
dum Caii amicitiam petit ab Agrippa accusat⁹ etiam tetrarchiam amisit: quam a Iulio Au-
Tiberius gusto acceperat: & fugitãs in Hispaniã vna cũ vxore Herodiade mœrore animi cõsumpt⁹ est.
morit.

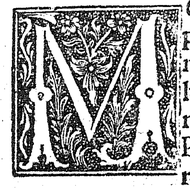

Ortuo quoq̃ Tiberio Caius successit: qui dominũ se & deũ videri atq̃ ap-
pellari volens: causas dedit Iudæis grauissimæ seditionis: ac nisi pperato fi
ne imperium clausisset: Iudæo⁹q̃ genti finem fecerat maturiorem. Non so-
lum enim ab illicitis non reuocabat eos: verũetiam missis in Iudeam: vlti-
ma supplicia minitabat: nisi oia aduersũ ius & fas religiõis armis patrarẽt.
Plurimũ ei⁹ potuit impio Agrippa: sed dũ vellet muro ãbite maximo Hie
rosolymã: vt Romanis fieret inexpugnabilis (p̃uidebat em̃ imminentẽ ruí
nam) morte præuent⁹ op⁹ imperfectum reliquit. Nec minorem potentiam exercuit imperitã
te Claudio: ipsius quoq̃ primitiis interfuit cũ qa Caio perempto ipse a militib⁹ assũpt⁹ in im
periũ resistente sibi senatu regni tędio Agrippam legatũ direxit: quo interprete præmissa mo
Ca. VI. deratioris imperii definitam gratia pax conuenit in locũ Agrippæ patris Agripa filius eius a
Nero im- Claudio Cæsare rex subrogat⁹ est. ¶ Ipse quoq̃ Claudi⁹ exactis trib⁹ & decem annis: cũdefice
perator. ret Neronẽ Romano impio principẽ dedit: captat⁹ vxoris Agrippinæ persuasionib⁹: quæ tan
tũ fraudibus valuit: vt filiũ imperatoris Britannicum designatũ sucessorem ipso iure naturæ
principat⁹ exortem redderet. Cui⁹ artis mox pœnituit eam: quia dũ ex se genito cõsuluit prin
cipi suum negauit ignara: q̃ elatus imperio: nec matrem agnosceret: atq̃ in exitiũ eius benefi
cii mercedem inuerteret: idem tamen Octauiani Claudii filiam coniugio tenebat: præpostero
ordine gener filio plat⁹: qa mala reipu. pponderabãt: cui debebat parricida sacrileg⁹: incest⁹:
vt in eo crimia nõ vlla bonę artis merita regnarẽt. Tali ipatore seu morũ intuitu atq̃ ignauiæ
cõtemptu: siue qa Iudęis ob grauia sacrilegia a uerso p̃sidio dei sũmi vltimũ excidiũ pparabat
erupit in seditiões graues: latrocinia: discessiões eo⁹q̃ isolẽtia: quos p. XX. ãnos Eleazar⁹ prin

ceps latronũ grauissime depopulatus aliquando tamẽ captus a Felice qui Iudęę præerat: Ro
mam directus graues pœnas dedit. Nec sic quidem graui cæsorum numero infractus est po-
pulus Iudæam inhabitantiũ: sed in ipsis Hierosolymis aliud latronum pullulauit genus q̃ vo
cabant̃ sicarii: non iam secretis abditi: nec tenebris nocturnis insidiantes sine aliquo præsidio
cõmeantibus: sed luce diei atq̃ in medio vrbis & turbæ stipamine percutiebant quoscunq̃ p
pius accesserant breues manu gladios gerentes conferto populo permixti vbi adhærentem fi
xerant cadebat imprudens cæco vulnere: vt querelam mors præueniret fun⁹ in promptu: sed
percussor latebat & si quis cõmot⁹ fuisset alieno vulnere propior suo factus erat cæsorum por
tio. Ita vel periculi metu: vel dissimulatione facinoris: sicarius non deprahẽdebat. Tanta erat
insidiantũ velocitas & celandi ars. Occidit̃ sacerdos Ionathas: addebant̃ multi quotidie: gra-
uiorq̃ metus viuentiũ q̃ crimina interfectoro⁹. Quasi ad pugnã sic quotidie vnusquisq̃ progre
diebat̃: grauiore tñ conditione: quia hostis præuidet̃: sicarius delitescebat: mors in oculis: in
animis timor. Nemo se regressurum credebat: nec amicis fides deferebat̃: dum sicarius metue
retur. Quo plaricq̃ perterriti insontes quide ma flagitio latrocinandi vel sicariorũ cõtubernio
etsi manu innoxii consilio tamen infirmiores desertum petiere. Sed dum sibi consulunt terro-
re fecerunt discessiones: ex quo belli aduersus Romanos suspicio primo: deinde inuidia exarsit
quo metu puiciæ rector missio eqtatu: & pedestri agmine maximę multitudinis stragẽ edidit. Ca. VII
Pseudopa-
pheta.

Egyptius quoq̃ pseudo propheta adueniens: & magicis imbutus artibus
dum iactat se prophetico spiritu cœlestia annuntiare oracula: triginta fe-
re millia Iudæo⁹q̃ associauit sibi: eosq̃ ad montẽ Oliueti cõgregans freque
ti irruptione penetrabat Hierosolymã: ita vt etiã Romanas incursaret cu
stodias: quæ ne quid a populo mouerentur: Hierosolymis prætendebant.
Vbi etiam hæc compressa est insolẽtia quasi in ægro corpore alia pars gra
uius inflammabat. Plurimi em̃ palam discedendũ a Romanis libertatẽ
seruitio præferendã vociferabant̃: progressisq̃ in agros quibus alimonia deerat: vi expetebat̃.
¶ Postremo in vrbe Cæsarea grauis inter Iudæos & gentiles seditio incessit: vendicantibus si-
bi Iudęis vrbis totius quasi ab Herode Iudęo conditę possessionẽ renitentibus gentilibus: q̃ cõ Ca. viii.
ditor quidẽ Iudæus fuerit: sed Cæsaris eam nomine declarauerit. Deniq̃ & templa intra eam
instruxerit: & statuas apposuerit: eoq̃ videri gentilibus vsibus magis eã mancipatã: harũ con
tentionũ seditio in manus vertit: quia neq̃ primi Iudæo⁹q̃ suos seditioni deditos comprimere
poterant: & gentiles opprobrio ducebant: si Iudęi sibi cedendũ arbitrarẽtur. Itaq̃ excitauerũt
Felicẽ: vt dum vtriusq̃ partis gestit cõprimere multitudinem non acquiescentem: præsertim
armis quando aliter nequibat consuleretur. Cui successit Festus qui latronibus plurimis com
præhensis: haud exiguos vltimo exitio dedit. Albinus quoq̃ eadẽ a Romanis potestate sibi
credita: nullũ nequitię genus prætermisit: rapinarũ improb⁹ prædo: vt qui non dedisset pecu
niam: in vincula raperetur: q̃is innoxius qui dedisset etiã reus absolueretur: auaritia gigne-
bat superbiã: vt pauperioribus se tyrannũ præberet mancipium ditioribus. Idem tamen vt su
pergressus nequitias superiorem: ita successore Floro quasi deses ac lentus in flagitiis lõgo: sed
proximus: interuallo præteritus ac derelictus: vt comparatione deterioris integer æstimarẽt.
Et qui primo questi fuerũt vt afflicti: postea Festum quasi bonũ iudicẽ desiderabant. Hic em̃
singulos exuerat Flor⁹: vrbes diripiebat: ingnatissim⁹ in obscenitatib⁹: in sæuitia crudelissi-
mus: armis oia cõturbãs: & plia de pliis serens: q̃ nec obsecrat⁹ ignosceret: nec exsaturat⁹ pcer
et: in cõspectu Beronices: q̃ soror Agrippę regis ad tẽplũ religionis causa venerat: acerbissima
cæde in populũ desæuiebat: nec obsecranti deferẽdũ arbitrat⁹ cũ insetuiẽtẽ religiõi nudis pe-
dib⁹ astãtẽ cerneret: & orantẽ fastidio haberet: vñ ad Agrippã regẽ & ipsa scripsit: & populos
Iudęo⁹q̃ direxit p̃catũ auxilia libertati. Cui egredięti ex ægypto occurrerũt plęriq̃ vltra sexa-

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

ginta stadia Hierosolymitanæ vrbis obuiam progrediẽtes: & circunducto per vrbẽ cum fidẽ
querelarꝝ probaret insistere cœperunt vt legatos ad Neronẽ mitterent. Verum ille dolorẽ vt
ciuium: & ipse miseratus: tentamẽta tũ belli aduersum Romanos alta prudentia cernẽs mo-
ueri: ne & sibi inuidia populoq; vltimum gigneretur excidiũ: coacto in vnum populo: & loco
Ca.IX. qui templo proximus & ponte diuisus Sixtus appellabat huiusmodi orationẽ habuit.

¶ Oratio Agrippæ ad populũ Iudæorum.

Tsi in plerisq; improuidꝰ cõsulendi moderãdiq; impatiẽs: dolor grauibus aliquos faciat iestuare querimoniis: tũ vbi cõsiliũ sumit: sequestrat affectꝰ doloris: nã si prõptos ad vlciscẽdas iniurias & ad inferẽdũ romano bellũ impio: vniuersos ex hoc populo cõperissem ac nõ melioris partis & tanquillioris sententiæ: qd pacis est poptare: & qd quietis præferre: nec ad vos venire ausus forẽ: nec consiliũ dare. Superfluũ est em suadere quid fieri oporteat: cũ audientium assensus in deteriora fit. Sed qa aliis inexpertꝰ bellicoꝝ vsus maloꝝ: aliis perfunctoria spes libertatis pẽtur: seruitꝰ accumulat: & frequenter totũ eripit: quibꝰ vel nomen libertatis remanserat: alios quibꝰ psentia vilitate sui displicent: rerũ nouitas inuitat: ac si turbent negocia lucrũ putatur Ideo vobis cũ consiliũ ferendũ putaui: ne aut prudentioꝝ sobrietas prepiat: insolentioꝝ audacia aut qui rite sꝛpere nesciunt: nostro saltẽ admoniti sermone cognoscant adquiescendum esse consultioribꝰ. Silentiũ igit deferendũ cẽseo: vt et nos q̃ conducere vobis arbitramur apertiamus: & vestrũ nemo perturbet: si aliqua pter suã voluntatẽ audeat. Nemo em poterit estimare quale sit qd dicit: nisi audierit priꝰ cuius ipse futurꝰ arbiter sit. Probet aut respuat frustra cõturbat: ne audiat licet em & post consultationẽ vnicuiq; sentire qd sentit. Et si discessio placet etiã post sobrios monitꝰ seruare incõsultę volũtatis sentẽtiam. Sed dicet aliqs. Cur frustra audiri velim si nõ acquiescãt qui audiũt. Quia si nolint acqescere cũ audierint: portio mihi cõcionis: non ois populꝰ periclitabit. Si autẽ audire nolint: etiã cũ pars audiri conturbat vniuerso populo eripiat audiendi pfectus. Itaq; apud eos mihi orietur sermo: qui audire voluerit: si vel ex parte aliqua mihi silentiũ non deferat: intercipit enim sermo omnis: & quasi totus decidit: si concionalis fragoris & inquieti strepitus examinet impedimento. Duo sunt itaq; quibus respondendũ arbitror: primo q̃ in maximo sunt querelarꝝ pondere. Qd pleriq; vociferant de iniuriis presidũ: & q; pleriq; perisse sibi libertatẽ gemant. Quarꝝ ppositionũ separãda mihi complexio videt. Si em psides improbi: quid opꝰ est libertatẽ attollere? ne videamini non eorꝝ metuto: sed seruitutis fastidio accusare psides: quasi dominatiõis ministros. Aut si intolerabilis seruitꝰ: supflua ergo de psidibus querimonia. Nã etsi in illis moderatior fit: nihilominꝰ tũ turpis seruitꝰ est. Cõsiderem ergo ne in vtroq; eorꝝ nõ psunctoria bellorꝝ materia sit. Quid em ineptius q̃ de iniuriis queri: & bellũ subtexere: ac piculis mutare cõtumelias. Dũ iudicẽ refugias: hostẽ inducas: cũ iudex iniquꝰ plerũq; iuris interpres fit: hostis autẽ etiã iustus semper sit appetitor salutis. Temperari ergo non exasperari iudicẽ decet: hostem caueri: ne alterũ acerbes: alterũ arcessas: cum & ille delinimento mitior fiat: & iste declinari debeat: ne possit nocere. Caue ndu m igitur de iudicibꝰ: ne maior querela q̃ iniuria fit. Grauior quoq; obiectionum inuidia q̃ commissorꝝ pretia. Sæpe etem q primo verecundius deliquerint: accusari insolẽtiores sunt: & qui occulte ante furari sunt: postea palã latrocinant. Nihil itaq; tã exasperat seruorem vulneris q̃ ferendi impatientia. Denicq; impensius in ipsis agrestibus feris artissima vincula si se excitent imprimuntur: si quiescãt relaxant: grauis quoq; febrium vis tolerando minuitur: in quietudine auget: Qꝛ si norint sibi consulere agrestia: vt naturæ obliuiscantur: quo dolorem alleuẽt: quanto magis in hoĩbus frequẽs docuit vsus: q; eorꝝ qui lęsi sunt toleratiam lædentibus fuerit verecundiæ vt sine accusatore correxerint qd accusati nõ emendasset Sed esto fuerit intolerabilis romanorũ iudicũ insolentia: quid igitur tolerabilius vniuersos an vnũ perpeti? Quę autẽ iustitia cũ vnus laserit bellũ inferre omnibus? Nunqd omnes romani iuriæ auctores? Nunqd ipse cęsar aut studiose electus est improbus qui ad vos mitteretur? Sed neq; speculari possunt transmaria oculosq; ab oriente ad occidentẽ intendere vt illic videãt q̃ hic gerunt neq; audire facile: qd & si sollicitudo exigat lõginquitas negat. pbationũ difficultatem. Vnius igitur culpa dissidiũ pariet orbis romani cũ etiã sine querelis vestris propria correctio sit nulla accusatiõis inuidia: itineris nullo labore. Annuis. n. vicibus romani magistratus mutantur. Quo fit vt nec insolens diu maneat & moderatior cito succedat. Nihil igit oberit q euisse cũ remediũ deferat etiã qescẽtibꝰ Causas belli autẽ intexere pniciosum: qa belli dura aduersum omnes conditio aduersum romanos vltima. Quos si fugere velis cũ superare nequeas orbis terrarum tibi derelinquendus est. Sed libertatis cupiditatem pretenditis? Sera ista deliberatio: prius certandum fuit ne amitteretis libertatẽ q̃ vt amissam reposceretis. Durus seruitutis vsus & ideo aut a principio non fuit subeunda aut suscepta æquanimiter ferenda Tunc decuit restitisse cũ ad seruitiũ vocaremini Illa iustior pugna: q autẽ semel se dederit in seruitutẽ & si postea subtrahere velit non ille tanq̃ amator libertatis asseritur: sed tanq̃ seruus cõtumax adiudicatur. Vbi erat ista libertatis defensio: cũ pompeius vestris ingrueret regionibꝰ vrbẽ dominus intraret: vbi erãt arma pro libertate? Cur deposita sunt a patribus nostris Et certe illi fortiores nobis fuere: vigebant animis: abundabant subsidiis: cupiebant repugnare: sed exiguam romani exercitus non sustinuere portionem: victi sunt: sed reseruati agnouerunt iugum seruitutis: ne tolerarent pœnã captiuitatis. Quid recusatis hęredes qd debetis iure successionis: Astringũt vos negotia patrũ quomodo obedientiã refugitis: tãto inferiores obedientibꝰ: aut qd vobis reliqui erit qui in vos cæsarẽ & omnem virtutem romanam mouetis. Quomodo potestas sustinere eos qui de oĩbus triũpharũt: atq; ab omnibus sibi militantibus nunc adiuuant Et athenięses qdẽ pro libertate totius græciæ incendio patriã tradiderũt: exilio mutantes domos: ne sibi Xerxes dominaret: quẽ in terris nauigantẽ: in fluctibꝰ gradiẽtem cũ tũ nec maria caperẽt: terra sustineret nec q; Europæ totiꝰ spatia trãsitꝰ eius itinere includeret angustioribus terrarũ finibus q̃ exercitus cõmeatu: ita persecuti sunt fugientem vt vix vna nauę fugitans auxiliq; indigẽs se subtraheret captiuitati: verũ ipsi illi viri qui totã fregerũt Asiam: propter exiguam Salaminam & imperitantem fluctibus Xerxem subigentẽ maria in eo ipso qd sibi subiectũ putabat elemẽto gloriosissime debellatũ fugarũt: nũc rõanis seruiũt & principes totiꝰ græciæ italorum imperiis obtemperant atq; illę athenæ quę leges aliis dabant nunc alienis legibus famulant. Lacedæmonii quoq; post thermopylas & Leõidę defũcti triũphos: post Aigesilaũ seruatorẽ asiæ nunc amãt dominos suos. Macedonia atq; aphrica quæ per suos validissimos duces totius orbis ipiũ i sua iura & possessionẽ trãsiuderãt translatã a se potentiam non indignantur: tantaq; rerum mutatione contentæ optant propios quos ad seruitutem petebant. Nec Philippi diuitiis macedones: nec Alexãdri excitant triũphis: quos duces oĩm prudentissimos non immerito inuictos arbitrant: quia alter se intra græciã tenuit: alter fugiens arma romana vsq; ad regna caspia & extrẽa subactæ Persidis atq; Indorũ secreta victor peuenit. Magni nomẽ obtinuit qa maximos omniũ nõ lacessiuit: Quẽ licet immatura mors triumpho romanorum subtraxerit: seruit tamem & ipse in posteris suis quibus orientis spolia non ad fulcrum dominationis quæsita: sed ad precium seruitutis: vt nobilitas famulantium ad victoris opes peueniret. Magna virtus in alexandro. Quid tamẽ mirũ: Illę vsq; ad occeanũ victoriã extẽdit. Romani vltra occeanũ. Testis ẽ Britannia extra orbem posita: sed romanorũ virtute in orbem redacta Quos ætas superior ignorauit didicit romanorũ victoria Seruiunt & ipsi qui quid esset seruitus ignorabant: soli sibi nati & sibi liberi semper quia superiorũ potentia interfuso occea-

Athenięses
Xerxes
Lacedẽonii
Philippus
Alexãder magnus
Britãnia

no secreti metuere nõ poterat quos nesciebant. Plus itaq; fuit transisse ad Britannos q̃ triumphasse de Britannis. Quid.n. facerent elemẽti siam Romanorũ ĩpio subiectis? Docuit illos oceanus seruitutis patiẽtiam postq̃ trãsiretantibus & ipsi romanorũ nauigiis insuetã sibi seruitutem agnouerant. Nam de Hãnibale quid repetam: q̃ tot regionũ victor romanis & ipse militauit triumphis: quib9 alpes apuit: viam strauit: vrbes subegit quę victoribus acquirẽtur. Qui frequenter superior spem tũ victoriæ victis nunq̃ iterclusit: sem el victus repare sese nequit. Cessit sponte victoribus quos victos nõ sustinebat: abiectisq; armis victricibus ad Prusiam sese cõtulit regẽ: ex duce mercenarius: ex triũphatore fugitiuus. Veniamus ad galliarum incolas ipo populos natura feroces & naturalibus muris ferociores quos non cœmenta parietũ: sed iuga alpium ab ortu solis tuentur: ab occasu occeanus inclusit: a meridie prærupta pyrenei: a septentrione Rheni fluẽta immanesq; germani insupabiles & inaccessibiles reddidisse se claustrorum beneficiis estimabãt: Romanis tũ supra nubes viantibus & vltra columnas herculis imperiũ propagantibus nihil inuiũ fuit: tanta facilitate hostis & qui latebat reptus & qui resistebat victus est: quorũ improuiso aduentu cõsedisse mõtes germania credidit rhenũ exaruisse: qui magnitudinem corporũ & cõtẽptu mortis cęteris validiores quẽ retinaculũ ante suum rhenũ putabant: nunc salutis defensionem itaq; iam non copiis germanorum repletur sed romanorũ liburnis quę perrãtes tot vsq; ad mare bicornis amnis quondã liberas gentes seruitio premunt vt q̃ sibi ante toti9 orbis imperiũ presumpserãt nũc seruitutis pprie mercedem exoluãt. Quid Illiriis erutũ venis terrarum suarum aurũ profuit? quibus non abundauit ad libertatis plium Quanto pciosius romanorũ ferrũ cui seruit aurũ Pannoniorũ? Dat itaq; Pannonius auri tributum: & opes suas ad romanũ ęrariũ volens trãsfert: vt sit tutior in seruitute: nec incolam sutũ auro turbida Pactoli vnda extulit in superbiã: seruit qbenter: bbus seruire impia videt: nec miratur Indus gemmã suam: aut seres lanã suam: ad vsum dominorũ exercentur illa nõ pcio mercium sed functionum munia: Persarum audimus superba imperia: sed eorum quoq; obsides vidimus: & cũm ipsi imperitent plurimis nationibus: tamen offerunt liberos suos & nobilitatem suam. Seruire romanis gaudent pro fide pacis: simul vt seruiendo discant suis imperare: offerunt vestes: monilia: elephantos quoq; romanis: vnum tributum reges imponere. Attexamus ægyptũ abũdantẽ opibus suis. nec indigentẽ pluuię cœlestis: quæ sibi ipsa imbres generat & plurimarũ vbertates creat: Deniq; cũ sit feruentior omnibus regionibus sola nõ queritur de siccitate. & qd nulli alii loco suppetit: alit irriguo suas messes. Nauigatur in arenis: nauigatur p sata vbi pluuia nescit. Cuius tamẽ noua gratia & naturalis fœcunditas romãis militat vt quattuor mensib9 dominos alat. Quid ipsam vrbẽ loquar cognomine regis fortissimi q̃ septa fluminis muro nescit obsidionẽ q; vniuersorum animum maxim9 diffuso p spatia terrarũ alueo. & obsidionis submoueat impedimẽta & inuehendis quæ necessaria sunt ad vsum rerũ ministret. Quæ magis poterat ad rebellandum q̃ ægyptus excitari: quæ decies septingenta & quinquaginta millia hoim præter Alexandriæ incolas populos romãis fascibus numerat ad scriptos Et cũ habeat tantã multitudinem mauult tũ romani impii tibrutis se exercere: q̃ suis militare stipẽdiis. Non transiliã Cyrenẽses lacedæmoniorũ. q̃ quõdã cũ carthaginẽsibus de finibus atq; ĩpio certarunt: finẽ certaminis mortẽ offerẽtes. Qua oblatiõe victi: sed vlti tamen iniuriã fratribus phileneis victoriã cõcessere: nec Syrtes pręteribo terribiles etiã solo auditu q; omnia ad se trahãt & appropinquãtia vadoso mari hęreant: tertiã partẽ orbis toti9 ab athlantico mari & columnis herculis vsq; ab mare rubrũ atq; æthiopas definiri rerũ periti asseruere Quis tot gẽtiũ populos numero recẽseat. qib9 fulta carthago scipiõis dextrã nõ tulit: maluit q; romam duab9 anni partibus aduersum se pascere: q̃ aliorum opibus nixa aduersum romanos rebellare. Creta quoq; centum vrbibus nobilis. vberrima pręferens regna circumfusa vndiq; mari ex fluctibus tãq̃ mœnibus solita hostem repellere. vnum cõsularem veretur & pluri

Hãnibal
Mores galorum
Germani
Romani
Illiriũ
Pannonii
Pactolus
Indus
Seres
Aegypt9
Alexãdria
Cyreneli.
Syrtes
Carthago
Creta

mi populi sex fascium virgulis metu inclinant Asia ponthus Eniochys Scythæ nomadæ: Tauroscythę męotiaq; regna Bosphoraniq; omnes romão ĩpio subiiciũtur: & illud ãte inauigabile pelagus. xl. naues ad pacẽ exercẽt. Nam de armenia qd dicam quę: non solũ limitis sui seruat qetẽ: verũ etiam portarũ intenta custodiæ diligenter explorat: ne pacẽ turbaturus irrepat. Omnes ergo romanis seruire gestiunt: vos soli dedignamini his esse subditi quib9 subiiciũtur vniuersum. Quibus freti armis quo superbi milite: vbi est stolus nauium vestrarum. qui obsideat freta: percurrat maria romanorum. In ipsorũ. n. nomẽ elemẽta etiã transierũt in quos etiam transiuit orbis terrarũ: qui romano impio claudit. & definit deniq; aplerisq; orbis romanus appellat. Nam si verũ queramus vt supradiximus: terra ipsa infra romanũ imperiũ est: supra quã progressa romana virtus vltra occeanũ sibi orbẽ quęsiuit: & in Britannia sibi remota a cõfinio terrarũ nouã sibi inuenit possessionẽ. Deniq; quibusuis nõ solũ ciuitatis romanæ: sed etiam ipsius prope humanæ cõuersationis negatur: illo dirigũtur vt illi habitẽt quasi mũdi exules: cessit occeanus finibus suis nouit romanus interiora eius petere secreta: cũ ipsis vobis erit bellum aduersum quos nec natura suũ ius possidet: Eufrates ille iaccessibilis ãte nisi suis icolis ex vtraq; iam ripa romanus est: & sub impio romano totũ esse: significat orientẽ hister in septentrionalibus partibus inter sæuas & innumeras profluẽs gentes. obsides suscipit: hostes cohercet: meridiana plaga quousq; habitabilis esse potest: arat romãis atq; ipsis messem suã colligit in occasu quodã vltima terrarũ Gaditana ora: nouos suscipit hospites: qui romano impio tributa sua deferant. Habet & ipsa quo dirigat merces suas: vbi ante solũ naufragiũ putabat ibi nunc mutuatur comerciũ. Cum igit romanorũ omnia sunt. vnde vobis aduersum romanos pręsidia quęritis? Ex qua vobis inhabitabili parte socios postulabitis? Quicunq;. n. in orbe terrarũ sunt romãi sũt. An vltra Eufratẽ ad diabẽos dirigetis legationẽ: sed nec ipis vacat sua reliquere nec parthus sinit petitã sibi pacẽ interpolari ne ipse infinitimis reus sit rebellionis: ne illud bellum simile putetis ac si aduersum Arabas & Aegyptios vobis gerẽda prœlia sint Alia romãa arma alie opes ex toto quesite orbe nec Hierosolymitana vobis blãdiunt præsidia murorũ: validiorem oceani murũ ruperunt: sed de religionis auxilio præsumitis cũ orbẽ iam romanũ Iesu discipuli repleuerint? Aut siue nutu dei putam9 illã crescere: religionẽ vrbẽq; romã sup omnes regiones pferre impiũ suũ. Hæc nostra nos iamdudũ religio deseruit quo nos deseruimus fidem & frequẽter interdicta mãdatis celestibus repetiuimus. Vnde in nos venit ægyptius. Quẽadmodũ captiui facti sumus assyriorũ: Nonne scriptura dixit hæc euentura? Nõne scriptũ est p phananda omnia tẽpli sacramẽta q̃ iam sæpius pphanata. vim suã atq; omen diuinorũ misteriorũ gratiã nõ reputã t. Cõtaminatũ est templũ: humano sanguine repleta sunt puluinaria cadaueribus: pfuse are cruore. pugnatũ est sabbato: puaricatio facta est. Dũ templũ non sua obseruatione & feriarũ solẽnitate: sed cruento defenditur plio vtiq; iterũ fiet: Ergo quomõ possimus tanq̃ aduersum hostes & religioni aduersarios diuinũ auxiliũ mereri: quum ipse præuaricationem inferamus nostræ religioni. Qd igit remediũ cũ & hũanę opes nõ suffragent nec diuĩa nõ opitulet gratia. Alterũ horũ aliquos iuitare solet ad bellũ vobis vtrũq; deesset. Quid ergo supest nisi mãifestũ excidiũ? qd si nõ declinatis dũ cauere licet: nihil aliud nisi vos ipsi vestrã patriã cõcremabitis: tẽplũq; exuretis. cõiuges quoq; & liberos dabitis neci. quibus auctores eritis supremę amissionis Cũ malorũ omniũ incrementũ inconsolabile sit nostrę culpæ ascribi quæ sustinemus. accedit huc q; aliarũ vrbiũ bella suorũ incolarum excidiis determinantur: vestra rebellio totius erit excidiũ regionis: quæ toto diffusa orbe populos vbiq; disseminabit. & in omnibus vrbib9 nostri portio est. Vestro igit plio iudæi omnes implicabunt: nec erit vlla regni nostri exps cruoris. Aut si tales sunt romani vt iudęos nõ persequantur: nec bello lacessiti q̃ iniustũ est bellũ his inferri quorũ hũanitatẽ spetis. Bonũ est charissimi bonum est adhuc in portu nauis est puidete tẽpestatẽ futurã: nec imminentibus quẽq̃ se obiectare pericu-

lis:ne cũ in aliũ processeris iam naufragiũ non possis cauere.Et plerũq; quidẽ repentina exurgit ꝓcella & bellũ excipit:etiã si nõ inferat:sed interest lacessere hostẽ an excipere: magis parcit non lacessitus & necessitas excusat insolẽtiã:vbi vero in pruptũ quisq; se ĩmergit piculũ oneratur etiã opprobrio.Nõ is hostis est quẽ fuga possitis vitare Quocũq; ibitis sequetur periculũ:immo vbiq; hostẽ reperietis.Omnes.n.amici romanorũ sunt & qcũq; praeter romanorum amicitiã est:hostis vniuersorũ est.Subeat vos patriae amor:si nõ pignorũ vestrorũ nõ coniugũ vos cõtẽplatio reuocat:reuocet templi contuitus sacratissimi:parcite saltem religioni:parcite saltem sacratissimis sacerdotibus:quibus iam non parcent romani:neq; ipsi templo:quos peccasse pœnitet.qm iã dudũ volũt oẽs gẽtes nostram extinguere religionẽ:cui Põpeius tũ cũ extinguere posset pepercit.Ego nihil prætermisi omnia monui:quæ ad vestrã spectant salutem: hoc vobis suadeo qd mihi eligo:vos considerate qd vobis & mihi vtile sit: opto vobis & mihi pacẽ esse cũ populo ro.si recusatis:ipsi meam vobis eripitis societatem:aut communis erit gratia: aut sine me periculum.

HAec dicens illachrymauit:Boronicesq; soror eiꝰ.Nam & ipsa institit superioribus & multũ eos Agrippa suis lachrymis inflexerat:ita vt dicerẽt iudæi non romanis rebellamus:sed Floro qui bello digna cõmisit:bellũ iferẽdũ arbitramur.Respondit Agrippa:sed hoc est romanis bellũ inferre facta vestra romanorũ iniuriã petũt.Nõ Floro sed romanis nõ Floro:sed Cesari tributũ negat Nõ Flori:sed romanorum miles ĩ castro est: qd appellatur Anthonia a quo dirutis diuisisq; porticibus tẽplũ separastis: vt custodia sequestraret Restituite statutum supiorum tributum:qd cæsari debet:cæsari soluatur: ne Floꝰ hoc referat non sea vobis sed cæsaris imperium repudiatum.Ac quieuerat populꝰ his dictis:ita vt quum Agrippa in templum ascẽderẽt:porticus vt fuerant inciperent ædificare:tributũ cogerẽt.Denique breui missis in huiusmodi muniis industriis executoribus cõgregata sunt talenta.xl.quæ deerant tributariæ solutioni Cõpressus fuerat omnis belli tumultꝰ:sed adiungere his Agrippa volens vt Floro obtẽperarent:donec ei a cæsare successor veniret.ita plebẽ exaspauit vt ne ab eius qdẽ cõtumelia tẽpareꝯ:sed extrusũ vrbe nõ nullis iactis lapidibus incertũ an pcusserit Qua motus iniuria rex.auctores eorum cõprehensos ad Florũ direxit.Ipse aũt in regnum suũ cõcessit.¶Eo discedente cõcitores belli cõpositis insidiis Masada castellum occupauerũt:necatisq; romanorum custodibus suos constituere Eleazarus princeps sacerdotum prærupte vir audaciæ:suasit ne eius alienigenæ donũ vel sacrificium recipeꝯ.quę tuba belli aduersum romanos fuit vnuersosq; in tumultũ excitauit.Videntes itaq; potissimi qq; qd ea res prærupte causa foret diffẽliõis agebãt cũ ppl'o nõ solũ cesari belli irrogari sed violari etiã istituta religiõis tẽpliq; imminui reuerẽtiam:argui & cõdemnari patrũ traditiones:qui ex muneribus alienigenarum tẽplum ornauerunt:cui multo amplius accesserit diuitiarũ ex collatione gentiũ donisq; diuersarũ & innumerabilium nationũ oblitterari sancta maiorum:sacros ritus negari Quid futurũ de his quæ ante collata sunt si similimodo conferri in posterũ dona gẽtium prohibeãtur Aut si solis romanis sit interdictũ qd omnibus liceat:qd incẽtiuũ belli futurũ.Postremum impium:si apud Iudæos tãtũ nec sacrificare nec inferre munera alienis pmitteret: cõsiderare eos oportere:qa cæsaris pax solueret:quẽ ĩ huiusmõi motũ offẽsiõis haud dubiæ futurũ vt eripet iudęis oẽm vsũ sacrifici orũ:vt nec ꝑse sacrificarẽt cui sacrificiũ cesaris deputasset:puẽiẽdũ mature Nã talia cõsulta si ad Florũ atq; iñ haud dubie ad cesarẽ puenirẽt iudæorũ gẽti pestẽ futurã:simul hæc astruere sacerdotem testimoniis desiderantes:interrogabant si vnq; a maioribus esset sacrisiciis gẽtiliũ renũciatũ:id quũ minus liqueret obstrepebant ad seditionẽ parati. nec ministri qdem altaris audebant sese tãtę discordãtiũ inserere contentioni: vnum remediũ superesse visum est:vt Florus atq; Agrippa rex cũ militari manu adessent vt saltem metu de-

Cap.X.

sisterent q cõsilio nequaq; reuocarent:sed Florus qui augeri vellet seditionẽ ne vllus iudæis esset venię locus q nisi inuoluti bello forent vrgendi rapinas eius & grauiora commissa facultas omnis extingueret:passus est crescere belli furorẽ:nihilq; legatis respõsi reddidit: Agrippa vero quẽ maxime ambibat Scili & Antipæ Castobariq; ꝓpiquorũ suorũ legatio in cõmune bonꝰ vt & iudæos romanis seruaret:& iudæis religionẽ:patrię templũ:vrbẽ ciuibꝰ:sibiq; imperii decꝰ:regni tranqllitatẽ:misit tria millia equitũ dario & philippo turmarũ ducibꝰ vt auxilio freti bonarũ cõsultores partiũ ꝓmptius adniterẽtur.Hinc fiducia bonis orta:improbis indignatio bellũ adoleuit.Cũ hos cã iustior nihil tñ armorũ cõflictus iuuaret: illos furor & multitudinis numerus animarent:accenderunt diuertę acies prælatores: principes sacerdotũ & vulgi portio quæ pacẽ optabant cum regis eqtibus partẽ ciuitatis supiorẽ occupauere:illi alii in inferioribus siti templum & propinqua loca sacris sibi vendicabant.Primo lapidibus & saxis & iactu telorum vtriq; bellum lacessunt.decernũt sagittis:postea vt sese forte obtulit prœliãdi necessitas:Consertę manus:perítia vsuq; regii præstabant:volentes arcere accessu belli excitatores ne templũ intaminarent.cõtra Eleazaro cum suis etiã supiorẽ vrbem quæ vocabat Syon inuadere studium erat:septẽ diebus sine intermissione aliqua bellatum est.Octauus solẽnitatis dies quo ligna omnes altaribus solebant imponere:ne qñ ignis deficeret quẽ oportebat inextinguibilẽ pseuerare:furorem addidit:vt omnes a tẽplo ministri excluderent. Audacius solito sicariis sese proripientibus:cessere regii.nec in superioribus partibus cõsistere ausi:incensæ ædes Agrippę & Beronices:direptum omne instrumẽtum regium:ignis circumferebat vt etiã chirographa debitorum q̃ recõdita in tabulariis erant publice exurerentur.quo fœneratoribus suis inopes insolentius insurgerent:omni nexu sese absolutos arbitrati:incẽdebant vrbẽ manibꝰ suis:exurebant nerui ciuitatis:expugnatum est castrum cui nomẽ Antonię: cęsi omnes custodes repti.Incẽsũ postea Masadãquoq; ꝓpiẽs sese Magueniꝰ iudę galileĩ filiꝰ acer & pitꝰ sophista:& turbãdis rebus exercitatꝰ:armorum inuasit officinas:& induit armis inermes.Regressusq; in Hierosolymã stipatoribus tanq; regio more comitantibus:immane tãtũ insoleuerat: vt supgrediens vsum priuatum:nec ab illicitis qdẽ quæ liberi populi ferre non possent: tempe rãdũ arbitrareꝯ: insurgentibꝰ in eũ pluribus qui fultũ regali indumẽto tyrannũ & dominum incubuisse libertati ciuiũ increpitarent:gaues pœnas dedit:vt afflictus prius cruciatibus moreretꝯ:nec tñ diffidiũ remotũ.Nã multo grauior motꝰ insurrexit Deniq; Metilius cũ romanis militibus orauit vt sibi discedere liceret :dataq; fide & interpositis sacramentis:vbi iuxta pactum arma deposuere:cũ sine metu abirent:ab Eleazaro & sociis factionis multi obtrũcantur Non resistendũ aduersus vim nec precandũ rati sed tantũmodo violatam fidem &piuriũ perfidorũ vociferantes.Omnes itaq; ĩtersecti Metilius ipse prefectus militũ rogando & obsecrando:simul pollicens vsq; ad circũcisionẽ quoq; se iudęũ futurũ solus reseruatur.Ardebat omnis Iudæa:Syria quoq; prouincia omnis in bellũ excita.¶Deniq; cæsariense quoscũq; habebant Iudæos iterfecerũt:quo dolore excitati plurimas Syriæ vrbes Iudæi adorsi debellauerũt:nusq; ius:nusq; religio:nobilior erat qui plura diripuerat quasi præmia congerens fortitudinis.

Cap.XI.

ERat spectaculũ miserabile cũ inhumanata corpora passim iacerent in vrbibus:pueris permixti senes:mulieres quoq;.nec pp verecũdiã spectãtiũ monumẽtis quibus pudẽda tegerent relictis:oia fœda & plena spe miserabili:quæ cũ tetrũ horrorẽ excederent grauis ac nephariæ crudelitatis grauiora tñ adhuc sibi inuicẽ minitabantur.Erat immane latrocinium inter iudæos ac syrios cũ spes nulla salutis esset nisi vt inuicem se preuenirent.Quæ.n.ciuitas quæ non iudæos simul & Syros permixtos haberet? Dies in sanguine:noctes in formidine transigebãtur.nec

odiis:nec auariciæ modus vllus.Nam præter sectarũ & cultus diuersitatem.quæ in malũ pũ-
blicũ eruperat:vt ediuerso se pditos vellẽt auaricia habẽdi & rapiẽdi cupido animũ inuaserat
vt nulli quẽ prædæ studio deputassent neci parcendũ existimarent.Quid de minore numero
cæsorũ loquar? Nam preter Antiochenos & Sydonios & Apamenos difficile quisq̃ populus i
habitans secũ iudæos nõ persecutus est Cerassem autẽ & volentes egredi:vsq̃ ad fines propri-
os prosecuti sunt:vt fine vlla fraude abirent.Alexandriæ vero orta inter gentiles & iudęos cõ
tentione:dũ Hebræi vindictã reposcerẽt ac raptis facibus congregatũ in Amphiteatro popu-
lum gentiliũ minitarent exurere:alia curãtẽ Alexandrũ tyberiũ præfectum loci in se conuerte
re ac primo quidẽ concordiã publicã reformare pacificis tẽtabat sermonibus.Vbi vero inuide
ri ab his quæ sedulo moueret aduertit:nec vllo alio modo tolli posse tãtã seditionẽ inuadendi
eos:militibus potestatẽ dedit:qui circũfusos adorsi maximã p totã vrbem stragem fecere:cum
alios resistẽtes:fugiẽtes alios:aliosi domib9 suis latitãtes necarẽt: neq̃ vlla subiaceret: vel puu
lorum misericordia:vel reuerentia senũ:vel mulierũ verecũdia.Cæsa itaq̃ iudęorũ quinqua-
ginta fere millia:natabant plateæ sanguine:repleta erant omnia cadaueribus: crepitabant flã
mę sæuo p vrbem incendio quæ iudæorũ domibus inuectę vicina simul depascebant.Infœlix
tñ Alexander tandem milites abstinere & receptui canere iubet: vulgi tamen ira semel pgres
sa in potestatem necandi:nequaq̃ mitigabatur.

Ca.X.II. De passione christi

Vebãt .n.scelerũ suo rũ sup plicia q post q̃ dominũ Iesũ crucifixerãt diuino
rum arbitrũ:postea etiã discipulos psequebant.Plaricq̃ tamẽ iudæorum:
gentiliũ plurimi crediderunt in eũ:cũ præceptis moralib9 operibusq̃ vltra
humanã possibilitatẽ profluentibus inuitarent.Quibus ne mors quidẽ ei9
vel fidei:vel gratiæ finẽ imposuit:immo eã etiam cumulauit deuotionẽ.In
tulerũt itaq̃ parricidales manus:atq̃ auctorẽ interficiendũ ad Pilatũ dedu
xere:reluctantẽ cœperũt purgere iudicẽ in quo tñ nõ excusabat Pilatus:sed
iudęorũ amẽtia coaceruabat:qa nec ille adiudicare debuit:quẽ reũ minie depræhenderat: nec
istí sacrilegium parricidio geminare.vt ab his q ad redimendos & sanandos eos sese obtulerat
obtruncaret:de quo ipsi iudæi quoq̃ testantur:dicente Iosepho historiarq̃ scriptore q̃ fuerit ill
o in tempore vir sapiens:si tamen oportet :ingt virum dici. Mirabilium creatorem opum:qui
apparuerit discipulis suis post triduum mortis suę viuẽ siterũ secũdũ prophetarum scripta:q
& hæc & alia innumerabilia de eo plena miraculis pphetauerũt.ex quo cœpit cõgregatio chri
stianorũ:& in omne hominũ genus:nec vlla natio romani orbis remanserit quæ cult9 eius ex
pers relinqueret.Si nobis nõ credunt iudæi:vel suis credant:hoc dixit Iosephus quem ipi ma
ximũ putant.& tamẽ ita in eo ipso qdverũ locutus est ita mẽte deuius fuit vt nec sermonibus
suis crederet:sed locutus est pp historiæ suæ fidẽ:qa fallere nephas putabat:non credidit pro-
pter duritiam cordis & perfidię intentionem: non tamen veritati præiudicat:q̃ non credidit:
sed plus addidit testimonio q̃ nec incredulus: & inuitus negauit.i quo Christi Iesu claruit po
tentia:q̃ eũ etiã principes synagogę quẽ ad mort ẽcompræhenderant.deũ fatebantur.Et ve-
re quasi deus sine exceptione psonarũ haud vlla mortis formidine locutus.excidiũ quoq̃ tem
pli futurũ annunciauit:sed non eos templi iniuria cõmouit:sed quia in flagitiis ab eo & sacrile
giis corripiebãtur:hinc ira exarsit vt interficerẽt eum quem nulla habuissent tempora. Nã cũ
alii precando meruerint facere quæ fecerunt.Hic in potestate habebat vt omnia quæ fieri vel
let imperaret.Occisus erat ante mortem Iesu baptista Ioannes vir sanctus qui nuq̃ in sæculis
salutis veritatem posuerit. Deniq̃ ad omnia quæ plena iustitiæ docebat qbus ad cultum dei
inuitabat iudæos etiã baptismum ppter purificationẽ aię & corporis istituerat.Cui9 causã ne
cis libertas q̃ perpeti nequit ab Herode fraterni violata connubii iura:germanoq̃ abductam
coniugem.Nam cum idem Herodes romam pergeret hospitii causa fratris ingressus domum

Iosep.ant. li.xviii.c. IX

De resurrectione dominica

Iosephus taxatur.

Io. baptista

Herodes

cui erat vxor Herodias: Aristoboli filia regis Agrippæ soror ausus est eam naturæ immemor sollicitare vt relicto fratre sibi nuberet cũ de vrbe roma reuertisset:ex cõsensu mulieris inita in cesti pactio est.Cui9 indiciũ rei puenit ad Arhetę regis filiã in cõiugio adhuc Herodis manen tẽ.Ea riualẽ idignata redeunti marito insinuauit vt ad Macherũta oppidũ dirigeret: qd erat in confinio pętrei regis & Herodis:ille qui nihil suspicaret simul qa omnẽ circa eandẽ immi nuerat affectũ:quo facilius herodiadi pactionis fidẽ pstaret.si allegaret cõiugem:acqeuit eius sugge stiõi. At illa vbi patrio regno appropinquauit.cognita patri Arethę prodidit:qui p insi dias omnem exercitũ Herodis bello lacessitũ deleuit:proditione facta p eos qui ex Philippi te trarchę populo Herodi sese associauerant. Vnde Herodes cæsari quetelam detulit:sed vindi ctam imperatã a cæsare.indignatio dei sustulit.Nam in ipso apparatu belli cæsaris mors nun ciata:idq̃ a iudæis æstimatũ cõperimus & creditũ auctore Iosępho aduersum se idoneo:q̃ nõ fraude hominũ sed dei cõmotione Herodes exercitũ amiserit: & iustæ quidem propter vindi ctam Ioannes baptiste viri iusti q dixerat ei:non tibi licet illam vxorẽ habere:sed ita hæc cõte ximus:quasi vel in suis iudæi legitima custodierunt:apud quos interierat summi ius sacerdo tii:aut auaricia interceptũ aut potiorũ insolẽtia:qui licere qd vellent ius putabãt. ¶Namq̃ a principio Aaron summus sacerdos fuit:q ad filios suos ex voluntate dei vnctiõe legitima trã smisit sacerdotii prærogatiuã:a qbus p ordinem successionis constituti sunt: principatũ sacer dotii gerentes.Vnde patrio more cõualuit neminẽ fieri principẽ sacerdotũ:nisi qui esset ex sa guine Aaron:cui primo ius istiusmodi delatũ est sacerdotii.Alterius autẽ generis viro nec re gi quidem liceret succedere.Deniq̃ Ozias qa vsurpauit sacerdotii munus:pfusus lępra tẽplo q̃ eiectus:reliquã ætatem siñ imperio exegit:& certe rex optimus fuit: sed vsurpare ei nõ licu it officium religionis.

Iosephus Ioannes Cap.XIII. Aaron

Ozias

Verunt itaq̃ ex quo egressi sunt ex ægypto patres vsq̃ ad ædificationem
tẽpli:qd Salomõ cõdidit principes sacerdotũ.xiii.q fiũt anni ducẽti.xii.qm
primo q erat princeps sacerdotũ vsq̃ ad mortẽ perseuerabat:nec quisq̃ in
locũ viuentiũ sustituebatur.Postea etiã ea viuentibus subrogabant.Ergo
isti tredecim per successionem adepti sunt sacerdotiũ:quibus temporibus
& Aristocratia fuit: & monarchia iudicum & regũ potestas rursus a Salo-
mone vsq̃ ad tempora captiuitatis:qua in syriã populus demigrauit vrbe
capta tẽploq̃ exusto:fuerũt sacerdotũ principes.xviii.p annos quadringentos.lx' & mẽses.vi.
dies x.lxx aũt annis post in captiuitate fuit popul9.Postea Cyrus cũ dimitteret populũ patrũ
de regione assyriorũ & templi ędificandi potestatẽ daret etiã sacerdotũ principem Iosedech q
simul abduct9 erat rediere pmisit:vt ritus veteris solẽnitas p assueti sacerdotis sciẽtiam refor-
maret.Ipse igit & posteri ei9 quindecim numero viri a reditu populi vsq̃ ad antiochũ Eupa-
torem officio functi sunt p ordinẽ successionis:& principatũ sacerdotii repræsentarunt annis
.CCCC.xiiii.Primus antiochus quẽ memoranis & dux eius lisias occiso Onia sacerdotũ prin
cipe in locũ ei9 sustituerunt Alchiniũ in sacerdotio.Qui licet fuerit de Aaron genere:non ta
men fuit de ipsa domo.Vnde Ananias frater Onię pergens in ægyptũ petiit a Ptolemæo phy
lometore & Cleopatra cõiuge Phylometoris q rit9 obseruarionis ab Hierosolymitanę solem
nitatis similitudine in Alexãdriæ vrbis cultibus inseruerat:vt illic princeps sacerdotũ subroga
retur:eo q̃ Achimus legitimam non haberet sacerdotii successionẽ: atq̃ idẽ tñ extacto trien-
nio defunct9:nec successorẽ habere meruit:q abrogauerat legitime successionis solẽnitatẽ: fu
it itaq̃ septẽ annis ciuitas sine principe sacerdotii.Vsq̃ ad hoc temp9 regressio patrũ de terris
assyriorũ democratiũ tenuit:eo q̃ p regũ inigtates in captiuitatẽ se esse deductũ.Iudæorũ po-
pul9 recognosceret. Asamonei postea nacti potestatem populo psidendi Ionathã sacerdotũ
principẽ constituere:q per septem annos fũct9 suscepto munere:per insidias Triphonis finẽ vi

Herodias.

Iosephus Ioannes Cap.XIII. Aaron

Ozias

Alii sexcẽti legunt

Iosedech

Antioch9 Lysias Onia Alchim9 Ananias

Simon Hyrcan⁹ Aristobolus

tæ inuenit in cuius locũ Simon frater German⁹ tanq̃ iure hæreditario p electionẽ tñ successit quẽ generi insidiis inter epulas extictũ accepimus: a quo ad filiũ ei⁹ Hyrcanũ quem fuga periculo exemerat progatiua sacerdotii demigrauit. Hyrcano aũt Aristobolus q̃ etiam regnũ memorato adiunxit muneri: vt vtriusq̃ esset particeps: & Aristobolo Alexander substitutus est. Penes Alexandrũ & regnũ & sacerdotium: vsq̃ ad diẽ vitæ eius mansit: supremum p septem ſc3 & xx. annos: sed plærũq̃ dubio statu. Nam & anceps inter ipsũ & Demetriũ victoria fuit: & odiũ immane a ciuibus. Idẽ moriẽs Alexãder q̃ piculosã filiis suis cerneret odiorũ suorũ hæreditatẽ: Alexandrã cõiugem suam exercitatã vsu imperii & cõmuniũ assuetudine consiliorũ

Alexãdra

gratiorẽ tamẽ popul o q̃ & aduersum viri sçuitiã periclitantibus frequenter præsidio fuerit & coniugi temperamẽ: o regali præesse voluit gubernaculo: arbitram simul statuens: cui nã potissimũ filiorũ summum sacerdotiũ cõmitteret. Illa Hyrcanũ patri substituit in sacerdotiũ vel ꝓpter senioris ętatis progatiuã: vel q̃ leniore q̃ frater ĩgenio nullas sup regni negotiis matri videret molestias excitaturus. Aristobolo nihil publicorũ cõmisit officiorũ. Sed ille etiã viuente matre ęgritudinis tamẽ eius occasione in remotis & munitiorib⁹ locis regẽ agebat: quo offensa mater & Hyrcani querelis anxia. vim morbi aluit: nec vltra nouẽ annos progressa impii omniũ hæredẽ Hyrcanũ reliquit: & quo seruaturũ psumeret sene idignũ iuuaret aũt vsurpatoris insolentiam iudicio prosperiore accederet: vertũ Alexandra mors. etiã Hyrcano sacerdotium regnũq̃ ademit. Nam bello victus ad munitiora se cõtulit: retentisq̃ cõiuge & filiis Aristoboli quos ĩ castro inuenerat: ãplexat⁹ est mutare cõditionẽ: vt ĩ Aristobolũ potestas omnis trãsiret: & sacerdotiũ ipse priuatus in domũ Aristoboli concederet. Nec tñ diu cõtẽtus fuit aulã regiã priuatis mutasse ędibus. Nã excitatus ab Antipatro primo in Arabiã cõtendit velut cõtestatus pacti iniquitatem. Deinde vbi infirmũ sibi aduersum romanos quos in sui societatem p Scaurũ Aristobolus inlexerat. Arabi regis auxiliũ aduertit põpeio venienti quęrimoniam detulit: q̃ eludẽtẽ Aristobolũ anno iam tertio impitantem bello ptulit: auctoritate cœpit atq̃ añ victoriam custodię dedit: superatoq̃ eius populo: & capta vrbe captiuũ ipsum cũ filiis romã Dirigi præcipiens Hyrcano sacerdotii dignitatẽ refudit: atq̃ eũ psidem ciuib⁹ absq̃ diademate tamẽ regniq̃ insulis statuit. Largus q̃dem honoris: sed cõsulto quietis: ne fraternę insolẽtiæ spũ pax turbaret: ita Aristobolus captus: licet Hyrcão tñ regno exuit: q̃ quattuor & xx. annos postea maiore vsu q̃ noſe in potestate exegit: nec tamẽ is finis vitę Hyrcano: qui potestatis fuit. Nã reliquũ tempus dedecori cessit: vt supra memorauimus: Siquidẽ superat⁹ plio parthis Euphraten transgredientibus captus & antigono Aristoboli filio in potestatem datus: trũcatisq̃ auribs: ne sic quidẽ a crimine miserabilis impleuit acerbitatẽ. Nam post illã in parthiã quoq̃ abductus exul debilis: senex ludibriũ de se barbaris præbuit: & cognito postea q̃ Herodes imperitaret cui⁹ cõiugio Mariãnę neptis sua potiebatur: & iudęã reuertit: vbi primo summa honoris specie susceptus: quo insidiarum velamen obtẽderet: haud multo post afficto crimine q̃ potestatem vellet repetere interemptus est.

Herodes.

Actus igit̃ Herodes regnũ q̃d a Romanis pro obpugnatę vel ꝓditę patriæ mercede acceperat: in locũ antigoni q̃ triẽnio & tribus mensibus tenuerat ĩperium substituit successores in sacerdotiũ: nõ Asamonei generis quos clarioris fuisse psapię accepim⁹: sed ignobiles quosq̃ quos aut libido aut casu⁹ dedisset: tamẽ fatigatis Alexandræ præcibus socrus vel in simulationibus

Ionathas.

territus Ionathẽ coniugis suæ fratrẽ septẽ decẽq̃ annos agentem sacerdotẽ creauit: quem mox ipse exitio dedit: suspectũ imperii: q̃ circa eum ingentẽ populi totius gratiã indies videret adolescere. Post habito itaq̃ Anhelo quem iam ex ignobilibus añ Ionathen in sacerdotium subrogauerat: reliquos per ordinẽ huiusmodi elegit de quibus nihil suspectum haberet. Nam quod in affini perpeti non potuerat quemadmodum non

caueret in alienis! Similia in hmõi ordinationib⁹ Archelaus secut⁹ paternę speciẽ cõsuetudinis angustioris animi tenuit sententiã: more quodã insito mortalib⁹ vt apud eos min⁹ suspecta sit ignauia Hebetioq̃ q̃ gratia bonoq̃: cũ infirm⁹ anim⁹ insolentior sit in reb⁹ secũdis: prudentior autẽ nou erit vicem referre beneficiis.

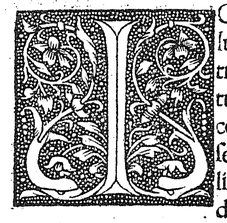

Igitur a regno Herodis vsq̃ ad Romanũ imperiũ q̃d Archelao deiecto Iudęã reliqs prouinciis associauerat: atq̃ inde vsq̃ ad templi excidiũ & triũphũ Titi fuerũt sacerdotũ principes viginti & octo: per annos centũ &. LXX. Sane apud plęrosq̃ eoq̃ dignitatis sola functio: penes paucos etiam ius potestatis fuit. Liquet igit̃ in sacerdotũ principib⁹ nõ perseuerasse legitimi generis successionẽ: quia non omnis ex Aaron neq̃ filis ei⁹ qui in ei⁹ subrogati locũ: formam pręscriptę successionis cæteris dereliquere. Itaq̃ cum auaritia aut perfidia suoq̃ corrupta essent maiorum instituta: violata iura religionis conuulsa ad iniqtatis psidia: non immerito eos diuina deseruit opitulatio: e oq̃ tanq̃ in vacuũ populum omni iniuriarum genere processũ: vt seditionibus domesticis in seipsos man⁹ verterent: latrociniis grauib⁹ afflictarentẽ: teterrimos sortirentur iudices: vt improbis nequiores succederẽt: deniq̃ Albin⁹ deterrim⁹ habebat̃ superioq̃: sed Floro successore inter bonos relat⁹ qui facem belli extulit. prœliũ inter Iudæos & romanos accendit: quę causa supremo templi & vrbis excidio fuit. ¶ Nanq̃ Cesti⁹ vbi ardere iudæos comperit belli furore: qui sũmã militię regendã in partib⁹ Syrię a Romanis susceperat. XII. anno imperii Neronis mouit arma: vt militũ Romanoq̃ quib⁹ erat custodia cõmissa coercendę insolentię: & pacis tuendę necem vlciscerẽt. Congregatisq̃ etiã socioq̃ auxiliis: Iudęã ingressus vrbẽ cui nomẽ Zabulon dilapsis metu incolis plenã diuitiarũq̃ quas ad superiora montiũ confugiẽtes dñi secũ auferre nequiuerãt: diripi ab exercitu passus. Admirat⁹ quoq̃ publicoq̃ operũ pulchritudinẽ: incendi iussit: & quasi hoc parũ ad vindictã foret: Ioppen pmisso exercitu ne q̃s fuga sese exitio subduceret: terra mariq̃ irrũpentib⁹ qui destinati fuerant occupauit: necatisq̃ octo milib⁹ virorũ & quadringẽtis ferme amplio⁹ vbi prædã rapinę cessit: exusta ciuitas est vicina quoq̃ Cęsareæ depopulat⁹: diripuit inuenta: vicos incendit. Cui⁹ fregit impetũ sessoris egredientib⁹ cũctis obuiã Cestio: ciuiũ fauore & gratia delinit⁹: immunẽ cladis vrbẽ reliqt. Feruebat in his locis congregatio latronũ: sed aduenięte exercitu in mõtes concesserant. Qui cõferentẽ signa Gallũ ꝓpositũ duodecimi ordinis adorsi fortiter exagitauerũt: vt ducẽtos ferme Romanoq̃ occiderent. Vertũ vbi supiora locoq̃ occupauere: neq̃ peditẽ comin⁹ potuerũt latrones pati: & fugientes ab eqtib⁹ facile circũuenti necantẽ. Cæsi itaq̃ supra duo milia: pauci fugati: qui in arduis montiũ potuerũt latere. Et oĩ a latrocinio regione purgata: Gallus in Cæsareã reuertit: Cestius cũ omni manu Antipatridẽ pertexit: quib⁹ non mediocrẽ Iudęi coaceruauerũt multitudinẽ. Sed priusq̃ cõsererẽt manũ: per diuersa dilapsi: regionẽ & vicos direptioni & igni dereliq̃rũt. Lidda quoq̃ vacua incolarũq̃ repta: & incẽsa Gabaon q̃ ab Hierosolymis qnquagita stadiis aberat: vbi Romanũ exercitũ accepit ĩ cõspectu posita: armauit Iudæos Qui posthabita sabbati celebritate q̃d veteri cultu & solenni obseruatione initiabãt: tanto impetu in Romanos psiluere: vt oẽm exercitũ auerterent nisi equites subuenissent peditib⁹ laborantibus. Cæsi Romanorum quingenti & quindecim viri: sed omnes grauiter periclitati. de Iudæis autem duo & viginti bello amissi. Quo loco enituit virtus Monobasi & Cedei: quib⁹ cognito q̃ a Iudæis in Romanas acies insurgeretur: a fronte aggressi repulere plęrosq̃: & coegerunt in vrbem redire. Simon quoq̃ ascendentes Romanos propinqua vrbis impedimentis exuit. Vnde & Cestius in regione sese triduo tenuit. Qua mora circunfusi hostes & in superiorib⁹ siti: ingressus speculabantur vniuersos: ne quis impune irrũperet. ¶ Q̃d cõsiderans nõ sine multa clade vtriusq̃ partis tentari nequit: misit suos rex Agrippa Lorcyum & Phœbam

Zabulon.

Gall⁹

Lidda

Gabaon.

Monobas⁹

Cedeus.

Ca. xv.

qui ducerent populo veniabile quicquid ab eis esset aduersum romanos flagitii commissum: si modo in reliquũ positis armis sibi consulerẽt: æstimans q̃ vel vniuersis suadendũ crederet: vt prœlio renuntiarent: vel partem cæteris auellendam. At contra seditiosi metu ne eorum alterum procederet: legatos adorsi Phœbã interfecere. Lorcius autem excepto vulnere vix euadere potuit. Vidẽs Cestius huiusmodi in vrbe contentiones. quib⁹ alii in legatos insurgerẽt: alii Romanos vrbe recipiendos suaderent: irrũpere conat⁹: vsq̃ Hierosolymã resistentes repulit: & ipse ad tertiũ stadiũ memoratę vrbis cũ exercitu appropinquauit: atq̃ illic exegit triduum. Quarto die impetu facto ingressus Bethesdam illico incendit: & Cenopolim. Qui cõtendens ad superiora vrbis refugientibus in interiora seditiosis: si irrumpendum in vrbem putasset: haud dubie omne bellum esset solutum. Deniq̃ plerosq̃ Ananus Ionathæ filius collocauerat vt inuitarent Romanos vocibus suis: quasi portas reseraturi. Sed dum Cestius vel reuocat a Prisco vel plerisq̃ centurionibus qui corrupti a Floro bellum adolescere cupiebant: vel parum credit Ananus cum suis muro deicit. Quibus ad sua refugientibus locum eorum seditiosi occupauere. Romani quoq̃ diebus tentantes diuersos aditus: cũ impossibilem sibi cernerent irruptionem. Electis validioribus quibusq̃ & sagitariis a septentrionali latere templũ petebãt: Iudæi quoq̃ non feriebant pliantes fortiter: & repulsis crebro hostib⁹ elatiores. Ad postremũ miltitudine sagittarum vulnerati alii: alii percussi & territi: cessat Romanis murũ suffodere & portam incendere templi adorsis. Magna seditiosos formido incesserat: & quędam mentium consternatio: deniq̃ plurimi quasi continuo perituræ vrbis excidio se subtrahebant fuga: nec consistere ausi dederant populo confidentiam: vt descendentibus eis quorum circũuallatus fuerat multitudine: tanq̃ iam liber: & quadam exutus improborum obsidione: circa portas sese infunderet: quibus apertis Cestium reciperet: quasi non oppugnatum vrbem sed defensum venisset: sed ipsum quoq̃ Cestium subito quidam inuasit stupor: vt nec desperationem improborum: nec studium plebis intueret. Qui si paulisper cœptis incubuisset: bellum deposuerat: vrbem ceperat. Sed aduersa quantum intelligi datur Iudæis voluntas dei: imminentem belli exitum cõperendinauit: donec complures: ac pene vniuersos Iudaicæ gentis ruina inuoluereret.

Bethesda.

EXpectabatur (vt reor) vt omne nephas scelerũ enormitasq̃ crescereret: & impietatis incremento supremoq̃ adæquaret mensuram flagitiorum. Quid fuit illud q̃ cũ perurgere debuerit Cesti⁹: subito exercitũ reuocauit: soluitq̃ obsidionem? Quia repentina contra expectatũ commutatione rerum fracti animi bonorum: & erecti latronũ sumpsere fiduciam: atq̃ a fuga ad insequendum regressi: inuadunt posteriora agminis: multosq̃ illic confuse ruentes equitũ & peditum obtrũcauere. Et iam inclinauerat dies: vnde metuens Cestius noctis propinquitatem: & tenebrarũ caliginem qb⁹ ampli⁹ videret gnari locoq̃: quo incertos regiõis vndiq̃ vrgerẽt: vallũ ante vrbem constituit: sequentiq̃ die cum hostem relinqueret in sese armauit: vt discessionis eius causam metũ arbitrarent. Circunfusi itaq̃ a lateribus: a tergo: postremos cedere: incedentem iaculis exercitum infestare: in cõfertos missa telorũ vis haud facile frustrari. Si quis referire audebat: patere vulneri: si quis cõuertere sese ad infestantem a suis ab hoste relinqui claudi. Munitior enim semper est qui sequitur q̃ qui pręcedit: quia hic pect⁹ tegit: ille hosti tergа detegit.

EHementer igitur Romani vrgebant tanq̃ obsessi q̃ obsessũ venerãt: nec iam sustinere aut ppeti poterãt armoq̃ pondere ipsi graues: hostib⁹ velociorib⁹: quos neq̃ cõseq̃ facile erat: & met⁹ sũm⁹ ne acies interũpereť: iniqua ergo certaminis cõditione nocere hosti neqbãt: cũ ipsi grauiter afficerent: hærebat Cesti⁹ cõsilii incert⁹: cũ p totũ iter suos cõ-

teri videbat. Etiã plerisq̃ afflictis militiæ primorib⁹: substitit biduo: quasi fessos reparatur⁹. Sed quũ magis ac magis augeri numerũ hostium cerneret: & omnia in circuitu referta aduersariis sibiq̃ officere q̃ moraret: eo q̃ plures congregarent: tertio die compendiũ quęrens transit⁹ facilioris impedimenta agminis amoueri præcepit: cęsa iumenta plaraq̃ vehicula comminuta: aliaq̃ huiusmodi quæ oneri magis q̃ vsui in periculis erant cõsumpta: aut pcipitata vt obsidionũ instrumenta: aut genera teloq̃ qb⁹ reb⁹ ampli⁹ terrebant: ne aduersũ se hostẽ suis subsidiis armarẽt. Q d vbi aĩaduertere Iudęi: fugã poti⁹ a Romanis q̃ bellũ parati: occupauere itineris angustiora: diffusiorib⁹ locis min⁹ instare: phibere a frõte: a laterib⁹ coarctare: vrgere a tergo: cogere in pcipitiũ. In qd vndiq̃ cõclusi: aut lapsi deiiciebãt: plęriq̃ obtexere cęlum iaculis: operire agmen sagittis: nũq̃ remisso officio sed sola aduersarioq̃ pernicie: iam nec ipsi pedites sustentare poterãt. Eqtib⁹ vero mai⁹ periculũ: q̃ per ꝓrupta saxoq̃ ac lubrica labẽtib⁹ equis deuoluebant: nec ordinẽ seruare poterãt angusto impediti tramite. Ex altera parte rupes: ex altera pte pcipitia & fugę locũ & defensiõis negabãt. Iudęi cõtra spe victorię ampli⁹ accẽdebant: ĩminebãt fessis: instabãt hęrentib⁹: insultabãt desperãtib⁹: & ꝓpe oẽs Romani exercit⁹ delessẽt copias: nisi nox subuenisset cui⁹ tenebris bellũ impeditũ quã Romani in pximo loco cui Betboro nomen egerũt: ita vt Iudęi circũfusi vndiq̃ specularent locoq̃ exit⁹ ne Romani delabarent. Cestius apto itinere diffidens. dolo fugã tentauit. Quadraginta itaq̃ elegit viros: qb⁹ tradendi desperatio cõtẽptũ mortis infuderat: eos cõstituit in munitionib⁹ pcepto: vt tota nocte cũ strepitu maximo officia ptendẽtiũ vallo circũ sonarẽt: ne Iudęis pfiscscentis exercit⁹ apparatus aliqb⁹ solitis indiciis manifestaret: qb⁹ sese ipsi qcũq̃ turbant pdere solent: silentio autem egrederent vniuersi: nihil suspectantib⁹ Iudęis: qui solennes custodiarũ strepitus audirent: ex quib⁹ oẽs in loco manere Romanos arbitrarent: hac fraude eduxit exercitũ Cestius: & iam confecerat stadia triginta: vsus paucoq̃ in rebus dubiis fide qui perituri gratis prestare sociis pericula sua q̃ perdere malebant. Et quidẽ nox dolum texerat: sed dies prodidit. Nam vbi luce diffusa res apertę sunt: & omnis locus in quo habitauerant Romani vacuus apparuit: impetu facto Iudæi in eos primũ quorũ simulatis officiis decepti fuerant: irruũt: leuiq̃ negocio deletis quadraginta viris: exercitũ sequunt: qui & nocte plurimũ spatii confecerat: & per diem propẽtius iter vrgebat: ne noctis iam periculis inuoluereť. Plena erat via impedimentoq̃: quæ fugientes Romani derelinquebant: ne iniusto quisq̃ sub fasce remoraret passim: vasa vtẽsilia: vel etiam bello necessaria: arcoballistę: arietes: cæteraq̃ instrumenta in excisionẽ vrbis aduecta q̃ sequentes Iudæi præteribant ne essent morę: reuertentes colligebant: vt his aduersũ eos vterent quoq̃ socii dimisissent. Secuti enim vsq̃ ad vrbem Antipatridem postea q̃ prætergressũ omnẽ offendere exercitũ Romanũ: & comprehendendi spes lapsa: retorquent vestigiũ: captã tesq̃ spolia cęsoq̃ cum triumpho & hymnis Hierosolymã regrediunt. Quibus tantũ lætitiæ cesserat: vt paucis suoq̃ amissis: quinq̃ milia peditũ de exercitu Romano: & trecẽti equites extinguerent. Quod gestũ est duodecimo anno imperii Neronis: vt supra memorauimus. ¶ Sed non omniũ Iudæoq̃ illa exultatio. Nam fuere qui se post illam non pugnã Cestii sed eturmnã: quasi de supremo periculo nauigii mergentis eripere gestirent: atq̃ enatare de ciuitatis naufragio: ac præ cæteris Christobar⁹ & Saulus frater cum Philippo principe militię regis Agrippæ: hi fugientes ad Cestiũ sese contulerũt: petentes vt ad Neronem in Achaiam dirigerent. Quod Cestius volens accepit: nec postulata abnuit: vt per ipsos Cæsar edoceret causam belli Florum fuisse sibi vi maximę necessitatis bello incubuisse: vt inopinata conspirantiũ multitudine exercitus circunuenireť. Quem magis consilio ducis ereptũ periculo: q̃ implicatũ liqueret. Tentasse Cestiũ excitata in Florũ odia sedare: sed nequiuisse. Itaq̃ incidisse bellũ non intulisse. Hęc em mandata erãt vt cõmotione omni Cæsaris in Florũ excitata minui circa se spectaret Cęsaris offensionẽ quã malę gestę rei conscientia pertimescebat.

Ca. xvi.

Ta autē plēriq; pterriti sunt Romani clade exercit⁹: vt Damasceni metuentes suspe
ctę societatis contagia ꝓpter habitationis cōsortiū interficerēt Iudæos in gymnasio
cōgregatos: qui secū vrbē incolebāt: q; illi vel suspicione: vel dolo iamdudū ꝓcurauerāt: vt a gentilib⁹ cœtib⁹ segregarent: ne quid per noctē nouarent: velut exitio soli paterēt. Sū
mo sane mysterio silentii vt ne ad vxores quidē suas conat⁹ istiusmodi tractatus mearet. Q m̄
ipsę quoq; ex parte maxima Iudeorū cultib⁹ admiscebāt. Angusto itaq; in loco oēs adorsi pere
Cap. xvii. merunt Iudeorū. X. milia. Q d facile fuit: vt puentī ab armatis inermes peterēt. ¶ Et qdē ei⁹ im
manitatis exēplū recens Scytopoli etiā in mai⁹ ꝓcesserat: quo incitatos Damascenos reor. Nā
cū Iudęi finitima quęq; popularent: venerūt Scytopolim: atq; illic inhabitātes Iudęos tentare
adorsi aduersarios expti sunt: quos sibi fidos arbitrabant: qm̄ more ingenii humani ꝓponderā
tib⁹ apud eos salutis cura necessitudini. In sęculis igit cōstituētes tribule collegiū ꝓferūt ihabi
tātiū societatē: tribulib⁹ cladē minant. Q d suspectū gētilib⁹ quia prōptioribꝰ studiis odiorū in
suos executio ꝓtendebat: ne simulationis specie dol⁹ adornaret: atq; vrbē incautioribꝰ accolis
noctu adorirent: pstratisq; oīb⁹ gentib⁹ apud Iudęos sibi gratiā recōciliarent: ac per hoc si vel
lent fidē suā circa gentiles ꝓbare: cū oī gnatione sua vrbe excederent. vicinūq; peterent nem⁹.
Quo facto per biduū quieuerūt Scytopolitę: vt portio Iudæorū suspitionē deponeret: indue
ret securitatē. Tertia nocte cū iam pſumpta fides gētilib⁹ remouisset sollicitudinē: incautis &
dormientib⁹ vis illata: decēq; & trib⁹ milib⁹ hoīm necatis. Quęcūq; etiā habuerūt direpta sūt.
Cap. xviii. ¶ E xpositionē exigit Simonis acerba passio visu & auditu miseranda: sed nouitate rei memo
rabilis. Is erat in populo Iudęorū Saule haud ignobili genit⁹ patre: animi audacia pręditus: &
corpis fortitudine. Quarū vtrāq; in exitiū tribuliū suorū exercuit: q plurimos ex populo aduēti
tio Iudęorū crebro incursu pemit: acsi forte cōspira ti adessent: sol⁹ sustentare aciē: & congloba
tos solit⁹ auertere: toti⁹ erat nodus ac mora belli: & plęrumq; desperatis reb⁹ cōuersio. Exhibe
bāt hanc ciuib⁹ aduersū suos Scytopolitani incolat⁹ militiā: sed nō diuti⁹ cognato debitā san
guini defuit vindicta. Nanq; vbi fracta fides & Scyto politę circūuentis qui ex cōposito se ad
nem⁹ cōtulerant: instare bello: atq; ingruere cœperunt: Et iam filios ac parentes Simonis dele
ta multitudine cęterorū emin⁹ licet missilib⁹ ac telis petebant.

Idens Simon innumerabilē multitudinē facili negocio supiorē: vt diuti⁹ to
lerari nequiret: gladiū extraxit: atq; in hostē cōuers⁹ clabat dicēs: digna Scy
topolę factis recipio meis: q cognatorū nece quā vobis impēdere beniuolen
tiā testificat⁹ sū: & fratrū sanguinē vobis obsidē dedi gratię: qb⁹ iust⁹ persi
dia tribuereт. Nunc dū alienigenis fidem defero in domesticos amisi: pdidi
etiā liberos: parētesq; quos a vobis tñ necari nō oportebat: si mercedē scele
ris estimaretis: Moriar igit: sed irat⁹ oīb⁹: nulli amic⁹: q circūuenerim meos:
& ꝓpriis manib⁹ vltionē de me pri⁹ expetam: peremi socios religionis & fidei consortes: recog
nosco sceleris mei debita. Soluam tanto dignū sacrilegio parricidiū: vt ea sit & ꝓ flagitio pęna
& ad virtutē gloria: ne qs se iactet ali⁹ meorū vulnere: in me ipsū cōuerteret dextera mea: vt vi
deat furoris esse q; morior: nō imbecillitatis ne qs insultet cadēti. sit vindex parricidii clęmētia
parricidiū sacrilegii. Hęc locut⁹ cōuertit obtutū in liberos parētesq; & indignātib⁹ oculis cum
iā misericordia mixta irę succederet: abreptū e medio patrē gladio trāsuerberat: post eū mater
attrahit: ne esset q; ꝓ nepotib⁹ interueniret. Offert se ꝓ ordinē volēs vxor: ne tanto deiecta cōiu
ge supuiueret. Occurrūt filii ne degenerēs tāto patre in ipsa morte iudicarent. Festinabat ipse
ictu celeri hostē pimere. Oī itaq; perēpta familia stetit in medio funerū suorū. Et tanḡ triūphās
domesticis passionib⁹: q; neminē suorū alieno gladio vidit perire: eleuauit dexterā vt oēs vide
rēt: ac formidabilē sibi cunctis subiiciēs mortē: ꝓprio victor sese transfixit mucrone. Memorabi
lis iuuenis ob egregiā fortitudinē corpis & animi magnitudinē: sed quo fidē alienigenis poti⁹
q̄ suis detulit: tali dign⁹ exitu fuit. Libri secundi finis. Sequit LIBER TERTIVS.

A postq̄ Neroni nūtiata sūt in Achaiæ partib⁹ sito Ca. I.
ꝓ tragicorū cantuū meditatiōe cōtēderat vt de plu
rib⁹ scęnicā coronā referret: nescias quo mag[turpis
vtrū q; in scęnā īpator ꝓdiret: an q; scęnā suis flagi
tiis ꝓpleret: q turparet Orestē canēdo: & parricidio re
pūtaret: grauis eū iuasit met⁹. Nō illa ludorū similia
sed bellorū supma ꝓtimescentē: vt aliqñ a theatralium
voluptatū obscœnitate: & parricidalis amicicię fu
re resipisceret: atq; ad curas reipub. cōuersus intra se
fremeret & desęuiret: q; incuria ducis potius q̄ vir
tute aduersariorū tantā cladē respub. Romana acce
perit. Tentabat qdē simulare audaciā: sed redargue
bat timor: & quasi speciē magnanimitatis ꝓtexere:
vt supra erumnā negociorū mentē haberet: Sed de
stringebat animi sollicitudine: quem demendæ ignominię bellorū cōficiēdo legeret ducem.

R gebant Iudęā vltimę labis futura excidia: vt Nero regalē pſonā indueret: & puidi Nero
cōsultoris voce salubrē exprimeret sentētiā. Vespasianū solū esse cui summa militię Vespasia
oriēt is in ꝓtib⁹ iure cōmitteret: virū ab adolescētia militię triūphalis inueteratū sti ni laus.
pendiis qui impacatas Gallias germanorū tumultu & ferocia geminę temeritatis in bellū rela
psas pace diuturna cōposuerat. Britanniā quoq; inter vndas adhuc latentē Romano imperio
armis acquisiuerat: cui⁹ triūphatę opib⁹ Roma ditior: Claudi⁹ cōsultior: Nero fortior æstima Britā nia.
bat. Itaq; quarū gentiū bella nō viderant: subiugatorū trophea celebrauerāt. Sub hoc duce ite
rum dico Nero terribilis erat: Nero metuend⁹: potens foris: tut⁹ domi; ęquatis inter se Vespa
siani fide ac fortitudine. Quant⁹ iste vir: cui⁹ armis vitia Neronis apud exteras gentes abscō
debāt: vt ludibriū rerū humanarū & euitatę impuritatis opprobriū triūphis quoq; illustraretur
Cū præliandū itaq; in vltimis Romani orbis esset cōfiniis: vespasian⁹ ex oīb⁹ eligebat. Cum
bellū depositū foret: Vespasian⁹ præ cæteris sociabat: ne vel public⁹ superesset hostis: vel do
mestic⁹ obreperet insidiator. Dign⁹ qui stipendiis militis regnū prēueniret. Docebat fidē: præ
ferebat virtutē. Inuit⁹ misit hūc Nero qui sibi auferebat pręsidiū: sed artabat futuris sceleru suo
rum pœnis: vt se tanto dissociatū comitatu ducis inermē relinqueret. Nūq; pfecto Galba aspi Galba.
randi ad imperiū studia vsurpauisset: nisi Vespasianū absentem cōperisset. Sed ꝓcurauit hoc
deus: vt in Syriā dirigeret vir qui & Iudæorū insolentiā supmo gentis excidio captiuitatisq; de
decore labefactaret: & Neronē auxilio destitueret: licet nulli⁹ virtus statutis afferre possit cęle Neronis
stib⁹ impedimentū. Demens tñ cum Iudæorū bello afflictā Romani exercit⁹ validā manū co auxilium.
gnouisset: aduersus Christianos insurrexit: vt ei debit⁹ finis appropinquaret.

De Petro apostolo & Simone mago.

E Rant tunc tpis Romę Petr⁹ & Paul⁹ doctores christianorum sublimes operib⁹: clari Ca. II.
magisterio: q virtute suorū operū Neronē aduersū fecerāt captū magi Simonis deli Petrus &
nimētis: q sibi animū ei⁹ cōciliauerat. Cui adiumentū victorię: subiectiones gentiū: Paulus
vitæ longeuitatem: salutis custodiam feralibus artibus pollicebat: atq; ille credebat qui vim re
rum nesciret examinare. Deniq; summū apud eum tenebat amicicię locū: quandoquidē etiā
præsulem suæ salutis vitęq; custodem arbitrabatur. Sed vbi Petrus eius vanitates & flagitia
detexit: & species illum rerum mētiri: non solidum aliquid aut verum efficere demonstrauit:
ludibrio habitus & digno est consumptus mœrore. Et q̄uis in aliis terrarum partibus Petri
expertus potentiam: tamen præueniens Romam ausus est iactare q; mortuos resuscitaret. De
functus erat idem tēporis Romæ adolescēs nobilis propinquus Cæsaris: cū vniuersorū dolore

Petrus

admonuere plæriq; experiendũ vtrũm posset resuscitari. Celeberrim⁹ in his operib⁹ habebat Petrus: sed apud gẽtiles nulla facti hmõi deferebat f ides. Dolor exegit remediũ: perrectũ est ad Petrũ. Fuere q etiã Simonẽ a ccersendũ putarẽt vterq; affuerũt. Ait Petr⁹ Simoni: qui se de sua iactaret potẽtia: priores sese ptes dare: vt si posset mortuũ resuscitaret. Si ille nõ resuscitaret se non defuturũ vt Christ⁹ opẽ ferret defuncto quo posset resurgere. Simon q putaret apd vrbẽ gentiliũ plurimũ suas valituras artes: conditionẽ pposuit: vt si ipse resuscitasset mortuũ: Petrus occideret: q magnę potẽtię (sic eũ appellabat) lacessẽdo iniurias irrogauisset. Sin vero pualuisset Petr⁹ in Simonẽ: pari gñe vindicaret. Acqeuit Petr⁹: adorsus est Simõ: accessit ad lectulũ defuncti. Incãtare atq; immurmurare dira carmĩa vt cœpit visus est caput agitare q mortuus erat. Clamor ingẽs gentiliũ q iã viueret: q loqueret cũ Simone. Ira & indignatio in Petrũ: q ausus esset cõferre se tantę potestati. Sctũs apostol⁹ poposcit silentiũ & dixit. Si viuit defunct⁹ loquat: si resuscitat⁹ est: surgat: ambulet fabuleť. Fantasma illud esse nõ veritatẽ: q videat caput mouisse. Deniq; separetur ingt Simon a lectulo: & tunc ne id qdẽ ostentui futurũ. Abducit Simon a lectulo: manet sine specie mot⁹ alicui⁹ qui mortu⁹ erat. Astitit Petr⁹ longi⁹ & intra se paulisper oratiõi intent⁹ cũ magna voce ait. Adolescẽs surge: sanet te dñs Iesus. Et statim surrexit adolescẽs: & locut⁹ est & ambulauit: & cibũ sumpsit: & dedit eũ Petr⁹ matri suę. Qui cũ rogaret vt ab eo non discederet ait. Nõ derelinquet ab eo qu eum fecit resurgere: cui⁹ nos serui sum⁹. Secura ergo mater de filio: nõ vereatis: habet custodẽ suũ. Et cũ popul⁹ ĩ Simonẽ insurgeret vt lapidaret: ait Petrus. Satis est ad pœnã ei⁹ q cognoscit suas artes nihil valere. Viuat: & Christi regnũ crescere videat: vel inuit⁹. Torquebat mag⁹ apostoli glia. Collegit se se: atq; oẽm excitãs carminũ suoꝝ potentiã. cõgregat populũ: offensũq; se dicit a Galilęis: relicturũ se vrbẽ quã tueri soleret. Dicit: statuit: pollicet volatũ: quo supernis sedib⁹ inueheret: cui qñ vellet: cęlũ pateret. Cõscendit statuto die montẽ capitolinũ: ac se de rupe deiiciẽs volare cœpit. Mirari popul⁹ & venerari: plęriq; dicẽtes dei esse potẽtiã non hoĩs: qui cũ corpe volitaret. nihil tale fecisse Christũ. Tũc Petr⁹ in medio stãs ait. Iesu dñe: ostẽde ei vanas artes suas esse: ne hac specie popul⁹ iste q creditur⁹ est decipiat. Decidat dñe: sic tñ vt nihil se potuisse viuens recognoscat. Et statim in voce Petri implicatis remigiis alaꝝ quas sũpserat corruit: nec exanimatus est: sed fracto debilitatoq; crure: Aritiã concessit: atq; ibi mortu⁹ est. Quo cõperto deceptũ se Nero & destitutũ: dolens tãti casũ amici: sublatũq; sibi virũ vtilẽ & necessariũ reipub. indignat⁹ quęrere cœpit causas qbus Petrũ occideret. Et iam tp̃s aderat quo sancti vocarent apl̃i Petr⁹ & Paul⁹. Deniq; dato vt cõphenderent pcepto: rogabat Petr⁹ vt sese alio conferret. Resistebat ille dicẽs nequaq̃ se facturũ: vt tanq̃ metu m ortis territ⁹ cederet: bonũ esse pro Christo pati: q pro oĩb⁹ se morti obtulisset: non mortẽ illã: sed immortalitatẽ futu rã: tanq̃ indignũ vt ipse fugeret passionẽ sui corpis: q multos doctrina sua cõpuleret se hostias p Christo offerre: deberi sibi scd̃m dñi vocẽ: vt & ipse ĩ passiõe sua Christo gloriã atq; honorẽ daret: hęc & alia Petr⁹ obtexere: sed plębs lachrymis q̃rens ne se relinq̃ret: & fluctuantẽ inter pcellas gentiliũ destitueret: vict⁹ fletib⁹ Petr⁹ cessit: pmisit se vrbẽ egressurũ. Proxima nocte salutatis fratrib⁹: & celebrata oratione: pficisci sol⁹ cœpit. Vbi ventũ est ad portã: videt sibi Christũ occurrere: & adorans eũ dixit. Dñe quo venis? Dicit ei Christ⁹. Iterũ venio crucifigi. Intellexit Petr⁹ de sua dictũ passione: q in eo Christ⁹ passur⁹ videret: qui patiť in singulis: non vtiq; corpis dolore: sed quadã misericordię cõpassione: aut glorię celebritate. Et cõuersus in vrbẽ redit: captusq; a persecutorib⁹ cruci adiudicat⁹ poposcit vt inuersis vestigiis cruci affigeret: q idign⁹ esset qui sil̃i modo crucifigeret vt pass⁹ est dei fili⁹. Quo ĩpetrato: vel qa ita debebat vt christ⁹ pdixerat: vt qa psecutor nõ iuit⁹ ĩdulget pœnaꝝ ĩcremẽta & ipse & Paul⁹ alter cruce: alter gladio necat⁹ ẽ.

Simon magus.

Ca. iii.

¶ Sed vt ad ppositũ redeã⁹: turbat⁹ graui nũcio Nero: reb⁹ ĩ Iudęa min⁹ pspe gestis: Vespasianũ exptũ virũ belli: oĩ militie q ĩ Syria erat pfecit. Ille ppe: neq; differẽdi tp̃s dabat: misso Alexã

driã filio Tito: vt inde militũ qui p te ndebãt partẽ aliquã deduceret: ipse trãsmisso Hellespõtiã co freto pedes in Syriã cõtẽdit. Inter ea Iudaĩ rel⁹ elati secũdis: principes militię bello legunt. Distribuũt loca qbus qsq; p esset: q̃ munia singuli: quos ordies: qd muneris exeq̃rent. Iosephũ Gurione genitũ & Ananũ pri inci pẽ sacerdotũ Hierosolymitanæ vrbis: negociis & pcipue instaurandis muris pficiũt. Ardebat Eleazar⁹ Simonis aliqd sibi publicoꝝ cõmitti munerũ. Et licet oẽm pdã quã de Romano exercitu ceperat sub ptãtem suã redegisset: ditẽ psertim atq; opimam auaritia Cestii: atq; immodicis rapinis coacetuatã. tñ parãdę magis sibi potẽtię intẽtũ: q̃ cõi vsui p num arbitrati: declinandũ estimauere. Sed paulati ãbiendo singulos: dãdo & largiendo effecit: vt rerũ oĩm sũma ei⁹ arbitrio cõmitteret. Idumeã quoq; Iesus vn⁹ de sacerdotibus: & Eleazar⁹ sacerdotis fili⁹ militię ppositi tuendã recepertũt. Principi tñ toti⁹ Idumeę Nigro de sũmis reb⁹ p rogatiuã oẽm reseruantes. Iosepho Simonis Hierico obuenit: Manasse Perea regio cõmissa trans Eufratẽ sita. Cui ab eo inditũ nomẽ: q Eufrates ad eã partẽ pgẽtib⁹ trãsmitteret. Ioãnes Esse⁹: ali⁹ quoq; Ioãnes Ananię fili⁹: cęteriq; aduersis attributi ptib⁹: quasi sua tueret sollicitudĩe. Iraq; singuli cõmissa sibi munia nõ deserere: instruere muros: manũ legere bellatoriã: ex qb⁹ Ioseph⁹ in Galilęã descẽdẽs: munire castel la: instaurare ppugnacula: validissimos quosq; & bello promptissimos assciscere sibi impigre curabat: phibere latrocinia: ptẽdere quotidie in castris: militẽ romãę militię more exercitare: diuidere ordies: distribuere cẽturiones: plurios pficere: quo facili⁹ disciplina ab oĩb⁹ exigeret: ne qsq̃ lateret: qcũq; ppria munia dereliqsset. Instituebat etiã vt agnoscerẽt excitationes tubaꝝ: & repssiones: seq̃rentẽ ordinẽ: aciẽ dirigerẽt: clypeos intexerẽt: vt murali vice si forte magna hostiũ vis ingrueret: sese aduersũ incursãtes defẽsarẽt: subuenire laborãtib⁹: fessis cõpati: picula aliorꝝ in se trãsfundere: nec solũ belli artes ad instar romanę docere militię: sed etiã ãte bellũ q ãpli⁹ bellãtes iuuarẽt denũtiare: vt miles cibũ sibi & arma portaret: vallo & fossa sese muniret: castrisq; ponẽdis pueniret hostẽ: obtẽperet pceptis furto ac rapinis abstinere assuesceret: lucrũ ppriũ putaret si nihil dispendii rurali b⁹ cultorib⁹ irrogaret. Quid eũ distet ab hostib⁹ si ipse hostili modo auferat? nisi q graui⁹ est sua q̃ aliena incessere: & socios q̃ aduersarios dispoliare? Plurimũ valere in bello bonã cõscientiã: eo q ampli⁹ de diuĩo auxilio psumeret: q se nulli affinẽ crimini recognosceret. Sed his reb⁹ citi⁹ sibi apud improbos expt⁹ est nocuisse inuidiã: q̃ apud bonos pfuisse gratiã. Nã cum ad. LX. milia peditum paucissimos equitũ cõgregauisset: eos vero q bella mercede tractarẽt: ad quattuor milia viros: sexcẽtos quoq; lectos custodes sui corpis: tanta a Iudæis ptulit: vt pl⁹ ante bellũ a suis: q̃ in ipo bello a Romanis phorresceret. Omitto qd seditionis excitatũ: qa latrocinio erepta reddere his q amiserãt suspectabat: ac maxime Agrippę ac Beronicę: qb⁹ redhibẽda iuste forent: ne regẽ facerẽt infestiorẽ. Et tñ ille quo populi molliret impetũ: ad constructionẽ poti⁹ muroꝝ q̃ ad dñorũ indemnitatẽ seruatã pecuniã. Oĩa q illa agebat: q̃ erepta Ptolemęo forẽt. q regiũ aurũ: vestes cęteraq; munera portauisset: estimare debere tharicheatas: apud eos eũ res gerebatur: vtrum id instauratiõi suoꝝ muroꝝ reseruandũ putarẽt: an diripiendũ latronib⁹ deprometeť. Indignũ certe videri vt eo pœnã exciperet: qa meli⁹ consuluisset. Itaq; cõuersis illis in sui gratiã: inuidiã simul & piculũ euasit. Iterũ cũ gratiã regis Agrippę Tiberias societatẽq; depoceret: pripiẽs se Ioseph⁹ de mẽorata vrbe Thariceatarũ clausit portas: ne qs nũti⁹ ad vrbẽ Tiberiadẽ pgeret: & deesse Iosepho auxilia militaria significaret. Ipse autẽ cõgregauit de lacu nauigia piscatoria q̃ in tpe potuit inuestigare: & Tiberiadẽ remigiis petiit. Sed vbi ad eũ locũ venit in quo cõspicua qdẽ in vrbe positis foret species nauigiorum: deprehendi tamen nequiret vtrum essent vacua prœliatorum: iussit ea dispergi per totũ spatiũ lacus: vt maior numerus æstimaretur: ne quisq̃ vacua potius q̃ referta bellatoribus æstimaret. Quo territi q aduersus tantam multitudinem infirmos sese arbitrarent: proiecerunt arma: portisq; reseratis: effuderũt se supplices Iosepho q̃ veluti dux agminis militaris ppius accesserat. Quæsitũ qua tandẽ vesania discessionẽ animis

Eleazarus

Io. Esseus.

Alii Sexẽtos.

induissent: qb⁹ auctorib⁹ impulsi sese aduersariis tradituri forẽt: & simul occurrẽtes sibi iubebat vt Tariceas deducerẽt: atq; illic trecẽtos ferme curiales: plerosq; in vincula de plebe rapit. Lytũ quoq; ei ᵒ facinoris accersitũ principalẽ manib⁹ ãputatis pœnas luere iubet: atq; illo rogãte vt vna saltẽ sibi man⁹ relinqueret: ꝓcepit Ioseph⁹ vt ipse sibi quã vellet demeret. Tũ ille arripiẽs dextra gladiũ: leuam abscidit. Ita recepta Tyberias est. Sed etiã Sefforis tentata discessi one Iosephi: tñ viuacitate inter Iudęorum vrbes socias attinebatur. Tranquilliorib⁹ eñ consiliis sua defendere q̃ aliena incursare malebat.

T vero Pereates niger & Babyloni⁹ Sylas: & Ioannes Esseus: oẽ ęs qd erat in Iudæa publicũ valide congregãtes: Ascalonẽ petũt: amplã qui dẽ & muris sub nixã validis vrbẽ: sed opis subsidiiq; indigã: q̃ septingentis. XX. stadiis ab Hierosolymitana vrbe discernebat: & odiis ingentib⁹. Propterea Iudæi inimicã sibi vrbẽ diruere cupientes: collecta manu inuolauere. Præerat vrbi Antoni⁹ minore nũero Romani exercit⁹ q̃ quo resisti posse Iudęis æstimaret. Sed vir acrioris ingenii: & ex ęquo prudens bellator: diffusos: & numero magis q̃ virtute fidentes: edoctis equitib⁹ transire ad vrbem finit: deinde incursat progressos: fatigat sequentes: confertos dissipat: turbatos fatigat: totoq; campo insectat palãtes alii versauice vrgent ad muros interclusa fugę copia: alii diuersa petũt: sed circũuenti ab equitib⁹ obtrũcant. Multi supra se ruunt: & se inuicẽ impetu suo sternũt. Itaq; vsq; ad vesperũ cæsi amisere ex suis decem milia virorũ: Ioanne & Syla ducib⁹ pariter extinctis. Pauci autem Romanorũ eo vulnerati prælio: nec tñ repressa est Iudęorũ temeritas: sed incãduit: nam dolor audaciam accendit: & labes vlciscendi cupidinẽ. Armant itaq; maiore longe furore: necdũ sauctiorũ sanatis vulneribꝰ: & cõgregatis plurib⁹ q̃ vice priore: sed eos dispositis insidiis exceptos prius q̃ in man⁹ venirent: claudit circũfuso eqtatu Antoni⁹: & circũuẽtos ꝓcepit sterni: cæsa iterũ nouẽ milia: reliqui fugati. Niger ipse elapsus in munimentũ se cõtulit. Turris erat septa vndiq; valido saxo: quã Romani qa excidere nõpoterãt: appositis ignib⁹ circũdedere. Ea incẽsa in speleũ quoddã de turre trãsgressus: hostẽ latuit: ignẽ euasit: Romãisq; securis q; ipse simul incẽdio cõsumpt⁹ foret: post tertiũ diem quærentib⁹ suis corp⁹ ei⁹ ad sepultutã: viuus & viigens reddit. atq; ita cũ magno gaudio Iudæis seruat⁹ ex hoste repręsentatur.

Ca. V.

antiochia

E spasian⁹ interea superato Hellesponto Bythiniã Ciliciãq; transmittens: vbi Syriã attigit: legiones: cęterasq; militares copias quas in ea reperit: Antiochiã deduxit. Vrbs ea Syrię fine retractatiõe prima. Ideoq; q; metropolis habet: condita ab his q Alexandro magno bellanti adhęsere: conditoris sui nũcupata vocabulo. Sit⁹ vrbis porrect⁹ in immẽsã longitudinẽ: in lato angustior: qa prerupto montis a leua arctat: vt extendi vlteri⁹ metandę vrbis spatia nequirent. Necessitas locũ signauit quia per occulta & deuia irrũpentib⁹ Parthis: mons celsior latibulum daret: ex quo se inopinato aduentu & prõptiore impetu in imparatã Syriã effunderent: nisi ciuitas monti velut claustrũ obiaceret: exitusq; obstrueret aduenientib⁹: vt si qs barbaroꝝ ascẽderet: statim e medio vrbis sinu pspectaret. Deniq; cũ ludi scęnici in ea celebrarent vrbe: serũt quendã auctore mimorũ eleuatis oculis ad montẽ: Persas vidisse aduenientes: & dixisse continuo. Aut somnũ video aut magnũ periculũ. Ecce Persę. Ita mons vrbi pęminet: vt nec theatri altitudo ad pspiciendũ impedimẽto sit. Fluui⁹ eã medi⁹ intersecat: qui a solis ortu oriens non longe ab vrbe in mare condit: quẽ de originis suę tractu orientẽ veteres appellauere: vt vulgo putet locis nomen dedisse: cũ inde acceperit. Cui⁹ fluentis ipso impetu frigidioribꝰ & Zephyris assiduo per ea locoꝝ spirantib⁹ tota ciuitas momentis ppe oib⁹ refrigerat: vt oriẽtis in partib⁹ orientem abscondit. Int⁹ dulces quæ foris finitimũ nem⁹ intextũ cupressis crebris: fon-

tes aquis vberes daphnẽ vocãt: q; nũq; deponat viriditatẽ: frequẽs & lętior populus vt plæraq; orientis facetior q; prope omnibus: sed ꝓpitior lasciuiæ. Vrbs tertio loco ante ex omnibus quę in orbe romano sunt ciuitatib⁹ estimata: nũc quarto postq̃ cõstantinopolis excreuit ciuitas bizantiorum: persarum quondam caput nũc repulsorũ. De situ vrbis satis dictũ puto. Neq; n. describendis eius ędificiis immorãdũ videtur: cuius a tergo cum orientẽ dixerim: satis liquet alienа ad meridiẽ iacere: a fronte Europam occurrere: in dextra septentrionales gẽtes degere: caspiaq; regna haberi q̃ ante ꝓmptissima ad incursãdã syriã erãt. Sed postq̃ Alexander magn⁹ caspiã portã tauri mõtis ꝓrupto imposuit: atq; omne iterioribus gẽtib⁹ iterclusit iter memoratã vrbem quietam reddidit: nisi forte motus pscicos suspectantẽ. In ea vrbe Agrippa rex cũ omni virtute sua expectabat Vespasianum aduenientẽ nec diutius eo morante comitatui adhęsit cõiuncto itinere Prolomaidẽ petere cœperunt. Ad eã vrbem occurrere inhabitantes Sefforim pacem cũ Cesentio gallo iamdudũ initam firmari a Vespasiano petẽtes. Quorũ laudata prudentia q; saluti proprię cõsuluerint. non lacessando romanos: atq; accepta fide: & in amicitiã recepit eos: & additis peditũ eqstribusq; auxiliis fouit: ne forte destitutiõis cõmoti dolore insurgerent in eos belli excitatores: cũ velut claustrũ quoddã iudeæ sefforitanis sese romano imperio offerentibus resolueret: vt in eã puiũ iter hosti pateret: quæ ad custodiã totius gẽtis oppo r truno quodã in hostẽ obiectu occurreret. Erat. n. prẽter opinionẽ loci munitioris etiã vrbs galileæ maxima quæ res admonuit vt cũ duę sint galileæ vna superior altera inferior conexę & cõiũctę sibi alterã ab altera distinguamus. Sed prius de vtraq; dicendum.

Galilęa duplex.

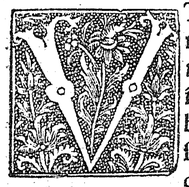

Triq; Galieę syria & Phœnice adherẽt: disterminãtq; eã a sol[occasu Prolomais territorii sui finibus & mõs Carmelus: qui erat ante galilęis nunc vero Tiriorũ finibus adsociatus: cui connectit Gabaa ciuitas: quę quondam iudæis causa grauis exitii fuit: ab oriente eã Hyppenæ & Gadara suis finibus resecant. Eadẽ autẽ & Ganlanitidi regioni & regno agrippę confinia ꝑ scripta veteri ęuo fuere: a meridião latere Scythopolis & Samaria suis vtraq; excipiunt regiõib⁹: nec vltra fluẽta iordanis patiunt extendi. Septẽtrionalia eius a dextro latere Tirus claudit: omnisq; regio Tiriorũ cuius obiectu galileæ spatia definiunt. Ipse autẽ inter se hoc distinguntur modo: vt quæ inferior galilæa dicit ab vrbe Tyberiadæ vsq; ad vrbẽ cui nomẽ Zabolõ supra maritia Prolõaidis extẽta lõgitudĩe diffũdat. Latitudo aũt eius a vico Zaloth q est in campo maximo vsq; ad Bersabẽ haud dubiæ deducitur. Vnde etiam supiori galileæ aperit exordiũ: quo ad vici Barathę fines attingat. Ipso autẽ vico etiã Tyrię terręq; fines determinantur: longitudinis quoq; eius initiũ vicus est Thala: finis est rothala iordani finitimus. Hinc intelligi dat: quantũ se porrigant spatia galileæ superioris: cui⁹ initiũ iordanis est: vel eius cõfinia. Hac igit suæ magnitudinis estimatione vtraq; galilea distinguit. Terra autẽ piguis: herbosa: diuerso culturę genere nitens distincta arboribꝰ: vt quemvis allitiat ad sui gratiã & fugitantẽ laboris ad studia culturæ inuitet atq; excitet. Deniq; nulla illic vel exigua terræ portio vacat: frequẽtatur plęrisq; inhabitantibus. crebre vrbes: viri frequẽtes: multitudo hominũ innumerabilis: vt exiguus vicus in suo tractu habeat. xv millia inhabitantiũ. Circũfusis quoq; alienigenis vtraq; galilæa circũdat: & ideo genus hominũ bellicosum a prima ętate exercitũ præliaribus tẽtamentis abundans numero: audatia ꝓmptũ adq; omnis belli arte aparatũ. Præstat tñ magnitudĩe Per ea regio: quę vnde vocabulũ acceperit supra diximus. Minor hæc: sed vtilior galilæa: qa tota exercet: nec vlla pars eius fructibus infœcũda est: sed vniuersa terra ei⁹ opima ac ferax. Preerea autem diffusior: sed ex maiore parte deserta acrigida: quę mãsuescere arãdo nesciat nec asperiores facilis succos domare. Sed rursus portio eius mollis ad cultũ: fertilis ad vsum grata ad aspectum mitis ad exercitũ: isitiuis vtilis pomis: omnia ferens vt campos eius distincte infronte pretexant arbores in medio venustent. & plærũq;

Ptolõais
Carmel⁹ mons
Gabaa
Hyppenę
Gadara
Scythopolis
Samaria
Tyrus
Galileæ superior
Galileę fertilitas
Galilæa inferior

a nimio sole vel frigore defenderant sata :maximeq; olea vestitus:ager aut vitibus intextus aut palmis insignitus.Inenarrabile quãto decori sit cũ vento impulsi palmarũ ordines:cõcrepant:& suauiores solito fundunt dactilorũ odores.Nec mirũ si omnis illic gratia viriditatis ẽ: vbi amœnis fluiorũ meatibus ex superiore decurrẽtiũ iugo mõtiũ supfusus ager rigatur:& niueis fontibus scatens possideat cũ inuidia:desidereť cũ gratia.Longitudo eius a Macheruntæ vsq; ad Pellã .i. a latere meridião ĩ septẽtrionẽ.Latitudo autẽ Aphiladelphia vsq; ad flumẽ iordanẽ:hoc est ab ortu solis vrbe Arabiæ protexit.In occasu autẽ vsq; ad iordanẽ fluuium extenta manifestatur.Samaritana quoq; regio inter Iudæam atq; Galileã media iacet.Incipiens a vico cui nomẽ Eleas deficiẽs in terra Acrabathenorũ natura cõsimili:nec vllo differens a Iudæa Vtraq;.n.montuosa atq; cãpestris est:pro locorũ diuersitate:neq; tota cãpis diffundit:neq; in locis omnibus montiũ rupibus scindit:sed vtriusq; qualitatis habet gratiã:ad certũ culturæ solubilis terra & mollior eoq; frumẽtis vtilis.& prope circa fertilitatẽ soli nulli secunda: maturitate certe fructuum prior omnibus.Nam cum adhuc alibi serantur frumenta:istic metuntur. Species quoq; atq; ipsa frumenti natura haud vsq; præstantior habentur.Aqua dulcis:decora ad speciem.suauis ad potum:vt secundum elementorũ gratiam æstimauerit Iudæi eã p missã patribus terrã fluentẽ lac & mel cũ spoponderit illis resurectionis prerogatiuã.Et vtrũq; quidem diuina pietas cõtulerat:si fidẽ seruasset:sed infidelibus animis vtrumq; ereptũ.Hic iugo captiuitatis:illic vinculo peccati.Nemorosa regio.& ideo diues pecoris & abundãs: lactis Deniq; nusq; sic lacte distenta pecus vbera gerit.Poma siluestria vel insitiua super omnium regionũ copias.Referta autẽ vtraq; vel Iudæa vel Samaria hominũ multudine:vt mihi videantur hinc illud interpretati Iudæi qd scriptũ est:quia nullis erat locis sterilis & infœcunda cum lex de meritorũ fœcunditate præscripserit & virtutũ fertilitate.Principiũ Samariæ de Arabiæ finibus a vico cui nomẽ Iordani:finis ad aquilonem vico borceo.Latitudo autẽ Iudeæ a fluuio Iordane vsq; Ioppen .Incipit enim a fontibus Iordanis:& a monte Lybano:& vsq; ad Tyberiadis lacũ dilatatur. A vico quoq; Artha initiũ lõgitudinis eius:quæ vsq; ad vicũ extendit Iuliadẽ: in quo Iudæorũ pariter & Tyriorũ cõmunis habitatio.In medio autẽ Iudeæ ciuitas Hierosolyma quasi vmbilicus regionis toti⁹ vt prudẽtib⁹ placuit nũcupat:abũdãs regio mediterraneis copiis:nec fraudata maritimis:qa ptendit vsq; ad Prolomaidẽ & totũ illud mare præterexit littoribus suis.Multę vrbes:sed iter oẽs Hierosolyma eminet:ita vt quasi caput in corpore non obumbret sua membra sed regat:atq; eis tuitioni sit.& pulchritudini.De Iudęa.Itaq; & finitimis regionibus oportuno:licet cõpendio:ea quæ significanda fuerant non prætermisim⁹.

Samaria

Hierosolyma

Cap.VII.

SEphoritãi quoq; obtributa &.subsidia militaria regiões finitimas ĩcursabãt auctoritatem latrociniãdi liberam sibi belli speciẽ vendicantes qd imperio romano a Iudæis inferebat. Vnde Iosephus acceptæ acerbitatis iniuriã vlcisci gestiens irruere ĩ vrbem Sephorim:sociato sibi plurimoq; numero cõtẽdit:vt eos aut reuocaret in societatẽ Iudęę:aut resistẽtes e supremo si posset excidio labefactaret.Sed vtriusq; conatus effectus excidit:qa nec diffuadere potuit romanæ cõiũctionis electionem:nec vrbem euertere:quã ipse talibus munimentis firmauerat.vt a romanis quoq; longe præst antioribus expugnari nequiret.Cecinit itaq; classicum: tentata irruptio sine vllo profectu .atq; in totã regionẽ bellũ excitauit.Vastabant omnia die noctuq; exurẽtes ędificia:diripientes patrimonia: perimẽtes quos cunq; bello habiles cõprehendisset:infirmos seruituti subiitientes.Repleta erat Galilęa omnis incendio.sanguine.latrocinio.nullius immunis miserię & deformis rerum oĩm specie cũ si qd igni aut neci supfuisset captiuitati reseruaretur.Cuius mali illaquæ paulo ante acerbiora est ĩmata sunt præferebant.

Ca. VIII.

Hæc prælusio quædã belli facta anteq; Titus veniret.qui simul ex Achata Alexandriã transmisit pductis militibus secũdũ mãdatum patris ad vrbem occurrit Ptolomaidem:ibiq; cõnexit ordinibus quintum & decimum addito etiam quinto decimo qui erant præcellentissimi:congregatoq; vel romano: vel sociorũ exercitu atrox & memorabile bellum cœptarũt.Mam vbi primis initiis placido duci prospere gestis secũda in aduersum cessere ,pfectus infensior Vespasianus cũ filio de Ptolomaidis finibus in Galilęã sese immersit: Cognitoq; q; pacẽ abnuerẽt qbus obtulerat cõdẽnandę discessionis copiã si sibi consulẽdũ putarent: Gadarã funditus euertit.vacuã bellatoribus offendens:q; omnes validiores diffidentes infirmis munimẽtis ad munitiora se cõtulerant.Repertis itaq; non pepercit:sed omnes necari iussit:nulla ætatis cõtemplatione:nulla infirmitatis misericordia:qd non tam iure belli q̃ cestianæ pugnæ dolore:& effusis in Iudæos odiis exequebat. Deniq; non solũ vrbem:sed etiã vicos & municipia exuri ꝓcepit .Nec iniusta erat cõmotio:qa post tantã insolentiã emẽdandi erroris facultatẽ dederat:nec obtẽperatũ.Transierat ex ea vrbe Iosephus in Tyberiadem priusq̃ romanus exercitus appropinquaret:sed plus formidinis ex fuga q̃ fiduciæ dederat expræsẽtia:hoc ipso enim territi sunt q; bello aduersus romanos gerẽdo imparẽ se Iosephus arbitrabatur.Neq; vero aliũde pręsumpsit.nisi forte Iudæi studia belli deponerent.Ea erat illi potior sententia.Si bellũ eligerent:malle se subeundo periculo fidem ciuibus q̃ declinãdo proditorẽ .Nihil.n. magis cauere q̃ ne cõmissum ipum sibi honorẽ militię turparet.Itaq; scripsit ad vrbẽ Hierosolymam bellũ incubuisse:properęq; rescribẽrẽt pacem an prœliũ mallent: consulendũ maturæ.Hæc stricti significauit nihil propensæ in alteram partẽ:ne aut bellator meticulosus aut pertinax rebellio iudicaretur.

Cap.IX. Iotapata

RVrsus de vrbe Tyberiadæ Iotapatã petit:siue q; munitior cęteris esset.& p pter ea in eã plurimi se contulissent bello promptiores:siue q; eo Vespasianus plærosq; ex suis direxerat.q munirent iter qd p montes difficile saxosũ q; asperũ pedib⁹ eqtib⁹: autẽ iuiũ atq; ĩsupabile foret.Deniq; die b⁹.iiii.ne angustię officerent reserata sunt viarũ strata:cõpositũ iter:quo facilius omnis exercitus transmitteret.Quinto die transiuit eo Iosephus deiectosq; iudeorũ animos erexit. Vespasiano quoq; vbi factũ indiciũ:eo Iosephũ commeasse incẽtiuũ celerandi itineris accessit:q; conficiendi belli cõpendiũ putaret:si dux & populus bello promptior interciperet.Aduenit itaq; cũ exercitu & primo die curãdis cibo.militib⁹: ne ex itinere fatigatos.cura belli incesseret tempus dedit.Sequenti die duplici acie vallauit vrbem & tertio equestri ordine.Qd videntes Iudęi inclusos se & obsessos vndiq; nec vllum refugii locũ.Ipsa desperatione audaciã sumpsere.Nulla.n.res promptiorẽ bello militẽ reddit.q̃ne cessita spliãdi & pruptũ piculũ.Vrgebat Vespasian⁹ iaculis:vrgebat sagittis:missilibus quoq;:plurimi Iudæorũ vltra muros pgressi dest ĩata feriẽdi arte vulnerabãt :mãebãt tñ ipauidi. Tentabat oĩa virtus romana & maxime vbi infirmiora aduerterat murorũ subsidia.illic maiore ĩcumbebat manu.Pudor hos: illos armabat spes vltima: ferro aperire viam salutis desiderãtes:Grauia tolerabant Iudæi nec minora referebant tentamenta audaciæ. Pricia a romãis cũ virtute.furor a Iudæis cũ temeritate certabat.fessis itaq; tota die illis pro salute:istis pro triumpho dimicantibus nox prœliũ soluit.Sequenti quoq; die & tertio quartoq; consimiliter & quarto pliatũ acriter:sed vt solet fieri in talibus prœliis plura vulnera q̃ neces inferebant.licet sepe & excursus a Iudæis & a romanis tentarentur eruptiones : quos in iram accendebat pudor:eo q; victores Hannibalis & Antiochi omniũq; gentiũ Iudaicis prœliis immorabãtur. Tãta erat romanę virtutis conscientia vt non cito vincere pars victi estimaretur:sed aduersus naturam magis erant illis q̃ in hostem certamina.Nam ciuitas pręruptis vndiq; ppe erat interclusã rupibus non vallo & fossa:vt alię vrbes:sed profundis erat circũuallata præcipitiis: quę nec vis⁹ hominũ comprehenderet:nec vsus inuestigaret:& horror sollicitius intuentem magis magis q; inuoluerat tantum ab aquilone in montis defectu vnus ad vrbem accessus arduo trũ ascen

suppetebat. Quē Ioseph⁹ muro interclusit: propugnatoribus sepsit: vt inter murū inferiorē: & vrbem superiorē periculosa erruptio fieret obsidentibus: & intuēti esset inęstimabilis cognitio superiorū. Ciuitas. n. ipsa in montis supcilio sita. circuitu finitimorū montium velut quodam naturali vallo circundatur septo genili abscondita. vt nemo prius illic vrbem esse intelligat: q̄ in vrbē ipsam fuerit ingressus.

Cap. X.

Espasianus cum vincere naturā nequiret: eā sibi ipse in adiumentū accersiuit: vt obsidiōe diuturna p inopiā cibi & pot⁹ cogeret obsessos ad deditionem: sed frumenti copia multo ante congesta: ꝓpulsat piculū famis. Aquę erat difficultas maxima: qa neq; vllus in vrbe fons & solennis siccitas raris p ea locorum imbribus bibendi subsidiū attenuauerat. Ductus oīs aquarū obstruxerat ne in vrbē mearent. Augebat inopia auiditatē repugnabat natura. Cōmentū Iosephus detulit: vt infuse vestes muro suspenderent: quo paulatim rorantibus aquis crederet illis non deesse ad potū q̄d abundaret ad lauacrū vestimētorū. ¶ Deiectus eo Vespasianus: rursus ad expugnandā vrbem accendit. atq; omnē exercitū circa congregat. Machinis murū quatit: pulsat Aries. Nomē hoc species dedit: co q; validę ac nodosę arboris caput ferro vestitur: & q; vt frons arietis ꝑtendit: quae obductis laminis turgescit & ꝓminet. E medio ei⁹ quasi cornu procedit ferri solidioris. Magnitudo arboris in modum mali naualis: quā non ventorq; ꝓcella: nō velorū sinus flectant. Ea suspensa funibus ad superiora atq; robusta arborū nexis multorū manu valide in murū impellebat. Deinde retrorsum ducta atq; in statere modū sustentata retinaculis maiore impetu destinabat: vt crebris ictibus fatigatum muri latus cederet: cauatūq; vi rupturis fenestram daret qua romanis hostibus via in interiora vrbis pateret. Primo igitur ictu mur⁹ cōcussus est: contremuitq; omnis. Clamor illico vniuersorum quasi expugnata vrbe trepidantiū ne repcussus murus fatisceret. Sed Ioseph⁹ saccos paleis repletos in eū dimitti locū præcepit: in quē aries a romāis intorquebat. vt laxo sacorū sinu lusa plaga omnis arietis emolliretur. Illisa enim solidis solida nocent: solutioribꝫ euacuantur. Deniq; facilius solidiora mollioribus cedūt: q̄ molliora solidioribus. Nam & aquę alluuione scopuli soluūt: nec ruina rupis vllum ē damnū aquarū: & iactis in freta molibus aquā suos vsus reseruat. sed petra inter vndas seruare suos nescit. Harenā quoq; marmoris ruina nō frangit: & marmor arenæ ruina comminuit. Retuleruntq; etiam romani quo commenta resellerent iudęorū: cōtis falces ligantes quibus dimissos inciderēt saccos quo vacuati paleis euitare arietis ictū nequirent. Reparato itaq; impulsu machinæ cū se iudæi vrgeri viderent. vnus ex his Eleazarus ingentis magnitudinis saxū eleuās de muro sup arietem elisit tanta vi: vt cōminueret caput machinamēti. Exiliens quoq; in mediū hostium rapuit illud: atq; in murū ferebat intrepidus in conspectu aduersariorū & patens vulneri. Deniq; iaculis q̄nq; figit: sed nequaq̄ conuersus ad vulnera quomodo ipse saxi ruina hostem inuolueret intendebat. Ascendit itaq; murū & victor doloris stetit cōspicu⁹ tante pręsumptionis ac super arietem se saxūq; deiecit & cū eo corruit. Victus quidē morte sed victor machinamenti cū in se solus decesserit patriæ in machinamēti autē comminutione totā vrbem ab excidio seruauerit. Netyras qtioq; & Philippus in medium se iecere agmen: vt auerterent quos petierant. Iosephus autem ignibus iactis vt machinamēta omnia exureret breui consumpsit plurima: sed consumpta repārabāt.

Aries

Eleazarus

Netyras
Philipp⁹
Iosephus

Nstabat Vespasianus: vrgebat ita vt in talo feriret iaculo sagittæ. Turbati sunt romani cū sanguinē ducis fluere cernerēt Exagitatus filius cucurrit ad patrem. Sed ille supra vim vulneris virtutē gerens animi: prohibet trepidare filiū magisq; in prœliū accendit milites. vt iniuriam ducis vlciscerētur. Ipse signifer reuocabat exercitum & ad muros cogebat. Ipse in bellū cęteros adhortabatur. alii sagittis: alii telis: alii balistis hostem vrgebant. Tanta autem erat huius tormenti vis quo saxa in hostē iaciebantur: vt percussus vnus ex sociis Iosephi qui propter adstaret comminuto capite rueret & occipitiū eius vsq; ad tertiū stadiū excutereť. Mulier quoq; a luo grauis pcussa vtero supra dimidiū stadii deintima sese secreti genitalis: excuteret infantē: ad postremū tamē victoria muros romanus miles succederet: & in ipso aditu vtrimq; valida manu decertareť: sicut erant conferti oleo feruenti. Iosephus perfundi romanos iubet: q; facile a vertice ad ima defluebat vestigia. Nec minor incēdio flamme cādentis olei feruor omnes artus depascebat. Succedebant tñ alii. Plæriq; etiā sudor pfluus olei vim refrigerabat. Et q̄uis huiusmodi olei natura sit: vt cito calescat: & serius comceptum deponat calorē: tamē victoriæ studio abscondebant iniuriam. Ardebant animis vt nullū corporis sentirent incendiū: nec tanti ęstimabant pœne feruētis dolorē: quanti dispendiū gloriæ: si tanq̄ exortes triūphorū desisterent bello qui duces fuerāt periculorū. Vel sanguine itaq; suo restinguere incendium olei certabant.

Ac mora obsidionis etiā Iaphæ vrbis quæ vicina erat populus insoleuerat: q; tam diu cernebatur. Vnde motus Vespasianus Traianū q; præerat ordini quinto decimo ductoris officio direxit: cū mille equitibus & duobus millibus virorū militiæ pedestris. Qui sine retractatiōe pfectus: vir acer: & bellandi artibus præditus cōuenientem studiis suis euentū belli repperit. Nā cum esset ciuitas & natura loci septa & gemino muro circūuallata: non cōtentus tegere se populus eius munitionibus occurrendū romanis puauit: Sed paulisper resistere ausi muro exteriore recipere sese volētes: hostem pariter recepere: Nam cum ipsis festinantibus etiam romani subintrauerunt: confugientibus quoq; ad murum interiorem clausę portæ: ne rursus romāi pariter irrumperāt. Ita auerso a se dei auxilio iudæi prelia bantur: quo ante vincere solebant: sed offenderant scelestis flagitiis & ideo ab his pœna debita reposcebatur: vt donarēť eorū supplicia nationibus. Deniq; plures prope suis inter se bellis: q̄ ab hostibus obterebantur. Exemplo est Iaphæ populus q romanis portas aperuit: & sibi clausit. Nam vt primū murū romani irrumperent: ipsi patefecerūt vt secūdū murū iudæi nō penetrarent: iudęi clauserunt. Receptus itaq; hostis est socius exclusus. Receptus ille ne percussor desset: exclusus iste ne peritus euaderet. Intra duos itaq; muros cędebantur iudęi: manu comminus: de muro eminus. Plæriq; enim romanę militię viri constricti augustiis murū ascendebant atq; indæ in subiectos tela iaculabantur. Itaq; galilęi suis q̄ hostibus infestioribus: rogabāt vt interiori muri vestibulo reciperentur: sed resistebant sui. Dimicabat in portæ limine. iudæis iter se pugnātib⁹. Isti irruētē cuneū gladiis excipiebāt illi resistētes moriebāt. Sęua ꝓpræcātes sibi iuicē: & mora se meritis suis ꝓpeti suppmis vocib⁹ attestabant. Itaq; exticta sūt duo millia virorū omniū pręliatorū. Rat⁹ quoq; Traiāus vel nullū iāsibi repugnaturū: vel facilem vrbis expugnationē veteris vir disciplinę summam victoriā Traian⁹ Vespasiano reseruauit: misit q; ad eū: postulans: vt filiū suū dirigeret Titū: q; finē prælio daret. Quo aduentante facta irruptio: cęsiq; multi mortales: nec sine labore ac periculo victoria cessit romanis. Quibus ingressis murū interiorē obiecerant se qcūq; erant bello idonei & in augustiis positi: anceps bellū victoribus effecere pugnantibus desup virili ac muliebri se sexu: ac sæpe etiam in suos saxa: atq; omnia quę forte reppererāt telorū genera iaculantib⁹. Deniq; sex horis in ipso fine quasi ab exordio pugnatū. Ad postremum cæsis q constiterant puguaturi tū in cæteros sine ordine: sine modo: sine misericordia. Senes cū adolescentibus iugulabantur: mulieres cū paruulis reseruate: non ad veniam sed ad seruitutem masculis omnes interfecti: nisi quos puerītia aut infātia defendit: in prædam ducta sunt duo millia. cxxx. mancipia. domini cū seruulis. equa iā sorte cōditiōis: quos captiuitas pares fecerat. ¶ Nec Samaritæ immunes miseriarū fuere. Nā cū secūdū consuetudinem suam montem Garizim q erat illis sanctus ascendissent. vbi adorare

Cap. XIII

Ca. XIIII.

solebāt:vñ et ī euāgelio dicit sā aritana.Patres nr̄i adorauerūt ī hoc mōte Et nr̄is ūēi:vēiet hora qñeq; ī hoc mōte neq; Hierosolymis adorabitis patrē.Debebat eñ vt cessaret supstitio:& vera religio succederet:euacuaret vmbra:vēiret veritas.Vtinā nō ī mōte sicut samaritani:nōī Hierosolymis ter ī ānō:sicut iudaī:sed in spiritu in oī loco eleuans puras man9 homo oīs adoret deū:& in noīe Iesu genu flecteret.Cū igit vt supra dixim9 ī mōte collecti secūdū suos ritus manerent:belli autē minas prætenderet ipsa congregatiōis species:vel sensus eorū qui nec malis finitimis resipiscebant.Multo autē amplius pro superioribus romanorū successibus p inuidiam cōmonerent:ac prope tumultū res essent:cosulti9 estimatū est eos prēueniri:ne in maiorem pestē erumperēt.Vocatoq; præfecto ordinis quinti cū tribus millibus vtriusq; militiæ viris eū Vespasian9 direxit.At ille ascendere mōtē primo exordio piculosum rat9 erat eñ simul iuncta terrori multitudo populi.& præruptum naturæ circumdedit exercitu montis confinia & toto die deferri fecit custodiam:ne quis aquatū descenderet.Cū igitur tantā hominū multitudinem vexaret sitis,quē magis ac magis estu exardescebat.& plerique seruituti se vel etiam neci mallent offerre:ne vel fame vel siti perirent:Cerealis.(hoc.n.nomē pfecto) ex descendētibus vniuersos esse defatigatos estimās cinxit mōtem ac more militari pollicens salutē:si arma deponerent:recusantesq; iussit feriri.Itaq; extincta sunt illic millia.xi.sexcenti viri:Clotapatē quoq; quadragesimo & octauo die facta irruptione primo diluculo:cū adhuc multo superioris diei fessi labore requiesceret.Primus omiū Titus cū Sabino ingressus cæteris viam præbuit Comprahensisq; superioribus locis in angustiis platearū passim:& ignari adhuc factę irruptionis feriebant.Alii in suis stratis,alii expergefacti:alii vigilātes:sed inedia ac somno soluti pœnas dabant.Ad huc tñ totā vrbē vis latebat malorū.Sed vbi exercitus ingressus militari infremuit vlu latu:ad solū fere subeundę mortis affectū insurrexerūt.Et si qui superiora petere tentauerant repulsi cædebant.Et quibus vlciscendi vis suppetere poterat:ipsa coarctatio vidictā ademerat.Et si qui resistere parabant:irruētibus supra se aliis bello abscōdebant vt.Alii multo fessi certa mine dimissis manibus sese offerebant vulneri:vt vel morte tam feralibus malorū suorum spectaculis eriperentur:Hac deceptus securitate pereuntiū Centurio Antonius rogat9 a quodā q; in speleacon fugerat:vt ei dextram daret:obsidem veniæ & salutis sequestram porrexit illico:doli negligēs & ve miser nimiūsecur9 triūphi:sed ille īcautū spiculo ferit & stati trāsfigit:ne impleta esset incruēta romanis victoria.Illo die interfecti omnes quicūq; inuēti sequētibus autem diebus etiā de Hypogeis & cęteris de fossis specubus producebant vel ibidē extinguebant:exceptis paruulis ac mulieribus.Cæsa per omnes dies.xl.millia qui numero comprehensa sunt in captiuitatem deducti mille cc.euersa & igni exusta est ciuitas & castella eius omnia anno imperii Neronis tertiodecimo.Iosephus:interea inter fauillas vrbis in quodam lacu delitescebat haud nscius q; quasi dux aduersi agminis studiosius requireret.Egressus die secūdo vbi septa aduertit omnia reuertit in lacū.Tertio die mulier quędā reperta cognitas sibi Iosephi latebras quærentibus demonstrauit:sed in lacu pariter.xl.duo viri:q eo confugerant:sese tegebant.Qui vbi aduertebant Iosephū primo per paulinū & Gallicanū a Vespasiano ad spem salutis vocari.Postea p Nicanorē q Iosepho veteris amicitiæ gratia copulabatur:& ideo missus vt dextrā daret:promptius officiū mādati muneris exequebat:circūfusi Iosephū talib9 adoriebant sermonibus.Nunc maior iudæi nominis tnetatur ruina:nunc fauilla tetrior quæ sepeliat & abscondat:splendissimæ disciplinā prosapię atq; omne decus subtuat:quando Iosephus ad triūphū captiu9 reseruari iubet.Quid sibi volūt tam sedula subito inuitamenta hostiū?Quid dona salutis spontanea?Rogantibus vitā aliis non pepercerūt:Iosepho arcersitur:Iosepho rogat vt viuat.Metuūt videlicet ne pompā amittant triūphi:ne desit quē spectet roma captiuū,quē catenatū Vespasian9 ante currum suum dirigat.Ad hæc igit ludibria vis re-

Cerealis Cap.XV

Iotapata capit

Tit9 Sabinus

Iosephus

Ca.XVI Oratio

seruari.Et vnde triūphabūt:si dux eorū defuerit de quibus triūphat? Aut qui triūph9 si amicitia dat victis? Ne credas Iosephe:vita tibi pro mittit:sed parant grauiora morte.Vicerūt te romana arma:nō capiat fraudulentia.Atrociora sunt dona eorū q; vulnera.Illa captiuitatē minant.Hęc libertatem reseruant.Inflecteris Iosephe:& animi quadā fractus mollicia vis esse patriæ superstes? Vbi est doctrina Moysi:q se de libro cœlesti deleri petebat,ne plæbi dñi superuiueret? Vbi est Aaron q inter viuos ac mortuos medi9 stetit:ne mors viuētem populū sæuo cōtagio depascerēt.Vbi est regis Saulis & Ionathæ deuotus patrię anim9 & mors illa pro ciuib9 suscepta:& fortiter gloriosæq; expetita?filius patrē exemplo inuitauit,pater filiū mortis proposito non dereliquit.Qui cum posset viuere maluit se interficiē ab hoste triumphari.Hortabatur armigerū suū dicens.Percute me ne veniāt incircūcisi isti:& pcutiant me & Illudant me quia armiger timuit ipse se gladio transuerberauit.Dignus quē Dauid spiritu prophetico vindicaret:qa se genere amale chita de eius morte falso iactauerat.& gloriā viri q se ipso hosti exemerat imminuendam putauit:vt a se interfectum mentiretur.Dignus etiam quem tantus laudaret propheta dicens.Saul & Ionatha speciosi & carissimi inseparabiles in vita sua:& in morte non sunt seperati.Super aquilas leuiores,sup leones potētiores.Ipse quoq; Dauid cū populū pcuti ab angelo videret,in se voluit cœlestē deriuari vindictā ne peunte populo reseruaret.Postremo vbi lex diuina cui us interpes semper fuisti:quæ pro hac breui vita perpetuā iustis promisit immortalitatē? Vbi deus Hebræorū:q docet iustos mortis cōtemptū habere.Refugere etiā debere terrenum habitaculū anhelare ad supna ad illam regionem paradisi vbi de9 pias animas cōsecrauit.Nunc demū cupis Iosephe viuere quādo nō oportet imo nec licet imo q d mai9 est:nō decet:& carpere desideras lumē istud (ausi dicere) seruitutis qd in alīēa potestate:vt id quādo iussērit rōan9 eripiat:quādo velit carceris tenebris obducat:vt optes hīc fugere nec liceat mori:& quo pudore ad eos ibis qbus psuasisti pro patria mori? Quā excusationem habebisq; tā diu resederis? Expectant quid agas:dicēt iā profecto.Quid morat Iosephq; qui præuenire debuit? cur tam sero sequit? Cur discipulos suos quibus pro libertate moriendū suasit:imitari recusat? Perfetem9 certe nos q; seruire elegeris assertor libertatis:q; mancipiū te romanis addixeris:q; captiuitatem libertati præposueris.Sed esto velis viuere.quomodo hoc impetrabis ab his aduersum quos toties præliat9 es? Quomodo te intuebuntur:qbus oculis:qbus animis? Quomodo iratis dominis & si liceat viuere voles? Aut qs proditorem patriæ non credet fuisse:cui mercedem saluā pditionis videbit? Vtrū malis elige:horū alterū sit necesse est.Vita tua aut præmimuproditionis erit aut seruitutis supplicium.His dictis intentarunt gladios addentes.Si acqescis mori:quasi amici ministeriū præbemus.Si recusas quasi proditi vltionē exigimus.

Moses Aaron Saul Ionathas

Iosephus legis diuinę interpres

Ca.XVII Iosephi ad socios responsio

D hæc Iosephus refert.Et qs velit esse tantæ morti supstes? Quis religat fieri hęres doloris? Quis animā suā nolit ex ipso corpore mortis si liceat absolui? Si non licet soluere:nisi ei q ligauerit.Naturæ vinculo coniuncta est anima corpori? Quis auctor natura nisi omnipotens deus ? Quis hoc animæ & corporis nostri deo placitū cōtubernīū interrumpere ac dissociare audeat? Si qs imposita manibus suis præcepto heili vincula sine arbitrio domini sui detrahat:nomine is grauī pulsasse iniuria suū dominū condemnabitur? Dei possessio sumus:deo seruitiū debemus:quasi serui expectemus imperia:quasi vincti reseruemus vincula:quasi fideles bonū depositū custodiam9.Non recusemus vitæ istius mun9 q d dedit nobis:nō refugiamus donū cœleste.Si hominis data reiicias:contumeliosus es:quāto magis seruare debemus:q d a deo nostro accipimus? Ab ipso itaq; accepimus:q; sumus:ipsius quoq; debet esse vt quandiu velit sim9.Vtrūq; enim ingratū est & citius discedere q velit & diutius viuere q voluerit ipse qui vitam donauit.Nūquit ante festiuitate Abraham? Nun

quid ante ascendit Abarim Moyses q̃ diceret ei ascende in mõtem abarim? Sed dictũ est ascende: & ascendit: & mortuus est: quasi bonus seruulus expectauit domini præceptũ. Ipse Iob qui dixit: pereat dies illa in qua nat⁹ sum: tamẽ in vulneribus & doloribus positus vitæ huius vincla non disrumpebat: sed vt liberaret rogabat dicens. Vt quid datũ est in amaritudine lumen vita aũt in doloribus anima? Laudabat itaq; mortẽ cũ diceret. Mors vero requies: tñ non præripiebat: sed postulabat vt scriptũ est. Concutior omnibus mẽbris: & qa sum ĩpius: quare non sum mortuus? Cur de ventre matris nõ in sepulchrũ decidi. Aut nũqd breue tẽpus vitæ meę? Dimitte me requiescere paululũ. Alius quoq; sanctus dicit. Educ de custodia aminã meã. Petit euadere: petit ex hoc corpore quasi de quodã euadere carcere: nullus tamẽ sanctorũ sibi ipse vsurpat nullus præripit. Si lucrum est mori: furtũ est vsurpare añ expectatũ. Si bonũ est viuere: sacrilegiũ est repudiare anteq̃ reposcatur. Sed gloriosum putatis in bello mori? Nec ego abnuo bonũ esse pro patria: bonũ pro ciuib⁹ in bello mori. Sed belli lege offero iugulũ si hostis petat: si mucronẽ demergant romani qbus de nobis deus victoriam dedit: qbus propter peccata nostra nos adiudicauit. Nec mihi blandior q̃ parcẽdum spondeãt. Vtinã fallãt. Vel hoc lucrũ ferã q̃ me sic timu erũt vt fallerent. vel hanc vltionẽ referã qa frangũt fidem. Malo illorum latrocinio perire q̃ meo. Latrociniũ meũ est si mihi ipse intulero manũ: si hostes beneficiũ. Ergo istud cũ beneficiũ dare possẽt interimendo: seruandũ putauerũt q̃ in potestate habebãt vt captũ occiderẽt latrocinati sunt. Sed pollicemini mihi manus vestrę ministeriũ. Reuera percussor nobis defuit vt nostro scelere pereamus. Nolo meo: nolo vestro scelere pire: qd̃ plus est q̃ meo? nolo mutuo. Hoc est. n. vnũquẽq; nostrũ sibi manus inferre vicarię necis mercedẽ soluere: vt iam non solũ pro suo quisq; sed etiã pro alterius sanguine scelus debeat. Verum regis
Saul Saul exemplũ ponit: ei⁹ certe q aduersus voluntatẽ diuinã rex postulatus est: & offensum meruit dei. Vnde etiã cũ viueret successorẽ accepit. Egregium exemplum viri: cui defuit dei gratia: & tñ voluit mori: qa iam non poterat viuere. Voluit tñ & ipse vt eũ socius occideret. sed ille scelus putauit: recusauit ministeriũ. Non igit vsus consilio: sed destit utus ministerio fecit: vt ipse gladiũ in se conuerteret. Si timẽs fecit ne sibi illuderet: qd laudas qd timoris est? Si non timuit: cur primo aliud elegit? Ego nec illudentes romanos timeo nec mentientes. Saul tñ se solus peremit: non Ionathas non quisq̃ alius in nostra scriptura. Quid mirũ si potuit se perimere qui potuit etiã filiũ occidere? Aaron inter viuos ac mortuos stetit: & hoc virtutis est non temeritatis. Non enim mortẽ sibi intulit: sed mortem non timuit: q eam corpore suo reppulit. & serpenti in omnis obstaculo fuit. Non ego qdẽ Aaron sed tñ non degenet ab eo: offero manus seriant: vt volũt. Si possum eorũ manus timere: dignus sum q manibus peream meis. Si peunt illi aduersario: cur ego non pereã mihi? Si quæritis cur parcere velint: & in hoste virtutẽ mirãt? Tanta est. n. virtutis gratia: vt frequẽter etiam hostẽ delectet. Noscis etiã ipsi quanta intuleri exitia romanis: quo modo victores omnium gentiũ Iotapatę ignobilis vrbis diuturna obsidione ad Hierosolymitanæ vrbis excidio auerterim. Breui damno totius belli aleã lusi. Didicerũt cęteri meo piculo pacẽ optare? fortasse ad hoc reseruamur: vt nõ deterreant cęteri: sed ꝓuocent. Sed suaue asseritis mori ꝑ libertate. Quis negat & illud? tñ dulce viuere ꝑ libertate. Nam cũ amicitiã offert libertatẽ ꝑmittit. Qd̃ si seruitutẽ inferat tũc erit certe oportunior moriendi voluntas si oportuerit mori. Nũc aũt vitã: offerũt nolunt occidere. Timidus autẽ est & qui non vult mori qñ oportet: & qui vult qñ non oportet. Quis em̃ ignorat fœmineę timiditatis esse & muliebris formidinis ne moriare mori velle? Deniq; pauidę mulieres vbi aliqd̃ immiere sibi periculũ cognouerũt: solent se præcipitio dare. Angusti enim animi molem formidinis & metũ mortis sustinere non queunt. Vir autẽ patiẽs qui præsentia non timet. & futura cogitat? nescit trepidare: vbi non est timor. Deniq; scriptũ est qa animæ effœminatorũ esurient: quæ ci-

bum vtiq; virtutis non habentes esuriunt. Ideoq; ad mortem ante tempus festinant. Neq; enim repletus cibo gratiæ spiritalis sibi ipsi manus irrogat: quũ scriptum sit: quia os imprudentis mortem inuocat. Et iterum dicit scriptura. Et qui nõ curat seipsum in operib⁹ suis: frater est eius qui seipsum exterminat. Condemnatur ergo qui seipsum percusserit. Quid enim tam contra legem naturæ? Quid etiam tam contra naturã omniũ animantium? Quibuslibet feris licet atq; agrestibus insitum est se amare. Naturæ enim lex valida est viuere: nec sibi mortem asciscere. Deniq; ferro in se armari: omnia genera animantiũ nec si velint possunt. Informem leti laqueũ homines inuenerunt: feræ nesciũt. Sed morsus ferarũ arma sũt: dentes eorum gladii. Quando tamen quisq̃ audiuit q̃ sibi aliqua fera proprio morsu membrum ademerit? aduersum alios faucium suarum armis vtuntur: aduersum se osculis. Nobis quoq; quid tam dulce q̃ vita? Quid tam inimicum q̃ mors? Deniq; qui vitam protexerit patronus est: qui mortem appetere tentauerit insidiator est. Quod ergo in aliis execramus si nos appetamus ipsi nobis volumus inferre: & quod ab aliis pro pœna exigimus: hoc ipsi nobis irrogamus pro gratia: & gubernatorem si commissam sibi nauem saxo illidat: persequimur: nos commissũ nobis nostri corporis gubernaculum ferro extinguimus: & voluntario naufragio addicim⁹? Sed obiicitis mihi mortem maturam: cum in potestatem hostiũ fuero deductus. Quid ergo lucrifaciam si quod ab hoste metuo hoc ipse mihi inferam? cum possit accidere vt quod suadetis mihi facere non faciat inimicus? Huiusmodi istud est: ac si videns gubernator tempestatem futuram: tempestatis gratia declinandæ nauem fluctibus immergat. An quia grauiora supplicia exacturus est aduersarius: ideo præueniendum putatis: vel quia strenuum arbitramini vt in nos ipsi ferro vtamur. Sed id imbecillitatis suffugium est: non virtutis trophęum: captare lucrum suppliciorum. In hoc igitur inhæremus: q̃ nec insignia habeat fortitudinis: nec profectũ vtilitatis. Quid autem arte xam violati depositi religionem? Deus omnipotens thesaurum nobis optimum dedit: atq; inclusum in hoc vase fictili: & consignatum commisit nobis custodiendum quoad ipsi placeat reposcere. Nonne in vtroq; crimen est: vel reiicere depositum non reposcenti: qui dederit: vel reposcenti negare? Si hominis depositum violare pœna infamiæ est: quanto magis violare depositum dei? Depositum dei anima est in hoc corpore: anima quæ mortis isti⁹ capax non sit. Non enim vllo mortis vinculo astringitur atq; illigatur: sed videtur mortem operari cũ soluatur corpore: atq; a commisso sibi contubernio seiungit. Cum igitur ante repetitum depositum mortem irrogamus: & animam quasi inutilem nobis remittimus: atq; e domo nostra excludimus: & corpus sine decore & gratia sui in terram resoluimus. Cur exeundi hinc præceptum non expectamus? Miles thesseram expectat: seruus imperium. Si quis horum sine præcepto exierit: alter desertor: alter fugitiuus est. Qui hominem fugit: pene est obnoxius: q̃uis improbum fugerit dominum. Nos optimum omnium fugientes: possumus non astringi pietatis flagitio? Num etiam illud præterit nostram opinionem: q̃ apposuit deus angelum in circuitu timentium eum. Est ergo qui prohibeat nisi præceptum acceperit? Si nullum præceptum: nullum viaticum. Et quomodo perueniemus sine viatico? Quis non recipiet in illo puro & secreto loco? Quis non admittet ad illa sanctarum animarũ consortia? Adã latebat qa præceptũ dei præuaricat⁹ est: exclusus est de paradiso: qa nõ seruauit mandatũ. Dicit ei. Adam vbi es? Quasi ei qui fugerit: quasi ei cui⁹ apud deũ nõ est prefetia. Nõne & mihi dicetur vbi es? qui præter præceptum venisti: quem ego naturalib⁹ vinculis non relaxaui? Tollite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus: & stridor dentium & dolor:

Egesippi de excidio hierosolymitano.

Hæc non solum moribus hominum: sed etiam legibus interdicta accepimꝰ. Namq; alii insepultos proiici iubent eos qui in se ferrum deiecerunt. Dignum est enim vt qui patris imperium non expectauerunt: priuentur quasi quodam matris gremio: terræ sepulchro. Alii dexteram manum abscidunt defunctis: vt separetur a membris sui corporis quæ aduersus corpus suum vesano militauit furore. Sed hunc exitum sacrilegi ferunt: aut proditores: vel percussores parentum: qui verum patrem non agnouerunt: nec se recognoscunt. Ideo aut penitus sepeliri prohibentur: aut non toti sepeliuntur. Animas quoq; eorum non paradysus recipit: sed inferorum tenebræ: fœuaq; supplicia. Hæc mihi reputanti: q̃q̃ omnia erepta sint: sola tamen terrori ac formidini sunt: nec mihi ipsi inferam quæ nec hostis poterit inferre: & illa paradysi eripiam: quæ Romanus adhuc non potuit eripere. Certe accelerare potuit: non poterit auferre: q̃ sola impatienter desiderio. Non enim vitæ huiꝰ vlla vitæ cupiditas tenet me: in qua nec apud ciues: nec apud hostes cepi quod delectaret. Isti mihi pacem negarunt: illi patriam eripuerunt. Inter tot mala quid potest suauitatis in hac vita superesse? Tu modo omnipotens pater qui naturæ auctor atq; arbiter es: honestum largire exitum: tu rumpe naturale hoc vinculum: redde animam meam secretis suis. Extinctus sit populus: ereptum ius: libertas infracta: non præuaricabor tamen legem tuam vt moriar iniussus. Expecto vt iubeas: expecto vt volentem liberes. Multos habes tui executores: a te expecto imperium: ab executore ministerium. Bonum est mori: sed moriar vt Hebræus: non vt latro: non vt carnifex: non vt hostis. Victus sim licet bello: manebo tamen quod natus sum: vt Abrahæ patris hæreditatem non deseram. Non transibo in numerum hostium: vt ipse meus percussor sim. Offerre me hosti percutiendum sine pietatis possum dispendio manus meas mihi in hostem conuertere sine scelere non possum. An vero metꝰ est: ne non liceat nobis secundum legem viuere? Reuera nisi magna libertas est: quibꝰ nõ licet secundum legem mori.

Cap. xviii.

Hæc Iosephus allegabat: quo euacuaret voluntariæ mortis affectionem. Sed illi qui semel sese morti deuouerant: quia verbis resistere non poterant: gladiis quasi feriturí illico virum circunstetere: nisi acquiescendum putaret. At ille circundatus: alium ducis reuocabat auctoritate: & virtutis constantia: alium seuero obtutu conueniebat: Huius reuocabat dexteram: illius inflectebat iram: mulcebat consilii salubritate. Diuersis modis vnicuiq; irrationabilem extorquebat furorem. Etenim q̃uis vltima sors victi dignitatem extorserat: non penitus tamen aboleuerat reuerentiam. Paulatim itaq; deponebãtur manus: recondebantur gladii: tamen intentio perseuerabat. Quum videret vnum a pluribus se obsessum teneri: siue casu quodam: siue consilio commentatus est: vt minuerat numerum repugnantium. Committamus inquit sorti moriendi ordinem: vt se nemo subtrahat quum sors conueniat vniuersos. Istiusmodi conditio sit sortis: vt is qui sorte exierit: ab eo qui sequitur interimatur. Itaq; fore: vt sors vnumquenq; non propria voluntas morti adiudicet. Stet igitur vnusquisq; sub sorte iudice: & exors sceleris: & liber captiuitatis: vt non alieno arbitrio sceleret: nec declinet suo mortem futuram. Nemo excusare poterit euentum quem vel casus intulerit: vel voluntas dei signauerit. Fidem fecit oblatio: & vniuersorum assensus sorti acqeuit. Quisq; sorte est designatꝰ: paratam sequẽti necem præbuit. Itaq; accidit: vt interemptis reliquis: Iosephus cum altero superesset neci. Manebat necessario: vt aut sorte condemnaretur: aut certe si exitio superesset: sanguine socii contaminandus foret.

Suadet vt sorti renuntiaret. Sic domesticum euasit prœlium: & per Nicanorem ad Vespasianum deducitur. Fit concursus ad eius aduenientis spectaculum: Romanis fere omnibus confluentibus: alii videre deiectum desiderabant: quem paulo ante in amplissimo honore positum summæ rei præesse intuebantur: alii certabant capto illudere: alii vices rerum humanarum tam varias atq; flexibiles mirabantur. Plaq; consultius ingemiscebãt: qui in alienis casibus sibi posse eadem accidere putabant. Titus præ cæteris mouebatur: ingenita animi mansuetudine: illum bellatorem superbum dudum subito potestati addictum hostium: alieni motus sortem operiri vitæ naufragium exulem spei: incertum salutis. Tantum valere momenta in prœliis: vt breui casu dispares sui reddant: cum aut potentes eiiciũtur: aut afflicti leuantur. Itaq; pars melior eorum scilicet qui honore potiebãtur: mitiora consilia dabant: maxima tamen portio salutis apud patrem Iosepho Titus fuit. Vespasianus eum adseruari præcepit ne forte elabereť. ¶ Inde paucis post diebus Ptolemaidem repetit: atq; inde Cæsaream contendit: vrbem Iudæę maximam: sed magis gentilibus refertam inhabitantibus. Vnde cum plausu & lætitia suscepere exercitum Romanũ. Non solum Romanæ societatis exoptata sibi gratia: sed insito quoq; odio plæbis Iudæę cuius principem Iosephum oportere puniri maximis clamoribus vociferabantur. Quam Vespasianus vt vulgi iram sine iudicio conceptam silentio dissoluit. Et quia ad hyemandũ & tempus oportunũ: & ciuitas erat: duos ordines in Cæsarea constituit. Decimum quoq; & quintum ordinem in vrbe Scythopoli: ne Cæsarea totiꝰ onere exercitus attereretur. Ideoq; vrbs memorata Dianæ Scythicę consecrata: tanq̃ a Scythis condita. & appellata ciuitas Scytharũ: vt Massilia Græcorum. Situs loci declarat ingenitã duritiã conditoris patentia magis camporum: q̃ conducibilia habitationis vsui delegisse. Namq; aperto & aspero hyemis: & feruenti tempore æstatis plus laboris habent q̃ delectationis: quoniam & hyeme plus frigori patent: & grauior in his locis æstatis flagrantia est: in quibus solem totũ recipiũt sine vlla arui virentis amœnitate. Itaq; campestris & maritima regio memoratæ vrbis: etiam æstu maris amplis vaporabať. ¶ Nec tamen negociis bellicis Vespasianus vacuus erat. Cognito etenim diuersis ex locis ad vrbem Ioppem sese contulisse plurimos: eamq; sibi oportunam ad excursus pyraticos: reparatis ædificiis quæ a Cestio destructa fuerant instaurauisse: quoniam vastata regione: subsidiũ alimoniæ quærebatur: diligẽter exploraui omnia. At illi statuentes huiusmodi nauigia quæ vsui prædonũ accomoda forẽt: speculati commeantiũ transitus vniuersa prope Phœnicis atq; Aegypti commertia populabanť adeo vt crebræ prędationis terroribus omne illud mare clauderent: atq; indubii periculi metu nauigandi vsus interciperetur. Quo comperto pedestris militię manum & equitum plæroſq; pergere iubet: & nocte Ioppen ingredi. Quod facile factũ fuit: cum custodia nulla ciuitati præt enderet: quoniam euersæ vrbis fama nullas exercitatura Romani cura ducis æstimabať. Præsentes tamen erant: sed non ausi resistere atq; ingressum negare Romanis aduenientibꝰ: nauigiis ascensis vltra iactũ progressi sagittę in mari pernoctauerunt.

Iosephꝰ capitur.

Cap. xix.

Scythopolis

Massilia

Ca. xx.

Ioppe.

De Ioppes situ.

Res postulare videtur situm littoris eius: quo præexitur Ioppe breuiter exponere: vt quemadmodum sine vllo prœlio prædictæ vrbi secunda clades fuerit liquido manifestetur. In portu orta est natura ciuitas: cuiꝰ ab ora maris littus asperum directumq; sed cornibus vtrimq; leuiter inflexum: in quibus profundæ rupes: saxaq; ingentia quæ mari prominẽt Et cũ de imo maris surgãt in mare excurrũt tñ: vnde etiã Andromedã illic fuisse cũ cęto obiectaret formę locorũ: atq; ipse rerũ species prodere videť: nõ mediocrẽ vetustis fabulis fidẽ accõmodãtes. Cędẽtibꝰ itaq; littꝰ aduersis Boreę flatibꝰ

Immane quantũ vndę attolluntur:quæ scopulis illisæ fragorem ingentẽ excitant: atq; in fluctus relapsæ inquietum illum maris sinum reddunt:vt plus periculi in portu q̃ in deserto sit. In eo igitur fluctuantibus scaphis quas ex Ioppe vrbe productas supra diximus: ad matutinum flatus væhemens irruit:quem Melamborium per ea locorum nauigantes vocant: statimq; inter se vndis impellentibus scaphas miscuit: atq; inuoluit. Alias ruptis anchoralibus egit in petram:aliis cum in aduersum mare violenter subrigerent:saxosi littoris periculũ vel a Romanis clades occurrit: vndaq; præcelsa mole supereminens: oppressos demersit. Confugiendi nullꝰ erat locus:nec manendi spes: cum vẽtus de mari expelleret:Romani vrbe excluderent.Grauis erat nauigiorum sonus:quũ inter se collidereñ.Intolerabilis hominũ gemitus cum frangerentur.Qui vbi vacillantibꝰ alueis videbant mare irrumpere:alii se præcipitabant natandi peritia: alii dũ appropinquantes exiliunt scaphas in mare lapsi concursu alueorum proterebañ.Plaricq; cum ipsis in profundo sidebant myoparonibus:quos enatandi fiducia destituerat:minore tamen cruciatu quibus ars deerat:vel spes vlla tentamentorũ. Qui se circunfuderant littori nautis fugientibus:idem & littoris periculũ:& a Romanis clades mors transfigebat.Cæterum natare adorsis conuulsa nauium fragmenta crebris quatiebant ictibus lateribusq; illisa miseros artus fœde mulctabãt:aut scopulis impulsos inter ipsa amplectendi littoris vota mors seq̃bat:qualecũq; tamen habentes solatiũ in terris perisse.Miseranda itaq; facies erat cum excusso infelicium cerebro cautes aspergerent:sanguine maderent littora.Cerneres infectum cruoribus mare:repleta omnia cadauerib̃us.Et si qui forte euaserant:appropinquãtes littori interficiebantur:æstimantibus Romanis q̃ non ex iocoꝝ asperitate vsuq; ventoꝝ in illis locis desęuiret procella:sed diuina indignatione præter solitum cõspirantibus ventis mare inuoluereturne ludæi euaderent:& ideo metuentibꝰ eis parcere quibus deus non pepercisset.Fuere qui se ferro interficerent:tolerabilꝰ rati ferro q̃ naufragio perire.Alii qui contis protrudere volentes nauigia perforauerunt :nonnulli qui lapsos in mare si forte orarent vt a nauigantibus eleuarentur:remis repellerent: aut telo ferirent. Quod ideo non prætermisi:quo clareat ab ipsis sibi ludæorũ populis:q̃ ab hoste periculum maius fuisse: qui seipsos interimebant:quasi exigua essent ad eorum exitium infesta simul omnia:cœlum: hostis:mare:rupes.Quattuor itaq; milia quingentaq; defunctorũ numerata corpora:quę de spuerat mare:sine bello capta vrbs:& excisa a fundamentis.Sic in breui tempore secundo Ioppen Romana manus diruit.Quod iure Vespasianus præcipiendum putauit: ne iterum illic piratica conderentur habitacula. Vnde & equitatum eo loci illic cum peditibus pauciorib̃ licet proficiscens reliquit:vt pedites in loco manerent:ne quid accideret prædonum manus assueta latrociniis:equites autem percursarant fini tima regionis:vicosq; & oppidula:quo penitus omia ne conspirarent in aliquos ausus diruererentur.

Ioppe iterũ capit.

Cap.xxi.

Vm hæc in Ioppe gerunt:q̃uis procul Hierosolymam degerent:ne sic quidem a consortio cladis feriabãtur.Auditis enim quæ gesta a Romanis fuerant in Iudæa:& maxime quia Iosephum interfectum compererãt: primo quia nemo de locis ad eos index aduenerat non credebant:deinde ducem tantum non temere in manus hostium incidisse arbitrabantur. Et reuera nullꝰ nũtius rantæ cladi superfuerat:& hoc ipsũ supremi excidii fama:qa nullꝰ index supererat:astruebat perisse omia: nihilq; resedisse:vel ad indiciũ rerũ gestarẽ manebat opinio quouis maior relatu:q; ipsa incertos dũtenẽt silẽtia:credebant oia q̃ timebant:rãtũq; aberat quo verius aliqd nuntiareť:vt etiã q̃ gesta nõ fuerant adiicerent. Nã Iosephũ quoq; interfectũ fama adseuerauerat.Idq; dolori maxio fuit vniuersis.Sed vbi eũ

apud Romanos degere compertũ:tanto odio persequebañ:vt cuius primo mortem dolebãt eiusdẽ vitam vel ignauiæ:vel pditionis indicẽ detestarenť.Hinc maior in Romanos cõmotio vt se de Iosepho vlciscerenť.Et quo magis eorum res inclinabãt:eo amplius in bellum accẽdebantur. Vbi finis esse debuerat:inde exordium malorum capessebatur. Nam sapiẽtibꝰ aduersi rerum exitus:ad cauendũ magis documento sunt:ne rursus eadem accidant quæ iam male cesserũt.Imprudẽtibꝰ autem incentiuum miseriarum.Debuerat ergo Hierosolymitanis cautia sobrietatis esse sociorum periculum.Sed quia noluerunt intelligere vt bene agerent:in exitium vertit.

Ca.xxii.

Espasianus tamẽ vt & ipsa mora in meliꝰ consulerent sibi:& a labore exercitus paulisper requiesceret:roganti cessit Agrippæ:vt in vrbe regni eius Cęsarea Philippi viginti fere interponeret dies:simul vt ęgra partiũ eius a cõmotionis & discordię furore resipiscerẽt:qui se interuentu regis suscipi posse si conuerterenť cognoscere deberẽt:cum tam sedula officiorũ fœdera inter regem & Romanos interuenirẽt.Deniq; Tiberias proxima Cæsareæ re medium non abnuit:sanitatem inuenit.Nam & ipsa graui morbo dissidẽtis inter se plæbis exæstuabat. Vnde Vespasianus tres ordines validiores accíri:& Scythopolim petere directo in negociũ filio decernit.Ea erat decem vrbium maxima vicina Tiberiadis Inde appropinquare muris Valerianum cum quinquaginta equitibꝰ iubet:q; pacifica suaderet:& ad fidem societatis clausos vocaret:vt congregati exercitꝰ terror aduersos percelleret: nũtius pacis volentes inuitaret. Valerianus prope muros equo desiliit:eadem fecere etiã qui simul propius accesserant.Quos pro numero spernendos arbitrati:Iesus prædatoriæ manus princeps cum suis qui pariter incessere ausi:repentina eruptione deturbant loco:cedentesq; simul quos deduxerant equos:inuolauere dementes qui nõ aduerterent consultius Valerianũ cessisse insolentiæ:q̃ spolia de his qui pacem offerebant vsurpauisse.Deniq; seniores offensi facinoris acerbitate vrbem relinquentes:ad Vespasianum precatum venere:ne paucorum insolentia vniuersę plæbi ascribereť. Vespasianus illico ad vrbem Traianum direxit: vt explorare si populus insidiatoꝝ temeritatem auersaretur. At ille conuenientia populi studia senioꝝ precibus annuntians fidem legationi accumulauit.Ita petentibꝰ venia data:maxime quia solicitum regem pro totius vrbis statu Vespasianus intuebatur.Cuius fide interposita:nihil tale ausuros:postea delicti gratiam volens cessit.Inde Taricheas sollicito atq; instructo agmine petit:eo q; plurimũ ad ipsam vrbem propter munitionem loci confluxerat multitudinis: & qa muro eã vallauerat Iosephꝰ:nisi qua pedestribꝰ inuia Genesarii lacꝰ fluctibꝰ alluebat:ideo nauigiis congregatis:anceps bellum fremebat.Si terrenum inclinaret aduersum se prœlium: ad naues confugerent.Si nauali certamine cederent:vrbem reuiserent:murisq; sese ambientibus defensarent.Consimilia vtrobiq; præsidia:vel in vrbe Tiberiade:vel Tarícheis.Sed Tarícheis perniciora ingenia:murus validior Tiberiadis.Sed & Taricheorum furor promptior: vt si necesse esset miscerent omnia:nauali a terrenis certamina:terrena classicis.Deniq; circunuallati aduersa acie cum maiora auderent viribus:nec aduersus dispositionis Romanæ moderamina:veterani quoq; exercitus virtute in quicq̃ temeritas promoueret: priusq̃ aliquid exitii subirent:versi in fugam:ad naues conuolauere. Quibꝰ confertis tanq̃ densata acie prœliabãtur:acsi in terris manu res gereretur.In campo etiam multitudo innumerabilis hostem prestolabatur.Eo cognito filium cum electis equitibus Vespasianꝰ direxit.Qui vbi se ingẽtibus circunfusum copiis vidit:ad patrem quidem retulit maiorem esse hostium multitudinem q̃ opinio compræhenderat:sed conuocatis quos secum deduxerat bellandi incentiuum huiusmodi alloquium infudit.

Iesus

Cap.xxiii.

Cap. xxiiii Orõ Titi ad milites

VIri inquit Romani: meminisse enim vestri vos nominis & generis prœliaturos decet: quorum manus nemo effugit qui in orbe Romano est. Vnde enim hoc nomen vniuersis terris nisi vincendo dedistis? Meminisse etiam loci oportet in quo nunc sitis: & aduersũ quos Romani bellũ gerat is. In extrema enim parte orbis terrarũ cõsistim⁹. Tanta ergo terrarũ spatia transeũtes: nihil alienũ vidistis. Quid enim vobis alienũ quoq; in possessione orbis terrarũ est? Quicqd vbiq; est: ius nostrũ est. Quicqd incolatus vniuersoq; tenet: possessio nostra est: Currebatis bene qui statuit vestros orbe toto currentes triũphos? quos non Hasdrubal Pœn⁹: non Pyrrh⁹ Aeacides: non Brenn⁹ capitolinis vestibulis incũbens: non Persaq; caterua. non Aegyptiæ phalanges statuere potuerũt. Hos statuit rebellis Iudæa ineruditam pręferẽs bellandi temeritatẽ rixę q̃ pugnę aptior. Neq; em̃ est qd̃ vereor: sed plenũ verecũdiæ arbitror: q̃ vos vincẽdo defatigamini. Illi autem qui toties vincunt audaciã sũpsere: & lassari vos reb⁹ secũdis: cũ illis aduersis duriores sint. Attollite igit animos Romani viri: & aduersus caterua hostiũ freti patria virtute exurgite. Neq; vos numer⁹ moueat plæbis Iudæę: cũ illos tot nostræ virtutis insignia non deterreant: quæ longe numero validiora sunt. Neq; em̃ vlla in Hebręis vel rei militaris scientia: vel prœliãdi peritia: vel moderandi gratia: null⁹ disciplinæ vsus: nulla tolerandi patientia. Solũ in prœlia deferũt mortis compotũ: sed nemo vnq̃ moriendo vicit hostem: sed perimendo. Illi nesciũt arma nisi in bello: nos in pace arma exercemus: vt in bello casus belli dubios non sentiam⁹. Insuetis em̃ euent⁹ dubii veteranis solennis triũph⁹. Quid em̃ aliud agim⁹ quotidie: nisi vt nobis vana nũq̃ prœlia sint? Vnusquisq; domi quasi in prœlio exercet vt in prœlio meditatio q̃dam certaminis sit. Denicq; non errauerit quisq̃ asserens q̃ meditationes nostræ bella sine sanguine sint: bella nostra meditationes sint. Progrediamur in bellũ muniti vndiq; tegit galea caput: lorica pect⁹: totumq; clypeo corp⁹: vbi feriat hostis Romanũ militem reperire non potest: quem ferro septũ circunspicit. Aliis talia arma oneri sunt: nobis integumẽto: quia vsu leuant. Aduersũ iermes igit ac nudos pliũ nobis est. An vero metuim⁹ ne numero circũueniamur? Primũ liberin prælijs eqtat⁹ est. Cedendo atq; insequendo bellũ pludit. Et q̃uis maximas acies circũcursat quib⁹ libitũ fuerit spatiis excedit. Deinde in ipso pedestri certamine nõ tam numer⁹ pluriũ conficit pugnã q̃ virt⁹ paucoq;. Multitudo em̃ disciplinę insolẽs: ipsa sibi est impedimẽto in psperis ad victoriam: in aduersis ad fugã. Virt⁹ vero patiẽs & secũdis valescit: nec vsq; ad finẽ labit in aduersis. Accedit illud q̃ assuetudo victoriarũ incentiuũ nobis sit pliandi. Nã & si illi pro patria: p liberis dimicãt: nõ ideo prõptiores eos esse q̃ nos oportet. Neq; em̃ min⁹ est immo haud scio: an etiã ampli⁹ nobis q̃ pro nostris decernere. Pro nobis pliamur: & cũ pliamur pro gloria: ne minores sim⁹ eo q̃ sumus. Quis ergo dubitet plus esse pro gloria decernere q̃ pro salute? Nobis aũt bellũ hoc pro existimatiõis est periculo: ne ius partũ intercidat. Periclitamur etiã victores gentiũ & principes orbis terrarũ: Iudæis pares videri: quos ex equo nobis in aduersarios constituim⁹: si nõ aliter nisi pari numero cõgrediamur. Maiores nostri magnas hostiũ copias parua manu frequẽter fuderũt. Et qd nobis cõferũt quotidiana exercitia? quid diuturn⁹ labor: si pares ad prœliũ venim⁹? Nũtiauim⁹ quidẽ de numero patri: quia nõ licebat aliud: sed aduertat nos nõ de periculo metuisse: sed reuerentiã belli arbitrio reseruauisse. Licet prelibare bellũ: tenere hostem: rapere victoriã: dũ adiumẽta veniũt: ne nõ tã superatos aduersarios cõi robore: q̃ ptectos nos virtute sua iactẽt qui venerit. Quo igit ore ĩ cõspectũ patris veniem⁹: si bellũ incipere timuerimus? Quo pudore degenet fili⁹ iubibo oclos tãti viri: q nesciat militẽ suũ nisi victorẽ videre? Quõ me militẽ pbabo & filiũ: cũ ille sẽp triũphator: ego etiã meo qd̃ grauiⁿ est: victus iudicio: q hosti iudęo cesserit? qd vobis fiet cõdẽnato duce: quẽ vobis pater secur⁹ cõmiserit? Sed malo de virtute ducis vos q̃ de

ignauia causas dicere. Proua m⁹ igit in aduersarios: pperem⁹ pueniam⁹ hostem. Ptim⁹ in periculũ excurrã: vos segmini: vt depositũ patris custodiatis: & cõmissũ patris reseruetis. Ego autem non periculi socios exigo: sed consortes victoriæ. Vos tamen cauete ne oblatam vobis palmam triumphi aliis reseruasse videamini: vobis eripuisse. Certe si sec⁹ cesserit: malo me filium pater in vulneribus meis recognoscat: si in militib⁹ suis non recognouerit. Ponamus tamen offendi patrem prœlii aggressione. Quid igit tolerabili⁹ prarripuisse victoriam: an deseruisse? In prærripiendo propera tio fortitudinis est: in deserendo culpa ignauiæ. Condemnet certe victores pater: reatum hui usmodi non reformido: malo reus esse triumphante republica: q̃ læsa innoxius. Vtinam Manlii Torquati filium: vel in solo mihi liceat imitari periculo: quem securi pater iussit feriri: q̃ contra imperium patris exercitũ in hostem produxerat. Stabat hostibus cęsis adolescens amictus adoreis triumphalib⁹ sub carnifice mortis secur⁹: quoniam beatissimũ putabat in victoria mori. Quid enim illustrius q̃ vitam triumpho claudere: nec ad incerta rerum seruari post certam victoriam? O expetendum prudentibus crimen victoriæ. Vtinam & nobis hoc obiiciatur q̃ vicerimus. Certe illo exemplo solus ego periclitabor: vos triũphabitis. Et tamen non prohibuit nos pater pugnare: sed iussit: quos ad pugnam direxit. Vnde magis indignaturũ arbitror cessisse nos Iudęis cũ possem⁹ vincere q̃ pugnauisse.

Cap. xxv.

HAec dicens: primus in equũ hostem egit: & clamore magno sequuti cæteri: toto campo extendebant: quo etiam plures æstimabant. Traian⁹ quoq; cum trecentis equitibus missus a Vespasiano: iam progrediente Tito superuenit. Nec diutius resistere potuerunt Iudęi cum vitoq; contis & fremitu equoq; perturbarent. Conuersi itaq; in diuersa: alii plęriq; vrbem petebant. Emicat Titus: & alios atergo fugientes opprimit: alios cędit: palãtes vniuersos pręuerso itinere a muris repellit: & obui⁹ recurrentib⁹ fugã intercludit. Rursus tamen dum alii sternunt: ealpsi alii quib⁹ vrbs refugio erat: sed illis quoq; acrius prœliũ. Nam qui de locis finitimis affluxerant: a principio pacem præferebant: sed populⁿ superueniens inuitis bellandi studia extorserat. Inde intra vrbem dissensio & tumultus grauis. Quo strepitu excit⁹ se conuertit ad milites Tit⁹. Hoc inquit est temp⁹ sanctissimi cõmilitones: quod expetebam. Inter se hostes intra vrbem tumult⁹ ferunt: foris cedunt: int⁹ degladiant. Festinemus itaq; dum adhuc dissident: ne forte periculi metu in gratiam redeant. Itaq; ascendit equũ quo desilierat: muris proxim⁹: & conuersus ad lacũ per fluctus aquarum vrbem petebat: primusq; in vrbem irruit: & postea cæteri. Statimq; omnes qui interi⁹ erant dispersi in fugam: alii prosternebant: alii ascendentes nauigia in lacum demergebant: cæsi intus multi mortales. Sane qui de agris erant: offerebant sese Romanis alienos culpæ asserentes: quibus pio moderamine Titus parcẽdũ putabat: solos vrgens rebellonis auctores. Misit itaq; ad patrem equitem qui nuntiaret euentũ victoriæ. Quo delectatus Vespasianus: & maxime filii triumpho qui maximam portionem toti⁹ belli confecerat: q̃ aduersus Iudæam gerebatur: eo contendit: & iussit obseruari vrbem diligenti⁹: ne quis elabereť: eo q̃ vniuersi pœniæ debereť. Alio tñ die propter eos q in scaphas sese contulerant rates fieri iussit: q̃ sine mora factę: qm̃ & siluę finitimę: & operarii plęriq; accelerãdi muneris facultatẽ dedere. ¶ Namq; lac⁹ ipsi⁹ velut quodã maris ambitu sinus amplissim⁹ in longitudinẽ. cxl. extẽdit stadia: latitudine. xl. diffũdit crispantib⁹ aquis aurã de seipso excitans. Vnde & Genesar dicit græco vocabulo quasi generans sibi auram: aquæ dulcis: & ad potandũ habilis. Siqdem & palustris vliginis crassũ aliqd aut turbidũ recipit: quia ab arenoso vndiq; littore circunuenit: & temperatior est fluuialis aut fontis rigore. Frigidior tamen placidæ paludis æquore: eo ipso q̃ nõ in stagni morẽ sternitur aqua: sed per diffusiora spatia lacus frequentius auris spirantib⁹ agitat: vnde & purior haustus ei⁹ ac mollior est ad vsum bibendi: & si quis naturali gratiæ studiũ adiungere velit: vt

Cap. xxvi.

æstiuis suspensam: ad auras noctib9 more incolarū potui paret: haud quaq̃ a niuis ritu distare arbitret. Genera quoq; piscium gustu & specie q̃ in alio lacu præstantiora.

Iordanis

REs exigere videt: vt Iordanis ortū quem alibi promisim9: aperiam9. Nā superioris æui dubio vtrū de lacu cui Genesar flumen cui nomen Iordanis exoriret: Philipp9 tetrarches Trachonitidis regionis falsam opinionem redarguit: erroremq; absoluit: mittens paleas in fialam quas in panio fluuius ebulliuit. Vnde liquet non exordiū esse Iordanis in panio: sed fluentum. Non enim ibi fons eius est: vt ab eo cæterorū vsū fluminū ceperit: sed de fiala eadem subterraneis deriuat9 meatib9: ibi iterū quasi fons scaturit: atq; emergens prodit. Est autem fiala in Trachonitide

Fiala

terra centū viginti interiacentib9 stadiis vsq; ad vrbem Cæsaream. Fialæ autem nomen species dedit: quasi rotæ qualitatem exprimens: q; ita iugiter plena est aquarum: vt neq; superfluant: nec rursus aliqua deriuari minutione intelligant. Inferius itaq; mensura quadam labitur aqua: & vbi Paniū est rursus ebullit vt paleis resurgentib9 manifestatum est. Ita ibi Iordanis resurrexisse prodit9 est: vbi nasci a superioris tēporis viris existimabat. Nec tamē a principio eadem Panii nisi sola naturalis gratia: sed regali Agrippæ munificentia ornat9 loco vberior: splendidiorq; aditus: quo speleū decore admirabili per quod sese attollit Iordanis: extructum venustatūq; accepimus. Vnde non latenti iam neq; abdito per cauos terræ meatus: sed visibili per terras atq; aperto flumine incipiens superfundere se Mechuni cū lacum paludesq; eius intersecat. Inde quoq; cursus suos dirigens: centūuiginti stadia sine vlla interfusione progredit vsq; ad vrbem cui Iulias nomen: postea lacum istū qui Genesar dicit medio transit fluēto: quib9 ex locis plurima circunuagat9 deserta: a Phalcio suscipit lacu: atq; in eum condit. Itaq; duos lacus victor egressus: in tertio hæret. Prætendit autem regio Genesar eiusdem nominis lacum: de quo & ipsa vocabulū assumpsit: mirabili naturæ gratia: & specie pulchritudinis. Nam & spontaneos fructus soli vbertas ministrat: & nemorū ferax in vniuersa genera sponte se subrigit arborū pomiferarū & culturæ solertia imitata naturam in quos voluit vsus opimæ fœcūditatis deflexit gratiam: vt nihil sit illic quod natura negauerit: nihil quod cultura præterierit: ita aptus omnib9 nec vllis vnq̃ alienus fructibus. Cui9 tanta temperies: vt oīm nascentiū conueniat diuersitati. Illic & quæ frigore alunt sese multipliciter effundunt: & quæ æstu fouent. Illic æstiua hibernis mixta simul aspicias: arctoas nuces & dactilos: nisi locis feruentioribus generari nescios. Quid ficus aut oleas loquar quas cæli mollior alit tractus? Nec tamen æquantur illis superioribus. Illi enim principales Palestinæ: & quidē domestici fructus eo q; vberiores hi suppares: & licet longo interuallo: sed tamen proximis dicas naturæ: & temporum iocūdam contētionem. Illa quasi mater fœcunda omnia creat: horum temperies quasi bona nutrix molli fœtu vniuersa educat. Itaq; non solum affatim generantur pomorum diuersitates: sed etiam conseruantur vt aliqua genera maxima parte anni non deficiant: reliliqua omnia tota anni ætate vsq; ad finem supersint. Nam & vuæ & ficus quæ sunt in insitiuis regalis cuiusdā gratiæ decem mensibus sine vllo defectu redūdant: & reliqui fructus romatum quos vel volentia rura sponte ꝓpria procreauerint vel ingenerauerit industria humana ministeriū suū nisi nouis succedentibus vsu quodam amministrantiū deserere non norūt. Ad hanc naturæ fertilitatē & aeris temperiem accedit & fontis gratia: qui memoratā regionē gēitali quadā irrigat infusione: Capharnaū nomē ei quā Nili fluminis venā haud supfluo quidā estimauerūt. Non solū qa irriguis atua opimat: verūetiā qa huiusmodi creat piscem vt coracinū putes qui in Alexandrino lacu ex Nili infusiōe repperit. Locus quoq; de nomine lacus dict9 Prætendit in longitudinē xxx. stadiis in latitudinē xx. Quoniā de natura loci diximus ad consummationem prœlii regrediamur.

Capharnaum

DRæparatis itaq; ratibus secū dū præceptū suū manū militarē imposuit Vespasianus q; insectaret eos q; nau igiorū effugio pestē euaserant. Quid igit faterent non reperiebant. Nullus in tertis salutis locus: circunfusa hoste omnia: nulla in aquis fugiendi potestas: vtpote lacu clauso & vndiq; romanis circūdato. Nulla etiā in exiguis mioparonibus resistendi fiducia. Quid em pauci aduersus plurimos facerent? Ratibus appropinquantibus tardior quidem harū appulsus & efficacior excurs9 nauigiorū: sed sine vllo sui vulnere soli clypeorū repcussis spiculis crepitus audiebant. Appropinquare non audebant iudæi: nec impune quisq̃ scapha propius accesserat cū de proximo facile vel telorū figeret ictibus vel ratibus demergeret. Et si quis enare vel emergere tentauisset, sagittæ iaculo insertus miserabilem in fluctibus vitā deponebat. Nec diutius resistere potuerūt cū diuerso genere minuerētur. Nāq; paulatim concurrentibus plurimis ratibus ad littora cogebant romani maximū numerum nauigiorū. Illi vero coarctati aut i terrā resiliebāt, ibiq; a rōanis iterficiebant: aut cedebāt ab iis q; de ratibus vrgebāt: aut cōcursu ratiū pterebant: aut ipsi se in lacū deiiciebant: cū in scaphas eorū hostis insiliret. Cerneres mixtas sanguine aquas: plenū cadauerū lacū. Nulli em parcebat qcūq; occurrerat. Grauis odor: teterrimus fœtor locorū. Sex millia iudeorū cū superioribus trī &. Dcc. eo interēpti prœlio. Victor Vespasian9 Taricheas reuertit: illic regiōis populū ab Vrbano discernere parabat: vt q; non fuerant auctores seditionis reseruarent. Sed plurimorū consilio q; tātā supesse multitudinē quæ posset recidiua ꝓliare suscitare paci aduersam: & inutilē locis arbitrarent (Vbi em consisterent patria excussi: quibus se alimoniis sustentarent exortes nisi rapto viuerent) Sententiā flexit: & sperata venia mortis præcipit vt egrederentur ea porta quę esset e regione Tyberiadis: atq; ad eā vrbem cōtenderēt. Facile crediderūt qd exoptabant. Cœperūt egredi. Sed præoccupato itinere cōmeantia omnia iudæorū clausere agmina: atq; in vrbis stadiū introduxere. Ingressus itaq; Vespasianus spectata ætate vel robore oīm quos sibi statui pręceperat, elegit sex millia iuuenū validiorū, quos Neroni i histeronū direxit. Senes autē & inualidos mille ducentos iussit necari: reliquorū xxx. millia quadringentos vēdidit. Vniuersos autē quicūq; de pa:tibus regni agrippæ repti sunt regi donauit: quos æque rex accepto precio in seruitutis obsequia trāsmisit. Præterea populus alius Traconitidis regiōis & gaulanitidis regionis & Ioppeni & Gadraditæ tanq̃ belli excitatores & pturbatores concordiæ deserentes propria incursantes aliena, q; sumptis armis pacē violassent: iustas & debitas pro flagitiorum meritis pœnas dedere.

Strages iudæorū

Alibi in Hystoniæ mum

EXPLICIT VS EST LIBER TERTIVS

INCIPIT LIBER QVARTVS.

EXTINCTIS Taricheis maxima parte: romani: galileis vrbib9 & finib9 potiebant: nisi q; Gaulanitidis regionis vrbs Gamala contumacis populi alebat spirit9 locis nixa asperiorib9. Namq; ea in mōte est sita. Dextra leuaq; præruptis circūcirca rupibus: ad summū arctat: a fronte abscindit profundo hiatu in posteriora aliquantū diffundit. Ab ea quoq; parte angusto difficiliq; accessu: vt caudæ simile iter iudices ad vrbem meantibus a summo vertice collū in immēsum extendēs vt arcem: tanq̃ caput ꝓferat atq; in sublimen erigat altitudinē exilis a principio: & tanq̃ sinuato cliuosisq; anfractib9 solo atq; in profundū demerso. Dein quasi montē quendam

Cap. I.

Gamala.

Alii temo
nequedã

ceruicis medio attollés: cætera prupta atq; iuia. Vñ plæriq; a superiorib⁹ Cãelã vocitatã putauit: q; formam cameli preferat: sed corrupto incolarũ vsu Gamelæ nomẽ vrbi inhesisse. Iam si cõtexta ædificia spectes: suspensã vrbẽ arbitrare & maxime septentrionalẽ eius prẽ pendere existimes reflexa paulisper meridiana. Addiderat quoq; huic vrbi munitiones Iosephus qbus freti & confluentis eo multitudinis numero regis agrippę p septẽ mẽses obsidionẽ luserãt. Nã & ipsa & Sãtanis & Seleucia regni ei⁹ portiões erant. Seleucia iuxta amœnissimũ illud & cele

Daphnæ

bre per Syriam daphnes nemus cypariss is arboribus intextũ: scatens fontibus: quibus pter me anti fluuio loci: quẽ minorẽ iordanẽ vocant nutrimenta quædã lacteis vberibus infundit. Ea tameu ciuitas & Santanis superior Gaulanitidis portio: inferior Gamalis. Vnde & studiis dissonãtibus illo societatẽ romanã elegarãt. Hæc rebellabat adeo pertinaciter vt cũ rex ppior muris eos alloqui vellet: fundę iaculo sauciaret. Cuius iniuria romani accensi vehementius incũbere obsidioni cœperũt. Cõflictũq; promptissime a parte vtraq; qm̃ a iudæis quoq; qui regem proprium violauissent: vtilia suadentẽ sine vlla venia se futuros estimantibus: si vincerent. totis viribus decernebat. Agrippa itaq; saxo dextrũ pcuss⁹ cubitũ bello excessit: romani vrbẽ irrupere. Cessit. n. hostis missilib⁹: mur⁹ arietib⁹. Nã & illi q machinamẽta ipedi ebãt nequaq̃ diuti⁹ resistere potuerũt: Et mur⁹ trio ariete cõuuls⁹ puiũ obsidẽtib⁹ in obsessos iter pbuit. Sed ea res festinationis patientia non mediocrem victoribus cladẽ inuexit: Namq; vbi sese infudere dõiciliis: dũ pscrutant: vel preteptũ ire spolia contendunt: cedentia domorũ angusta ponderi nutantibus fundamentis ruinam traxere: & proxima q̃q; proximis illisa excidio erant. Multi romanorũ illis inuoluti casibus in victoria pestẽ incidere. Plæriq; præiacentes se lapsis ẽdib⁹ occupabãt: alii lacero corpore: vix semineces seruabant. Plæroq; puluis necabat: cẽdebant angustiis arctati: desup quoq; mulieres & inualidi senes & q de iunioribus refugerant saxa in subditos deiiciebant: vel quæcũq; genera telorũ occurrerant. Caligo infuderat omnia: prospectũ eripuerat: mẽtẽ cõfunderat: ignorantia quoq; exitũ non repiebat. Vix itaq; subtrahentes se piculis vrbis excessere. Vespasianus interea dũ vrget hostẽ interiora vrbis concesserat. mediusq; inter Agmina circũfusa hostiũ bellũ accẽdebat. Neq; n. hosti terga dare tantũ conueniebat virũ: neq; tutũ putabat. In Syriam direxerat filiũ suũ Titũ excitauit notæ virtutis conscientiam & sese in arcta colligens cõsertis clypeis cũ paucis quos præsentes habebat imperterritus stetit quasi in quos sese excũteret cõsideran: cuius impetũ reformidãtes Iudæi: minore vi insistere cœperunt & metuentes sibi quisq; laxare a ciẽ. Ita Vespasianus hosti aduersus paulatim gradum retulit proeliantibus magis similis q̃ cedentibus. Illic cum decem primis cecidit Bitius in multis ante bellis probatus & aduersũ iudæos notæ vir expientiæ & validæ fortitudinis. Centurio quoq; cũ decem aliis Syris rem egregiam fecit ac memorabilem. Nam in ipso tumultu cũ romanos vrgeri cerneret abdita in cu iusdã domus sese contulit: atq; ibi interceenãdum cũ iudæi colloquerentur quæ romanis machinati forent nocte intempesta omnes eos interfecit: & cum militibus romano sese exercitui repræsentauit.

Cap. II.

Espasianus autẽ vbi mœstũ exercitũ aduertit plurimorũ amissiõe & maxie deserti ducis pudore: q eũ solũ intra vrbẽ hostiũ reliquissent cũ summa eos gratia cõsolabat dicens. Si mei sors piculi verecundiæ vobis est. nec ego sic ad bellũ processerã vt declinarẽ picula sed vsurparẽ. Sin vero: quia & de nostris plæriq; interfecti nequaq̃ mirandũ. Quando eiñ victoria vlla sine sanguine est? Habent proelia suos euẽtus. Etsi spectata virtus pmiere soleat in bello: solet tñ aliqd licere casibus. Sed prudẽtis est i aduersis lapsum corrigere: in prosperis moderationẽ tenere. Contra aũt rudis cuiusdã & ineruditi ingenii secũdos semper successus præsumere quasi non aduersum viros certamẽ sit: infirmi autẽ lapsⁿ aliquos summę rei discindere cũ exiguis momẽtis subito inclinentur omnia quę in bello gerũtur. Itaq;

ille præstantissimus qui inter aduersa sobriis colluctatur casib⁹ & supplantat superiorem seq; reparare: & corrigere proprias quærit prolapsiones. At vero incuriosior suis sæpe motibus cadit & dũ irruit incautus ipetu suo fusus procũbit. Q d si hoc sæpe accidit vbi nuda virt⁹ quãto magis in bello vbi diuersi generis cõserta decernũt agmina: nec vnũ cõsiliũ nec consors sententia est. Loc⁹ aduersus: difficiles asperitates: iniqua in angusto decernẽdi cõditio: plurimis aduersũ paucos: cũ & ipsa multitudo sibi oneri sit: & pauci in pluribus minus frustrent. Sed hæc ad momẽtũ sæpe obrepũt: quæ non ex virtute veniũt: sed casu accidunt. Vñ nihil est angere qd vos debeat cõmilitones: qa nõ per infirmitatẽ aliquã man⁹ vestræ: neq; p fortitudinẽ iudæorũ istę versæ res: sed difficultas locorũ nobis ad victoriã impedimento fuit illis ad differendũ morę. Neq; qcq̃ ẽ: qd argui possit nisi incõsultus ipetus atq; icõditus. Etenim dũ ad superiora vrbis illos secuti fuistis atq; irruistis in domos eorum ipsi vos piculis implicauistis. Quorũ successistis hospitia: suscepistis pericula: Tenebatis vrbem: qs vos coegit introrsus pgere? Descẽdere ad vos hostis debuit: non vos intẽperanter ad victoriã: immemores vitæ ac salutis cõtẽdere. Reparate ergo animos & de virtutib⁹ vestris nõ solũ cõsolationẽ sed etiã qd est amplius vindictã pręsumite: me certe habebitis præuiũ pugnæ. Estote parati: armis: animis. Periculo vos fortiores fecerũt: nõ timidiores: facile est iniuriã soluere: si virtus se recognoscat.

Cap. III.

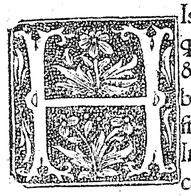

Is dictis accendit militũ fortitudinem. Quibus reparãtibus vallum plæriq; p prærupta subtraxere se obsidioni. Nã iam & alimonię inopia icessebat & in tractu muri cessuri machinis arbitrabant. Vnus deinde fons intra vrbem: & ipse muris proximus erat: quæ res eos in summo timore posuit vt frequẽtissimi dilaberent. Qui vero permanẽdũ putarũt ptiaciter pliabant. Interea romani turrem altissimã suffodientes vi maxima subruerũt. Quo casu concussa ciuitas: pturbati omnes toti⁹ vrbis pauẽtes ruinas. Vnde & chares

Chares

æger corpore tanti terrore sonit⁹ exanimat⁹ mortem impleuit. Romani tamẽ patefacta vrbe ingressu abstinuere donec Tit⁹ ingress⁹ ẽ g dolore paterni piculi excit⁹ cũ paucis in vrbem irruit: & maximã iudæis cladẽ inuexit. Tantũ qui in supioribus erant saxa voluẽtes accessu prohibebant romanos. Spicula torquebãt. Sagittas iaculabant. A iudæis impulsa facile i pronũ saxa deuoluebant: missilia pueniebant: descẽdebãt sagittę nõ sine eorũ periculo quos offenderãt. Rõanis aduersum editiora mõtis iact⁹ inefficax: conat⁹ irritus: atq; ipsis piculosus cũ subito orta vẽti pcella iudęorũ retorquebat sagittas: repellebat spicula Quę vero roman⁹ exercitus iaculabat in hostẽ ferebat: ita elemẽtorũ ipsorũ repagulis: & ventorũ turbinibus oppressi supremo excidio captę vrbis: vniuersi qcũq; illic repti sunt interiere. Quattuor tantũ millia a romanis interfecta: qnq; millia præcipitio piisse accepim⁹: nulli ætati venia data. ¶ Gliscala adhuc sola de partibus galileę in se hostẽ nõ cõuerterat quoniã incolarũ eius qetiora ingenia vtpote plebis agrestis contenta suis fructibus nihil belli cõferebant: sed multorũ coalitu q latrocinio vitam exercerẽt suã: etiam mitiorũ studia prauis moribus corrumpebantur.

Cap. IIII.

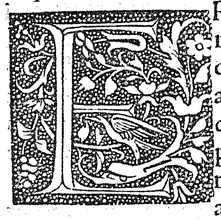

Rat pterea vir leuis Ioãnes noie: idigena populi lues: dolis nulli versuto rũ secũdus improbitate parẽ nesciẽs cui nũq̃ defuerit nocẽdi affect⁹: aliquãdiu tñ fuerit iopia exercẽdę iniqtatis impedimẽtũ Q d tamẽ definiam haud liquido scio vtrũ eũ indigẽtia texerit an represserit: doli callidus: fallẽdi artifex: doctus mendaciis fidem quęrere & credulitatẽ compositis adsciscere: q fallaciã virtutẽ putaret & elegantiæ duceret: & charissimos circũueniret: prõpt⁹ ad cõspirãdũ vẽhemẽs ad audendũ: acer ad efficiẽdũ: cõturbator in ocio: desertor in periculo: assuetus lachrymis

Ioannes

bello insoles : qui quũ persequi nequiret sereret tñ parandę causas dominationis. Huic igitur animus inquietus prõ pta audacia: quã processus alebant: opesq; ad consociãdã perditorũ ma

nũ. Vnde cũ eius factione memoratę vrbis populũ excitari ad bellũ. Vespasian⁹ cõperisset ne
totũ exercitũ fatigaret: filiũ Titũ cũ mille eqtibus direxit: Quib⁹ comitatus ad vrbẽ appropin
quauit. Sed vbi muros populo vidit refertos mirari se ait: qd eorũ exemplũ sequerent ad rebel-
landũ: quorũ excidio resipiscere debuissent. Esto tamẽ vt primo rẽtamenta habuerint aliqd p
sumptionis. qd vniuersorum exitia spei ferrent? Veniabilis certe fuerit in principio spes liberta
tis. Inexorabilis est in vltimis & desperatis rebus pseuerantia. Nam q non exemplo humanita
tis non sedulo verborum monitu flectuntur aduersum eos non verba sed arma necessaria sunt
Muris fiditis quasi aduersum romanorum virtutem vllos protexerint. Quid aliud possunt
clausi præferre: circumsessi prætendere: nisi q̃ captiuitate audaces sint? Nemini erat loquen-
di potestas: occupauerat omnem murorũ ambitũ. prædatoria manus: Cauebat Ioannes ne qs
colloquio familiari romanos inuitaret. Itaq; ipse præripuit sermonis relationem dicens: liben
ter se tractatum suscipere de rebus communibus: nec experiendũ vsum declinare si forte ipse
vtilia suadeat: aut his quę referunt adgescẽdũ sit: sed prohiberi se lege patria cũ supsit hebdõa
dæ sacrę dies tractatare de pacis cõditionibus. Siqdem vt mouere arma interdictũ: ita etiã illi-
citũ cõsulere de pace veritatis: Diebus etem̃ de negocio verbis saltẽ decernere & illis sacrilegũ
q cogerent: nec illis inultũ q cogerẽt: veniã se vnius diei poscere: dilationẽ tã exiguã nequaq̃ i-
pediměto futurã. Neq; em̃ circũfuso hoste effugiũ cladis liberũ: offerri sibi arbitria pacis. tam
equali obtione formidinẽ obesse: vrgeri se interim non oportere: ad pacis cõsulta: qbus religio-
ni esset contra legem patriã præuaricari: cõuenire autẽ tam liberali pacis oblationi: vt q pręter
spem sponte offerat pacem: ne qs periclitẽt: euasuris etiã leges suas reseruet. Hæc sine dolo Ti
tus allegata arbitrat⁹: receptui cecinit & reuocauit a muris quos secũ deduxerat. Ita Ioãnes fu
giendi adeptus copiam: nocte intempesta cũ plęrisq; abscessit. Sequebant aũt mulieres profici
scentẽ. Sed quo vlterius progrediebãtur viri: eo plures mulieres vel paruuli relinquebant: de-
sertęq; a suis spectabant pauidę viã fœminę: Et cũ iam viros proprios e cõspectu amitterẽt ho
stem adesse arbitrabant: ad omnẽ trementes sonũ. Si qs curreret miserę reuerebant sese peti: si-
bi cathenas iniici trepidãtes quasi iam præsentes essent: q timebant. Titus itaq; iuxta cõuẽtũ
iam solo infuso ad vrbem cũ exercitu contendit: aperiũtur portę: egredit popul⁹ cũ exultatio
ne: & romanos cũ lętitia suscepit & alacritate: abisse gaudens pestilẽtẽ virũ fugisse p noctẽ si-
bi liberam facultatem datã. Orare se veniã ne fraudi sibi esset eius fuga quem tenere sine sui ex
itio nõ possent. Ille dilatione vindictæ cõsolatus: cõsummati negocii celeritate ad cõpræhen-
dendũ Ioãnem e vestigio plurimos misit: si forte eũ cõsequerent: ipse vrbẽ ingressus minis ma
gis q̃ supplicio affecisse contentus pacis pturbatores: remisit omnibus ne qs vel odio: vel dões-
ticis excitat⁹ negociis inoxios in inuidiã deduceret. & grauissimi criminis pulsaret atrocitate
cũ multo tolerabilius sit id q̃ icertũ est formidini participis cõscientiæ derelinquere q̃ cõdem
nare inoxiũ. Sępe em̃ retũ corrigit met⁹: pœna aũt inocẽtis sine vllo remedio correctionis est.
Ioãnes itaq; nõ est reptus ab his quos direxerat Tit⁹: sed repti q sequæbant eũ paruuli vel mu
lieres ad duo millia fere interfecti: tria millia aũt infirmę ętatis: & sex vbi sacietas necandi capti
uitati adiudicata sunt. Custodiã militarẽ ciuitati impertiuit. Itaq; Galilęa omnis potestatem
romanã deducta. Nã & Tabirius mõs cuius & altitudo triginta stadiorũ: vertex autẽ ipse cã-
Tabirius mons pestris xx. & tribus stadiis iacẽt pœnuria aquę ab aliis desertus ab aliis orata venia romanis tra
ditus: licet virtute quoq; & industria Pacidi: cui id negocii a Vespasião cõmissũ fuerat omnis
cõuenarũ turba dũ cedentẽ seqũt: & arte reuocantem gradũ perurget campi medio circũfusa:
refugium amiserit: pestem inuenerit.

Cap. V. Actenus circũuagari licuerit: dũ templi sancti a maioribus cõditi & factæ legis con-
tagia refugiẽtes: circa alias vrbes stilũ occupam⁹: sed tempus est iam vt quæ Hiero-
solymis gesta sunt adoriamur nõ ingenio fœti: sed ne patriæ legi veterq; cultui no

stri doloris vid eamus negasse ministeriũ: fuerit in illis licet vmbra non veritas: sed tamen vm
bra designat veritatis vestigia. Habet em̃ picturæ liniamẽta vmbra fulgorẽ non habet nec ad
summam pefecta est summam: sed diligenter intuẽtibus futura exprimit & ideo minus dele-
ctat figura plus illicit gratia. Vnde placuit rerũ arbitro abolere vetera: noua condere vt verita
tẽ sequerent: qui per angustias inf. deliratis imagines non sequebantur.

Cap. VI. Vgiens vt supra diximus de galileæ partibus Ioannes: ad Hierosolymita-
nã vrbẽ se cõtulit: & quasi quedam pestis ifecit animos cõpluriũ: q ex diuer
sis regionibus principes flagitiorũ eo qua si in sentinã confluxerãt. Hoc. n.
illi vrbi maioris causa excidii fuit: qa qd sceleribus suis deferebant: pditi vt
eo cõuenirẽt: plæriq; vbi vel tutiores se fore crederẽt: vel insolẽtiores ad fla
gitia coacerbanda fidei deferre extimabant. Recipiebãt vndiq; passim: qua
si pio tẽpli amore defẽsum venirẽt. Hæc prima labes malorũ. Hinc opprę-
sa est paucorũ mãsuetudo per plurimorũ insolentiã: Hinc itũ in cędes: cũ minus parcerat alie
nus. Hinc cõspiratũ vt legis solẽnia negligerent: sacerdotia a bonis ad improbos deriuarẽtur:
q; hominibus nõ solũ a pio cultu sed ab ipsa legis cognitione peregrinis q̃ sanctũ esset ignora
batur. Vincti sunt primo regali genere viri q resistebant: quo cæteri metu cederent. deinde ne
cati & vt flagitiũ velarentur quos sine iudicio pemerãt missis in carcẽ ficariis eosdẽ affecto crí-
mine proditionis interemptos emẽtiebãt. Pertracti itaq; vniuersi metu q; homines potẽtes at
q; innoxii Antiphas: Lebias: & Phoras tã facile oppressi forent: nec iam audebãt resistere. Hinc
eo pcessum: vt ignobiles atq; indignos substituerent sacerdotũ principes: vt quib⁹ nulla eme-
rendi honoris gratia suffragabat. Ii contra meritũ suũ adepti sacerdotia ad ome nephas conse
rentiũ arbitrio subiicerent: sed cũ obuiarẽt sacerdotales viri & maxime Ananus cæteris senior
ne p gratiã donaret summi nominis p̃rogatiua: sortito creari principem sacerdotũ expetiuit: i
quo nihil gratiæ sed diuino iudicio cõmitti sortis euẽtus æstimaret: & reuera prætendebant
veterẽ cõsuetudinem: qua substituendos in sacerdotii principatũ mos erat ad sortem vocari:
Euidẽter aũt solutionẽ legis operabant. Cũ. n. lex sacerdotalis successionis viros ad sortem le-
geret: illi ad speciem de sacerdotalibus tribubus vnum Emachim nomine præsentem statuu
nt & sortem agi præcipiũt. Tunc phanis quidam sortem exiit filius Samuelis incanus vir: cui
nõ modo p̃ principes sacerdotũ ducta successio nulla suppeditaret: sed ne vlla qdem sciẽtia mu
neris sacerdotalis eo q; ruri vacaret: & ideo qd esset princeps sacerdotum incognitũ habebat
Deniq; attracto ex agris & reluctanti quasi in scœna alia persona. Imponit induit quoq; sacra
tũ veteri more amictũ vestiũ. Docetur in tẽpore qd eum facere oporteret. Ita sortis euentu ex-
posita est nequitia seditiorũ vt ad imperitum & agrestem tanti sacerdotii functio deduceretur
Sed illis lu. libro erat circũscriptio veteris solẽnitatis sacerdotibus dolori: q ĩtridere legem a p-
ditis flẽtes ingemiscebãt. Ipsi tamẽ fœti pietatis auctoritatæ & bonorũ indignatione cõgre-
gant sese & sup perturbatores irriuũt. At illi cũ & causæ: & numero diffiderent ad templũ qua
si in arcẽ cõfugientes velut castrũ quoddã sibi constituerũt ad repellẽdã irruẽtis populi mul-
titudinẽ: ac primo ante fores templi atq; in ipso vestibulo siti aduersum populũ prœliabantur
Si qs vulnerat⁹ fuerat interiora templi petebat. Illic sanguinẽ suũ infundens ĩterno limini &
cruenta pauimẽtis sautiosiora detergens vlcera: fibreq; patentis vulneris: vestib⁹ his quas nõ
liceret illis cõtingere fouebant. Bellũ erat intra vrbẽ: bellũ inter ciues: bellũ ante tẽplũ: ne hoc
qdem reuerti latrones cũ a populo instanti⁹ purgerẽtur ĩtra ipsum tẽplũ sese receperũt & clau
sere illico fores: Quo obiectu reuocatus est Ananus ne videret bellum templo inferre: & sacra-
tas religione maiorũ prumpere fores templi: Reflexit impetũ plæbis & sex millia virorũ in por
ticibus cõstituit: q muniti atnis prætẽderent solliciti ahibẽtis custodiam. Paulatim tñ emolli
uit animũ vt paci cõsulerẽt: eo studeo maxime ne templũ sanguinis ciuium cõtaminaret: sual

deret quoq; mittēdā legationem pacis sequestram vt bellū intestinū deponeretur. Adsciscitur Ioānes ad exequēdā legationē: suspectæ fidei vir: & affectandæ potentiæ succēsus cupiditate sacramentū petit. Non abnuit ne damnū piurii pateret: si negauisset. Simulabat se plæbi fauere vt circūscriberet. Quid plura? Pergit de pace pauca præmittit: plura subtexit: ad belli incentiuū: dicēs nomine pacis bellū iuolutū: latere insidias Ananū romanis vrbem tradere: quo solēnitas veterū dissolueretur: leges abrogarēt: præcepta cōponens ediuerso omnia: atq; iniudiā ī principem sacerdotū referens eorū quæ ipse meditarēt. Callide etiā quos sciebat illorū q̄ conclusi erant esse pręsules & factionis principes incitabat: parere mortis formidine asserens q̄ ip sis specialiter Ananus exitiū cōposuisset venisse se: vt fraudem manifestaret. Mature subsidia quærenda: priusq̄ ab eis pœna reposceretur: Quid plura? pacis medio bellum accendit. Eligūtur q̄ Idmueos ad prælīū rogent: genus mobile ingetum insolens: prōptū ad discordias: rerum mutationibus lætū: periculi improuidū pręceps: ad p̄liū. Itaq; sine mora flexi veniūt: cōgregā

Idumei

tur. xx. millia virorū vtpote nullis intenta terrarum cultibus: sed parata latrociniis. Nec latere potuit Annanū aduētus idumeorū. Deniq; portā claudi iubet: ne cū tumultu ingrederentur:

Cap. VII.

sed si fieri posset veritatē cognoscerēt bello renūciarēt. ¶ Ascendētes itaq; principes sacerdotū murū Idumeos de turre alloquebant: maximo esse miraculo sibi q̄ tā cito irretiti mēdaciis causas quas nundum cognouerant: armis persequerentur cum oportuerit eos prius deceptatores esse negotiorum q̄ bellorum prœliatores: & præ cęteris merita cognoscere: q̄ arma sumere & arma aduersum viros sui generis: sui cultus: suæ solēnitatis: nullis amplius irrogatū iniurię q̄ idumies: q̄ad societatē flagitiorū tā grauiū cōcitarent. Quid, n. aliud ab his nisi parricidiū aduersum ciues: sacrilegiū aduersus templū deposcerēt? Non solere diuersa inter se studia diuersosq; mores cōuenire. Similitudo, n. morū facit volūtatum societatē: & cognata studia sibi nectit. Negssimos hoies q̄ latrocinio sūptū exercerēt suū: arrogasse sibi vt Idumeos sibi socios arcesserent: tantū abhorrētes ab eorū ꝓposito a quibus rogarent: vt illi patriæ suæ bellum intulerint. vos vero obsecrauerint quasi alienam vrbē defensum venire. Nihil vobis cōmune innoxiis cū prędonibus: nihil cōmune sobriis cū se inebriantibus. Vtinamq; vini esset illa ebrietas: & nō furoris. Qui vbi se flagitiis ingurgitarūt dissipādo proprias successiones: eripiunt alienā & male parta nequs dissipant: deterius effundūt. Nullo rapiendi finis: q̄a nullus abligurīēdi modo. vbi se vino īfuderīt & īpleuerīt ebrietate: Publicorū eructāt crapulam negociorū: vt nostro rursus sanguine inebrienī: & sanctæ illudent religioni: quæ vobis semper venerationi atq; reuerētiæ affuit. Fugite ergo cœtus parricidales & ausus sacrilegos destituite: deserite latronū cōciliabula. Vocati estis ad cōsortiū sceleris: venitis ad remediū patriæ. Videmus ornatissimū populū quē venire decuit publico rogatū cōsilio: vt vrbi iudæorū præstantissimæ: quæ totius gentis metropolis habeatur aduersum hostes auxilio foret. Sed & si nos defuimus petitioni dū pacē sperauimus & fatigare vos propere noluimus: qui excitatoribus belli pacem offerebamo: tñ vos quasi diuino arbitrio veneritis cōsulite ī mediū & exhibete partis vtriusq; arbitros. Quærite vnde cœperūt exordia tumultus: q̄ cecinerint quietę vrbi classicū: q̄ effuderint præstantissimorū ciuiū sanguinē quibus auctoribo pœna exacta de indēnatis sit: q̄ nobis in romanos exitio fuerint: aduersum illos bellū parabamus & hos iam hostes patiebamur: quorū igitur cū romanis suspecta gratia eorū qui romaons vindicant an eorū q̄ romanos repellunt. Grauiora hæc certe nobis q̄ romanorū prœlia: ab illis em pro libertate morimur: ab istis quasi pro scelere iugulamur. Simulant īnoxii criminū proditiōis & post mortē calumnia componitur: cū cognitio pœnam præuenire soleat nō pœna cognitionem. Quid enim ꝓdest defuncto absolui: cū iudicio iam nihil debeat. Suscepimo tamē etiam sortē huiusmodi vt post necem de innoeētia quęratur: & libenter apud vos quoq; causam agimus nostræ defunctorumq; ītegri-

tatis qui statis armati pro aduersariis ita nulla argumēta calumniantibus suppetūt: vt apud vos quoq; grauiorem causam habeāt q̄ tā cito credidistis. bonus em iudex circūscriptū se esse mendaciis dolet in eo est falleti īfestior q̄ appetitor. Qd temere se impulsum: vt falsis crederet vlciscendū arbitratur. Igit nobis integrū examē reseruate & colligite veritatem nō ex cōtexti one verborū sed ex serie negociorū. Primū omniū cur romanis ꝓderemo patriā quos potuimo & nō lacessere & forte oportuit fieri. vt nō excitaremus vniuersarū victores gētiū: sed hoc nō ē iā p̄sentiū partiū deliberare. Supioris fuit tēporis eligere qd sequeremur nūc oportet pro libertate occūbere. Præstat em pro patria mori: Cōmodius fuit ante tēplum pacē morti præferre: Sed q̄a bellū in ceruicibo: multi iam ex fratribus capti: alii necati: dolor ex mortuis: gemitus ex reuictis: eligēda magis libera mors q̄ vita captiuitatis. Suppetit tamē morituris falsi criminis abolere infamiam ꝓditionis. Apud vos Idumei causam agimus: prodant conscii: deducant in mediū nūciorū interprætes: Si tenēt: indices prodāt. Si non tenent: quid accusant & vanis insimulant suspitionibo: quas ipsi sibi composuerīt nō debēt arguere: qd nō possunt probare. Sed q̄a accusare nō audent: dissipare ꝑ vulgus desiderāt: & ideo ad bellū prosiliūt ne in iudiciū vocent. In bello em cōtentus furoris est: in pace veritatis examinatio. Ad sumus en primi supplicis nos spontanei offerimus: si tamē aliquis accusator prodeat. Aut si in populū inuidia torquæt: quærite diligentius qd consilii fuerit in cœtu publico Nonne vt bello instructa pararent agmina: aut pro libertate vnusq̄sq; patriā iuuaret? Aduersū ipsos certe latrones qd deliberatū fuerat nisi vt pax cōueniret? Exasperauerat publicā indignationē dolor singulorū: innocētum sanguis: multorū gemito: paternorū statutorū prēuaricatio increpuit gemitus vniuersorū: q̄a vnusquisq; sibi similia pertimescebat Ad indignissimos sacerdotia deferebant: peti cœperunt vocibo illi lapidib plębē cedere: telis necare: Exarsit publicus dolor illi in templū latronū sibi receptacula cōstituerūt. Itaq; pacis loco reuerēdo etiā gentibus & domiciliū sanctitatis factū est prædonū cōciliabulū: & quo ex omnibus terrarū partibus cōfluebat: ad cultū festę celebritatis: ibi nūc stabula quędā fearū sunt: humano cruore madētia: licet vobis hęc quętere: vel armatis sine lege belli Tamē fuit plerūq; inter arma iudiciū & iusticia deposuit belli instrumenta: compescuit turbas equitatis sententia Potestis hæc arma ad defensionē vrbis conuertere quę sumpsissis ad euersionē: Licet etiā introire sine armis audire & percunctari omnia. Si qd remissum aduersum hostē reperitis proditionem putate. Qd si neq; vindices vos neq; arbitros exhibere vultis qd miramini si portæ armatis non aperiūtur? Non iste aduersum cognatos sed aduersus arma clauserūt. Bellū deponite & porte patebūt.

Cap. VIII

Alibi Ieso

Simon Idumeus

AEc vbi sacerdotes locuti sunt & maxime Ioānes cæteris senior post Ananum: tātū q̄ secūdo loco fungebat: indignantibus Idumeis q̄ nō cōtinuo vrbe recepti forēt. Simon vnus de ducibus Idumeorū minime ingt mirū si aduersi ciues seuiunt. & clausos tenēt qui nationi socię portas clausere: & & nō paciūt consortes & participes suos īgredi: nobis de muro loquūt: & quasi aduersarios muris repellunt quos amicos habebāt? Quis dubitet q̄ parēt suscipere romanos & forte coronare portas qñ illi ingredientur? quę maior iniuria? Patere nēpe omnibo hoibus ista ciuitas solet causa cultus & obseruātiæ: nobis solis ītercludit quasi hostibo soli abdicamur. soli repellimur Simulāt se nostrū petere iudicium quos ne limīe qdē dignos vrbis putarūt. Lateāt q̄ aduersū eos gesserūt: nostrę iniurię testes & iudices sumus Aduertimus qd clausi patiātur: qñ nos arma iubemur deponere. Et credibile eē potest: q̄d eorū expectes sententia quorū suspecta ē fides. Festinemo itaq; eripere clausos: qbo tēplū carcer ē factū: ne seruent vsq; ad adueutū exercito romani & captiui tradant Vespasiano auferamus a templo obsidionem custodes deterrimos remoueamus qui neminem vel ab purgādā aluum egredi sinunt. Si quis īnroferre cibum clausis desiderat prohibetur: si q̄s exire ad mor

Cap.IX
Aaliiiel9

tem rapitur.crimen factum est cultus religionis.

HAec audiens cessit Ioānes considerans auersa dei voluntate frustra sese obniti quādoquidē domi forisq; hostilia strepērēt agmina:& gemina ex parte ciuitas oppugnarēt.Fremebāt Idumei q; excluderēnt.Machinabātur in templo siti:quomodo iūgerent Idumeis.Hos angebat metus:ne Idumei ante effectū abirēt:illis extorquebat pudor propositum regredīēdi.Etiam pœne obrepserat diffidentia cum subito nocte oritur procella intolerabilis:tempestas atra:fremūt venti:cœlum inhorrescit:vis imbriū multa infūditur:terribiles choruscationes:tonitrua immania:terrarū mugit9 vt solui mūd9 ēstimaretur Quis crederet plus nouasse istud intra vrbem positis q̄ extra vrbē degentibus:cum vtiq; hi tectis muniti forent:illi obiecti ad imbres:sed amplius terruit iniuriæ metus:q̄ ipsa iniuria.Denique illi q nulla habebant refugia tectorū:clypeis sese tegebant manētes in officio nec dilabentes isti circa domos suas:q;q; dispersi locū dederūt:vt ab his q intra templū erant portæ aperirentur:Anceps tamē & diuersa populi sententia:Alii deum summū indignantē Idumeis tēpestates mouisse arbitrabant:q; aduersum participes suos armati venerūt. Ananus & profundiora seniorū īgenia cōiectabāt Idumeos iniuria sui amplius excitari in sociorū pniciē Deniq; solicitior ceteris noctibus Ananus illa nocte non fatigatione corporis:sed animi magis desperatione ac resolutione cessit rebus aduersum se fluētibus & militantibus in excidiū suū mundi pcellis nec reuisēdas putauit custodias:quasi daret auctoritatē dilabēdi quo cuiq; esset sentētia.Quā occasionē nacti q in tēplū refugerant:surgentes secuerūt vectes portarū.Cooperat9 est illis fragor cœli vt serarū sonus non audiretur. & tumultus egrediētiū.Deinde veniētes ad murum portā quę vicina erat Idumeorū cœtibus reseruere Vltimus ille dies vniuerso populo fuisset si nō ad templum ptiusq̄ in vrbis signū dirigendū putassent.Sed qa metuentes sibi q intra tēplū clausi tenebant:ne cognito ingressu Idumeorū in ipsos circūfusæ plæbis impetus fieret: vt vindictā morituri exposcerent :rogauerūt vt ipsi primitus cladi eximerent:tunc postea liberatis ipsis & cōiūctis viribus ī populū effunderēt.Deflere ad eos q legatos miserāt oratū auxilia saluti simul vt insparatę merces itruptionis auctoribus eius hoc munere potissimū rependeretur.Q d vbi processit ex sētētia simul omnes a tēplo quasi quodā castro effusi extēta acie quos cūq; repererāt dormiētes alios:perterritos:alios totis cędebāt viis.Nihil prodesset prces nil lachrymę:nil insignia honoris:nullorū meritorū gratia:omnes passim iugulabant.Deniq; videntes bestialē in psequentibus immanitatē q; nulli parcerēt: ipsi sese illaqueabant miserabiliore vt mihi videt exitu:q̄ si ab hoste perimerent:qa voluntaria mors immanitati ascribit: informis laquei nodus etiā probro dat.Sed qs cōsilio locus vbi tantus erat metus suppliciorū :cū metueret vnusq;q; nō mortem:sed cruciatus ante mortē:quibus mors remedio foret?Redundabat vndiq; sanguis & maxime circa tēplū qa ibi cōgregati erant q clausos custodiebāt. Reperta deniq; illo die cęsorū. viii.millia qngenti viri.Inde cōuersi ad vrbē sicut gregē quēdā pecorū:ita homines quoscūq; obuios habuere ī trimebāt.Erat miserabile spectaculū :intra vrbē omnib9 ante reuerendam bellū geri: pernicię iniustā pauperibus ac debilibus inferri .Sane iuuenes ac validiores in carcerē retrudebant:quos factioni idoneos arbitrabant.Sed magna virtute plaeriq; oia supplicia malebāt subire q̄ vt pditis sociarent.Nec mod9 vllus :nec pudor. ita furebat rabies immāitatis.Post vbi defurere visii processu tēporis causas sibi simulare cœperūt perimēdorū quo ad iudicia reos ducerent nō vt requireret iustitia:sed vt crudelitas excitaretur.

Cap.X.
Zacharias

CRrat ī ciuitate Zacharias q odisset improbos:nec se misceret flagitiosis: diues opum quarū illi abūdantiā vel ad dissoluēdā factionem suam efficacem opinabant: vel ad prędā sibi vberem,hunc proditionis crimine accersendū putarūt At ille ab huiusmo

di integer cōsci entia:adesse sibi cœpit cū libertate:vt non solū diluerēt obiecta:verūetiā reos ipsos maximoq; astrueret flagitioq;:apud septuaginta viros dicebat negociū.Absoluūt omēs quia nihil qd affine esset sceleri proferebat.Verū illi irruentes & ipsum præcipitāt in profundū:& perturbant iudices:non solū cum iniuria:sed etiam cū periculo:vt eoq; exemplo cæteri in reliquū cauerent cōstātiam in iudicādo aduersa eorū volūtate assumere.Rursus tamen ne quis absolueret:i psi irarū suarq; exequutores quos libitum erat sine iudicio necabant. Cæsus Gorgon vir grat9 & amabilis.Niger quoq; Paragites qui inter propugnatores Iudæę ad tuendam rei summam fuer at electus bellator vir.vt etiam vulnerū cicatricibus virtutis insignia præferret:rapit ad mortem:& cū se extra vrbem duci videret:non iam pro vita:sed pro sepultura cœpit rogare.Ac ne hui9 qdem tam miserabilis petitionis responsum accepit conueniens misericordiæ fingebantur calumniæ.Si quis se redimebat innocens erat: qui non offerebat pecuniam:tanq̄ reus feriebatur. Gorgon. Paragites

Cap.xi.

VM hæc Hierosolymis agūtur: Vespasian9 itetea partes alias gētis Iudæę debellabat.Peruenit ad eū q̄ seditio esset Hierosolymis: quas domesticis pliis neces sibi ipsi irrogauisset:q̄ supplicia ciuiū exacta a ciuib9:hortari plęriq; vt eo pergeret:ne qd triūpho Romano & suę glorię decerpereт.At ille moderat9 & prouid9 vir q non id qd ex vsu vulgi ad commodū existimaret:sed qd altiore consilio rei sūmæ conducere arbitrarеt:referre illa suadentibus cœpit.Nō semper prœliis iuuari remp.sed plærūq; etiā armis depositis laudem parari:& debitū patriæ solui.Quid interest quomodo vincat hostis: nostro ne an suo ferro?nisi q; suo sine Romana inuida pternit.Nō enim possūt de nobis queri:cū seipsi cōsauciauerint.Simul q̄ iusta nobis bella mouerint significāt:qñ nec sibi parcūt.Vindictam hāc de cœlo videri:vt furore insaniāt qui Romanos lacessiuerit.Sed si qs derogari aliqd glorię nostræ asserit:cognoscat præponderare sæpe remediū cū silentio: q̄ prœliū cū periculo.Deniq; noster Maxim9 cūctando magis fregit Hannibalem q̄ prœliādo. Et si Scipiones subegerunt Aphricam:tamē cōmunis belloq; cū multis victoria:Maximo soli datū:q; cūctādo restituerit remp.Plus itaq; est seruasse Romanū imperiū q̄ propagasse.Aequem9 tamē merita virtutū. Nō minora vtiq; in ipso bello sapiētię commēta sunt:q̄ insignia fortitudinis.Pereāt ergo suis armis:nihil laudis diminuit:& plurimū victoriæ nostrę adiungit.Nesciūt suos seruare: qb9nos parcim9.Quid q; si imminere cœperimus:fortasse inter se resipiscāt:atq; in gratiam redeant? Quod nō vereor: sed aduersus vestram sententiam profero: aut si permaneat seditio videatur ipsi sese expugnasse:in nhil Romanū egisse exercitū:manus nostræ ociosæ fuisse:victoriam nō virtute nostra:sed hostili internicione inter se paratam.Itaq; hoc prudenti9 cōsilium vt absentib9 nobis sequāt in exitiū sui:ne quis putet eos nostris magis suisq̄ exercitos factiōib9 Tunc melius appropinquabimus:vbi victor superfuerit:qui nostro accedat triumpho. Certe veniant ad nos qui fugiunt suos:inueniant apud nos salutem sibi:q uos suoq; pestis exagitauerit.¶Nec fefellit opinio Vespasianū.Nam qui poterant precio se redimere vt dimitterent: ad Romanos cūfugiebāt.Repleta erant dilabentiū strata viarū omnia:omnes semitæ.Relaxabantur diuites:pauperes interficiebantur:quibus pecunia deerat ad redemptionem.Multi etiam extra vrbem insidias & latrocinia pertimescebant:& maxime inopes quibus comitat9 deerat.Pari itaq; foris & domi proposito sibi periculo vtroq; pernicioso.Plærisq; tamē patrii spe sepulchri:mors apud suos tolerabilior æstimabat. Ca.xii.

Ca.xiii.

VBi strage maxima populoq; met9 in omēs sparsus:subditos factioni fecit vniuersos non cōtent9 cōmunē cū principib9 exercere factionis Ioannes potētiā: tyrānidē affectare occepit:& parē indignabat destructe.Itaq; aliorū statuta: nihil nisi qd sibi libi

tum foret ratum habere: paulatimq; sibi ascisceré stipatores: artifex dolo quos vellet & fraude circũuenire: obligare pecunia: terrere potentia: quibus artibus plurimos associauerat. Rursus non deerant qui vel periculoso studio seruitiũ detrectarent: cum præsertim dominatione assueti tolerare seruiturẽ negrent. Decernebãt itaq; in vna vrbe tria genera exitialiũ calamitatũ tyrannides: bellũ: seditio: qua vnaquęq; nõ vnã: sed plurimas vrbes deleret. Ex trib⁹ tñ leuius bellũ erat: & iust⁹ hostis tyrãno aut factiõe tolerabilior videbat. Accessit his quartũ gen⁹ sicariorũ: q occupatã tyrãnicis motib⁹ aut seditionis tumultib⁹ vrbẽ videntes: vicina oia populabant: & asportabant oia. Mulieres & paruulos qui laborẽ itineris vel sex⁹ vel ætatis infirmitate: perpeti nõ poterãt neci dabãt. Septingẽti itaq; numero perẽpti: cõuectatũ in castella frumentũ. Inruebãt agris: vrbib⁹: tẽplis: ꝓdas agebant: necandorũ occasio nõ ꝑtermittebat: agminis specie latrociniũ excitabãt plures q̃ vsus habebat latrocinãdi. Latrociniũ seuitia bellũ acerbabant sine venia deditionis: aut susceptionis indulgentia. ¶ Rogat itaq; Vespasian⁹ vt ad remediũ veniat: a quo excidiũ metuebat. Contẽdit Gadarã: vbi opulẽti plurimi: qui patrimonii sui causa magis magisq; latronũ insidias & incursus pertimescebãt: & ideo ad Vespasianũ occulte miserãt vt ad se appropinquaret: quo ciuitas a latronib⁹ eruerẽt. Affuit exercit⁹ Romanus: quẽ videntes Gadarẽses cõfugiendi votũ habebant: sed qua via inexitiabile sibi afforet non reperiebãt: ne in discedentes insurgeret factio: atq; vniuersos deleret. Nõ prætetiit tamen legatiõe Gadarensiũ inuitatũ Vespasianũ: eiusq; legationis cõsciũ: vtpote vrbis primorem nomĩe Dolosũ quẽ capiẽtes interemerũt: atq; vltiõ iniuriã: egressiq; vrbem in abdita & munitiora sese contulerũt. Gadara Romanis tradita cum ingẽti plausu suscept⁹ est Vespasian⁹. Is continuo ad persequẽdos qui refugerant Placidũ direxit: ipse reuertit in Cæsaream. ¶ Placidus ꝑmissis qngentis equitib⁹ fugiẽtes secut⁹: coegit eos in vicũ qui proxim⁹ erat cõcedere, in quo electorũ pube iuuenũ reperta: audaciã sumpsere vt insurgerent in Romanos. Quę res illis maximę cladi fuit. Nã circũfusis equitib⁹ a vico exclusi: sine vllo cẽdebant impedimento. Et dũ alii referti sese reciperẽt ante limina portarũ trucidabãt. Cæsorũ cadauerib⁹ aggregata moles adæquauerat murorũ altitudinẽ. Romani alios sagittis figebant: alios sautiabant diuersis missilib⁹: ad postremum castellũ expugnauere: ibiq; omẽs nisi quib⁹ elabendi facultas fuit interfecti. Alii fugiẽtes ingentẽ famã Romanæ virtutis suis sermonib⁹ exagerabant: maiora sibi q̃ hominũ visa corpora, nullã resistendi cuiq̃ aduersum inuictos fiduciã. Vnde pterriti oẽs fugere illico: nec solũ vicina & finitima: sed Hierico vrbs quę ꝓpter incolę multitudinis agmina: spem cæterorũ fouebat: relinquebat. Placidus reb⁹ ex sentẽtia fluentib⁹: eos quoq; per equites insectatus: alios cõfertos: alios palantes sternit vsq; ad flumen Iordanẽ: maximũ quoq; numerũ ad ripã fluminis repperit ꝓpeditũ trãsitu: q; tũc forte ꝑdict⁹ amnis imbrib⁹ auct⁹: aut resolutis niuib⁹ intumuerat. At illi vbi Romanos adesse viderũt: parant sese: & ad fluminis orã stipant. Necessitas intercluso fugę subsidio: remediũ in man⁹ vertit: & impetu facto multi supra pauciores equites arietant: illi arte nota & veteri militię more inter equitãtes dissecare hostium cuneum: dissoluere globos: fessos vrgere: cędentes sequi cœpere hic alii ferro hostium alii suo: q; conferti in vnum atq; in se relisi incurrerant interficiebant. Alii in flumen ruebãt: q; ipsa sui ruina: & alius alio impliciti demergebant. Plęriq; etiam æstimãtes q; possent prætergredi: sese fluuio dabant. Quos paululum progressos sorbebat gurgitũ vis: aut fluminis ict⁹ abripiebat. Et si qui natandi vsu super aquas processerãt: ac fluentis subter labẽtibus se suspẽderant: aut arborũ ramis impediti qui fluuio deducebãt: aut ipsi caudicib⁹ oppressi: animam ponebant in flumine. Sæpe etiam nandi indoctus: vbi natãtem appræhẽdisset: tenebat vt ipse pariter euaderet: & astrictum brachiis defatigabat: donec vterq; mersus alter alteri exitio foret. Ac si q forte secũdo amne decurrẽs euasurus ęstimaret: inruebat sagittis aut subito resupin⁹ cessantib⁹ brachiorũ remigiis interibat. Fuere etiam qui natare nescii: dũ expertẽ doloris

Cap. xiiii.

Dolosus.

Gadara capitur.

Ca. xv.

Placidus.

mortem requirũt: edito riparũ thoro in fluuiũ se excuterent voluntarii: alii arenoso ingressi littore metso vestigio deprimerent. Plęriq; etiam saxorũ teretiũ lubrico ac vadosis offensi locis instabili fluctuãtes gradu fluentis sequentib⁹ obruebant. Cæsa ferro tredecim milia. Innumerabilis autẽ multitudo fluuio consumpta: præda ingens de ouiũ gregib⁹: & camelorũ atq; asinorũ & boum parta. Quæ licet strages hoim maxima fuerit: tñ vero maior æstimabat: quia nõ solũ regio oĩs repleta erat cadauerib⁹ humanis: cũ dispersi ac palantes qbuscũq; in locis cõprehẽsi fuerãt interimerent: verũetiã vt Iordanis ipse defunctorũ corporib⁹ obstruct⁹: cursus ꝓprios dirigere non posset: Asphaltius quoq; lacus cruore & viscerib⁹ defunctorũ mutaret naturæ suæ speciẽ: in quẽ oĩa q̃cunq; Iordanis extraxerat inuehebant. Deniq; nonaginta duo milia & ducenti illa die Iudęorũ perisse æstimati: a quingẽtis tñmodo equitib⁹: & trib⁹ milibus exercit⁹ pedestris. Progressus quoq; ad vlteriora Placidus: Abilã: & Iuliadem: & Betesmon: & oẽs vicos loci ipsius vsq; ad Asphaltiũ lacũ Romano imperio restituit. Scaphis quoq; imposuit milites: a quib⁹ vniuersi qui in lacũ memoratũ cõfungerant: extinguerentur.

Strages maxima.

Ca. xvi.

Tacq; & hæc omĩa vsq; Macherontem recepta: Vespasianus tñ temp⁹ prę lii operiebat: quo Metropolim toti⁹ Iudęę exercitu Romano adoriret: inter quæ occupato reb⁹ sibi creditis: mot⁹ noui ex Gallicanis ptib⁹ insinuãtur: q; a Nerone potentes quidam Romanę militiæ viri desciuissent. Quo cõperto cupiens intestina bella ac summę rei: totiusq; Romani imperii periculi: confecto in oriente bellorũ tumultu leuare: vt retũ secundarũ nuntiis motus omẽs Italiæ vel cõprimeret: vel præueniret: vbi primũ sęua hyems tẽperata veris principio: cũ maiore parte exercit⁹ de Cęsarea iter mouit. Excepit eũ Antipatri noĩe ciuitas appellata. Inde procedens exurebat vicos: necabat eos quos reperiebat alienos: ac maxime Idumæis quæcũq; offenderat depopulabat: q; inquietum genus hominũ poti⁹ bellis q̃ocio vel quieti amicum foret. Duos quoq; Idumęę vicos Lygarum & Capartorem: eorumq; incolas compræhendens: maxima strage labefactauit. Siquidem supra decem milia virorũ peremit: mille captiuos abduxit: reliquũ vulgus expulit: vt ibi constitueret manũ suorum: quia montana locorũ regionis eius latrociniis infestabant. Ipse cum exercitu Amathum repetit: quæ de aquis calidis vocabulũ sumpsit: q; aquarũ vapor Syro sermone amathus appellari fert. Thermæ ergo græce dicit: eo q; calidũ fontem habeat intra muros. Deinde per Samariam iuxta Neapolim Hierico contendit: vbi occurrit ei Traian⁹ multam manũ agẽs: ex his qui vltra Iordanem siti: per ea regionis populi in ditionem Romanam victi reuerterant. Nuntio itaq; adueniẽtis Romani exercitus: plęriq; ex vrbe Hierico: q; eam intutã videbãt: in montana Hierosolymitanæ regionis sese contulerant. Residentiũ turba omĩs consumit. Neq; em difficile fuit vrbem properato capi: quæ nec naturali fulta esset munimine: & a suis esset dilabentibus deserta ac destituta. Vrbs condita in campo: cui supereminet mons diffusior: & nudus gignentiũ. Namq; secundũ septẽtrionalẽ plagam vsq; ad Scythopolis vrbis terram extẽditur: ex parte meridiana vsq; ad regionem Sodomitanam: & Asphaltios fines diffusus habetur. Aegrum autem & ieiunum solum: & ideo desertum ab incolis: q; sine vllo vsu esset cultoribus naturali sterilitate. Aduersus huic mons supra Iordanem cui⁹ exordium a Iuliade & plaga septentrionali assurgit: ipse autem prætendit in metidianũ vsq; ad Sobaros Arabiæ Petræ conterminos: vbi etiam mons est vsu veterũ ferreus nũcupat⁹. Inter hos duos montes campus iacet: quem propter magnitudinem q; in multa spatia porrigat: veteri vsu incolę Magnũ appellauerunt: cuius longitudo triginta & ducentorũ stadiorũ: latitudo centũuiginti. Exordium a vico Genubari: finis vsq; ad Asphaltiũ lacum. Iordanis eum medius intersecat campum: non solum inoffensa: sed etiam adiuncta gratia viridantib⁹ ripis fluminis alluuione: & succedentib⁹ Asphaltio & Tiberiade vnĩ⁹ fontis: & vtroq; diuersę qualitatis lacu. Namq; al-

Hierico.

Mõs ferre⁹

terius aquæ sapor salsus & sterilis vsus: Tiberiadis ante dulcis atq; genitalis. Sane in dieb⁹ estatis immodicus per spatia campi exestuat vapor: vnde coalescente vitio nimiæ siccitatis: atq; humi arido corrupto aer: miserandas accolis conficit ægritudines. Arida sunt enim omnia: præter oras fluminis. Deniq; in remotioribus egrescit & fructus arborum. Siquidem & copia vberior: & fructus palmarum opimior est: qui supra ripas Iordanis fluminis gignitur: ali⁹ longe exilior.

De fonte quem benedixit Heliseus.

Ca.xvii

Est etiam iuxta Hierico vrbem fons abũdans: atq; idem vberior ad potum: pinguior ad irrigandũ: quẽ Iesus Naue natiõe Hebreus manu validus primũ genti eripuit chananeorũ. Is in principio corruptior habit⁹ ac sterilis ad generandũ: potantib⁹ & vsui parũ salubris. Vnde rogat⁹ ab incolis Heliseus ꝓpheta: idẽq; Heliæ discipulus: & tanto successor nequaq̃ indign⁹ magistro: vt hospitalitatis suę mercedẽ reliq̃ret: quos visitauerat locis: & corruptelam aquarũ leuaret: remediũ dedit: sicut regnorũ vet⁹ scriptura edocet: præcipiẽs vas fictile cum sale deferri sibi. Quod accipiens deiecit in fontẽ sal: & dixit. Sanaui aquas & non erit in his moriẽs: neq; sterilis ab eis & sanatę sunt aquę secundũ verbũ inquit Helisei ꝓphetę. Ex illa itaq; benedicti salis infusiõe tẽperatę aquæ: reseratq; ora fõtis, sanctificati sũt aquarũ meat⁹: & dulciores pot⁹ venarũ scaturigo effunderet: & oĩs illa dulcesceret aquarũ amaritudo: vberiores fruct⁹ terra daret. Generandæ quoq; sobolis opima successio: largã posteritatis copiam subministraret: nec deficeret genitalis aqua: cũ diuina gratia pro iustorũ fidelib⁹ studiis tãti prophetæ benedictionibus aspirauisset. Conuertit itaq; naturam aquarũ ad preces ꝓphetæ cælestis oraculi resultatio: continuoq; sterilitatẽ depulit: fœcunditatẽ infudit. Cœpere illic crebescere generationes hoĩm: fruct⁹ terrarũ: succusq; aquarũ: ante ieiun⁹ & amar⁹ internecare solit⁹ sata: tristiaq; bib⁹ tiũ ora torq̃re: fertilitatẽ solo: potãtib⁹ suauitatẽ infundere: vt si breuiter culta cõtingat: plus ꝑsit q̃ vbi diutius irrigauerit. Est em̃ noua gratia: vt ꝑfectus redundantior sit vbi vsus minor & vbi ãpli⁹ q̃q̃ vsus fuerit: ibi minor fruct⁹ sit: eoq; plus cęteris fontib⁹ rigat: quia vel exiguũ eius abũdat ad vbertatẽ: Deniq; camp⁹ eum circũiacet septuagita stadiorũ in longitudinem: viginti in latitudinem patens. In eo mirabilem hortorũ gratiã cernas: varia palmarũ genera: tantamq; dactilorũ dulcedinẽ: vt mella defluere spectes haud cæteris inferiora. Sunt etiã illic præstantissimi apum fœtus. Nec mirum vbi tam diuersis inhalantes floribꝰ paradisi suaues fundũt odores. Illic opobalsamũ gignit. Quod ideo cum adiectione significaulm⁹: quia agricolæ cortice ten⁹ virgulas incidũt: eas in quib⁹ balsama gignant: vt per illas cauernas paulatim distillans humor se colligat. Cauerna autẽ græco nõie ὀπῶπα dicit. Illic cypreũ: illic mirobalanũ nasci ferũt. & alia istiusmodi: quę aliis locis haud quaq̃ reperiunt. Aqua vt cætera fontium: illic tamen præstantius æstate frigida: hyeme tepens. Aer mollior: vt summa hyeme lineis incolæ exuuiis vtant indumentorũ.

Opobalsamum.

Alii ꝓ opos succus sit

Cap.xviii.

Vnc Asphaltii lacus qualitatem spectemus. Meli⁹ est enim in locorum veterum descriptionibus: vel cęterorum elementorum miraculo: q̃ in Iudæorum seditionibus stilum occupare. Siquidem ista flagitio mentem exasperant: illa demulcent animum dum recensentur: & ad veteris historię retiocant cognitionem. Nobis autem quibus incultius ingenium est: cordi est patrum ex Aegypto regredientium: vsq; in terram repromissionis repetere vestigia: vt si cui forte nostra in man⁹ veniãt: nõ nostra legat: sed patrum relegat. Dulce est em̃ maiorũ interuersari habitacula: & veterũ dicta factaq; recensere memoria

atq; eorũ. Inhærere gratiæ. Sed iam siue naturam: siue qualitatem aquarum exprimamus: ne noster quoq; in eo lacu proiciatur stilus: ex quo omnia quæcunq; mergenda putaueris: viuentia tamen resilire opinio est. Et q̃uis vehementer allisa: statim excuti: aqua ipsa amara & sterilis: nihil recipiens generum viuentium. Deniq; neq; pisces: neq; assuetas aquis & lætas mergendi vsu paritur aues. Lucernam accensam fertur aquis supernatare sine vlla conuersione extincto demergi lumine. Et q̃uis demersum arteq; viuat difficile in profundo hærere. Deniq; Vespasianum ferunt præcepisse nandi ignaros reuinctis manibus in profundum deiici: eosq; omnes illico supernatasse: quasi spiritu quodam venti leuatos: & ad superiora vi magna repulsos resiliisse. Multa fabulosa de hoc lacu plæriq; æstimauerunt: quæ nobis inexpertis veritatem rei promere nũq̃ consilium fuit. Mutare etiam ter in die colorem aquæ: & ad radios solis varie refulgere non placuit pro vero locare: cum sit ipsius aqua lacus obscurior cæteris aquis: & quasi adustę præferens similitudinem. Certe si ad radium solis & ipsa resplendeat: nihil nouũ & quasi ꝓ miraculo ꝓmẽdũ: cũ hoc cõe sit aquis oĩb⁹. Vagari super aquas bitumĩnis glebas certũ est atro liquore: quas scaphis appropinquãtes colligũt: qb⁹ id muneris est hærere sibi ferẽ bitumẽ: vt ferro haud quaq̃ vel alia ꝑacuta metalli specie recidatur. Sãguini sane cedit mulierũ: quo menstrua soluẽtes leuari ferũt. Cui⁹ attactu vel vrina vt allegant qb⁹ experiẽdi vsus fuit: interrũpi ꝓdit: vtilis autẽ ad cõpagen nauiũ ferẽ: & corporib⁹ hoĩm salubris admixta medicamentis. Longitudo lacus eius vsq; ad Zoaros Arabię dirigitur: stadiis quingentis octoginta: latitudo in stadiis centum quinquaginta: vsq; ad vicina Sodomorum qui quõdam vberrimam regionem inhabitabant: abundantem fructibus: distinctam quoq; vrbibus spendidissimis. Nunc autem ea locorum deserta: atq; exusta sunt incendio. Nam quũ omnia illis deus suo contulisset munere: arua frugum feracia: & vineis cæterisq; fructuosis arboribus rus consitũ: ingrati nec præ oculis habentes potentiam dei summi: quasi non omnia cerneret omnia prospectaret flagitia. Nihilq; esset quod illum latere: aut præterire posset: ita intemperantiæ suæ probris miscere vniuersa: ac polluere cœpere: quibus diuinam traxere offensam: & pro scelerum pretio: de cœlo descendit ignis qui regionem illam exureret. Quinq; itaq; vrbes incensæ: quarũ vmbra quædam & species in fauillis videt. Arcere terræ ardent aquę in q̃bus cœlestis ignis reliquiæ recognoscuntur atq; adhuc manent. Spectes illic ad speciem poma vitidantia: formatos vuarum racemos: vt edendi generent spectantibus cupiditatem. Si carpas: fatiscunt ac resoluuntur in cinerem: fumumq; excitant: quasi adhuc ardeant. Hæc ꝑpter supplicia impiorum de Sodomitano territorio comperta silentio obducere nõ oportuit. His enim decursis remunerationem piis fore dubitari non potest.

De Sodomitis

Ca.xix.

Vespasianus itaq; proxima quæq; Hierosolymitanæ vrbis castella vel vrbium munimenta distributo exercitus Romani vel sociorum subsidio replebat. vt aduersa sibi omnia cognoscerent: quæ ante conspiratura secum ad bellum contra Romanos gerendum arbitrabantur. Nihilominus Lucio Annio Geresam destinato: insidiis vrbem cepit: mille etiam iuuenes interfecit: quibus præuentis exempta est fuga. Captiui abducti plurimi: atq; vniuersa eorũ patrimonia a militib⁹ inuasa. Præcepto ducis possessiones q̃ repertæ fuerãt exurebant: rapinæ exercebãtur licentia. Vastabant Romani montana atq; campestria: quibus Hierosolymitana ciuitas circunfusa bello vndiq; ardebat. Nec feriati erant Hierosolymitani a suorum sensu periculorum: quibus omnes interclusi erant exitus: ne quis fuga periculo eximeretur. Intus malum intestinum: foris clausa omnia: neq; manendi voluntas: neq; fugiendi erat copia. Et si q̃ a Romanis veniam transfugio sperauerãt a suis egredi prohibebantur.

Geresa capitur.

Egesippi de excidio hierosolymitano.

Ca.xx. Neronis cædes.

REgressus erat Vespasianus in vrbem Cæsareã: vt inde collectis omnib⁹ viribus adoriret Hierosolymitanæ vrbis obsidionẽ. Nũtiusq; aduenit cæsum Neronẽ tertiodecimo exacto impii sui anno: cũ iam de anno sequenti octauum diem degeret. Dign⁹ ea pœna qui non solũ fidẽ sacrilegio: pietatem parricidio: pudiciciã incesto violauerat: sed ipsã quoq; potestatẽ Romani imperii cui⁹ vel officia vel negocia improbissimis libertoq; cõmiserat. Cũ eũ ipse nulli fidẽ seruaret: oẽs suspectos habebat. Et ideo negissimis se Nimphidio & Gemellino præcipue credendũ putauit: quos vilis conditio obnoxios fecerat. Sed & ipsi exemplũ crudelitatis ei⁹ aliquãdo exhorruere. Et quia charissimos sibi quosq; interemerat: cauẽdũ in se rati præuenire voluerunt quod metuebãt. Itaq; facta cũ cæteris conspiratiõe: parricidã deserunt. Cui eũ parcitur⁹ æstimabat qui matri nõ pepercisset! Deser⁹ ergo ab oĩbus suis fugit ex vrbe cũ quattuor libertis suis. Et cũ se vrgeri ĩminentib⁹ cõiuratis: atq; agmine aduerso videret: in suburbanũ rus clanculo concessit: discissus & dilacerat⁹ sentib⁹ dũ formidat a quoq̃ videri ne prodereẽ: deinde cũ se circunseptũ intelligeret: ne graues pœnę exigerent: manganũ quoddã sibi de ligno parauit: & manib⁹ cõposuit suis quo se necaret. Et ad libertos conuersus: qualis inquit artifex moriẽ! Itaq; acerbissim⁹ parricida dignũ meritis suis vitæ exitũ tulit: vt qui matrẽ ac suos occiderat: nec sibi parceret. Vere bon⁹ necis suæ artifex: q̃ cõmentus est vt sic periret: ne vel mors suo scelere vacaret.

Cap.xxi.

TAma itaq; interfecti Neronis præuenerat more ingenii humani: cui satis est vbi cupita acceperit: cætera nõ regrere: sed statim dissipare: atq; inexplorata in vulg⁹ mittere q̃d delectauerit. Nec multo post tñ Galbã Romano imperio pesse innotuit. Vnde sentẽtiã noui principis de bello Iudęoq; sciscitari Vespasiano consiliũ fuit: misitq; Titũ filiũ: & regem Agrippam. Tit⁹ de Achaia reuertit: cõperto q̃ etiã Galba septimo mense ac die assumptę potestatis exut⁹ insignib⁹ pœnas luisset in medio vrbis sinu. Idẽ Romano foro & Otho potiret rẽb⁹ sĉdis: ac successu impiali Agrippa Romã cõtendit: vt apud nouũ principẽ locaret gratiã. Tito pluris visa est paternę pietatis reuerentia q̃ principalis potestatis: q̃ incõsulto patre si p̃tenderet: ne ipsi q̃dẽ principi placitu⁹q; putaret. Certe exit⁹ docuit oportune eũ redisse ad patrẽ: reb⁹ nouis & incertũ quo vergerẽt. Denq; etiã Vespasian⁹ anx i⁹ de totius impii Romani ac patrię statu: bellũ suspendit: atq; impetũ tenuit suũ: posthabitis q̃ in Iudęa gerebant: prę toti⁹ summę cura & pia erga patriã sollicitudine.

Ca.xxii. Ioannes Simon

SEd Iudæa nõ feriabat: q̃ graui⁹ bellũ inter suos q̃ aduersũ externos gerebat. Nã cũ Ioannis factio esset intolerabilis: insurrexit p̃terea Simon inferior qui dẽ morũ improbitate: sed forma corpis magis fret⁹ ad oẽ audendũ nefas. Et latrociniis assuefact⁹: ad vsum & tentamẽtũ flagitiorũ. Ciuis erat Gerasenus robust⁹ iuuenis: quẽ priceps sacerdotũ Anan⁹ pculerat ppter nequitię cõmenta: pulsũq; eo quẽ inhabitabat loco. In alias regiones cõcedere coegit. At ille cui null⁹ inter getos & modestos loc⁹: cõtulit sese ad consortia latronũ: ipsis quoq; in principio suspect⁹: ne eos factiõe circũueniret: facile postea morũ se infudit societate. Populabat cũ his ea q̃ essent finitima munitionib⁹: q̃ illi vlteriora petere nõ psumebãt: sed q̃si ĩ foueis latitãtes ĩsidiabãt p̃termeãtib⁹ sine vllo excursu q̃si domestico latrocinio cõtẽti. Id simõ animi immodic⁹ tolerare diu nequit: breuiq; sibi multorũ q̃siuit manũ: pollicẽs seruis libertatẽ: libertis p̃mia: pditis remunerationẽ. Ita cõfluẽtib⁹ plurimis ad depdãdi licẽtiã: expugnare munitiones. occupare vrbiũ populos ausu⁹: terribilis oĩb⁹ erat: receptaculũ sibi in vico cui nomẽ Aiac⁹ muris parauit. Iãq; .xx. milib⁹ armatorũ stipat⁹ icedebat: cũ subito metuẽtes Hierosolymitani quotidianos ei⁹ pcess⁹ & aduersũ se futuros rati si diuti⁹ adoleuissent: succidendos putarunt

repẽtino: quia excursu armati Simonẽ adoriunt. Nec ille incaut⁹ atq; imparat⁹ insidiis patuit sed excepit aduenientes: & plęrosq; fudit: alios coegit in vrbẽ sese recipere bello fugatos. Cldumeis quoq; cõgressus equalis recessit: & quasi vict⁹ ga non vicerat angebat. Rursus cũ cõgrediendũ foret cõmodi⁹ arbitrat⁹ dolo experiri: repperit spõtaneũ fraudis ministrũ. Namq; vbi intellectũ est quid iste affectaret: Iacob⁹ vn⁹ ex principib⁹ Idumęoq; vafer & callid⁹ ad huiusmodi negocia venit ad Simonẽ clanculo: & obtulit patriæ suę pditionẽ: vt fidẽ daret: q̃ vniuersos Idumęos circũueniret: postulataq; mercede futurę societatis: q̃ potiss im⁹ & apud eũ fidissim⁹ foret pollicet vniuersoq; pditionẽ cõuiuii fœderata gratia: pmissisq; ingẽtib⁹ Simonis firmata inter vtrũq; est pactio. Vbi ad suos reuertit Iacob⁹: iactare primo pauciorib⁹ cœpit exploratũ pcessis se vires aduersariorũ: vidisse validã manũ: expertos belli viros: multitudinem maximã: & bello insuperabilẽ. Inserere paulatim sermonẽ istiusmodi principib⁹: postremo infundere p numeros ipsũ Simonẽ admodũ strenuũ: qui regio more exercitũ instituisset: ordines seruaret: numeros distributos haberet: ductores ĩdoneos p̃fecisset: cõsulere sibi Idumęos oportere: vt talẽ virũ amicũ potius q̃ hostẽ experiret. Certe si in congressu superiorẽ viderent: cederent sine periculo canerent prœliũ. Vbi plurimorũ inclinata in sententiã suã studia cognouit: edocto Simone vt in aciẽ pdiret: secur⁹ futurę dispersionis Idumęorũ: ille nõ distulit: hic velut antesignanus cũ suis: & quasi ad prœliandũ prõptior: vbi ferẽtariis tentatũ pręliũ vidit: priusq̃ in man⁹ venireẽ conuerso equo fugę dedit se. Idem sui fecere. ita conuertit: dispersitq; acies vniuersas: & victoriã Simoni sine certamine belli tradidit.

Cap.xxiii.

SImon vero potit⁹ tantæ gentis triũpho: insolentior in cęteros fact⁹: Hebrõ vetustam vrbẽ celebrẽ populis: opũ diuitẽ: ante expectatũ cepit: multamq; in eo prędã reperit: diripuit fruct⁹ vberrimos. Fertur eũ antiquissima nõ solum Palestinę vrbiũ ciuitas: sed etiã oĩm q̃ sunt in Aegypto a vetustis condita: vt etiã Memphim q̃ vetustissima habet: posteriorẽ plęriq; existimẽt. Fuere etiã qui habitasse in ea patrẽ Abraham dixerunt: postea q̃ de Mesopotamia Syriæ pfectus Aegyptũ petiit: filiosq; ei⁹ illic sepulchrũ habere pulcherrimo extructũ marmore: & opere elegantissimo: septimo a ciuitate stadio. Therebint⁹ illic magna arbor a cõstitutione mundi fuisse asseuerat. Nũc tamen vtrũ adhuc maneat incertũ nobis est. Inde pgrediens vastabat territoria: expugnabat vrbes: congregabat populos. XL. milibus armatorũ stipatus: exinanibat oĩa quocũq; vel quasi amicus & soci⁹ accesserat. Quis eũ loc⁹ tantorũ suppetere alimentis! Solo pedũ vestigio in modũ pauimenti proterebant vniuersa: in quib⁹ tant⁹ constiterat numer⁹ prœliatorũ. Nec solũ quicunq; erat fruct⁹ auferebat quasi quibusdã exesus locustis: sed etiã in posterũ protrita hum⁹ fruct⁹ negabat.

Hebron

Memphis

Therebint⁹.

TErrebat Ioannem q̃ Simonis augebat potentia: & totius factionis socii quatiebant. Volebant perditũ: sed bello non audebant lacessere. Iterũ insidias parãt: & obsidẽtes itinera: vxorem ei⁹ cũ oĩmi comitatu muliebri & paucis virorũ prosecutorib⁹ rapiũt: iactabant se quasi omnẽ confecisset victoriam. ac velut ipsum Simonẽ captũ tenerent: supplicaturũ sibi arbitrabant. At ille dur⁹ immitis qui nulli⁹ affectu cõmoueret: nihil sanctũ charũ ve haberet. Inflammat quasi accepta iniuria potius q̃ erepta gratia: multoq; seuior grauiorq; grauibus excruciabat quos reperiebat tormentis. Plarisq; man⁹ incidebat: quos ad hostem truncato corpore remittebat: vt eius annũtiarent crudelitatẽ: insinuarent minari q̃ muros subuerteret: vrbem excideret: nisi sibi ocyus vxor ppria restitueret. Similiter manus & viscera truncaturũ oĩbus qui intra vrbem degerent: nisi mature consuluissent. Ita perterrefacti: vxorem eius ad eum dirigunt. Quo mitigatus furor eius: aliquantã requiescendi copiã clausis dedit: vt non vrgeret obsidionem ciuitatis.

Ca. xxiiii.

NEc solum Galba interfecto: sed etiã Othone extincto Vitellii ducib9 cõgredientib9 quẽ Gallican9 exercit9 creauerat imperatorẽ. Et primo qdem certamine superior Otho visus est: repetito post diem prœlio cũ comperisset Otho Valenti & Cecinę Vitellii comitib9 victoriam cessisse: plurimos: quoq; suoꝝ interfectos: Brixiæ posit9: volũtaria nece eripuit se ludibrio: duobus dieb9 & trib9 tãtũ mensibus rerum potit9. Victor itaq; Vitellius cum eo qui vtrinq; superfuerat exercitu Romam tetendit.

Cap. xxv.

Cerealis

VEspasianus tunc tẽporis profect9 ex vrbe Cæsarea vastabat Iudæã: mõtana omnia finitima & munitiones debellabat. Interficiebat resistentes: precantib9 impertiebat veniã salutis. Fugabat aduersarios: cõstituebat suos. Cerealis quoq; dux Romani exercit9 cũ equitatu percurrebat oia extinguebat alios: alios subiiciebat. Captiuoꝝ cogebat agmina: omnia circa Hierosolymã exurebant: ne vllũ Iudęis esset perfugiũ. Sic interclusi ante obsidionẽ vniuersi Iudęis exit9. At illi non solũ non consulebant sibi: sed etiã domestico inter se decernebant certamine. Ioanes interior tyrann9: Simon extranuran9 hostis: qui recepta vxore paulisper excurrẽs Idùmeã depopulatus: validior redit: & Hierosolymitanæ muros vrbis armis circũsonabat. Ioannes in tus posit9 suos ad bellũ vitiis exercebat data criminũ auctoritate. Feruebant studia rapinarũ: probrorũ cupiditates: luxurię effusiones: vngunentoꝝ odores calamistris crispabãt capillos: stibioo culos depingebant: muliebrẽ amictũ induebant. Nec solũ ornatus fœminaꝝ: sed etiã muliebris mollitia affectabat: & illicitaꝝ libidinũ passiones viri muliebria exercere: effœminare vocẽ: & fluxu corporis sexũ dissoluere: pascere comã: vultũ dealbare: pumicare genas: vellicare barbulam: & in hac dissolutione sęuitiã crudelitatis exercere intolerabilẽ. Deniq; fracto gressu incedebant: & subito momentanei bellatores reconditos sub conchyliatis chlamidib9 gladios occultantes: cũ repente nudassent: quæcũq; repererãt dilaceribabãt. Qui Simonẽ euaserat: a Ioanne interficiebat. Si se intra vrbem recepisset: qui Ioannem fugerat: captus a Simone antemuros immolabatur. Erat defensio grauis. Idumęi quærebant tyrannidẽ Ioannis extinguere. Inuidebant ei9 potentiæ: & oderant ei9 crudelitatẽ. Cõgrediunt aduersũ satellites tyrãnidis: auertunt eos: insectant eos vsq; ad aulã regiã quã condiderat genere pxima regis adiabem: irruũt exclusis propugnatorib9: templũq; occupant: diripientes spolia tyrannidis: qm̃ illic Ioannes opum suaꝝ condiderat receptaculũ. Grauis incesserat met9 ne per noctem Idumęi de templo vrbẽ introgressi ferro plębẽ interimerent: incẽdio vrbem deleret. Quo metu territi de consilii sentẽtia dum vnũ tyrannũ ferre nequeũt: alterũ introduxere. Et Ioannes fraude irrepserat tyrannidẽ: Hic Simon rogat9 quasi remediũ salutis daret: dominatũ inuexit ciuib9 vrbi tyrannum. Missus est Mathias princeps sacerdotũ: vt ei9 ingressum obsecraret. At ille superbe satis dominari abnuit: & quasi grauareẽ concessit: ambit9 vt se in vrbe cum omni sua virtute infunderet. Aperuere porta s manib9 suis: vt perniciosiorẽ inducerẽt: cũ inferiorẽ execrarent. Itaq; Simon ex sentẽtia ingressus: eque se hostẽ exhibebat vniuersis: vt & illos qui vocauerant: & illos aduersum quos ei9 auxiliũ postulatũ fuerat cõi oẽs odio pseqreẽt. Vrgebat Ioãnes fraudib9 suis: fluctuabat ciuitas. Certamẽ erat inter Ioannẽ & Simonẽ: quis ampli9 suis noceret.

Ca. xxvi.

SVb ea tempestate conualuit rumor ciuiliũ bellorꝝ in exercitu Romano de Galbæ: & Othonis nece manifestat9: & imperio Vitellii qui nequior superioribus quasi fęx resedisset. Conferre secũ veteris militiæ viri cœpere & indigne ferre tantũ vsurpare prætorianas Romæ religiones: vt cum iam bellorꝝ desueuissent experiri pericula: noia ignorarent gentiũ quæ bellũ mouerent. Ipsę tamen statuerent bellis imperatorẽ: & in sua manu rerũ Romanarũ legẽdũ arbitriũ constituerent. Deinde huiusmodi exemplo in gallia positos milites aspirauisse vt Vitellio imperiũ darẽt: incõsulto senatu & populo Romano: se interea quasi mercẽnarios haberi: q; aliena arbitria sequerẽtur: primos ad periculũ: ad honorẽ vltimos: tanto tempore bellũ gerere: triumphis quotidie crescentibus & ab inferioribus dominos accipe: et ne eos qdem vtiles: sed vel ignauissimos quosq; vel vẽtri deditos & turpitudini pergendũ obuiã & remouendã iniuriã. Esse sibi virũ strennuũ Vespasianũ quẽ legi decuerit ab omnibus imperatorem: qui maturũ ad cõsulẽdum: validiorem iunioribus ad prœliandũ: pperandũ maturi9 ne pri9 ab aliis eligeret & his cũ qb9 i militia cõsenuerit triũphãdo esset despectui. Quãdo opportunius temp9: quo digna merces laboribus eius repẽderet? Vitelliana voraginẽ priuatorũ decus nõ dicã imperatorũ non diutius hoc toleraturũ senatũ: nõ populũ romanũ vt opprobrium vinolentoꝝ diutius in culmine maneat imperii cui res romana ad sumptum nõ suppetat. Quis enim ferat tyrãnũ regnare cũ habeat i exercitu dignũ romãi imperii gubernatorẽ? Quę vero gẽtes luxui se subiiciãt: & viciis dedãt: cũ belli incẽtiuũ sit ignauia ipatoris & cõtra firmitudo pacis: in hoste virtus: sobrietas in reipublicæ moderatore? Quis nõ suscipiat in Vespasiano adhuc priuato regni decus: & romani imperii auctoritatẽ cui tot militares numeri prẽsto sunt: & omnis romani exercitus validior manus? Quid expectamus? An vt nostris fultus virtutibus aliis debeat q; imperator est & nos aliis cedamus qd̃ in iure, nostræ potestatis est? Certe si honorare nolum9 nõ derogem9. Nec faciam9 hãc iniuriã vt nostro iudicio repudieẽ quasi indignus imperio quo dignus habeẽ Vitellius. Postremo cũ in italia sint frater eius & filius domitianus verẽdũ profecto est, ne qui suis ornamẽto esse iam dudum debuit & sit piculo: aut si illi vt arbitramur tyrãnum vrgere cœperint huic fraudi sit q; & fate rtr filius rebellauerint & incipiamus reum expectare quẽ videre noluimus imperatorem.

HIs secũ milites vociferantes adoriunt Vespasianũ: rogãt vt romani imperii suscipiat gubernaculũ. Ille autẽ abnuere ac se indignũ dicere: esse iã cõstitutũ imperatorẽ: refugiendũ ciuile bellũ. Illi instare prõptius: ille resistere pseuerãti9. Postremo reluctãtem armati circũsistũt gladiis mortẽ mĩnãtes qui aduertereẽt sibi crimẽ manere & graue piculũ si refugisset: ita cessit poti9 imprimẽtibus: q̃ recepit volũtarius: qd̃ ambire alii solent. Vrgebãt milites: suadebãt duces: Curã priusq̃ honorẽ induit festinauit: in ægyptũ. Sciebat em̃ maximas vires illic esse romanæ reipublicæ: vnde alimoni a ministrareẽ: subsidiũ sibi quęrendũ. si vinceret: aut refragiũ vitellio: si trahẽdũ diutius bellũ putasset. Esse etiã illic duos ordines militariũ virorũ quos sibi adiũgere properauit: vt vrbs maxima & plurimis naturæ munimentis circũdata: in suo potius iure q̃ in alieno maneret ad vtrũq; belli euẽtũ satis vtilis. Ideoq; de locorũ situ: ac potissimũ de ipsa vrbe metropolitana vel paucis dicendũ rati. Ca. xxvii.

De vrbe Alexandria.

VRbem Alexãdriam cõdidit Alexãder: cui ob virtutẽ inditum magni ducis cognomentũ. Ea inter ægyptũ & mare quasi claustrũ iteriacet ciuitas importuosa vt fere plęraq; ægypti: & ab externo difficil is accessu cũ sit in remotioribus asyæ partibus iacens. In Europa qua ipsa ægypti aridis Lybiæ cõterminat. Meridiana aũt eius superiora quæ disterminãt ab æthiopibus Sienen & innauigabiles nili fluminis catharactas. Ab oriente refundit mare rubrũ Clitro ten9 q loc9 extrẽis vltim9 terris puiũ ad iudæos apit iter nauigaturis. Septa igitur ex vna parte feruentib9 incẽdiis solis: indico inde: hinc egyptio mari vno tãtũ muro septẽtrionali innitit terræ qd̃ ducit in syriam. Cætera interclusa vndiq; & naturæ subsidio vallata diuiduũ rñ septentrionalis plagę eidẽ munimẽtũ & gemino quodã limine patens quo vel peregrinæ ad eã per maria ægyptũ deuehũ tur copiæ vel liberior ad terras vsus diffũditur. Terra

lacet in ifinitũ modũ. Nã iter Sienẽ & Pelusiũ lõgitudo vniuersa stadiorũ duũ mill ũ si fides assertẽtis adest & ab oliuithię vsq; pelusiũ stadiorũ itẽ triũ milliũ sexcẽtorũ inassueta imbrib9 regio: nec tã pluuiarũ indiga cui nili irrigua spõtaneos imbres ministrant. Vtrũq; ei Nilus est Cœli vbertas terrę fœcũditas: arua temperat: solũ opimat nautis & agricolis: iuxta vsum hii nauigãt. illi serũt: illi circũuehũt sua tura nauigiis: illi excolũt sine aratro serentes. Viantes sine carpente: distinctam cetras fluentis. & quasi quibusdã excelsam mœnib9 mauigiorũ toris domicilia terris vagant: quę Nilo circũfluũt. Est eñ nauigabilis vsq; ad vrbẽ vt appellant elephãtorũ: vlterius nauem procedere catharactæ quas dixmus non sinũt: non defectu gurgitis sed toti9 fluminis pcipitũs & ob quãdã aquarũ ruinã. Port9 vrbis vt plæriq; maritimorũ locorũ adit9 difficilis accessu & longe difficilior cæteris quasi ad formã corporis humanã in capite ipso & in statione capacior: in faucibus angustior: qua meatũ maris & nauiũ suscipit qbus q̃dam spandi subsidia portui subministrant: vbi qs angustias atq; ora portus euaserit tanq̃ reliqua corporis forma: lta diffusio maris lõge lateq; distendit. In dextra port9 insula ẽ breuis. In ea turris maxima quã pharũ in cõmune græci ac latini in ipsius rei vsu appellauerũt: eoq; longe videat a nauigãtibus vt priusq̃ ad portũ appropinquent: nocturno maxie tempore ad terram finitimã sibi esse flammarũ incendio cognoscant: ne decepti tenebris i scopulos incidant an vestibuli limitẽ nõ queant cõprehendere. Sunt itaq; illic ministri p quos subiectis facibus: cæterisq; lignorũ struibus adolet ignis quasi terræ prænũtius & index fauciũ portuẽsiũ: demõstrans ingrediẽdi angustias: vndarũ sin9 vestibuli anfractus: ne præstringat tenuis carina acute: & in ipso ingressu offendat: inter opertos fluctibus scopulos. Itaq; directũ cursum paulatim inflecti oportet: ne cęcis illisa saxis ibi ĩcurrat nauis piculũ vbi sperat effugiũ piculorũ. Angustior eñ adit9 in portũ qa a dextra parte arctatura aleua rupib9 quib9 obstructũ est sinistrũ latus portus. Circa insulã quoq; instructę ingẽtis magnitudinis moles deiiciuntur: ne assiduo assurgentis impetu maris cedant fundamenta insulæ: atq; iniuria vetere soluant. Vnde fit vt illidentibus sese in partẽ insulę fluctibus & recurrẽtib9 in aduersum inter scrop eas rupes moles q̃ cõstructas: canalis ille medius semper sit ingetus atq; exasperato transitu pricuło sus fiat nauig: is ingress9: amplitudo portus stadiorũ. xxx. statio tuta placiditas maxima quãuis tẽpestate: qa memoratioris angustiis atq; obiectu iusulę repellit a se vndas maris & fit int9 tutissim9 portus compẽsatione quadã ingressus piculosi qa p easdẽ portuensis oris angustias toti9 portus defenditur summouetur a tempestatibus placidatur: a fragoribus p quos ingressus exasperat: Nec immerito: vel tutamẽ: vel magnitudo portus huiusmodi est: cũ in eũ quę ad vsum totius orbis pficiant conuectari necessariũ sit. Nam & populi inumerabiles eorũdẽ locorũ ad vsũ sui expetũt totius vrbis cõmercia & frugũ regio ferax: cęterorũq; terræ munerũ vel negotiorũ abundans: totũ frumẽto alit atq; instruit necessariis mercibus orbẽ terrarũ.

Pharus

Ca. xxviii.

COmpositis itaq; erga se rebus in Alexandria Vespasian9 & studiis omniũ q̃ rem militarẽ gerebant: circa suũ impiũ cõspirantibus securus absętię reditũ in Syriam maturat: cõuento mãdatis tñ Tyberio Alexãdro q̃ tũc egypto p̃sidebat: vt eius exercitus q̃ in superioribus partibus erat: gratiã sibi cõsociaret: ipse quoq; necessitate imperii romani qbus posset adiuuaret viribꝰ quæ sibi imposita foret. Tiberius epistolam prouincialibus & militibus insinuauit. Idq; ab omnibus cũ letitia susceptũ: fides pmissa: effusus fauor.

VEspasianũ cæsarea suscepit: Iñ Beritos legationibus vrbiũ cũ summo gaudio cõfluẽtib9. Illic etiam Ioseph9 solui præceptus vinculis iussu imperatoris adiuuit Titus vt frangerent potius q̃ soluerent cathenæ. Qd si frangerent ita esset quasi non fuisset ligatus. Placuit patri securi deferri iussit frangi cathenas vt aduerterent iudæi sibi quoq; veniã

non negandã: si cõuetterent & pacẽ rogarẽt: simulqa non alieno eũ arbitrio iã reseruabat cum ad se rerũ omniũ delata arbitria foret. CVẽtũ Antiochiã ibi tractatu habito. Vnde oportet Cap. xxix.
ad italiã transmittere: qa tuta in ægypto: vel Alexandria omnia cõsiderat: cõsultũ celeritati: dimittit: itaq; Mutianũ cũ parte multa eqtũ & exercitus pedestris: vt p̃ueniret in italiã aduentũ imperatoris. Ille prolixę nauigationis reuocat9 formidine. p Capadociã & Phrygiã iter direxit. Antoniũ quoq; pręcepit p̃fectũ tertio ordini militariq; erat in Misia in imparatã se italiam effundere priusq̃ Vitelliani sese moueret. Nã Vitellius quasi crapulatus & somno demersus cõuiuii rẽ geri existimans nõ imperii in tantos positus negociis dormiebat. Deniq; vix tãdem excitatus nuncio aduenientis Antonii dirigit: Cecinã cũ exercitus parte: & piculi sui summã alieno arbitrio cõmittit: fret9 Cecinæ viribꝰ q̃ Othonis manũ fuderat. Ille circa vrbẽ cremonensiũ Antonio occurrit: aduenienti explorat omnia: cognoscit præualidã manũ ediuersoa fore: strenuã bellis: exercitatã triũphis: se cõtra nec viribus ęq̃s nec numero pares posse decerne re aduersum validiores. Cõuocatis cẽturionibus suadet bello desistere: q̃ essent numero inferiores & gloria imperatoris p̃ponderaret: satis in bello valere famam ducis rẽ summam gerentis. Vespasianũ in gallicanis ptib9 & Britanniarũ victoriis emicuisse Vespasianũ oriẽtalibus succinctũ adoreis magno vti sui nominis præiudicio. Vitelliũ aũt nihil aliud nisi vino solutũ & inter cõuiuia pridianas semper ructantẽepulas: nihil aliud expectare nisi vt cum hostis aduenirẽt ebri9 peat sine sensu doloris. Ex illo augeri militũ animos tãti gloria imperatoris: ex isto deiici p obp̃pbria eius & turpitudines cõsulẽdũ ne prioris belli famã omitteret: licet vicerit Othonẽ Vitellio parem aduersꝰ eũ nũc eẽ negociũ q̃ totũ orbẽ triũphis suis cinxerit. Prẽuiendã gratia necessitatẽ vt ciuẽ potius Vespasianũ eligãt q̃ hostẽ experiant. Miserum esse bello ciuili vincere. quãto miserius vinci: vt videaris hostis tuorũ! Victori patria manet: victo pit: aut si manet ad sceleris inuidiã manebit: vt videamur ciuibus intulisse bellũ p tyrãno. Qui. n. vincit non iã ciuis: sed tyrãnus est. Quid cõserimus noxias manus: Semel satis sit sceleri vicisse. vt pudeat cui vicerimus. Putamus vel imperiũ sobriũ fore vel rerũ molibus expgefactum somno ppetuo renũciare. Quid expectamus diutius: Pericula nostra ingrata sunt omnibus cõmilitonib9: oĩbus pplis iudicia nostra reph̃esa & cõdemnata propter electi flagitia. Qualis sit cõsiderateq̃ etiã victor repudiatus est. Cõsultãdũ certe prius de belli euẽtu: & sic prœliãdũ. Si picula p̃uenerit: frustra cõsules: vbi cõsiliũ placuerit: recte incipies: qd solliciti ducis esset explorata sibi viam patuisse Vespasiãi exercitum esse validiorem: fidẽ suã pro Vitellio iãdudũ probatã: qñ præsumpsit de belli euẽtu victoriã secutã qñ diffidit: in pmptu esse qd sit futurũ. Neq; non mortem suã sibi esse formidini: sed exercitus Romani piculũ: & qd plus dolet viris partæ iã dispendiũ laudis: vt videantur victi q̃ solent vincere. Sibi certe cauẽdũ ne iudicetur: nõ illud fortitudinis: sed euentus fuisse q̃ vicerit bello superiore: & istud ignauiæ q̃ victus postea sit.

Ca. xxx.

IIs itaq; huiusmodi sermonib9 adduxit in sentẽtiã suam milites vt secũ ad Antoniũ pgerent volũtarii: atq; ei se traderẽt: sed vt se habet vulgi maxie militaris mobilitas compũcti sunt plęriq; p noctem in cubilibus suis: desertia vt Vitellii pœnitenti: ne si superior fieret: nullus sibi venie locus superesset q̃ imperatorem propriũ deseliquisset. Et surgentes primo cũ obuiisq; busq; de hinc cũ omnibus cõferre cœperũt: quo modo erratum emẽdarẽt. Euaginatisq; gladiis insiluerũt super Cecinnã: volẽtes vltũ ire iniuriã suæ prolationis. Sed interueniẽtibus centurioribus & chiliarchis: a nece quidẽ eius temperãdum rati vinctũ Vitellio dirigere parabãt. Quo cognito antoni9 mouit eos quos secũ deduxerat: & armis sup defectores irruit. At illi viso agmine partis diuersę parauerũt se ad prœliũ: sed paulisper aufi resistere: vbi se conuertere vt Cremonam cõfugerent cũ equitibus Antonius occurrit

atq; omnes præuenit aditus: ne cõfugiẽtes: reciperent: clausosq; ante vrbẽ interfecit. Cęsa illic multitudo maxima: reliquos in ipsam vrbẽ psecut⁹ pemit. Direpta omnia: plurimi negociatores ex aliis locis adueniẽtes: plurimi incolæ prędę causa necati dũ sua vendicant. Extincta xxx. millia & ducẽti viri q aderãt de exercitu Vitellii. Primusq; id (.n. Antõio cognomẽtũ erat) .iiii milia qngẽtos de Misiacis militib⁹ amisit: quoniã desperatiõe salutis: vlcisci se volẽtes Vitelliãi: vbi circũuẽtos se videre: haud icruẽtam & ipsis Antonianis victoriã cessere. Solutus vinculis Cecina dirigit ad Vespasianũ ab Antonio: ibiq; nõ solũ salutis securitate: sed etiã prẽmiorũ solutione: cõsolatus est maculam proditionis.

Ca. xxxi.

CVius victorię nũcio elatus Sabinus: volẽs & ipse cõmẽdationem sibi apud imperatorẽ parare: si præueniret adueniẽtẽ Antoniũ Vitelli: vel exitio: vel expulsione: aut resisteret Vitellius: supueniret Antonius: q iamiãq; affuturus audiebat: cõgregat sibi militarẽ manũ: ex his ordinibus q romæ positi curabant munia vigiliarũ: occupat nocte & capitoliũ plurimi ad eũ nobilium p diẽ cõ fluxere: inter quos etiã Domitian⁹ Vespasiani Germano editus: q metuens ne in se quasi in Vespasiani neporẽ: Vitelliana vltio deriuaret: inter duos positus Vitellios ppiorẽ adorit: minus sollicitus de remotiore. Plus.n. ppiora terrent pericula. Indignatusq; immittit germanos in capitoliũ q præferoces immanitate gentis simul numero validiores circũuenerũt rebellantes icẽ Sabini cateruã: iterfecti prope omnes: Domitian⁹ tamẽ cũ plęrisq; nobiliũ dũ germani ad superiora capitolii nituntur: & a Sabino eiusq; sociis loci pellũtur: suffragio fugiẽdi locũ repperit: aut forte: qa & ipse malo publico reseruabat tyrannus futur⁹ Sabinũ Vitellius excruciatum necat diripiunt omnia: munera oblata capitolio: templumq; incenditur.

Germani

Ca. xxxii.

POst dum Antoni⁹ adest ediuerso occurrit: trino circa vrbis mœnia cõgressu habito fusi cęsiq; omnes Vitelliãi: interea Vitellius epulabat: ne amitteret moritur⁹ prandiũ: & redũdantioribus vt in extremis solet mensæ sibi vltimę dapib⁹ refertur ciebat. Obruebat se vini poculis frequẽtioribus: vt sensũ amitteret futuri vel opprobrii: vel periculi: rapitur e conuiuio: trahitur per multitudinẽ: insultat: moritur: inferunt iniuriæ quas ebrius non sentiebat. In media perimit vrbe: vna simul & sanguinẽ fundẽs & eructãs crapulã: quasi diutius vixisset luxurię sumptibus & precio mẽsarũ romani imperii opes abligurisset. Deniq; octo mensibus & quinq; dieb⁹ imperitauit. Et iam roma edacitate eius defecerat. Numerata sunt alia cæsorum supra quinquaginta millia.

Ca. xxxiii.

SEquenti autẽ die Mutianus & Antonius cũ exercitu pariter ingressi vix sine necãdi furẽtibus militibus imposuere: eo q; psumptores cõstituendi imperii Vitelliãos psequebantur: & explorabant priuatorũ domos tanta pciti indignatione: vt cũ de populo aliquos metu latentes: inuestigassent prius quasi Vitellianos ferirent q̃ cognitio veritatẽ manifestaret: vt sæpius Vincentiũ furor interrogationẽ peruenirẽt. Et qa absens erat Vespasianus quasi ad interregni vicẽ Domiti anũ publicis Mutian⁹ pręfecit negociis: ne qd eius deesset rebus secundis. Nondũ tamẽ Domitiano se penitus infuderat libido flagitiorũ: rudis erat adhuc vitiis: & Tyro criminibus vt potentatib⁹.

VEspasianus hyeme retentus: atq; intercluso ventis mari cũ filio Alexandriã redit: illic victoriæ nuncio plabisq; romanæ comperto in se fauore. Profectionẽ maturandã constituit: ne quid absente se nouaretur: nec tamẽ incuratũ iudeæ bellũ reliquit qd filio quasi consorti suorũ operũ ac successori committẽdũ putauit. vt neq; romanis ipse deesset

neq; iudeis Vespasianus quẽ filio⁹ repsciret. Executor igit paterni elect⁹ triũphi cũ electa manu dirigit. Tit⁹ pedes egredit: nicq; poli petit: Abest ca ciuitas ab Alexãdria. xxiiii. stadiis iñ militib⁹ classi nauiũ maioq; iposit: nilo decurrit: vsq; ad vrbẽ Thoni. Vñ pgress⁹ habitauit i ciuitate cui nomẽ thanys. Secũda mãsio viãtib⁹ ciuitas heraclea tertia pelusiũ: duob⁹ statuarũ gratia pelusii trãsactis dieb⁹ p desertũ agẽs iter puenit vsq; ad casii louis tẽplũ. Successit ei. ostracine mansio: a qua locorũ idigẽs tñ diligẽtia icolę sibi subsidiũ cõparauerãt: vt instituerẽt ductus aquarũ. Exceperũt etiã rinichori exercitũ pgrediẽtẽ nõ sñ grata refectiõe. Occurrit vrbs raphni q̃ ciuitas syrię pricipiũ ẽ ex egypto cõmeãtib⁹. vtrũ est gazã ea erat gnta ciuitas aduẽiẽtib⁹. Iñ i ascalõia deiñ ianiã ex qua trãsitũ i loppẽ: puẽtũ in cęsariã vbi necesse erat paulsp morari: cõgregare quoq; militũ manũ q̃ adhuc in hibernis agebat & iã hyemis aspe ritas deficiebat. Liber. V.

ANNO prio delati ipii Vespasião bell aspis iudęa & seditiõib⁹ dõestic lacerabat: nec p hyemẽ inducias malo; egerat: qñ solẽt bello; regescere sęua: qnetiã tertio ei tyrãnus Eleazarus accesserat: q̃ si emẽdatur vitia supiorũ: q cõiurãtib⁹ secũ iuda & Ezerõis Simone & Ezechia nõ ignobili iuuene: quos plimi alii cõitabãt & occupatis tẽpli iteriorib⁹ & circuitu oi supa fores i vestibuli ipsi⁹ frõte arma cõstituere. Ioannes tñ cõspirãtiũ nũero pstabat: & factiõis multitudie sed loco iferior q̃uis nequaq̃ feriarẽt sed repugnarẽt supiorib⁹ grauabat tñ q; supra verticem haberet hostes. Simõ vero quẽ sibi tyrãnũ ppls introduxerat supiora vrbis tenebat: iferiora quoq; ppło ipsius replebant: trino plio laborabat intra se ciuitas nulla itermissio: nulla reges: nullæ iducię: omnẽtis oibus dimicabat. Multi ruebãt: inumeri iugulabãt: manabat sanguis: fœdabat vniuersa ipsa replebat tẽpli limina: passim ruebant cadauera sagittis: alii alii missili ib⁹ feriebantur.

Simon

INter tres medi⁹ erat Ioãnes: iferior eleazaro: supior Simõe: quo supabat ab Eleazaro: eo ipse supabat Simonẽ: medi⁹. n. itet vtrũq; eũ locũ tenebat: vt quo pl⁹ grauarẽt ab altero & ipse pl⁹ noceret alteri: istructior cęteris subsidiis machiarũ & gñe telorũ bellũ ęquabat: ita tñ vt pter eos q bellũ mouerẽt: plęriq; etiã sacerdotũ iterficerẽt: atq; iter ipas quas mactauerãt hostias imolarẽt: Quis.n. frequẽs sup vniuersos ruerẽt telorũ seges &: vbiq; ferueret plia: tñ sacerdotes sacrificãdi ministeriũ solẽniter obibãt nec sacrificabãt cõmisso sibi mũere & quo i interiorib⁹ erãt tẽpli eo graui⁹ pimebant: qa tormẽto acta vehemẽtiores ict⁹ habebãt. Plęriq; etiã q de vltimo orbe pcatũ venerãt: spãtes remedia salutis quo magis tẽplo iheserãt eo maiorib⁹ piculis iuoluebãt. Cernerẽs externos cũ ciuib⁹ sacerdotes sl & pphãos iacere: graues cũ turpib⁹: luxuriosos cũ abstinẽtib⁹: cõfusoq; oim pmiscue sãguine: & quasi profluuio decurrente inte riores stagnare recessus templi in circuitu omnia cruore tumescere: vt plęriq; dũm se inuicem propugnatores pertium lubrico offensi quasi se satiaturi furore in sanguine demergerẽtur: nec sic vel periculis territi abstinebãt tamen prœlio tyrannorum satellites: & quo maius piculum eo ãpli⁹ desęuiebat tẽpestas furoris. Si iis graui⁹ icubauerat exitiũ: alii quasi ad victoriã vehemẽtius iuitabant vt turbatos deferrẽt. Et Eleazaro qdẽ vl Simoni cedẽdi potestas: erat vt quasi gbusdã horarũ se repararẽt iduciis: Ioãnes vero sęp i pcinctu momẽtis oib⁹ i certamie Si supiores geuerãt vrgebãt iferiores ex pte Simõis: si hos pturbauerãt Eleazar⁹ ifestabat nec ipe tñ illos qetos eẽ patiebat: vbi alios depulerat: i alios psiliebat: puigil i certãine & ipsa ip piget crudelitate vbi parcebãt telis: ignes iaculant q apphẽsis rector faustigiis depascebant domos q̃ refertę frugibus cęteris q; subsidiis alimẽtorũ ad belli tolerãtiã plixioris: par itexurebã-

Ioannes

tur: maioraq; pabula incēdio dabant: ruebāt ābusta materiarū: deuoluebant sublimiū ædificiorū culmina. Ita sanguine incēdio: ruina: fame: totius vrbis netui succidebant. Nullo loco picu lo vacabat: nullū cōsilio tēpus reperiebat: nulla spes cōuersiōis: nulla fugiēdi copia erat. Mæsta oīa plena horroris plena: immanitatis vbiq; luctus: vbiq; pauor: vbiq; clamor mulierū: eiulatus senū: moriētiū gēitus: viuētiū despatio: vt miserabiles eos diceres q remāserāt: beatos q obierāt.

Epilogus lamenti pro Hierusalem.

Cap. ii.

VOmō decepta es ciuitas populis tuis: qbus quōdā videbaris beata! Quomō expugnata es tuis armis: atq; in te cōuersę manus tuę sunt q solebas sine armis vincere: & finē vllo plio hostē ferire: cū p te ãgeli dimicarēt: & militarēt tibi fluctus maris: terrę hyatus: cœli fragores! Exurge nūc Moyses & vide gē tē tuā & hęreditatē populi tibi crediti: pite manibus suis. Aspice populū illū dei: cui puiū gradienti mare patebat: cui esuriēti escas cœlū subministrabat: sine mari clausū: sine Pharaone obsessum: sine terrarū sterilitate ieiunū. Exurge Aaron: q aliquādo cū ppter offensā dei oīpotētis mors plurimos populi depascerēt: stetisti iter viuētes ac mortuos: & mors stetit atq; obiectu corporis tui hæsit lues: nec trãsire potuit ad cōtagionē viuētiū: Suscitare & tu Iesu naue q muros inexpugnabiles hierico sacerdotibus tuba canētibus cōplanasti: & vide populū cui exteros subiecisti nūc eūdē subiectū opprimi. Suscitare Dauid: exasperātē spiritū cytharæ suauitate solitus excludere: & quēadmodū dominat furor atq; oēm suauitatē psalmorū tuorū expditorū sensibus absoluerit & vnusq;q; de pricipibus populū vniuersū ad mortē offerat vt libertatē extorqueat p quo te ipsum morti offerebas. Suscitare helisæe q hostē introduxi in Samariā: & amicū fecisti: Per te in castris syrię quadrigarū increpuit fragor: & vox eqtū & vox virtutis. Fugit hostis: euasit obsidionē iudęus. Vbi nūc ista merita! vbi nūc istę opatiōes sanctorū! Nec mirū si amiserūt pphetarū opa q negauerūt pphetarū arbitrū ideoq; in te iudæa arma vertunt tua: oratiō es tuę nihil tibi pstunt: qa fides tua nihil opat: ideo aduersū te factus ē populus tuus: qa in te cōuersa est pfidia tua. Qd remediū qrit: vbi auctor remedii nō recōciliat! Quid putabas futurū cū tuis manibus saluatorē tuū crucifigeres: cū tuis manibus vitā tuā extingueres: cū tuis vocibus aduocatū tuū exterminares: tuis infestationibus auxiliatorē tuū interficeres! Nisi vt in te quoq; tuas iniiceres manus: habes qd petisti: eripuisti tibi pstulē pacis: petisti necari vitę arbitrū: cōcedi tibi Barrabā: q ppter seditionē factā in ciuitate & homicidiū missus fuerat in carcerē. Ideo salus abs te recessit pax abiit: ges destitit: data est tibi seditio: datū excidiū. agnosce tibi hodie Barrabā viuere Iesū mortuū. Ideo in te regnat seditio pax sepulta est: vt crudelius a tuis pereas: q̃ si ab aliēis pires. Quid tñ tibi miserabilis ciuitas Romanus suis armis quātū populus tuus malorū inuexit! Vt cū Rōanis pugnares tui fecerūt: pacē volebāt Rōani: tu bellū indixisti. Quid causæ erat vt fortiores lecesseres! Durū sane q cōtra legē sacrā tēplū gētilis intrauit: sed iā nō erat dei tēplū: nō eras dei ciuitas nec eē poteras: qa eras mortuorū sepulchrū: & pserti mortuorū quos ipsa occideras: nō quos ab hoste amiseras. Quomō. n. vitę eē dōicilū poteras: q̃ eras mortis habitaculū: diuersoriū scelerū: latronū spelęū! lacuerūtū te Ananus & Iesus insepulti sacerdotū pricipes: & illi dudū sacerdotalibus amicti stolis: q veneratiōi etiā exteris fuerāt deformi iacuerūt cādauera: escę volatiliū: & deuoratio canū: mēbra laceri tota dispsi vrbe: vt deplorare veteris sanctitatis species videret tātā sacri nois cōtumeliā & speciosi quōdā muneris deformitatē: sed ipsa tibi huius idignitatis exordiū fecisti quę ī medio sinu tuo occidebas pphetas q̃ lapidabas sāctos dñi. Ante tēplū iacuit Zacharias exanimis iacuit inhūatus. Hic ergo sãguis illū lauat. Quę cā autē mortis anano nisi q̃ increpuit pplm tuū q̃ nō insurgeret p tēpli defensiōe: qa expostulabat libertatē pditā: virtutē desertā: calcatas veterū sacrorū reliqias: cōmaculata altaria: relinquendū adserebat populum vsu simulacrorum insensibiliū & statuarum de marmore nihil iā sentientē. Multa eñ animalia referre solent vel

Zacharias

vindictæ vicissitudinē sentire iniuriam incitari: aculeo declinare verbera: q ergo nec excitatur nec declinare nouit: q̃ noceat similis est nō sentiētibus. Et reueta vbi est libertas illa tua: cuius studio quōdā nō egyptiis: nō palestinis: nō assyriis: postea nō medis cedēdū estimauisti! Vbi ē illa machabeorū fides: quæ quōdā in paucis fudit babilonios: psas fugauit: demetriū pculit: ad postremū in paruulis & mulieribus: antiochi arma: gladios: incendiaq; supauit: & pro obseruatione patriæ mori maluit: q̃ regis impiis obtemperare! Vbi est illa deuotio patrum pulcherria passionū omniū: qua se nō p liberis: nō pro cōiugibus magis q̃ p templo dei: morti offerebant! Ante & virga sacerdotalis floruit: recisa de siluestri radice: nūc & fides aret: & sepulta est pietas & abiit omnis virtutis æmulatio. Nec mirū si populus qui a deo recessit & improbū contradictionis spiritū sequit: in se ipsum diuisus est. Quomodo em̃ pacem suam tenere poterat q dei repudiauit! Pax dei christus est: q fecit vtraq; vnū. Merito ergo ex vno populo plures: aduersus se facti sunt: qa noluerūt seq diuisa sociantē iesū: sed secuti sunt coniūcta diuidentē furoris spiritū. Soluebas igit Hierusalē mercedē pfidię tuę: cū ipsa tuis manibus destrueres munimina tua cū tuis mucrōibus foderes viscera tua ita vt hostis misereret: vt ille parceret & tu sęuires. Videbat enim q̃ deus aduersum te pugnaret: & romanorū partibus fungeret: vt ipsa tibi inferres volūtariam proditionē. Et ideo spectatores malebāt esse romani q̃ pcussores: ne feruentibus tuis ī ter se visceribus manū admouere cōtagiōis magis q̃ fortitudinis æstimaret. Ad hæc nefandæ cædis supplicia accedebat impiæ immanitas crudelitatis: vt sepulturā omnibus q vel in tēplo necati fuerāt: vel circa vrbis plateas necarent: nec humare cui vacabat: dum bello inter se occuparent: feriendiq; magis q̃ humandi cura vniuersos tenebat. Ita quodā furore occiderant pietatis officia: crudescebant impietatis ministeria: nihilq; magis in tātis calamitatibus pierat q̃ misericordia: quę sola solet alleuare miserias. solari erumnas. Nam & hi q amiserant suos nō audebant humare propter formidinem: cū grauis terror ingrueret. & a diuersæ factionis principibus & hi qui necauerant alienos cauebant ne quis illos priperet ad sepulturā. Itaq; necesse erat oēs timere: ne qd alteri donare vellent: id sibi sumerent: vel qd peius est quē parauerāt alii vsū sepulchri eum ipsi non impetrarēt. In templo igitur ipso pro vnguētis bene olentibus: p timia materiis bene spirātibus: pro diuersorū florū odoribus: grauis erat insepultorū cadauerū fetor quos pluuia dissoluerat: quos flāma cōbusserat: quos sol calefecerat: omnes artus cęsorū ciuiū diro odore fetebāt: hic resolutorū putredo viscerū. Inde exustorū nidor sensus omnes atq; ora complebant viuentiū: vt ipsi nō multo post grauiore morbo cōsumerentur: ac se supstites ingemiscerēt: quo duriore pœna perirēt: eoq; seruatos vt viderēt cū patria simul solui etiā leges naturæ: negari ius viuentibus: pacē ciuibus: sepulturā defunctis: humana pariter atq; diuina maculari: ac pollui pmixta omnia: criminosam esse misericordiā religionis loco haberi crudelitatē Castrorū iā templo bellū in limine: funus in altaribus: ea se spectare oculis: quę prophetis denūciantibus nō credidisset futura. Nonne de ipsis dixerat Dauid polluerūt templū sanctū tuum posuerūt mortalia seruorū tuorū: escā volatilibus cœli: effuderūt sanguinē eorū velut aquā in circuitu Hierusalē & nō erat q sepeliret. Simul em̃ tūc & gētes venerūt ī hęreditatem dei q̃ auferrent omnia: & templū pollutū est suorū funeribus & insepulta iacuerūt cadauera iterfectorum ad escā auiū bestiarūq; voracitatē: effusus sanguis vt stagnaret in templo: deesset q sepeliret: qa a viuentibus in mortuos a mortuis in eos q adhuc viuerent furor trãsferebat. Volebat aliquis extinctū humare ipse extinguebat. Et q defunctū occiderat in sepultorē transferebat iracūdiā vt illi sepulturam negaret: hūc extinguebat rursus q sepultorē occiderat maiorē crudelitatem circa defunctū exercebat. vt iam nihil debētem odio: non sentientē supplicia spoliaret supremo naturæ debito. Quid illis aliud accidere poterat q diuina non recipiebant oracula Irridebant prophetarū annūtiationes: fas omne calcabāt: non credebant futura quæ vt fierent

ipsi accelerauerũt. Erat em̃ sermo vet⁹ & frequẽs tũc pituratũ vrbẽ Hierusalẽ & sancta ei⁹ exurẽda: cũ seditio belli legẽ icesseret: & domestice: man⁹ tẽplũ dei cõtãinarẽt sed ne hoc qdẽ itellexerũt. Quotiẽs em̃ excisa dom⁹ dei: quotiẽs seditio: quotiẽs obsidio: quotiẽs bellũ & nũq̃ illa vrbs piit: nisi quãdo verũ tẽplũ dei domesticis manibus crucifixerũt: Q d̃ illud tẽplũ! Audiãt Soluite templũ hoc: & in triduo resuscitabo illud. Quid em̃ aliud nisi sacrilegiũ fuit: cũ impias manus extẽderẽt: in auctorẽ salutis: cũ lapidarẽt: cũ verberarẽt: cũ corriperẽt: cũ occiderẽt! Tũc vere sancta eorũ absumpsit ignis diuinus. Nam & exusta a Babyloniis repata postea destructa a Pompeio reseruata iterũ: sed penitus exusta: vbi Iesus venit & spirit⁹ diuino calore soluta euanuerũt. Oportuit vberiore quadã deploratione præire nos funus quoddã paternæ solẽnitatis & velut exequas quasdã prosequ absoluere iuxta maiorũ instituta: sed veniam⁹ ad exordiũ obsidionis Hierusalem.

De aduentu Titi ad obsidionem vrbis Hierusalem.

Cap. iii.

REuerterat in iudæã Titus: & paucis diebus interpositis vt replerentur ordines militariũ nũerorũ: de q̃bus lecta man⁹ missa fuerat in italiã bellũ adolebat: festinãs comitari patrẽ: ne in picula solũ dimitteret: aduersus Vitelliana arma cõflicturũ. Mouit itaq; iter magno decore exercitus, sollicito vbiq; & parato agmine suspectans ĩsidias: q̃a virtute se superiorem videbat. Venit p Samariẽ loca: suscepit eũ Gosna: quæ ad Romanos iamdudũ cõcessera: vẽtũ in Aulanã vnde aberat ab Hierosolyma stadiis. xxx. nihil amplius. Iñ assumptis eqtib⁹ nũero sexcẽtis prexit: eqtatũ ante vrbẽ. Exploratũ quoq; loci sitũ munimẽtorũ qualitatẽ: murorũ altitudinẽ: studia plæbis quæ ferebat: latronũ armis pmi & factionũ stipamine circũueniri: vt inuita adqesceret obsidioni quo minus volũtatem suam erga romanos proderet: si libertas daretur.

Gosna
Aulana

SRæciose igit̃ cũ paucis eq tabat: in aggere publico: q̃ admuros vrbis dirigebat nec q̃q̃ est visus progredi. Verũ vbi ad obeũdũ murorũ circuitũ: flexit equũ in latus: cũ cætera turba ducẽ sequeret: erupere subito pleriq; de loco qui appellabat cõtra Helenæ sepulchrũ: & exiliẽtes occupauerũt iter vt interciudẽrẽt maiorem equitũ partẽ: quæ Titũ sequebat: ipse cũ paucis præterierat consulto insidiantiũ: vt destitutus a cęteris facilius opprimeret: q̃a neq; ad suos regredi facile erat: propter insertã hostiũ multitudinem: neq; progredi vlterius fossa aut vallũ sinebant cæteraq; locorũ impedimẽta quibus anceps periculum inferebatur.

VIdens itaq; Titus: in virtute sua positũ sibi remediũ salutis nec aliter nisi in ferro iter aperiendũ. Iam em̃ alii reflexis eqs discesserant dũ & ipsi imperatoris filiũ secuturũ sperarent: cõuertit equũ hortatusq; clamore cęteros vt sequerent: & supra hostẽ irruit: impossibile hoc videt quomõ potuerit euadere: nisi notũ esset in bello plurimũ audaciã posse quæ vel sola sibi murus est. Deinde q̃a aliis pone sequẽtibus vile vulgus sibi magis in periculo cõsuledũ putabat q̃ hostẽ psequẽdũ: ac si q̃s manũ extenderat vt equũ teneret feriebat. Deniq; duo tãtũ ex Titi sociis iterfecti: cũ reliqs imperatoris filius ad suos reuertit. Neq; sane dubitãdũ videtur: qd̃ intecto capite nudus cætera vtpote q in excursu pcesserat: nõ ad bellũ paratus nec galeã: nec loricã induerat eo nihil exceperit vulneris cũ maximo in ipsum tela iacerentur: q; ad excidium vrbis illius vir tantus reseruaretur. Est profecto cor Regis in manu dii. Itaq; ne crescęret audacia iudæis euentu: fraudis & doli pfecto ad vrbẽ cum exercitu post noctem redit: & de specula quadam, vnde ciuitas prospectarẽt & templi magnitudo amplissima demonstrat suis cũ qua vrbe sibi bellũ foret: impigros & cautiores esse oportere q; innu-

Cap. iiii.

merabilis sibi popul⁹ expugnand⁹ foret: & fraudi paratus. Ordinat qui muris ordines appropinquarent: & quos adhuc fessos nocturno itinere cognouerat: quasi succentoria eos emin⁹ locat. Paulatim progreditur.

VBi ventũ ad montẽ Oliueti: vallis sub ipso media iter eũ atq; vrbẽ iteriacebat cui nomẽ Chedron: vbi constitutũ exercitũ de muris aspicientib⁹: nã sex stadiis aberat: seditionis ad temp⁹ studia deposuere: & externis hostibus aduenientib⁹ domestico scedere seq̃strara ciuiliũ belloq; certamĩa. Plęrũq; em̃ etiam acerba odia met⁹ cõprimit. Deniq; cohortari sese inuicẽ factionũ viri: vt in vnũ conspirantib⁹ studiis patriã defensarent: ne coq; discordia incruentã Romanis victoriã daret: fieri numero: hostẽ subito adortiendũ putarunt: & improuisa eruptione primos turbauere. Sed vbi se Romãi ipso vsu veteri: & diuersoq; generũ pliis exercitati cõfirmauere animis suis obniti: cędere icursantes cœperũt scutis repellere: pturbare iactu teloq; haud quaq̃ tñ sine cõmuni exitio. Et ppe iam incubuerant ludęi: & nutabat acies Romana: nisi cognitis reb⁹ aduenisset Tit⁹: & occurrẽs aduersatiis cõfirmans suos reparasset pliũ: & erexisset aios militũ: increpãs Romanas acies confusæ multitudini nõ sine maximæ ignauiæ pbro victoriã cedere. Repulsiq; ludęis q etiã in valle diuisos insectabant: ad suos se victor recepit, securusq; suffragii q; loci superioris aduersũ inferiores si tentarẽt congredi subsidia dabat: ad aliã ptẽ se romã⁹ exercit⁹ cõuertit: discedẽte Cęsare Infũdũt se de muris ludęi: & ĩgẽti agmie sup hostẽ irruũt: ita vt inumerę cõcursu multitudinis milites fugerẽt ac sese ad mõtiũ cõferrẽt supiora: nudato latere: etiã cęteri q pliũ mallẽt fugere.

INterea Cæsar in medio fit⁹ orantib⁹ plęrisq; ne se periculis daret: atq; exercitu dispersо summã periculi sol⁹ subiret: cũ dñs esset orbis terraq;. Nõ em̃ vt ante vice militis pugnaret: sed imperatoris: in cui⁹ periculo pnicies esset vniuersoq;. Nõ acquieuit: sed militiæ dec⁹ pponens saluti apud quẽ gloriosa mors: vitæ opprobrio pponderaret: aduersum pect⁹ hostib⁹ refert: territisq; quos aduersũ ierat: in alios sese retorquet. Sola em̃ specie sui & nimis notę atq; alacris fortitudĩs gloria: pturbat hostẽ. Cedebãt itaq; quos accesserat: sed ex aliis ptib⁹ Iudęi magis magisq; ifũdebãt: ac pene cõcluserãt Titũ: nisi q̃a pleriq; militũ vidẽtes in medio belli versari Cęsarẽ cõclamauerũt cęteris significãtes impatoris filiũ periculis nõ relinquẽdũ. Sic vniuersos reuocauit pudor: atq; armauit met⁹: ne deserti Cęsaris ignominia inurerent. Cõuersiq; in ludęos: nisu oĩm ac virtute inconditã multitudinẽ in vallẽ vrgebant: nec difficile fuit ascendẽtes relabi. Sic Tit⁹ fugientẽ numerũ militarẽ bis reuocauit a fuga: periculoq; pariter exuit & opprobrio: virtute pari vsus: & ad postremũ pudore. Qui dũ ignauiã declinat: virtutẽ inuexit. Primũ ne Cęsar relinq̃ret: post etiã vt hostis repelleret.

Titi virt⁹.

Cap. V.

POst hęc vbi forense pliũ paulisp qeuit: internũ successit. Nãq; paschalis interuentu celebritatis: subornatis plęrisq; Ioãnes quasi obseruatiõis gratia tẽplũ adirent: & tanq̃ sociis data ingrediẽdi copia: dolũ patrauit. Ingressi em̃ specie ciuili: sed interi⁹ armati: reiectis exuuiis gladios attollũt loricato pectore: & pliari accincti munimine. Quo terrore perculsi qui intra templũ inermes celebritati vacabant exierũt: & templũ vacuũ dereliquerunt. Eos illis secutis: & quos potuerũt compræhẽdere iugulãtib⁹: alios circa tẽpli circuitũ persequentib⁹: irru impendi Ioanni sociisq; eius occasio data. Cęsi illic multi mortales: ita vt etiã qui non restiterant affictis causis aliquib⁹ iugularent: nec tranquillitas quietis proderat: nec silentium tacitis: nec cedentibus patientia. Cõprehensiq; interioribus⁹ templi etiam Simonem inquietabat Ioanne s in secundarium locum: Eleazaro cæteristq; principibus factionis tertiæ sibi subrogatis.

Cap. VI.

TErtio quoq; Tit⁹ pgredit iu ho stem: atq; exercitũ pducit. Adueniẽsq; offendit stipatam Iudeoꝝ ante vrbẽ multitudinẽ specie volentiũ se Romãis tradere: sed quasi reformidantiũ. Suspicatus dolũ & maxime qm̃ pxime cõspiratos inter se & ptinaces viderat: non arbitrat⁹ credibile subito mutatos admonuit milites fraudẽ cauendã: nec temere nisi secũdũ præceptũ suum conferto agmine muris appropinquandũ: ne a tergo illi qui vrbẽ egressi fuerant circũfunderent. Subito de ciuitate increpuit son⁹ & quædã seditio dementer resultauit: alioꝝ egressionem voluntariã simulantiũ: alioꝝ etiam resistentiũ: q̃ illi aperiri sibi portas poscerent: hi clausas seruari iuberent: alii bellũ: alii pacem optarent. Militũ vulgus ad subueniendũ his qui subueniri sibi de muris postulauissent ptipit sese: egrediũt plęriq; pruptim sine ordine: sine vllo modo tãq̃ occursuri aduenientib⁹: atq; auxiliũ laturi: vt ppiore remedio plurib⁹ erũpendi cõfidẽtia tribuerẽt: vel resistentib⁹ met⁹: aut inter reluctãtes erũpendi sibi copia. Quib⁹ se a tergo circũfundere cœperũt q̃ foris stabant: vrgere circũuentos: illi quasi ad murũ cõfugere: nihil suspectãtes ab his q̃ pacẽ ptenderẽt. Inde quoq; saxa & tela iniici: & subito ficta pax in prœliũ versa est. Vnde cõciti in hostes recurrũt: q̃ etsi circũuenire tẽtauerãt pgressus militũ Romanoꝝ: tñ metuebant & ipsi ne ab oĩ exercitu circũuenirẽt. Itaq; dũ vniuersos cauent: hos plurimis licet vulnerib⁹ impressis & ipsi maiore pte sauritii ppe de manib⁹ amisere: quos iã captos putabãt. Secuti tñ vsq; ad Helenæ sepulcrũ sicut moris est insultãtib⁹ clypeis cõcrepabãt: illudẽtes Romanis q̃ eos iam secũdo insidiis circũuenissent.

Cap. VII.

CAesar cõmotio regredientes miscẽri cæteris vetat: & concionẽ aduocat dicens. ¶ Magna cũ sit virtus Romana: præstans vniuersaꝝ gentiũ populis: maxime tamen ea præcellit dispositionis ordine: & præceptoꝝ obedientia. Ea est enim disciplinæ militaris custodia. Nec mirũ si Iudæi dolos intexant: fraudes struant: qui se iudicent impares fortitudinis suæ. Sed vt inferiorũ est niti insidiis: sic fortioꝝ cauere ne virtuti illudat dolus. Mirari itaq; se q̃ illi in desperationes sibi cõgruant: Romanis non cõueniat in melioꝝ pcessu: eoq; fieri vt illis effect⁹ fraudis in valido sit: nobis virtutis conat⁹ in ambiguo. Q̃ si validior esset fortitudo hostiũ q̃ fraus superari min⁹ flagitiosum. A parib⁹ enim aut fortioribus vinci: opprobrio vacat. Quũ vero nihil in nobis offendat nisi sola pugnãdi immoderatio: & ppria quędã manuũ intẽperantia: quid nequi⁹ potest esse q̃ psente Cæsare disciplinã repudiari militiæ? Multũ arbitror ipsas ingemiscere militiæ leges tantæ dissolutionis flagitio: multum imperatorẽ cũ hæc compererit: qui semp audiri se a milite suo q̃ timeri ab hoste maluit contristari. Obedientia enim militis effectũ proparat: metus hostiũ differt victoriam. Quid iudicaturum de filio patrẽ putatis: cui⁹ tam vile imperiũ sit apud exercitũ? Pronuntiat enim de duce cuius præceptũ dissoluit: nec dubiũ q̃ sæpius vindicatũ sit in eos q̃ cõtra ĩperiũ in hostẽ pugnauerint: q̃ ineosqui secũdũ imperiũ pgressi: virtuti cesserint. Nã legib⁹ egredienti ordinẽ; præscripta mors est. Quid igit futurũ vbi non vn⁹ sed passim exercit⁹ relinquit ordinẽ suũ: & statum ducis neglexit? Cognoscite vos milites esse Romani imperii plæbis senat⁹ apud quos sine præcepti auctoritate & vicisse crimen est.

SIuusmodi oratione pterruit non solũ ppositos militũ: sed etiã vniuersum exercitũ. Nam cũ ipsos principes ordinũ acrius peteret: videbat in omnes vindicaturus. Circũfusi itaq; omnes rogabant vt paucoꝝ culpa q̃ primi destiterant: vniuersis cõcederet. Et si nõ fuit pper⁹ ad delicti gratiã Cæsar: fuit tñ exorabilis ad indulgẽtiã. Concessit cũ summo pondere dicẽs donare se oib⁹ satisq; in vniuersos vindicatũ inuectiõis auctoritate: eo q̃ aĩ aduersio in singulos vsq; ad factũ pdere debeat: in multitudinẽ verboren⁹: Illã vsq; ad pœnam: istã vsq; ad correptionẽ. Sæpe enim bonis exercitib⁹ pliares lapsus futuræ virtutis causas dedisse.

POst hæc Tit⁹ in hostẽ iram cõuertit: & cõsiderans inter tot præcipitia: tot prupta periculosam obsidionẽ: cũ repentinis eruptionib⁹ præuenti nõ haberent milites quo referrẽt gradũ: vnde se in hostẽ priperẽt: vbi machinas cõstituerent: iubet repleri ante vrbẽ pręcipitia. Quę cũ fierent: nec sic qdẽ Iudæi exortes erant psentiũ periculoꝝ. Afflictabant domestico prœlio: cũ Romani in replendis pcipitiis occuparent: nec exigua mãn⁹ptis vtriusq; decẽ milia cũ Simone erãt: & qnquaginta eoꝝ duces. Idumęi quoq; ad quiq; milia Simonis partib⁹ adstipulabant: qb⁹ pĕrat Iacob⁹ & Simon iunior. Ioãnes autẽ in interiorib⁹ templi ea fraude qua supta dixim⁹ occupatis sex milib⁹ armatoꝝ stipat⁹ bellũ accendebat. Adiũcta sunt ei etiã duo milia: cũ aliis quadringẽtis viris posteaq̃ coire cœpere studii s concinentib⁹ ad vrbis defensionẽ Eleazaro & Simone arim qb⁹ & ante vtebãt rectorib⁹. Quibus certantib⁹ inter se pręda erat in medio popul⁹ eoꝝ qui vicerant & quasi pmiũ certaminis huc atq; illuc puentu vario trãsferebat. Paulisper inter se cõuenerant more induciaꝝ ad primum Romanoꝝ impetũ expgefacti in veterem morbũ febris internæ ægris viscerib⁹ recidebant: vbi remissior erat exterioꝝ morboꝝ accessio, foris erat plærunq; bellũ: int⁹ seditio: eo iã grauior: quia & ipsa seditio bello alebat: & bellũ alebat. Duo de potentia certabant: popul⁹ inter vtrũq; non de seruitute anxi⁹ erat: sed ne ad dominũ deteriorẽ peruenirẽt.

Ca. ix. Hierusalẽ.

VRbem Hierosolymã Cananeoꝝ quidã potens condidit: qui patrio sermone vocarẽt rex iustus: quã primo Solymã nũcupauit: postea templũ addidit: vnde Hierosolyma dicta ciuitas est. Ea principio suos accolas habuit de gente Cananeoꝝ. Dauid prim⁹ vir Hebręus Cananeos expulit. Constituit suos qui in ea domũ sibi regiã fecit. Voluit & templũ deo condere: sed phibit⁹ oraculo Salomonẽ hęredẽ reliquit. qui tẽplũ qd ipse voluerat ędificaret. Salomon itaq; tẽplũ fundauit: reliqui quoq; reges ad ornatũ vrbis addidere plurima. Inuidia ex magnificentia orta. Inter omnia tñ opera: templũ pręcellebat amplissimo opere & fulgẽti marmore in quo erat peripetasma ptiosum maximũ cocco & iacintho byssoq; intextũ & purpura. Non ociosa materia tantę diuersitatis: sed cui⁹ species materiã rerum latentiũ significaret: eo q̃ eius esset templũ qui cœlo & aeri: terræ & mari quasi creator elementorũ dominaret: atq; omnia solus regeret & gubernaret. Cocco enim igneũ cœlũ figurat. Iacintho aer: bysso terra: q̃ in ea nascit: purpura mare: quæ cõchyliis maritimis inficit: vt duo ex colore: duo ex generatione colligas. Denique princeps sacerdotũ hæc quattuor indumẽto suo expримere consueuerat: quando maxima celebritas erat festoꝝ dierũ quasi totũ mundũ indueret: vt pro populo supplicarẽt in ei⁹ figurã qui venturus erat princeps sacerdotũ IESVS q̃ tolleret peccatũ mũdi. Fœmora princeps sacerdotũ lineo interi⁹ operimento tegebat: eo q̃ pręceteris in sacerdote fides mentis quęritur: & corporis castimonia: quæ succingere debeat carnis intemperantiam.

Dauid.

Tẽplũ Salomonis

Habit⁹ sũmi põtific.

Taberna-cula duo

VO erãt tabernacula sacra: vnũ interi⁹: & alterũ exteri⁹: in hoc semp ĩtroibãt sacerdotes: in illud interi⁹ qd scdm appellabat: semel introibat tñmõ princeps sacerdotũ: nõ sine sanguine quẽ offerret p se: & p populi delicto. Hoc significante spiritu sctõ vẽturũ IESVM q̃ vere sol⁹ intraret interiora diuinoꝝ penetralia sacramentoꝝ: & archana substantiæ cęlestis quæ nosset omnia. Sol⁹ quoq; patri sanguine suo totũ mundũ reconciliaret: vt cęlestium & terrestriũ misereret. Denique posteaq̃ venit pacificauit omnia per sanguinem crucis suæ: quæ vel in cœlo vel in terra sunt. Intus thymiamatheriũ: intus mensa: intus lucerna. Thymiamatherium: q̃ ita ad deũ patrẽ sicut incẽsum dirigat maximi sacerdo

tis oratio. Mensa q̃ in ea passio Christi sit: & mysteria sacramentorꝫ: vnde & Dauid dicit. Parasti in conspectu meo mēsam. Cui⁹ velut duodecim panes duodecim apostoli sint testes passionis ei⁹ ac resurrectionis ei⁹. Lucerna q̃ super cādelabrum ponit: ante sub modio erat: id est sub legis mensura: nūc est in gratiæ plenitudine heptamycho frequēs lumē effundēs: eo q̃ spūs sāctus septē maximarꝫ gratiarꝫ virtutib⁹ dei tēplū illuminet. Trinitatis igit̃ cognitio in interioribꝫ erat tēpli q̃ dicebant̃ sancta sāctorꝫ: vbi reposita quondā virga Aaron floruit: q̃ sacerdotalis gratia in Christo ampliꝫ esset operatura post mortē qua mundū redemit. Ante tēplū erāt xiiii. gradꝫ p quos Ezechiæ regis vmbra ascenderat: significās ei vitæ finē futurꝫ: sed oraculo monitꝫ orauit: & meruit mortis dilationē: hoc indicio q̃ hisdē gradibꝫ sol refunderet: q significaret tot numero annorꝫ commeatū ei vitæ refusum.

Ca.x. Vm igit̃ mūita esset vndiq̃ ciuitas plurimorꝫ regū opibꝫ: & maxime Herodis: q castrū cui nomen Antonię: ad sūmi operis magnificētiā cōmunituit: & āplissimo ornauit decore: circūibat Cęsar regrēs qua ex parte se posset facilioꝫ vrbi infundere: ispectoq̃ per totū circuitū muri ambitu: æstimauit in finitimo tumuli quo sepultꝫ iacebat prīceps sacerdotum Ioānes ad oriendā obsidionē. Cui diligentiꝫ explorāti adhęrens vn⁹ ex amicis Nicanor studiosiꝫ intendēs mūeri sagitta pcussus cadit. Propiꝫ q̃ppe accesserat: dū putat aliquem pfectū fore pacis fu turę si sibi cōferendi sermonis dareť copia: q potēs ac validus ad tentandos audientium animos æstimabatur.

Ommotꝫ Cęsar q̃ ei q salutaria cōmoneret improuiso vulnere mortē irrogauissent in plūs cogit agmina: bellū q̃ accendit iactu telorꝫ diuerso: missilibusq̃ maximis: admouent̃ arietes: quis feriunt̃ valida murorꝫ. Quo pturbati oēs q ante de dominationis inter se studio certabant: in concordiā coeūt: dataq̃ impunitate superiorꝫ vnū corpꝫ sese fecere: & cōspirati cogēte periculo vrbē tuent̃. Progressi quoq̃ tumulos: ignē sup machinas iaculabant̃: vt destruerēt aggeres: exurerent vineas: arietes incēderent: ac pene oīa machinarū genera exusserāt: nisi electi plęriq̃ militū & sociorꝫ: maxime ex partibꝫ Alexandrinę vrbis strenue repugnauissent. Quibꝫ tñ valide resistentibꝫ addidit Cęsar adiumentū equitū potētiorꝫ Ipse quoq̃ acriter pugnans sternit duodecim aduersi agminis ppugnatores. Ita vis multitudinis reliquę exitiū declinās in vrbē reuertit: & ab incendio Romana opera defensa.

Cecidit eo prœlio Ioannes ductor Idumeorum: dum ante muros cognito sibi Romano militi sermonē conserit: ictus terga sagittę vulnere. continuoq̃ labit̃. Arabem ferunt peritissimū de iaculatoribꝫ ei⁹ obitus auctorem: grauiq̃ mœrore affectos Idumęos: q̃ virū & manu promptū amiserant: & bonum consilio.

Ca.xi. Equenti nocte accidit vt tres turres quas Titus attolli iusserat supra aggerem quo Iudęos vel ex æquo: vel ex superiore spiculis figeret: subito nulla vi hostiū ruerent. Quo sonitu Romanorꝫ exercitus omis turbabat̃: ea opinione q̃ ab hoste destructos aggeres: succisas turres arbitrarent̃: quæ ruentes ingentem late stragem dedissent: ac pene admissum erat facinus miserabile: vt victores incertis per noctem hostibꝫ fuga cederent: nisi q̃ tenebrę ruinaq̃ ipsa excito puluere prospectum ademerant: vt quo fugerent incertum haberent. Quęrebat vnusquisq̃ de proximo quid accidisset: nec cognoscere veri poterat fidem: quia similiter ab omibus eiusmodi casus ignorabatur: donec Cęsar rebꝫ compertis insinuare pciperet id quod acciderat casus: repentini: nō vllius hostilis fuisse irruptionis. Sic sedatus pauor: expugnandę vrbis subsidium omē in viribus locatū. Nam cū altissima murorꝫ essent: & plęraq̃ ferro aut ære opta: atq̃ ipsa altitudine hostes a iaculis defenderentur: Romani admouere arietum machinas: quorum ictu frequenti muri valide laxabātur: inniti leuiorib⁹

spiculis cœpere: & sagittis vt propugnantes auerterent. Impedimenta prohibentiū detorquerent. Sic paulatim quatientibus murus cedebat: vnde maiorem ipe sū arietem excisorem vrbium appellauerunt. Soluta itaq̃ murorū parte dereliquere Iudæi muri ipsius propugnaculasecuri q̃ duos alios muros interiores haberent: & cōcessere ad murū secūdū. Illis fugientibꝫ Romani ingrediētes p caua muri portas aperuere. Sic intromissꝫ oīs exercitus penē diruit murū exteriorē. ne bellātibꝫ esset ipedimēto: aut si res aduersę forēt claustrū refugiētibꝫ.

Cap. xii. Iuiserunt sibi loca Ioānes & Simon cōiurati circa murū secūdū: Ioānes cū suis in castro cui nomē Antonia pliabat̃. Ei ppinqua erat porticꝫ tēpli quæ vergebat ad partē septētrionis. Nā & ipse locꝫ i quo castrū postea Antonii vocabulo cōditū duas interiacēs porticꝫ septētrionalis: hoc est Brios nūcupabat̃. Simō vero ad Ioānis sepulcrū vicē tuēdę vrbis susceperat: his p salute: Romanis p victoria certamen erat. Quibꝫ etsi virtꝫ potētior ad congrediēdū locꝫ tñ inferior ad obsidionē: cū eos de muro grauaret plūs. Temeritas Iudæis insolētior: fortitudo Romāis acrior erat. Imminebāt partibꝫ duces: eoq̃ magis oriebat̃ cōtentio: dū quisq̃ suis ductoribꝫ pericula sua gestis probare.

Simon suos vrgebat terrore & formidine: romanos Titꝫ pudore sui q̃ maxime cōueniebat q̃ morte grauiꝫ arbitrabāt̃ nō exhibere picula sua Cęsari: cū ipse toties p exercitu periculis offerre se non dubitauisset. Armabat eos vincēdi cōsuetudo & cedēdi ignorantia: pcipueq̃ pśens vniuscuiusq̃ virtutis arbiter Titꝫ a quo nō remuneratio fortitudinis expectabat̃: sed supra oīa fructꝫ amplissimi erat pmii: illo spectante quicq̃ strenue gessisse: qd ei nō displiceret. Eo incētiuo Longinꝫ equestris militię vir exercitꝫ aduersas p muris videns Iudęorꝫ cateruas tanq̃ indignatꝫ q̃ Romanos bello lacesserēt: & ex equo p dire auderēt: desiliuit equo atq̃ in medios se iniecit hostes. Et vnū more ipso parantē occurrere telo pcussit: simulq̃ eius vocē & aīam rapit. Alteri ereptū de corpe pstrato telū infigit: & ad suos victor sese recepit. Longinus

De pēminētibꝫ loquimur: cæterū multi imitatores vtraq̃ ex parte: sed diuerso genere Iudæis desperatio audaciā dabat: Romanis glorię cupiditas virtutē addebat. Par tñ imparib⁹ animis mortis cōtēptꝫ Iudęis solatiū putabāt̃ cū hoste cōmori. Titꝫ festinabat cōficere bellū: sed fine suorꝫ dispendio: qui etiā ipsos hostes seruare si posset q̃ perdere malebat. Nec aliud monebat militē nisi cōsulto bellandū eā solā esse verā virtutē: cui sit comes pudētia: nā sine cōsilio fortitudinē temeritatē videri: nec vsq̃ magis cauēdū q̃ in victoria. Perire em̃ est inferiore superiorē: ivcti triūphꝫ est. Consulendū itaq̃ ne videat̃ euentꝫ fuisse q̃ vicerit ignauię: q̃ consortium periculi non euaserit. Iubet itaq̃ arietem admoueri ad medium muri septētrionalis.

Cap. xiii. Castor. Erat ibi Castor callidus & ad fraudem paratus: qui fugatis cæteris per iacula sagittariorum: cum aliis nouæ fraudis sociis prætendebat. Is vt appulsu arietis turrim euerti: murū labare: ac facile ruiturū si tormenti ictus repeteret: animaduertit: manꝫ tendens rogabat Cęsarem voce miserabili: vt perituræ vrbi iam parceret: nec supremo excidio labefactandam putaret. Cęsar æstimauit q̃ sedulo veniam deprecaret̃ manus datur? vt deditio procederet: iubet tormentū cessare: iaculatores tēperare a plio. Castori dat loquendi copiā. Ille descensū simulare: dein quasi suadere suis: alii velle: alii reniti: subitoq̃ velut indignantes qui cogerent̃ supra loricam se pcutientes cecidere. Miraculū ingens cum fraus lateret sic tempus ducere. Interq̃ e vnus e militibꝫ Romanis iaculo sagittæ narē castoris pcussit. Ille deplorare & cōqueri apud Cęsarē: poscere vt iuberet aliquē sibi dextrā dare: ita se pfugio vsurū. Cęsar Iosepho mādat negociū: verū ille q̃ caueret Iudęorꝫ insidias: nihil fincerū in eo itelligere se respōdit. Aeneas tamē ppiꝫ murū successit: & vt aduenientē suscīperet occurrit. Cui Castor vociferans vt sinum aperiret: aurum exciperet: saxū dimisit. Ille oculis vigilantibꝫ lapidē pūidit: celeriq̃ corporis saltu lapsū euasit: aliū tñ ppe astantē saxi inuoluit immanis ruina. Hoc Cęsar

intuens acrius incubuit ad murorum deiectionem præcipiens maiore vi tormentum impelli. Contra ad exurendas machinas ignes iaciebant. Sed vbi mur⁹ solut⁹ est: Castor cum suis quasi in ignē se deiecit: dolo prętexēs animi magnitudinē in contēptu mortis: cū dolo turpi vitæ effugia captaret. ¶ Vn⁹ iam mur⁹: hoc est terti⁹ supererat: subuersis duob⁹: adhuc trī Cæsar

Ca. xiiii.

reseruabat patiētiā: q̃ aduerteret iā sibi perire quicqd perisset. Dū parcit & puocat ad deditionē: nō expectato agmine cū paucis irruens supra murū secūdū: cōgregata manu Iudęi in angustiis plurimos sautiauerūt. plaęq; etiā vtrinq; mortui. Tūc Cęsar emin⁹ sagittis figebat resistētes. Inter cōfertos iacula nusq̃ eludebant: null⁹ ict⁹ sine vulnere. Sic remouere sese Iudęi cœpere: & Titus suos recepit. Et fames iā vrbem grauiter incesserat. Iudæi trī pro victorib⁹ qa se intra secundū murū receperāt quasi expulsis Romanis gloriabant: sed neq; lapsa reparare: nec lapsura defēsare poterāt. Restiterūt autē aliquātulū. Pugnatū triduo ad murū secūdū. Quarto die virtutē Romanā nō sustinentes: refugere intra tertiū murū: Cęsar ab irruptiōe interim tēperari iubet: subuerti trī ꝓcepit secundū murū. Et qa supererat maxima belli portio: statuit vt miles sibi conueheret alimenta: ne victores inopia vrgeret: afficeret indigentia. Quattuor dieb⁹ sibi miles frumenta cōuexit. Simulq; idoneū visum est temp⁹: q; Iudæi si sibi cōsulerent conuerterent. Et popul⁹ quidē malebat: sed principes seditionis reputantes q̃ in plæbē grauibus flagitiis perpetrauerūt: dū nullū veniæ locū sperant: perire cū omnib⁹ leui⁹ arbitrabant: q̃ si soli auctores perirent.

Vinto itaq; die qa nihil a Iudęis pacificū deferebat: gemino agmine Cæsar mœnia aggredit: & duos aggeres attolli imperat: vnū cōtra Antoniā: altertū cōtra murū q̃ erat cōtra Ioannis sepulcrū. Eo em̄ superioris vrbis excidia petebat. Illo autē altero si castrū expugnauisset etiā tēplo facile potiret. Qd nisi in suā potestatē deduceret: etiā vrbē tenere nō poterat sine periculo. Diuiserat Tit⁹ exercitū in duos ordines. E diuerso quoq; distribuerāt sibi Ioannes & Simon officia defensiōis. Antoniā defensabat Ioānes. Simō cū armatis suis & populo Idumęorq; ad sepulcrū Ioannis speculabat: atq; oēs obsidentiū conat⁹ de superiori loco qb⁹ poterat generib⁹ eludebat. Et iā exercitatiores erāt malis edocti occurrere machinis obsidionis: pluraq; genera sibi tormentorq; & ipsi asciuerant: qb⁹ Romanorq; opa destruerent: cœpta impediret. Quorq; Cæsar aduertēs præcipitē pertinaciā: admiscere operib⁹ sermonē voluit: ne forte desperatione venię peruicaci⁹ obniterent: ac spe pmissorq; possent desistere. Suadere itaq; cœpit ne se captę vrbis excidiis inuoluerēt: pmitterētq; eā suę potestati: q̃ armis iam teneret: & circūuallata obsidione pmeret ad excidiū supremū cedentib⁹ se veniā daturū: si modo vel sibi vel patriæ consulerēt: ne tota ciuitas diruerēt. Mandat quoq; Iosepho vt ipse patrio sermone ciues alloqueret: vt forte cōtribules suos vel ipse inflecteret vt furori pprio renūtiarent. Qui licet effusa Iudęorq; in se odia nouisset: trī quantū a iactu sagittę longi⁹ poterat remot⁹ a muris: ita vero vt posset audiri profutura ciuib⁹ noto sibi alloquio psequebat.

Ca. xv Iosepho al loquit populū.

Verat Hebręi humani ingeniis cōtēdere ptinaciter anteq̃ res ad supmū veniret: dū putatis vos loco & notæ regionis subsidiis fore supiores: licet conuenerit Romanos bello insupabiles armis nō puocari: a qb⁹ sæpe victi sunt q̃ vos vicerāt: sed tamē habet hunc lapsum improuida mens hoīm in reb⁹ secūdis: simul quia plerūq; belli dubi⁹ euentus: & ideo se vnusquisq; sorti cōmittit virtute inferior. Postremo de muris speratis. Nō putatis etiā vsq; ad tēpli pgrediēdū euersionē. Parcite aris: pcite altarib⁹: parcite domicilio quōdā cœlesti. Iā em̄ vos & deus ipse deseruit: qa vos pietatis cultū deseruistis. In medio tēpli bellū ptulim⁹. circūfusi ignes tēplū oberrāt: sed nō quales circūsistūt armati. Adhuc trī puras a sacrilegio man⁹ habētes volūt Romāi pcere: nec factos cōtamiare postes: nec veteres abolere rit⁹ si vos sinatis. qd expectat vlteri⁹? duo muri euersi: terti⁹ supest: & ipse ifirm ior lapsis duob⁹. An

præsidiū speratur diuinū: atq; auxilium de penetralibus? Sed qui nos defendebat ad hostem migrauit: quoniā quem nos colebam⁹: Romani venerant: nos offendim⁹. Quis autē ignorat cū illis esse deū qui sibi oia subiecerūt: nisi q̃ nimio æstu aut gelu inuia sunt. Et ideo extra Romanū imperiū quia eadē extra vsū humanū. Diuersis populis deū per vices dedisse potentiā. primo ægyptiis: post Iudæis: Assyriis quoq; & Persis auxiliatorē fuisse null⁹ negat: postea cōuersū ad Romanos cū his perseuerare. Deniq; cessisse illis vniuersa regna: oēm terrā in possessionē datā. Quid vobis cū victorib⁹ vniuersę terrę quib⁹ secreta oceani & extrema Indię patēt? Quid attexa Britānias interfuso mari toto orbe diuisas & a Romanis in orbē terrarq; redactas Tremit hos Scotia: q̃ terris nihil debet: tremit Saxonia inaccessa paludib⁹ & inuiis septa regionib⁹. Quæ licet curam belli videat augere: & ipsa frequenter accessit Romanis triūphis captiua: validissimū genus hoīm perhibet & pstans cęteris pyraticis esse. Trī myoparonib⁹ nō virib⁹ nitit: fugæ poti⁹ q̃ bello parata. Sed refertis mori prestare q̃ libertatē amittere: Quando vobis ista Iudæi successit sentētia? aut quādo apud Hebręos vtilis fit seruit⁹ libertati inutili non plata? Iacob ipse patriarcha in Aegyptū deduxit Hebręos ne perirent fame. Descendērāt patriarchæ simul duodecim filii ei⁹ pclara illa generis nostri exordia. Ibi Iudas ille nobilis Iudęotrī prosapia: qui nomen populo dedit. Ibi Ioseph curru sublimis & equis subiicere se in potestatē maluit vt aleret suos: q̃ ad originis ,pprię libertatē redire. Ibi Beniamin pia fraude germani retent⁹ cōsensit dolo: quia non erat crimē seruire potentiorib⁹. Ibi hæreditas eorq; cū vocaret a Moyse: tamē hærere desiderabat. Sic patrib⁹ ,vestris etiā dura seruit⁹ non displicebat: vt periculis anteferret. Seruistis ergo Aegyptiis: atq; vtinam semel. Sed non solū tunc seruistis qui cęlestis escæ pluuiis alimoniā seruitutis extremæ præferebatis: sed etiam postea victi atq; captiui descendistis in Aegyptū cum Assyrios refugeretis. Seruistis etiam Aegyptiis per multa annorq; curricula: & dulcis illa seruitus erat. Seruistis Macedonib⁹: Persis. Seleucensib⁹: Palestinis. Solos Romanos vobis graues paratis: quib⁹ & illi seruiunt quibus vos seruiebatis?

Britāniæ.

Alii Xaufonia

Vtrū igit odium his debetis an gratiam qui vos dominis vestris pares fecerūt? vltionem vestri hanc non contumeliam puto: quia vos de his vindicauerāt quib⁹ subiecti eratis. Seruitio premitur Assyrius qui Asyæ totū imperitabat. Arat ægyptius Romanis: serit de suo quod ille metat. Macedonia quę vsq; ad Indos deuicta Persidę imperiū diffuderat: agnoscit domios quos ignorabat: & frustra se regib⁹ suis Acacidarū nomen imposuisse reminiscit. Certe non alias cessisset nisi ad Romanorq; triumphū: quib⁹ & ipse Pyrrhus Achylleæ sobolis & psapiam & vocabulū pferens: vict⁹ armis: ita se pmeren dæ pacis studio subiecit: vt veniā rogaret. Nā de Palestinis quid loquar? quos vni⁹ prefidis potestas cohercet? Ingrati nū quid non vestra nobilitas est cū Persis seruire? hoc est enim seruire vobis? reges: regnūq; maximū habere sociū subiectionis. Sed quero quando fueritis liberi qui nūc seruitutem recusatis? Quando ergo liberi fuistis? vel cū aliis dominaremini qui sub rege eratis? Habebatis regem deū: repudiastis regnum ipsius sub quo solo eratis liberi: voluistis seruire hominib⁹. Cur patrum reuellitis testamenta? hæreditas & in patres contumax. Elegistis regem cui nomen Saul. Occiso illo Palestinus vobis populus imperitauit: successit post tempora Dauid in totius populi regnum: mitior quidem domino: sed domin⁹ tamen. Priusq̃ requiesceret Dauid: genti & ipse regē imposuit. A Salomone rursus scissum in duo regnum: & diuisa per longam seriem dominationis hęreditas. Vt transiliā captiuitates: Cyrus plaroscq; terris suis Iudæos: & sacris suis reddidit. Sed patres vestri cū Persarū prælis grauib⁹ attererent: q̃ uis nobiles Machabeorq; triūphis elegerūt sibi Romanā societatē. Tenet scriptura diuina multarū pacta legationū. Facti estis Romanorū amici: q̃ Persarū serui fuistis. Sed rursus maluistis regē habere q̃ sacerdotū principē: cui popul⁹ obtēperaret: cū sęuitia vestrorq; regū esset ītolerabilis. Defūcto herode: pulso Archelao: sub Cęsare esse Romano postulauistis. Tradidistis vos Cęsari: cui seruistis oēs ad mutādū

Saul. Dauid. Salomon.

in melius seruitiũ. In cõ muni em cõditione vniuersoꝝ seruire quędã libertas est: qm̃ dignitate dominantiũ honest ant obsequia seruitorũ. Q̃ꝗ Romani seruitutem non exigant auctores libertatis: quia non solũ immitem regem necarunt: sed etiam superbũ non passi sunt: & ideo Augustũ apud eos nomen est imperii: ꝙ augeat suos: non ꝙ alienos opprimat. Sed esto. Sit vtile vobis nõ obedire imperio Romano: videam⁹ liberum si non exitiale. Vrgẽt Romanæ acies: vrgent patriæ ruinę: vrget templi excidium: nõ q̃d inutile fit sed q̃d vtile perpendet. Non enim vtorum species: sed possibilitatis ratio pensanda. Lex namq; naturæ eadem omnibus hominib⁹: volatilibus: feris: bestiis infusa: vt vnusquisq; cedat potentiori. Taurus leoni: ceruus vrso: leopardo caprea: aquilæ ancipiter: ancipitri columba. Ipsi tauro iuuẽci inferiores: Arieti ouiũ greges: hyrco caper: ne diuersi generis esse videat aliqua distãtia: vos potentioribus. Romani tamẽ neminem expellũt: vos expulistis: immo illi augẽt: ne quis etiã vict⁹ de terris suis exeat. Antiocho partem regni seruauerũt. Et nũc Cæsar quid aliud laborat nisi vt terra vestra non deserat: regio vestra non euacuet: ciuitas non euertat: templũ nõ concremetur? Non omnibus victoria dat: paucis præesse natura dedit. Plurib⁹ obtemperare. Tauri armentis eminent: arietes gregib⁹. Penes paucos eminẽtia: penes plurimos mansuetudo. Et vos induite mansuetudinem. Suscipite subiectionẽ quam etiam feræ induunt.

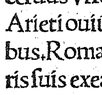

Aec cum diceret Iosephus: cõuitiabant de muro. Maledicebãt vtilia suadẽti. Plaerique etiam iaculabant sagittas: si possent eũ morte affligere. At ille qui oratione nõ flectebat indomitos: scripturarũ quoq; testimoniis conueniendos arbitrabat: maxime quia dicebant deũ templi sui præsidio non defuturum.

Cap. xvi.

Emerarii nũccine demũ vobis diuinũ auxiliũ affuturũ speratis: quãdo permiscuistis omnia bello: altaria violastis: diruistis totius vrbis munimenta. Temerarii inquit: & vestrorũ immemores auxilioꝝ: scuta & gladios parastis: & hoc aduersum Romanos. Non talib⁹ armis vincere solebatis. Quãdo enim in hasta & gladio fuit Hebręoꝝ victoria? Recordamini vnde orti: & a quib⁹ sitis profecti: quomodo patres vestri hostes suos vicerint. Temerarii quem vobis adiutorem eripuistis: dũ aliena subsidia deposcitis? Nõ in multitudine populi: sed in timore Dei pater Abraham penetrauit Aegyptũ: & cũ abductę cõiugis captiuam videret pudiciciam: bello tamẽ assumpsit piæ orationis arma: defensorẽ adhibuit qui dormiẽte eo vinceret: & expugnato hoste intaminatam sibi cõiugem repræsentaret: Redit Sara sine armis referẽs viro triũphalem victoriam. Dormiebat Abraham: & torquebat Pharao. Metuebat Sara: & Pharao crimẽ negabat. Eiiciebat alienã & dãnato crimine: honorabat castimoniam quã spoliare desiderauerat. Addidit aurũ: argentũ ad Saræ pudorem: vt cõdemnaret volũtatem facinoris expertem. Rogat patrem Abraham vt pro sua ad dominũ familia deprecaretur. Erat enim infœcũda dom⁹ ei⁹. Remeat Sara ditior saluo pudore: reuertit Abrahã sanctior: q coniugalis pudiciciæ remunerationem sterilitatis remedio compensauisset. Quid de filio ei⁹ Isaac loquar? Is quoq; patrio freṭ⁹ munimine: aduersus finitimi potẽtis insolentiam: nõ armatas produxit acies. Et certe habebat .cccxviii. vernaculoꝝ validam manũ q̃ reges qnq; bello superauerat: spoliis exuerat: captiuũ Loth Abrahæ patruo restituerat. Non gladium vagina exuit: sed solam aduersũ inuidentes patientiam induit: simplicitatem rettulit. Venerũt rogantes qui exterminandũ denũtiarent: poposcerãt amicicią qui finitimũ nõ serebãt. Cõtremisco tãta patrũ recẽsere mirabilia. Iacob sanct⁹ Esau fratre parricidiũ minitãte patriã reliqt: parẽtes deseruit: soli⁹ secũ orationis ferens viaticũ: meritoq; in peregrinis locis cũ fratris metueret insidias: & hoim comitatu: atq; auxilio egeret: inuenit angeloꝝ cõsiliũ: p duct⁹ vt ait ad castra dei: colluctat⁹ est dño: & sicut dicit scriptura p̃ualuit deo q̃ imparẽ se hoibus arbitrabat. Quid aliud Moyses aduersũ regẽ ægyptioꝝ exercitũq; & dracones ei⁹ nisi so-

lã virgã leuauit? potẽs virga q̃ cœlũ tenebris obduxerit: terrã ĩbrib⁹ inũdauerit: siccauerit mare fluctibus: cixerãt hebræos ægyptii: orabat Moyses & nõ dimicabat. Diuisũ ẽ mare & popul⁹ ĩ trauit: sequæbat Pharao: Moyses inter fluct⁹ posit⁹ orabat. Demers⁹ est cũ suis Pharao: cantabat Moyses. Quis hæc & talia considerans nõ admiretur: & nõ intelligat in oratiõe nobis meliora eẽ arma q̃ in virtute? Illa em̃ sibi diuinũ auxiliũ adhibet: hæc corporis. Didicit hæc arma q̃ non carnalia sunt: sed fortia deo Moysi discipulus atq; idem successor Iesus naue. q imitator & suppar magistri: iordanis aquas cõuertit retrorsum: idemq; quũ in expugnabiles Hiericho vrbis muros videret: sacerdotes tuba canere iussit: iubilare populũ: quo facto repente cecidere muri: atq; exusta ciuitas est: & omnes necati sunt: nisi quos Raab bone meretricis fides a memorate vrbis excidio defẽdit. Gedeõ quoq; trecẽtos viros ad bellũ elegit: eosdemq; nõ arma p̃ferre sed mysteria præcepit. In manu leua hydrias aq uę plenas tenere. In dextra faces: qua specie pculsi hostes fugere illicoq; atq; ad hebræos victoria puenit. Intermissa erat sacrę cura religiõis Heli sacerdotis negligẽtia: diuina imperia deserebãtur: irrogatũ ab Allophilis p̃liũ. Victi hebræi capta etiã archa dei est: & sine armis reddita illis: quo iudicio claruit q̃ & sine religiõe arma nõ vincant & religionẽ sine armis vincere. Ezechias rex infuso assyriorũ populo gẽti iudæę votis rausacis imperio Gennacheris regis quæ ĩ deũ iacerent cõuitia: quæ populo q̃ suppræma exitia denũciarentur: satis cõperisset insinuantibus: nõ verba verbis: nec arma armis referẽda credidit: sed exurgẽs cilicio se vt scuto induit: pro galea cinere caput texit: pro iaculis orationẽ intorsit. Ascẽdit oratio descẽdit angelus: cæsa per noctẽ assyriorũ. clxxxv. millia cadauera numerauimus: pcussorem nõ vidimus. Præterierã de gnq; regibus quos inconsulto domino bellũ adorsos p desertũ meantes: aquæ inopia vehemẽter afflictare cœperat: ipsosq; & equuos eorũ sitis vexare. Necessitas prętermissum officiũ reparari coegit. Erat .n. rex israel negligẽs circa dei cultũ. Admonitus tamẽ ab aliis vt domini prophetã reqreret: cognouit Heliseum ab hisdem in quibus degerent locis non longe abesse: misere oratũ auxiliũ orationis & remedia necessitati Licet offẽsus erat regi israel qa pfid⁹ nõ credebat: pmisit tñ & vbertatẽ aquarũ & victorię celeritatẽ Manare cœpit a qua p desertũ & spõte se siñ vllis ĩbrib⁹ ifũdere terris flueta. Surgẽtes adversarii quos securos victoriæ sõnus vberior laxata p̃sterat sollicitudine subito videre sole fuso rutilare aquas: sunt pter populos bellatũ putarũt quoq; sanguine terra maderet. Itaq; in pdã festinantes passim sine ordine sine modo currere. ali⁹ aliũ præuenire: sic præcipites in mediũ progressi hostium vallati interfectiq; ingentẽ suis stragem dedere: ita auctus propheta a patribus nostris sitim pariter & metũ depulit: idẽq; aduersus famẽ auxiliũ tulit. Nã cũ obsidereṭ Samaria atq; ĩ ea clausus maneret rex israel grauis eos vrgebat fames: vt ne a nephãdis quidẽ alimẽtis abstineret: cõuentus propheta tantę miseriæ deformitate: simulq; regis nũcio q̃ putaret. p phetę dissimulatione famẽ adoleuisse: respondit: Sequẽti die & vbertatẽ frumenti & vilitatẽ videbis. Non credenti nũcio dixit: ipsum qdẽ quia nõ ctederet nõ visurũ promissorũ tamem sidem nõ defuturã. Subitoq; per noctem in castris syriæ hinnitus equorũ curruũ fragor: quadrigarũ currẽtiũ fremitus: armorũ sonitus auditu metũ incussere victoribus: q̃ in auxiliũ hebræis multæ ac valide gẽtes cõmeauissent: ac sese imminẽti vt arbitrabant̃ piculo fuga eximere p perauerũt. Nox cõsiliũ maturauit: terrorẽ auxit fugientibus: itaq; syris omnes quas inuaserãt copias in castris die sequẽti repte Abũdatia vilitatẽ creauit: vilitas fidem impleuit: mos increduli ipsi quidem fructũ eripuit: publicũ tñ remediũ non impediuit. Liquet igit̃ plurimos patrũ duces cũ minime prælianent̃: victoriã adeptos. Alios quoq; bello superiores fuisse: quibus consulentibus bellandi ius oraculo permissum foret. Deniq; vict⁹ Amalech: sed cũ Moyses man⁹ euaret: vicit Iesus naue cũ solẽ statueret. Vicit & Gedeõ cũ in aqua dimicaturos probasset. Sãlson etiam cũ adhuc intaminatũ crimẽ seruaret: vicit & Samuel: sed cũ adiutorem lapidem figere proposuisset. Triumphauit Dauid cum Bethsabeam hoc est filiam sabbati suo coniugio

propheticis ministeriis copulauisset: vicit etiã bello ciuili qd refugiebat illatũ nõ inferebat. Nil cũ bello ciuili fœdius: nisi sol9 q potuit inferre: vicit ab Asaph prœlio: sed postea q̃ desperãtibus suis: q̃ numero essent inferiores dixit: nihil interesse pauci an plures sint cum deus paucos timẽtes se: pluribus faciat validiores. Bonus profecto fide si vsq̃ ad finem perseuerasset: vicit & mulier armis quæ fidem deo reseruauit. At vero Saul victus est: qa dei præceptũ nõ custodiuit. Vulneratus Iosias qa cõtra impiũ in hostem processit: Sãctus cęterũ & ideo raptus ne captiuitatem nostris debitam peccatis videret. Clamauit necao: nõ sum ad te missus: ferẽs eius fidei testimoniũ: sed inuoluit eũ sicut ante amasiam cõsortiũ de generis societate. Denq̃ & ab hoie dei monitus erat vt illos quos ad belli societatem cẽtũ argenti talẽtis cõduxerat dimitteret: si vellet vincere. Cui dubitanti q̃ tantũ precii amissurus foret respõdit propheta q̃ haberet dominus plura: vnde etiã argẽtũ eidem restitueret: quo fretũ cõductis renunciasse auxiliis vicisse cũ pauciorib9 ne ipsum quidem deo tantæ victoriæ mercedem soluisse: sed illico ipsis simulacris quæ victor ceperat detulisse sacrificia quasi eorũ beneficio vicerit quæ in prædam captiuitatis redegerat. Sedechias ipse incũbẽtibus: iam patriæ ruinis p Hieremiã cõuentus prophetã cũ hostili obsidione premeret: vt vrbem egrederetur nõ metueret victorẽ futurũ si cœlestibus impetiis obtemperaret: aut captiuũ si defendẽdũ putasset. Infidelitate semetipsum & suos decepit. Abductus erat ab assyriis populus iudæorũ in Babyloniam: reliqui ad ęgyptios transferre: se q̃ resedẽt deliberabãt. Mandauit dñs p Hieremiã prophetã & cęteros vt vnius gentis essent imperio cõtẽti: ne geminata captiuitas erũnã augeret. Verũ illi post habẽtes oracula dei facti sunt duarũ captiui gẽtiũ: q̃ vnius gentis iugo exire ĩpatiẽter desiderauerant. Itaq̃ in ægypto exules pseuerauerũt. At vero illi q̃ in assyrios ducti sunt: expleto tempore captiuitatis qd p peccatis populi dominus cõstituerat postea Cyro imperãte remediãdi facultatẽ adepti reuertẽrũt cũ gratia. Rẽouatũ dei tẽplũ ẽ: regũ opib9 Cyri & Darii cęterorũ q̃ psarũ mũerib9. Ipsi ita q̃ euertẽrant reparãdi sumptũ dederunt: restituerũt etiã ius sacerdotũ: cultũq̃ iuuerũt religionis. At vero nostri dũ sacerdotiũ inter se competũt & apud parthos ambiũt cõferri sibi memoratũ honorẽ de religione mercaturã fecerũt. Quid de babyloniis querimur. Nostros exptisumus deteriores. Illi nobis reddiderũt ius religionis: illi sacerdotũ creationẽ restituerũt & nostri cam psis refudere. Illi sacerdotales infulas pmiserunt nostræ potestati: nostri eas babyloniis vectigales fecerũt. Quid adiiciã cruẽtatũ sacrariũ sanguine: madẽte sacra limina: semiruta adhuc stare templi fastigia! Minor est circa nos ira dei q̃ nostra contentio. Illa nos captiuos fecit ista sacrilegos. Illa dissẽinauit iudęos: hęc sustulit. Cõferte si videt qd iterfit iter captiuitatẽ nostram & seditionẽ nostrã. Captiuitas nostra gẽtibus infudit nostræ religionis cõsortiũ: Seditio nostra etiã iudæis ademit religionis gratiam. Quis aũt romanos in iudæã introduxit nisi hyrcani & Aristoboli cõtẽtio! Quis Sosiũ nisi Herodes! Quis Antoniũ nisi Sosi9! Quis cæsarem implorauit sibi regẽ nisi vos! Quis præter vos Antipatrũ regno expulit: & libertatẽ in Antipatro! Et tamẽ non reprahendo neq̃ abnuo Florũ in vos scelestę cõsuluisse. Sed querela romanis deferenda fuit: nõ arma inferẽda. Spreuistis Neronem: sed Vespasianus successerat: q̃ benign9 natura: benignior tñ etiã studio esse potuit: qa in iudæa imperiũ assumpserat: aut si non mouebat pietas virtus certe eius vos debuit adigere: vt vobis cõsuleretis. Sed quomõ vobis nõ paceret: q̃ pepcit Iosepho! Cui em̃ ifestior q̃ mihi esse debuit! Quis maiora aduersum rõanos munimenta extruxit! Quis studiosius pro patria decernẽdũ putauit! Post q̃ vobis bellandi cõplacita cõditio est: bellorũ quidẽ initia non probabã: sed suscepta nõ deserebam: testant hoc Iotapate vrbis quæ bellantem adhuc me texerunt fauille bello non destitisse: me post eius ciuitatis ruinas delituisse quo ad potui. In illo euersæ vrbis sepulchro ptulisse famem ne romãis me traderẽ Quęsisse veniendi ad vos effugia: sed deprehensum non sponte egressum maluisse perire cũ meis: sed pepercisse: cæsarem optasse vobiscum potius periclitari: non q̃ pbarem consi

liũ: sed quo eligerẽ periculi vobiscũ cõsortiũ. Gratias tñ deo q̃ tanti sceleris nõ incidi societatem ne seditionũ incẽtor existimaret: aut qa his misceri neqbam parricidiũ qd manu declinare poterã vel morte implerẽ. Certe ne sanctissimã matrẽ pro me dilacerari cernerẽ: meorũq̃ dispergi viscera: quæ miserãda quidem: sed tamẽ tolerabili9 est ea pati q̃ fecisse. Quid igit adhuc expectatis! An signa maiorũ! Non ea nobis merita: nõ ea circa dei cultũ officia. Nõ ea romanorũ quæ assyriorũ infidelitas: q̃ accepto precio discessionis fidẽ fregere: nec recedẽdũ sed acrius ingruẽdũ putarũt. Quinetiã vt ex accidentibus colligamus diuinæ motũ sententię: deũ iudæis aduersari certũ ẽ. Denq̃ Siloa quę ante bellũ sicca fuerat: & omnes extra vrbẽ fontiũ venę quę diu fluere cessarũt vt aqua nostro deesset vsui: nisi precio quęsita: nũc in vsus redeũt suos: & Tito se aduenięt irefundũt. Scaturiũt vberes venę: atq̃ ita aquarum redũdãtiũ omnia replentur: vt non solũ exercitui large ad potũ exuberẽt: sed etiã equis bellatorib9 ac iumẽtis pecoribusq̃ vniuersis hortorũ quoq̃ irriguis nõ desit aquarũ abundãtia: vt tanq̃ adnitẽtibus elementis victoriæ romanæ largiores credas fundi meatus. Recognoscimus prodigia supiora: quæ etiam tunc nostræ vrbis præuenerunt captiuitatem: cessauit aqua iudæis refudit se hostibus: ne siti obsidio impediretur. Nec mirum est si recessit a iudæis diuina gratia: quos tanta flagitia circumuallarunt. At vero bonus vir plenum horroris refugit diuersorium: & domũ suã deserit si qd in ea cõmissum sceleris agnouerit declinat indignę habitatiõis cõsortia: execrat cõuersãtiũ iniqtates: et dubitamus de summo & immaculato deo q̃ abhorreat tantorũ cõtagia flagitiorũ: & funestorũ sceleru auersẽt atrocitatẽ: nec demoret in parricidarũ cõciliabulis: q̃ dathan & Abiron: qa Moysen et Aarõ ꝓripiendo sacerdotii munere lacessiuerãt separati ab innoxiis præcepit: ne pios aut macula cõtaminaret de cõsortio noxiorũ, aut pœna inuolueret: sed quid ego diuti9 sermonibus immoror: cũ plena horroris & gemitus omnia circũfundant: tẽpliq̃ excidiũ properet! Qui istud oculi spectare: qui sensus ppeti: qs tolerare potest animus! O saxis duriores: ferro rigidiores: q̃ in tãtis rerũ humanarũ prodigiis adhuc inter vos tãq̃ ad virtutis emulationem de scelere certatis: & qd est grauius vos ipsi patriã destruitis acq̃ eius augetis ruinas Cõuertimini aliquãdo respicite iudicate & videte pulchritudinẽ patrię quã pdidistis: q̃ vrbs qd templũ: quæ sanctorũ domicilia: sacrorũq̃ penetralia: quę pphetarũ opera vestris manibus euiscerant. In hæc quisq̃ flãmas ducit & spargit ignes: & incẽdia ministrat: nec vllo affectu mouetur! Rupiũ si sentiret rigor resoluerẽt. Certe & insensibilia plerũq̃ im maximis rerũ acerbitatibus sensus speciẽ mẽtiunt: vt scopuli trem ãt: & madẽtes sanguine guttę fluant. Vos autem ĩmobiles pseueratis: vt qd melius post hęc supsit: qd dignius q̃ d reseruetis. Postremo si ista nõ mouẽt: qa apud pios prestantiora sunt vestrarũ saltẽ miseremini necessitudinum: ponite ante oculos filiorũ vestrorũ neces: aut ferro: aut fame quæ sunt acerbiores: vxorũ & filiarũ seruiturẽ q̃bus tuta libertas erit pacto deditiõis aut captiua seruitus vrbis euersione. Cõsulite dũ licet: ne grauiora post mortẽ relinquatis: q̃ ante mortẽ fecistis. Nec ego liber ab huiusmodi periculo sum. Noui & ipse: qa cum vestris simul piclitat sãctissima mihi matet & cara vxor haud ignobile genus: & quõdã domus clara. Ac fortasse propter meos hæc me suadere arbitramini. Occidite eos & accipite insup meũ sanguinẽ mercedẽ libenter hanc soluam mercedem vestræ salutis si post me sapere potestis.

Cap. xvii.

A Iosephus cũ lachrymis vociferatus plæroq̃ de populo inflexit: vt ad romanos cõfugerẽt venditis quæ possidebãt. Quos Titus quoquisq̃ cupiebat direxit: vt etiã cęteri puocarẽtur romanis se sine metu tradere Cõfluebant itaq̃ repta egrediendi copia: securi salutis: si ad romanos cõuenirent: nec solliciti de seruitute: qb9 libertas reseruaret. Hi vero q̃ sequebant Ioannem ac Simonem arbitros & incentores seditionis: magis sceleum pœnas q̃ aduersa belli reformidabant: ideoq̃ in tuta sibi refu

gia opinabant. Nec solũ ipsi non audebant egredi: sed etiam insidias pretendebãt: ne cui liceret e populo vrbẽ exire. Maiorq; cura erat egressionẽ suorum: q̃ romanorũ ingressus cauere. Tenebant itaq; inuiti & si qs deprehẽsus foret: graues pœnas dabat: Suspicio tenuis grauissimę causa mortis. Nõ argumẽtis veritas: sed suppliciis quærebat. Si q pecuniosi erant afficto crimine seditionis rapiebantur ad necẽ. Si q inopes ga non habebant quo se redimerẽt morti parebant.

Fames dira

ET iã grauis fames sequire atq; amplius seditio grassari cœpat furore ac vesania frumẽtũ nõ repperiebat: nullus panis in publico vsu: Sicubi esse cõpertũ fuerat domus expugnabat. Iugulabat ędiũ dñs aut frumenti conditor q occultauisset. Rursus non reptis frugibus quasi diligentius absconditæ forent tormẽta exercebant. Optabãt plaricq; mortis compẽdiũ cũ eos aut fames afficeret: aut crudelitas excruciaret. Deniq; q seniores erãt occidere dedignabant: inuidẽtes beneficiũ mortis qbus iã vehemẽtior carnifex fames miserabili macie viscẽribus exesis nuda ossa tenuitate texerat. Spirabãt semineces solo adhuc spiritu: atq; egra trahebãt cadauera. Sicubi purgamẽta olerũ: vel casu lapsa: vel quasi arida proiecta aspexerãt: reliquo ĩualidi corpore ore lambebãt iacẽtia humi. Aut sicubi internata parietibus visa fuerat herba rapiẽtes succo infelici miseram solant famẽ. Qui ditiores erãt mẽsurãt tritici toto censu emebant. Quid em̃ seruarent nõ pfuturũ? Qui paupiores vel ordei: ita vt nemo vẽdentẽ: vel emẽtem videret. Hoc em̃ omni grauius scelere puniebat. Neq; vero coquẽdi panis vsus expectabat: ne mors pueniret: aut mora proditorẽ arcesseret. In oculis abditi ĩcoctũ mãdebãt triticũ: qb9 vlla vel exigua frũenti copia erat. Nulla mẽsa: nullũ sedile: nulla lux: ne qs interueniret: atq; improuisos deprehenderet. Si solus vll9: abscõdebantur cibi: suspectę solitudines: frequẽtiæ parricidales: inter suos triste certamẽ. Omnẽ em̃ affectũ excludit fames & maxime verecũdiã. Esuriẽtibus em̃ pudor dispendiũ vitæ & detrimẽtũ salutis ẽ. Si qs vir cui mulier eẽt: aut filii aut nepotes aliqd escę haberet vix fatebat. Similiter & mulieres: aut cui mitior animus vbi apposuisset: alimonia de manibus eius extorquebat. Miserabilis erat cibus: esca lachrymabilis: rapiebãt parẽtibus filii: parẽtes filiis: & de ipsis faucibus cibus proferebat. Plarisq; aliorũ vomitus esca fuit. Nec marcẽtia sumere vllus horror aut verecũdia adimere suis vitæ vltimæ stillicidia. Et hęc tã infelicis species calamitatis metus erat: ne deprehẽderet. Clausis itaq; foribus exercebat: ne qs superueniret q de ore alieno cibũ q̃reret: & canũ more vomitus alienos lingua sua lamberet. Sed ne hoc qdẽ impune: nã vbicũq; fores obseratę suspecta fraus alimenti abscõditi. Prosiliebant ministri seditionũ: clausa expugnabant: intolerabilia & nouę crudelitatis exigebãt supplicia. Nec ab ipis qdem pudendis corporis abstineb at. Per ipsa quoq; pœna trãsibat: q in his grauior sens9 pœnarũ sit. Multi cũ iam percussores irrũpentes viderent: paratos rapiebãt cibos: ne vel ipsi defraudarent supremo viatico vel certe futurã mortẽ vlciscerent: & quo grauior videbat crudelitas: nõ esuriebant ipsi q rapiebant cibos esuriẽtib9. Rapinis em̃ sibi aliorũ opes coaceruarãt: & alienis cõditis pascebant: cũ ipsi q cõgesserant esuriret ieiunioq; cõtabescerẽt. Si qua materno affectu pcita miserãs vagitus infãtię succũ ciborũ ore proprio vellet infundere pii opis pœnas luebat suspensoq; ad ceruicẽ: vel herẽte ad mamillas pignore simul transfigebant. Plaricq; etiam beneficiũ putantes mori egrediebant vrbẽ: vt herbas velleret: vel radices depascerent: aut cortices arborũ detraherent: si qd in his viriditas ad cibi solamina sũministraret: quos inueniẽtes romãi necabãt. At q hostẽ euaserat in ipso portę ruebat limine fame tabidus: & ore inualidus: quẽ iã & ipsa mãdendi officia destituissent. Regressos quoq; excipiebat feralior q de gremiis miserorũ summo q̃sita periculo per acerbissimũ extorqueret nephas nec partẽ reseruaret pro mercede saltem periculi. Moriebant itaq; maiore suorũ q̃ hostiũ impressione. Ea enim quæ etiã hostis indulserat: eiuis eripiebat: nec rapuisse tamẽ istiusmodi cibum pderat: quippe non multo post virenti cor

pore turgescentibus mediis intimorũ dolore viscerũ quatiebant: aut aluo soluti deficiebant ex haustis virib9: vt voti pœniteret: qd ad tẽ p9 solatio erat: post supplicio: dein lacertis viridib9 cęteris q serpẽtũ generib9 coctis exuiis pestẽ addebãt. Nã equorũ cadauera si forte reperisset inter se trahẽtes prœlio graui decernebant: nec ab hoste qdem quæ coacerbatent exitia feriabãtur. Nã cũ se de vrbe plurimi cũ filiis ac mulieribus egrediẽtes in eã partẽ: quę præruptorũ pfũdo præcipitiorũ sinuauerat cõtulissent: romani velut captiua ducerẽt mãcipia minoris præsertim ætatis velut validiorẽ ferirẽt: ne qs forte bellãtibus obripere auderet speculabant: vt si qs cibi quærẽdi licẽtia dũ rimat radices agrestiũ ad vlteriora spacia pdiret interciperet. Nec tamẽ circũfuso licet hoste cohibere se poterãt: qbus fames audaciã dabat: cũ paruos liberos macie cõsumi & apta fame ora frustra extẽdi ferre nõ posset affectus parẽtũ: quos socios sibi adsciuerant ad piculum ne pro se quasi fugę sue obsides a seditionis auctorib9 occiderẽtur. Cogebat fames egredi: qb9 beneficiũ erat ferro perire ieiunii cõparatione. Cõtra romani: qa cõtemptores mortis eos arbitrabant: augebãt genera suppliciorũ verberãtes prius affigẽtes quoq; patibulo crucis quẽcũq; offenderãt: quo vel cęterorũ temeritas: cruciatuũ specie alacessẽdi insolẽtia reuocaret. Miseranda ita q passio Tito videbat tantarũq; acerbitas calamitatũ. Capiebant innumeri qngenti ferme ad diẽ cruciabant: cãposq; ante vrbẽ miserabilis pompę ordine ptexebant: vt de muris aspicerent. Miserabãtur romani: nõ mouebant iudæi: cõpatiebant hostes: socii nõ flectebant: facilius apud aduersarios pietas: q̃ apud socios repiebat. Tamẽ accẽdebant plaricq; indignatione: q in tantis malis deteriores fiebãt: diuersis modis afflictos cerneres: variasq; pœnarũ species: formas suppliciorũ tã innumerabili multitudine: vt iã locus patibulis deesset: patibula corporibus. Furebat intus Simon: fremebat Ioãnes: insidiabant singulis per ministros suos si quis fugere tentaret tract9 p humũ discerpebat. Eorũ quoq; q abierãt pximi crucĩ dabãtur: aut cruci affixa plærorũq; cadauera suis q elapsi fuerãt ostentabant. Ediuerso etiã ipsi murũ quadã patibulorũ segete prętexuerãt quasi de aduersariis triũphãtes si quos de suis ad romanos velle cõfugere deprehẽdissent: vt cæteros trãsfugiẽdi metus incesseret. Nullus locus immunis acerbitatis: foris captiuitas: int9 fames: formido vtrobiq; minus tamẽ timebant arma q̃ tormẽta: leuiusq; erat cõficĩ tumultu potius hostico q̃ parricidio: nec intermittebat tñ cæsar inuitare factionũ principes ad spem deditionis. Nãq; structis aggeribus denũtiabat: nõ lõge abfuturum operis effectũ: imminere urbi excidia: cõsulerẽt sibi vt & salutẽ lucrarent & templũ incẽdiis eriperet. Id quo facilius crederẽt amputatis plaricq; iudæorũ manibus diregebant: ne voluntario trãsfugio trãsisse ad rõanos estimarẽt: & quasi pfidis nõ deferrẽt fidẽ iudęis ipsi necarẽt. At vero illi pro ammonitione sedula grauia retorquebãt cõuitia: funestiorẽ sibi humanitatẽ cæsaris q̃ crudelitatẽ videri: q altera libertatem eriperet: altera vitam auferret: malle se liberos mori q̃ seruos viuere: deuouisse animã suã tẽplo. Immortalitatẽ futurã si cũ templo ex ostiariis ac focis paternis immorerent. Nihil egisse Titũ: eripuisse parua: dedisse plura: p tẽplo sibi paradisũ succedere: illoq; se q pro templo dei pugnauerint trãsferẽdos tãtũ ne oculis suis triũphos romanos viderẽt & captiua iugo colla subiicerẽt. Cõsecrari paruulos suos nõ interfici: quorũ parentes cœlestiũ ppugnatores fuerint sacramẽtorũ. Quo cõmotior Tit9 vt eos saltẽ eripet: qui inuiti attinebant admouẽri iussit machinas.

ERat in exercitu Antiochi commageni filius q venerat ad belli societatem impiger sane iuuenis & manu promptus: sed consilio parũ, puid9: qui moderationem romani exercitus lentiorem ratus: nec considerans muneris difficultatem insinuauit cæsari mirari se q cũctarent romani murũ succidere Risit Titus & ait. Cõmune ẽ opus. Eo sermõe iuuenis sese pripuit cũ his quos armatos macedonicũ in morẽ promptiores habebat ad bellãdum. Nãq; & aliis subnixus aduenerat. Cohors tamen q̃

appellabat macedonum & viribus corporis & ꝓceritate ipsa ꝓstare cæteris estimabat. Quib⁹ appropinquãtibus bellũ adoleuit. Contra de muro promptius decernẽtibus quos extrema vrgebant picula: & successus ꝓsentis certaminis animabat: cũ inferiores a superioribus frequẽtius trãsfigerent: ad supiores non omnia pueniret spicula filius tamẽ regis iuuenta alacris: armis inuitior comitatu succitior alios eludebat ictus: repellebat alios quos etiã vt caueret suggerẽtibus sociis instruebat: & ideo integer a vulneribus pseuerauit: sed de macedonũ cohorte plaꝛigq; qm̃ pudori puabat etiã naturę aut munimẽtis cedere ꝑtinaci⁹ ꝓliãtes vulnerãt. Itaq; cõatu irrito cessere supioribus: doctũ etiã viris macedonibus: si vellent vincere: & alacritatẽ Alexãdri ad ꝓliandũ esse necessariã: & vincẽdi euẽtũ. Nãq; ille cũ obsideret vrbẽ morãtibus cæteris & circa solẽnes machinas immorãte exercitu appositis: impiger scalis murũ ascẽdit: fugatisq; ꝓsentibus: q de muro repugnabãt: solus se in vrbẽ deiecit. Nec erat tẽporis vt ipse sibi sine comite portas apiret: cũ vrgerẽt picula: sed immodicus animus: ac victoriæ auidus: in hostẽ ꝓsiluit. Cessere agmina: sed quãtos poterat solus ꝓsternere! Deinde ꝑ diuersas vrbis plateas circũfũdebant hostes: si in vnã partẽ Alexãder incũberet: aliis post se circũuallãdi copiã daret. Retorquebat itaq; victor gressum suũ ne a populo circũdaret. At illi cõferti inter se vrgere cœperũt ĩhorrescere sup eũ telorũ plurima: resultabat galea tinnitu: clypeus fragore saxorũ. Ac ni metuẽtes duci irrupissent macedones victor innumerabiliũ gentiũ intra vrbem exiguã fuerat oppressus. Fuit igit alacritatis q; murũ insiluit: hostẽ deiecit: in vrbem solus triũphali saltu sese ꝓripuit: ĩ petu suo fugauit populos: fuit tamẽ etiã euentus qui maxime duci necessarius est q; tantis ingruentibus populis tot sagittarũ iaculis tot ruentibus spiculis nullus fuit lętali vulneri locus periculũ itaq; virtus attulerat: mortẽ quoq; alacritas inuexerat: si euẽtus bellantem deseruisset ingressu sunt in macedone s prorupta porta: sic temeritas victoriã inuenit: & euẽtus piculũ in gloriã vertit. Noster quoq; cũ pugnaret aduersum gigãtes inuectus in hostẽ a tergo ꝓcussorẽ habebat: sed ĩbrãtem ictus suos comes regis abessa prẽuenit. Verũ Alexandrũ euentus seruauit prophetam gratia:

Alexãder magnus

Dauid

Cap. XX

Edẽte itaq; ãtiochi regis cõmageni filio: & cognoscẽte nõ q; formidinis sed cautiõi eẽt rõani exercit⁹ ꝓpẽsa moderatio: vt aggerib⁹ & vineis arietib⁹ quoq; & cæteris machinamẽtis murum adoriret: extruebant aggeres ꝑ numeros ope diuiso: præcipui quattuor surrexerãt: ex quibus vnus e regiõe munitiõis: cui nomẽ Antõię: ꝑ mediã duct⁹ erat piscinã quã structiã vocabãt. Hũc aggerẽ ꝓtus numerus. xxx. cubitorũ in altitudinẽ fecerat iuxta Ioãnis sepulchrũ. Quib⁹ ediuerso Ioãnes prĩceps seditionũ cuniculũ suffodit: & romanorũ opera suspendit: ignorantibus his qd latẽti cuniculo iudęi machinati forent: qa fulturis tabulatũ materia ęque subiecta supiora cuniculorũ suspẽderat fraus omnis latebat. Itaq; vbi oportunitas visa ignẽ apposuere: q adultus sulphure & pice qb⁹ illita erat materies quæ fulturã cuniculo dabat ligna omnia facile cõsumpsit: incẽdiũ subiectorũ ruina secuta est. Itaq; romanorũ opera subito lapsa sonitũ ĩgentẽ dedere. Puluere itaq; & fumo repleta oĩa plurimũ tenebrarũ obduxerãt: maiorẽq; terrorẽ induxerat latens causa. Deinde vbi consumptis alimẽtis ceteris qbus primo opertus erat liber: postea ignis erupit: dolũ ꝓdidit & rõanis adꝓsens qdem formido piculi munita: sed euacuati laboris graue successit tediũ: simul q; insultabãt iudęi: mediocris augebat pudor. In reliquũ parãde expugnationis spes refrixit. At in perte alia biduo post cum iã murus ariete quateret Teptheus de galilæa Magassarus: & Iaben⁹ & Agiras diꝛeptis facib⁹ in machinamẽta muralia ꝓsiluerũt. Nihil his viris audacius: nihil terribilius eo bello ex vrbe in hostem ꝓcessit. In mediũ nãq; hostiũ pruẽtes nõ trepidauerunt non retractauerũt: sed tanq; familiariũ suorũ cõsortiis immorati non ante remeandũ putarũt cum vndiq; in eos pila: sagittæ: spicula iacerent q; subiectis ignibus adolerent obsidialiũ instrumen

ta machinarũ. Cõcursus ingens rõani exercitus vt incẽdiũ restĩguerẽt: iudæorũ quoq; clamor & studiũ quo subtexerãt impedimenta romanis ne subuenirẽt. Illi arietes ꝓperabãt: flãmis subducere: isti adhuc spargebãt incẽdia. Vnde cõprehensis omnibus quæ vri poterãt: Romanos flãmę circũuallauerãt: nisi maturæ cõsuluissent. Instabãt em̃ acriter iudæi: atq; hoc ipso q; in ea parte conatus irritos nõ habuerat successus: audaciã alebat. Deniq; nõ cõtenti iã munimẽtis muralibus vltra ꝓgrediebãt: atq; ipsas romanorũ incessabãt custodias: & castellũ in quo ꝑtendebãt romani vltro euersum prexerãt: & nisi rõani nominis gloria & militiæ vetus disciplina: quę munia huiusmodi deserere grauioris pœnę arceret formidine furẽtibus repugnauisset expugnatores vrbiũ ipi propriis cesserant munitionibus. Versa itaq; species belli & vsus obsidionis catapultis: & velocioris generis iaculis sese defensabãt Romani: vt iudæos repellerent: quo ipsis ante genere resistebãt. Inter quæ Titus aduenit: clamore excitus & accersitus ad remediũ. Romanis cõtinuo vires additę prẽsente cæsare: & pudor aluit audaciã: clamante Tito graue Romani nominis obprobriũ: si versa vice suos amitterẽt: qbus iam hostiũ muri q; diruentur defecerãt: diffidẽtes iudæos munitionibus: sola niti temeritate: starẽt tantũmodo Romani victoriã nõ defuturã. Itaq; hortãdo pariter ac prœliãdo Titus statuit suos auertit iũ dęos: q nõ solum animis ad mortẽ parati: sed ipso nisu corporis ingruebãt: vt Romanos gradu mouerent. Nec mediocre fuit piculũ cæsaris inter cõfusa omnia: cũ ab hoste socius nõ discerneret: inter q; Titus in medio versabãt: audax iuuẽta: & gloriæ cupiditate ad prœliãdũ acrior: quo celerius victoria cõsummaret: in secũdis triũphi ponẽs curã salutis ¶. Depulsis tamẽ hostibus ãceps cõfiliũ. Alii reformãdos aggeres reparãda machinamẽta muralia opinabant. Alii absistendũ obsidiõis piculis suggerebãt: deesse reparãdi materiẽ: cõmune cũ multis piculũ: muro claudendã vrbẽ cõsultius arbitrabant: vt cõficeret fames defectis subsidiis alimẽtorũ. Præpõderauit huiusmodi sententia vt clauderẽt: ne liberos excursus haberẽt: quo amplius & desperatione fugiendi: & indigentia cibi conficerentur.

Ca. XXi.

Iuisis itaq; ꝑ numeros portionibus ꝓpere mur⁹ surrexit: quo ꝑ circuitũ omnem inclusa est ciuitas. Distribuit officia suis cæsar: vt noctibus quoq; custodiẽdi vices nõ omitterẽt. Prima vigilia ipse obeundi singulos custodiarũ ordines munia curabat: secũdã vigiliã Alexãdro deputauit. Deniq; per ordinẽ tribũis put cuiusq; erat solertia cõperta vices mãdatę. Castellis erat mur⁹ ꝑ interualla intextus. in his man⁹ militũ ꝓtẽdebat. vigiles ex ęquo sibi somnos & tẽpora vigiliarũ sortiebãt. Circũibat momẽtis omnib⁹ murũ ꝑ spatia qsq; ꝓscripta suo muneri: de castello in castellũ ꝑ ordinẽ & numerũ vices: nox frequẽtabãt. Præcisa vndiq; spes iudæorũ: clausisq; se infuderat fames: atq; in ipsas populi medullas descẽderat. Personabãt omnia gemitibus deplorantiũ miserabilis mortis supplicia. Reperta erãt vniuersa seminecũ cadauerũ: & si paululũ expectares intra momẽtũ deficiebant: quos viuẽtes reperas. Ipsi quoq; q adhuc spirabãt macie cõfecti imaginẽ mortis gerebãt exhausti fame & tabe luridi: nec oculos qdẽ faciles attollere: qa nullũ vigorẽ naturalis mot⁹ cõsumpta ieiunio substãtia dabat. Figurę sola hominis remanserat vsus iuterciderat. Smulachra cerneres: officia desiderares. Arida cutis siccis hęrebat ossibus. Si leuis mot⁹ viuẽtem ꝓderet: fœtor redarguebat exilis art⁹ & color ita niger vt vmbrã putares. Nec humãdi miseris officia suppeditabant exhaustis primo omnibus & cõtinuo morituris. Et si cui vires aliquas recẽtior cib⁹ dabat: congestio cadauerũ spem ademerat impossibilitatẽ incusserat. Plæriq; etiã cõdendis suorũ funeribus immoriebant: & inexpleta supremi muneris officia suo quoq; obitu derelinquębant. Ruebant super defunctos quos susceperant muniendos: vt ipse quoq; oneri accederet: cui leuãdo aduenerat indigens eius ministerio qd alii deferebat. Nec erat vllus dolori locus in cõmuni omniũ calamitatẽ nisi q; auctores tantæ miseriæ supuiuerent: nec tempus querelę liberis quidem iam vocibus si loqui possent. Quid enim sibi iam morientes timerent. sed tamen mutis iam sensi-

bus aspicientes templũ quasi inde vltio tã diti exitus deposceret. Aruerant supremorũ munerũ lachrymę: qa omnẽ affectũ vis mali clauserat. Obriguerat animus: oĩs sensus hęrebat: plusq̃ lachrymãda tolerantibus: deerat iã terra tumulis defossis omnibus intra vrbẽ locis: quæ potuerũt dare vsum sepulchri. Tentabãt aliqui inter duos muros nouũ hostiũ veterẽq; vrbis pcedere nocturno siletio: piculosa licet: pia tamẽ furta psuaserant. Itaq; p vno plures insepulti iacebant: & qd vni deferre gestierãt p bonorũ munere defraudabãt: sed etiã vbi hostis deerat fames opabat. Sepultor plerũq; pueniebat sepeliẽdũ & tumulo eo quẽ alii parauerat includebatur subito exanimis & lapsus cũ defodit: velut quodã studio opis sui ius vindicabat. & vbi terra deerat tabulata innectebant: vt defunctorũ cadauera loculis includerent. Plerique eos sibi ipsi parabãt manib9 suis: ne deficeret huiusmodi ministeriũ: atq; in his sese sepe sponte cõdebãt: suspecti ne mors pueniret: & sepultor deeẽt. Silebãt oia metu inedia vocẽ ademerat: ciuitas plena mortis: & nullus eiulatus in exequis totius vrbis & cum sensus quidem doloris interierat: iniuria nõ desistebat. Nõ deerãt etiã in tãtis malis deteriores omnibus violatores etiã sepultorũ. Quid dicã nõ horruisse cũ illuderẽt mortuis: & gladiorũ suorũ aciẽ in defũctorũ cadaueribus ptentarẽt? Nõ nulli etiã viuẽtiũ adhuc virgẽdis corporib9 experirentſi tela sibi acuta forẽt: & hic tñ vi9 plerisq; rogãtib9 denegabãt vt miseros ad grauiora supplicia fames depascereẽt. Nequa q̃ tñ vltio morituris deerat. Nã qd viui nõ potuerãt vi dicabãt se mortui vltorẽ sui fetorẽ creãtes quo se de latrõibus vlciscerẽt. Qui grauiter sęuiẽtes q̃rẽtesq; remediũ speciẽ quãdã pietatis induerãt: etiã ipsi q latrociabant: vt eos de publico ærario sepeliri iuberẽt. Sed vbi negtũ occurrere de muro defunctorũ reliqas in profunda pcipitia deiciebãt. Itaq; aspiciens Tit9 pręruptos specus plenos cadauerũ Saniẽ delaceratis visceribus innatarẽ alte igemuit & manus ad cœlũ eleuãs testabãt haud quaq̃ illud sibi adscribẽdũ q voluisset veniã dare: si deditio pcederet: expectasse se vt pacẽ rogarẽt: paratũ se vt incolumes seruaret: si bellũ deposuissent. Iubet itaq; aggerẽs rursus iacere etiã nõ ppinquantib9 siluis: qa succisa erãt omnia suburbana nemora siluarũ. Vehebãt materiẽ milites: spe victoriæ solantes laborẽ: nec tamẽ frangebant animis. ¶ Princeps seditionũ furebat. Simon: nec tãtorũ mortib9 exaturat9 cedebat: & qa inimici deesse coepterant: in socios conuertebatur.

Ca. XXii.

De morte Mathiæ

Enique nec Mathiã qdem quo auctore in vrbem recept9 est inexcruciatũ necauit nullius apud se cõuictũ flagitii: sed insimulatũ pditionis & suspectũ cõsilii q̃ in vsum plæbis sedulo: & sine vlla fraude tãq̃ familiari crediderat insinuãdũ. Id alte impressũ aliquãdiu tenuit: nec iã se vt amico credidit: sed aluit indignationẽ indicio dissimulato: ergo insimulatũ apud se q̃ cũ romanis studio cõgrueret & cõueniret: rapi cũ filiis iubet. Arcessit: nec defensionis vlla copia datur: ante examẽ adiudicat supplicio: nec eius soboles excipit: sed pœnæ adiũgitur. Orabat nõ vitæ vsuram: sed mortis celeritatẽ naturę ordinẽ: vt prior occideret: ne filioꝝ neces spectaret: nec supstes esset funerib9 liberorũ suorũ ipe cõtinuo fun9 futur9: nõ impetrauit qd ipsa pietas exigebat etiãsi nõ rogaret: hoc rogabat sibi reddi pro munere quod ei vrbem aperuisset: reus qdem patriæ: sed conciliator Simonis: debuerit ille hanc pœnam ciuibus debebat tamen ei Simon gratiam quo crudelior qui nec amico pepcit nec patrono receptionis suæ pœnam relaxauit. ducitur ad supplicium cum tribus liberis: nam quartus fuga se exemerat. Statuitur in cõspectu Romani exercit9 insultationis specie: vt suppliciũ eius viderent: ad quos egredi desiderasset. Liberent te itaq; si possunt amici tui. Deducũt & filii: nec suprema liberis oscula date: nec vltimo cõplexu filios suscipere permissus: non fraudatus tamen vocis paternæ libertate: miserabili filios allogo prosequebat. ¶ Ego filii vobis hostẽ induxi: ego carnifices adhibui: quãdo Simonẽ ingredi ĩ vrbẽ rogaui. Ille dies nobis mortis hui9: ille parricidalis causa spectacu

Cap. xxiii.

li. Merui fateor: nec culpam excuso: dum vnum reprimere gestio accersiui deteriorem. Ad auxiliũ Simon peritus: & ad parricidum patriæ conuersus. Sedula consilia in crimen dedu xi. Rei fuimus patriæ qui defensorem quæsiuimus. Et recte quidem soluimus pœnam imprudentiæ: non tamen perfidiæ. Absoluit nos Simon ipse dum perimit: qui pronũtiat non sibi a me donatũ: sed patriæ contuitu petitum: vt contra Ioannis sæuitiam auxilio futur9 q̃ primũ adesset: & Idumæos induceret. Putabamus duobus inter se conserentibus liberam plæbem futuram. Quis mihi crederet non tibi id meo studio detulisse: sed de malis hoc tolerabilius æstimauisse nisi tu occideres? Sed quid ego sic loquor quasi crimen excusem? Nihil sane mea sententia grauius facere potui: q̃ p te in ceruicibus nostris locaui. Sed in eo patriæ reus nõ tibi fuerim. Debuerim ego ciuib9 mortem: sed tu mihi gratiã. Debuerim patrię pœnam proditionis: p te induxerim: Tibi quando esse proditor cœpi? Si fugiendum putassem consulueram mihi: non violaueram patriæ necessitudinem. Quis enim hostem non defugit: & hostem internum? At te ciuem putauimus: sed hostem inuenimus. Ad auxilium peritus quid rependistis? Quid ante pollicitus? & quo postea conuersus? ingressus eras vt hostem expelleres: non vt hostem exerceres: vt prohiberes ciuium neces: non vt ipse adiungeres? vt latrocinium repelleres: non vt latrocinaretis: sed vt subuenires innocẽti populo. Cur in ipsum tua arma vertisti? Ante latrocinio appetebant: tu bellũ intulisti. Ante pauciores ad mortem rapiebantur: tu stragem populorum fecisti. Quis proditor patriæ: quis Romana arma plus iuuit? nisi qui extinxit patriæ propugnatores? Nisi qui eripuit tantorum ciuium defensionem? Nisi qui ab hoste in socios detorsit mucronem? Hostis extra muros pacem offerebat: tu intra muros pliabare. Ille obsidionem volebat soluere: tu expugnationem approperabas. Ille prohibebat incẽdia nostrę vrbis: tu flammas in ipsa templi iaciebas fastigia. Ille nostrorum contuitu sacramentorum inducias dabat: tu per ipsos sacrorum dies altaria deiecisti. Supremo vrbis excidio sacerdotum quoq; sanguine restinguebas. Ille muros: tu templũ obsederas. Coacerbabo crimina mea. Ego patriæ manus intuli: ego tuum furorem armaui. Ego hæc vniuersa delyramento quodam senectutis exitia impressi. Agnosco dementis ætatis imprudentiam. Confessione leuemus pudorem: quoniam negando peccatũ exuere non possumus. Duo præ cæteris excidium patriæ accelerauimus. Ego errore consilii: tu proposito parricidii. Pendo igitur Patria tibi debitas pœnas: & hoc ipso Simoni gratias ago: q̃ ciuibus tuis superstes non ero. Atq; vtinam nec liberis essem superstes. Sed ad sceleris tui Simon acerbitatem: filiorum necis spectator adsisto. Merui fateor: quia Ioannem pictum videre non potui: & te armatum elegi. O præcipitem senectutem: imaginem timuimus: tyrannum expetiuimus. Ego fideiussor tuus: ego deprecator tuus legationem pertuli. Ego redominum rogaui: percussorem introduxi. Spectemus ergo quæ fecimus. Ioannis nos cęra terruit: Simonis latrocinia delectauerunt. Acceleretur itaq; pompa funebris: veniat carnifex: filios ante ora patris: patremq; obtruncet super filiorum cadauera. Hauriam miserabilis senex ictum carnificis super colla pignorum sæuam vibrantis securim. Quo spectaculo nihil funestius: nisi ille qui iubet. Crudelis scleste: facio quod præcipis: facio: sed inuitus. Habeo tamen consolationem tantæ calamitatis. Patior quicquid miserrimum est: dum tu iusseris. Quicquid est immanissimum subeo libenter te arbitro. Implesti mensuram scelerum sæuissimorum: liceat saltem affari liberos: extremũ pignoribus vale dicere. Sit vllus vltimis locus oculis: quæ nobis etiam cum feris communia sunt. Non prohibeat miserabilis amplex9 naturæ: quem etiam defunctis potest cal9 donare. Quod igit̃ ad pœnã pcepisti: proficiet ad pietatẽ mihi. Cadam super funera mea: & insepulta adhuc velut quodã cor-

poris mei cespite tegam:ne discerpant volucres:aut feræ deuorent lambam lingua patria sanguinem meorum pignorum & meum deluam:ne lambant bestiæ.Et fortasse addet hoc pietas : & miseratio naturæ ipsius : vt arctissimo amplexu moriens : liberos meos stringam:ne tu separare possis quũ velis.Certe si separabis corpora:animas tamen non separabis.Sed satis iam lachrymarum viaticũ sumpsimus.Præite filii:& secuturo patri viam parate.Si potuero consequi comitabor simul: & erit illic impedimento senectus: quo viuentes iuuenes minus consequar.Ad mansionem præcedite:vt fessum patrem suscipiatis diuturno hospitio.Volui quidem præcedere ipse:& rogaui: sed non impetraui. Tamen ꝙ innoxii estis:eo meliora vobis hospitia deferentur: q̃ si ipse accersitor Simonis præuenirem. Grauat me illa legatio:licet a ciuibus mandata:petente populo suscepta.Præcedite ergo filii mundiores supernum iter carpentes vestigio.Et Machabei matrem præuenerunt. Sed illi ad præmium:nos ad supplicium.Spectauit tamen pia mater morientes filios:& supra suorum se volutans sanguinem vidit complectẗes seinuicem fratres: naturę necessitudine: & suo lętabatur triumpho quem de tyranno consequebatur.Diuersa quidem patientum merita:sed eadem sæuitia vtriusq̃ præcipienti s.Inuenit hoc Antiochus Persica immanitate: Apud ipsos enim nouorũ sunt commenta suppliciorũ.Tu executus es:ille tamen seruauit vltimam matrem ad persuasionem regiæ voluntatis:tu seruati iussisti patrem ad cruciatũ paterni doloris.Consolamini vos filii charissimi:patimur nos quod passi sunt martyres.Simon statuit quod persecutor barbarus inuenit:tyrannus præcepit.Proficiscamur igitur volentes:& fugiamus conuentus latronum.Sane quũ in illam perpetuam domũ discesserim⁹ si qui ad nos venerint qui requirant quid agit ille quondam dei populus:quid illis respondebimus!Maxime si vobis vtpote iunioribus integer æui Ionathas:mihi Saul vtpote peccatori occurrerit.Quid inquam dicemus nisi populum illum Iuda nouellum dilectũ:quem mare fugit:cui sol stetit:cessit Iordanis.Populum inquam illum cui peruius fluctus fuit:aer fertilis:terra cœlestis:quæ non vt nostra hæc terra speciem corruptionis induerit:sed resurrectionis gratiam assumpserit:seruire nunc Idumęis:& subiectum esse Simoni latronũ principi:nec seruitutem ipsam habere securam:nec periculum cum libertate. Quid ad hæc responsuros putamus:qui elegerunt bello perire q̃ libertati patriæ superuiuere! Quid etiam Marathiam responsurum Machabeorum auctorem:qui maluit obseruando legem sabbato feriatus mori: q̃ præliatus viuere! Si audierit quomodo Simon non solum sabbato cædes ciuium innumeras agitauerit:sed ipsos sacerdotes domini neomeniis & omnibus sanctis feste celebratis dieb⁹ iugulare coegerit! Quantum ingemuisset Heconias quũ audierit Simonem qui seditionibus primo vrbem euerterit:cæde ciuium violauerit:templi vetustatem religione conuentum toties:vt sui deditione vrbem exueret:incendio male perire omnia excidio vrbem:templum exuri:plæbem totam interfici:ne occupatæ inclinet dominationis fastigium!Quantum inquam dolebit Hieconias licet tempore malorũ vrgentium minus felix imperio:melior tamen filio! Pater enim sibi minus felix esse q̃ patriæ:licet miserabiliter:pie tamen maluit.Itaq̃ se cum sua prosapia egressus vrbem Babyloniis obsidentibus in seruitium dedit:ne euersam patriam:ne populum dei captiuum videret. Filius autem erumna pari:sed affectu impari:dum sibi metuit & se in exilium & vrbem in excidium deduxit.Hic itaq̃ infelix patriæ:nec sibi felix:qui & liberos suos & oculos amisit.Ille autem prudentior q captiuitatem ciuiũ sua redemit captiuitate.Deniq̃ exit⁹ docuit.Iste in regno senior:ille iunior in seruitio defecit:q̃ u is ei postea thronũ regiũ Babyloni⁹ rex iuxta se cõstituerit: & consilii detulerit prærogatiuam miseræ calamitatis solatia. Deniq̃ tolerabilior iam mea sors est post liberam mortem mori:q̃ viuere: vt scias q̃ crudelis sit q filios ante ora

patris iugulet .cuius etiam regalia munera deteriora sunt q̃ pietatis vulnera.Aut enim tam impia inferre primo nõ debuit:aut tã honorata postea substituere:quasi quæuis dignitas redimi possit filiorum amissione:aut compensari cędes sobolis quouis vsu honoris. Nulla profecto nulla dignitas tantum dolorem alleuat.Nullus honor curat hoc vulnus : nisi sola mors quæ sensum adimat: recordationem auferat. Festina ergo percussor: remorare tamen dum liberos video: dum prius q̃ moriantur aspicio:ne quis ætatis forsitan immaturitate turbatus mortẽ timeat:cũ sæuiorem euadat tyrannũ.Beneficiũ est filii mori:ne patriæ videamus captiuitatem:tolerabiliora corporis q̃ mentis vulnera.Iam tolerabili⁹ & vestras neces specto quas refugiebam:ne spectem neces in commune omnium:ne videam patriæ bustum:& totam vrbem sepulchrum suorũ.Beatior tamen qui mortuus fuerit:q̃ qui reseruatus.Summe deus ne inter innoxiorum greges sternatur Simon cum liberis suis:spectet captiuus quæ intulit: immo minime inquit.Nam quæ potest cogitare potest ferre:nec tamen ea imprecor.Consideret q̃ graue nefas sit qd̃ non potest vel voto retorquere qui patit: q̃ acerba vltio q̃ sæua commissi sceleris immanitas:qd̃ optat patriæ captiuus superstes:quia peiora sunt vitę ludibria:q̃ mortis supplicia. Sed iam finis verborum sit. Festina carnifex dum cruentum sanguinem filiorum geris, percute patrem:vt nullus refrigeret.Hoc solum morituro medicamentum est:hoc solo non sentitur ictus mucronis : dolor vulneris.Percute sub conspectu Romani exercitus sicut imperatum est:vt spectentur vindicaturi.Misereatur hostis:quia socius non miseretur. Iudicent Romani:quia Simon occidit sine iudicio:testes sunt ipsi me non proditorem patriæ sed defensorem fuisse:qui pugnantem videtit non deserentem.Liberis ego meis si potuissem hostem auertissem:non hostem accersissem. Atq̃ vtinam nec Simonem accersissem: nec finis vlus ad hibitus tantæ crudelitati. Iacebant adhuc cum patre sepulti liberi:adiungitur & sacrilegium spectaculo parricidali.

Aeditur Ananias sacerdos claro genere ortus:licet nemo clarior sit splendore generis q̃ munere religionis. Illo enim affectatur nobilitas: hoc non desideratur.Habebat sibi vetus prosapia diuersorum fasces honorũ: habent & sacerdotia suos fasces:qui eleuantur:non humeris sed moribus: & attolluntur:non virgarum proceritate:sed laborum perseuerantia:& fidei altitudine:pietatis fastigio.Percussus est etiam scriba Aristeus:claræ & ipsæ originis:& cum ipsis alii de plæbe quindecim præeminentes cæteris:licet iniustam necem non nobilitas faciat sed innocentia.Præoccupantur etiam viri vndecim qui pariter conspirauerant commoti:scelerum el⁹ atrocitate:& sibi quisq̃ metuentes quæ in alios exerceri videbant:ꝙ infidelis etiam amicis foret:& spes ademptæ populante vniuersos fame:Romanis iam iamq̃ irrupturis:turbato Simone ad opem defensionis:bacchante ad officinã crudelitatis:facili q̃ illecebra proditionis:ꝙ Iudas vnus ex ipsis turrim tuendã susceperat.Is igitur quum Romanos vocaret traditurum se pollicens turrim fastidientibus aliis:ꝙ tam sero proditio procederet:aliis dubitantibus quia frequenter promissa deditione dolũ parauerant:præuenit Simon:& de vniuersis conspirationis sociis pœnam exegit: corpora quoq̃ eorum de muro præcipitata.

Ananię cędes.

Aristeus scriba cędi tur.

Cap.xxiiii

Lausus tenebatur Iosephi pater:nec vllus ad eum accessus patebat.Eo studiosius Iosephus ad deditionem inuitabat Iudæos: & inconsultius mutũ successerat:vt liberaret patriam cum patre. Quo loci caput percussus cõcidit:ac pene iactatis desuper telis oppressus fuerat:nisi præcepto Cæsaris missi forent qui eum protectum clypeis eriperent neci.

Lamẽtatio matris Iosephi.

DOmperto mater filii sui vulnere: & insultantiũ latronũ cõsternata vocib⁹ mortis ei⁹ formidinem simul & fidẽ induit: miserabiliter quoq; deplorare occepit: ad hos fruct⁹ fœcunditatis se reseruatã: vt nec officio viuentis filii potiret: nec sepeliret defunctũ. Voti quidem sui fuisse: vt ipse potius matri sepulturam daret. Inter ei⁹ man⁹ supremũ exhalaret spiritũ. Ille frigidos artus deficientis foueret: ille vltimos ore anhelit⁹ legeret: ille oculos morientis clauderet: ille spirantia adhuc ora cõponeret. Sed qa voto exciderat: solatiũ fuisse: si vel ipsa interesse potuisset filii morientis supremis. Miserabili qdem sorte sed tolerabili tamẽ vt quem superstitẽ optauerat: ei⁹ vel fun⁹ teneret. Verũtamen vel de muro inquit spectare mihi mea funera liceat: & si contingere non licet: vtinã qdem nemo arceret. Sed quẽ metuam tãto destituta filio? Quid pertimescã cui beneficiũ est mori. Vtinã in me tela sua oẽs contorqueãt: oẽs gladio me transfigant: qd viuens non potui saltẽ filii mei corpus veste mea protegam. Abũdat vni⁹ vestimentũ ad sepulturam duoꝝ: & fortasse quisq̃ hostiũ miserebit: vt amictu filii matris ocul⁹ tegat: & oculos oculis: man⁹ manib⁹ ori ora connectat. Propiens itaq; se ad muros: cœlum ipsum miserabili questu replebat. Insultabant sui: flebant Romani. Apd socios crudelitas: apud hostes misericordia. Figite inqit me si qua est pietas: ego genui quem persequẽdũ putatis. Ego infelicia vbera dedi: me extinguite si de illis vindictã q̃ritis.

Cap. xxv.

DVm illa deplorat: ecce ad vocem matris processit Iosephus: & deflere cœpit q̃ euaserit: cui dulce fuerat ante patriam mori: & pro patria dũ salutaria suadet procũbere. Sed iam non pro parentũ cõrendere salute: qui depositi æuo cũ in carcere vitæ finem supremũ exigant: liberent si moriant: sed pro ara: pro templo: pro semirutis adhuc vrbis mœnib⁹ trepidare. Obtulisse se vulneri: ne patriã euerti videret. Qua excitati querela plęriq; ad Romanos transeundũ rati: qua potuerunt via subtraxerũt sese insidiis latrocinãtiũ: & custodiis prætendentiũ. Quib⁹ quidem Tit⁹ misericordiã promissam seruauit: sed alia grauior erumna accidit. Nanq; vbi data alimenti copia: cœpit oneri esse cibus qui prius vsui erat: desuetisq; edendi officiis ministeriũ feriebatur: nulla vis dentiũ vt cibũ manderent: nulla arteriarũ subsistentia: panẽ arrodere nullo poterant modo. Si quid sane sorbuissent mollioris alimoniæ: interclusis iam fauciũ meatib⁹ strangulabant. Obriguerant interiora viscerum: obstructi erant ductus ciborꝝ. Aruerãt iecoris venæ quæ cibos attrahũt. Perierat vsus: auiditas cũmulabat: virtus defecerat: appetentia manebat. Ruebant supra cibos miseri: & inualidos morsus more infantiũ meditabant. Plęriq; visis alimentis ipso gaudio deficiebãt: atq; inter exoptatos sibi cibos moriebant solati miseriam q̃ votũ impleuerant. Sed erat pompa lachrymabilis: cũ plures a cibo ad periculũ surgerent q̃ ad salutem: vt & victus noceret. Inflabãtur em̃ insolito cibo potius q̃ reficiebant: & quasi quodã hydropisis morbo distenta cute pœnas dabant. Et si quib⁹ nulla adhuc virt⁹ edendi: auiditas modũ nescia qd ferre non poterant: supra mensurã ingerebat: repentino cibo farti dirumpebantur. Quid enim graue nõ erat quibus erat grauis & solus affectus vt obesset vidisse quod desiderauerãt? Incapaces em̃ affectuũ per longã famem oppressit etiã sensus naturæ: & ipse gaudii mot⁹ grauauit. Nihil enim mirũ si exhaustis periculo est. Deniq; post biduanũ ieiuniũ si quid auidi⁹ sumpseris: statim crudescit. Vnde plærisq; moris est: vt succũ lactis infirmis viscerib⁹ infundãt: eoq; cũ melle pmixto tẽperet humoꝝ exasperatã ieiuniis intẽperãtiã: & defectionẽ corpis velut infantiã quãdã molliore cibo nutriant. Sic ergo nonnulli Iudæoꝝ qui ad Romanos confugerãt poterãt euadere quadã arte pẽsantes moderamina cibi: donec desueta edẽdi caro in suos rediret vs⁹. Nec hoc tñ pfuit miseris: sed causa maioris exitũ fuit. Nã cũ ex his plęriq; accepto cibo aluũ purgarent:

egesserant aliqui bimones aureos quos absorbuerant: cũ adornarent fugam: ne deprehensi quia insidiatores omnia perscrutabant: non solũ dispendio: sed etiam periculo forent. Scelus em̃ ducebat aurũ quenq̃ præter latrones habere. Hoc itaq; postea Iudęi specie miserabili inter inquinamenta alui aurũ legebant. Comperit id quidã Assyri⁹: & ab vno in oẽs opinio manauit. Quod gen⁹ hominũ pceps ad auaritiã: & paratũ ad versutiã: nihil tã atrox sit qd refugiat: nihil tã turpe qd erubescat studio pecuniæ. A Syris in arabas diffusa fama est: qb⁹ & non minor auaritia: & feritas barbaricæ propior immanitati. eo q̃ farti auro Iudæi forent: diripiunt quoscũq; offenderãt aduenientes: contra fas: contra leges dedititionis: contra pmissũ Cæsaris: q̃ occidi non licebat: incidũt adhuc viuentes: cruentisq; manib⁹ euiscerant vẽtris secreta. Aluũ scrutant: & inter ei⁹ manantia purgamẽta aurũ requirũt. Non min⁹ turpiter q̃ illi quos adigebat fames: insuper etiã sęua crudelitate. Multa acerba eo cõmissa plio: nihil hoc vno acerbius. Deniq; vna nocte duo milia fere viroꝝ discissa sũt tali flagitio. Diuisisq; viscerib⁹ quest⁹ suos Syria numerabat: Arabia negociatiõis recensebat emolumenta q̃ sine transfretati maris piculis nouo crudelitatis cõmento in vsũ lucri verterãt: & mercẽ putabant. Quod etiã nũc in huiusmodi hoĩm genere reperias: & nõnullis ægyptioꝝ: vt curandis funerib⁹ negocient: & officia humanitatis vendãt mercaturę cõpẽdiis. Misera fames auri nihil sequẽdũ putat: nisi qd ad pẽsens lucrosum: nihil honestũ qd pecuniæ vacuũ. Grauis iamdudũ grauis inoleuit humanis affectib⁹ q̃rẽdi cupido: & mercatura facta est vita hoĩm: veno & empto viuit. Serpsit itaq; vitiũ in numeros: vt iã tolerabilior cõmutatio merciũ sit q̃ morũ aiorũq;. Infecit Syroꝝ auaritia etiã Romanũ exercitũ. Nihil em̃ facili⁹ in alterũ transit q̃ amor pecuniæ: & desideriũ habẽdi: pẽsertim finitimas opes qb⁹ vicin⁹ abũdauerat. Nec est vlla passio q̃ magis virtutẽ animi effœminet: q̃ cupiditas diuitiarꝝ. Deniq; versutia laudi dat: paupertas pbro habet. Impediuit hoc vindictæ seueritatẽ: quia innumeri repti tãto furori obnoxii: ideoq; Tit⁹ qui vallare cirunfuso exercitu Syros & Arabes pposuerat: contẽplatione multitudinis reuocauit sentẽtiã: vt supiorꝭ delicti gratiã faceret: & ne postea cõmitteret: pœnã denũtiaret: verborũq; austeritate grauior suos argueret: q̃ auro succincti & argento: ptiosisq; telis nitentes: nec arma sua erubescerẽt vt tãto se dedecore dehonestarẽt. At vero Syros & Arabes increpare: q̃ immeniores romani nois: dictu quoq; horrẽda excogitassent venisse eos ad belli societatẽ: nõ ad exercitiũ flagitioꝝ. In exercitu Romano non solũ virtutẽ corpis: sed etiã mentis reqri: nec tm̃modo fortitudinẽ in hostẽ: sed etiã disciplinę normã spectari: ne crudelis: ne impi⁹: ne insolens miles fit: sed ne pdæ poti⁹ q̃ victorię intẽt⁹. Ea grauia videri militiæ flagitia: & vindicari atrociter. Inter arma quoq; leges valere: fide meli⁹ bella geri: q̃ seruet etiã hostib⁹. Si ergo & armatis debet: quãto magis precantib⁹? Proinde cauerent ab huiusmodi flagitiis: ne & victoriæ exortes: & salutis fierent: neq; se diutius passurũ: vt eoꝝ scelesta flagitia Romanis ascriberent qui plus oneri q̃ vsui. Itaq; repressit aliquantũ nõ execuit auaritiã Syroꝝ vt arbitrũ fugerent: non vt pceptũ fouerent. Deniq; explorato pri⁹ si forte Romani militis deesset præsentia de miserorũ visceribus execrabile lucrum proferebat: nec tamen in omnib⁹ sequebat etiam prædæ euentus: sed in paucis. Quo crudelior feritas: quia non solũ propter opes: sed etiam propter spem lucri plurimi extinguebant: quũ latrones ipsi & seniores piratæ latronibus a latrocinio temperẽt: vbi prædam non senserint. Solius enim barbaricę immanitatis est gratis nocere. Nam & ipsæ ferę vt interficiant præda m sequũtur: foris itaq; pœnæ acerbæ: intus immanior loãnes. ¶ Deniq; quũ talia gererent a Syris: etiam si aliqui reuocarent indicio cõperto: transfugere tamen alii non desinebant. Inter quos Manneus Lazari qui asserebat per vnam portam sibi creditam cẽtũquindecim milia mortuorum elata: additis adhuc octingentis octoginta funeribus ex quo ipse tuendi vicem huiusmodi recepisset munetis: idq; solo eorum numero collectum: qui

Assyrii auari

Aegyptii.

Cap. xxv.

mercede publica sepulti forent: præter eos quos sepelierant sui. Quæ autem sepultura nisi vt de muro cadauera deiicerent. Post ipsum plaritq; non ignobiles viri confugientes ad Titum: sexcenta milia defunctorq; fuisse qui per portas elata numerata sunt cõmemorabant. Eorũ vero cadauerũ q̃ propter infinitã pauperũ multitudinem efferri nequiuerũt: atq; in maximis domib9 diuersorũq; operũ spatiis constipata sint: munerũ fuisse inæstimabilẽ. Et adhuc erat pcessus malorq; quæ iam superiorq; oim finẽ vicerant. Adhuc sæua obsidio: bellũ graue: maiorib9 iã tamen ludęorq; animis q̃ viribus. Superoñia vero fames tetrior q̃ insidiaret iumentis aluũ purgantib9 & vetusta rimaretur boũ stercora: vt quod visu erat horribile: hoc fieret esca esurientib9. Miserabilis congeries insepultorq; corporq;: & circuitu longo terra ipsa tecta cadauerib9 repleta ante muros oia: terribilis species: horror grauis: odor pestilens: q nec victores: nec victos discerneret: vtriscq; sim ulnoxi9: & maiore Romanorq; impedimento quib9 necesse erat iacẽtes reliquias cruẽtato pterere vestigio: terræ ipsi9 inculta succisis oñib9 q̃ ad vsum militis & machinarq; necessario cõuehterent. Per tredecim ferme in circuitu vrbis milia lõge latecq; vasta humus: & nudũ signentiũ solũ. Oñe illud pomeriũ in quo ante nemora viridantia horti inhalantes florib9: diuersa pomaria suburbana p̃dia gratã sui speciẽ dabãt. Si quis postea vidit: hospes ingemuit: ĩcola nõ recognouit: & ad genitalẽ regressus locũ: cũ pri9 adesset patriã q̃rebat.

Cap. xxvi.

Eparatis itaq; aggerib9 & vineis cæterisq; machinis obsidionis renouatus est belli furor: & quasi ad extremam operis manũ vtringq; studiis cõspiratũ. Totius enim periculo certaminis delectabat: quia & Romanis soluenda obsidio foret: si aggeres & arietes incenderent: quib9 per inopiam syluarq; reparationis subsidia non suppetebant: & Iudæis excidiũ patriæ incũberet si manu cederẽt: cũ quassatamurorũ repetitis arietũ ictibus resoluerent. Processere itaq; Iudæi cũ facibus adeo feroces: ut tã q̃ cessuro sibi Romano exercitu incendia in machinas spargerent obsidionem soluerent. Sed exhaustæ iam vires fame: & res fractæ priores successi9 negarũt: substãtia defecerat: audacia manebat. Contra Romanis maior pudor: si ab his qui extremum fame spiritũ traherent: victoria de manib9 diriperetur. Conserto itaq; prœlio: repulsi principes seditionis ad murorq; subsidia belloimpares recurrerũt. Sed vbi dubia murorũ cæsura repetitis ictibus Ioannes haud incuriosus extremi subsidii circunspexit interiorem murum quasi in C. literam duxit. Postera itaq; die conuulsa parte murali fragor labentis ædificii: & clamor Romani exercitus simul inctepuit: quasi patrato excidio muri prolapsione. Sed vbi conclamatæ vrbis resultauit sonus versa vice rerum noui muri species improuisa Romanorq; gaudia restrinxit: Iudæorum audacia successit: quia periculum differebatur. Tunc Cæsar exercitum adhortari cœpit: vt nouum illum murum sine vlla cunctatione adoriendũ putarent quem constructio recens infirmũ & facile solubilem proderet. Auderent modo animis procedere fragmenta muralia: ascendendi facilitatẽ datura. vt prœliantes Romani Iudæis de superiori loco decernentibus adæquarent. Et quia cũctantes videbat rei difficultate: validissimos quosq; iuxta se congregans in bellũ accendebat tali oratione.

Cap. xxvii.

Mniũ rerũ exit9 plus negocii q̃ principia habere nulli incognitũ est fortissimi cõmilitones: qa cõsũmatio suscepti muneris maiorẽ q̃rit laborẽ: siqdẽ toto libera mari currit nauis: & si nõ semp a puppe vẽtorq; aspirẽt velamia: gubernator tñ obliquat velorq; sin9: & sine refragio scindit fretũ. Sed vbi ad portũ venit: oportuna aurarq; temperies necessaria est & angusto ingressus nauiũ coercet limite. Maior itaq; piculi cura: vbi spes propinqua. Aedificãtib9 quoq; plana exordia fundamentorum: sed ardua celsorum opera fastigiorum.

Et plærunq; in ipso operis claudendi fine mercedis suæ munere defraudatur miserand9 faber aut culminis lapsu obrut9: aut istabili deceptus vestigio: vt ad inferiora decidat. De agricola quid dicam cui procinctus laboriosior messis q̃ segetis: vindemiæ q̃ putationis: & adultis fructibus grauiora semper metuenda pericula: Nihil ergo nouũ si adhuc nos in ipso portu consũmandi cursus periculũ manet: igitur per angustiora viarũ scandendũ est ad Antoniam: quo deiectis inde aduersariis superiorem occupantes locum: ac supra verticem locati hostium ipsos quodammodo anhelitus eorum intercludam9. Sed difficile hoc nobis videt commilitones: quasi vero ad ludũ non ad bellum conuenimus: in quo aut vincendum: aut moriendum sit viris. Tunc ergo debueratis excusare quando ad prœliũ veniebatis vt vindicaretis cladem Romani exercit9: & maculatæ militiæ probrum diluueretis. Si Neronis tempore vlciscendam iniuriam Romani nominis æstimastis: quid vos decet velle Vespasiano imperatore? Lauemus superioris imperii notam: ne nostro adhęreat: quam Nero quidem remoturus per Vespasianum æstimabatur. Vespasianus per Titum in se transfuderit. Nisi vicerim9: exequenda nobis tantũmodo supplementa victorię pater reliquit: quo fusis incassum tantis laborib9 dedecores inultiq; referem9 gradũ victoriam derelinquentes: quasi non leuius crimen sit de militia decedere q̃ victoriam deserere. Illud enim formidinis: hoc proditionis est. Sed periculosum putatis in hostem descendere: & murũ armis circũsonare: quasi vero muliebria de nobis & nõ virilia opera ipsa natura expetat: quæ nobis ideo vitalem infudit spiritũ: vt eum pro gloria libenter refundam9. Ad quæ igitur nisi ad maxima quæq; a duce suo bellator adhortand9 est? Nam vsitati operis adhortatio non solũ conuentis: sed etiam conueniẽtib9 affert pudorẽ: vt exigas quod sponte debet. Id enim de se militem præstare oportet. Et tamen quid immoderatum a vobis exigo? Nonne præstat mori per virtutem q̃ viuere ad ignominiam? In medias romanorq; acies freqnter Iudęus excurrit: ac sese hostilib9 cuneis impauid9 infũdit: non ad spem victoriæ: sed ad indiciũ fortitudinis & ostentionem gloriæ. Vos quib9 terra & mari nemo impune adhuc restitit: quib9 non est nouũ vincere: & crimen non vicisse: cũ tanta de cęlo habeatis vicẽdi suffragia: nec semel qdem proripuisse in hostẽ gradũ nõ pudet: sed armatos ocyũ tenere: & in procinctu positos feriatis animis expectare: vt fames pro nobis dimicet: atq; inedia potius sua q̃ nostris fusi gladiis in opprobriũ nobis erubescendos vertant triumphos. Non pudet inquam strenui commilitones vniuersarum victores gentium: nihil de armis sperare: nihil de viribus: sed de sola obsidione: & operiri quando hostis morbo consenescat: atq; in suo moriatur lectulo? Et quæ potest esse sine bello victoria? Omnia sũt repleta cadauerib9: & deformes exuuiæ iacent exangues reliquiæ defunctorum: non quos ipsi inter se suis manib9 trucidauerunt. Quid timemus eos quos iam fames: ignis: latrocinium: seditio extinxit? Quid destituimus diuina beneficia? Cuius enim nisi dei nutu in sua collisi arma sũt? Destituti quoq; subsidiis alimentorum nec vllus domestici finis furoris. Vereor ne iam & religionum videamur rebelles: qui & nostris & suis religionibus infidos tam diu reseruam9. Verũ esto: sit atrox bellum & formidolosum. Quid enim vos belli demulceo facilitate? Sit victoria incerta: certũ periculum. Nonne apud eos mihi sermo est: qui humana prudentia nouerint in periculis prõptiorem esse omniũ animantiũ fortitudinem: q̃ in remissiorib9 contentionib9? Feræ ipse cum se circunuallatas armis viderint: maiore in eos impetu ruunt: vt vi sibi aperiant iter. Et atrociora serpens latibulis excussus infundit venena. Sunt etiam qui natura innoxia: in periculis tamen suis ad nocendum fortiora sunt: Habẽt cerui sua arma: si quis se obuiũ ferat: & mortẽ cornibus repellunt. Habent & læsæ apiculæ suos morsus. Quid autem de viris bellatorib9 apud Romanos loquar? cũ Leonides ille Lacedæmone genit9: ꝓliatur9 aduersus innumerabilẽ psarq; exercitũ dixerit: prãdeam9 in tetris: apud inferos cœnaturi. Tñ valuit apud græcos

hic sermo: vt non solũ de trecentis illis Lacedæmoniis viris quib⁹ ipse peeat se nemo substraxerit pter vnũ tm quẽ superstitẽ postea null⁹ recepit: sed etiã de cęteris qui simul ad bellandũ pcesserãt: nisi quos Leonides tãto degeneres bello repudiauit. Quid de Romanoꝝ integris legiõib⁹ loquar: quas Cato Romanę assertor facũdię & veritatis sincer⁹ iterpres asseruit: cũ exultatione ad bellũ pcessisse: de quo se reditu ros nõ arbitrarent: vniuersosq; libenter pcubuisse: ne mutarent sentẽtiã? Beati quoꝝ nemo suis hostiũ fuga victoriã annũtiauit. De trecẽtis tm Lacedæmoniis vir vn⁹ subterfugit: & illi in angustiis prœliabant: ne circũuenirent. De romanis legionib⁹ null⁹ vitæ elegit: sed oẽs mortis hęreditatẽ: quarũ vos posteri estis: sed contẽptu periculoꝝ quasi glori osa indoles virtutis prosapiã non abnuatis. Quis em fortiũ virorũ esse se mortalem non nouerit: oĩbusq; positũ finem viuendi? Quanto igit meli⁹ patriæ impendere qd patriæ debeas: & necessitatẽ cõmutare gloria? Nec anhelę senectutis suspiriis obnoxiam vitam deiicere: nec feruentis ægritudinis casus reformidare: cũ depositis æuo quotidiana fastidia sint. Illoꝝ autem qui languore marcescũt: deficientib⁹ virib⁹ pariter ac sensib⁹: vt multorũ opinio habet: aĩæ simul cũ corpore sepulcro adiudicent. At vero bellatoꝝ & strenuissimoꝝ virorꝝ qui se pro patria: pro liberis: pro religione morti deuouerint animas: de vinculis corporis hui⁹ ferro absolutas: nulli dubiũ quin purũ illud æthereũ elemẽtũ stellarꝝ lumine refulgẽs: In cælestib⁹ suscipiat habitaculis: hospitio quodã supernæ quietis: in terris quoq; remanere insigne aliquod est gratiæ vel iniuriæ: vt & languore cõmaceratos obliuio abscondat: & aduersum pect⁹ in hostem ferentes: si mors conuenerit sequat gloria. Ad hęc vos inuito pmia commilitones: vt in hostẽ pgamus quẽ clausum tenem⁹: & ascendam⁹ in murũ per ruinã muri validioris: quę nobis velut quendã aggerẽ pstat: & æquat muro inferiori. Quisqs virtutis vexilũ pferẽs prim⁹ in murũ ascenderit vel secũd⁹ vel terti⁹: vel plurib⁹ comes: haud quaq; mihi nõ donat⁹ opimo abibit munere: & si nulla maior remuneratio q̃ fortitudinis gloria: quę plærũq; est tutior. Nam vbi primũ animis & virib⁹ confidentissim⁹ quis ascendit: fugient q resistebãt aut ad inferi ora se conferẽt: aut latibulis abscõdent: ita qd maximo nũc periculo sit fin iferiorib⁹ quęrim⁹: sine labore magno sequet: vt deiectis hostib⁹ bellũ conficiatur.

Cato

Ca.xxviii. Sabinus.

Ix sermonẽ Titus clauserat: & Sabinus se obtulit ex Syriæ viris egregi⁹ bellator: & ante Cæsarem consistens ait obedire se imperiis: ascensioni paratũ: si euent⁹ sibi adesset: vt Cæsari placeret: si destitueret secũdis: nihil præter spem sibi accidere: qui iudicio pprio delegisset pro Cęsare mori. His dictis ęuã extẽdẽs: clypeũ supra caput extulit: & dextera vibrans gladiũ: immane quantũ in arma insurrexerit: vt quiuis eũ nõ recognosceret: quem paulo ante exilis corporis specie despicabilem putauerat: subito cũ videret pergere in aduersum: & hostibus pariter & muris minantẽ sese extẽdere: quasi iam celsior in subiectos prœliaretur: & murum quateret manu. Sequebant eum vndecim viri studiosi ad imitandũ: sed impares ad consequendũ. Repugnabant de muro Iudæi: spiculis: saxis: sagittis: & qd cuiusq; manus inuenerat: telum in Sabinum deiiciebat. At ille interritus cursu concito insiluit fragmentoꝝ aggerem: & in summo locatus hostem auertit: dum proximus quisq; formidat periculum. Sed dum se librat in murum attollens: & securus victoriæ in hostem intendit: lapsus in faciem cum maximo sonitu ruit. Quo reuocati Iudæi cœperũt iacentem missilib⁹ vrgere. Ille genu nixus: & se protegens scuto: q̃diu potuit a vulnere defendit: nec immunem reliquit quem proximum repperit. Ad postremum tamen consertus vulneribus: spiritũ priusq̃ bellum deposuit: nec deiectus gradu: nec muro excussus est: nisi mortuus: tribus quoq; aliis necatis: octo semineces: licet a cæteris tamen exitio subtracti. ¶ Nec tantum terrori reliquis mors Sabini: sed incentiuo fuit. Nam Romani viri qui prætenderent vigiliarum munere cõ-

Cap.xxix.

nere cõpensare cupientes opis effectu: q; Sabini studio prœuẽti foret. xx. numero ineũt cõsilium magnũ & memorabile: vt aduocato quinti ordinis signifero: & duob⁹ equestris militiæ viris: quos promptiores arbitrabant: atq; vno tubicine: qnta hora noctis silẽtio p aggeres sese fragmẽtorũ muraliũ in supiora attolleret: cæsisq; custodibus Antoniæ murũ occuparet. Quo pacto terribilior solito sonit⁹ increpuit tubæ: vt fessi labore iudæi & somno soluti de improuiso pturbarent: q; omnia repleta hostib⁹ crederẽt. Ante itaq; fugere cœperũt q̃ veri fides pateret. Neq; em periculi sors tenebrosæq; noctis caligo patiebat: vt quãti essent cognosceret. Et cæsar audito fragore tubæ armari exercitũ iubet: ipse cũ electis prim⁹ i murũ ascẽdit: suis auxilio: hostib⁹ impedimẽto. Illuxit dies & iã cæsar cõspicuus e muro suos adhortabat: alii manibus suorũ in murũ eleuabant: alii p cuniculũ quẽ Ioannes ad subuertendos Romanorũ aggeres defoderat: i vrbem se deferebant. Versa in pernicię pfidis subsidia sua: exclusi vndiq; in tẽplũ se cõferũt. Eo quoq; volẽtes Rõani irruere cohibẽtur angustiis: armisq; repellũtur: fit in vestibulo graue prœliũ: nec iã spiculis aut sagittis: sed gladiis res cominus gerit: manus ad vulnera: gladi⁹ sup gladiũ: ictus sup ictũ: percussor cæsorũ sanguine perfundebat: vt ipse potius pcussus estimaretur. In ipso tẽplo: furor bellic⁹ dominabat. Natabãt pauimẽta sanguine: moriẽtiũ gemit⁹: vicẽtiũ clamores sine ordine & modo psonabãt: Romanos pficiendi certaminis spes accẽderat: iudiæ supma patriæ excidia ademerãt mortis formidinẽ. Hi sumptu gloriæ virtutẽ alebãt: illi desperatione salutis: omne effundebãt virtutis viaticũ nec reseruabant.

Cap.xxx. Iulianus

Vlchetrimũ quoq; facinus adorsus est Iulianus cẽturio vir armis maximus ex Bithinia pfectus, puincia: sed Romanis assuefactus disciplinis bellisq; exercitus: & honoratę militiæ clarus stipẽdiis. Qui cũ cęsarem propter adstaret: vbi aduersos vidit Romanos: qa iudæi erant numero præstantiores & adhuc Romani pauciores aderãt: subito de Antonia se pripuit: & insequẽtes auertit: nec sunt ausi resistere: ipsa specie pcellẽtissimi viri & supba quadam vltra humanã formã virtutis auctoritate: ita vt ipse cæsar miraretur. Omiaria atq; incerta velut quędã bellorũ alea: q̃ sicut iactu quodã: ita casu quodam potius q̃ virtute plærunq; inopinatis ludit euẽtibus sufficiẽs nouos exitus. Nãq; & hic iactus fuit: nõ thessararũ qdem: sed sagittarũ telorũq; pluriũ lapidũ quoq; qb⁹ sæpe victor sternit alieno vulnere. Et cũ aliena spolia rapit: ipse dispoliat. velut hic Iulian⁹ q tergo immiebat hostiũ: dũ alios pimit: & claustro coercet: ipsa alacritate incautior confixũ clauis calciamẽtũ gerens vsu militariũ virorũ: nõ cõsiderauit polito lapide solũ stratũ qd cauẽdũ foret: sed quasi in cãpo prœliaret secur⁹: labit & ingẽtẽ strage sua sonitũ dedit. Nec potuit assurgere lubrico soli fusus: genu tamẽ se sustinẽs regressum hostẽ repellebat: vt appropinquãtes cęderet. Iaculãtes quãtũ posset caueret. Sed ipsa fatigat⁹ atq; oppssus multitudine solus licet: qa nullus tãto se inserere piculo auderet: nõ despicabilis tamẽ neq; inultus impigre occubuit. Haud eędem vt arbitror: tali dignus exitu fuit. vt tãta virt⁹ viri sic deciperet. Sed plurimũ in bello prudentia valet: quę cauta semp & perspicax icertorũ prouidet casus. Solus se de Antonia proripuit: solus in hostilia arma ruit. solus se armis miscuit: sol⁹ in templũ iudæos redire cõpulit. Vereor ne istud obfuerit magis: qa de tẽplo fuerũt exterminandi deo infideles: ideo lapsus non inuenit remediũ. Spectabat Tit⁹ vincẽtem cũ gaudio: periclitantẽ cũ ingenti dolore: volebat subuenire: sed longe aberat. Reuocabat a suis: qa in milite vni⁹ sors est: in imperatore vniuersorũ periculũ: docebat ex emplũ qd cauendũ poti⁹ q̃ sequendũ cęsari foret. Deniq; sic cõsternati fuerũt socii: sic elati aduersarii vt & corp⁹ Iuliani in potestatẽ veniret hostiũ quasi adhuc & defunctũ timerent: si Romanis restitu eret. Cæteri Iuliano cæso facili negocio cessere. Nondum enim ascenderãt numerosi & iudæis occasio necis eius virtutem auxerat promptissimis eo prœliõ ad repellendos Romanos Alexa & Gitteo Ioãnis coniuratis q factiõis eius ppugnatores forent ex Simõis quoq;

Ludus bethicus

parte Melchio & Iacobo Idumeorum duce egregiis bellatoribus: Arisimone quoq; & iuda tertiæ factionis viris pariter adnitentibus: q coniũcta manu pulsos Romanos intra Antoniã clausere. ¶ Cõtra Titus nõ munimẽto sibi: sed impedimẽto angustias Antoniæ ratus: iubet diruí munitionẽ eius fundit⁹: vt cõgressuris iter in hostẽ aripereť. Cõptoq; q; solennitas iudaís festorũ dierũ appropinquasset ꝓcepit: interpretari Iosephum hebræo sermõe: quę ipse alloquereť. Quæ malũ ratio Ioãni suaderet vt Romanos lacesseret. Si virtutis fiduciã gereret: eligeret aliũ pugnę locũ: eo progrederet: dũmõ vrbi parceret: tẽplũ nõ cõtaminaret: sacrificia festoq; dierũ non impediret. Relinqueret quos idoneos sacrificiorũ ministeriis ęstimauisset: fortitudinis suę documẽtũ vbi vellet præter vrbẽ & tẽplũ ederet: cõgressioni milites cæsaris nõ defuturos: inuitũ se cogi ad totius vrbis euersionẽ: cuius reliquias seruare vellet: si pateret Ioannes: imminere templo faces: nõ quo tẽplũ Romãi festinarẽt exuere: sed e templo educere belli incitatores. Si victos se crederẽt manus darẽt: at si victores futuros sperarẽt: nõ intra claustra se recíperẽt: sed in campis defenderẽt: quo templũ lambentibus iam incẽdiis eripereť: vacaret purificationib⁹ Ea interpretante iudęis Iosepho cum silentio audita: tacitum vulgus probabat: sed metuebat sentẽtiã suam pandere: qbus respondet Ioannes: nullum præstabili⁹ deo esse sacrificiũ q̃ p patris pro focis: p templo ponere animam viros deo sacratos: & ideo si necesse sit libenter procũbere pro libertate. Tamẽ sperare se qd excidiũ ppeti nõ possit ciuitas dei. Titus ad hæc. Merito igiť purã deo seruatis vrbẽ: & sanctũ immaculatũ: necãdo ciues: interficiendo innoxios: pimendo ciues! Talibus flagitiis nõ placãť diuina: sed offendũtur: Abdicastis deum vestrum sacrificiorum suorũ cultibus. Si tibi aliqs negaret cibũ Ioãnes quæreres eũ: deo vestro suæ hostiæ nõ immolanť: nõ reddũtur sua munera: iugulantur homines & adhuc putas deum auxiliari. Retiera sic egesta edocẽt: sic testificãť cęsoq; eõgeries: & cumuli vestrarũ calamitatũ. Quis hęc vidẽs nõ ígemiscat! Nec rephederẽ q; pugnares p patria: si nollẽ parcere: si nollẽ patriã vestrã aut tẽplũ reseruare. Neq; n. digna carthago: aut metuẽd⁹ hebręo⁹. Hãnibali: q partẽ mediã orbis Romani subegerãt & tũ ipa quoq; reparata Carthago q̃ vsq; ad excidiũ sui rebelles ciuiũ aios tulit fidemea salua. Hęc oia tibi futura spõdeo: veniã tibi salutis polliceor: nõ p mercede sceleris: sed pro redemptione vrbis vt a te redimã perituroru culminũ statũ. Desinas moneo latrociniis tuis cõturbare ppositũ pietatis Romanæ. Nõ formidabiť Hierosolyma: vt diruať: quãdo potior viribus reseruata est antiochia. Certe Hieconias vester & persis credidit & vrbem egressus commisit se cũ suis primis barbarico furori ne ppter se ciuitas euerteretur. Celebrať a vobis ei⁹ memoria sicut vestri asserũt: adest Iosephus assertor eius celebritatisq; testis: qua honoratis virum qui pro patria se captiuitati obtulit. Seruauit eũ & barbar⁹ persa & ego tibi spondeo impunitatem. Certe & Iosephus arma Romanis aduersa intulit crede promisso: cuius & exemplũ prę misimus. Vadem tibi sponsionis nostrę Iosephũ damus: immo iam dedimus: quẽ reseruauim⁹ Loquať vobis sermone patrio obliget se ritu quo soletis: nõ pudet nec vadẽ quęrere: nec fideiussorem dare: ne euersionem exhibeam qui volo parcere.

Ca.xxxi.

Lere ad hæc Iosephus rogare Ioãnẽ: deplorare patriæ statũ: obseruare sermone flebili appellare vt ciuẽ: sed cęteris ptinaciorẽ testari dei omnipotẽtis gratiam saluum fore cũ suis tãtũmõ desisteret excitare militẽ Romanũ ad vrbis euersionẽ. Quẽ vbi flectere nequit: non mirũ (inqt) Ioãnes si perseueras vsq; ad excidiũ patriæ cũ iam reliquerint eam præsidia diuina. Sed mirum q; pituram non credis cũ legeris propheticos libros quibus excidia patriæ nobis annunciata sunt: & reparata culmina rursus a Romano diruenda exercitu! Quid enim aliud clamat Daniel! Non enim qd iam factum erat. sed qd post futurũ prophetabat: quæ est abominatio desolationis quã vociferatus est venientibus Romanis fore: nisi ista quæ nũc imminet! qd est illud oraculũ qd a nostris sępe commemoratũ est a summo denũ-

ciatũ deo: Tũc scilicet peiturã vrbẽ fũdit⁹: cũ ciuiũ manib⁹ contribulis suus fuerit: extictus nisi qd nũc ípleti videmus! & fortasse: qa iã defendi templũ nõ placet: interdicto maculatũ sanguine purgari incendio placet.

Ca.xxxii.

Ompleuit sermonem Iosephus: sed nullis Ioannes mouetur fletibus: nec promissis flectiť. Vrgebat deus iãdudũ pfidas mentes: ex quo ípio se parricidio cõmacularũt christũ Iesum crucifigentes. Hic est ille cuius mors iudaeorũ excidiũ est: natus ex Maria: q ad suos venit: & sui eũ nõ receperunt: Quãdoenim suos nõ occiderũt iudæi! Nõne filiũ Saul sui occiderunt! Nabuth propheta a suis vtiq; lapidatus est. Iudæa fuit Gezabel: quæ iussit iudæis: senioresq; ꝓceptũ executi sunt. Iudæus Achab: q causa mortis eius factus est. Quanti alii a ciuibus ciues pempti: & tamẽ diu integra ciuitas mansit: & si diruta a Babiloniis: post annos innumerabiles: sed reparata postea: hoc est supremũ excidiũ: post qd irreparabile templũ: qa auerterũt sceleribus suis præsulem templi reparationis arbitrũ.

Ca.xxxiii.

Ali affatu cæsaris: & repetita oratione in flexa est aliquorũ sententia: qui se subtrahere potuerunt: vt ad Romanos cõuenirent. Cæteros reuocauit periculi metus: q a latronibus intendebať: & forte quædã inclinatio mẽtiũ erat ne plures eripenť futurę euersioni. Q; cæsar cõfugientes ad se qa erãt inter eos & viri sacerdotales cũ filiis & aliis splẽdidioris familię viris suscepit bona gratia pollicẽs securi tatẽ ius salutis possessionũ suarũ atq; ad vrbẽ cui nomẽ Gofna direxit: ne qd offensionis oriret ritu dispari cultus diuersitate Qdab hiis q in vrbe positi repugnabant (seu qa huiusmodi suspicio incesserat: siue vllus conposuerat dolo: ne plures dilaberenť) in argumẽtũ est diriuatũ necis vt extícti obiicerenť. Eo cõperto reuocatos Tit⁹ iussit cũ Iosepho propi⁹ muros obire: vt a suis agnoscerenť. Illi cũ lachrymis gemitu q; magno nõ sua deflere: sed patriæ templiq; excidia: Rogare ciues vt sequerenť cęsaris fidem: eriperet templũ parato incẽdio: nihil sibi aduersus legẽ pręceptũ: nihil de libertate imminutũ. Acqescerẽt & ipsi experirenť Romanorum clementiam quorũ insuperabilem virtutem experti sunt.

Ca.xxxiiii.

Vm talia miserabiliter deplorarent: proturbanť a suis bellũq; accẽdiť. insiliunt iudæi: atq; in ipsa irrũpũt temeritate penetralia. Omnes recessus omnia secreta occupant: quæ iaccessa viris erant sacrorũ exortibus Rõani quoq; se prœlio parant. Temerant interdicta patrũ belli necessitate maiore tamen romanorũ q̃ suorum reuerentia. Gentiles enim cum formidine templum spectabant. Iudæi cum furore ac temeritate adibant & madidas manus humano gerẽtes sanguine ipsa tractabant altaria.

It⁹ adhuc in proposito manẽs alloquebať Ioãnẽ: & inuitũ se deduci ad excidiũ vrbis & templi cõtestabať: dicens ad eũ. Quid sibi volunt Ioãnes impressi illi ante fores tẽpli apices elemẽtorũ! Nõne significant nenimem nisi sacratũ debere templo appropiquare! Quid illa septa pro templo! Nonne vt conspect⁹ arceant vniuersorũ liberos solisq; mysticis pateat secretorũ cognitio: atq; his sit liber aspectus. qbus est legitimus ingressus! Prospectus excluditis peregrinorũ & accessus cogitis. Scribitis: vt null⁹ ingrediatur aduena: nullus peregrinus introeat & pegrinũ sanguinem intra templũ funditis: aduenarũq; simul & ciuium cruore vestra altaria cumulatis. Testificor ego non impressionis nostræ esse: sed vestrę prauaricationis q; violatis quę vestra sunt. Ego alien⁹ non exigo immo obtestor: si velitis discedere i colume templũ futurũ neminẽ Romanorũ hostiles irrogaturũ man⁹: nihil de vestris temerandũ esse sacrificiis. Seruabo templũ vobis & ꝓselytis cult⁹ enim sacrorũ diuersus: sed operis cõmunis vsus. Qd cult⁹ fuit a vobis recessit: quod operis est victorib⁹ remãsit.

Ca.xxxv. VBi ne his qdem per Iosephum insinuatis reuocari cæsar aduertit (factionis eñ principes putabāt: diffidentiæ potius q̃ pietatis esse) tā frequētem desistēdi cōuētionē ad prœliū necessitate: inuit⁹ reuertit: iubet adesse Rōanos. Sed qa tātæ multitudini angustia ĩpediměto erat .xxx. electis viris singula deputat bellatorū millia. Nō eñ totū exercitū reciperent tam densa ædificiorū obstacula. Ipse quoq; simul descendere volēs reuocabat a suis ne in angusto nocturnis etiā plerūq; temporibus q̃bus necesse erat insidiantiū fraudi occurrere piculi aliqd in se excitaret: cū amplius proficeret: si spectator belli adesset: quo vnusq̃sq; prōpti⁹ sibi decernēdū arbitraret: sub oculis cæsaris pliaturo Omnia enim quæ circa templum gererentur velut ĩtheatro quodam ex loco Antonię desuper visebantur. Inflexus ad eam sententiam cæsar: Cereali mandat negōcium vt prætendentibus circa templum iudæis hora noctis nona supueniret: cæterosq; hortatur studiose ingruere certamini: se quoq; dimicantum meritis non de futurum cū desuper aut ignauiæ cuiusq; testis: aut virtutis arbitrer pugnam examinaret. Cerealis præscripto tempore impigre adest: sed custodes vigilantes repperit: prœlium cōseritur. Siqdem & intra tēplū siti nō dormiebāt: & cōgredientibus q̃ excubias obibāt: facile se cæteri ad bellū parārāt. Cōferto agmine instabat Roman⁹: iudæi dū claustris atq; angustiis nituntur: ne cirūueniremur pcursabāt diuersa vt sequētius sibi a suis esset piculū: dū in tenebris non cognoscerentur: & plærūq; transfigerent a sociis dū hostes putātur. Quis enim nocte discerneret socio an hosti occurreret? cū interrogare serū esset: cauere vtile: cōsultū pueniret: & tolerabilior culpę exit⁹ errare ĩ alieno vulnere: propriū negligere piculū vbi hostis timet. Ancipi itaq; per noctem periculo laborabāt iudæi: vel qd̃ inferret hostis vel in quo socius erraret. Nec minore p diem pricie afflictabāt: nocte plus erat periculi a suis p diem Romanus vehemētior aderat: quē totius spectator certaminis Titus vel tacit⁹ vrgebat. In horam qntam pugnatū est acriter. Iudęis quoq; strēnue rebellantibus vt neutra pars loco cederet.

Ca.xxxvi. VM hæc inter se prœlia gerūt: septē dierū spacio depositis omibus vsq; ad fundamenta terræ: quæ castro cui Antoniæ nomē: Herodes immuniuerat latior facta est via: quæ ad tēplū ducebat: vt nō solū pcursandi mulitib⁹ esset facultas: sed etiā in munimētis cōstituendis & coaceruandis aggeribus quantū esset necessariū locorū pateret: quo pulsarent etiā templi fastigioq; summa per quæ Romanis intrētius immorātibus cū intolerabili⁹ fame vrgerent. Iudęi cœperūt insidiari Romanorū iumētis: si qs bellatorē equum pabulo laxauerat: aut mulū leuandi oneri necessariū rapto auertebant: nec solū cibus eis dispēdio Romanorū: sed etiā militiæ flagitio petiebat. Cuius incurię probrū in exordio statim præscripto necis supplicio cæsar remouit: fraudē tamē peruicaciū nō compescuit. Exclusi enim ab huiusmodi rapinę necessario esurientibus alimento: herbarū subsidia captantes: destruēdum murū quē circa pomeriū Titus duxerat excogitauerūt: vt vagādi & quærendi radices arborū: pabulorūq; liberior fieret excursus: quos ad cuiusdā carceris vicē circuitus muri clauserat: nec erat iam quo famem leuārēt. Obrepūt itaq; & excursu repētino ad montem oliueti ingruūt pētēdētib⁹: nec illi cōmisso defuere muneri & tubę classico de cæteris castrorū aut turriū munimentis alios accerserūt ad prœlii societatem. Cōsertē pugna acrior in principio: dū pudor hos: illos fames vrget sęuo ĩperio ac necessario: sed cōfluentibus Romanis repellūtur iudæi atq; ad vrbis suæ muros reflectuntur.

VNc vnus e turba (Pedanius nomē) cōcito equo dextrā extendit & se paululū inclinans vnū de iudæis fugiētem suspēdit: captiuū cæsari ferēs: gloriosęq; victorię victor rapinę velut lepusculū aquila: aut accipiter fulicam ante pedes cęsaris viuentem de

iecit. Quo delectat⁹ admodū Titus laudatū & honoratū eū dimisit. Clam circūfusę templi ardebāt porticus: vbi luctus: vbiq; mors. foris bellum intus supra bellū & incendiū. Nec frangebant animis iudæi putabant vindictę perire: qcquid sine fraude gererent vel insolētia. Quādo aliter iam neqbant puocabant: Romanos ad excidii celeritatem. Ionathes qdem exiguus corpore despectu dignior iuxta Ioānis sepulchrū lacessebat Romanos vt secū q vellet manu decerneret. Aliis despicientib⁹ pusillitatē hominis: aliis fastidientibus: cū eo decertare quē tōtinuo captiuū habituri forent: alii cōsiderātibus periculoso certamine rem geri cū viris q in extremis salutis non aliqua fortitudine: sed sola temeritate vindictā quæreret: nihil laudis futurū se vīceretur excidio finitimus & plurimū dedecoris: si quis lapsu aliquo cōmunē victoriā turparet lactabat se insolētissim⁹ & metū obiiciebat victoribus cōuitia ferens q̃ nō suis viribus sed alienis auxiliis romani inniterēt: nec iudæos bello hostiū: sed dōesticis afflictos seditionibus. ca.xxxviii. Ionathes

ERrat in numero militū Romanorū Pudens nomine: q̃ præstrictus inanibus cōtumeliis: dū incōsulte pudori cōsulit salutem neglexit: atq; ipsa indignatione incautior vulneri patuit: fusasq; in terrā incussit sociis verecūdiam: insultationis quoq; causam Ionathę simul & mortis reliqt Namq; is successu lætus certaminis: & pompā attollens triūphi: dū triūpudiat atq; exultat concussoq; clypeo simlʼ & gladio proludit: excitauit in sua vulnera cēturionē priscū: q̃ supba & tumida iactātē non tulit atq; incautū victoria penetrauit ictu sagittę. Quo strat⁹ Ionathes docuit in prœlio neminē irrationabiliter insultare oportet vbi victoris & victi cōditio incerta: donec bellū claudat. Pudens

Ca.xxxix. AT in vrbe interiore: cū hostē intra muros cernerent altissimis eminētē aggeribus vniuersisq; imminētem mœnib⁹ & tanq̃ vulnus in corpore ita piculū introrsum pgere reformidarent: intercidūt porticū sepētrionalē ex ea parte qua adhęrebat Antoniæ: ne p ipsam hostis in templi superiora ascenderet: vel in inferioribus sitos supior vrgeret: & pxima quæq; demetunt: ne populantibus incendiis templo finitima etiā templū ipsum ignis depasceret: atq; intercisa igni exurūt ita qd̃ ab hoste metuebāt priores cœperūt. Solomonis quoq; porticū ad fraudē parārūt vt culminum interiora replerent pice ac bitumine quæ infra fornicē summi latere fastigii: simulato q̃ eam vellent defendere & frequētes hostem incesserēt sollicitant Romanos atq; ĩ sese excitāt. Illi admotis scalis summa porticus petūt: iudæi loco paulatim cedere quo plures Romani ascēderent. Hi certati irrepere tamē prudētiores suspecti dolū caucre: sed vulg⁹ intrētū victorię pfestinare: vbi res fraude carere visa plrimis: quasi ĩter tetia locatis admouet ignis fornicib⁹ interioribus atq; adultis pice & bitumine atq; cæteris incendii nutrimentis in totam diffunditur porticū. Circūuallabāt flāmæ victores Romanos: vt nec resistendi facultas suppeteret: nec fugiendi copia: quod facerent non reperiebant. Spectabat Titus suos periclitantes indignans quidem q̃ iniussi ascenderant: sed miserans q̃ victores perirēt. Plæriq; se præcipitio dabāt: vbi incēdiū euaserāt: fractis cruribus moriebāt: collisi corpore: Miserius erat: si debiles superuiuerēt. Volebat subuenire cęsar nec poterat hortabat tamē proximos clamabat: vt auxilio suis essent. Has voces: hūc dolorē cæsaris p supremo illi habebāt solatio. Hoc erat morituris viaticū: hoc se velut sublimi solātes sepulchro ad mortē festinabāt: q̃ in visceribus cæsaris recōderētur. Nec vita eorū piret quorū viueret gloria: q̃ moterent p cæsare relinquētes sui hereditatem triūphū. Itaq; alii circūueniebant ignibus: alii preueniebant: nec lōge hostis: q̃ flammas fugiētē feriret. Calamitas Romanorum

Cap. XL. Longius Artorius

CLōgus tñ egregiæ virtutis vir: cū prouocaret a iudęis vt sese his cōmitteret promissa salutis securitate maluit se trāffigere gladio q̃ maculare probro Romanę indolis fortitudinem. Artori⁹ autē satis astute voce magna clamauit luciū dicēs. Hæres mihi eris: si me decidētem exceperis. At ille miserād⁹ occurrit ruēti atq; in se mouituri necē trāsfudit. Vere bellicū testamētū nō atramēto scriptū: sed sanguine nec ĩ charta: sed ĩ mucrōe. Q̃ hęredem pmisit magnū plane ingeniū vt inueniret volūtariū mortis vicariū. Incensa est itaq; portic⁹ vsq; ad turrē

quã Ioãnes cũ bellũ aduersꝰ Simonẽ geereret: ædifica uerat sup portas regię domꝰ quã Ezechias sibi rex ad habitãdũ cõdidit: reliquã eius partẽ: ipsi diruerant iudęi. Sequẽti quoq; die a Romanis quoq; exusta est omnis porticus septẽtrionalis usq; ad porticũ oriẽtalẽ. Nam cũ suis ipsi manus iniicerẽt ędificiis: docuerũt Romanos illis nõ parcere. Nuda erat iam templi facies: & sęua hominũ fames: insidiabãt sibi inuicem: qs cui raperet cibũ: & ubi alimẽti suspicio: ibi bellũ: inter domesticos pugnabat pro cibo. Necabãtur carissimi: discutiebant defuncti: ne qs ĩtra amictꝰ eorũ cibus lateret. Simulare aliq mortuos æstimabant: ne viuẽtes aliqd habere alimenti suspectarent. Sed ne viuẽtes qdem aut vitæ fungi munere: aut mortem simulare poterãt. Verũ apto ore sicut rabidi canes aurarũ captãtes spirãina: huc atq; illuc circũferebant iopia duce Sæpe etiam quasi ebrii in eadẽ domicilia regrediebãtur: vt iterũ quæ vacua reliquerant pscrutarent. Et cũ alia famis solatia nõ repetirẽt: detrahebant coria scutis: vt cibo essent sibi quæ psidio nõ eẽnt. Mãdebãt calciamẽtũ nec pudor erat solutũ pedibꝰ suscipere: & ligua lãbere. Vetustæ quoq; paleę quæ olim proiectę fuerãt: nõ medio cristudio requirebant: & si qs repererat grandi precio mutuabat.

Fames dira

Cap XLI. Mariæ Pereę dirũ facinus

QVid adoriar dicere factũ Mariæ qd cuiusuis barbari atq; impii mens phorrescat? Ea erat de locupletibus fœminis regiõis Pereæ q̃ trans iordanem iacet belli horrore oborto cũ cæteris se in Hierosolymitanam vrbem cõtulerat q̃ esset tutior: eo quoq; suas deuexerat opes: quas principes factionũ certati inuasere. Alimẽtorũ etiã si qd p̃cio q̃siuerat de manibus eruebat exagitabat a psidis dita iprecabat: volebat mori sed pcussorẽ nõ inueniebat. Malebãt insultare diutius: affligere grauius q̃ cito perdere. Putabant q̃diu viueret pdã fore Defecerãt iam omnia & delitiis assueta asperiora palearũ vel coriorũ dura nõ emolliebat. Sæua fames intimis se infudit medullis: exaspauit humeros: mẽtem exagitauit. Habebat mulier infantulũ quẽ genuerat. Vagitu eius excita quũ se & paruulũ cõmacerari videret tantis victa immanitatibus atq; impar tam atroci calamitati affectũ amisit & pietatis genitalis vsu oblitterato: dolorem obsorbuit: furorem adsumpsit. Cõuersa itaq; ad paruulũ iam matrẽ oblita: & furẽs animi sic ait. Quid tibi faciam paruule: qd faciam tibi. Sæua te circũstant omnia: bellum: fames: incẽdia: latrones: ruinæ: cui te moritura credam: aut vitæ tantillũ relinquam: Speraueram q̃ si a doleuisses me pasceres matrẽ: aut sepelires defunctam. Certe si præuenires obitu: q̃ ego te precioso tumulo meis manibus includerem. Quid agam misera: viuẽdi tibi ac mihi nullũ subsidium video: Omnia erepta nobis cui te reseruabo: aut certe quo condam sepulchro ne canibus alitibusve: vel feris p̃da sis? Omnia inquã erepta nobis. Potes tamẽ dulcis meus & sic matrem pascere: idoneę ad cibũ manꝰ tuæ: O suauia mihi viscera artus iocũdi priusq̃ vos penitus consumat fães reddite matri qd accepistis: redi fili ĩ illud naturale secretũ: ĩ quo domicilio sũpsisti spiritũ in eo tibi tumulꝰ defuncto parat. Ipsa cõplectar quæ genui ipsa exosculabor & qd impatiẽtia amoris habet habeat vis necessitatis vt ipsa deuorẽ meos artꝰ nõ simulatis: sed ipressis morsibus. Ergo esto cibus mihi: furor latronibus: & vitæ fabula quę sola deest calamitatibꝰ nostris Quid faceres fili si & tu filiũ haberes: fecimꝰ qd pietatis fuit: faciamꝰ qd fames suadet. Tua tamẽ causa melior & quędam pietatis species: qa tolerabiliꝰ est q̃ matri dederis cibũ visceribꝰ tuis q̃ q̃ te mater: aut occidere potest aut deuorare. Hæc dicẽs auerso voltu gladiũ demersit & ĩ frusta filiũ secãs igni ĩposuit. Partem comedit: partem operuit ne quis supueniret: sed nidor incensi puenit ad principes seditionis cõtinuoq; odorem secuti introierũt mulieris hospitium minantes necẽ q̃ausa esset ieiunantibus ipsis edere: atq; exortes eos facere cibi: quem repperisset. At illa partem inqt vestram vobis seruaui nõ fui auara nec inhumana. Nolite indignari habetis qd & vos edatis: de meis vobis visceribꝰ cibũ paraui. Cõsidite ociꝰ mẽsam apponam: mirari habetis & ministeriũ mecũ iudicare q̃ talem nullius inuenetitis mulieris affectũ quæ vos

nec dulcis filii fraudaret gratia. Hęc dicẽs simul redopuit ambusta membra & epulanda obtulit cũ adhortatiõe huiusmodi sermõis: hoc est prãdiũ mecũ: hæc vestra portio: videte diligẽtiꝰ ne vos fraudauerĩ. Ecce pueri manꝰ vna: ecce pesꝰ eiꝰ vnꝰ: ecce dimidiũ relig corporis & ne alienũ putetis filius est meus: ne alteriꝰ opus arbitrẽini ego feci: ego diligẽter diuisi mihi qd mãducarem vobis qd reseruarem. Nunq̃ mihi fuisti dulcior fili: tibi debeo q̃ adhuc viuo. Tua suauitas animam tenuit meam & produxit matri miserę diem mortis. Subuenisti in fame: tu munꝰ supremũ sęnecte: tu pcussorũ repressor. Venerũt necaturi cõuiuę facti sunt. habebũt ipsi qd tibi debeãt: cũ epulas meas sumpserint. Sed qd refertis gradum: qd horrescitis aĩo: cur nõ epulamini qd mater feci? Possunt & vos delectare: quæ matrem exaturarũt. Non esurio: iam postq̃ me filius meꝰ pauit: abũde exatiata sum: famem nescio. Gustate & videte: qa suauis filius meus. Nolite fieri molliores matre: infirmiores muliere. Aut si vos in meo vulnere misericordes & nõ suscipitis hostiã meã: atq; auertamini holocaustũ meũ: ego consumimabo sacrificiũ meũ mãducabo qd reliquũ est. Videte ne vobis obprobrio sit q̃ fortior vobis mulier: reperta sit quæ absumeret epulas virorũ. Ego qdem tales paraui epulas: sed vos sic epulari matrẽ fecistis: & me tenebat pallio: sed vicit necessitas.

Cap XLII.

REpleuit cõtinuo totã vrbem tãti sceleris nephas & vnusq̃sq; tãq̃ ante oculos positũ parricidalis cõiuii ministeriũ phorrescebat. Cœperũt & ipsi incẽtores seditiõis examinare post hæc quos raperent cibos ne similes escas inuenirẽt: & velut imprudẽtes sumerent. Cœperũt viniuersi timere: ne diu viuerẽt & mori vellent: ¶ Peruenit etiã ad Romãos huius facti immanitas Nam plæriq; hoc horrore pterriti: ad hostem fugerũt. Quo cõperto cæsar execratꝰ infelicis terræ cõtagiũ manus ad cœlũ eleuans: talia protestabat. Ad bellũ qdem venimus: sed nõ cũ hominibus dimicamus: aduersus omnẽ rabiem beluarũ ac ferarũ: qd sensibilia loquor: aduersus omnẽ rupiũ immanitatem decernimus. Diligunt fere fœtus suos: quos etiã in fame nutriũt: & quæ alienis corporibus pascunt a cõsimiliũ ferarũ abstinẽt cadauerib⁹. Hoc vltra omnẽ acerbitatẽ est: vt membra quæ genuit mater voraret. Mũdus ego ab hoc contagio tibi me absoluo quæcũq; in cœlo potestas es: Scis scis profecto: qa intimo affectu pacẽ frequẽter obtuli: & qd nõ pudet dicere victor rogaui: qa parcere etiã ipsis tantorũ flagitiorũ prodigiorũq; auctoribus voluit: parcere populo: vrbem seruare: sed qd facerem repugnantibus: qd facerẽ aduersus furẽtibus? positis plærũq; armis: qa illi a suorũ cædibus non desinebant in bellũ reuerti: vt liberarẽ obsessos non perderem: ipsi nos de muris hortati sæpe sunt dimicare: ne grauiꝰ a suis perirẽt. Quales sunt ciues qbꝰ hostis remedio est? Audieram qdem intolerabilem huius esse populi ferocitatẽ: q incredibilibus se opinionibꝰ in omnem excitat insolentiam. De cœlo se genꝰ dicere: ibi prmum induisse corporis formam: cœli se fuisse incolas descendisse ad cultus terrarũ: de terris ad cœlũ redire: trãsisse p maria sicco pede: fugisse ante se fluctꝰ maris: cõuersa iordanis fluẽta in suũ fontem recucurrisse: stetisse solem vt hi hostes suos vincerent: ne nox impediret: raptos in cœlum igneis curribus suos: prœliatas pro se cœli potestates: & absentibꝰ his vniuersas hostiũ fusas copias: dormientibꝰ partam victoriam. Hæc cõpereram: sed putabam q̃ diuina circa se iactarent bene ficia: non vsq̃quaq; audaciã extẽdẽrẽt vt se nec a Romanis vinci posse arbitrarent. Agnosco itaq; cum his nobis esse prœlium: q̃ se insuperabiles credant: cũ se iactirẽt diluuii superstites heredes: fluminũ: terrarũ hospites: viatores equoreos: ascẽsores ethereos qbꝰ vnda murꝰ ẽ aer via: cœlũ habitatio: cedũt flãmę: nec: vicula tenent. Sitientibꝰ petra soluit: ac sese fundit in potus. Esurientibus cœlum aperit: cibus mittitur: carne volatiliũ castra implent: & panem angelorũ manducat homo. Stringunt liquentia amara dulcescũt: sol statuit: tenebrę illuminant. Postremo qd amplius potest esse: quando hic audacia deesse potest? Qui vt aiũt mortui viuũt & sepulti resuscitãtur. Aduersꝰ diuina quoq;

cõspirasse homines opinio frequens & pœna indicio est. Ardent hodie quoq; terræ propter incolarũ impietatem: plæroscq; etiam ex istis hyatus soli absorbuit. Qdiu igitur in his locis morabimur: vbi & terrarũ ruina est: vidimus & mare mortuũ: vidimus etiã mortua terrarũ nascentia: humũ aridã: virentiũ fructuũ vmbras inanes: foris gratiã: itus fauillã. Quis dubitare potest qn apud inferos versemur: apud quos etiã elemẽta moriunt. Ipsa qnetiã quæ post mortẽ viuere solet: apud hos naturę pietas mortua & supstes defunctis religio. Quis enim parẽtes nõ etiã mortuos diligat? Quis etiã amissos filios non amet: & loco pignorũ teneat? Manet affectus & si pignus obierit: pseuerat nomẽ naturæ: gratia nõ intercidit. Apud hos vero nec viuentẽ mater recognoscit filiũ: nec appellantẽ audit: nec vagientis miscereẽ: & propter vnĩ horę execrabilem cibũ: parricidales iniecit pignori manus. Sed quid quasi nouũ arguo cũ parricidio fraterno generis sui numerẽt exordia: cũ ipsius Abrahæ: quẽ appellãt patrẽ: & disciplinę auctorẽ: ac sui principem cultĩ in eo maxime fidem prædicent: q; nec filio parcẽdũ putauerit: eũq; sicut hostiam aris admouerit: atq; holocaustum offerre nõ dubitauerit. Nõ cõdemno deuotionẽ: sed quæro pietatem: aliũ quoq; e suis vouisse: aiũt victorẽ: vt qcqd sibi primũ occurrisset domũ reuertẽti immolaret deo suo: & cũ rediret occurrisse filiã atq; illũ iiecisse filiq; manĩ multaq; alia huiusmodi exẽpla: Qualis ista gens: quę religioni tribuat hominis necẽ & sacrificiũ putet eẽ parricidiũ? Quis deus possit hoc exigere: aut qualis sacerdos q hoc possit deferre? Denicq; veterem illũ quasi prudẽtiorẽ nõ fecisse aiũt: sed voluisse: istũ quasi cõsultiorẽ pseuerasse: Habeãt suos ritus duritatũ homines apud quos disciplina est filios occidere. Infelix ciuitas in qua talis officia tale misteriũ est. Operiãt eam ruinę suæ: atq; abscõdant inuidi ipsius cõtagionem ne sol videat ne stellarũ globĩ spectet ne maculentur aurarũ spiramina: purgatorius quoq; ille exuret ignis Thiesteas dapes fabulã putabamĩ: flagitiũ videmus: veritatẽ cernimus atrociorem tragœdiis Ibi enim firmior sexus & partus alienĩ: hic mulier cui partus ꝓprius fuerit cibĩ. Ibi aliena fraus hic propria volũtas. Ille doluit: hæc insultauit digna talibus viris esca: q ptinaciter bellãdo mulieres suas ad tale pduxerũt cõuiuiũ: Equidẽ eos tãtis malorũ afflictos acerbitatibus iã furere arbitror amẽtesq; factos q hæc non sentiant: quare maturius bellum conficiamus: qa emendari nõ queunt: ingruamus instantius vt fugiamus regionum istarum morientes aquas: terras ruentes.

Cap. xliii.

His dictis admoueri templo arietes iubet: sed nihil validi ictus proficiebant Plæriq; tamen territi de ipsis seditionũ principibus cõfugere ad cæsarem: quos Titus tanq̃ necessitate cõpulsos: nõ quasi promissum secutos dubitauit suscipere. sed fides tempetauit iracũdiã. Non eo loci tamẽ habuit quo perfugas superiores intentiusq; vrgere suos cœpit: vt vniuersũ hostiũ discederent periculi metu. Sed vbi parietes inoffensos ab ictu arietũ mole sua viderũt manere aluerũt audaciam: ingenio tamen cęsar preueniens ianuas argento opertas succendi iussit: qbus igne admoto argentũ defluere cœpit. Deinde paulatĩ etiã lignum ardere: sic in porticũ interiorem aditus patescere. Sed miseratus cæsar ne finitimis interioris vestibuli porticib̃ cõphẽsis templũ exureret: ad cõsiliũ vocauit duces exercitĩ dicẽs nõ cum insensibilib̃ sibi certamen esse nec bellũ cũ ędificiis quę victoribus proficerent si inexusta reseruarent. duces tamen asserebant valitudinem parietũ & munitionem templi iudæis in reliquũ quoq; incẽtiuo futura: qbus esset grata insolentia radices rebellionis eruendas funditus ne iterũ temeritas recrudesceret. Distulit tamen cæsar consilii tractatũ in posterũ diem: verũ iudæi se infundendos putarũt: sed romani consertis clypeis: q̃uis pauciores primum impetũ sustinuere. Nutabat tamen acies concursu innumerabilis multitudinis. Vnde cæsar cũ equitibus prope affuit: proterens facile quos reperisset: atq; hostile agmen: reflexit eo fretus: qa iam pateret vestibulorum portio. Maiore suorũ manu sequenti die disposuit ĩ hostem irrumpere: tẽ

plũ succendere. Quod factũ eripuisset vrbẽ incendio: nisi leua mens populi flammas in se hostiũ prouocasset. Iubet enim Cæsar restingui igniũ globos: ne irrupturis impedimẽto forent. Qd̃ videntes Iudęi: dũ insidiant volentib̃ incendia tẽpli restinguere: cęsis aliqb̃ hostem accenderũt: vnĩ de Romanis semiustã nactĩ materiẽ quę de fastigio deciderat: adulto igne portę admouit: quę aurea nũcupabat: q; auro vestitas haberet fores. Liquefactĩ illico flammis auri rigor lignũ nudauit: qd̃ velut intecto latere patuit incẽdio. Exustis itaq; valuis: in interiora se templi penetralia inseruit ignis. Iamq; portę eĩ vestibula lucebant. Turbati oẽs q se tẽpli munimine defensabãt: trepidare illico: & q̃dã iam inclinatio mentiũ erat illũ diem esse tẽplo excidialẽ: quia ipso die quõdã Babyloniis ingruẽtib̃ fuerat incensũ: qa erat decimĩ dies Ioma mensis: quẽ iãdudũ inter funestos annumerabãt. In superiora quoq; se auratũ spiramine ignis attollẽs victoribĩ lętitiã: victis tanta labe dolorẽ dignũ infudit: clamor quoq; vniuersorũ exortus: nec multo post nuntĩ hostilis excidiũ Cæsari manifestũ reddidit. Qui se ꝓipiens quãta poterat voce restingui ignes iubebat. Sed neq; per tumultum audiendi facultas erat: neq; parcendi volũtas: cũ Romani milites vindictę studio feruerẽt: notaq; pietas Cæsaris inobediẽtię metũ suis demeret: nulli fraudi suis futurę: cũ etiã hostib̃ ignosceret. Nutu tñ & manu Titĩ reuocabat quos poterat: mãdabat aliqb̃ inhiberent ipetĩ militũ. Sed ira duce adolebãt incendiũ: hostẽ vrgebãt desperatione salutis: iam sui prodigũ: & totũ se expendentẽ periculis. Vulgus maxime ignobile feriebat vbicunq; occurrerat: quia nullis munitũ armis: nec repellendo vulneri: nec retorquẽdo idoneũ erat.

Ca. xliiii.

Fatigatus itaq; clamorib̃ Cæsar: gradũ retulit flãma adhuc cõclauia templi depascebat. Quib̃ deustis in ipsam ædem se ferens intulit. Qua specie plęriq; exanimati: alii se in ipos mersere ignes: quoq; oculi ferre nõ poterãt: vt supstites tẽplo reseruarent. Rursus cucurrit Titĩ cupiens cuiusmodi ædes esset circũspectare. Cuius gratia motĩ præcellentiorem oim tẽplorũ fuisse operib̃ fatebat. Mirabat saxorũ magnitudinem: metalli nitorem: venustatem operis: gratiã pulchritudinis. Nec immerito tantam fuisse loci celebritatẽ pronũtiabat: vt eo ex locis omib̃ cõueniret: quia tantũ non nisi sũmi dei crederet esse domiciliũ. Adiũgebat honos fidem religionis: quo etiam barbarorũ gentes templũ illud venerabant: & inferebãt munera. Prædones religionis: q̃ tamẽ tũc diripiebant sui: & disperdebant latrones irruẽtes in oia q̃ deposita vidua; fuerãt vel pupillorũ tã q̃ de victoribĩ vindicarent: si qd̃ ex pręda romanis minueret. Tẽplũ quoq; ardere cõspicientes: ipsi incẽdebãt cętera: ne qd̃ excidio tẽpli supstes esset ędificiũ: religioni deputãtes: si oia cũ tẽplo perirent. Nec adhuc tñ Iudęi perfidiã deponebãt: quæ causa maioris excidii fuit. Nã cũ aĩ multorũ inflecterent: vt se facto agmine romanis traderent: pseudo ꝓpheta qdã iactare cœpit ĩ excessu mẽtis suę tẽplo diuĩa pſidia nõ defutura: vocare populũ ad se velut quodã oraculo: adhuc se ĩ tẽplo suo manere. Illico repulsus hostiũ cuneos: flãmarũ incẽdia Sic miseri dũ infeliciter falsis circũuẽtionib̃ credũt: dedecores atq; inulti sicut pecora trucidabãt. Qui si voluisset credere euidẽtia ĩminẽtis signa excidii habebãt. Quib̃ velut claris vocib̃ ãmonebãt sinẽ sibi affore. ¶ Nã p ãnũ ferme supra tẽplũ ipsũ cometes: passim ignis gladii quãdã pferẽs similitudinẽ denũtiabat quoq; ferro & igni gẽtis & regni vrbisq; ipsĩ vastitatẽ futurã. Quid e ẽ similitudo gladii nisi bellũ? Quid ignis nisi incẽdiũ denũtiaret? Visĩ est autẽ priusq̃ populĩ a romanis sese dissociaret: ipsis autẽ paschę diebĩ Xãdici mẽsis, viii. die & p singulas noctes hora circiter nona tẽplũ & ara eĩ ita lumine refulgebat: quasi dies esset p dimidũ ferme horę quotidie manẽs: qd̃ vulgo interptabãt cumulãdæ gẽtis indiciũ videri: eoq; ipulsi fuit tanq̃ tẽpũ afforet libertatis recipiẽdę. Prudẽtiores cõtra opiniabãt: q; id genĩ stellæ bellũ soleat denũtiare: nec qsq̃ arbitret aliena nos a cultu nostro & disciplia locutos. Primũ qa nõ qd̃ nobis videat astruim̃: sed qd̃ acciderit: quæ ve opiniões tunc tpis

Porta aurea.

Funestus mensis

Ca. xliiii.

Templi ornamenta.

Ca. xlv.

Prodigia

fuerint: quid prudentes senserint: quid imprudentes. Neq; cum de secta Iudæorꝫ aliqd dictum est: ita scriptum videatur a nobis quasi in veritate cultus eorꝫ: nõ quasi in vmbra & figura præmissos contexeremus: vt sequerentur perfectiora. Nam de signis stellarum etiam in euangelio docemur: quia erunt signa in sole & luna: & stellis. Vitulæ quoq; partu asseruerunt quum immolanda adstaret altaribus in medio templi agnum editum: in ipsis sacrorum quæ supra memorauimus celebritatibus. Orientalem quoq; portam interiorem solido ære grauem quæ soleret ad vesperam viginti virorũ multo claudi labore obseratam vectib9 ferreis: per aliquot noctes sponte reseratam: & vix postea a custodib9 clausã. Id quoq; arbitrabant: plæriq; futurorꝫ signum bonorum quib9 ingressuris porta aperiretur Consultiores autem aiebãt custodiam templi resolutam videri: vt quęcunq; intus forent: ab hostib9 diriperentur: exiret cultus: introiret vastitas: euacuaretur celebritas: sacrificium destrueretur. Quod etiam anteq̃ crucifixissent CHRISTVM IESVM liquido significatum lectio docet. Post multos quoq; dies figura quędam apparuit inęstimabilis magnitudinis quam plurimi circunspexere: sicut libri Iudæorum manifestarunt: & ante solis occasũ subito visi in nubib9 currus & acies armatæ: quibus totius Iudæę regionisq; eius vrbes incursarent. In ipsa autem pentecostes solennitate ingredientes sacerdotes in templi interiora nocturno tempore: vt sacrificia assueta celebrarent: primo motũ quendam sensisse se prodiderunt: & sonũ editũ: postea etiã audisse repentina voce clamatũ: Trãseamꝰ hinc.

Prodigia.

Clamor Iesu Ananię

IEsus quoq; Ananiæ filius ruricola vir: ante annos quattuor q̃ bellũ Iudæorꝫ populus adoriretur in summa pace vrbis & abundantia cũ sceno phegia sacrificiis solennibus celebrarentur: templũ ascendens cœpit clamare. Vox ab oriente: vox ab occidente: vox a quattuor ventis: vox super Hierosolymam: & super templũ: vox super sponsos & sponsas: vox super omnem populum. hoc noctibus & diebꝰ vociferabatur. Quo moti primores loci corripuerunt eum: terribile vocis eius indiciũ perhorrescentes: & plurimis eum suppliciis affecere: quo saltem afflictus dolore desineret terribilia & plena prodigiis denuntiare. At ille nec metu vllo: nec verberibus aut grauioribꝰ interminationibus territus vsũ: aut vocem mutauit eadem denuntiationis & perseuerantia cõtextione sermonum: nulla obsecrationis interpolatione in hisdẽ manebat iniuriæ negligẽs affectu ĩmobilis. Quod nequaq̃ perfunctoriũ rati: sed in excessu mentis vt erat exprimi detulerũt ad loci iudicem: qui tũc temporis a Romanis per id locorꝫ publica agitabat negocia. Is rimandę veritatis gratia sęuissimis eũ pœnis exulcerauit: quo magis perseueraret eo væhementiꝰ corripi flagellis hoĩem iubens: vt si qua secretiora futuri tumultus cõperisset indicia manifestaret. At ille neq; fleuit neq; rogauit: sed ad singula verbera non suũ sed patriæ excidiũ flebiliter plorabat dicens. Ve Hierosolymis. Neq; interrogatꝰ quis esset vel vnde: vel cur eadem diceret: responsum reddidit: sed tantũmodo lamentationem illam patrię q̃stu miserabili psequebat: defessus itaq; Albinus hoc vno em̃ nomine dimisit eũ tãq̃ demẽti furore qd diceret non sentientẽ. At ille neq; sermonẽ vllũ cũ quoq̃ habebat: nec aliud loq̃ per reliquũ tẽpꝰ auditus est. sed hoc tanq̃ lugubre atq; funereũ canticũ canẽs diebꝰ ac noctibꝰ iugiter resultabat: Ve Hierosolymis. Neq; verberanti conuitiabat: neq; cibũ imperantiẽti gratias agebat. Vna erat ad oẽs eadẽq; plena funebris vllulatꝰ respõsio: & maxime sacrificiorꝫ celebritatibꝰ per septẽ itaq; annos & qnq; mẽses eadẽ verborꝫ series: idẽ vocis sonꝰ mãsit. Itaq; indefessus tãto tẽpore: vbi obsidio cœpit: eadẽ illa vociferari destitit: quasi cessare oporteret denuntiari cum adessent quæ fuerant denũtiata. Sed vbi flamma cœpit pariter vrbem & tẽplũ inuoluere: circuiẽs murũ clamare iterũ cœpit. Ve ciuitati: populo: & templo. Et ad postremum addidit. Ve etiam mihi. Et fundibulo ictus: in eadem voce amisit spiritum. Vrbem quoq; ipsam cum templo vetustis litteris scriptum erat: tunc perituram cum tetragonum templum factum fuisset. Itaq; siue obliti: siue obstupefacti ingruẽtium malorum necessitate: vbi occupata est Antonia tetragonum circuitum templi fecerunt. Inter q̃ illud præcellentissimũ quod in litteris æque vetustis quas sacras vocabant manebat impressum: q; secundum illud tempus futurus esset vir: qui de regione eorum imperium adsumeret in orbem terrarum. Quæ res eos in tanto furore posuit: vt sibi non solum libertatem: sed etiam regnũ pollicerent. Id alii ad Vespasianũ referendũ putarũt: prudentiores ad dominũ IESVM qui eorum in terris secundum carnem genitus ex MARIA regnum suum per vniuersa terrarum spatia diffudit. Tantis itaq; rebus aduenientibꝰ non potuerunt cauere quod diuinitus decernebatur.

Nota varicinia

Ca. xlvi.

VGientibus itaq; auctoribꝰ seditionũ: quum templũ exureretur: Romani posuerunt signa intra circuitũ templi ipsius & contra portam orientalem sacrificauerũt: Imperatorem Titum summis prædicantes vocibus. Interea puer quidam eo loci vbi etiam sacerdotes erant quos & inopia aquæ: & æstus finitimi incendii commacerabat siti: rogauit vnum de custodibus Romanis dexteram sibi dare: potum offerre. Porrexit illico: ætatem pariter miseratus ac necessitatem: bibit puerulus. Et quia sedulo innoxię creditum fuerat ętati: rapuit aquæ vas: & cursu sese propulit: vt etiam sacerdotibus bibendi copiam ministraret. Voluit sequi miles: sed non potuit cõprehendere. Ille periculo suo sacerdotum sitim leuauit. Bona fraus quæ neminem læderet: subueniret necessitati. Deniq; miles ipse miratus est magis affectum pueri q̃ dolum: detestatus q; in illa ætate atq; excidio totius vrbis & communi periculo quid deberetur reuerentiæ sacerdotibus quod potuit ministerium non inexpressum reliquit. Nec multo post sacerdotes confecti fame & siti vitam rogarũt. Quos Titus iussit occidi: degeneris animi esse respondens: vt templo & muneri cuperent superuiuere. Ca. xlvii. Cloanni autem & Simoni: & cæteris principibus seditionum Rogantibus: vt paulisper cessare iacula telorum: & stretpitum iuberet: dicendiq; sibi potestatem daret: ab indulgentia non abhorreret: facto silentio ita responsum edidit. Serum nequissimi tempus ad misericordiam: quũ iam quid reseruetur nihil relictum sit. Offerebam vobis & despexistis: & diffidentiam putastis non indulgentiam. At ego innoxia ædificia vestro scelere perire ingemiscebam: vulgus ignobile eogi ad mortem dolebam: parcere volebam: vos non sinebatis. Suspendebam prœlia: vos iruebatis. Pacem offerebam: vos non recepistis. Alloquebar frequenter: crebro conueniebam. Non pudet dicere. insolentiores vos feci rogando. Quid putabatis q; Romanæ acies vobis cederent: & multitudine circũueniretis victorem? victorem omniũ exercituũ? Quota portio vrbis pugnauit: quia vniuersũ: nec regio vestra sustinere poterat: nec sinebat necessitas. Maior enim cura tuendi nobis orbis: q̃ propugnandi. Quocũq; eamꝰ nihil est nouũ nihil est alienum quibus omnis terra possessio est. Latrocinium hoc quasi neuum in corpore diu dissimulandũ putauimꝰ aliquando commoti auferendum credidimꝰ: ne fulgorem imperii Romani vestra inobediẽtia & q̃dam interpolaret caligo. Sensistis Romanam virtutem non bellando: sed moriendo. Neq; enim in campo vestra vidimus agmina: sed in muro: quũ vobis nec clamora prodessent ad tutamentum salutis. Quis enimꝰ resisteret qbus oceanꝰ non resistit? Aut quæ ciuitas nostræ obsidioni inexpugnabilis foret septa psidio murorũ: cũ Britanniasque q; Romana arma penetrauerint: muro fremẽtis circũuallatas elemẽti? Substratꝰ est nobis ille præruptus aquæ mons. Patres vestros: vt Iudæę fabulæ ferunt: rubri maris vnda muri specie transeuntes circunuallauerint. Romana fortitudo

Pius puerī dolus

murum oceani perfregit. Non inuideo vobis aliena beneficia. Vidit vos mare & fugerit: vt clausi ab hoste fugeritis: quia perrumpere hostem non poteratis: nec sustinere. Nobis fugam oceani damno fuisset: si fugisset. Gessimus ante bellum cum fluctibus: insanum mare ante superauimus q̃ ad hostem peruenieremus. Excepit nos Britania, iam victores elemẽtorum. Quibus illi fidebant nos subegimus: vt ad triumphi cumulum ipse oceanus accederet. Sed forte de virtute corporis præsumebatis. Nunquid vos Germanis fortiores quos
Germani. septos Alpiũ muro fortitudo Romana in seruitutem deduxit? Nec illa similia Tauri montis accliuis collibus: aut Canopeis agminib⁹ Aegyptiorum cum quib⁹ vobis bellandi vsus est. Supra nubes ascendimus: & de nube descendentes populos vicimus: aerium cunctis aperuimus itet: æquoreum vobis non inuidemus: dũmodo illud triumphantiũ fuerit: hoc fugientium. Romanæ itaq; virtuti concederunt montes: amnes exaruerunt: amisso cursu quem natura direxerat: & inflexo quo victores iubebant. Conuersi⁹ sit Iordanis vester vt dicitis: atq; in fontem reuerterit: vt vobis iter panderet: nõ eo Chlœlia Romana virgo eguit:
Chlœlia quæ ruptis vinculis hostem euasit: & fluuio decurrens Romanis se intulit castris. Nec incendia vestra miramur: de quib⁹ Hebræos pueros euasisse: maximos edere cantus soletis.
Mutius. Mutius noster nullo cogente manum admouit ignibus: nec remouit donec victor incendii miraculum hostibus suæ infunderet fortitudinis: quæ flammas non senserit. Deniq; pacem rogarunt: qui triumphũ superabant. An vero cœlestia illa vos extulere pabula: & esca pluuiarũ aduersus virtutem Romanam?. Sed considerare decuit altricem ipsam orbis terrarum: Aphricam esse subiectam Romanæ fortitudini. Nobis seruit quæ oẽs alit: in nostra potestate est fames omniũ & victus vniuersorum. Quod natura omnib⁹ dedit: virtus
Hannibal Romana ius suum fecit. Ipsum Hannibalem perculit q̃ in exilium coegit: quem non capiebat orbis terrarum, angustior ciuib⁹ Aphrica fuit: Non idoneæ ad demorandũ visę Hispaniæ arcta viãti Gallia: indigna Italia amicicię fœdere: & societatis consortio. Iactetis licet q̃ flumina militauerint vobis: cœlestes potestates pugnauerint: nos Hannibalem ineqtantem fluminibus vicimus: atq; intonantem vndis. Ipsius tempestatibus quatiebatur mundus: Et ille muros nostros armis pulsabat. Neq; vero necessarium fuit: vt hostes nostri sicut Assyrii vestri dormiẽtes extinguerent: sed prœliantes. Non em̃ in somnis victoria q̃rit: sed in prœlio. Non virtutis adorea est: vbi fortuita gratia. Hostes nostri non aquarum rutilo decepti renitentium ad solis exortum in manus nostras inconsultius inciderunt: dum fusi sanguinis specie nos extinctos putauerũt: sed scientes & ad bellum parati: campos terrarum corporibus suis texere: ac proprio sanguine repleuerunt. Quæ vos fortitudo in tanta posuit insolentia? Non videbatis eos seruire nobis qui vobis imperitarunt? Aegyptus quę vos affligere solebat: nobis annuum pendit tributum: & viam præbet vsq; ad indicos tractus: extra orbem terrarum egredi: atq; alterum orbem quęrere: maris secreta: solis oceani q̃ vltima: & alterius orbis incolas nostro imperio adiungere. Quid Antiochi regnum qui vos grauibus suppliciis affecit? Ius quoq; ipsum ereptũ religionis: nos ipsi vobis refudim⁹ gloriosius arbitrantes imperare regibus q̃ regnum tollere. Ipsa auferre Antiochia sedes dominorum vestrorum non studiose suos repudiauit: & nos dominos elegit. Vos ipsi nonne ad nos confugistis: vt illos dominos fugeretis? Nonne ipsi vos suscepimus & aduersum illos defendimus? Seruiuimus vobis vt vestris legibus viueretis: dedimus potestatem vestris inseruire cultibus. Sacra vestra scire noluimus: sed honorauimus. Postea rebellandũ putatis. Pompeius templum cepit: sed non diruit: vrbem occupauit: sed integra omnia: reseruauit donaria. Pro quibus o grati socii hanc vicem nobis rependistis: vt tertio rebellaretis. Fuerit Nero despiciendus: sed non in vno Romana virt⁹ expendebat: sed

habebat militem Vespasianum qui iam ad pacem reuocauerat Gallias: tam fortis in prœlio: vt per illum & Nero vinceret, per illum Nero esset hostibus formidabilis: tam fidelis domino pricipi vt solus imperium non quæreret: quod solus merebatur: sed Cesti⁹ læserat. Querelam deferri decuit: non arma irrogari. Missus pater Vespasianus qui improuisus potuit in imparatos se effundere Galilæam circuibat: longinqua exurebat: vt vos deponeretis insolentiam: veniã postularetis. Ostendit virtutẽ: & cũ vniuersos clausos teneret: Aegyptũ petiit: vt indu cias resipiscẽdi daret. Insolentiores vos nostra absentia fecit: quia nos occupatos putastis. Sed nunq̃ ita occupati sumus: vt absentes simus orbi terrarũ. Nam & absentes assum⁹ & longe positis propi⁹ adsistim⁹. Namq; vt anima in corpore omnia membra viuificat sua: sic Romana p uidentia omnib⁹ imperii sui partib⁹ adest: & totũ orbem Romanũ tanq̃ præsens gubernat. Nã si singulis animis illa vis diuina regendi corporis virtutem dedit: quanto magis Romano vigore quo quasi vnũ totius imperii nostri corp⁹ animat: tuendi ei⁹ vitalem quandam substantiam subministrauit? Suspensũ itaq; bellũ vos reparastis. Profectur⁹ itaq; pater ad vrbem Romam a tyrannis recipiendam: me a sua diuisit societate: ne vobis suæ pietatis executor deesset. Veni ad bellũ specie terrentis affectu rogantis. Quoties a mœnibus vestris vocaui exercitum? Quoties postea a penetralib⁹ templi retraxi? Quoties restinxi incendia? Quoties monui? Sed nũq̃ audistis. Nunccine demũ rogastis quasi iam quicq̃ superfit quale iam consumptum est: & tamen a cæde: incendio: direptione exemi militem. Quid desideratis? quid adhuc statis armati? quasi daturi leges non accepturi? Si deditionem petitis: deponite arma iam nõ metuenda victorib⁹ & superba victis: & plena insolentiæ vt armati rogetis quasi de fide nostra dubitandũ vobis sit. Aut adhuc virtutem lacessitis bellũ minantes? Popul⁹ extinct⁹ est: templũ ardet: vrbem tenemus. Quid reliqui speratis nisi vt vita vobis donet? Proide ponite arma quasi victi: viuere vobis donabo: etsi non meremini: quia noluistis quæ vestra sunt vobis conseruare? Tunc illi petere cœperũt vt sibi obstrictis sacramento ne vnq̃ se Romanis traderent egrediẽdi per murũ potestatem daret: quo cum suis familiis in desertũ pergerent: vrbẽ Romanis cedentes. Eo commotior Tit⁹: etiam ne inquit conditiones nobis imperatis? Quin potius defensare patriam? Adestote templo: omni virtute insurgite: seruate sacramentũ mortis: quãdo vitę repudiastis. Et simul iubet insurgere Romanos in necem hostiũ. Plurimi cœpere grauiore victorũ indignatione labefactari: tradiderũt se tamen Zaræ regis filii: & fratres ei⁹ & plurimi cum ipsis de plæbe. Nec Titus q̃ is excitatus ad iracũdiam: propositum suũ soluit contuitu regalis fastigii: sed recepit confugientes: solius tamen pietatis: (qd maximũ est) lucrũ fecit. Nam prædam omnẽ dom⁹ regiæ seditionis auctores diripuere: vt nihil ex ea ad Romanos peueniret. ¶ Siml' autem vt facto impetu in aulam irruere duos de Romanis militibus inuadentes: vnũ pedestris militię virũ trucidauerunt. Eques vero poposcit se ad Simonem duci: allegans se habere quæ memorato insinuaret principi seditionum. Sed perductus ad eum quũ vana quædam attexeret: perimi iussus: dum percussor moratur clausis iam fascio la oculis: sese proripuit ad Romanos. Qui comin⁹ prœliantes suscepere fugientem: perductumq; ad sese Titus quasi indignũ viri morte: qui ab hoste viu⁹ potuerit capi: exutum armis iussit dimitti: reseruans ei quod per hostis ignauiam non amiserat: & auferẽs militiæ sacramẽtum quod captus prodidit: fugitiu⁹ dehonestauit: id illi maiori supplicio fuit. Apud viros enim grauiora militiæ probra q̃ mortis vulnera sunt. Repulsi tamen illico Iudęi: ad superiora vrbis se cõtulere: relicta templi & vrbis defensione. Strages magna in eos qui resederunt exercebat: seminecibus aut cadaueribus repletæ viæ. Iussit Cæsar etiam ad superiora admouerĩ machinas. Quod videntes Idumęi elegerunt viros quos ad Titum mitterent: qui deditionẽ rogarent. Eo cognito Simon preuenit: & electos qdem petendæ deditionis viros intercepit. Sed Idumęi nõ multo post q̃ is destituti adiumento principũ: cũ sustinere diuti⁹ vim negrẽ

Ca. xlviii.

tradiderunt se exercitui Romano. Ita primũ fames & ad postremũ desperatio resistendi deditionẽ patrauit. Nec Romani multa cęde iam fessi abnuebãt vitę indulgentiã: & studio captiua mancipia vendendi prõptiores erãt ad reseruandã salutẽ. Plurimi venales: sed pauci emptores: quia Romani habere in seruitutem Iudęos dedignabãt: nec Iudæi supererant q redimerent suos: cũ se euasisse vnusquisq; vel inopem gratularet. Passim itaq; se tradebãt remoto metu: qm̃ latrones aberant: Romani ignoscebant.

Ca.xlix.

Eenicq; & Iesus vnꝰ ex sacerdotibꝰ Thebuti filiꝰ se dedidit: & vasa sacerdotaliũ ministeriorũ: lucernas duas: mensas: cratheras: phialas: & oia vasa aurea: sed & peripetasmata: & indumẽta principũ sacerdotii: cũ lapidibus accepta fide salutis volens tradidit. Cõpræhẽsus etiã Finees custos gazophilatii demõstrauit sacerdotũ purpurã multã & coccũ: & alia cõplura: q̃ ad vsum reseruabãt. Cũ quibꝰ cinnamomũ & casiã & aromata plurima: & thimiamata: vasa quoq; sacramẽtorũ multa: etiã ipse tradidit & vestem sacratã: sed coactꝰ metu: vnde & veniabile apud suos flagitiũ fuit. Tñ etsi voluntas defuit: de esse virtꝰ non debuit: licet plerũq; seueriꝰ iudicemꝰ q̃ precauere possimꝰ si ipsi in tali versemur necessitate. Refugere tñ debemꝰ furti ministeriũ: & indiciũ proditionis. Clamq; insurrexerãt aggeres: sed & ferire cœperant arietes murũ superiorẽ septima die mensis quẽ gorpieñ nuncupant ventũ ad supremũ. Conturbati & pertetriti ipsi factionũ principes qui in extremis insultabant periculis: genibꝰ singulorũ aduoluebãt opẽ orantes. Cernere etat q̃ miserabilis illa mutatio foret ex illo terribili ac superbo fastigio: in hanc humilẽ & plæbeiã deiectionẽ: i lachrymas: flet: pauorẽ: Necdũ cesserat murꝰ vrbis superioris: iam illi pcursabant singulos nihil superesse præsidii: ingemiscentes hostẽ ingressum arbitrabãt. Plęriq; tanq̃ iam de superioribus pugnãtes romanos videre sibi videbãt. qd metuebant animo oculis pfigurabãt: & mẽtis pauor fiebat imago visus. Deniq; pro certo iam hostẽ ceruicibꝰ suis incũbere credentes: quibus adhuc tres turres Mariamne & faselus: & equestris supererant: cęteris validiores deseruerunt superiora cõfugientes ad hypogęa: vel retrusos specus. Ioannes trñ non multo post fame tabidus & confectꝰ ieiunio: tradidit se Cęsari. Qui reseruatꝰ ad triũphũ: sed perpetuis vinculis inodatꝰ vsq; ad mortẽ trahens magis spiritũ vitæ q̃ vllã voluptatẽ viuendi expertus: securim euasit. Simon autem latuit etiã intra exustę vrbis ruinas in hypogæis se cũ paucis recondens fidelioribus.

Ca.L.

Ioannes capitur.

Iam Cæsar discesserat cremata vrbe: æstimãs etiã Simonẽ aut igni exustũ: aut ruina oppressũ: aut a quocunq; hoie interemptũ. Verũ ille q̃diu cibus suppeditauit in defossis specubꝰ defodiebat introrsum. Sed vbi & cibꝰ defecit: & nullꝰ euadendi exitꝰ patuit: subito ad superiora erepsit: indutꝰ veste candida & purpureo desup vestimento: vt terrorẽ quendam incuteret aspiciẽtibꝰ Qui primo stupẽtibꝰ militibꝰ romanis mandat vt ad ducẽ suũ deducerẽt. Erat in eo loco Rufus Terentiꝰ: quẽ Titꝰ loco pfectũ militię dereliquerat. Quo adueniente interrogatꝰ quis esset: primo alia post Simonẽ confessus est. Inde transmissus ad Cæsarẽ: & ipse ad triumphũ reseruatus. Sed quia crudelia exercuerat in ciues: nec se Cæsari tradiderat: post triũphi pompã necĩ adiudicatus. Octaua die gorpiei mensis cõcremata est ciuitas: cæsa per oñe tempꝰ obsidionis innumera milia: decies centena milia. cx. myriadas plæriq; asserunt Iudæorũ trñ oim: sed non eiusdẽ regionis oim & loci: quia eo vndiq; cõuenerunt tẽpore paschalis festiuitatis: captiui abducti ad nonagintaseptem milia: latrones prope oẽs peremptꝰ statim: q̃ validiores erant per triũphũ ducti: postea bestiis obiecti: cęterisq; suppliciis dati per singulas ferme vrbes qua iter agebat Titus: vt per vniuersos rebellionum supplicio metum spargeret.

Simon capitur

Cæsorũ numerus.

Eridẽ tempus Alani gẽs fera & diu ignota nostris q; interiorũ locorũ difficultate & claustro portę ferreę quam magnus Alexander prupti montis imposuit iugo cũ cęteris feris & ĩdomitis introrsum gentibus cohibebãt: Incolebãt scythicũ Tanaim finitimaq; eius & Meotidos paludes velut quodã clausi carcere memorati ingẽio regis vt suas terras exercerent: alienas non ĩcursarent. Sed siue ob sterilitatẽ locorũ qd̃ auari votis agricolę spata culturę nõ respõderet fœcũditas siue pdãdi cupiditate regẽ hircãorũ q̃ locis prę erat sollicitarũt precio ne an dissensione incertũ: vt reserata porta eruptionis sibi copiam daret: quo impetrato infudere se gẽti Medorũ & impetrat' breui velocibꝰ eqs: & alis pariter ad dexteram nexis ĩquos p vices cũ foret libitũ desilirẽt: totã prope regionẽ pcursauere: vt primo pturbarẽt omnia maiorisq; multitudinis speciẽ darẽt aduersus quã nullus fugæ locus vacaret: Deinde circũuentis omnibus quãtã vellent strage edita prædã abducerẽt. Erat. n. regio populis frequens & pecoris abũdas q̃ nullo resistente facile patuit direptiõi. Sigdẽ ipse Pachorus Medorũ rex in abstrusa loca se cõtulit saluti potius q̃ regno cõsulẽs: ita vt vxor eiꝰ ac liberi ac cõcubinę captę ab Alanis. c. talẽtis postea redimerẽt: Nec Tyridates armẽiæ rex immunis fuit periculi sed aliẽo malo cautior pestẽ præuidit: & viriliter voluit occurrere: vt a finibꝰ suis hostẽ auerteret: dũ plĩatur tamẽ iaculo incertus in potestatẽ hostiũ viuus cõcesserat ni præacuto gladio nodũ informẽ velociter intercidisset. Nã insolentia quadã pprię fortitudinis & in cæteros despectu supbo simul vt familiarẽ sibi eminꝰ decernẽdi cõsuetudinẽ refugiẽdiq; facultatẽ fraudetali ptexerẽt: laqueos iacere atq; hostẽ inectere: ars Alanis belldiq; mos ẽ. Fugit itaq; Tyridates: cui eua sisse sat': fuit regnũ aũt suũ depopulãdũ reliqt. Nã quasi accepta iniuria q; cõgredi ausꝰ foret vehemẽtius armeniã q̃ Medię regnũ deuastauerũt. Opimis itaq; vtriusq; regni spoliis ad propria recursum fecere. ¶ Quorũ cõperta incursione: Titus Antiochiam cõtendit. Sensim tamen vt triumphatorẽ decebat causamq; dissimulans p singulas vrbes põpã celebrat victoriæ. Perimebãt in arena iudæi quacunq; pgebat: ac dilacerati a bestiis pendebant merita rebellionis. Antiochię quoq; eos vetustis odiis gẽtilis populus insectabat: eo q; reges psarũ q̃ de Hierosolymitana vrbe dõaria: iure victorię vidicauerãt: synagogis cõtulerãt. Antiochẽisde: suoquoq; alia largiti. Itaq; cõgestę opes inuidiã facile mouere. Nam vt illa nũc omittamus quæ aduersũ machabeos gesserint sacerdotii competitores & quãtæ cladi ciuiũ fuerit ambitio sicut supra memorauimus: Antiochus postea nõ ignobili genere ortus: sed moribus pditus afficto crimine q; Iudæi vrbẽ Antiochiã incendio exurere cõspirauissent patrẽ propriũ q; esset de iudæorũ primoribus & plæroq; alios insimulatos gentilis impetu multitudinis ad mortẽ coegit. Nec eo particidio multorũq; cęde exaturatꝰ qeuit: sed postea quoq; nactꝰ facuultatẽ q; fortuitu incẽdio acciderat eiusdem vrbis porticus: & tetragonũ plateã maximamq; partẽ ędificiorum cremarit fraude pdictæ cõiurationis: iterũ iudæos vrgere cœpit atq; incessere ac prope vniuersorũ strage fecisset: nisi aduenienti Tito reseruata cognitio foret metu: ne cæsar vsurpato plurimorũ supplicio cõmouerẽt. Ea res iudæis saluti fuit. ¶ Massadę quoq; plurimi se iudęorum freti loci munimine cõgregauare: cuius expugnandi negotiũ Titus indignũ arbitratus q; imperatorẽ tenere Syllæ mandauit cui summam in iisdem locis militiæ Romanę cauendiq; ne qd̃ iterũ re bellionis oriret cõmiserat. Ipse Alexãdriã cõtendit: & inde nauigio Romam transmisit. Sylla grauiter insistẽs iniũcto sibi muneri: massadæ murũ ariete dissoluit. Illi interiorẽ ligno cõposuere eo q; ad huiusmodi ictus machinamẽtorũ muralis materies facile non cederet. Sed Romani mutato belldi genere ignẽ iecere: q; & facile ligno ĩhesit & sine vlla adoleuit mora. Magnus itaq; adultus incẽdio flãmæ ferebat fragor q; primũ Boreæ spiramine a mumitionis partibꝰ repellebat: & romanorũ magis vineas exurebat. Deinde exorto Noti spiramine in castellũ sese retorsit: ita vt cõflagraret omnis ille ligneus muralis obiectꝰ materiæ cõsumptę: Rõani qm̃ nox

Cap. LI. Alani.

Cap. LII.

Cap. LIII. Massada.

interuenerat securi victoriæ in castra sese receperãt vt sequẽti die nudatos iam atq; omni exu-
Cap.LIIII. tos psidio debellarẽt: Sed neq; laberẽt in tectis castellũ custodiis circũuallauerũt.

EspatIs itaq; reb9 Eleazarus auctor turbarũ videns nil præsidii supesse hũc exorsꝰ ẽ ser
monẽ quẽ nos quasi epilogũ quẽdã claudẽdo opi deplorabilẽ more rhetorico nõ pter
biles. Non enim ex euentu victoriẽ q̃ frequẽter incerta est: sed ex propositi cõstãtia virtꝰ expecta
tur. Vnde cõiicere liquet qa hostẽ subiicere sortẽ: nõ mutare mẽtẽ virtutis eẽ. Iure igit isupabi
les vos dixerim: si nullus adhuc vos mortis vicerit metus. Sed non ita vos pater instituit Abra
ha sed q in filio vnico docuit: nõ mortẽ eiꝰ sed: immortalitatẽ futurã si p religione immolaret.
Quid Iosiam prędicẽ: quo nemo fuit melior interpres religionis: eõtemptor mortis: assertor li
bertatis! Nãq; is in illo suggestu regali locatus: cui liceret differre mortẽ: tñ qa videbat ppter
peccata grauia captiuitatem plæbis Israel futurã bello se alieno miscuit vitam refugit. Clama
bat Nechao. Non aduersus te missus sum: sed aduersus regẽ israel. Ille tñ nõ prius recessit: q̃ le
talem sagittæ ictũ subiret. Quo fusus vulnere indicio nobis est: vtrũ i bello meritũ an casus prę
ponderet. Victꝰ est Iosias piorũ instaurator sacrorũ: vicit Nechao omniũ sceleratissimꝰ: sed il-
le victus nũc cũ angelis est: hic victor in suppliciis. Quis em̃ nescit non in hac vita repositam
esse mercedẽ hominibꝰ: sed post huiꝰ absolutionẽ certãinis! Hic em̃ currimꝰ: vt illic ad palmã
pueniamus: hic certamẽ: illic pmiũ est. Non ergo illa hic lõgęuę ætatis gratia est. Deniq; Abel
cito occidit. Cain superuiuit: ita mors innocẽtiæ fuit: & vitæ ęrumna. Ex illo in eãdem sortem
successimus: vt viuere misetrimũ fieret: mori beatũ. Quid est em̃ vita nisi carcer animę q; intra
hoc ergastulũ claudit & carnali adhęret cõsortio! Cuius imfirmitatibus quatit: labore affligi-
tur: ira cõterit: accẽdit cupiditatibꝰ: vexat furore nec se facile attollere potest humi nexa cõcre
ta puluere: stricta vinculo: neruis irretita. Nõ mediocris tñ potestas vt corpꝰ viuificet atq; ifun
dat: insensibulis materiæ sensꝰ vigorẽ & i hoc iuisibiliter singulis anima sua conferat: totũq;
hominem regat atq; vltra mortalem prouehat fragilitatẽ vt cogni tionẽ capiat cœlestiũ secre
torũ mẽtẽ: intendat futuris: itaq; ad imaginem similitudinẽq; sui principis nõ videt: cũ sit in
corpore: sed nec corporalibus oculis cernit nec ingressus eius: aut exitus eius vllo aspectu de-
præhendit: instar quoddã diuini muneris repræsentans. Cũ ingredit vitam imfundit: cum ex
cedit corpore mortẽ operat. Vbi anima: ibi vita: vbi ea defuerit: ibi mors est. Quicqd inuiserit:
exuscitat: qcqd reliquerit statim soluit & cõtinuo marcessit. Infusione animæ mortuꝰ resurgit
discessiõe: viuus exanimat. Quis ergo dubitet q; ei inesset videat immortalitatis operatio cui
virtꝰ sit mortem auertere! Ea tamen sibi oneri est q̃uis aliis ad vsum redundet. Et qd corpori
donat sibi detrahit. Grauat em̃ & quasi in terrã inclinat cũ isto mortali corpore. Itaq; vita cor-
poris mors est animæ: & rursus corporis mors animę libertas videt: dũ.n. sumus in isto corpore
seruit anima nostra ac miserã quidem seruitutẽ: q̃ de paradiso exulat & a suo principe pegrina
tur. Vbi autẽ fuerit istius carnis absoluta vinculis in illũ purũ & splendidũ superiorẽq; reuolat
locũ atq; adest domino deo suo sanctorũq; habitaculis fruit: & beatorũ gaudet cõsortiis q; nul
lam iam habeat cũ mortuo societatem: & cõtuberniũ cadaueribus deseliquerit: aspiret ei cœ-
lestis gratia nec vlla eã curarũ humanarũ solicitet exagitatio. Indicio nobis est quies: quãtã ani
ma p obitũ corporis resumat gratiã. Sopito.n. corpore & quasi mortuis eius cupiditatibꝰ atq;
vniuersis motibꝰ cũ sanctis sæpius cõuersamur: recipimus quos amisimꝰ: vt nobis & absẽtes
adsint: & mortui viuãt & omnis qescat dolor. Appropinquemus & cõfabulemur deo: cognos
camus futura. Affectis requies: seruis libertas sit. Quod igit dormientes somniamꝰ hoc defui
cti adipiscimur. Et q; in somno imago in morte veritatis passio est: & libertatis gratia. Vñ non
nullis gentibus mos est vt ortus hominũ fletibus occasꝰ gaudiis psequant: q; illos ad erũnam
generatos doleant: Hos ad beatitudinem redisse gratulẽtur. Illorũ animas ad seruitutem ve-

nisse ingemiscãt. Istorũ ad libertatẽ remissas gaudeant: Indorũ quoq; sapientes ferunt cũ mo-
riendi affectum induerint protestari q; discedere velint: neq; vllũ obstreperẽ. Deinde vbi appa
ratus mortis processit insilire lætos ardentẽ Pyram & adstantibus vale dicere: dolere mulieres
quasi subsidio destitutas: vel liberos puulos q; derelinquantur benedicere alios nec inuidere q;
ad meliores splẽdidiora loca: puriora festinẽt cõsortia. Quid igitur de vobis aliud opinari pos-
sũ cũ etiã barbaris gẽtibus libertatem sequendi mos sit! Iamdudũ itaq; vos optime mihi cog-
nitos & institutis patriis respõdere paratos: q; neq; Rõanis: neq; cuiq̃ genti nisi soli deo seruiẽ
dũ putetis: q; solus iustus & verus omniũ dominus sit: dies aduenit: q; probare operibus volun
tatẽ exigat: nec dehonestare veteris indolis claritudinẽ vt i libertate geniti dominatiõi vos ho
mimũ subiiciatis: pserti cũ licuerit vobis ante seruire sine piculo: nunc aũt necesse sit dura sup-
plicia suscipere cũ seruitute: si Romanorũ impio seruituros nos offeramus: quos primi omniũ
bello lacessiuimus & vltimi adhuc armis tenemus impatori non dedimus manus pacem offe
renti: Syllæ dabimus acerbitatem minanti! O miseri ad quã spem istius vitæ nos reseruaui-
mus! Esto hostis ignoscat! qd pderit cũ offensa dei clara sit! ignes ab hoste in nos versi: mutata
vẽtorũ flãma: flãmę retorte: vt nostra subsidia deurerent. Quis poterit aduersante deo viuere
nullus veniæ locus: sed manifestũ imperiũ mortis voluntarie. Quid em̃ nox interuenit nisi vt
nos hostis nõ præueniret: aut d eusto murali subsidio cõtinuo irrũperet: sed vt nobis exercẽdę
mutue necis tẽpꝰ reseruaret. Liceretq; cũ liberis nostris & necessitudinibꝰ mori: ne viderem
anhelos senes annisq; a romanis ptrahi: charissimas cõiuges ad victoris libidinẽ rapi! Cõmori
amur patriæ nesimꝰ supstites tãti dedecoris opprobrio. Quo igit fugiemꝰ a facie dei: aut quo
ibimꝰ isenso nobis cœli domino! Si cadant super nos montes: & cõcauis specubus abscondant
quomõ tñ poterimꝰ declinare indignationẽ tãtę potestatis! Quo.n. pgrediemur vbi nõ sit de
us cũ vbiq; ipse sit! An mediocria exempla sunt quibus doceamur q; iãdudũ genti nostræ pro
peccatis nostris: ifestus sit qui ãte psidebat! Quis hoc dubitet cũ videat q; i nos cõuersæ manꝰ
nostrę sint: pluresq; seditio domestica q̃ bellũ extinxerit. Non donabo Romanis q; vicerint: nec
ipsi sibi hoc vendicãt: q; sciũt q; omnes fere nostris potius armis q̃ alienis pierimꝰ: quæq; Roma
na arma viderũt cæsaream inhabitãtes iudæi: quo rũ feriato die sabbati inter solẽnes nostrorũ
sacrorũ cultus multitudo gentiliũ cæsariensiũ repẽtino quodam impetu & misso desup furore
succensa. xx. millia deleuit: omnes fugauit: vt totam vrbẽ exinaniret. Nõne Syriam totam qui
dẽ impleuit dementia: vt iudæi atq; gentiles in hisdem vrbibus siti & incolatus gratia sibi pri
us nexi: postea inter se armis colliderent quo Romanis vadum futuræ victoriẽ constitueretur
Nam quid de Scthopoli loquar quo iudæi primo cõtenderãt: vt gẽtilẽ populũ præuenirẽt: ne
qd aduersus nostros exemplo cæterarũ vrbiũ machinaret! Itaq; quos pars fuit cõiũctis aduer-
sum alienigenas viribus bello decernere. Hæc ecõtrario aduersũ se iudęi decertauerũt: vt pars
eorũ aduersus cognatos & proximos suos prœliaret. Deinde ipsi pro precio laboris: & impen-
si sanguinis a gẽtilibus pimerẽtur: qd prohibuerũt fieri ipsi gentibꝰ damascẽi nulla existẽte cau
sa octo millia iudæorũ strauerũt Ascalonitę duo millia qngẽtos. In vrbe quoq; cui Ptolomais
nomẽ cæsa duo millia. Alexãdriæ vero vetus erat odiũ inter iudæos & gentiũ poplos ex quo
magnus Alexander vsus ẽ studio iudęorũ ad ægyptios subiiciẽdos: vnde cõdita vrbe ex equo
iudæiis & ægyptiis attributa priuilegia & habitatiões diuerse: ne eorũ cultus pmiscerẽt q; puri
fications suas sine vlla volebãt cõtagione seruare. Hinc frequẽtes inter eos cõflictꝰ fuere: exor
ta iurgia: iudiciũ petitũ. Nihil tñ ex tãti regis temeratũ liquet fuisse beneficiis: sed postea a gẽ-
tilibꝰ exorto tumultu: cũ iudęorũ necati aliqui alii ad pœnã detinerẽt iniuria motu iudæorũ
populũ aduersum auctores iniuriæ insurexisse & cũ prinacꝰ se de ciuibꝰ vltũ iri vellent indu
ctũ exercitũ Romanũ q; sexaginta iudęorũ millia intra vrbẽ fuderit. Verũ qd i leuioribꝰ moror
cũ excidiũ totiꝰ vrbis in vniꝰ ciuitatis ruina deplorandũ nobis sit! Vbi est maxia ciuitas Hie

rusalem: vbi decora Sion: vbi templũ mirabile: vbi secũdũ illud tabernaculũ: sanctitatis sacrarium: quo: semel in anno solus princeps sacerdotum solebat intrare non sine sanguine quẽ ꝑ se offerret & populi delicto. Prophanatũ gẽtib⁹ habitãt in reliqs vrbis q̃ eã destruxerũt: Vbi ingẽs ciuitas referta ppl'is: venerabilis regibus: acceptabilis deo: gratiæ sedes! Pauimẽta tua de marmore: parietes tui fulgẽtes marmore: Culmĩa tua ꝓcioso splẽdebãt marmore. Portæ tuæ micãtes auro: alię argẽto renitẽtes. Oẽs ĩterfecti & q̃ te iugiter ĩhabitabãt: & q̃ ad te ex totĩ⁹ orbis terraꝝ ꝓtĩb⁹ cõueniebãt vt nõ dubiũ sit totũ ĩ te mũdũ piisse. Nudata oĩa: a culminib⁹ crẽata a fũdamẽt] diruta: facta ẽ habitatio tua deserta: nec ẽ q̃ i tabernaculis ĩhabitet & adhuc quẽq̃ viuere libet & nõ vixisse pœnitet! Duri oculi q̃ hęc videre possũt: ĩmites aĩ q̃ vel possũt ꝯ tãtis supsint dolorib⁹: nõ ꝯ defecerĩt clades: sed ꝯ iam nulla reges. Quo .n. circũferam⁹ oculos aut q̃d decernere delectet: vrbs tota sepulchrũ mortuoꝝ ẽ: solę spectãtib⁹ occurrũt fauillæ: viæ vacuę viuẽtiũ repletę cadauerib⁹. Miseri seniores cineruletã canicie & scisso amictu supra reliqas mortuorũ sedẽt: nuda tegẽtes ossa quo defẽdãt a volatilibus ac bestiis. Mulieres paucę ĩcolũes quas miles ĩpius ad turpitudinẽ nõ ad vitã seruauerit. Quis hæc videns & de cõpendinatione viuẽdi cogitãs audeat ad cœlũ leuare oculos! Quis sic immemor patriæ: hostis suorũ: pietatis alienus: expers dulcedinis cuius: tam semiuiri sit mollis spiritus: Quis ita meticulosus quẽ nõ pudeat his reseruatũ! Vtinã q̃dem olim defũcti essem⁹ aut si vita supesset oculorũ lumẽ piisset priusq̃ sanctam vrbem dirutã hostiũ manibus intueremur: templũq̃ hoc a maioribus nostris sacratũ deo tam impie flãmis cremari: aut sacerdotes in templo conspiceremus iacere interfectos. Emẽdemus ergo: ꝯ his supuiximus malis: vt videamur non vitæ studio distulisse mortẽ sed virtutis ĩtẽrione. Circũuallauit hostis omne munimentũ: nil supest nisi: aut nos: aut cõiuges nostræ, lã sibi filios nostros in auctione cõstituũt: certãtq̃ inter se: q̃s cuius abducat vxorẽ vtrum pro dignitatũ meritis ꝓnarũue ordinibus distribuendæ sint: an sortitus subire cogendi miserabiles: nobis quoq̃ parant ꝓdigia: pœnarũ tormẽta exqsitissima: nõ solũ ardentes flammæ aut diuersę neces victricis ictu securis. Duro quidem post vincula: post carcerem: post iugũ supplicio: sed tolerabiliore vitis si ludibrio vacet: sed etiã auulsi art⁹ viuẽtibus & ꝑcipue trũcatæ manus. Nec immerito: qa defuerũt suo muneri cũ posserĩt sibi subuenire. Subeundi quoq̃ mort⁹ ferarũ ad victorũ spectaculũ q̃d diuersis iã celebrat arenis vrbiũ vl' exẽplo nobis debet eẽ pudẽdũ vl' visu miserabile: vt reseruemur: aut bestiis aut fratrib⁹ ꝓliaturi. Quid ergo moramur? iã nõ ẽ liberũ nobis q̃d metuim⁹ euadere. Si liberos ĩterficere volum⁹ ꝑ misericordiã: aut nosmetipos ꝑ virtutẽ necesse erit vt ꝓgermanos: aut ꝓpiquos nostros ĩtẽficiamur. Exigũt si nolum⁹ exeq̃ ministeriũ pietatis cogimur subuenire pompæ particidalis ludibriũ ꝑ flagitiũ: hoc suadet affectus: illud victores. Adoriãur ergo q̃d prosit liberis cõiugibusq̃ neq̃ nostris: si infirmiores sumus auferamur eos cruciatibu futuris. Si fortiores sumus vincamus cõpassiones parẽtũ: affectus necessitudinẽ & in hoc vincamus hostẽ cui ꝑdã tollimus. Hoc virtus exigit: hoc suadet pudor. Nõ timere mortẽ virtus ẽ Etem̃ ad mortẽ omnes nascimur: & ad mortem generamus liberos: quorũ mors naturæ assignatur: captiuitas probro dat. Ergo quos nõ potuimus periculo eripere eripiamus ludibrio. Miseremini igit patres liberorũ: mariti cõiugũ: omnes pertuulorũ. Misereamur: q̃d ẽ ꝓcipuũ: nostri dũ est misetãdi potestas: vt de nostro misereamur ne ad dedecus videamur & nati & reseruati. Quis em̃ possit ꝓpeti patres ante ora filiorũ: filios ĩ cõspectu parẽtũ ĩterfici! Trahi canitie fessos senes: vel ad necẽ: vel q̃d pei⁹ ẽ ad seruitutem: mulieres sparsis crinibus duci sub cõspectu cõiugũ: & violẽter ad obprobriũ trahi. Audire uocẽ puuli vagiẽtis vocantis patrem: vt auxilio sit petenti cũ iam frustra audias reuinctas manus & captiuæ ceruicis iugo subditos. Ergo dũ adhuc libere manus sunt: dum ferrũ stringimus aggrediamur opos q̃d victor hostis miret. Mulieres nostræ supremũ coniugalis munus dilectionis quasi dotale recipiant patrimoniũ. Has illi claues refundimus nouo sanguinis testamento: vt sint

nostræ hæredes libertatis. Hoc ipse hortãt: certe merent quæ volũt: cogendęque refugiũt: nec paruuli ferrũ pauebũt: q̃d per ætatem nesciũt: q̃d suscipere a parentibus piis debẽt: vt vere fiãt liberi. Nobis quoq̃ q̃d erit præstanti⁹? Si exuramus prius castellũ: frumẽta rẽ reseruem⁹: ne putent nos fame potius coactos q̃ studio virtutis inuitatos mutuæ necis arripuisse ministerium. Donem⁹ illas escas refertas sanguine & si eas flãmas exusserit nidor ipse frugũ incẽsarũ ĩdicio erit piisse obsidentibus quod obsessis abundauerit. Post hæc vnusq̃sq̃ offerat se vulneri & moriturus patriã tegat supremoq̃ amplexu obeat. Fiat nobis patria libertatis sepulchrũ quæ fuit dignitatis domiciliũ: hic tumulus funera nostra decet: vt septo virtutis tegamur. ¶ Tali accensi oratione cæteri gladios strictos tenebãt: oscula dabãt cõiugibus: amplexu suscipiebãt liberos illachrymãtes & siml' festinãtes: vt hostis ꝓueniret. Hęc vobis ĩqt amoris pignora dam⁹ supremæ ꝓmia necessitatis: vt compresso viriliter affectu passionẽ excluserũt: cędem implebãt impauidę mulieres se offerebãt vulneri pro cõseruatione pudicitiæ mẽtemq̃ suorũ ipse indue rant virorũ. Cæsis itaq̃ necessitudinibus pignoribus quoq̃ delegere strenuosq̃ suppleme̅ta cędis exequerẽtur. Ita fusi omnes nongenti sexaginta cũ paruulis ac mulieribus vna mulier sola superfuit quæ filios .v. in aquęductu abscondit: dũ cęteri supremis intendũt necessitatibus: ea Romanis diluculo aduenientibus ad vocem excita index negocii fuit. Opes autem eorum appositus ab ipsis pri⁹ ignis cõsumpsit.

Cap. LV.

Finis In ędibus Ascẽsianis ad Calẽdas Iunias. M.D.X.

Io. Ba. Ascensius Beato Rhenano Suo S.

Affuit Iacobo Fabro Cõpatri meo mortalium vni (vt nosti) studiosissimo: Michael tuus Hamelburgi⁹ homo ĩ litterarũ studio vigilantissimus: in recognitiõe Aegesippeæ historiæ: quã ĩ capita distinxit & ad Iosephũ cõciliauit: vt testimonio mox eius erunt tabellę post Anacephaleosim dictæ historiæ subdendæ. Quã rem scio tibi fore ꝓgratã: q̃ppe qui tantopere flagitasti op⁹ ex officina nostra emitti. Nõ est tũ (vt opinari videris) apostolicorũ virorũ gesta cõtinẽs de quo opere sacer loq̃t Hieronymus: & nonnulla interdũ citat testimonia: sed q̃d Hierosolymarũ prosequit euersionẽ: Iudæorũ dispersionẽ & lamẽtabile (nisi sic meritorũ) fatũ: iuxta hieremiæ aptissima super ea re vaticinia. Siquid igitur aliud Aegesippi in Germania noris/aut ad nos istic excusum: aut a nobis excudendum istucq̃ remittendũ mittito. Vale.

Egesippi de Excidio Hierosolymitano.

Anacephaleosis desolationis Hierosolymitanæ secũdũ Aegesippũ christianissimum apostolorũ temporibus vicinũ ad:honorem resurectionis dominicę.

Hæc habita lib.v. cap.i.

ANNO quadragesimo secũdo post passionẽ domini imperii vere Vespasiani primo:bellis aspis iudæa & seditionibus domesticis lacerabat:Ipsa quoq; eorum ciuitas Hierusalem intestino prœlio laborabat. Nulla intermissio:nulla reges:nullæ inducíæ:mo mentis omnibus dimicabat:Multi ruebant:innumeri iugulabant:Sanguis fœdabat vniuersa:ipsaq; replebat tẽpli limina:passim ruebant cadauera:sagittis alii:alii missilibus feriebantur. Nullus locus piculo vacabat:nullũ tẽplus cõsilii reperiebat. Nulla spes cõuersiõis:nulla fugiendi copia erat:mœsta omnia & plẽa horroris:& immanitatis: vbiq; luctus pauor vbiq; :clamor mulierũ:eiulatus senũ:morientiũ gemitus:viuẽtiũ desperatio:vt miserabiles eos diceres q retmãsserant:beatos q obibant. ¶ Quomodo decepta es populis tuis:qbus vi debaris beata: Quomodo expugnata es tuis armis atq; in te cõuersæ sũt manus tuæ quæ solebas sine armis vincere:& sine vllo prœlio hostẽ ferire:cũ pro te angeli dimicarent & militarent tibi fluctus maris:terræ hiatus:cœli fragores! Exurge nũc Moyses:& vide gentem tuam & hęreditatẽ populi tibi crediti perire manibus suis. Aspice populũ illũ dei cui gradiẽti peruium mare patebat:cui esurienti escas cœlũ subministrabat:sine mari clausum:sine Pharaone obsessum: sine terrarũ sterilitate ieiunũ. Exurge Aaron:q aliqñ propter offẽsam dei cũ mors plurimos depascereť populi steristi iter viuẽtes ac mortuos:& mors sterit:atq; obiectu corporis tui hęsit ires.nec transire potuit:ad cõtagionẽ viuẽtiũ. Suscitare & tu Iesu naue:q muros ĩexpugnabiles Hierico tubis canentib9 complanasti:& vide populũ cui exteros subiecisti:nũc eũdem subiectũ opprimi. Suscitare Dauid exasperatẽ spiritũ cytharę suauitate solit9 excludere:& vide quẽ admodũ dominabat furor:atq; omnẽ suauitatẽ psalmorũ tuorum ex perditorũ sensibus abolueritt:& vnusqsq; de principibus populũ vniuersum ad mortem afferat:vt libertatẽ extorqueat pro quo teipsum morti offerebas. Suscitare Helisæe:q hostem introduxisti in Samariam & amicũ fecisti. Per te in castris syriæ quadrigarũ icrepuit fragor: & vox eqtum & virtutis. Fugit hostis:euasit obsidionẽ iudæus. Vbi nũc ista merita:& vbi nunc iste opatiões sanctorũ! Nec mirũ si amiserũt pphetarũ opera:q negauerũt pphetarũ arbitrũ. Ideo in te Iudęa arma cõueritunẽ orationes tuæ nihil tibi prosunt:qa fides tua nihil operat. Ideo aduersum te factus est populus tuus:quia in te conuersa est perfidia tua. Quod remedium quæritur:vbi auctor remedii non conciliatur! Quid putabas futurum:cum tuis manibus vitam tuam extrigueres: cum tuis vocibus aduocatum tuum exterminares:nisi vt in te quoq; iniiceres manus! Habes quod petisti: Eripuisti tibi pręsulem pacis: petisti necari vitæ tuæ arbitrum: concedi tibi Barrabã:q propter seditionem factam in ciuitate & homicidium missus fuerat in carcerem. Ideo sal9 abs te recessit:pax abiit:ges destitit:data est tibi seditio:datum excidiũ:agnosce tibi hodie Barrabam viuere:& Iesũ mortuũ. Ideo in te regnat seditio:pax sepulta est: vt crudelius a tuis pereas & prius q̃ si ab alienis perires. Quid tantum miserabilis ciuitas:Romanus suis armis quantũ populus tuus malorũ inuexit:vt Romani pugnarẽt tui fecerũt:pacem volebant Romani:tu bellũ indixisti. Quid causæ erat vt fortiores lacessetes! Durũ sane q̃ cõtra legem sacram templũ gentilis intrauit:sed iam nõ erat dei templũ. Nõ eras dei ciuitas:nec esse poteras:quę eras mortuorũ sepulchrũ:præsertim tuorũ quos ipsa occideras:nõ quos ab hoste amiseras. Quomodo enim poteras vitæ esse domiciliũ:quæ eras mortis habitaculũ:diuersoriũ scelerũ: latronum spelæũ! Iacuerũt in te Ananus & Ioannes insepulti:sacerdotũ principes & illi dudũ sacerdotalib9 induti stolis q venerationi etiam exteris fuerãt:deformes iacuerunt. Cadauera eorũ esca volatilium & deuoratio canũ facta sunt:membris lacerati:& tota dispersi vrbe:vt deplorare veteris sanctitatis species videret tantam sacri nominis contumeliã:& speciosi quondã muneris deformitatem. Sed ipsa tibi hui9 indignitatis exordiũ fecisti:quæ in medio sinu tuo occidebas pphetas: quæ lapidabas sanctos dñi. Ante templũ Zacharias iacuit exanimis:iacuit inhumat9. Ergo sanguis tuus illũ lauat:Quæ causa autem mortis fuit Anano! nisi q̃ increpuit populũ tuum quia non insurgeret pro templi defensiõe: quia expostulabat libertatem perditam:virtutem desertam:calcatas veterũ sacrorũ reliquias:commaculata altaria! Relinquendũ asserebat populũ vsu simulacrorũ insensibiliũ:& statuarũ more:nihil iam sentientẽ commaculatũ. Muta iã animalia referre solent:vel vicissitudinẽ vindictę sentire iniuriã:incitari aculeo:declinare verbera. Qui ergo nec excitat:nec declinare nouit qd noceat:similis est non sentientib9. Et reuera vbi est illa libertas tua cui9 studio quondã non Aegyptiis:nõ Palestinis:nõ Assyriis postea non Medis cedendũ existimauisti! Vbi est illa Machabęorũ fides:quæ quõdã in paucis fudit Babylonios! Persas fugauit! Demetriũ perculit! Ad postremũ in paruulis ac mulieribus Antiochi arma:gladios:incendiaq; superauit:& pro obseruatione patriæ mori maluit q̃ regiis imperiis obtemperare. Vbi est illa deuotio patrũ! pulcherrima passionũ omniũ qua se non pro liberis:non pro coniugib9 magis q̃ pro templo dei:morti offerebant! Antea & virga sacerdotalis floruit:recisa de siluestri radice:nunc & fides aret:& sepulta est pietas:& abiit omis virtutis æmulatio. Nec mirũ si populus qui a deo recessit:& improbũ contradictionis spiritũ sequitur:in seipsũ diuis9 est. Quomodo eñ pacem suam tenere poterat qui pacem dei repudiauit! Pax dei CHRISTVS est q fecit vtraq; vnũ. Merito ergo ex vno popl'o plures aduersũ se facti sunt:quia noluerunt sequi diuisa sociantẽ IESVM:sed secuti sunt coniuncta diuidentẽ furoris spiritum. Soluebas igit Hierusalem mercedem perfidiæ tuæ:cum ipsa tuis manib9 destruires monumenta tua:cum tuis mucronibus foderes viscera tua:ita vt hostis misereretur:vt ille parceret:& tu sęuires. Videbat enim q̃ deus aduersum te pugnaret: & Romanorum fungeretur partibus:vt ipsa tibi inferres voluntariam proditionem:ideo spectatores malebant esse Romani q̃ percussores:ne furentibus tuis inter se visceribus manũ admouere cõtagiõis magis q̃ fortitudinis estimaret: Ad hæc nefãdæ cędis supplicia accedebat ĩpia ĩmanitas crudelitatis vt sepulturam omnibus:qui vel in templo necati fuerant:vel circa vrbis plateas negarent. nec humare cuiq̃ vacabat dum bellis inter se occuparentur:q̃ feriendiq; magis si humandi cura vniuersos tenebat. Ita quodã furore occiderant pietatis officia:crudescebant impietatis ministeria :nihilq; magis in tãtis calamitatib9 pierat q̃ misericordia:quæ sola solet alleuare miserias solari erũnas. Nãq; & hi q amiserant suos non audebãt humare ppter formidinẽ cũ grauis terror ingueret a diuersæ factionis pricipib9: & hi qui necauerant alienos cauebant ne quis illos prærideret ad sepulturam. Itaq; necesse erat omnes timere:ne qd alteri donare vellent id sibi sumerent:vel quod peius est:quẽ parauerant vsũ sepulchri:eũ ipsi non impetrarent. In templo:igit ipsi pro vnguentis bene olẽtibus:p thimiamateriis bene spirãtib9:pro diuersorũ florũ odoribus grauiserat in sepultorũ cadauerũ fœtor:quæ pluuia dissoluerat:q̃ flãma ãbusserat: q̃ sol calefecerat: Oẽs artus cæsorũ ciuiũ diro odore fetebãt. Hic resolutorũ putredo viscerũ:iñ exustorũ nidor sensus oẽs atq; ora cõplebãt viuẽtiũ:vt ipsi nõ multo post grauiore morbo cõsumerentur:ac se supstites ingemiscerent: q̃ duriore pœna perirent:eoq; seruatos:vt viderẽt cum patria solũ etiam negari:ius naturæ a viuẽtibus:pacem ciuibus :sepulturã defunctis humana pariter atq; diuina maculari ac pollui:pmixta omnia. Criminosam esse misericordiam: religionis loco haberi crudelitatem castrũ in templo:bellũ iã limine:funus in altaribus ea spectare oculis quæ prophetis denũciantibus nõ credidissent futura. Nam de his dixerat Dauid Polluerũt templum sanctum:posuerũt mortalia seruorũ tuorũ escas volatilibus cœli Effuderunt sanguinẽ eorũ sicut aquã in circuitu Hierusalẽ:& non erat qui sepeliret. Simul eñ tũc & gentes venerunt in hæreditatẽ dei:quæ auferrent omnia:& templũ pollutũ est suoq; funerib9

Lib.v.c.ii.

& insepulta iacuerũt cadauera interfectorum ad escam auium:bestiarũq; voracitatem effusus sanguis: vt signaret deesse qui sepeliret:quia viuentium in mortuos a mortuis in eos qui adhuc viuerent furor trãsierebatur. Volebat aliquis defunctũ humare:ipse extinguebat. Et qui defunctũ occiderat:in sepultorẽ transferebat iracundiã:vt illi sepulturã negaret: hunc extinguebat rursus qui sepultorẽ occiderat:maiorẽ crudelitatẽ circa defunctũ exercebat:vt iam nihil debentẽ odio:non sentientẽ supplicia:spoliaret supremo naturæ debito. Quid illis accidere aliud poterat qui diuina nõ recipiebant oracula:irridebant prophetarũ annuntiationes:fas oẽ calcabant:futuraq; vt fierent ipsi accelerauerũt! Erat em̃ sermo vet⁹ & frequens:tunc periturum Hierusalem:& sancta ei⁹ exurenda:cũ seditio belli legem incesseret:& domesticæ manus templũ dei contaminarẽt. Nec hoc quidẽ intellexerũt. Quoties em̃ excisa dom⁹ dei! quoties se dixo! quoties bellũ! & nũq̃ illa vrbs periit:nisi quũ dñm vere templũ dei domesticis manibus crucifixerũt. Propter quod illud templũ audiant:soluite templũ hoc:& in trib⁹ diebus suscitabo illud. Quid em̃ aliud nisi sacrilegiũ fuit! cũ impias manus extenderent in auctorem salutis:cũ lapidarent eum:cũ verberarent:cũ conriperent:cũ occiderent! Tunc vere sancta eorum absumpsit ignis diuinus. Nam exusta a Babyloniis reparata est. Postea destructa est a Põpeio:reformata iterũ. Sed penit⁹ exusta vbi IESVS venit & spirit⁹ diuinus:soluta vanuerũt. Oportuit vberiore quadã deploratione præire nos funus quoddã paternæ solennitatis:& velut quasdã exequias prosequi:ac soluere iuxta maiorũ instituta. ¶Sed veniam⁹ ad summam euersionis Hierusalem:& ad deiectionẽ Iudæorũ. Merito siquidẽ deiiciendi & viles habẽdi fuerant:qui vniuersis pretiis chariorẽ IESVM triginta denariorũ pretio a discipulo comparauerant:non vt eum haberent tanq̃ dñm:sed vt de terra viuentiũ tollerent velut iniquum. Quare iure de hæreditate sua viliores palcis in omnẽ terrã ventilati sunt a gentib⁹ quas formidauerant:ne sibi locũ & gentẽ tollerent. Et qui triginta denariis IESVM cõparauerant ad perdendũ:iuste postea .xxx. capita suorũ viderunt vendi vno denario ad illudendũ. Quia igit̃ pene oẽs Iudæi in necem domini nostri IESV CHRISTI vnanimiter consenserũt:imminente vindicta pene oẽs a totis regionib⁹ ad azimorũ diem festũ congregati:bello subito circunfusi sunt:vt primo quidẽ illis pestifera lues ex loci angustia nasceret:deide citi⁹ fames. Q̃ autẽ caperet multitudinẽ hoim tãtũ ciuitas:certũ erat ex his qui sub Cestio fuerãt. Enumeratis em̃ tũc viris ciuitatis a Floro Neroni significare cupiẽte cõtẽnenti nationẽ a põtificib⁹ petierat:vt si quo modo possent multitudinẽ numerarẽt. Illi autẽ cũ dies fest⁹ adesset q̃ pascha vocat:qñ a nona qdẽ hora vsq; ad vndecimã hostias cẽdunt:per singula autem quasi contubernia: non pauciorũ q̃ decem hominum fiunt:solũ enim epulari non licet:multi enim vicini conueniũt hostiarũ quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingẽtas numerauerũt. Fiunt aũt vt denos epulatores per singulas imputem⁹ vicies centena:aut septingentena millia: sancti omnes & puri. Nec enim leprosis aut niliginosis aut semine fluentibus quos geneticos vocãt necĩ mulieribus menstruo cruore pollutis:neq; aliis iquinatis participari sacrificia permittebantur Sed necalienigenis quidẽ:nisi qui religionis causa venisset. Magna vero hęc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen veluti in carcerem tota gẽs fato conclusa est:& farta hominibus ciuitas bello obsidebat. Itaq; omnem superat humanam & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum:quos partim palam occiderunt:partim ceperunt Romani Rimantes enim cloachas & sepulchra eruentes quos offendissent occidebant. Inuenti sunt autem ibi pl⁹ q̃ duo millia quorum alii manu sua plures autem mutuis se vulneribus interfecerunt:cum fames alios corripuisset. ¶Luebant em̃ scelerum suorũ supplicia:qui postq̃ IESVM crucifixerũt diuinorũ arbitrũ postea etiam discipulos eius persequebantur:plæruq; tamen Iudæorũ:gentiliũ plurimi crediderũt in eum:cum præceptis moralibus o peribusq; vltra humanam possibilitatem profluentibus inuitarent:quibus nec mors quidem eius vel fidei:vel gratię finem im-

Hęc insuperi ore historia:vsq; ad locũ illũ luebãt em̃ nõ hñtur.

Numerus incolarum Hierusalẽ

Li.ii.ca.xii

posuit:immo etiã cumulauit deuotionẽ. Intulerũt itaq; parricidales manus:atq; auctorẽ vitæ interficiendũ ad Pylatũ deduxere:reluctantemq; ceperũt purgere iudicem:in quo tñ nõ excusat̃ Pylatus:sed Iudæorũ amentia coacerbat̃. Quia nec ille adiudicare debuit:quẽ reũ minime deprehenderat:nec isti sacrilegiũ parricidio geminare:vt ab his q ad redimendos & sanãdos eos sese obtulerat damnaret. ¶Quãuis enim idem Pylatus manus lauerit dicens mũdus ego sum a sanguine iusti huius vos videritis:nequaq̃ tñ minus extitit reus:q gloriam dominicæ agnoscens resurrectionis pdicare inuit⁹ studuit:sed credere pfidus contempsit:sicut testat̃ eiusdem epistola Cæsari in hũc modũ directa.

Hęc quoq; addita sũt

Epistola Pauli

Pontius Pylat⁹ Claudio Salutẽ. Nuper accidit:& qd̃ ipse probaui Iudæos per inuidiã se suosq; posteros crudeli cõdemnatione punisse. Deniq; cũ promissum haberẽt patres eorũ:q illis de⁹ eorũ mitteret de cœlo sanctũ suũ q eorũ rex merito diceret:& hũc se promiserit per virginẽ missurum ad terras istũ itaq; me præside in Iudæam deus hebræorum cũ misisset & vidissent eũ cecos illuminasse:leprosos mũdasse: paralyticos curasse:demones ab hominibus fugasse:mortuos etiam suscitasse:imperasse ventis:ambulasse siccis pedibus super vndas maris:& multa alia fecisse:cum omnis populus Iudæorum:eum dei filium esse diceret: inuidiam contra eum passi sunt principes Iudæorum: & tenuerunt eum mihiq; tradiderunt & alia pro aliis mihi de eo mentientes dixerunt:asserentes istum magum esse &contra legem eorum agere. Ego autem credidi ita eẽ & flagellatum tradidi illum arbitrio eorum. Illi autem crucifixerũt eũ:& sepulto custodes adhibuerũt. Ille autem militibus meis custodientibus: die tertio resurrexit:in tantũ autẽ exarsit negtia Iudæorũ:vt darent pecuniã custodibus & dicerẽt dicite:qa discipuli eius corpus ipsius rapuerũt. Sed cũ accepissent pecuniam:qd̃ factũ fuerat tacere non potuerũt. Nã & illũ surrexisse testati sunt:se vidisse:& se a Iudęis pecuniam accepisse Hęc ideo ingessi:ne qs aliter mẽtiat:& ęstimet credendũ mendaciis Iudęorũ. ¶De quo ipsi perfidi testant̃ dicente Iosepho historiarũ scriptore:q̃ fuerit illo tempore vir sapiens:si tamẽ oportet iqt virũ dici mirabiliũ creatorem operũ:q apparuerit discipulis suis post triduo mortis suę viuens secũdũ prophetarũ scripta:q & hæc & alia innumerabilia,de eo plena miraculis pphetauerũt. Ex quo cœpit cõgregatio christianorũ:& in omne hominũ penetrauit genus. Nec vlla natio Romani orbis Remãsit:quæ cultus eius expers relinquerẽt:si nobis nõ credunt Iudæi vel suis credãt:hoc dixit Iosephus:quẽ ipsi & maximũ putant. Et tñ ita in eo qd̃ verũ loquiut⁹ ẽ ppter historiæ fidẽ:qa fauere nephas putabat:& nõ credidit ppter duriciã cordis:& perfidie intentionẽ. Nõ tamẽ veritati preiudicat:qa non credidit:sed plus addidit testimonio:qa necĩ credulus & inuit⁹ negauit:in quo CHRISTI IESV claruit eterna potẽtia: quod cũ etiam prĩcipes synagogæ quẽ ad mortẽ cõprehẽderãt:deũ fatebant̃. Et vere quasi deus sine exceptione personarũ:aut vlla mortis formidine locutus:exciditũ quoq; templi futurũ annũciauit:sed nõ eos templi iniuria cõmouit. Sed qa ab eo in flagiciis & sacrilegiis corripiebant̃:hinc ira exarsit vt interficerent eũ quẽ nulla habuissent tempora. Nam cũ alii prædicando meruerint facere q̃ fecerũt:hic in potestate habebat:vt omnia quæ fieri vellet impetraret. ¶Octauo igit̃ die septẽbris mensis cõcremata est ciuitas cæsa per omne temp⁹ numero decies cẽtena millia,cx. miria des:vt pleriq; asserunt. Iudæorum tamen omnium:sed non omniũ eiusdem regionis aut loci:qa eo vndiq; cõuenerant tẽpore pascalis solẽnitatis captiui abducti nonagita septem millia ¶Deniq; tanta captiuorũ pre multitudine vilitas fuit:vt .xxx. a Romanis vno numinismatę sub corona vendeterent. Peracta igit̃ obsidione iussit Cæsar Titus fundit⁹ euertere ciuitatem ac tẽplũ:vt adimpleret̃ vetbũ domini IESV prædicentis. Amen dico vobis:nõ relinquet̃ lapis super lapidem qn̄ destruat̃:talis qdem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. ¶Eandem vero vrbem Hierosolymam chananeorũ qdam potens condidit:q patrio sermone vocaret̃ rex iustus, quã primo solimam nũcupauit:postea tẽplum addidit. Vnde Hierosolyma dicta ciuitas est:A prĩ

Li.ii.ca.xiii

Lib.v.ca.l. additicia

Lib.v.ca.ix.

no quis hiemsalem fodidit

tipio suos incolas habuit de gen te chananeo rũ. Dauid prim⁹ vit hebræus chananeos expulit cõstituit suos: gin ea sibi domũ regiã fecit. Voluit & tẽplũ deo cõdere: sed prohibitus oraculo Salomonẽ hęredẽ reliquit: qui templũ q̃d ipse vouerat ędificaret. Salomon itaq; templũ fundauit. Relig quoq; reges ad ornatum vrbis addidere plurima: inuidia ex magnificentia orta est. Inter omnia tamen opera: templũ præcellebat amplissimo opere & fulgenti marmore: perip etasma preciosum & maximum cocco & Hiacynto bissoq; intextũ ex purpura non ociosa materia tãtæ diuersitatis: sed cuius species rerum latentium mysteria signaret eoq; eius esset templum qui cœlo & aeri: terrę & mari: quasi creator elemẽtorum dominaret: atq; omnia solus regeret & gubernaret. Cocco. n. ígneum cœlũ figurat. Hiacynto aer: bisso terra: mare purpura quæ cõchiliis maritimis inficitur: vt duo ex colore: duo ex generatione colligas: deniq; princeps sacerdotũ: hęc quattuor indumẽto suo exprimere consueuerat: qñ maxia celebritas erat festorũ dierũ: quasi totũ mũdũ indueret p ppło supplicatur⁹: in ei⁹ figura q vẽturus erat priceps sacerdotũ IESVS: vt tolleret peccatũ mũdi. Fœmora priceps sacerdotũ luceo iteri⁹ opimẽto tegebat: eo q; prę cęteris in sacerdote fides mẽtis quærit: & corporis castimonia quæ succingere debeat carnis intẽperãtiã. Duo erãt tabernacula sacra: vnũ interit⁹: aliud exterius: in hoc semp introibãt sacerdotes in illud interi⁹ q̃d sanctũ appellabat: semel itroibat princeps sacerdotũ nõ sine sanguine: quẽ offerret p se & pro populi ignorantia atq; delicto: hoc significante spiritu sancto vẽturũ IESVM q vere solus intraret in iteriora diuinorũ penetralia sacramẽtorũ & archana substãtię cœlestis q nosset oia sol⁹: patrẽ quoq; sanguíe suo toto mũdo recõciliaret: vt & cœlestiũ & terrestriũ misereret. Deniq; posteaq̃ vẽit pacificauit oia p sãguinẽ crucis suę: q̃ i cœlo vl'i terra sũt. Int⁹ thymiamateriũ: int⁹ mẽsa: int⁹ lucerna. Thymiam ateriũ: q; ita ad deũ patrẽ sicut incensum dirigat maxie sacerdotalis oratio: mẽsa q; in ea passio christi fit: & mysteria sacramẽtorũ: Vnde Dauid dicit Parasti in cõspectũ meo mensam: cuius veluti duodecí panes. xii. apostoli testes sunt: passiõis eius ac resurrectionis. Lucerna quæ sup candelabrũ ponit: ante sub modio erat. i. legis mẽsura: nũc est in gratiæ plenitudine heptamithũ frequẽs lumẽ effundẽs: eo q; spiritus sanctus septẽ maximarũ gratiarũ virtutibus dei templũ illuminet. Trinitatis igit cognitiõi iteriorĩbus erat tẽpli: q̃ dicebanẽ sancta sanctorũ: vbi reposita quõdã virga Aarõ floruit q; gratia sacerdotalis in christo amplius esset opatura post mortẽ qua mũdũ redemit. ¶ Iudæi ergo si voluissent credere euidẽtia iminẽtis excidii signa habebãt: qbus velut claris vocib⁹ am
Li.v.c.xlv. monebãt: finẽ sibi affore. Nã p annũ ferme supra tẽplũ ipsum cometes astit gladii quadã pendẽtis similitudine denũciãs quoq; ferro & igni gentis & regni vrbisq; ipsius vastitatẽ futuram. Quid em̃ similitudo gladii nisi bellũ: qd ignis misi incendiũ denũciaret? Visus autẽ priusq̃ populus a Romanis sese dissociaret ipsis paschę diebus vndecimi mensis octaua die per singulas noctes hora circiter nona templum & ara eius ita lumine refulgebat: quasi dies esset per mediam ferme horam quotidie manens quod vulgus interpretabatur cum laude gentis indicium videri. Eoq; impulsi sunt tanq̃ tps afforet libertatis recipiendę prudentiores contra opinabant: q; hoc hoc gen⁹ stellę bellũ soleat denũciare. Ne qsq̃ arbitrareť nos aliẽa a cultu nostro & disciplina locutos: primũ nõ qd nobis videat ast ruimus: sed qd acciderit: quæ ve opiniones tunc temporis fuerint: qd prudentes senserint qd imprudentes: neq; cum de secta iudæorum quid dictum est ita scriptum videatur a nobis quasi in veritate cultus eorum non quasi in vmbra & figura præmissum contexuerimus vt sequeremur: perfectoria. Nam de signis stellarum etiam cum euangelio docerentur: quia erunt signa in sole & luna & in stellis. Vitulæ quoq; asseruerunt partu: cum immolanda astaret altaribus in medio templi agnam editam in ipsis sacrorum quæ supra memorauimus celebritatibus. Orientalem quoq; portam interiorem solido æregrauem: quę soleret: ad vesperam viginti virorum claudi labore: obseratis vectibus ferreis per aliquot noctes sponte reseratam: & vix postea a custodibus clausam. Id quoq; arbitra

bant plęriq; futuro rũ signũ bonorũ: qbus ingressuris porta apiret. Consultiores autẽ aiebãt custodiã tẽpli resolutã videri: vt quæ cũq; intus foret ab hostib⁹ diripent: exiret cultus iterior: & vastitate euacuaretur: celebritas sacrificiorũ destrueret: q̃d etiã & anteq̃ crucifigerent CHRISTVM IESVM liqdo significatũ lectio docet. Post multos quoq; dies figura q̃dã apparuit iestimabilis magnitudinis quã plurimi circũspexere: sicut liberi iudęoq; mãifestarũt & añ solis occasũ subito visi in nubib⁹ currus & acies armatæ: qb⁹ totius iudęe regionisq; eius vrbes incursarent: ipsa autẽ pentecostes solẽnitate ngrediẽtes sacerdotes in tẽpli interiora nocturno tẽpore vt sacrificia assueta celebrarẽt: & motũ primo quẽdã sensisse se pdiderũt: & sonitũ editũ postea etiã audisse repentina voce clamatũ transim⁹. IESVS quoq; Ananię filię turicola vix añ quatuor annos q̃ bellũ iudęorũ populus adoriret: i summa pace vrbis & abũdantia quũ scenophegia sacrificiis solẽnib⁹ celebrarẽt: tẽplũ ascẽdẽs cœpit clamare. Vox ab oriẽte: vox ab occidẽte vox a quattuor vẽtis: vox super Hierosolymã: sup templũ: vox sup sponsos & sponsas: vox sup omnẽ populũ. Hoc noctibus & diebus vociferabat. Cõmoti primores loci corripuerũt eũ terribile vocis eius iudiciũ perhorrentes: & plurimis eũ suppliciis affecere quo saltem afflict⁹ dolore desineret terribilia & plena prodigii denũciare. At ille nec metu vllo nec verberibus: aut grauioribus iterminatiõibus territ⁹ vsum aut vocẽ mutauit: sed in eadẽ denũciatiõis pseuerãtia: in eodẽ contextu sermonũ: sine vlla obsecrationis interpollatione manebat: iniurię negligens: affectu immobilis. Quod nequaq̃ pfunctoriũ rati: sed in excessu mẽtis vt erat exprimi: detulerũt ad loci iudicẽ: q tũc temporis a Romanis per id loci publica agitabat negocia. Is rimãdę veritatis gratia: sęuissimis eũ pœnis exulcerauit. Cũ magis pseueraret eo vehemẽtius corripi flagellis hominẽ iubet: vt si qua secretiora futuri tumultus indicia cõpisset: manifestaret. At ille neq; fleuit neq; rogauit: sed ad singula verbera: nõ suum sed patriæ excidiũ flebiliter deplorabat dicens: ve Hierosolymis. Neq; interrogatus quis esset: vel vnde: vel cur eadem diceret: respõsum reddidit: sed tãtũmodo lamẽtationem illam patriæ questu miserabili psequebat. Defensor itaq; Albinus: hoc enim nomẽ viro: dimisit eum tanq̃ dementi furore quid diceret non sentientem. At ille neq; sermonem vllum cum quoq̃ habebat: neq; aliud loqui per reliquum tempus auditus est: sed hoc tanq̃ lugubre atq; funereum canticũ canens die⁹ & noctibus iugiter resultabat: neq; cibũ ipertiẽti gratias agebat: vna erat ad omnes eadẽq; plena funeribus vlulatibus responsio: & maxime sacrificiorũ celebritatibus. Per septem itaq; annos & quq; mẽses eadem verborũ series idem vocis sonus. Mansit itaq; indefessus tanto tempore vbi obsidio cœpit eadẽ ille vociferari destitit quasi cessari oporteret denũciationẽ cũ adessent quę fuerãt denunciata. Sed vbi cœpit flãma vrbem pariter & templũ inuoluere circumiẽs murũ clamare cœpit iterũve ciuitati & populo & templo. Et ad postremũ addidit ve etiã mihi & fundibulari ictu in eadẽ voce emisit spiritũ. ¶ Vrbem etiã cũ templo vetustis etiã litteris scriptũ erat tũc p iturã: cũ tetragonũ templũ factũ fuisset. Itaq; siue obliti: siue obstupefacti ingruẽtiũ malorum necessitate: vbi occupata est Antonia tetragonũ in circuitu templi fecerũt. ¶ Int⁹ q; illud pcellẽtissimũ quod in litterisęque vetustis (quas sacras vocabãt) manebat impressum: q; secũdũ illud tempus futurus esset vir: qui de regione eorum imperium assumeret in orbem terrarum Quæ res eos in tanto furore posuit: vt sibi non solum libertatem: sed etiam regnum pollicerẽtur. Id alii ad Vespasianũ referendũ putarũt: pudentiores ad dominũ IESVM q; secũdũ carnẽ genitus ex Maria: regnũ suũ per vniuersum mundum diffudit. Tantis itaq; rebus manẽtib⁹ non potuerũt cauere: q̃d diuinitus decernebatur. Manifestum enim dei in se cognoscẽtes iram ad consolatiõis alicuius remediũ pringere renuerunt: tanta sceleris obnubilatio mẽtiũ oculos obduxerat. ¶ Desperatis siquidẽ & eorũ rebus: auctor tuibarũ Eleazarus inter cętera diffidẽtię verba abiectiõis sue a deo sic cõquestus ẽ. O miseri ad quã spẽ istius vitę nos reseruamus? Esto Li.v.c.liiii.

hostis ignoscat: ꝗd pderit cũ dei offensa clara sit! ignes ab hostẽ nos versi: mutata vẽtorũ flãina flãmę retorte: vt nostra subsidia demerent! Quis poterit aduersãte deo viuere! nullus venię locus: sed manifestũ volũtariæ mortis impiũ. Quid.n. nox interuenit nisi vt nos hostis nõ ię veniret nec deusto murali præsidio cõtinuo irrũperet: sed vt nobis exercendę mutuę necis tempus reseruaret! liceretq; cũ liberis nostris & necessitudinibus mori: ne viderem⁹ anhelos senes anusq; a Romanis ptrahi: charissimas cõiuges ad victoris libidinem rapi: Cõmoriamur patrię ne simus superstites tanti dedecoris opprobrio. Quo igit̃ fugiemus a facie dei: aut quo ibimus infenso nobis cœli domino! Si cadant super nos montes & cõcauis specubus abscondãt: quomodo tamen poterimus declinare indignationem tantę potestatis! quo enim progrediemur vbi non sit deus: cũ ipse vbiq; sit! An mediocria exempla sunt qbus doceamur q; iandudũ genti nostræ pro peccatis nostris: infestus qui ante præsidebat! Quis hoc dubitet cũ videat q; in nos cõuersæ manus nostræ sint: pluresq; seditio domestica q̃ bellũ extinxerit. Nõ donabo Romanis q; vicerint: nec ipsi sibi hoc vendicant: q sciunt q; omnes fere nostris potius armis q̃ alienis perierimus: quiq; Romana arma viderũt cæsaream inhabitantes iudæi: quorũ feriato die sabbati inter solẽnes nostrorũ sacrorũ cultus multitudo gentiliũ cęsarienſiũ repentino quodã impetu & misso desuper furore succẽsa. xx. millia deleuit: omnes fugauit: vt totam vrbem exianiret. Nonne syriam totã qdem impleuit dementia: vt iudæi atq; gentiles in hisdem vrbibus siti & incolat⁹ gratia sibi prius nexi: postea inter se armis colliderent quo Romanis vadũ futurę victoriæ constitueret! Nam quid de Scithopoli loquar quo iudæi primo contenderant: vt gentilem populũ præuenirent: ne qd aduersus nostros exemplo cæterarũ vrbiũ machinaretur Itaq; quos par fuit coniunctos aduersum alienigenas viribus bello decernere: Hæc econtrario aduersum se iudæi decertauerũt: vt pars eorũ aduersus cognatos & proximos suos proeliaret. Deinde ipsi pro precio laboris: & impensi sanguinis a gentilibus pimer ent: qd prohibuerũt fieri ipsi gẽtibus: Damasceni nulla existente causa octo millia iudęorũ strauerũt: Ascalonitę duo millia quingentos. In vbe quoq; cui Ptolomais nomen cæsa duo millia. Alexandriæ vero vet⁹ erat odiũ inter iudæos & gentiũ populos ex quo magnus Alexãder vsus ẽ studio iudæorũ ad ægyptios subiiciendos: vnde cõdita vrbe ex ęquo iudæis & ęgyptiis attributa priuilegia & habitationes diuersæ: ne eorũ cultus pmisceret q purificationes suas sine vlla volebant cõtagiõe seruare. Hinc frequẽtes inter eos cõflictus fuere: exorta iurgia: iudiciũ petitũ. Nihil tamen extanti regis temeratũ liquet fuisse beneficiis: sed post a gentilibus exorto tumultu: cũ iudæorũ necati aliqui: alii ad pœnam detinerentur iniuria: motu iudæorum populum aduersum auctores iniuriæ insurrexisse & cum pertinacius se de ciuibus vltum iri vellent inductum exercitum Romanum qui sexaginta iudæorum millia intra vrbem fuderit. Verum qd in leuioribus moror cũ excidiũ totius vrbis in vnius ciuitatis ruina deplorãdũ nobis sit! Vbi est maxima ciuitas Hierusalem: vbi decora Sion: vbi templũ mirabile: vbi secundũ illud tabernaculũ: sanctitatis sacratiũ: quo semel in anno solus priceps sacerdotũ solebat intrare nõ sine sanguine quẽ pro se offerret & populi delicto. Prohanatũ gentibus habitant in reliquis vrbis q eã destruxerũt. Vbi inq̃ es ciuitas referta populis: venerabilis regibus: acceptabilis deo gratię sedes! Pauimẽta tua de marmore: parietes tui fulgentes marmore: Culmina tua præcioso spendebãt marmore. Portæ tuæ micãtes auro: alię argento renitentes. Omnes interfecti & q te iugiter inhabitabant: & qui ad te ex totius orbis terratũ partibus cõueniebant: vt non dubiũ sit totũ in te mũdum p iisse. Nudata omnia: culminibus cremata: a fundamentis diruta. facta est habitatio tua deserta: nec ẽ q in tabernaculis inhabitet & adhuc quẽq̃ viuere libet & nõ vixisse pœnitet! Duri oculiq hęc videre possunt: immites animiq vel possunt q; tãtis supsint doloribꝰ: nõ q; de fecerint clades: sed q; iam nulla reges. Quo.n. circunferamus oculos aut qd decernere delectet: vrbs tota sepulchrũ mortuorũ est: solę spectantibus occurrũt fauillæ: viæ vacuæ viuentiũ: repletæ cadaueribus: Miseri seniores cinerulenta cãiciæ & scisso amictu supra reliquas mortuorũ sedẽt

nuda tegẽtes ossa quo defendãt a volatilib⁹ ac bestiis. Mulieres paucæ incolumes quas miles impius a d turpitudinem non ad vitã seruauerit. Quis hæc videns & de cõpendinatione viuẽdi cogitãs audeat ad cœlũ leuare oculos! Quis sic immemor patrię: hostis suorũ pietatis alienus: expers dulcedinis: cuius tam semiuiri sit mollis spiritus! Quis ita meticulosus quem non pudeat his reseruatum! Vtinam qdẽ olim defuncti essemus aut si vita superesset oculorũ lumẽ periisset priusq̃ sanctã vrbem dirutã hostiũ manibus intueremur: templũq; hoc a maiorib⁹ nostris sacratũ deo tã impie flãmis cremari: aut sacerdotes in templo conspiceremus iacere interfectos. Emẽdemus ergo: q; his supuiximus malis: vt videamur non vitæ studio detulisse mortẽ sed virtutis intẽtione. Circũuallauit hostis omne munimentũ: nil superest nisi: aut nos: aut cõiuges nostræ. Iam sibi filios nostros in auctione cõstituũt: certãt q; inter se: qs cuius abducat vxorem: vtrũ pro dignitatũ meritis personarũve ordinibus distribuendæ sint: an sortitus subire cogendi miserabiles: nobis quoq; parant prodigia pœnarũ: tormẽta exqsitissima: nõ solũ ardentes flãmæ: aut diuersæ neces victricis ictu securis. Duro quidem post vincula: post carcerẽ: post iugũ supplicio: sed tolerabiliore viris si ludibrio vacet: sed etiã auulsi artus viuentibus & pcipue truncatę manus. Nec immerito: qa defuerũt suo muneri cũ possent sibi subuenire. Subeundi quoq; motus ferarũ ad victorũ spectaculũ qd diuersis iam celebrat arenis vrbiũ vel exẽplo nobis debet esse pudẽdũ vel visu miserabile: vt reseruemur: aut bestiis aut fratribus pliaturi. Et id genus plena diffidentiæ & desperationis: alia multa ex qbus oĩbus eũ iudæi sibi manifeste iratũ ex rerũ euentibus deũ cognouissent: non sicut deũ glorificauerũt aut gratias egerũt sed euanuerũt in cogitationibus suis: & obscuratũ est insipiens cor eorũ: & eũ qui ad oues tãtũ domus Israel pditas venerat oderũt: odientes crucifixerũt: & gloriam resurrectionis euacuare moliti sunt. Nam si cognouissent rei adeo nequaq̃ extitissent. Vnde ipse de eis dñs: si nõ venissem & locut⁹ eis fuissẽ peccatũ nõ haberẽt. Nũc autẽ & viderũt & oderũt & me & patrẽ meũ. Cognouerũt sigdẽ ex parte qũo & dęmões dicẽtes scim⁹ q; sis filij⁹ dei: vidẽtes mirabilia: & audiẽtes mirabiliora: sed nõ cognouerũt rei veritatẽ: qa duricordes detrectauerunt credere. Si.n. credẽtes vere cognouissent: nũq̃ dñm glorię (vt ait Paul⁹) crucifixissent. Hic ppheta Cognouit bos possessorẽ suũ: & asinus pſæpe dñi sui: Israel autẽ me nõ cognouit. Quid p bouẽ nisi pdicator sanct⁹ qsq; intelligit in semine verbi dei illaborãs! qd p asinũ nisi brutus gẽtiũ ppls designat q audiẽs pastoris cuiuslibet pdicationẽ mox ad pſępe dñi cucurrit: vt pabulo verbi dei adhęreret. ¶ Bene autẽ post quadragita & duos visitatiõis suę ãnos: Israel a terra repromissiõis exterminat: qa post quadragita egressiõis ab egypto ãnos i eã itroduct⁹ phibet i qb⁹ duas decalogi lapideas secũdo suscepit tabulas p quas pfigurat biẽniũ ad euersiõis numerũ destinatũ in qbus etiã maxime notãda est ęnei serpentis exaltatio: cui⁹ respectu qsq; moribũdus vitę restituebat. Sicut enim illo temporis spacio: & manna pasti sunt: & per mediatorem Moysem legẽ tabulis descriptã lapideis acceperũt: & q in articulo mortis serpentẽ nõ respexerũt exaltatum perierũt: sic intra hoc euersionis tẽpus verũ manna vnde dictũ fuerat. Ego sum panis viuus q descendi de cœlo: &c. haurire salubriter renuentes: verumq; mediatorem CHRISTVM IESVM de quo præcinebat pphetam vobis suscitabit domin⁹ deus vester de fratrib⁹ vestris tã q̃ me ipsum audietis: quẽ si qs nõ audierit exterminabit̃ de populo suo: Eiusq; legalia in se ipso vera petra descripta seq dissimulantes: exaltatum in cruce: & a mortuis surrexisse sub articulo miserrimę euersionis credere respuentes a terra repromissionis exterminati pierũt vt populus ille q sedebat in tenebris & habitabat in regione vmbræ mortis lucẽ ęternã vidẽs resurectiõis in eã cũ plenitudine sua introeat: & sic reliquiæ israel saluę fiant quatenus ex duob⁹ parietib⁹ vna cõserat in resurrectione ecclesia p illum lapidẽ angularẽ qui faciet vtraq; vnũ: dominum nostrũ CHRISTVM IESVM qui viuit & regnat in sæcula sæculorũ: Amen.

Clauditur Anacephaleosis

Sequũtur tabulæ concordiarũ

Tabula prima Concordantiarum.

Egesippi de euer.		Josephi de bello iud.		Josephi De antiquitatib.	
Li.	Cap.	Li.	Ca.	Lib.	Ca.
1	1	1	1	12	6.7
1	2	1	1.2	12	8
1	3	1	3	13	1
1	4	1	4	13	13
1	5	1	4	13	14
1	6	1	5	13	15
1	7	1	6.7	13	17
1	8	1	8	13	18
1	9	1	9	13	19
1	10	1	10	13	20
1	11	1	11	13	21
1	12	1	11	13	22
1	13	1	11	14	1
1	14	1	12	14	2.3.4.
1	15	1	13	14	4.5.6.7
1	16	1	14.15	14	8
1	17	1	16	14	8.9.
1	18	1	16.17	14	10
1	19	1	17	14	11.12.
1	20	1	18	14	13
1	21	1	19.20	14	14.15
1	22	1	20	14	16
1	23	1	20	14	16
1	24	1	20	14	17.18
1	25	1	21	14	18.19.20
1	26	1	22	14	20
1	27	1	23.24	14	21.22
1	28	1	24	14	23
1	29	1	25	14	24.25
1	30	1	26	14	26.27
1	31	1	27	15	4.5.
1	32	1	27	15	6
1	33	1	27	15	7
1	34	1	27	15	8
1	35	1	27	15	9.10.11
1	36	1	27	15	3
1	37	1	27	15	2.3
1	38	1	27	16	1.8.9.
1	39	1	27	16	9
1	40	1	27	16	13
1	41	1	27	16	17.19.20
1	42	1	27	17	1.2.3.4.
1	43	1	27	17	5
1	44	1	27	17	5.6.7
1	45	1	27	17	8.9.10
1	46	1	27	17	11.12

Tabula secunda concordantiarum

Egesippi de euer.		Josephi de bello iudaico		Josephi De antiquitatib.	
Lib.	Ca.	Lib.	Cap.	Lib.	Ca.
2	1	2	1	17	16
2	2	2	2	17	17.18
2	3	2	3	18	7 8.9
2	4	0	0	18	10.14.
2	5	2	3.4.	18	15.16
2	5	2	4.5.	19	12
2	6	2	9.10	20	15.16
2	7	2	11	20	17
2	8	2	11.12.14.16	20	18.19.20
2	9	2	17	0	0
2	10	2	18.19.20.	20	22
2	11	2	21.24.25	0	0
2	12	0	0	0	0
2	13	0	0	20	22
2	14	2	26.27	Vnculus Judaice cladis historiæ in antiquitatū libris Josephus complexus est.	
2	15	2	28.29.		
1	16	2	30		
2	17	2	21		
2	18	2	22		

Tabula tertia.

Egesippi		Josephi de bel. iu.	
Li.	Ca.	Lib	Ca.
3	1	3	1
3	2	0	0
3	3	3	1
3	4	3	1
3	5	3	2
3	6	3	3
3	7	3	4
3	8	3	5.7.8.9
3	9	3	10
3	10	3	11
3	11	3	12.13
3	12	3	14.16.
3	13	3	18
3	14	3	19
3	15	3	20.21
3	16	3	21
3	17.	3	21
3	18	3	22
3	19	3	23
3	20	3	24
3	21	3	25
3	22	3	26 27
3	23	3	27
3	24	3	28
3	25	3	28.29
3	26	3	30
3	27	3	30
3	28.	3	31 32

Tabula.IIII.Cōcordātiarū.

Egesippi de euer.		Josephi de bello iud	
Lib.	Ca.	Lib.	Ca.
4	1	4	1.2
4	2	4	3
4	3	4	5.6
4	4	4	7.4
4	5	0	0
4	6	4	8.9
4	7	4	9
4	8	4	10
4	9	4	11
4	10	5	1
4	11	5	2
4	12	5	3
4	13	5	4.5.
4	14	5	6
4	15	5	7
4	16	5	8
4	17	5	8
4	18	5	9
4	19	5	10
4	20	5	11
4	21	5	12
4	22	5	13
4	23	5	13
4	24	5	14
4	25	5	15.16
4	26	5	17
4	27	5	18
4	28	5	18
4	29	5	19
4	30	5	19
4	31	5	19
4	32	5	19
4	33	5	20

Tabula.V.cōcordātiarū

Egesippi de euer.		Josephi de bello iudaico	
Lib.	Ca.	Lib.	Cap.
5	1	6	1.2
5	2	0	0
5	3	6	3
5	4	6	4
5	5	6	5
5	6	6	6.7
5	7	6	7
5	8	6	8.10.
5	9	6	8.9
5	10	6	10
5	11	6	11.12
5	12	6	12.13.14
5	13	6	15
5	14	6	16
5	15	6	17
5	16	6	18
5	17	6	19
5	18	6	20
5	19	6	21
5	20	6	21
5	21	6	22.23.24
5	22	6	25.26
5	23	0	0
5	24	6	27
5	25	7	27
5	26	6	28
5	27	7	1
5	28	7	2
5	29	7	2
5	30	7	3
5	31	7	4
5	32	7	5
5	33	0	0
5	34.	7	5
5	35	7	6
5	36	7	7
5	37	7	8
5	38	7	9
5	39	7	10
5	40	7	11.12
5	41	7	13
5	42	0	0
5	43.	7	14.15.
5	44	7	16
5	45	7	17
5	46	7	19
5	47	7	19
5	48	7	20.22
51	49	7	23
5	50	7	24.25.29
5	51	7	42
5	52	7	35
5	53	7	43.44
5	54.	7	45.
5	55	7	46

ASCENSIVS AD LECTORES.

Habes itaq; lector ſtudioſe hiſtoriam luculentã in quinq; libros diſtinctã cũ Anacephaleoſi:& Tabellis dexterrimo Lodoueñ. Antiſtitis auſpicio & vigili Stapuleñ. ac Hamelburgii ſtudio: noſtraq; quãtula eſt opella ad dei optimi gloriã: legentiũq; vtilitatẽ cõſummatã in ædibus noſtris: quę ſunt Parrhiſiis in via regia ad diuũ Iacobũ ſupra ędẽ diui Benedicti: e regione Craticulæ: ſub tribus Lupis ſeu Luciis aquatilibus.

ANNO SALVTIS HVMANAE DECIMO SVPRA .M.D. AD NONAS IVNIAS.

UNIVERSITARIA DE GRANADA